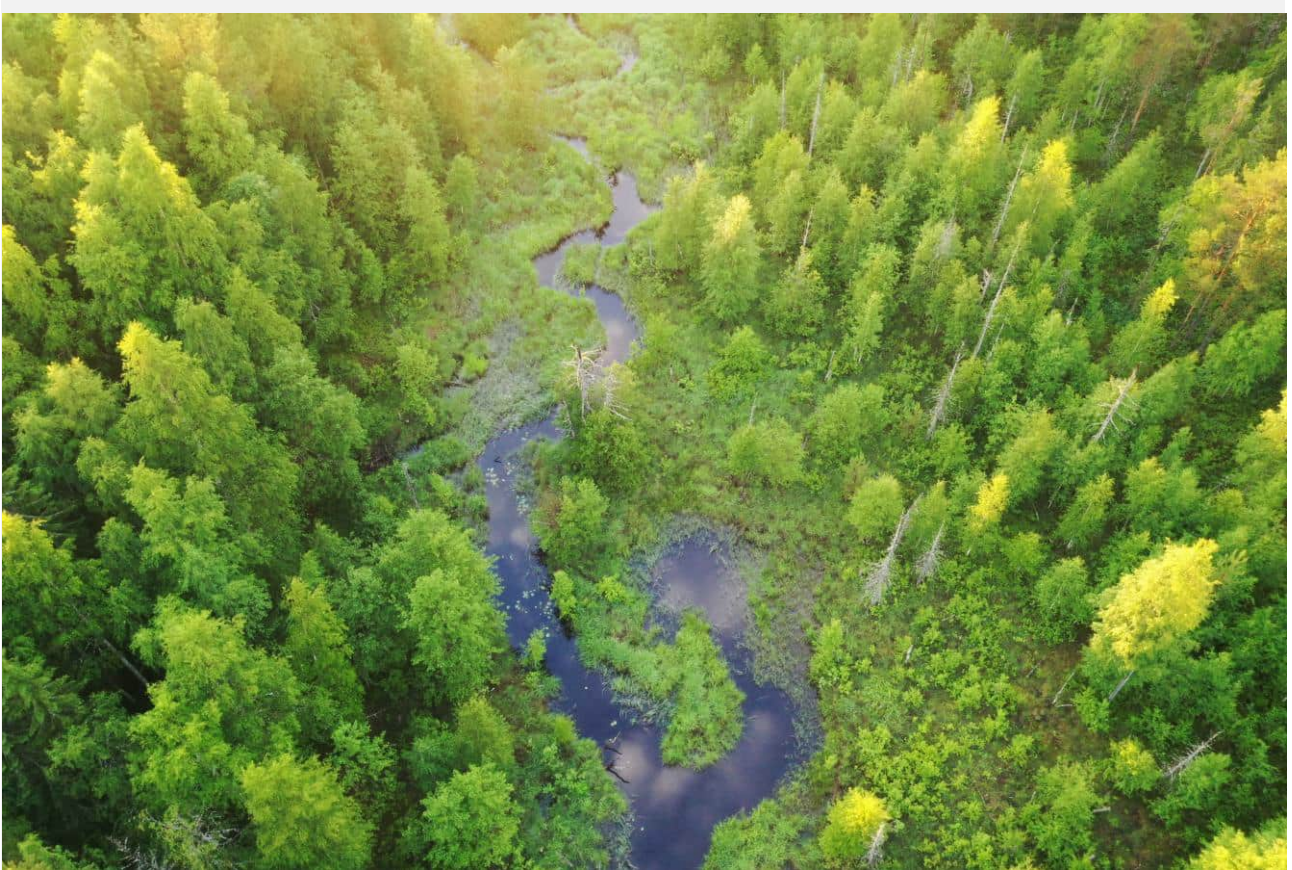

Liite 1. Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Kajaanin kaupunki

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	29.1.2025	Muokattu kaavaselostusta varten	29.1.2025	Aija Lehikoinen
2	11.4.2025	Virheitä korjattu	11.4.2025	Aija Lehikoinen

Projekti: Otanmäki-Humpinsuon OYK
Työnumero: 25017483
Asiakas: Kajaanin kaupunki
Versio: 2
Päiväys: 11.4.2025
Tekijä: Aija Lehikoinen

Sisältö

1.	JOHDANTO	8
2.	KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT	9
2.1	Johdanto	9
2.2	Aineistot ja menetelmät	9
2.2.1	Työstä vastaavat henkilöt	9
2.2.2	Lähtötiedot	9
2.2.3	Menetelmät	9
2.3	Tulokset	10
2.3.1	Selvitysalueen esitiedot ja yleiskuvaus	10
2.3.2	Kasvilajisto	12
2.3.3	Luontotyytit	15
2.4	Epävarmuustekijät	115
2.5	Yhteenveto ja johtopäätökset	116
2.5.1	Tehdyt selvitykset	116
2.5.2	Tulokset	116
2.5.3	Luontoarvojen huomiointi suunnittelussa	116
3.	LINNUT	117
3.1	Aineistot ja menetelmät	117
3.1.1	Työstä vastaavat henkilöt	117
3.1.2	Tutkimusmenetelmät	117
3.1.3	Sovellettu kartoituslaskenta	117
3.1.4	Pistelaskenta	117
3.1.5	Linjalaskenta	118
3.2	Linnustollisesti arvokkaiden kohteiden rajausta	121
3.3	Tulokset	122
3.3.1	Luonnonsuojelualueet ja tärkeät lintualueet	122
3.3.2	Lajikohtaiset tulokset	122
3.3.3	Linja- ja pistelaskentatulokset	129
3.3.4	Linnustollisesti arvokkaat kohteet	129
3.4	Epävarmuustekijät	134
3.5	Yhteenveto ja johtopäätökset	134
4.	LIITO-ORAVA	135
4.1	Johdanto	135
4.2	Aineistot ja menetelmät	135
4.2.1	Työstä vastaavat henkilöt	135

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

4.2.2	Lähtötiedot.....	136
4.2.3	Liito-oravan kartoitus	136
4.3	Tulokset	137
4.4	Epävarmuustekijät	138
4.5	Yhteenveto ja johtopäätökset	138
5.	VIITASAMMAKKO	138
5.1	Aineistot ja menetelmät	138
5.1.1	Työstä vastaavat henkilöt.....	138
5.1.2	Lähtötiedot.....	138
5.1.3	Menetelmät.....	139
5.2	Tulokset	141
5.3	Epävarmuustekijät ja pohdintaa	148
5.4	Yhteenveto ja johtopäätökset	148
5.4.1	Viitasammakot ja niiden elinympäristöt selvitysalueella.....	148
5.4.2	Luontoarvojen huomiointi suunnittelussa	148
6.	LEPAKOT	148
6.1	Johdanto	148
6.2	Aineistot ja menetelmät	149
6.2.1	Työstä vastaavat henkilöt.....	149
6.2.2	Tutkimusmenetelmät	149
6.2.3	Kohteiden arvottaminen	151
6.3	Tulokset	152
6.3.1	Aktiividetektoritarkkailu	152
6.3.2	Passiividetektoritarkkailu	153
6.3.3	Lepakkoalueet	155
6.4	Epävarmuustekijät	160
6.5	Yhteenveto ja johtopäätökset	161
7.	SUDENKORENNOT.....	162
7.1	Johdanto	162
7.1.1	Lummelampikorento	162
7.1.2	Täplälampikorento	162
7.1.3	Sirolampikorento	163
7.1.4	Kirjojokikorento	163
7.2	Aineistot ja menetelmät	164
7.2.1	Työstä vastaavat henkilöt.....	164
7.2.2	Tutkimusmenetelmät	164
7.3	Tulokset	166
7.4	Epävarmuustekijät	170
7.5	Yhteenveto ja johtopäätökset	171
8.	SAUKKO.....	171
8.1	Johdanto	171
8.2	Saukkoselvitys talvella	172
8.2.1	Aineistot ja menetelmät	172
8.2.2	Tulokset	174
8.2.3	Epävarmuustekijät.....	177
8.2.4	Yhteenveto ja johtopäätökset.....	177

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

8.3	Saukkoselvitys kesällä	178
8.3.1	Aineistot ja menetelmät	178
8.3.2	Tulokset	180
8.3.3	Epävarmuustekijät	182
8.3.4	Yhteenveto ja johtopäätökset	182
9.	PIENVEDET	183
9.1	Johdanto	183
9.1.1	Pienvesien lainsuoja vesilaissa	183
9.1.2	Keskeisiä käsitteitä	185
9.2	Aineistot ja menetelmät	185
9.2.1	Työstä vastaavat henkilöt	185
9.2.2	Tutkimusmenetelmät	185
9.3	Tulokset	186
9.3.1	Purot	186
9.3.2	Järvet, lammet ja kosteikot	192
9.4	Epävarmuustekijät	197
9.5	Yhteenveto ja johtopäätökset	197
10.	SÄHKÖKOEKALASTUKSET	198
10.1	Johdanto	198
10.2	Aineistot ja menetelmät	198
10.2.1	Työstä vastaavat henkilöt	198
10.2.2	Tutkimusmenetelmät	198
10.3	Tulokset	199
10.3.1	Rytijoki	199
10.3.2	Ryynäsjoki	201
10.3.3	Vuottojoki	202
10.4	Epävarmuustekijät	203
10.5	Yhteenveto ja johtopäätökset	203
11.	EKOLOGISET YHTEYDET	204
11.1	Aineistot ja menetelmät	204
11.2	Tulokset	204
11.2.1	Maakunnallinen ekologinen yhteys	206
11.2.2	Valtakunnallinen ekologinen yhteys	207
11.2.3	Pohjois-Pohjanmaan maakunnan ekologinen verkosto	207
12.	LÄHTEET	208

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy,

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Geologian tutkimuskeskus

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2024

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilö:

Luontoasiantuntija (FM) Aija Lehtikainen

Ilmalantori 4

00240 HELSINKI

Puh. 040 537 6268

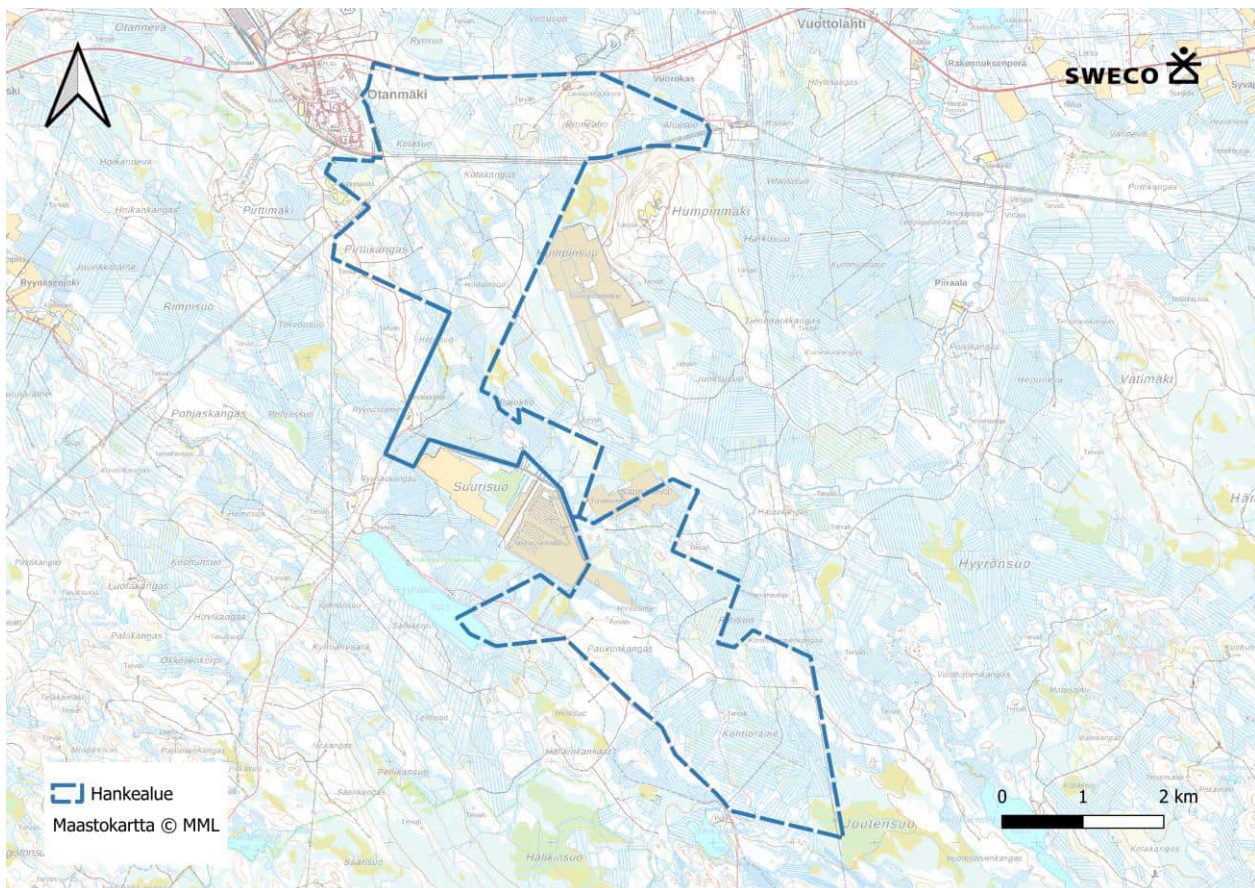
aija.lehtikainen@sweco.fi

1. JOHDANTO

Kajaanin kaupunki valmistelee Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavaa, johon tässä dokumentissa esitetyt luontoselvitykset liittyvät. Lisäksi alueelle valmistellaan Otanmäki-Alussuon asemakaavaa. Alueella tehtyjen luontoselvitysten tavoitteena oli kartoittaa selvitysalueen luontoarvot. Luontoselvitysten selvitysalue on osittain erilainen kuin osayleiskaavan suunnittelualue ja kattaa suunnittelualueen lisäksi myös Suurisuo ja Joutensuon välillä olevan alueen. Selvitysalue on esitetty seuraavassa kuvassa (Kuva 1). Koska selvitysalue on osittain erilainen kuin kaavan suunnittelualue, selvityksiä täydennetään tarvittaessa myöhemmin.

Tässä liitteessä esiteltujen selvitysten lisäksi selvitysalueella on tehty vuonna 2024 kanalitusselvitys, pöllöselvitys, päiväpetolintujen kesätarkkailu, lumijälkilaskenta, metsäpeuraselvitys, riistaselvitys ja suurpetoselvitys, joiden tulokset esitetään vain viranomaiskäyttöön tarkoitetuissa liitteissä 10-17.

Kajaanin Otanmäellä sijaitsevan selvitysalueen pinta-ala on 1908 hehtaaria. Selvitysalueen luontotyytit ovat pääosin ihmistoiminnan muokkaamia. Suurin osa alueen metsistä on kivennäismailla tai ojitetuilla turvemilla kasvavaa eri ikäistä talousmetsää. Alueen pohjoisosaan sijoittuu junarata, voimajohtolinja ja kiviainesten ottoalue, ja sen keskivaiheilla on turvetuotantoalueita. Selvitysalueella on kuitenkin myös luonnontilaisen kaltaisia puroja, ojittamattomia suoalueita ja metsäkuviota.

Kuva 1 Selvitysalueen rajaus

2. KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT

2.1 Johdanto

Otanmäki-Humpinsuon osayleiskaavan alueella tehtiin kesällä 2024 kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys, jonka pohjalta tässä raportissa kuvataan alueen kasvillisuuden yleispiirteet ja rajataan luontoarvojensa puolesta huomioitavat kohteet. Lisäksi määritellään alueen rajoitukset ja annetaan suositukset alueen mahdolliselle hyödyntämiselle maankäytön hankkeissa.

Tässä raportissa esitetään yleiskuvaus selvitysalueen kasvillisuudesta ja luontotyypeistä sekä kasvillisuudeltaan ja luontotyypiltään huomionarvoiset kohteet karttarajauksina ja tekstikuvauksina.

2.2 Aineistot ja menetelmät

2.2.1 Työstä vastaavat henkilöt

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen tekijät olivat ekologi (FM) Sini Burdillat, biologi (FT) Minna Kosonen, diplomibiologi Meelis Linnamägi, biologi (FT) Pirjo Majuri ja biologi (FM) Heli Vainio. Lopputarkastuksen teki biologi (FT) Hanna Valolahti. Kaikki mainitut henkilöt ovat Sweco Finland Oy:stä.

2.2.2 Lähtötiedot

Selvityksen lähtötietoina käytettiin Metsävaratietoja (Metsäkeskus 2024a) sekä Laji.fi:stä 8.3.2024 tilattuja uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien, rauhoitettujen lajien sekä luontodirektiivin liitteiden IV ja II lajien tunnettujen esiintymispaikkojen tietoja (Suomen lajitietokeskus 2024a). Lähtötietoina käytettiin lisäksi mm. peruskarttoja, ilmakuvia, Luonnonvarakeskuksen ja Geologian tutkimuskeskuksen avoimia kartta-aineistoja, sekä metsälakikohteiden, luonnonsuojelu- ja luonnonsuojeluohjelma-alueiden ja Natura-alueiden rajauksia (Luonnonvarakeskus 2024, GTK 2024, Metsäkeskus 2024b, Suomen ympäristökeskus 2024).

2.2.3 Menetelmät

Maastotöiden ja esitietojen perusteella pyrittiin tunnistamaan selvitysalueen luontoarvot. Erityisesti kiinnitettiin huomiota seuraaviin seikkoihin:

- luonnonsuojelulain 64 §:n ja 65 §:n mukaiset luontotyypit
- vesilain 2. luvun 11 §:n vesiluontotyypit sekä 3. luvun 2 § tarkoittamat purot
- uhanalaisten ja silmälläpidettävien luontotyyppien luonnontilaiset tai niiden kaltaiset kohteet
- uhanalaisten ja silmälläpidettävien kasvilajien, rauhoitettujen ja luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajien sekä Suomen kansainvälisten vastuulajien esiintymät
- ekologiset yhteydet ja yhteystarpeet
- Natura- ja luonnonsuojelualueet yms. luonnon arvoalueet

Metsävaratietojen (Metsäkeskus 2024a) pohjalta koko selvitysalueelle tehtiin esikuviointi ja kaikki kuviot käytiin tarkastamassa maastossa. Maastotyöt suoritettiin 16.–26.7.2024 ja 12.–16.8.2024. Kunkin kuvion luontotyyppi tai kasvupaikkatyyppi määritettiin, ekologinen tila ja olennaiset piirteet kuvattiin, ja kuviorajauksia tarkennettiin kartalle tarpeen mukaan.

Arvokkaiden kohteiden rajauspäätökset tehtiin asiantuntija-arviona. Luontoselvityksen kohteet luokiteltiin eri arvoluokkiin soveltaen oppaan Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi (Mäkelä & Salo, 2023 (luku 7, taulukko 7.1)) ohjeistusta:

- luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet
- luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

2.3 Tulokset

2.3.1 Selvitysalueen esitiedot ja yleiskuvaus

Selvitysalue sijoittuu metsäkasvillisuusvyöhykkeiden jaossa keskiboreaaliseen vyöhykkeelle ja siellä osin Pohjanmaan (3a) ja osin Pohjois-Karjala-Kainuun (3b) alueelle. Suokasvillisuusvyöhykkeiden aluejaossa selvitysalue kuuluu Pohjanmaan aapasoiden vyöhykkeelle ja alajaossa Suomenselän ja Pohjois-Karjalan aapasoiden vyöhykkeelle.

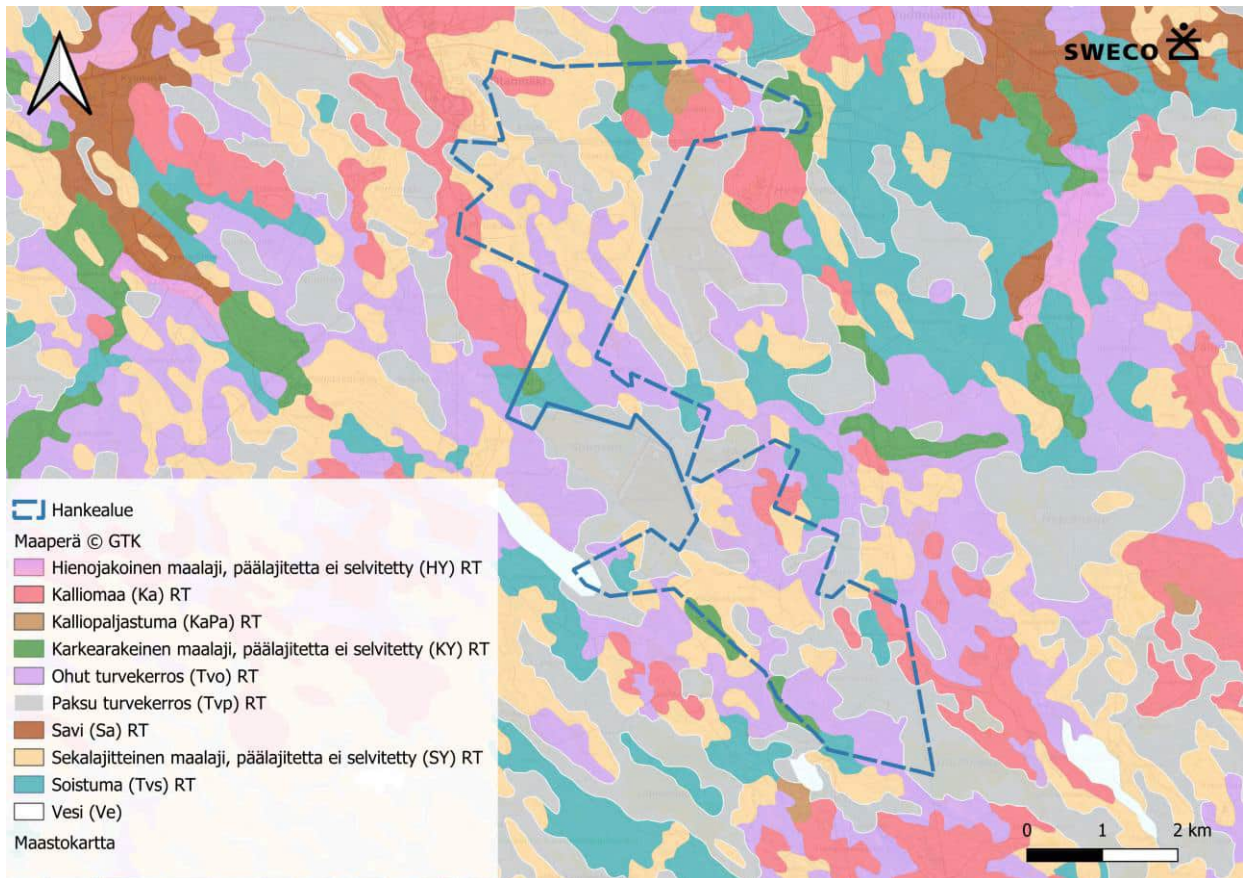
Kartta- ja ilmakuvatarkastelun (Kuva 2 ja Kuva 3) perusteella selvitysalue on suurelta osin suoperäinen, mutta valtaosa alueen soista on ojitettu. Saunanevan ja Suurisuon turvetuotantoalueet ulottuvat osin selvitysalueelle sen keskivaiheilla, ja selvitysalueen itäpuolella oleva Humpinsuon turvetuotantoalue rajautuu selvitysalueen itäreunaan.

Kuva 2. Selvitysalueen ilmakuva.

Selvitysalueen metsät koostuvat pääosin tuoreesta kankaasta ja turvekankaista. Lehtomaista kangasta esiintyy paikoitellen. Myös joitain lehtolaikkuja esiintyy painottuen alueen pohjoisosaan. Selvitysalueen puusto on pääosin nuorta tai varttunutta kasvatusmetsää sekä eri ikäisiä taimikoita. Hakkuualueita on useissa paikoissa selvitysalueella. Selvästi vanhempaa puustoa (arviolta 120-vuotiaista) tavattiin vain yhdellä kuviolla selvitysalueen eteläosassa.

Valtaosa metsistä on ojitetuille soille muodostuneita turvekankaita (mustikkaturvekankaita, varputurvekankaita, puolukkaturvekankaita ja ruohoturvekankaita). Geologian tutkimuskeskuksen avoimen paikkatietorajapinnan (GTK 2024) mukaan selvitysalueen maaperä (Kuva 3) on pääosin eri paksuista turvekerrosta ja soistumaa, mutta myös sekalajitteista maalajia sekä paikoitellen kalliomaata ja karkearakeista maalajia.

Kuva 3. Selvitysalueen maaperäkartta.

Alueelta selvitettiin Metsäkeskuksen paikkatietojen (Metsäkeskus 2024b) avulla myös Metsälain (1093/1996) 10 §:n perusteella rajatut erityisen tärkeät elinympäristöt. Selvitysalueelle sijoittuu kaksi Metsäkeskuksen rajaamaa metsälain 10 §:n mukaista elinympäristökuviota, yksi suoelinympäristö selvitysalueen luoteisosassa ja yksi karukkokankaita vähätuottoisempi kalliokuvio selvitysalueen keskiosassa. Tässä selvityksessä metsälakikohteet arvioitiin muiden kohteiden tavoin luontotyyppinsä perusteella (Mäkelä & Salo 2023). Metsälaki suojaa kohteita metsätalouteen liittyvän käytön ja käsittelyn osalta, mutta ei muuhun maankäyttöön liittyviltä toimenpiteiltä.

Ryynänen-järven kaakkoispää ulottuu pieneltä osin selvitysalueen länsiosaan. Pienvesikohteista alueelta löytyi puroja. Pienvesikohteiden yhteydessä huomioidaan luontotyyppin uhanalaisuuden lisäksi vesilaki. Vesilain 3. luvun 2 §:n mukaan sellainen hanke on luvanvarainen, joka vaarantaa puron uoman luonnontilaisuuden säilymisen. Selvitysalueella on useassa kohdassa ihmistoiminnan myötä syntyneitä lampia ja vesikuoppia, joista osa on luonnontilaistunut niin pitkälle, että ne on arvioitu huomionarvoisiksi luontokohteiksi ja käsitelty kohdassa 2.3.3.

2.3.2 Kasvilajisto

2.3.2.1 Huomionarvoiset lajit

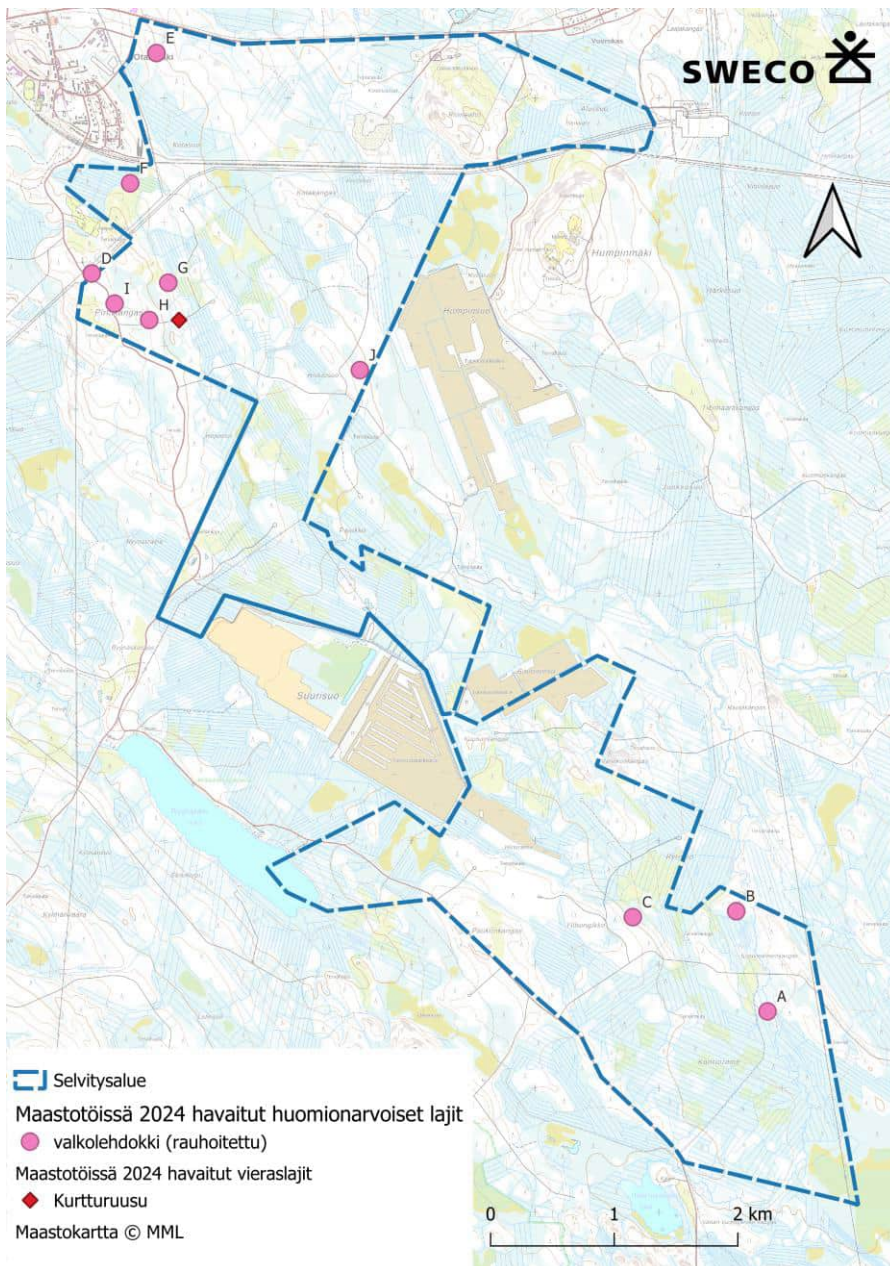
Luontoselvityksen maastokartoituksissa selvitysalueella havaittiin kymmenen valkolehdokkiesiintymää (*Platanthera bifolia*) (Kuva 4). Esiintymillä havaitut kukkavanojen määrät on esitetty seuraavassa taulukossa (Taulukko 1). Valkolehdokki on koko maassa rauhoitettu kasvilaji (luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) liite

3). Rauhoitettua kasvia, sen osaa tai siemeniä ei saa luonnonsuojelulain (9/2023) 74 §:n mukaan poimia, kerätä, leikata irti, ottaa juurineen eikä hävittää. Luonnonsuojelulain 82 §:n mukaan poiketen siitä, mitä 74 §:ssä säädetään, aluetta saa käyttää maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan ja rakennuksia sekä laitteita tarkoituksensa mukaisesti. Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamista tai häiritsemistä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Luonnonsuojelulain 82 §:n yleispoikkeus ei koske teollisen mittakaavan toimintaa (Mäkelä & Salo, 2023). Luonnonsuojelulain 83 §:n 1. momentin mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 74 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilymiselle tai sen saavuttamiselle.

Taulukko 1. Selvitysalueella havaittujen valkolehdokkiesiintymien kukkavanojen määrät. Esiintymien sijainnit selvitysalueella on havainnollistettu seuraavalla kartalla 4.

Esiintymä	Havaittu kukkavanojen määrä
A	1
B	44
C	1
D	1
E	1
F	3
G	4
H	1
I	1
J	1

Alueella ei havaittu muita valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisia tai silmälläpidettäviä kasvilajeja, lakisääteisesti suojeltavia kasvilajeja (luontodirektiivin liitteiden II ja IV b lajeja tai rauhoitettuja tai erityisesti suojeltuja kasvilajeja) eikä Suomen vastuulajeja.

Kuva 4. Selvitysalueella havaitut huomionarvoisten kasvilajien ja vieraskasvilajien esiintymät.

Laji.fi-aineiston (Suomen Lajitietokeskus 2024a) mukaan selvitysalueelta ei ole aiempia havaintoja huomionarvoisista kasvilajeista. Selvitysalueen kaakkoispuolelta Joutensuolta, noin 300 metrin päästä selvitysalueen rajasta, on kuitenkin ilmoitettu vuonna 1997 usean hehtaarin havainto suovalkusta (*Hammarbya paludosa*), joka on silmälläpidettävä ja rauhoitettu laji. Lajista on useita havaintoja myös muilta vuosilta ja muista osista Joutensuota, joten on mahdollista, että sitä esiintyy myös selvitysalueen puolella olevalla Joutensuon osalla. Koska suovalkku on rauhoitettu laji, sitä koskevat samat määräykset, jotka on edellä kerrottu valkolehdokin yhteydessä.

Laji.fi-aineiston (Suomen Lajitietokeskus 2024a) mukaan selvitysalueen lähialueilla sen pohjois-, luoteis- ja kaakkoispuolella on myös usean muun huomionarvoisen kasvilajin kasvupaikkoja: kaitakämmekkä (VU),

ahokissankäpälä (NT), hoikkaorölli (NT), ketonoidanlukko (NT), ruskopiirtoheinä (NT), suopunakämmekä (NT), velttosara (NT) ja soikkokaksikko (rauhoitettu).

2.3.2.2 Haitalliset vieraslajit

Selvitysalueella havaittiin maastokartoituksessa haitallisen vieraslajin kurturuusun yksi kasvusto metsäautotien varrella (Kuva 4). Kasvusto ei ole vielä kovin iso, ja se tulee hävittää ennen kuin se leviää laajemmalle alueelle (Vieraslajiportaali 2024).

Kurturuusu on 0,5 – 1,5 metrin korkuiseksi kasvava hyvin piikikäs pensas, joka muodostaa tiheitä kasvustoja. Se kukkii kesäkuusta syyskuuhun ja kookkaiden kukkien väri vaihtelee aniliininpunaisesta vaaleanpunaiseen ja valkoiseen. Lehtien yläpinta on uurteinen ja ryppyinen. (Vieraslajiportaali 2024).

Kurturuusu on kotoisin Itä-Aasiasta, jossa se kasvaa Tyynenmeren hiekkaisilla ja soraisilla rannoilla. Myös Suomessa se on leviittänyt rannoille, joilla se muodostaa laajoja läpikemattomia tiheikköjä syrjäyttäen alkuperäisen rantalajiston. Kurturuusu köyhdyttää luontoa merkittävästi ja heikentää rantojen virkistysarvoa. Kurturuusu leviää myös teiden varsilla. Se lisääntyy sekä siemenistä että kasvullisesti juurakon paloista. Linnut levittävät lajin siemeniä pitkienkin matkojen päähän. (Vieraslajiportaali 2024).

Kurturuusu on säädetty kansallisesti haitalliseksi vieraslajiksi Suomessa. Sitä ei saa päästää ympäristöön tai tuoda Suomeen EU:n ulkopuolelta tai toisesta EU-maasta, saattaa markkinoille, välittää, myydä tai muuten luovuttaa. (Vieraslajiportaali 2024).

Haitallisten vieraslajien lähistöllä tehtävien rakennustöiden ja maansiirtojen yhteydessä tulee estää näiden lajien leviäminen uusille alueille. Kurturuusun osalta tulee noudattaa sille laadittuja lajikohtaisia ohjeita ja hallintasuunnitelmaa, jotka löytyvät vieraslajit.fi-sivustolta (Vieraslajiportaali 2024). Kurturuusun kasvupaikalta poistettu maa-aines tulee toimittaa Kainuun jätehuollon kuntayhtymän vastaanottopisteeseen, noudattaen kuntayhtymän vieraslajijätteestä antamia ohjeita (Ekokymppi 2024). Kurturuusun poistamisesta tulee antaa sen toteuttavalle urakoitsijalle ohjeet, jotka sisältävät kasvuston tarkan sijainnin sekä ohjeistuksen maa-ainesten käsittelystä ja toimittamisesta vastaanottopisteeseen.

2.3.3 Luontotyytit

Selvitysalueelta rajattiin yhteensä 84 arvokasta luontotyyppikuviota, jotka luokiteltiin Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi -oppaan (Mäkelä & Salo 2023) mukaisesti arvoluokkiin 1–4. Noin puolet arvokkaiksi rajatuista kuvioista edustaa erilaisia suoluontotyypppejä. Selvitysalueen kaakkoiskulma sijaitsee Joutensuolla, joka oli mukana soidensuojelun täydennysehdotuksessa ja jonka suojelu on toteutettu luonnonsuojelulla. Suojelualueella olevat luontotyyppikuviot on luokiteltu ohjeistuksen mukaisesti arvoluokkaan 1 (Mäkelä & Salo 2023).

Vesilain 3. luvun 2 §:n tarkoituksena vesistöinä luontoselvityksessä rajattiin kuviot 800, 801, 802 ja 803, jotka luokiteltiin arvoluokkaan 1. Metsäkeskuksen rajaamia metsälakikohteita ovat kalliometsä kuviolla 96 ja suokohde, joka kattaa kuviot 183 ja 184. Koska oppaan mukainen luokittelu ei huomioi metsälakikohteita lakisääteisesti suojeltuina, ne on tässä selvityksessä luokiteltu luontotyyppinsä mukaisesti. Luontoselvityksen perusteella selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n eikä 65 §:n mukaisia luontotyyppikohteita.

Kaikki selvityksessä rajatut huomionarvoiset kohteet on esitetty seuraavassa taulukossa (Taulukko 2) sekä kartalla (Kuva 5) ja tarkemmin luontotyyppikokonaisuuksien kartoilla (Kuva 6, Kuva 7, Kuva 8, Kuva 9, Kuva 10 ja Kuva 11).

Taulukko 2 Selvityksessä rajatut arvokkaat luontotyyppikohteet. Arvoluokitus oppaan Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi (Mäkelä & Salo, 2023) luontokohteiden luokitteluohjeistusta soveltaen: luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet; luokka 2: Erityisen tärkeitä kohteet; luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet; luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet. Lyhenteet: CR=äärimmäisen uhanalainen, EN=erittäin uhanalainen, VU=uhanalainen, vaarantunut, NT=silmälläpidettävä, LC=säilyvä, DD=puutteellisesti tunnetut, NA=ei sovellettavissa, LSL = luonnonsuojelulaki 46 §, VL=vesilaki 3. luku 2 §, ML=metsälaki 10 §.

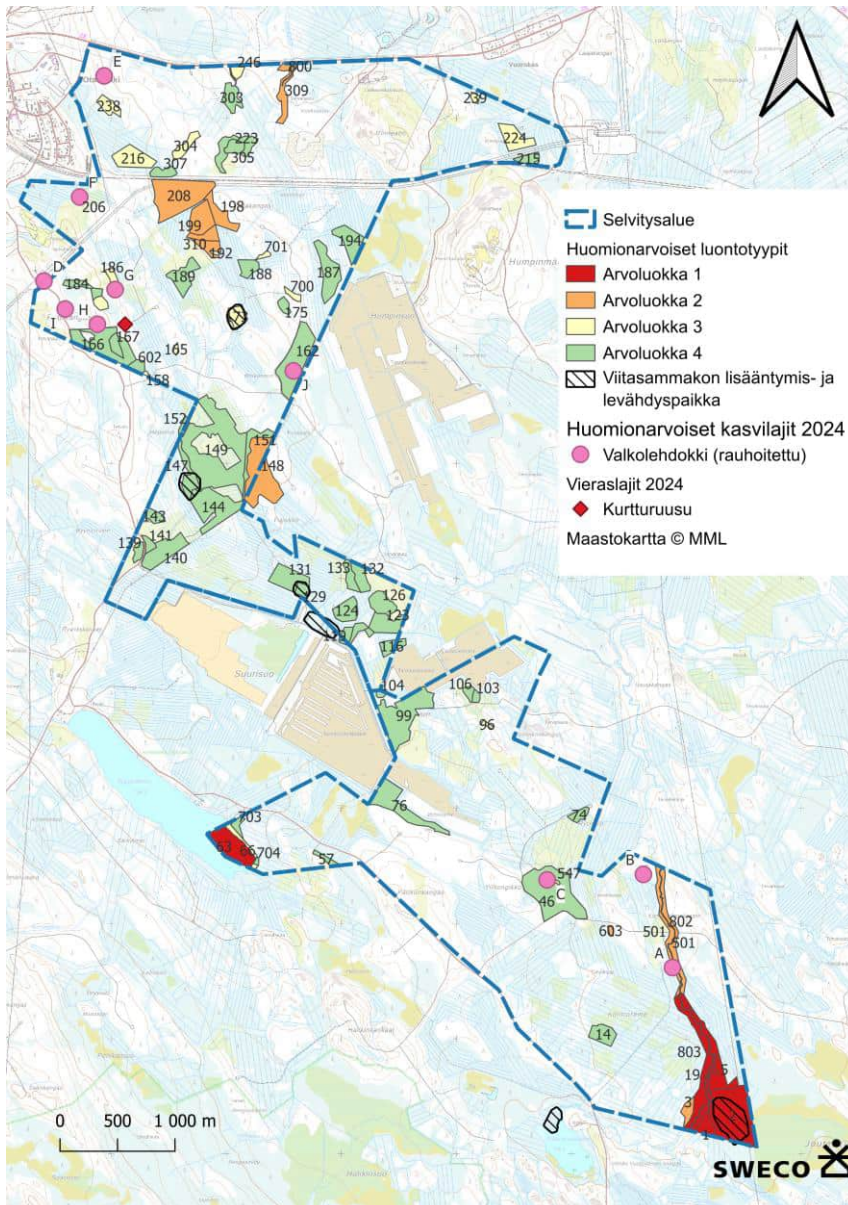
Kuvio nro	Kuvaus	Pinta-ala (ha)	Uhanalaisuus Etelä-Suomi/ Koko Suomi	Laki	Arvoluokka (Mäkelä & Salo 2023)	Luonnontilaisuus
1	Tuoreet kankaat (suojelualue)	1,9	VU/VU	LSL	1	luonnontilaisen kaltainen
2	Lyhytkorsineva (suojelualue)	16,0	VU/NT	LSL	1	Luonnontilainen
3	Vanhat havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	1,50	VU/NT		2	Luonnontilainen
5	Turvekangas (suojelualue)	3,4		LSL	1	luonnontilainen
14	Varttuneen kuivahkon kankaan tapainen metsätalousmetsä	3,02	EN/VU		4	luonnontilaisen kaltainen
19	Rytijoen varsi (suojelualue)	9		LSL	1	luonnontilaisen kaltainen
46	Varttunut havupuuvaltainen tuore kangas	19,5	VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
57	Isovarpuräme	1,56	NA		4	ei luonnontilainen
63	Matalat runsashumuksiset järvet	7,05	NT/NT	VL	1	luonnontilainen
66	Tuoreet keskiravinteiset lehdot	1,46	VU/VU		3	luonnontilaisen kaltainen
74	Lyhytkorsiräme	1,3	NA		4	ei luonnontilainen
76	Varttunut havupuuvaltainen tuore kangas	8,0	VU/NT		4	luonnontilainen
96	Kalliometsä	0,21	NT/NT	ML	3	luonnontilaisen kaltainen
99	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	12,27	VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
103	Varttuneet kuivahkot kankaat ja isovarpuräme	1,63	EN/VU, VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen

104	Kuivat keskiravinteiset lehdot	0,41	NT/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
106	Varttunut kuivahko mäntyvaltainen kangas, arvokas viereisen kuvion kannalta	0,83	NA		4	ei luonnontilainen
116	Lyhytkorsiräme	2,16	VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
119	Lyhytkorsiräme	1,3	VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
120	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	0,36	VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
121	Kuivahko kangas – varputurvekangas	1,12	EN/EN		4	luonnontilaisen kaltainen
123	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	3,95	VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
124	Lyhytkorsiräme	3,29	VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
126	Nuoret kuivahkot kankaat	3,34	EN/EN		4	luonnontilaisen kaltainen
129	Lammet	1,13			4	luonnontilaisen kaltainen
131	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	4,81	VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
132	Nuoret kuivahkot kankaat	2,53	EN/EN		4	luonnontilaisen kaltainen
133	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	1,97	VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
139	Lammet	1,21			4	luonnontilaisen kaltainen
140	Varttuneet kuivat kankaat	5,81	VU/VU		4	luonnontilaisen kaltainen
141	Lammet	0,98			4	luonnontilaisen kaltainen
143	Nuoret kuivahkot kankaat	1,46	EN/EN		4	luonnontilaisen kaltainen
144	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat	9,4	VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
147	Rimpinevaräme	3,36	EN/LC		4	luonnontilaisen kaltainen, potentiaalinen ekol. yhteys
148	Isovarpurämeet, minerotrofiset,	12,30	VU/NT, VU/NT, EN/LC		2	luonnontilainen

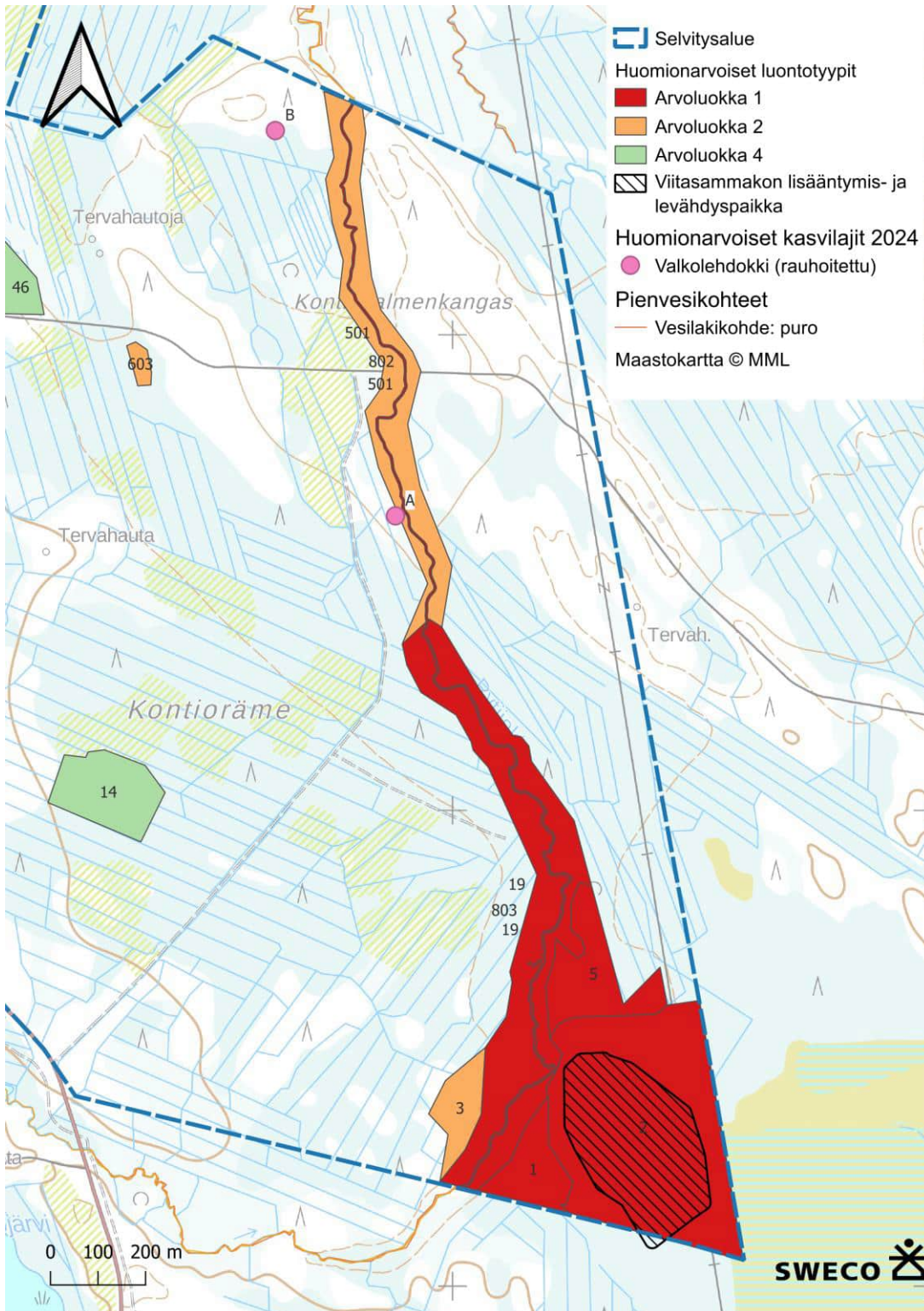
	lyhytkorsinevat, rimpinevaräme					
149	Kuivat keskiravinteiset lehdot	23,7	NT/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
151	Isovarpuräme	2,76	NA		4	ei luonnontilainen
152	Suokokonaisuus: rimpinevaräme, isovarpuräme	0,93	EN/LC, VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
158	Sararäme	0,28	EN/VU		3	luonnontilaisen kaltainen
162	Varttunut havupuuvaltainen tuore kangas	10,24	NA		4	ei luonnontilainen
165	Lyhytkorsiräme – isovarpuräme	0,31	VU/NT		3	luonnontilaisen kaltainen
166	Varttuneen havupuuvaltaisten tuoreiden kankaiden kaltainen talousmetsä	8,64	NA		4	luonnontilaisen kaltainen
167	Isovarpuräme, sararäme	1,45	VU/NT, EN/VU		4	luonnontilaisen kaltainen
173	Turvekankaat, sararäme ja rimpinevaräme	2,10	- , EN/VU, EN/LC		3	luonnontilaisen kaltainen
175	Isovarpuräme, sararäme ja rahkaräme	1,06	NA		4	ei luonnontilainen
176	Isovarpuräme, sararäme ja saranevat	2,91	VU/NT, EN/VU, VU/NT		3	luonnontilainen
183	Isovarpuräme suomuuntuma	0,71	NA	ML	4	ei luonnontilainen
184	Isovarpuräme, rahkaräme	1,27	NA	ML	4	ei luonnontilainen
186	Kangasräme ja isovarpuräme	0,87	EN/VU, VU/NT		3	luonnontilaisen kaltainen
187	Rimpinevaräme ja rahkaräme	5,98	EN/LC, LC/LC		4	luonnontilaisen kaltainen
188	Keidasrämeen kaltainen suo, sararäme ja isovarpuräme	2,08	- , EN/VU, VU/NT		4	ei luonnontilainen
189	Rimpinevaräme ja lyhytkorsiräme	0,53	EN/LC, VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen

192	Sararäme	2,07	EN/VU		2	luonnontilaisen kaltainen, osa luontotyyppiesiintymien merkittävää kokonaisuutta
194	Keidasräme	4,08	NT/LC		4	luonnontilaisen kaltainen
198	Isovarpuräme	3,30	NA		2	ei luonnontilainen, osa luontotyyppiesiintymien merkittävää kokonaisuutta
199	Sararäme	4,72	EN/VU		2	luonnontilaisen kaltainen, osa luontotyyppiesiintymien merkittävää kokonaisuutta
206	Varttunut lehtipuuvaltainen lehtomainen kangas	0,30	VU/VU		3	luonnontilaisen kaltainen
208	Rimpinevaräme ja lyhytkorsiräme	12,71	EN/LC, VU/NT		2	luonnontilaisen kaltainen
215	Lyhytkorsiräme	1,40	VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
216	Rimpinevaräme ja lyhytkorsiräme	4,95	EN/LC, VU/NT		3	luonnontilaisen kaltainen paikallisesti arvokas luontokohde
223	Lyhytkorsiräme	1,65	VU/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
224	Lyhytkorsiräme-rahkaräme	4,07	VU/NT		3	luonnontilainen
238	Kangasräme	1,96	EN/VU		3	luonnontilaisen kaltainen
239	Sararäme	0,51	EN/VU		3	luonnontilaisen kaltainen
246	Tuore keskiravinteinen lehto ja lehtipuuvaltainen tuore kangas	1,21	VU/VU		3	luonnontilaisen kaltainen
248	Keinotekoinen lampi	0,92	NA		4	luonnontilaisen kaltainen
303	Mosaiikki varttunutta havupuuvaltaista lehtomaista kangasta ja tuoretta keskiravinteista lehtoa	2,75	NA		4	ei luonnontilainen
304	Tuore keskiravinteinen lehto	2,09	VU/VU		3	luonnontilaisen kaltainen
305	Isovarpuräme	3,87	NA		4	ei luonnontilainen
307	Rimpinevaräme muuttuma	1,64	NA		4	ei luonnontilainen
309	Lehtokorpi	3,38	EN/VU		2	luonnontilaisen kaltainen

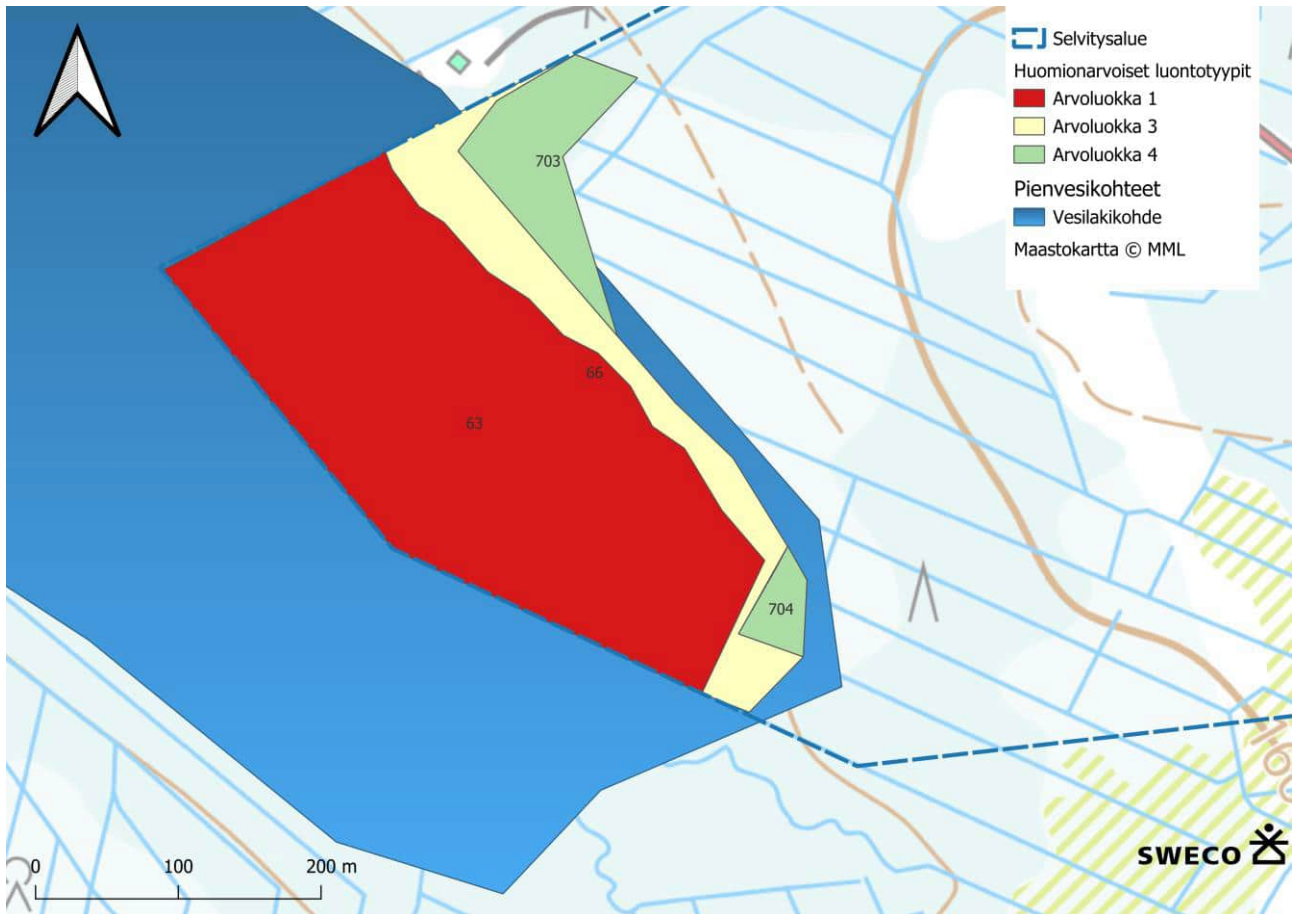
310	Lyhytkorsiräme	1,89	VU/NT		2	luonnontilaisen kaltainen, osa luontotyyppiesiintymien merkittävää kokonaisuutta
501	Joen varsi	7,2			2	luonnontilainen
547	Keskiboreaalinen rinnesuo	0,1	VU		3	luonnontilainen
602	Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat	1,10	NT/NT		4	luonnontilaisen kaltainen
603	Nevaräme	0,32	EN/LC		3	luonnontilainen
700	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat, metsäkortekorpi	0,74	VU/NT, EN/EN		3	Luonnontilainen
701	Nuoret tuoreet kankaat	0,44	VU/VU		3	luonnontilainen
703	Kangaskorvet ja turvekangasmuuntumat	0,93	CR/EN, -		4	ei luonnontilainen
704	Koivuluhdat	0,20	D/D		4	Luonnontilainen
800	Havumetsävyöhykkeen latvapuro	0,08	VU/NT	VL	1	
801	Havumetsävyöhykkeen latvapuro	0,06	VU/NT	VL	1	
802	Havumetsävyöhykkeen puro	0,58	EN/VU	VL	1	
803	Havumetsävyöhykkeen puro (suojelualue)	0,75	EN/VU	LSL, VL	1	

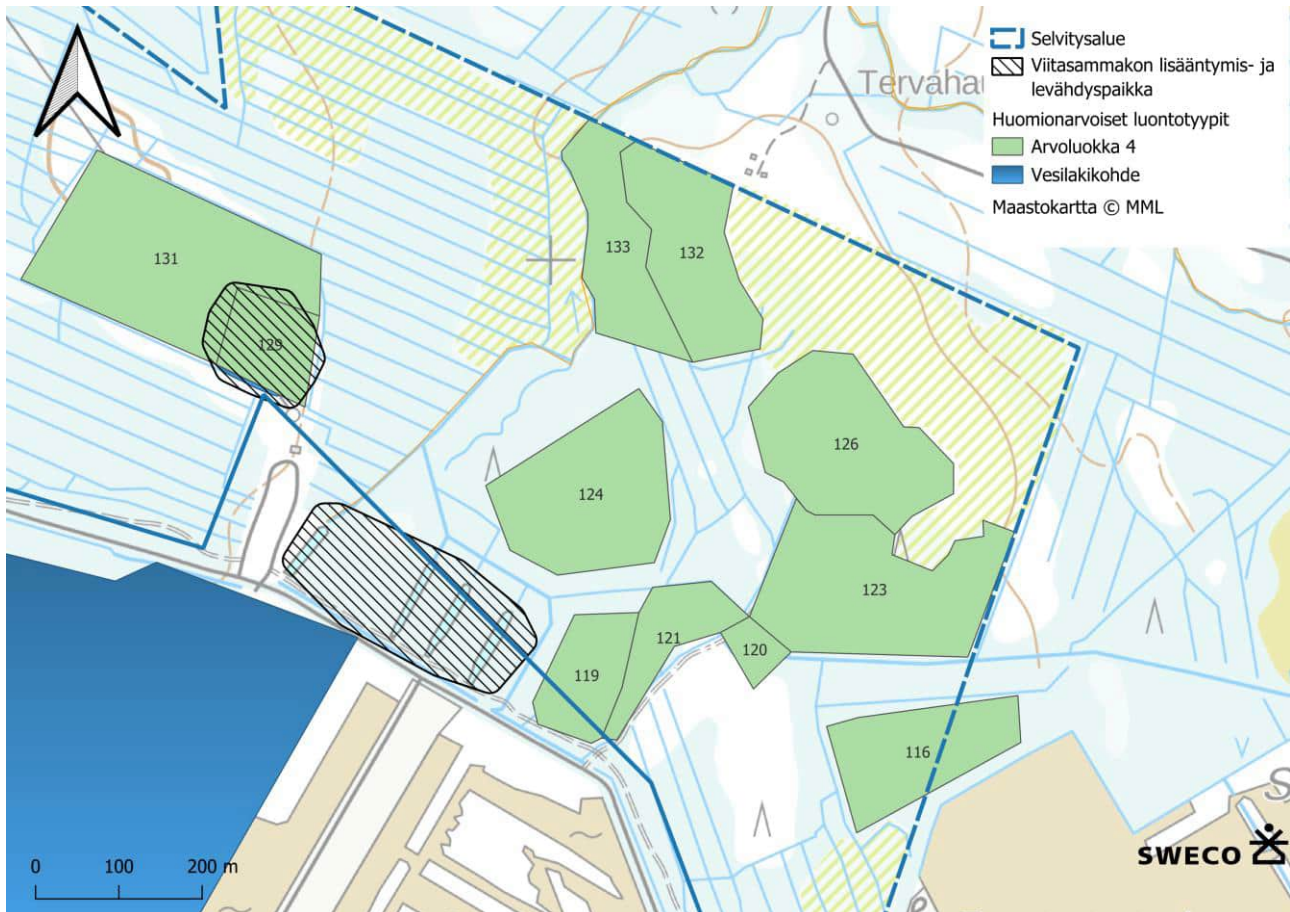
Kuva 5. Selvityksessä rajatut arvokohteet selvitysalueella.

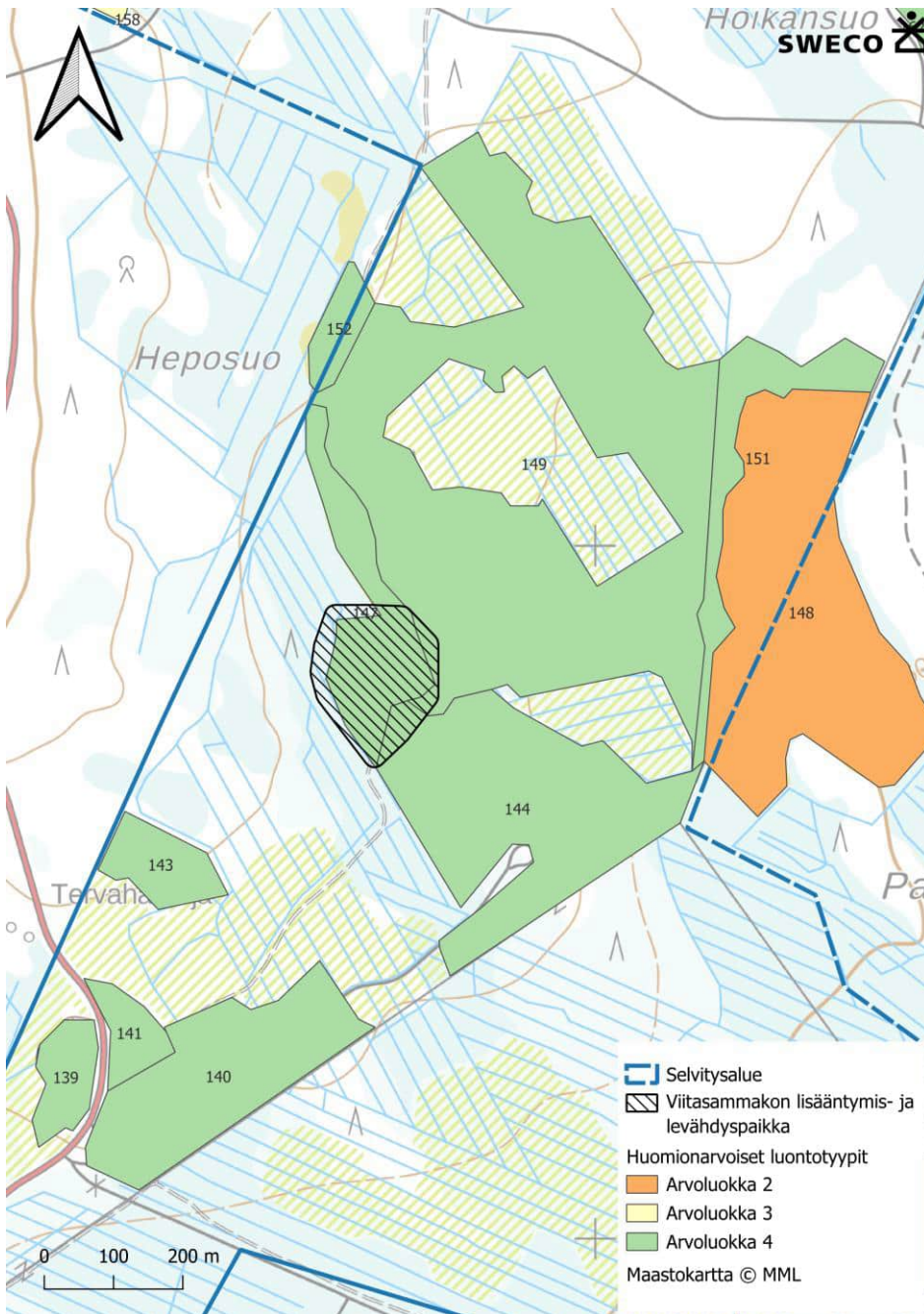
Kuva 6. Selvitysalueen kaakkoispäässä on luonnonsuojelualue (punainen alue). Joutensuolla on myös viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka, jota koskee luonnonsuojelulain 78 §:n mukainen hävittämis- ja heikentämiskielto. Rytijoen varsi on tärkeä ekologinen yhteys.

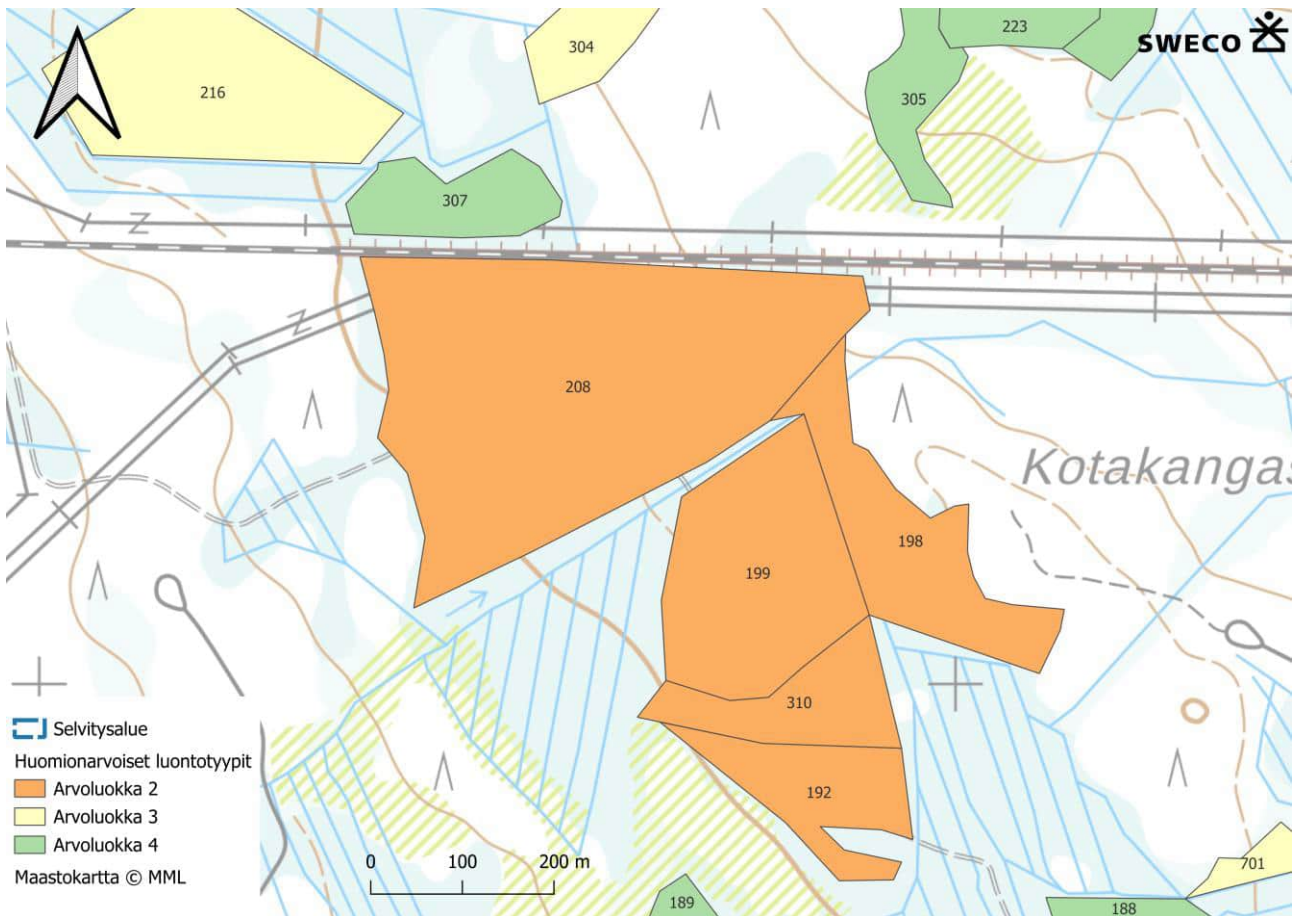
Kuva 7. Ryynänen-järvi muodostaa arvokkaan kokonaisuuden yhdessä rantojensa lehto- ja luhtaluontotyyppien kanssa.

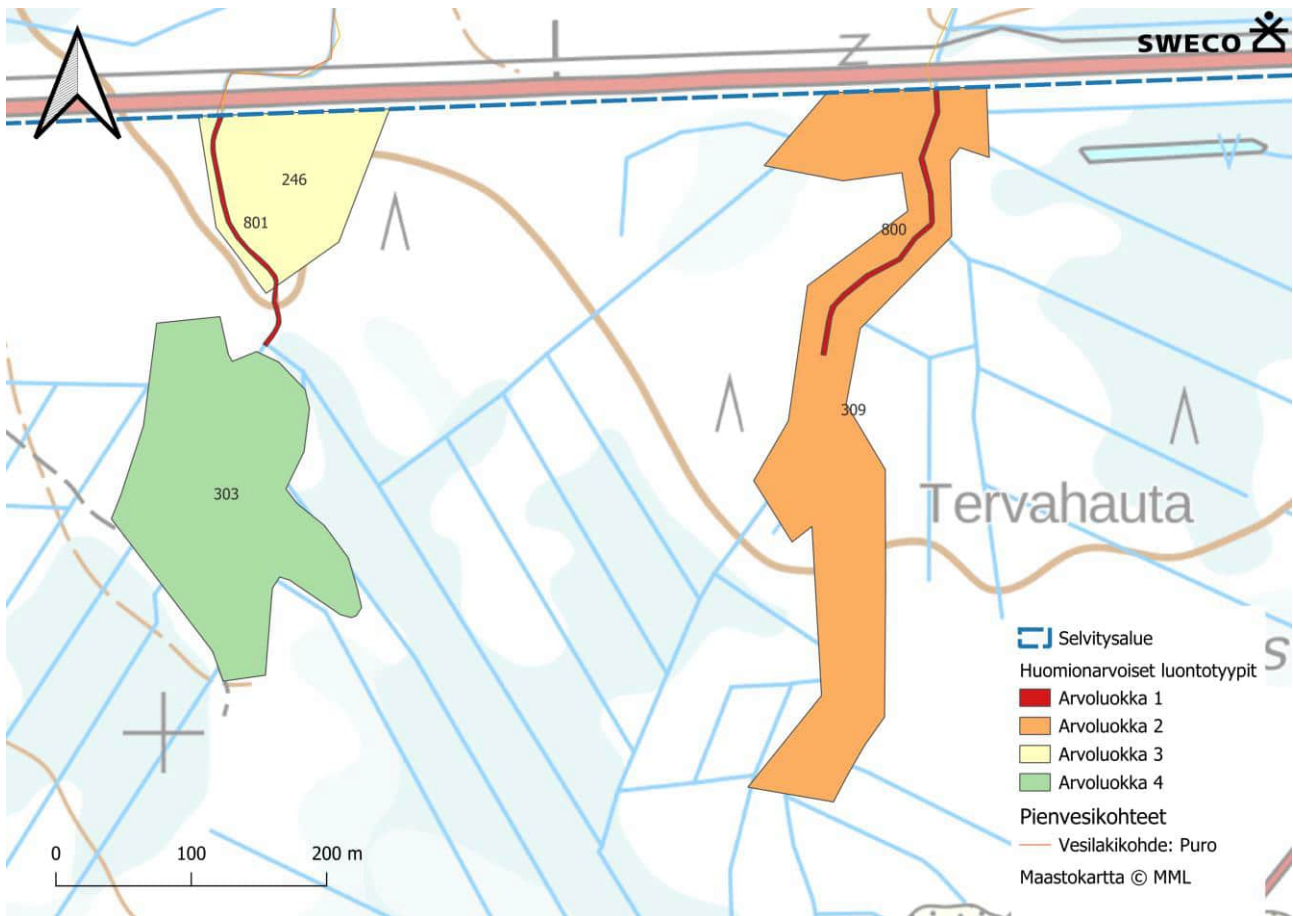
Kuva 8. Suurisuo koillispuolella selvitysalueella on useita huomionarvoisia suo- ja metsäluontotyyppikuvioita sekä keinotekoisia lampia. Lammissa on myös viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, joita koskee luonnonsuojelulain 78 §:n mukainen hävittämis- ja heikentämiskielto.

Kuva 9 Heposuo kaakkois- ja eteläpuolella selvitysalueella on useita huomionarvoisia suo- ja metsäluontotyyppikuvioita sekä lampia. Suolla sijaitsee myös viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka, jota koskee luonnonsuojelun 78 §:n mukainen hävittämis- ja heikentämiskielto.

Kuva 10. Selvitysalueen pohjoisosassa junaradan eteläpuolella on arvokas suokokonaisuus. Myös junaradan pohjoispuolella on arvokasta suoluontoa.

Kuva 11. Selvitysalueen pohjoislaidalla sijaitsee arvokkaita puro-, lehto- ja lehtokorpikohteita.

Seuraavilla sivuilla on luontotyyppikohteiden kuvaukset ja huomiointisuositukset. Suurin osa alueen soista edustaa suoyhdistelmätyyppejä, joissa kuivemmillä pinnoilla on rämemättäitä ja märemmillä kohdilla nevakasvillisuutta. Suoyhdistelmät on arvoluokitettu niiden pääasiallisimmaksi katsotun luontotyypin mukaan ja arvotettu uusimman viranomaisoppaan mukaisesti paitsi uhanalaisuuden, myös edustavuuden ja merkittävyyden perusteella. Kohdekuvauksissa ensimmäiseksi on kirjattu suotyyppi, joka katsotaan pääasialliseksi.

Kuvio 1: Tuoreet kankaat: Mustikkakangas, reunassa mustikkaturvekangasta

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/VU**

Luonnonsuojelualue: Luonnonsuojelulla toteutettu soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde

Pinta-alaltaan kuvio on 1,9 ha. Varttunut mäntyvaltainen metsikkö, jossa lahoppuuta kohtalaisesti. Keskellä aluetta on kivennäismaalaikku, jossa pääpuulajina mänty, mutta kuviolla esiintyi myös nuorempaa kuusta ja koivua. Alueen pohjoisreunassa kasvaa suopursua. Pohjoisreunalla koivu on valtapuuna (Kuva 12). Kivennäismaa-alueella on mustikkaa, juolukkaa ja puolukkaa, kivennäismaa-alueiden reunassa myös metsäkortetta. Kivennäismaa-alueella on myös kantoja merkinä metsätaloudesta. Muita alueen märempien alueiden kasvilajeja ovat siniheinä, suoputki, pullosara, paatsama, kataja, järvikorte ja raita. Alue luokitellaan arvoluokkaan 1, koska se on luonnonsuojelulla toteutettu soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde. Tämä luonnonsuojelualue ei ole vielä päivittynyt maastokarttoihin. Alue kuuluu potentiaaliseen ekologiseen käytävään.

Kuva 12. Kuvio1. Alueen pohjoisosaa oli koivuvaltaista mustikkaturvekangasta, jossa myös lahoppuuta.

Luontoarvaluokitus luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet.

Suositus: Kohde on luonnonsuojelualueella. Se tulee jättää kaiken muuttavan maankäytön ulkopuolelle ja sen luonnontilan parantamiseksi suositellaan ennallistamistoimenpiteitä kuten ojien tukkimista.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 2: Minetrofinen lyhytkorsineva

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/NT**

Luonnonsuojelualue: Luonnonsuojelulla toteutettu soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde

Kuvio 2 on hyvin luonnontilaisena säilynyt ojittamaton suo. Kuvion itäreunassa kulkee leveä sähkölinja, jonka alta on kaadettu puut, osa kuviosta kuuluu voimajohdon reunavyöhykkeen alueeseen, jossa puusto on pidettävä matalampana sähköturvallisuuden takia. Alueella oli rimpää ja kuivempia mättäitä (Kuva 13). Kasveja mm. yksittäisiä punakämmeköitä, rahkasara, leväkkö, valkopiirtoheinä, tupasvilla, vesisherne sekä raate rimmissä. Mättäillä kasvoi kituliaita mäntyjä, variksenmarjaa, juolukkaa, vaivaiskoivua ja lakkaa. Myös karpaloo ja kihokkeja kasvoi alueella. Pinta-alaltaan kuvio on noin 16 ha, suo jatkuu itään ojittamattomana. Alue luokitellaan arvoluokkaan 1, koska se on luonnonsuojelulla toteutettu soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde. Tämä luonnonsuojelualue ei ole vielä päivittynyt maastokarttoihin. Kohde kuuluu potentiaaliseen ekologiseen käytävään.

Kuva 13. Kuvio 2 on rimpä- ja mätäspintojen muodostama ojittamaton suo.

Luontoarvoluokitus luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet.

Suositus: Kohde on luonnonsuojelualueella. Se tulee jättää luonnontilaan. Kohteella sijaitsee myös luontodirektiivin liitteen IV lajin viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka, jota koskee luonnonsuojelulain 78 §:n mukainen hävittämis- ja heikentämiskielto.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 3: Vanhat havupuuvaltaiset tuoreet kankaat: Mustikkatyyppi

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/NT**

Kuvio 3 on luonnontilaisen kaltainen varttunut metsä. Pinta-alaltaan kuvio on 1,5 ha. Kuvio luokiteltiin arvoluokkaan 2, koska luontotyyppi kuuluu sekä valtakunnallisesti että Etelä-Suomen alueella uhanalaisuusluokkaan erittäin uhanalaiset, lisäksi kohde kuuluu potentiaaliseen ekologiseen käytävään. Kuviolla esiintyy myös isoja haapoja ja pääpuulajina kuusta. Alueella on paljon eri ikäistä lahoppua. Alueen reuna on varttunutta kangasmetsää ja keskempänä kuviota on vanhempaa, uudistuskypsää metsää. Kenttäkerroksessa kasvaa mustikkaa ja puolukkaa. Ikäarvio vanhimille männyille on n. 120 vuotta. Kuviolle on syntynyt myös luontaisia aukkoja puiden kaatuessa maahan (Kuva 14).

Kuva 14. Kuvio 3 on vanhan metsän merkit täyttävä havupuuvaltaisen tuoreen kankaan kuvio. Kuvassa luontaisesti muodostunut avoimempi kohta.

Luontoarvoluokitus luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Suositus: Kohde tulisi jättää maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 5: Turvekankaat: Kataja-siniheinäturvekangas-tyyppi

Uhanalaisuus: NA

Luonnonsuojelualue: Luonnonsuojelulla toteutettu soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde

Alue luokitellaan arvoluokkaan 1, koska on luonnonsuojelulla toteutettu soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde. Tämä luonnonsuojelualue ei ole vielä päivittynyt maastokarttoihin. Alue on ojitettu mutta ennallistamiskelpoinen. Kuvio on sekapuustoinen ja lähempänä jokea lehtipuuvaltainen. Kenttäkerroksessa kasvoi katajaa ja siniheinää (Kuva 15). Pinta-alaltaan kuvio on 3,4 ha.

Kuva 15 Kuvio 5. Turvekangasta, joka kuuluu luonnonsuojelualueeseen.

Luontoarvaluokitus luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet.

Suositus: Kohde on luonnonsuojelualueella. Se tulee jättää kaiken muuttavan maankäytön ulkopuolelle ja sen luonnontilan parantamiseksi suositellaan ennallistamistoimenpiteitä kuten ojien tukkimista.

Kuvio 14: Varttuneen kuivahkon kankaan tapainen metsätalousmetsä

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 14 on pieni, 3,02 ha kokoinen alue. Sen eteläpuoli varttuneen kuivahkon kankaan tapaista metsätalousmetsää (Kuva 16), jossa kasvaa varttuneita lähes järeitä mäntyjä, kuusia ja koivuja. Haapoja, leppiä, pihlajia ja pajuja kasvaa myös kuviolla, mutta nämä ovat selvästi nuorempia. Alikasvustona kasvaa katajaa. Kenttäkerroksessa on puolukkaa, sekä pieni ala metsäkortetta ja metsäimarretta. Mustikkaa näkyy hiukan siellä täällä. Kohteella on myös heinää, sekä jäkäläkasvustoja. Pohjoiseen mentäessä kuvion kasvusto vaihtuu kuvion puolivälin jälkeen ensin nuoriin koivuihin, jotka kasvavat rahkasammalmättäillä, ja sitten varputurvekankaaksi. Koko alueella on hiukan eri ikäistä ja eri lahoamisasteissa olevaa lahopuuta. Lahopuuta esiintyy sekä maapuuna, sekä pystyyn kuolleena. Alue on luonnontilaisen kaltainen, varsinkin kuvion eteläpuolelta. Varttuneet kuivahkot kankaat luokitellaan alueellisesti erittäin uhanalaisiksi (EN), kohde on kuitenkin metsätalousalueella eikä täysin luonnontilaisena kehittynyt. Lisäksi pienen kokonsa vuoksi alue arvioidaan arvoluokkaan 4.

Kuva 16. Varttunutta kuivahkoa kangasta kuviolla 14

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 19: Rytijoen varsi, havumetsävyöhykkeen pienet ja keskisuuret joet

Uhanalaisuus: NA

Luonnonsuojelualue: Luonnonsuojelulla toteutettu soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde

Rytijoen rantojen kasvillisuus ja metsät toimivat puskurivyöhykkeenä joelle. Rannan alueella on monimuotoista luontoa ja yhtä tyypillistä jokivarren luontotyyppiä ei voi määrittää, joen tulvimisen vuoksi monissa paikoin esiintyy luhtaisia luontotyyppisiä. Pinta-alaltaan alue on noin 9 ha. Jokeen laskee useita ojaia läheisiltä metsäalueilta, mikä on heikentänyt veden ja paikoin myös jokea reunustavien luontotyyppien laatua. Alue luokitellaan arvoluokkaan 1, koska se on luonnonsuojelulla toteutettu soidensuojelun täydennysehdotuksen kohde. Alue on uusi luonnonsuojelualue, joka ei ole vielä päivittynyt maastokarttoihin. Joenvarren rantaluonnon diversiteetti on laaja ja turvaa siten monimuotoisuutta (Kuva 17 ja Kuva 18). Lisäksi kuvio kuuluu potentiaaliseen ekologiseen käytävään.

Kuva 17 Kuvio 19 eteläosa. Rytijoen rantaa. Majavan pato ja sen aiheuttama tulviminen on saanut aikaan pystyyn kuollutta lahoppua.

Kuva 18. Kuvio 19 Rytijoen rantaa, luhtainen alue.

Luontoarvoluokitus luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet.

Suositus: Kohde on luonnonsuojelualueella. Se tulee jättää kaiken muuttavan maankäytön ulkopuolelle ja sen luonnontilan parantamiseksi suositellaan ennallistamistoimenpiteitä kuten ojien tukkimista.

Kuvio 46: Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/NT**

Pinta-alaltaan kuvio on 19,1 ha. Kuvion pohjoisosassa on kosteampaa turvepohjaista maata, jossa oli lehtoalue sekä pieni suokuvio (547). Lehtoalueella kasvoi katajaa, lillukkaa, huopaohdaketta, kieloa, metsäkurjenpolvea, metsäimarretta, alvejuurta sekä suokelttoa (Kuva 19). Kuvio luokiteltiin arvoluokkaan 4, koska luontotyyppi kuuluu valtakunnallisesti uhanalaisuusluokkaan silmälläpidettävä ja Etelä-Suomessa luokkaan vaarantunut. Alueella kasvaa rauhoitettu valkolehdokki. Suhteellisen laaja-alaisella kuviolla on useita monimuotoisuutta lisääviä piirteitä, kuten useampi iso haapa. Aluetta on käytetty talousmetsänä, mutta se oli luonnontilaisen kaltainen.

Kuva 19. Kuviolla 46:n pohjoisosassa on pienialainen lehto.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 57: Isovarpuräme

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 57 on varsinainen isovarpuräme (Kuva 20). Se on ojittamaton, mutta kapea, ja viereistä kuviota on ojitettu, mikä vaikuttaa myös tämän kuvion vesitalouteen. Kuviolla on moottorikelkkaura. Puusto on varttunutta mäntyä. Lajistoon kuuluvat muun muassa vaivaiskoivu, suokukka, lakka ja karpalo. Kuvion luonnontilaisuus on heikentynyt viereisen alueen ojituksen ja moottorikelkkauran takia. Kuvio luokitellaan arvoluokkaan 4 muuna monimuotoisuutta tukevana kohteena.

Kuva 20. Isovarpuräme kuviolla 57. Etualalla avoimempaa moottorikelkkauraa.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 63: Matalat runsashumuksiset järvet

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **NT/NT**

Vesilakikohde

Kuvio 63 on pieni (7,05 ha) alue keskikokoisesta Ryynänen-järvestä, jonka ekologinen tila on vuonna 2022 luokiteltu hyväksi. Matalan järven rannoilla kasvaa hieman vesikasvillisuutta, mutta rannat eivät ole ainakaan kuvion kohdalla voimakkaasti ruovikoituneet (Kuva 21). Ekologista tilaa koskevien tietojen perusteella järven hydromorfologia ei ole muuttunut, vaan se on erinomainen. Samojen lähtötietojen perusteella vesikasvillisuus ja pohjaeläimistö ovat tilaltaan hyviä, joten kohteen luonnontilan voidaan arvioida olevan vähintään hyvä. Matalat runsashumuksiset järvet on luokiteltu alueellisesti ja valtakunnallisesti silmälläpidettäviksi. Ryynäsjärvi on vesilain mukainen kohde, minkä vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 1.

Kuva 21 Kuvion 63 matalaa runsashumuksista järveä.

Luontoarvoluokitus luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet.

Suositus: Vesilaki suojelee kohteen lampea ja luonnontilaisuutta. Vesilain 2 luvun 3 §:n mukaan hanke on luvanvarainen, mikäli hankkeesta arvioidaan aiheutuvan kohdetta heikentäviä muutoksia. Kohde tulee jättää maankäytön muutosten ulkopuolelle ja varmistaa että rakentaminen ei muuta alueen vesitaloutta negatiivisesti.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 66: Tuoreet keskiravinteiset lehdot

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/VU**

Kuvio 66 on pitkänomainen pienehkö (1,46 ha) metsäkuvio Ryynänen-järven rannassa (Kuva 22). Puusto on sekapuustoista koivua, mäntyä, kuusta, pajuja, harmaaleppää ja tervaleppää kasvavaa ja kerroksellista rantapuustoa. Aluskasvillisuus on pääosin metsäkurjenpolvi-metsäimarre-tyyppiä, kohteen eteläpäädyssä viereistä metsäluhtaa lähestyessä kasvillisuus muistuttaa enemmän metsäkurjenpolvi-käenkaali-oravanmarja-tyyppiä, sillä varpuja on vähemmän ja esimerkiksi suurikokoisia orvokkeja reilusti enemmän. Kasvillisuus koostuu pitkälti kangasmetsien ruohoista ja varvuista, alueella esiintyvään lajistoon kuuluvat mustikka, puolukka, nuokkotalvikki, kevätpiippo, oravanmarja, metsätähti, riidenlieko ja seinäsammal. Seassa myös kultapiiskua ja korpipaatsamaa ja hakkuuaukean reunaa lähestyessä myös vadelmaa. Järven rannassa on mm. siniheinää, viitakastikkaa, järvikortetta ja jouhisaraa. Lahopuuta kuviolla on jonkin verran, mutta järeä lahopuu lähes puuttuu. Kasvillisuus vastaa melko hyvin luontotyyppin kuvausta, mutta viereinen avohakkuu ojituksineen aiheuttaa reunavaikutusta kuvion pidemmälle reunalle. Tuoreet keskiravinteiset lehdot on luokiteltu alueellisesti ja valtakunnallisesti vaarantuneiksi, mutta kohteen pienuuden vuoksi se luokitellaan arvoluokkaan 3.

Kuva 22 Kuvion 66 tuoretta keskiravinteista lehtoa.

Luontoarvoluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 74: Lyhytkorsiräme

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 74 on 1,30 ha kokoinen lyhytkorsiräme (Kuva 23). Puusto on harvaa mäntyä ja koivua. Kohteella kasvaa tupasvillaa ja tupasluikkaa, hiukan suokukkia. Pohjakerroksessa on muun muassa kalvakkarahkasammalta. Räme on hyvin kärsinyt siitä mitä se on joskus ollut, kun kuviota tarkastelee alueelta otetuista historiallisista ortokuvista, mutta kaikki suon piirteet ovat silti vielä havaittavissa. Keskellä kohdetta oli havaittavissa rimmen jäänteet. Lyhytkorsirämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi (VU) ja valtakunnallisesti luontotyyppin uhanalaisuus on määritetty luokkaan NT, mutta kohteen kärsineen kunnan vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaa 4, luonnon monimuotoisuuden säilymisen vuoksi. Kohteella on potentiaalia kehittyä luonnontilaiseksi ja lyhytkorsirämeen ominaispiirteiden palaaminen on pidemmällä aikavälillä mahdollista, mikäli kohde ennallistetaan.

Kuva 23. Lyhytkorsiräme kuviolla 74.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 76: Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/NT**

Kuvio 76 on 8 hehtaarin laajuinen sekapuustoinen tuore kangas, jonka puusto oli iältään noin 70 vuotta. Koska länsiosa oli ojitettua aluetta, kuvio luokiteltiin arvoluokkaan 4, sillä ojitus oli muuttanut alueen vesitaloutta hieman. Alueella oli kuitenkin paljon eri-ikäistä lahoppua ja joitakin järeitä puita lisäämässä kohteen monimuotoisuutta (Kuva 24). Kuviolla kasvoi mustikkaa, metsäalvejuurta, metsäkortetta, metsäkurjenpolvea, metsäimarretta, riidenliekoa ja talvikkeja. Kuviolla lauloi myös hömötiaisia.

Kuva 24 Kuvio 76 on sekapuustoinen metsä, jossa on paljon lahoppua.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 96: Kalliometsä

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **NT/NT**

Metsälakikohde

Kuvio 96 on metsälain erityisen tärkeäksi elinympäristöksi rajattu kalliometsä (Kuva 25). Sen keskellä olevassa kosteassa painanteessa on pienellä alalla suokasvillisuutta. Kalliolla kasvaa 5 – 10 -metristä mäntyä ja hiukan pientä koivua sekä katajaa. Aluskasvillisuudessa poronjäkälät vallitsevat, painanteessa kasvaa juolukkaa, pallosaraa ja rahkasammalta. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen ja luokiteltu arvoluokkaan 3 paikallisesti arvokkaana luontokohteena.

Kuva 25. Kalliometsä kuviolla 96

Luontoarvoluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 99: Varttuneet kuivahkot kankaat

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/NT**

Kuvio 99 on suuri, 12,27 ha kokoinen, pääasiassa variksenmarja-puolukkatyyppin kuivahkoa kangasta ja osittain mosaiikkimaisesti puolukka- ja varputurvekangasta (Kuva 26). Viereinen kuvio etelään ja itään päin on avohakkuualue. Talouskäytössä olevan kuvion valtapuuna on 70-vuotias mänty, mutta myös koivua ja kuusta kasvaa seassa tasaisesti. Kosteammissa kohdissa ja erityisesti kohteen reunoilla löytyy suopursua ja pajukkoa. Aluskasvillisuuden valtalajeina ovat puolukka, mustikka, variksenmarja, metsien sammalet ja kanerva. Hiekkaharjanteet ovat jäkäläpeitteisiä. Turvekankaat eivät kuulu huomionarvoisiin kohteisiin. Varttuneet kuivahkot kankaat on luokiteltu alueellisesti erittäin uhanalaiseksi ja valtakunnallisesti vaarantuneiksi luontotyypeiksi, minkä vuoksi kasvillisuudeltaan mosaiikkimainen kuvio luokitellaan kokonaisuudessaan arvoluokkaan 4.

Kuva 26. Kuvion 99 varttunut kuivahko kangas.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 103: Varttuneet kuivahkot kankaat ja isovarpurämeet

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **EN/VU, VU/NT**

Kuvio 103 on pienialainen (1,63 ha) varttunut mäntymetsä, jossa esiintyy myös pientä koivua ja paikoin nuoria ja varttuneita kuusia. Pääosin puusto on noin 50-vuotiasta. Kuvion eteläinen puolisko on kuivahkoa kangasta (Kuva 27), joka vaihtuu pienten kallioiden ja rahkasammalpeitteisten kallioisoistumien kautta isovarpurämeeksi. Kuivahkon kankaan lajisto on melko tyypillistä puolukka-, variksenmarja-, juolukka- ja kanervavaltaista. Isovarpurämeen kasvillisuus epätypillistä, sillä seassa metsävarpuja eikä juuri rahkasammalia. Vieressä ojituksia. Kuvio on kivikkoinen ja kumpuileva. Latvuskorkeus vaihtelee, mutta puusto paikoin tasaikäistä. Lahopuuna vain hieman hyvin vanhaa maalahopuuta. Jonkin verran vanhahkoja metsäkoneen uria. Varttuneet kuivahkot kankaat on luokiteltu alueellisesti erittäin uhanalaiseksi ja valtakunnallisesti vaarantuneiksi. Isovarpurämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäviksi. Uhanalaisuusluokkien ja heikentyneen luonnontilaisuuden vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 4.

Kuva 27 Kuvion 103 varttunutta kuivahkoa kangasta.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettäväksi maankäytönmuutosten ulkopuolelle.

Kuvio 104: Kuivat keskiravinteiset lehdot

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **NT/NT**

Kuvio 104 on pieni, 0,41 ha kokoinen, pääasiassa kuivaa keskiravinteista lehtoa (Kuva 28). Talouskäytössä olevan kohteen puusto on melko tasaikäistä ja noin 30-40-vuotias. Valtapuuna on mänty, mutta myös koivua, kuusta, haapaa ja pihlajaa kasvaa seassa tasaisesti. Aluskasvillisuuden valtalajeina ovat puolukka, mustikka, sananjalka, metsien sammaleet ja metsäkorte. Kohdetta ympäröivät alueet ovat voimakkaasti ojitettua. Kuivat keskiravinteiset lehdot on luokiteltu valtakunnallisesti ja alueellisesti silmälläpidettäväksi, minkä vuoksi kuvio luokitellaan kokonaisuudessaan arvoluokkaan 4.

Kuva 28. Kuvion 104 kuiva keskiravinteinen lehto.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 106: Varttunut kuivahko mäntyvaltainen kangas

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 106 on pieni, 0,83 ha kokoinen kolmion muotoinen, tavanomainen metsätalousvaikutteinen varttunut kuivahko mäntyvaltainen kangas (Kuva 29). Kohteen kahdella puolella (pohjoinen ja lounas) on avohakkuu alue (kuvio 100). Kohteessa on muutamia kantoja ja hyvin paljon tuulenkaatamia runkoja. Kenttäkerroksessa kasvaa puolukkaa, kanervaa ja variksenmarjaa, sekä paikoitellen jäkälää. Alueella on tehty jonkun verran harvennuksia. Suurin osa alueella säilyneistä kaatuneista puista ovat kuitenkin tuulenkaatoja. Tuulenkaatoja havaittiin alueella noin 30 runkoa. Alueella ei kuitenkaan ole eri lajien lahopuita, eikä eri ikäisiä lahopuita, jotka muodostaisivat selkeän lahopuujatkumon. Kohteen viereinen kuvio 103 varttunutta kuivahkoa kangasta (EN/VU) ja kohde on tärkeä kuvion 103 monimuotoisuuden säilymisen kannalta. Tuulenkaatoina syntynyt lahopuu suositellaan jättämään ainakin osittain kohteelle. Vaikka kohde itsessään ei ole luonnontilainen eikä sillä esiinny merkittäviä luontoarvoja, se muodostaa laajemman kokonaisuuden kuvion 103 kanssa tukien viereisen metsäalueen monimuotoisuutta. Tämän vuoksi kohde on luokiteltu arvoluokkaan 4.

Kuva 29. Varttunut kuivahko kangas kuviolla 106.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 116: Lyhytkorsirämeet

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/NT**

Kuvio 116 on lyhytkorsiräme, jonka pinta-ala on 2,16 ha (Kuva 30). Puusto on harvaa mäntyä. Kohteella kasvaa tupasvillaa, tupasluikkaa, karpaloa, vaiveroa ja harvana vaivaiskoivua. Pohjakerroksessa on havaittavissa muun muassa kalvakkarahkasammalta. Ympäristön talousmetsien ojittaminen on aiheuttanut suon kuivumista ja kohteen pienen koon vuoksi lähiympäristön toimien reunavaikutukset kattavat käytännössä koko suon. Kohteen luonnontilaisuus ja edustavuus ovat huonot, mutta suon piirteet ovat silti vielä havaittavissa. Lyhytkorsirämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi. Kohteen vesitalouden muutoksen seurauksena heikentyneen luonnontilan vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 4.

Kuva 30. Kuvion 116 lyhytkorsiräme.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 119: Lyhytkorsirämeet

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/NT**

Kuvio 119 on pieni lyhytkorsiräme, jonka pinta-ala on 1,3 ha (Kuva 31). Puusto on harvaa mäntyä. Kohteella kasvaa tupasvillaa, tupasluikkaa, karpaloa ja harvana vaivaiskoivua. Pohjakerroksessa on havaittavissa muun muassa kalvakkarahkasammalta. Ympäristön talousmetsien ojittaminen on aiheuttanut suon kuivumista ja kohteen pienen koon vuoksi lähiympäristön toimien reunavaikutukset kattavat käytännössä koko suon. Kohteen luonnontilaisuus ja edustavuus ovat huonot, mutta suon piirteet ovat silti vielä havaittavissa. Lyhytkorsirämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi. Kohteen vesitalouden muutoksen seurauksena heikentyneen luonnontilan vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 4.

Kuva 31. Kuvion 119 lyhytkorsiräme.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 120: Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/NT**

Kuvio 120 on 0,36 ha, varttunutta havupuuvaltaista tuoretta kangasta, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten, että viereisten kuvioiden maankäytöstä (Kuva 32). Viereinen kuvio lounaaseen päin on avohakkuualue. Puut ovat lähinnä 70-vuotisia mäntyjä ja kuusia, mutta muutamia lehtipuita (kuten koivuja, haapoja ja pihlajia) kasvaa alikasvustona. Kenttäkerroksessa on suurelta osin mustikkaa sekä metsäimarretta ja metsäkortetta. Pohjakerroksessa kasvaa karhunsammalta. Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat on luokiteltu alueellisesti vaarantuneeksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi luontotyyppiä, mutta kohde on kuitenkin metsätalousalueella ja pienen koon vuoksi alue arvioidaan arvoluokkaan 4.

Kuva 32. Kuvion 120 varttunut havupuuvaltainen tuore kangas.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 121: Varttuneet kuivahkot kankaat ja puolukkaturvekankaat

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **EN/EN**

Kuvio 121 on pieni, 1,12 ha kokoinen, pääasiassa puolukkatyyppin kuivahkoa kangasta ja osittain puolukka- ja varputurvekangasta (Kuva 33). Talouskäytössä olevan kuvion valtapuuna on 60-vuotias mänty, mutta myös koivua ja kuusta kasvaa seassa. Kohteen reunoilla löytyy suopursua ja pajukkoa. Aluskasvillisuuden valtalajeina ovat puolukka, mustikka, variksenmarja ja metsien sammalet. Turvekankaat eivät kuulu huomionarvoisiin kohteisiin. Varttuneet kuivahkot kankaat on luokiteltu alueellisesti erittäin uhanalaiseksi ja valtakunnallisesti vaarantuneiksi luontotyypeiksi, minkä vuoksi kasvillisuudeltaan mosaiikkimainen ja pieni kuvio luokitellaan kokonaisuudessaan arvoluokkaan 4.

Kuva 33. Kuvion 121 varttunut kuivahko kangas.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 123: Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/NT**

Kuvio 123 on 3,95 ha, varttunutta havupuuvaltaista tuoretta kangasta, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten, että viereisten kuvioiden maankäytöstä (Kuva 34). Viereiset kuviot pohjoiseen päin on taimikko sekä avohakkuualue. Puut ovat lähinnä 80-vuotisia mäntyjä ja kuusia, mutta muutamia lehtipuita (kuten koivuja ja haapoja) kasvaa alikasvustona. Kenttäkerroksessa on mustikkaa, puolukkaa ja suopursua. Pohjakerroksessa karhunsammalta ja rahkasammalta. Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat on luokiteltu alueellisesti vaarantuneeksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi luontotyyppiä, mutta kohde on kuitenkin metsätalousalueella ja sen vuoksi alue arvioidaan arvoluokkaan 4.

Kuva 34. Kuvion 123 varttunut havupuuvaltainen tuore kangas.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 124: Lyhytkorsirämeet

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/NT**

Kuvio 124 on lyhytkorsiräme, jonka pinta-ala on 3,29 ha (Kuva 35). Puusto on varsin runsaasta mäntyä. Kohteella kasvaa tupasvillaa, variksenmarjaa, karpaloa, vaiveroa sekä vaivaiskoivua. Ympäristön talousmetsien ojittaminen on aiheuttanut suon voimakasta kuivumista, joten lähiympäristön toimien reunavaikutukset kattavat käytännössä koko suon. Kohteen luonnontilaisuus ja edustavuus ovat huonot, mutta suon piirteet ovat silti vielä havaittavissa. Lyhytkorsirämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi. Kohteen vesitalouden muutoksen seurauksena heikentyneen luonnontilan vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 4.

Kuva 35. Kuvion 124 lyhytkorsiräme.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 126: Nuoret kuivahkot kankaat

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **EN/EN**

Kuvio 126 on 3,34 ha kokoinen, nuori kuivahko kangas (Kuva 36). Viereinen kuvio pohjoiseen ja itään päin on avohakkuualue. Kohde on hyvin nuorta männikköä, jonka alikasvustona kasvaa hiukan koivuja ja katajia. Kenttäkerroksessa kasvaa puolukkaa, kanervaa, juolukkaa ja variksenmarjaa. Nuoret kuivahkot kankaat on luokiteltu alueellisesti ja valtakunnallisesti erittäin uhanalaiseksi luontotyyppiä, mutta kohde on kuitenkin metsätalousalueella ja sen vuoksi alue arvioidaan arvoluokkaan 4.

Kuva 36. Kuvion 126 nuori kuivahko kangas.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 129: Lammet

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 129 (1,13 ha) (Kuva 37), kuvio 139 (1,21 ha) ja kuvio 141 (0,98 ha) luokiteltiin arvoluokkaan 4, sillä ne ovat ihmisen kaivamia pieniä lampia, jotka ovat soistumassa ja kasvamassa umpeen. Kasvillisuudessa esiintyy saroja, kortteita, pajuja, rahkasammalia sekä kuviolla 129 myös lumpeita. Rannassa on näkyvissä vyöhykkeisyyttä ja avoveden määrä vaihtelee kohteiden välillä. Lammilla on paikallisesti alueen monimuotoisuutta lisäävä vaikutus.

Kuva 37. Kuvion 129 lampi.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohteella sijaitsee luontodirektiivin liitteen IV lajin viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka, jota koskee luonnonsuojelulain 78 §:n mukainen hävittämis- ja heikentämiskielto, minkä vuoksi kohde tulee maankäytön suunnittelussa huomioida lainsäädännöllä turvattuna arvoluokan 1-kohteena.

Kuvio 131: Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/NT**

Kuvio 131 on 4,81 ha, varttunutta havupuuvaltaista tuoretta kangasta, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten, että viereisten kuvioiden maankäytöstä (Kuva 38). Sen ympärillä oleva kuvio on tiheästi ojitettua turvekangasta. Puut ovat lähinnä 70-vuotisia mäntyjä, mutta kuusia ja muutamia lehtipuita (kuten koivuja ja haapoja) kasvaa alikasvustona. Kenttäkerroksessa on suurelta osin mustikkaa. Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat on luokiteltu alueellisesti vaarantuneeksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi luontotyyppiksi, mutta kohde on kuitenkin metsätalousalueella ja sen vuoksi alue arvioidaan arvoluokkaan 4.

Kuva 38. Kuvion 131 varttunut havupuuvaltainen tuore kangas.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 132: Nuoret kuivahkot kankaat

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **EN/EN**

Kuvio 132 on 2,53 ha kokoinen, nuori kuivahko kangas (Kuva 39). Viereinen kuvio itään päin on avohakkuualue. Kohde on hyvin nuorta männikköä, jonka alikasvustona kasvaa hiukan koivuja ja katajia. Kenttäkerroksessa kasvaa puolukkaa, mustikkaa, juolukkaa ja variksenmarjaa. Pohjakerroksessa kasvaa metsäkerrossammalta ja seinäsammalta sekä muita metsän sammalia ja jäkäliä. Nuoret kuivahkot kankaat on luokiteltu alueellisesti ja valtakunnallisesti erittäin uhanalaiseksi luontotyyppiä, mutta kohde on kuitenkin metsätalousalueella ja sen vuoksi alue arvioidaan arvoluokkaan 4.

Kuva 39. Kuvion 132 nuori kuivahko kangas.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 133: Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/NT**

Kuvio 133 on 1,97 ha, varttunutta havupuuvaltaista tuoretta kangasta, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten, että viereisten kuvioiden maankäytöstä (Kuva 40). Viereinen kuvio lounaaseen päin on avohakkuualue. Puut ovat lähinnä 70-vuotisia mäntyjä ja kuusia, mutta muutamia lehtipuita (kuten koivuja, haapoja ja pihlajia) kasvaa alikasvustona. Kenttäkerroksessa on mustikkaa ja puolukkaa sekä juolukkaa. Pohjakerroksessa karhunsammalta ja metsäkortetta. Kuviolla on eri lahoamispisteessä olevaa lahoppuuta, maassa sekä pystyyn kuolleena. Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat on luokiteltu alueellisesti vaarantuneeksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi luontotyyppiä, mutta kohde on kuitenkin metsätalousalueella ja pienen koon vuoksi alue arvioidaan arvoluokkaan 4.

Kuva 40. Kuvion 133 varttunut havupuuvaltainen tuore kangas.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 139: Lammet

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 129 (1,13 ha), kuvio 139 (1,21 ha) (Kuva 41) ja kuvio 141 (0,98 ha) luokiteltiin arvoluokkaan 4, sillä ne ovat ihmisen kaivamia pieniä lampia, jotka ovat soistumassa ja kasvamassa umpeen. Kasvillisuudessa esiintyy saroja, kortteita, pajuja, rahkasammalia sekä kuviolla 129 myös lumpeita. Rannassa on näkyvissä vyöhykkeisyyttä ja avoveden määrä vaihtelee kohteiden välillä. Lammilla on paikallisesti alueen monimuotoisuutta lisäävä vaikutus.

Kuva 41. Kuvion 139 lampi.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 140: Varttuneet kuivat kankaat

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/VU**

Kuvio 140 on 5,81 ha kokoinen vaihteleva kangasmetsä, jossa joitakin järeitä noin 80-vuotiaita puita, pieniä ojitettuja turvekankaita sekä hiekkaharjanteita (Kuva 42). Pääosin kuvio on varttunut kuiva kangas, jossa kasvaa puolukkaa, mustikkaa, variksenmarjaa, kanervaa ja juolukkaa, hiekkaharjanteet ovat sammalpeitteisiä. Tuoreita kantoja on havaittavissa. Kuvio on osittain reunoilta ojitettu. Turvekankaat eivät kuulu huomionarvoisiin kohteisiin. Varttuneet kuivat kankaat on luokiteltu valtakunnallisesti ja alueellisesti vaarantuneeksi, minkä vuoksi kasvillisuudeltaan mosaiikkimainen ja metsätalousalueella oleva kuvio luokitellaan kokonaisuudessaan arvoluokkaan 4.

Kuva 42. Kuvion 140 varttunut kuiva kangas.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 141: Lammet

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 129 (1,13 ha), kuvio 139 (1,21 ha) ja kuvio 141 (0,98 ha) (Kuva 43) luokiteltiin arvoluokkaan 4, sillä ne ovat ihmisen kaivamia pieniä lampia, jotka ovat soistumassa ja kasvamassa umpeen. Kasvillisuudessa esiintyy saroja, kortteita, pajuja, rahkasammalia sekä kuviolla 129 myös lumpeita. Rannassa on näkyvissä vyöhykkeisyyttä ja avoveden määrä vaihtelee kohteiden välillä. Lammilla on paikallisesti alueen monimuotoisuutta lisäävä vaikutus.

Kuva 43. Kuvion 141 lampi.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 143: Nuoret kuivahkot kankaat

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **EN/EN**

Kuvio 143 on 1,46 ha kokoinen, nuori kuivahko kangas (Kuva 44). Viereinen kuvio etelään ja itään päin on avohakkuualue. Kohde on nuorta männikköä, jonka alikasvustona kasvaa varsin runsaasti koivuja, kuusia ja pihlajia. Kenttäkerroksessa kasvaa puolukkaa, mustikkaa, juolukkaa ja suopursua. Pohjakerroksessa kasvaa karhunsammalta. Nuoret kuivahkot kankaat on luokiteltu alueellisesti ja valtakunnallisesti erittäin uhanalaiseksi luontotyyppiä, mutta kohde on kuitenkin metsätalousalueella ja sen vuoksi alue arvioidaan arvoluokkaan 4.

Kuva 44. Kuvion 143 nuori kuivahko kangas.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 144: Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **VU/NT**

Kuvio 144 on 9,4 ha, varttunutta havupuuvaltaista tuoretta kangasta, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten, että viereisten kuvioiden maankäytöstä (Kuva 45). Viereinen kuvio pohjoiseen päin on avohakkuualue. Puut ovat lähinnä 70-vuotisia mäntyjä ja kuusia, mutta muutamia lehtipuita (kuten koivuja, haapoja, katajia ja pihlajia) kasvaa alikasvustona. Kenttäkerroksessa on mustikkaa, variksenmarjaa ja hajanaisesti suopursua. Pohjakerroksessa kasvaa karhunsammalta ja seinäsammalta sekä muita metsän sammalia ja jäkäliä. Alueen poikki kulkee metsätie kääntöpaikkoineen. Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat on luokiteltu alueellisesti vaarantuneeksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi luontotyyppiksi, mutta kohde on kuitenkin metsätalousalueella ja sen vuoksi alue arvioidaan arvoluokkaan 4. Kuvio kuuluu potentiaaliseen ekologiseen käytävään.

Kuva 45. Kuvion 144 varttunut havupuuvaltainen tuore kangas.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 147: Rimpinevarämeet

Uhanalaisuus: Koko maa / Etelä-Suomi: **EN/LC**

Kuvio 147 on pienikokoinen suokokonaisuus, jonka pinta-ala on 3,36 hehtaaria (Kuva 46). Sen puustoiset reunat ovat kärsineet ympäröivän metsätalouden vaikutuksista, ja keskiosassa on avointa, luonnontilaisempaa suota. Suon reunoilla kasvaa pääasiassa vaivaiskoivua sekä isovarpurämettä. Puustoisilla reunoilla on havaittavissa männyn taimettumista. Nevapinnoilla ja rimpien reunoissa esiintyy valkopiirtoheinää, äimäsaraa, tähtisaraa ja luhtasaraa, kun taas rimmissä voi nähdä rimpivihvilää, vesihernettä, luhtavillaa ja raatetta. Rimpien kuivuus ja hyvä kantavuus, yhdessä suursarojen ja siniheinän kanssa, viittaavat kuitenkin suon heikentyneeseen vesitalouteen. Rimpinevarämeet on luokiteltu alueellisesti erittäin uhanalaiseksi ja valtakunnallisesti säilyväksi. Alueellisen uhanalaisuusluokan vuoksi ja koska alueen puusto ja kasvillisuus ovat verrattain luonnontilaisia suon avoimella osalla, joka kattaa suurimman osan kohteesta, luokitellaan kohde arvoluokkaan 4. Kuvio kuuluu myös potentiaaliseen ekologiseen käytävään.

Kuva 46. Kuvion 147 rimpinevaräme.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle. Kohteen eteläosassa sijaitsee luontodirektiivin liitteen IV lajin viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka, jota koskee luonnonsuojelulain 78 §:n mukainen hävittämis- ja heikentämiskielto, minkä vuoksi alue tulee maankäytön suunnittelussa huomioida lainsäädännöllä turvattuna arvoluokan 1-kohteena.

Kuvio 148: Isovarpurämeet, minerotrofiset lyhytkorsinevat, rimpinevarämeet

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/NT, VU/NT, EN/LC**

Kuvio 148 on keskikokoinen (12,30 ha) suokokonaisuus, jonka puustoiset reunat ovat kärsineet ympäröivästä metsätaloustoiminnasta ja keskellä on avointa luonnontilaisempaa suota (Kuva 47). Suon reunat ovat pääasiassa vaivaiskoivuvaltaista isovarpurämettä, mutta paikoin mäntyjen suuren koon ja tiheyden vuoksi reuna-alueet alkavat muistuttaa ei-luonnontilaista varputurvekangasta. Puustoisilla reunoilla on myös havaittavissa männyn taimettumista. Suon keskiosaa kohti edetessä on ensin pitkänomaisina avoimina laikkuina melko edustavaa mesotrofista lyhytkorsinevaa, jonka valtalajeina ovat mm. kalvakkarahkasammal, tupasluikka, äimäsara, tähtisara ja kihokit ja muina lajeina hieman vaivaiskoivua ja jouhisaraa. Avoimen osan jälkeen tulee harvapuustoinen alue, jonka kasvillisuus on kanerva- ja jäkälävaltaista melko edustavaa kanervarahkarämettä – edustavuutta vähentävät kuivumisesta kertovat mättäitä alempana kasvavat jäkälät. Aivan suon keskellä läheisen voimajohdon suunnalla on mesotrofista rimpinevarämettä. Siellä valtalajeina mättäillä ovat kanerva, variksenmarja, jäkälät, suursarat ja siniheinä. Nevapinnalla ja rimpien reunoilla esiintyy valkopiirtoheinä, äimäsara, tähtisara ja suokukka, kun taas rimmissä on vaihdellen järviruokoa, rimpivihvilää, vesihernettä, luhtavillaa ja raatetta. Mesotrofiaa ilmentäviä lajeja esiintyy sekä rimmissä että nevapinnoilla. Rimpien kuivuus ja hyvä kantavuus sekä suursarat ja siniheinä viittaavat kuitenkin suon heikentyneeseen vesitalouteen. Isovarpurämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäviksi. Minerotrofiset lyhytkorsinevat on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäviksi, kun taas rimpinevarämeet on luokiteltu alueellisesti erittäin uhanalaiseksi ja valtakunnallisesti säilyviksi. Uhanalaisuusluokkien vuoksi ja koska alueen puusto ja kasvillisuus ovat verrattain luonnontilaisia suon avoimella osalla (joka kattaa suurimman osan kohteesta), luokitellaan kohde arvoluokkaan 2.

Kuva 47 Kuvion 148 rimpinevarämettä.

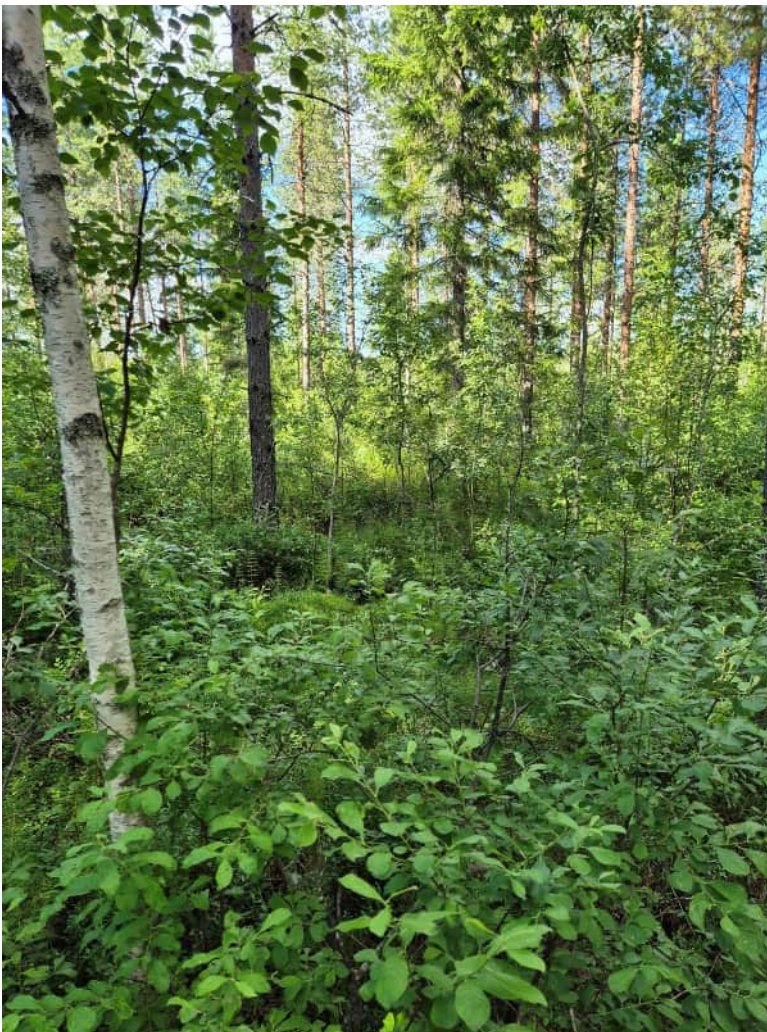
Luontoarvoluokitus luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Suositus: Kohde tulisi jättää maankäytön muutosten ulkopuolelle ja myös huolehtia, ettei lähialueella tehtävä maankäyttö vaikuta kohteen vesitalouteen.

Kuvio 149: Kuivat keskiravinteiset lehdot, puolukka- ja varputurvekankaat

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **NT/NT**

Kuvio 149 on suuri, 23,7 ha kokoinen, mosaiikkimaisesti kuivaa keskiravinteista lehtoa ja osittain puolukka- ja varputurvekangasta (Kuva 48). Viereiset kuviot pohjoiseen ja etelään päin ovat avohakkuualueita. Talouskäytössä olevan kohteen puusto on melko tasaikäistä ja noin 60-vuotias. Valtapuuna on mänty, mutta myös koivua, kuusta ja harmaaleppää kasvaa seassa tasaisesti. Pensaskerroksessa esiintyy tuomea ja pajua. Aluskasvillisuuden valtalajeina ovat puolukka, lillukka, mustikka, maitohorsma, sananjalka, ahomansikka, metsäkorte ja heinämäisiä kasveja. Kohdetta ympäröivät alueet ja sen reuna-alueet ovat voimakkaasti ojitettua. Turvekankaat eivät kuulu huomionarvoisiin kohteisiin. Kuivat keskiravinteiset lehdot on luokiteltu valtakunnallisesti ja alueellisesti silmälläpidettäväksi, minkä vuoksi kuvio luokitellaan kokonaisuudessaan arvoluokkaan 4. Kuvio kuuluu potentiaaliseen ekologiseen käytävään.

Kuva 48. Kuvion 149 kuiva keskiravinteinen lehto.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 151: Isovarpurämeet

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 151 on pieni (2,76 ha) ja kapea ojittamaton suokuvio, joka on heikentynyt viereisten ojitusten ja metsätaloustalouden vuoksi (Kuva 49). Toisella puolella kohdetta on ojittamaton ja vähemmän kuivunut suo. Kohteen valtapuuna on mänty, mutta seassa on myös lähes yhtä suuria koivuja ja jopa kuusia. Osa puista on jopa ns. runkopuun kokoisia. Aluskasvillisuutena on suopursu- ja tupasvillavaltaista isovarpurämettä, mutta kasvillisuudessa on epätavallisen paljon pajuja. Paikoin seassa kasvaa jopa metsien ruohoja metsäalvejuurta. Soiden rahkasammalia on yhä jäljellä, mutta seassa on myös kangasmetsien sammalia kuten kynsisammalia. Kohteessa ei ole jälkiä metsätaloudesta, mutta aivan sen rajoilla on suuria ojituksia ja metsäkoneiden uria. Kaikkiaan suo vaikuttaa kuivuneen lähiympäristön toimien vuoksi ja kasvillisuus sekä puusto ovat epätavallisia, vaikka kasvillisuustyyppi on yhä pääosin nähtävissä. Isovarpurämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäviksi. Kuitenkin puustoinen kapea suo suojaa selkeästi sen toisella puolella olevaa ojittamatonta avosuota kuivumisen pahimmilta vaikutuksilta, minkä vuoksi tämä voimakkaasti heikentynyt kohde päätettiin luokitella arvoluokkaan 4.

Kuva 49 Kuvion 151 isovarpurämettä.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettäväksi maankäytönmuutosten ulkopuolelle.

Kuvio 152: Suokokonaisuus: rimpinevaräme, isovarpuräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **EN/LC, VU/NT**

Kuvio 152 on pienikokoinen suokokonaisuus, jonka pinta-ala on 0,93 hehtaaria (Kuva 50). Sen puustoiset reunat ovat kärsineet ympäröivän metsätalouden vaikutuksista, ja keskiosassa on avointa, luonnontilaisempaa suota. Suon reunoilla kasvaa pääasiassa vaivaiskoivua sekä isovarpurämettä. Puustoisilla reunoilla on havaittavissa männyn taimettumista. Nevapinnoilla ja rimpien reunoissa esiintyy valkopiirtoheinää, äimäsaraa, tähtisaraa ja mutasaraa, kun taas rimmissä voi nähdä rimpivihvilää, vesihernettä, luhtavillaa ja raatetta. Rimpien kuivuus ja hyvä kantavuus, yhdessä suursarojen ja siniheinän kanssa, viittaavat kuitenkin suon heikentyneeseen vesitalouteen. Rimpinevarämeet on luokiteltu alueellisesti erittäin uhanalaiseksi ja valtakunnallisesti säilyväksi. Alueellisen uhanalaisuusluokan vuoksi ja koska alueen puusto ja kasvillisuus ovat verrattain luonnontilaisia suon avoimella osalla, joka kattaa suurimman osan kohteesta, luokitellaan kohde arvoluokkaan 4. Kuvio kuuluu myös potentiaaliseen ekologiseen käytävään.

Kuva 50. Kuvion 152 rimpinevaräme.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 158: Sararäme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **EN/VU**

Kuvio 158 on pieni, 0,24 ha kokoinen sararäme (Kuva 51). Puusto mäntyä harvakseltaan. Jouhisaraa kasvaa kohteella runsaasti, sekä jonkun verran vaivaiskoivua. Kohteella kasvaa myös yllättävän runsaasti maariankämmeköitä. Sararämeet ovat alueellisesti erittäin uhanalaisia (EN), valtakunnallisesti luontotyyppi on arvioitu luokkaan VU. Kohteen ympärillä on ojitusta, mikä luultavasti on vaikuttanut kohteen vesitalouteen. Kohde on kuitenkin hyvässä kunnossa ja arvioidaan siksi arvoluokkaan 3.

Kuva 51. Sararäme kuviolla 158.

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 162: Varttunut havupuuvaltainen tuore kangas

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 162 on puolukka-mustikkatyyppin varttunutta kasvatusmetsää. Kuvion eteläpäässä valtapuu on mänty, muualla mänty ja kuusi (Kuva 52). Sekapuuna esiintyy runsaasti koivua ja haapaa sekä hiukan raitaa. Puustossa on eri-ikäisyyttä, latvuserroksellisuutta ja monilajisuutta suurimmalla osalla kuviosta. Kenttäkerros on luontotyyppille edustava, valtalajeina mustikka ja puolukka, lisäksi tavattiin yövilkkää ja ruohokanukkaa. Kuvion luonnontilaisuus on heikentynyt sen poikki kulkevien vanhojen ajourien takia. Kuvio luokitellaan arvoluokkaan 4 muuna monimuotoisuutta tukevana kohteena.

Kuva 52. Varttunut tuore kangas kuviolla 162

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 165: Lyhytkorsiräme – isovarpuräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/NT**

Kuviolla 165 on lyhytkorsirämettä ja isovarpurämettä. Sen pinta-ala on 0,31 ha (Kuva 53). Kuviolla kasvaa mäntyä harvakseltaan, puuston kasvu on suon laiteilla runsastunut. Kohteella kasvaa runsaasti vaivaiskoivua. Lisäksi kohteella kasvaa tupasvillaa, suokukkaa ja tupasluikkaa. Kohde on alkanut hiukan kuivua ja alueella kasvaa kanervaa ja juolukkaa. Isovarpurämeet ovat alueellisesti uhanalaisia (VU). Kohteen ympärillä on metsätalousmetsää ja yhdellä reunalla oja. Kohteen luonnontila on jonkin verran muuntunut, joten kohde arvioidaan siksi arvoluokkaan 3.

Kuva 53. Lyhytkorsirämettä ja isovarpurämettä kuviolla 165.

Luontoarvoluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 166: Varttuneen havupuuvaltaisten tuoreiden kankaiden kaltainen talousmetsä

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 166 on keskikokoinen (8,64 ha) talouskäytössä oleva metsäkuvio, jossa on noin 50-vuotiaasta sekapuustoa. Latvuksen peittävyys vaihtelee paljon ja puuston ikä hieman, mutta puustossa on silti selkeästi vain pari ikäluokkaa. Ei järeää puustoa, vaikka puusto pääosin varttunutta. Valtapuina ovat kuusi, mänty ja hieskoivu, mutta seassa kasvaa myös muutamia haapoja. Pensaskerroksessa on vaihdellen koivuja, pihlajaa ja haapaa. Tuoreen kankaan lajisto on melko tyypillistä puolukka-mustikkatyyppin kangasta, mutta valtaosaa aluetta leimaa lievä soistuneisuus (pallosaraa, rämerahkasammalta laikkuina) huolimatta alla olevasta kivennäismaasta (Kuva 54). Paikoin alla on turvemaata, jolloin paikalla kasvaa lisäksi pajukkoa ja karhunsammalia. Avoimemmilla alueilla, jotka ovat ainakin osittain vanhoja metsäkoneiden uria, on varpujen ohella runsaasti pallosaraa ja rahka- ja karhunsammalia. Lahopuuna kuviolla on vaatimattomasti erikokoista ja -lajista maalahopuuta, mutta järeä lahopuu lähes puuttuu. Kuviolla on jonkin verran sittemmin luonnontilaistuneita ojia ja hyvin paljon eri ikäisiä metsäkoneiden uria. Ennen ojituksia alueella on saattanut olla laajoja korpilaikkuja. Kuvion lähiympäristössä on useita suokuvioita, ja kuvion reunoilla onkin paljon pajukkoa ja rämeisiin vaihettuvaa aluskasvillisuutta. Varttuneet tuoreet kankaat on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäviksi, minkä vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 4 vaikkakin se on nykyisellään metsätalouskäytön vuoksi luonnontilansa puolesta muuttunut. Kohteen puuston vaihtelevan tilajakauman ja sekapuuston vuoksi kohteessa voisi olla ennallistamispotentiaalia.

Kuva 54 Kuvion 166 varttuneen havupuuvaltaisten tuoreiden kankaiden kaltaista talousmetsää

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 167: Isovarpurämeet, sararämeet

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/NT, EN/VU**

Kuvio 167 on pieni (1,45 ha) ojittamaton suokuvio, jonka reunoilla suopursu-juolukka-vaivaiskoivuvaltaista isovarpurämettä. Keskeimmällä on kasvillisuustyyppinä hyvin pienialainen mäntyvaltainen oligotrofinen sararäme, jossa valtalajeina nevapinnalla jouhisara ja karpalo ja mättäillä kanerva, variksenmarja ja vaivaiskoivu. Epätyypillistä sararämettä on laajemmalla alueella, ja epätyypillisuus ilmenee vaivaiskoivun runsautena (Kuva 55). Paikoin nevapintaa vähän ja kasvillisuus kanervarahkarämemaista. Alueen keskiosissa on muutama mutainen juova, joiden perusteella kohde on saattanut olla aiemmin paljon nevamaisempi ja vähäpuustoisempi. On mahdollista, että kohteella on ollut aiemmin jopa rimpiä, mutta lähiympäristön ojitukset ja metsätalous ovat kuivattaneet kuviota. Kuivumisesta kertovat reunojen männyntaimet ja siniheinäkasvustot. Alueen kapean muodon vuoksi taimettunut ja kasvillisuudeltaan rehevä ala kattaa melko suuren osan suosta. Isovarpurämeet luokitellaan alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäviksi. Sararämeet luokitellaan alueellisesti erittäin uhanalaiseksi ja valtakunnallisesti vaarantuneiksi. Kohteen heikentyneen kunnan vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 4.

Kuva 55 Kuvion 167 isovarpurämettä ja sararämettä epätyypillisen runsaan vaivaiskoivun kanssa.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 173: Turvekankaat, sararämeet, rimpinevarämeet

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: -, **EN/VU**, **EN/LC**

Kuvio 173 on pieni (2,10 ha) ojittamaton suo, jossa on useita lampimaisia rimpiä (Kuva 56). Kuvion reunoilla kasvaa kapealti siniheinä-kataja-pajualtaista siniheinä-katajaturvekangasta, joka on kuivunut ympäröivien ojitusten vuoksi erityisesti kuvion länsireunalla. Puustoisella alueella hieman pienikokoista maalahopuuta ja yksi suuri paatsama ja paatsaman taimia. Reunoilta keskemälle edetessä suolla on hieman edustavampaa mesotrofista sararämettä, jossa ominaislajeina erikorkuisia saroja ja muita lajeja, kuten valkopiirtoheinä, luhtavilla, tähtisara, äimäsara ja hieman vaivaiskoivua, siniheinää sekä jouhisaraa. Suon keskellä on melko edustavaa mesotrofista rimpinevarämettä, jossa epätyypillisenä piirteenä on suursarojen esiintyminen mätäs- ja nevapinnalla. Mätäät ovat kanervarahkavaltaisia, ja niillä on muutamia pienikokoisia mäntykeloja ja epätyypillisesti siniheinää ja suursaroja. Nevapinnalla melko samoja lajeja kuin suon reunojen sararämeellä. Erikokoisissa kirkasvetisissä lammissa ja mutaisissa rimmissä kasvaa mm. lumme, raate, vesisherne, järviruoko, luhtavilla ja rimpivihvilä. Taimettumista ei ole havaittavissa suon keskiosissa, mutta suursarojen ja siniheinän runsaus saattaa viitata suon lievään kuivumiseen ojitusten vuoksi. Alueen poikki menevät vanhat moottorikelkkaurat, joiden kohdalta kasvillisuus on alkanut jo palautua. Rimpinevarämeet on luokiteltu alueellisesti erittäin uhanalaiseksi ja valtakunnallisesti säilyviksi, ja sararämeet ovat alueellisesti erittäin uhanalaisia ja valtakunnallisesti vaarantuneita. Uhanalaisuusluokkien ja epätyypillisen kasvillisuuden vuoksi luokitellaan arvoluokkaan 3.

Kuva 56 Kuvion 173 rimpinevarämettä.

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohteella sijaitsee luontodirektiivin liitteen IV lajin viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka, jota koskee luonnonsuojelulain 78 §:n mukainen hävittämis- ja heikentämiskielto, minkä vuoksi kohde tulee maankäytön suunnittelussa huomioida lainsäädännöllä turvattuna arvoluokan 1-kohteena.

Kuvio 175: Isovarpurämeet, sararämeet, rahkarämeet

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 175 on pieni (1,06 ha) ojittamaton suokuvio, jonka reunoilla leveästi suopursu-juolukka-vaivaiskoivuvaltaista isovarpurämettä. Keskemmällä kasvillisuustyyppinä on mäntyvaltainen oligotrofinen sararäme (Kuva 57), jossa valtalajeina nevapinnalla jouhisara ja karpalo ja mättäillä ruskorahkasammal, kanerva, ja variksenmarja. Edustavaa sararämeen nevapintaa on vain vähän, ja männyn taimettumista on havaittavissa läpi alan. Paikoin kasvillisuus kanervarahkarämettä, joskin lisänä epätavallisesti jouhisaraa. Ympäristön metsätaloustoimet ovat aiheuttaneet suon kuivumista, ja kohteen pienen koon vuoksi lähiympäristön toimien reunavaikutukset kattavat käytännössä koko suon. Kohteen luonnontilaisuus ja edustavuus ovat huonot. Sararämeet luokitellaan alueellisesti erittäin uhanalaiseksi ja valtakunnallisesti vaarantuneiksi, kun taas isovarpurämeet luokitellaan alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäviksi. Kohteen heikentyneen kunnon vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 4.

Kuva 57 Kuvion 175 sararämettä.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 176: Isovarpurämeet, sararämeet ja saranevat

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/NT, EN/VU, VU/NT**

Kuvio 176 on pieni (2,91 ha) ojittamaton suokuvio, jossa kasvaa reunoilla hieman isovarpurämettä ja keskellä pääosin mesotrofista sararämettä (Kuva 58). Valtapuuna on mänty. Valtalajeina reuna-alueilla on suopursu ja tupasvilla. Keskellä nevapinnan kasvillisuus vaihtuu sararämeestä saranevaan. Valtalajeina ovat suursarat, tupasvilla, kalvakkarahkasammal ja suokukka, kun taas mättäillä kasvaa kanervaa, jäkäliä ja vaivaiskoivua. Mesotrofiaa ilmentävinä lajeina nevapinnalla lisäksi villapääluikkaa, järviruokoa ja siniheinää. Kuitenkin myös nevapinnalla hieman vaivaiskoivua, mikä on epätyypillistä kasvillisuustypille. Kohteessa on muutamia lievästi kuivahtaneita ruoppia, joissa mutapohjalla esiintyviä lajeja ovat pitkälehtikihokki, mutasara, raate, valkopiirtoheinä ja siniheinä. Mesotrofiaa ilmentäviä lajeja ei kuitenkaan esiinny mörkimmissä ruopissa, mikä saattaa johtua lähiympäristön hakkuista ja metsätaloudesta. Kaikkiaan kohteessa on jäljellä muutamia mesotrofiaa ilmentäviä lajeja, vaikka havaittavissa onkin alueen reunojen taimettumista ja kosteimpien paikkojen kuivumista. Kohteessa on lisäksi pari palanutta kapeaa pötkelöä. Isovarpurämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäviksi. Sararämeet on luokiteltu alueellisesti erittäin uhanalaisiksi ja valtakunnallisesti vaarantuneiksi, kun taas saranevat ovat alueellisesti vaarantuneita ja valtakunnallisesti silmälläpidettäviä. Avointen osien heikentyneen luonnontilan vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 3.

Kuva 58 Kuvion 176 keskellä on sararämettä ja saranevaa.

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 183: Isovarpurämeet ja suomuuntuma

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 183 on pieni (0,71 ha) ojittamaton suokuvio, joka on voimakkaasti kuivunut suon reunaan ulottuvan hakkuun ja mahdollisesti myös metsätalouden vuoksi ja luokitellaan siksi pääosin suomuuntumaksi (Kuva 59). Suon reunoilta on erotettavissa juolukka-, suopursu- ja vaivaiskoivuvaltaista isovarpurämettä. Kuitenkin tätä edustavaa kasvillisuutta on vain kapealti, ja suovarpujen seassa on käytännössä kaikkialla rahkasammalien sijaan voimakkaasta kuivumisesta kertovia karhunsammalia. Seassa on myös hieman mm. hillaa ja kuusta, minkä perusteella alue on saattanut olla paikoin aiemmin jopa korpimaista. Keskenmällä suota on suursara- ja karhunsammalvaltaista kasvillisuutta. Paikoin alla on myös rahkasammalia (mm. rämerahkasammalta), mutta kasvillisuus ei vastaa mitään luonnontilaista tai luonnontilaisen kaltaista suotyyppiä. Puusto reunoilla tiheähköä, mutta selkein ero luonnontilaiseen suohon aiheutu karhunsammalvaltaisuudesta. Isovarpurämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneeksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi, ja kohteen kunto on pääosin huono, minkä vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 4. Kohde on kuvioitu Metsäkeskuksen erityisen tärkeäksi elinympäristöksi.

Kuva 59 Kuvion 183 suomuuntumaa.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 184: Isovarpurämeet, rahkarämeet

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 184 on pieni (1,27 ha) ojittamaton suokuvio, jossa kasvaa reunoilla suopursuvaltaista ja keskellä vaiveroaltaista isovarpurämettä (Kuva 60). Keskellä on paikoin myös variksenmarjarahkarämettä, jossa valtalajeina variksenmarja, kanerva, pallosara ja suokukka. Puusto on keskellä väljempää, ja seassa 5–10 yksittäistä palanutta järeää pötkelöä ja juurakkoa. Pitkänomaisen kuvion reunat ovat mahdollisesti lähiympäristön metsätalouden vuoksi hieman kuivuneet kapealti, sillä reunoilla puusto on hyvin tiheää ja männyntaimia on runsaasti. Kohdetta vallitsevat isovarpurämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäviksi, ja kohteen kunto on pääosin kohtalainen, minä perusteella se luokitellaan arvoluokkaan 4. Kohde on kuvioitu Metsäkeskuksen erityisen tärkeäksi elinympäristöksi.

Kuva 60 Kuvion 184 isovarpurämettä.

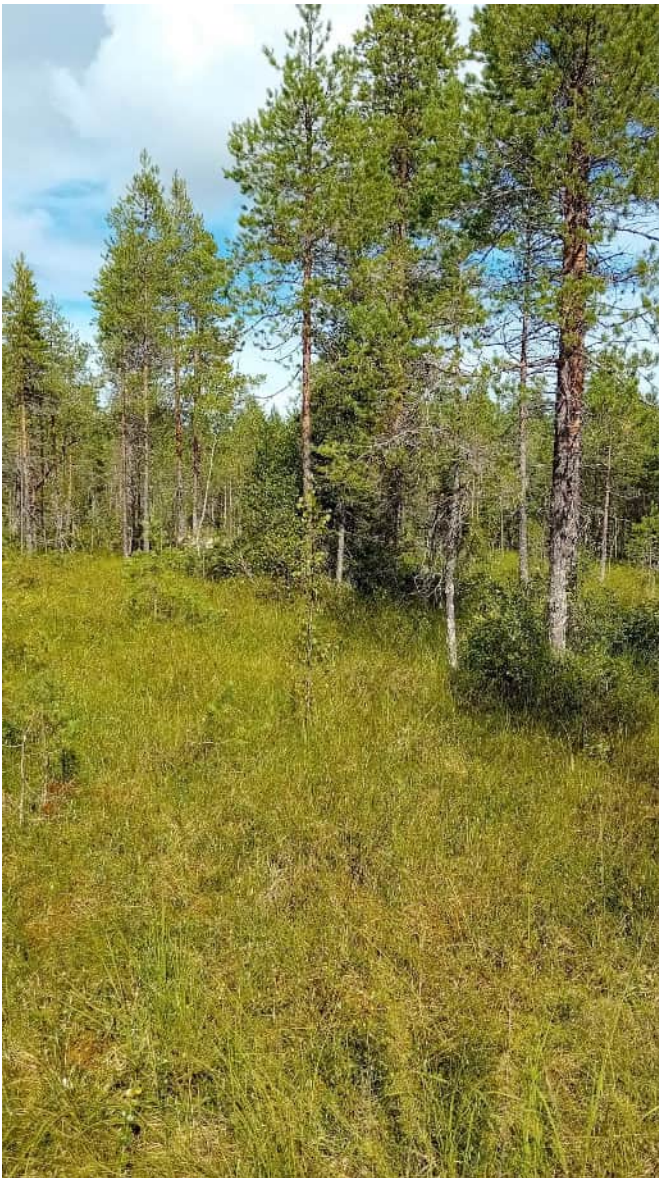
Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 186: Kangasräme ja isovarpuräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **EN/VU, VU/NT**

Kuvio 186 on 0,87 hehtaarin ojittamaton suoalue, jolla esiintyy kangasrämettä ja reunoilla isovarpurämettä (Kuva 61). Ympäröivien alueiden laajoista ojituksista huolimatta kuvion vesitaloudessa vaikuttaa olevan vähäisiä merkkejä muuttumisesta, esimerkiksi puuston määrä on samaa luokkaa kuin 1950-luvun ilmakuvasa. Myös muu ihmistoiminnan vaikutus on vähäistä. Lajistoa ovat muun muassa suopursu, tupasvilla, isokarpalo, puolukka, mustikka, juolukka, vaivaiskoivu, jouhisara, rahkasara, suokukka ja pyöreälehtikihokki. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen ja luokiteltu arvoluokkaan 3 uhanalaisen luontotyyppin muuna esiintymänä.

Kuva 61. Kangasrämettä kuviolla 186

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 187: Rimpinevaräme ja rahkaräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **EN/LC, LC/LC**

Kuvio 187 on ojittamaton suokuvio, jonka keskiosat ovat mesotrofista rimpinevarämettä ja länsireunalla on kuvio kanervarahkarämettä (Kuva 62). Kuvion pohjoispää ja osin reunat ovat kehittymässä kohti kataja-siniheinätyypin turvekangasta. Kuvion ympärillä olevat alueet itä-, pohjois- ja länsipuolella on ojitettu metsätaloustalouteen, ja kuvion kaakkoispuolella noin 70 metrin päässä on turvetuotantoalue, mikä kuivattaa merkittävästi kuviota ja lisää taimettumista reunoilta käsin. Kuvion lajistoa ovat luhtavilla, raate, vesisherne, pullosara, valkopiirtoheinä, iso- ja pikkukarpalo, jouhisara, järviruoko, siniheinä, kanerva, vaivaiskoivu, variksenmarja, tupasluikka ja villapääluikka. Kuvio on keskiosiltaan luonnontilaisen kaltainen, reunaosien luonnontilaisuus on häiriintynyt ympäröivien alueiden ojitusten takia. Kuvion keskiosat ovat luonnontilaisen kaltaisia, pohjoisosassa ja reunoilla luonnontilaisuus on heikentynyt. Kuvio luokitellaan arvoluokkaan 4 muuna monimuotoisuutta tukevana kohteena.

Kuva 62. Rimpinevarämettä ja rahkarämettä kuviolla 187

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 188: Keidasrämeen kaltainen suo, sararämeet ja isovarpurämeet

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: -, **EN/VU, VU/NT**

Kuvio 188 on pieni (2,08 ha) ojittamaton suo, joka on ojitettujen turvekankaiden ympäröimä. Kuvion reunoilla kasvaa vaivaiskoivuvaltaista ja hieman taimettunutta isovarpurämettä, joka vaihtuu kuvion reunoille kapealta matkalta kataja-siniheinäturvekankaaksi. Seuraavaksi reunojen myötäisesti suolla on kapeat vyöhykkeet mesotrofista sararämettä, jonka ominaislajeina ovat suursarat, villapääluikka, siniheinä, järviruoko ja harvana vaivaiskoivu. Rahkasammalien ohella esiintyy metsien sammalia, ja alueen vesitalouden luonnontilaisuus on selkeästi kärsinyt. Havaittavissa on jopa muutama kuivahtanut rimpi, jonka kasvillisuus ei enää juuri eroa nevapinnasta. Lisäksi kohteen keskiosat ovat keidasrämeen kaltaista suota (Kuva 63), jossa on tyypillisen lyhytkortisen nevapinnan keskellä pitkänomaisia mättäitä (kermejä) joissa on valtalajeina epätyypillisesti suursaroja, kuten jouhi- ja pullosaraa. Keidasrämeen kaltaisen suon kasvillisuus on muuten tyypillisen niukkaa, ja valtalajeina nevapinnalla ovat mutasara, kihokit, suokukka ja valkopiirtoheinä, kun taas mättäillä on suursaroja, kanervaa, vaivaiskoivua ja vähän jäkäliä. Kaikkiaan kohteen vesitalous ja luonnontilaisuus on kärsinyt ympäröivien alueiden ojitusten ja niiden aiheuttamien hydrologisten muutosten vuoksi, vaikka suo onkin ojittamaton. Keidasrämeet on luokiteltu alueellisesti silmälläpidettäviksi. Isovarpurämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäviksi. Sararämeet on luokiteltu alueellisesti erittäin uhanalaiseksi ja valtakunnallisesti vaarantuneiksi. Kohteen selkeästi heikentyneen luonnontilaisuuden vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 4.

Kuva 63 Kuvion 188 keidasrämeen kaltaista suota.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 189: Rimpinevaräme ja lyhytkorsiräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **EN/LC, VU/NT**

Kuvion koillisosa edustaa mesotrofista lyhytkorsirämettä, mutta on osin kehittymässä kataja-siniheinätyypin turvekankaaksi itä- ja eteläpuolella olevien viereisten kuvioiden ojitusten vaikutuksesta (Kuva 64). Tämä osa kuviosta on puustottunut ympäröivien ojitusten myötä ja sillä kasvaa noin 50-vuotiasta mäntyä. Pajua esiintyy runsaasti, samoin katajaa. Kenttäkerroksen valtalaji on siniheinä ja muuta lajistoa muun muassa villapääluikka, tupasvilla, äimäsara, järviruoko, vaivaiskoivu ja isokarpalo.

Kuvion länsi- ja eteläosassa on rimpinevarämettä ja muuta rämekasvillisuutta, jota ei ole maastossa tarkemmin määritetty. Tämän osan rimpisyys on jossain määrin vähentynyt 1960-lukuun verrattuna ympäröivien alueiden ojitusten myötä, mutta puustoisuus ei kuitenkaan ole muuttunut merkittävästi.

Kuvio arvioidaan luonnontilaisen kaltaiseksi lukuun ottamatta koilliskulmaa, jonka luonnontilaisuus on heikentynyt ympäröivien kuvioiden ojitusten takia. Kuvio luokitellaan arvoluokkaan 4 alueellisesti uhanalaisena luontotyyppinä.

Kuva 64. Rämekasvillisuutta kuvion 189 koillisosassa

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 192: Sararämeet

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 192 on osa rämetyyppien muodostamaa arvokasta suokokonaisuutta, jonka muodostavat kuviot 199, 310, 192, 208 ja 198. Kuviot on luokiteltu luontotyyppiesiintymien merkittävänä kokonaisuutena arvoluokkaan 2. Kuvioita itsessään ei ole ojitettu, mutta niiden välissä on parissa kohdassa ojat. Kokonaisuus on muilta osin luonnontilaisen kaltainen, mutta kuvion 198 luonnontila on heikentynyt.

Kuvio 192 on 2,07 hehtaarin ojittamaton mesotrofinen sararäme (Kuva 65). Ympäröivien kuvioiden (etenkin itäpuolella olevan) ojitukset ovat jossain määrin vaikuttaneet vesitalouteen ja sitä kautta esimerkiksi heinittämiseen. Kuvion läpi kulkee moottorikelkkaura. Lajistoa ovat siniheinä, valkopiirtoheinä, vaivaiskoivu, luhtavilla, suokukka, raate, pullosara, villapääluikka ja jouhisara. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen uhanalaisen luontotyyppin muu esiintymä. Se on kuitenkin luokiteltu arvoluokkaan 2, koska se on osa luontotyyppiesiintymien muodostamaa merkittävää kokonaisuutta.

Kuva 65. Sararäme kuviolla 192

Luontoarvoluokitus luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Suositus: Kohde tulisi jättää maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 194: Keidasräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **NT/LC**

Kuvio 194 on 4,08 hehtaarin ojittamaton keidasräme (Kuva 66). Koillis-, luoteis- ja lounaispuolella olevat kuviot on ojitettu metsätaloustalouteen. Kuvion eteläpäästä noin 150 metrin päässä on turvetuotantoalue ja kuvio rajautuu kaakossa alueeseen, joka on alustavasti ojitettu mahdollisesti turvetuotantoa varten. Lajistoa ovat vaivaiskoivu, tupasluikka, suokukka, pyöreälehtikihokki, isokarpalo, vaivero ja variksenmarja. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen ja luokiteltu arvoluokkaan 4 muuna monimuotoisuutta tukevana kohteena.

Kuva 66. Keidasräme kuviolla 194

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 198: Isovarpuräme

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 198 on osa rämetyyppien muodostamaa arvokasta suokokonaisuutta, jonka muodostavat kuviot 199, 310, 192, 208 ja 198. Kuviot on luokiteltu luontotyyppiesiintymien merkittävänä kokonaisuutena arvoluokkaan 2. Kuvioita itsessään ei ole ojitettu, mutta niiden välissä on parissa kohdassa ojat. Kokonaisuus on muilta osin luonnontilaisen kaltainen, mutta kuvion 198 luonnontila on heikentynyt.

Kuvio 198 on 3,30 hehtaarin varsinainen isovarpuräme (Kuva 67). Vesitalouteen ovat vaikuttaneet kuvion länsireunalla ja pohjoisosassa olevat ojat sekä eteläpuolella olevan kuvion ojitukset. Sen myötä kuvio on puustottunut selvästi aiemmasta. Kuviolla kasvaa eri kokoista mäntyä, keskikokoista koivua, alikasvoksena kuusta ja pensaskerroksesta pajua. Lajistoa ovat suopursu, juolukka, puolukka ja mustikka. Kuvio on valtakunnallisesti silmälläpidettävän ja alueellisesti uhanalaisen luontotyyppin esiintymä, jonka luonnontila on puustottumisen ja metsätalouskäytön myötä heikentynyt. Se on kuitenkin luokiteltu arvoluokkaan 2, koska se on osa luontotyyppiesiintymien muodostamaa merkittävää kokonaisuutta.

Kuva 67. Isovarpuräme kuviolla 198

Luontoarvaluokitus luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Suositus: Kohde tulisi jättää maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 199: Sararämeet

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **EN/VU**

Kuvio 199 on osa rämetyyppien muodostamaa arvokasta suokokonaisuutta, jonka muodostavat kuviot 199, 310, 192, 208 ja 198. Kuviot on luokiteltu luontotyyppiesiintymien merkittävänä kokonaisuutena arvoluokkaan 2. Kuvioita itsessään ei ole ojitettu, mutta niiden välissä on parissa kohdassa ojat. Kokonaisuus on muilta osin luonnontilaisen kaltainen, mutta kuvion 198 luonnontila on heikentynyt.

Kuvio 199 on 4,72 hehtaarin ojittamaton mesotrofinen sararäme (Kuva 68). Kuvio on ollut aiemmin rimpisempi, mutta ympäröivien kuvioiden ojat ovat kuivattaneet rimpiä ja lisänneet hieman taimettumista reunoilla. Kuvion läpi kulkee moottorikelkkaura. Lajistoa ovat siniheinä, valkopiirtoheinä, kataja, vaivaiskoivu, luhtavilla, suokukka, raate, pullosara, villapääluikka ja jouhisara. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen uhanalaisen luontotyyppin muu esiintymä. Se on kuitenkin luokiteltu arvoluokkaan 2, koska se on osa luontotyyppiesiintymien muodostamaa merkittävää kokonaisuutta.

Kuva 68. Sararäme kuviolla 199

Luontoarvoluokitus luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Suositus: Kohde tulisi jättää maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 206: Varttunut lehtipuuvaltainen lehtomainen kangas

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/VU**

Kuvio 206 on 0,30 hehtaarin metsäkurjenpolvi-käenkaali-oravanmarjatyyppin lehtipuuvaltainen puustosaareke, joka on jätetty hakkuuaukolle (Kuva 69). Kuvion pienialaisuuden vuoksi reunavaikutus on merkittävä, mutta muiden arvojen perusteella kuvio on luonnontilaisen kaltainen. Kuviolla on runsaasti haapaa, lisäksi kuusta ja koivua, mukaan lukien joitain kolohaapoja ja järeitä puita. Eri ikäistä, -lajista ja -paksuista lahoppuuta on runsaasti, painottuen kuitenkin tuoreempiin tuulenskaatoihin ympäröivän alueen hakkuun takia. Kenttäkerroksen valtalaji on metsäimarre, myös muun muassa mustikkaa ja metsäkortetta esiintyy. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen ja luokiteltu arvoluokkaan 3 uhanalaisen luontotyypin muuna esiintymänä.

Kuva 69. Lehtipuuvaltainen lehtomainen kangas kuviolla 206

Luontoarvoluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 208: Rimpinevaräme ja lyhytkorsiräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **EN/LC, VU/NT**

Kuvio 208 on osa rämetyyppien muodostamaa arvokasta suokokonaisuutta, jonka muodostavat kuviot 199, 310, 192, 208 ja 198. Kuviot on luokiteltu luontotyyppiesiintymien merkittävänä kokonaisuutena arvoluokkaan 2. Kuvioita itsessään ei ole ojitettu, mutta niiden välissä on parissa kohdassa ojat. Kokonaisuus on muilta osin luonnontilaisen kaltainen, mutta kuvion 198 luonnontila on heikentynyt.

Kuvio 208 on 12,71 hehtaarin suoalue, jolla on mesotrofista rimpinevarämettä ja lyhytkorsirämettä (Kuva 70). Kuvio on ojittamaton ja säilynyt osin luonnontilaisena ja osin luonnontilaisen kaltaisena. Sen vesitalouteen vaikuttavat pohjoisreunalla oleva junarata ja eteläpuolella olevan metsäkuvion ojitukset, jotka ovat lisänneet taimettumista etenkin suoalueen eteläreunalla. Kuvion läpi kulkee moottorikelkkaura. Siniheinä esiintyy runsaana kuviolla ja muuta lajistoa ovat muun muassa järviruoko, jouhisara, pullosara, kataja, rimpivesiherne, maariankämmekekä, tähtisara, valkopiirtoheinä ja mähkä. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen, valtakunnallisesti silmälläpidettävän ja alueellisesti uhanalaisen luontotyypin esiintymä. Se on kuitenkin luokiteltu arvoluokkaan 2, koska se on osa luontotyyppiesiintymien muodostamaa merkittävää kokonaisuutta.

Kuva 70. Mesotrofista rimpinevarämettä kuviolla 208

Luontoarvaluokitus luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Suositus: Kohde tulisi jättää maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 215: Lyhytkorsiräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/NT**

Puusto on niukkaa, ainoastaan kitukasvuisia mäntyjä. Kohde selkeästi kuivahtanut reunoilta ja puuston kasvu suon laiteilla selkeästi kiihtynyt. Kuvio on lohkottu voimalinjan rakentamisen yhteydessä isommasta suokokonaisuudesta, joka on alkujaan ollut yhteydessä kuvioon 224. Kohde 215 sijaitsee voimajohtolinjan ja junaradan välissä. Näistä molemmat ovat kuivattaneet suota, sekä lisänneet puustottumista kohteella. Lyhytkorsirämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti luontotyyppin uhanalaisuus on määritelty luokkaan NT, mutta kohteen kärsineen kunnon vuoksi kohde luokitellaan kuuluvaksi arvoluokkaan 4. Kohteella on merkitystä luonnon monimuotoisuuden säilymisen vuoksi.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 216: Rimpinevaräme ja lyhytkorsiräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **EN/LC, VU/NT**

Kuvio 216 on 4,95 hehtaarin suoalue, jolla on mesotrofista rimpinevarämettä ja lyhytkorsirämettä (Kuva 71). Kuvio on ojittamaton ja säilynyt luonnontilaisen kaltaisena. Sen reunat ovat kuivahtaneet ja osin taimettumassa ympäröivän suoalueen ojitusten myötä. Kuitenkin suuri osa rimmistä on säilynyt edelleen ja suo on maisemallisesti ja lajistollisesti edustava. Kenttäkerroksessa esiintyy runsaana siniheinä, ja myös muun muassa järviruokoa, järvikortetta ja raatetta tavataan. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen ja luokiteltu arvoluokkaan 3 paikallisesti arvokkaana luontokohteena.

Kuva 71. Mesotrofista rimpinevarämettä kuviolla 216

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 223: Lyhytkorsiräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/NT**

Kuvio 223 on 1,65 hehtaarin mesotrofinen lyhytkorsiräme. Kuvio on ojittamaton samoin kuin sitä ympäröivä isovarpuräme (Kuva 72). Vähäistä taimettumista on havaittavissa kauempana ympäristössä olevien ojitusten vaikutuksesta. Kuvion lajistoa ovat muun muassa siniheinä, vaivaiskoivu, villapääluikka, kanerva, suokukka, pyöreälehtikihokki ja ketunlieko. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen ja luokiteltu arvoluokkaan 4, koska se edustaa silmälläpidettävää ja alueellisesti uhanalaista luontotyyppiä.

Kuva 72. Lyhytkorsiräme kuviolla 223

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 224: Lyhytkorsiräme – rahkaräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/NT**

Lyhytkorsiräme on kohtuullisen hyvässä kunnossa. Sen pinta-ala on 4,07 ha. Keskellä selkeästi kosteampaa, mutta ei kuitenkaan rimpiä. Kohde on ollut yhteydessä kuvioon 215, mutta ovat eriytyneet, kun niiden väliin on rakennettu voimajohto. Tämä on kuivattanut suota reunalta. Lyhytkorsirämeet on luokiteltu alueellisesti vaarantuneiksi ja valtakunnallisesti luontotyyppi on uhanalaisuudeltaan määritelty luokkaan NT. Koska kohteen luonnontilaisuus on säilynyt suhteellisen edustavana, luokitellaan se arvoluokkaan 3.

Luontoarvoluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 238: Kangasräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **EN/VU**

Kuvio 238 on noin kahden hehtaarin kangasräme, jonka luonnontila on heikentynyt viereisen kuvion ojituksen aiheuttaman kuivumisen takia (Kuva 73). Puusto on hieskoivua, mäntyä ja kuusta. Pensaskerroksessa on muun muassa pajuja. Kenttäkerros on varpuvaltainen (mustikka, puolukka, suopursu), ja myös herttakaksikkoja ja maariankämmeä havaittiin. Kangasräme on luokiteltu vaarantuneeksi ja alueellisesti erittäin uhanalaiseksi luontotyyppiä. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen ja luokiteltu arvoluokkaan 3 uhanalaisen luontotyyppin muuna esiintymänä.

Kuva 73. Kangasrämettä kuviolla 238

Luontoarvoluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 239: Sararäme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **EN/VU**

Kuvio 239 on pieni, 0,51 ha kokoinen hyvin märkä sararäme (Kuva 74). Kohteella kasvaa mäntyä harvakseltaan. Kohteella kasvaa runsaasti lyhyttä saraa sekä tupasvillaa ja jonkun verran vaivaiskoivua. Ruohoja, kuten suokukkaa, on hyvin harvassa. Sararämeet ovat alueellisesti erittäin uhanalaisia (EN), valtakunnallisesti luontotyyppi on määritetty uhanalaisuudeltaan luokkaan VU. Kohteen läpi menee kartan mukaan oja, jota tosin ei paikalla havaitse. Ojitus onkin luultavimmin hyvin vanhaa ja nykyisellään siinä määrin umpeenkasvanutta, että ojauomalla ei ole enää selkeästi havaittavissa merkitystä alueen vesitaloudelle. Kohde on kuitenkin hyvässä kunnossa ja arvioidaan siksi arvoluokkaan 3.

Kuva 74. Sararäme kohteella 239.

Luontoarvoluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 246: Tuore keskiravinteinen lehto ja lehtipuuvaltainen tuore kangas

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/VU**

Kuvio 246 on 1,21 hehtaarin varttunut lehtipuuvaltainen kuvio, jonka keski- ja länsiosa on metsäkurjenpolvikäenkaali-oravanmarjatyypin lehtoa ja itälaidalla on lehtipuuvaltaista puolukka-mustikkatyypin kangasmetsää (Kuva 75). Puuston jakaumassa on vaihtelua. Kuvion läpi kulkee metsäkoneura. Valtapuuna kuviolla on koivu, sekapuuna kasvaa myös mäntyä ja kuusta. Pensaskerroksessa esiintyy mustaherukkaa ja näsiä. Kenttäkerroksessa on edustavaa lehtolajistoa, runsaana metsäkorte, käenkaali, metsäalvejuuri ja metsäimarre, muina lajeina karhunputki, mesiangervo, lillukka, korpikastikka, nuokkuhelmikkä, kultapiisku ja korpiorvokki. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen ja luokiteltu arvoluokkaan 3 uhanalaisen luontotyypin muuna esiintymänä.

Kuva 75. Tuore keskiravinteinen lehto kuviolla 246

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 248: Keinotekoinen lampi

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: NA

Kuviolla 248 on kaivettu lampi, jonka ympärillä jyrkillä kaivuuvalleilla sekapuustoinen varttunut kasvatusmetsä (Kuva 76). Lampi on kehittynyt luonnontilaisen kaltaiseksi ja luokitellaan arvoluokkaan 4 monimuotoisuutta tukevana kohteena. Se tukee uusympäristönä alueen suoluontotyyppien ja pienvesien ekologista verkostoa ja on potentiaalinen elinympäristö huomionarvoisille sudenkorentolajeille.

Kuva 76 Kaivettu lampi kuviolla 248

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 303: Mosaiikki varttunutta havupuuvaltaista lehtomaista kangasta ja tuoretta keskiravinteista lehtoa

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 303 on 2,75 hehtaarin mosaiikki metsäkurjenpolvi-käenkaali-mustikkatyypin lehtomaista kangasta ja metsäkurjenpolvi-käenkaali-oravanmarjatyypin tuoretta lehtoa (Kuva 77). Kuvio on puustoltaan varttunutta kasvatusmetsää, lajeina kuusi ja mänty. Pensaskerroksessa esiintyy myös näsiä. Metsätalouden jäljet ovat selkeät: kuviota on ojitettu ja metsäkoneuria on näkyvissä. Kuvion luonnontila on heikentynyt, mutta se luokiteltu arvoluokkaan 4 monimuotoisuutta tukevana kohteena lehtolaikkujen perusteella.

Kuva 77. Tuore keskiravinteinen lehto kuviolla 303

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 304: Tuore keskiravinteinen lehto

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/VU**

Kuvio 304 on 2,09 hehtaarin metsäkurjenpolvi-käenkaali-oravanmarja-tyypin (GOMaT) tuore keskiravinteinen lehto (Kuva 78). Kuviota hoidetaan kasvatusmetsänä, mutta lehtolajisto on edustava. Puusto on varttunutta, lajeina koivu, kuusi, mänty, ja alikasvoksena myös harmaaleppää ja pihlajaa. Pensaskerroksessa esiintyy taikananmarjaa ja myös näsiää useassa kohdassa. Kuvio on arvioitu luonnontilaisen kaltaiseksi ja luokiteltu arvoluokkaan 3 uhanalaisen luontotyypin muuna esiintymänä.

Kuva 78. Tuore keskiravinteinen lehto kuviolla 304

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 305: Isovarpuräme

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 305 on 3,87 hehtaarin isovarpuräme, jota on ilmeisesti ainakin osin hoidettu talousmetsänä (Kuva 79). Kuvio on puustottunut ympäröivien alueiden ojitusten myötä. Kuvion luonnontilaisuus on heikentynyt, mutta se luokiteltiin arvoluokkaan 4, koska se tukee ekologisia yhteyksiä viereisen suokuvion 223 yhteytenä etelän suuntaan.

Kuva 79. Isovarpuräme kuviolla 305

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 307: Rimpinevarämemuuttuma

Uhanalaisuus: NA

Kuvio 307 on 1,64 hehtaarin mesotrofisen rimpinevarämeen muuttuma, jonka oja erottaa luoteispuolella olevasta Kotasuosta (Kuva 80). Junarata, sähkölinja ja ajourat vaikuttavat suoalueen vesitalouteen ja luonnontilaisuuteen niin paljon, että kuvio ei ole luonnontilaisen kaltainen. Kuvion lajistoa ovat muun muassa siniheinä, järviruoko, isokarpalo ja kataja. Kuvion luonnontilaisuus on heikentynyt, mutta se luokiteltiin arvoluokkaan 4 ekologisia yhteyksiä tukevana kohteena, koska se muodostaa yhteyden Kotasuolta junaradan eteläpuolella jatkuvien suokuvioden suuntaan.

Kuva 80. Rimpinevarämemuuttuma kuviolla 307

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 309: Lehtokorpi

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **EN/VU**

Kuvio 309 on runsaslajinen, sekapuustoinen lehtokorpi puron varressa (Kuva 81). Kuvion pinta-ala on 3,38 hehtaaria. Puuston muodostavat koivu, kuusi, harmaaleppä ja mänty. Näsiää esiintyy monessa kohdassa. Kenttäkerroksen lajistoa ovat muun muassa hiirenporras, isoalvejuuri, mesiangervo, karhunputki, sudenmarja, korpiorvokki, metsäkorte, kiolo, metsäkurjenpolvi ja korpi-imarre. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen ja luokiteltiin arvoluokkaan 2, koska se on uhanalaisen luontotyyppin merkittävä esiintymä ja muodostaa arvokkaan kokonaisuuden kuvion keskellä virtaavan Pienipuron kanssa. Puroa on perattu aikoinaan ja kaivuumassoja on paikoin puron varrella.

Kuva 81. Lehtokorpea kuviolla 309

Luontoarvoluokitus luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Suositus: Kohde tulisi jättää maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 310: Lyhytkorsiräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/NT**

Kuvio 310 on 1,89 hehtaarin puustoinen ojittamaton suokuvio, jonka kasvillisuus edustaa mesotrofista lyhytkorsirämettä (Kuva 82). Puusto on pääosin mäntyä, seassa myös koivua. Kuvio luokiteltiin arvoluokkaan 4, koska luontotyyppi on uhanalaisuusarvioinnin mukaan silmälläpidettävä ja alueellisesti vaarantunut. Valtalaji on siniheinä ja muuta lajistoa vaivaiskoivu, kanerva, suopursu, variksenmarja, suokukka ja rahkasara. Kuvio on luonnontilaisen kaltainen valtakunnallisesti silmälläpidettävän ja alueellisesti uhanalaisen luontotyypin esiintymä. Se on kuitenkin luokiteltu arvoluokkaan 2, koska se on osa luontotyyppiesiintymien muodostamaa merkittävää kokonaisuutta.

Kuva 82. Lyhytkorsiräme kuviolla 310

Luontoarvaluokitus luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Suositus: Kohde tulisi jättää maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 501: Rytijoen varsi

Uhanalaisuus: NA

Rytijoen pohjoisosan rantojen kasvillisuus ja metsät toimivat puskurivyöhykkeenä joelle. Rannan alueella on monimuotoista luontoa ja yhtä tyypillistä jokivarren luontotyyppiä ei voi määrittää (Kuva 83 ja Kuva 84). Joen pohjoisosassa on mm. lehtomaisia joen varren alueita. Pinta-alaltaan alue on 7,2 ha. Jokeen laskee useita ojia läheisiltä metsäalueilta, mikä on heikentänyt veden ja paikoin myös jokea reunustavien luontotyyppien laatua. Alue kuuluu arvoluokkaan 2, koska rantaluonnon diversiteetti on laaja ja se on ekologisen verkoston kannalta erittäin tärkeä ja on myös luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostama merkittävä kokonaisuus. Lisäksi aivan alueen reunassa kuvion 30 kohdalla on havaittu rauhoitettu valkolehdokki (*Platanthera bifolia*, LC elinvoimainen).

Kuva 83 Kuvio 501 Rytijoen rantaa, sekapuustoinen metsä.

Kuva 84. Kuvio 501 Rytijoen rantaa, kuvion pohjoisosan lehtomaista aluetta.

Luontoarvoluokitus luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Suositus: Kohde tulisi jättää maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 547: Keskiboreaallinen rinnesuo

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/-**

Kuvio 547 Pinta-alaltaan kuvio on 0,1 ha. Kuvio luokiteltiin arvoluokkaan 3, koska luontotyyppi on Etelä-Suomessa vaarantunut. Pohjois-Suomessa tätä luontotyyppiä ei esiinny. Kohde on pienialainen ojittamaton suo, joka on pysynyt muuttumattomana vuosikaudet. Suo oli kaltevalla rinteellä ja oli hyvin siniheinäinen (Kuva 85). Keskiboreaalisten rinnesoiden runsain esiintymisalue on Kainuun vaaroilla.

Kuva 85 Kuvio 547 on pieni suo, jossa kasvoi siniheinää ja karhunputkea.

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 602: Varttuneet havupuuvaltaiset kankaat

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **NT/NT**

Kuvio 602 on pieni (1,10 ha) varttunut melko luonnontilainen puustoinen kuvio talouskäytössä olevien metsäkuvioiden keskellä turve- ja mineraalimaan reunavyöhykkeellä. Varjoisan metsikön valtapuuna on kuusi, joista yksittäiset puut ovat jopa järeitä. Lisäksi yleisesti kasvaa koivua, haapaa ja harmaaleppää (Kuva 86). Pensaskerroksessa hieman koivua ja pihlajaa. Maanpinta on kumpuileva ja latvus paikoin aukkoinen. Aluskasvillisuus on metsäimarre-mustikkatyyppiä, ja metsävarpujen ohella kohteessa on runsaasti ruohoja läpi alan, kuten lillukka, kultapiisku, kielo, metsäimarre, riidenlieko, keltalieko ja oravanmarja. Kasvillisuus pääosin edustavaa. Alueen reunoilla on vanhoja metsäkoneiden uria, mutta itse metsikössä on vain muutamia vanhoja kantoja merkkeinä metsätaloudesta. Lahopuuta on runsaasti maa- ja pystypuina, ja sitä on muodostunut sekä lehti- että havupuista. Koska varttuneet lehtomaiset kankaat luokitellaan alueellisesti ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi, luokitellaan kohde arvoluokkaan 4. Kohteella on alueen monesta muusta metsiköstä poiketen poikkeuksellisen hyvin eri-ikäistä ja -lajista lahopuuta, jonka vuoksi kohteen säilyttämistä suositellaan.

Kuva 86 Kuvion 602 varttunutta havupuuvaltaista lehtomaista kangasta.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 603: Nevaräme

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **EN/LC**

Kuvio 603 on pieni, 0,32 ha kokoinen nevaräme (Kuva 87). Erittäin kostea suo, jossa raate esiintyy runsaana rahkasaran kanssa. Mättäillä ja niiden reunoissa kasvaa lakkaa, suokukkaa ja karpaloa. Nevaräme on pysynyt tällä alueella samankokoisena ympäristön metsätalousvaikutteista riippumatta vertailtaessa alueen historiallisiin ortokuihin. Nevarämeet luokitellaan alueellisesti erittäin uhanalaisiksi ja valtakunnallisesti luontotyyppi kuuluu luokkaan LC. Kohde on luontotyyppin tilan osalta erittäin hyvässä kunnossa, minkä vuoksi kohde on luokiteltu arvoluokkaan 3.

Kuva 87. Rimpineva kuviolla 603.

Luontoarvoluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Kuvio 700: Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat, metsäkortekorpi

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/NT, EN/EN**

Kuvio 700 on pieni (0,74 ha) melko luonnontilainen puustoinen kuvio ojitettujen turvekankaiden keskellä (Kuva 88). Kohteen puuston ikä vaihtelee varttuneesta nuoreen. Varjoisan metsikön valtapuuna on kuusi, ja seassa kasvaa myös koivua ja muutama haapa. Latvus on paikoin aukkoinen ja puut jakautuvat alueelle epätasaisesti. Paikoin pensaskeroksessa kasvaa koivua ja pihlajaa. Valtalajeina ovat mustikka, puolukka, metsäkorte, metsäälvejuuri ja metsien sammaleet, kuten seinäsammal, kerrossammal ja kynsisammalet. Rahkasammalia esiintyy hyvin pieninä laikkuina ja osa puista kasvaa ikään kuin mättäillä, minkä perusteella kohde on saattanut joskus olla korpimaisempi. Lajisto on melko edustavaa tuoreeksi kankaaksi, joskin varpujen peittävyys on paikoin alhainen. Paikoin kuviolla on vanhan metsäkortekorven piirteitä, vaikka kasvillisuus ja rakennepiirteet eivät olekaan hyvin edustavia. Pieni ala on lähes ojitamaton, sillä sen poikki kulkee vain yksi oja, mutta lähiympäristön ojitukset ja metsätalous (mm. viereisen vanhan metsäkonetien rakentaminen) ovat saattaneet kuivattaa kohdetta läpi alan. Alueella ei ole metsäkonetietä lukuun ottamatta metsäkoneiden uria, mutta rajatun kohteen ulkopuolella niitä on runsaasti. Lahopuuna on lehti- ja havupuuta sekä maa- että pystypuina. Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat luokitellaan alueellisesti vaarantuneeksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi, kun taas metsäkortekorvet ovat alueellisesti ja valtakunnallisesti erittäin uhanalaisia. Kohde luokitellaan arvoluokkaan 3.

Kuva 88 Kuvion 700 varttunutta metsäkortekorpea ja havupuuvaltaista tuoretta kangasta.

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 701: Nuoret tuoreet kankaat

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **VU/VU**

Kuvio 701 on pieni (0,44 ha) luonnontilainen metsäkuvio taimikon ja turvekankaiden välissä (Kuva 89). Kuviolla vallitsee sekapuusto; valtapuina ovat hieskoivu, haapa, kuusi ja harmaaleppä. Nuori puusto on paikoin pensasmaisen tiheää ja paikoin puusto on harvaa järeähköistä puista koostuvaa. Kohteen puusto on selkeästi eri ikäistä. Seassa hieman myös katajaa. Aluskasvillisuutena on puolukka-mustikkatyyppi, jossa on ominaislajeina nimikkolajien lisäksi seinäsammal, juolukka, riidenlieko, lillukka, kultapiisku, metsäkorte – hieman myös pallosaraa. Kohde on paikoin hieman korpimainen, mutta lajisto ei vastaa korpea. On mahdollista, että ympäristön ojitukset ovat muuttaneet kohdetta enemmän kangasmetsän suuntaan. Kohteessa on huomattavan paljon erikokoista ja -laatuista lahoppuuta, sillä niin maa- ja pystylahoppuuta, sammaloituneita juurakoita ja pötkelöitä on runsaasti. Kohteessa ei ole metsäkoneiden uria tai vastaavia jälkiä, mutta kuvion ulkoreunoilla on metsäkoneiden melko tuoreita uria. Kaikkiaan kohteessa on paljon luonnontilaisen metsän rakennepiirteitä. Nuoret tuoreet kankaat luokitellaan alueellisesti ja valtakunnallisesti vaarantuneiksi, mutta kohteen pienuuden vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 3.

Kuva 89 Kuvion 701 nuorta tuoretta kangasta.

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 703: Kangaskorvet, turvekangasmuuntumat

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **CR/EN**, -

Kuvio 703 on pieni (0,93 ha) metsäkuvio, jonka valtapuina ovat kuusi ja mänty. Puusto on eri ikäistä ja latvuspeittävyys vaihtelee, mutta puusto kuitenkin hyväkasvuista ja suurta (Kuva 90). Ylispuuston alla on hieman nuorta koivua, pihlajaa ja katajaa. Kohteen itäpääty on ulkoreunoiltaan ojitettu, ja siten siellä puut ovat suuria ja kasvillisuus on selkeästi kuivunut ja muuttunut kangasmetsäisemmäksi; kasvillisuus on tuoreen kankaan ja turvekankaan välimuotoista kasvillisuutta (mustikka, puolukka, suopursu, pallosara, seinäsammal, mänty). Sen sijaan kohteen länsipääty on kosteampaa ja hieman luonnontilaisempaa kangaskorpea, jossa kasvaa mustikkaa, puolukkaa, pallosaraa, metsäkortetta, kynsisammalia, metsäalvejuurta ja maitohorsmaa. Kasvillisuus ei kuitenkaan vastaa luontotyyppin kuvausta täysin, vaan suokasvillisuutta on yhä tavanomaista vähemmän. Lahopuuta on kohteella runsaasti erityisesti sen länsipäässä lähempänä rantaa. Kohteella on sekä pystyyn kuolleita suuria kuusia että myös eri ikäistä järeää maalahopuuta. Ainakin kohteen itäosa on ollut metsätalouskäytössä kannoista päätellen, mutta tuoreita metsäkoneiden uria tai muita kulumisen jälkiä ei kuitenkaan ole. Kohteen lähiympäristön ojitukset ovat kuitenkin muuttaneet kasvillisuutta. Kangaskorvet on luokiteltu alueellisesti äärimmäisen uhanalaiseksi ja valtakunnallisesti erittäin uhanalaiseksi, mutta kohteen heikentyneen luonnontilan vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 4. Kohteella on potentiaalia kehittyä luonnontilaisemmaksi.

Kuva 90 Kuvion 703 kangaskorpea.

Luontoarvoluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Kuvio 704: Koivuluhdat

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: **DD/DD**

Kuvio 704 on hyvin pieni (0,20 ha) koivuvaltainen metsäluhta (Kuva 91), johon ei ole kohdistunut metsätaloustoimia lähialueiden maankäytöstä huolimatta. Kohteen puusto koostuu pienikokoisesta koivusta ja hieman myös harmaalepistä, ja lisäksi mätäsmäisillä korkeammilla kohdilla kasvaa myös hieman mäntyä ja kuusta. Valtaosa kenttäkerroksesta on sammalten (rahka- ja lehväsamalten) peitossa, ja kasvillisuuden lomassa on runsaasti vettä. Kasvillisuuden valtalajeina ovat mm. järvikorte, kurjenjalka, suo-ohdake, mesiangervo, oka- ja hapsarahkasammal, luhtavuohennokka, suohorsma, korpi-imarre, metsäalvejuuri ja lajitasolle määrittämättä jääneet isokokoiset orvokit ja kastikat. Seassa kasvaa paikoin erilaisia pajuja. Kasvillisuus vastaa melko hyvin luontotyyppin kuvausta eikä havaittavissa ole merkittävää kuivumista tai vastaavaa luontotyyppin tilaa muuttavaa vaikutusta. Lahopuuna on lähinnä vanhempaa sammalten peittämää erikokoista maalahopuuta ja tuoretta pienikokoista lahopuuta. Koivuluhdat on luokiteltu valtakunnallisesti ja alueellisesti puutteellisesti tunnetuiksi, mutta alueen luonnontilaisuuden vuoksi kohde luokitellaan arvoluokkaan 4.

Kuva 91 Kuvion 704 koivuluhtaa.

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Kohde suositellaan jätettävän maankäytön muutosten ulkopuolelle.

Purokuviot 800–803

Vesilain 3 luvun 2 §:n mukaan puron luonnontilan vaarantavat toimenpiteet edellyttävät poikkeusluvan hakemista aluehallintovirastolta. Purokuviot on kuvattu tarkemmin selvitysalueella tehdyssä pienvesiselvityksessä (luku 9).

Purokuvioiden luontoarvoluokitus luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Purokuvioiden suositus: Kuvio 803 on luonnonsuojelualueella ja se tulee jättää luonnontilaan. Myös muut purokuviot tulisi jättää luonnontilaan, ja mikäli katsotaan välttämättömäksi heikentää niiden luonnontilaa, tähän tulee hakea poikkeuslupaa aluehallintovirastolta.

Kuvio 800: Havumetsävyöhykkeen latvapuro

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: VU/NT

Puro on vesilain mukainen kohde ja on lisäksi tärkeä osa alueen luontotyyppien ekologista verkostoa. Puro kuuluu siksi arvoluokkaan 1. Vesilain mukaan puron luonnontilan vaarantuminen on kiellettyä. Uomassa oli myös jonkin verran leveysvaihtelua ja pienialaista mutkittelua. Vaikka purojaksot ovat selvästi muuttuneet ihmistoiminnan seurauksena (mm. uoman perkaus, valuma-alueen ojitukset), niin uomaan on palautunut ja on palautumassa selvästi luonnontilaisen kaltaisen puron ominaispiirteitä (luku 9).

Kuvio 801: Havumetsävyöhykkeen latvapuro

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: VU/NT

Pienpuro on vesilain mukainen kohde ja on tärkeä osa alueen luontotyyppien ekologista verkostoa. Pienpuro kuuluu siksi arvoluokkaan 1. Vesilain mukaan puron luonnontilan vaarantuminen on kiellettyä. Uomassa oli myös jonkin verran leveysvaihtelua ja pienialaista mutkittelua. Vaikka purojaksot ovat selvästi muuttuneet ihmistoiminnan seurauksena (mm. uoman perkaus, valuma-alueen ojitukset), niin uomaan on palautunut ja on palautumassa selvästi luonnontilaisen kaltaisen puron ominaispiirteitä (luku 9).

Kuviot 802–803: Havumetsävyöhykkeen puro

Uhanalaisuus: Etelä-Suomi / Koko maa: EN/VU

Rytijoki on vesilain mukainen kohde ja on tärkeä osa alueen luontotyyppien ekologista verkostoa. Kuviolla 83 Rytijoki on osa Joutensuon suojelualuetta. Rytijoki on saukkoselvityksen (luku 8) mukaan myös tärkeä osa EU:n luontodirektiivin liitteen IV a lajin, saukon elinympäristöä. Vesilain mukaan puron luonnontilan vaarantuminen on kiellettyä. Näiden seikkojen vuoksi Rytijoki kuuluu arvoluokkaan 1. Rytijoessa vaihtelevat lyhyet koskijaksot, pitkät suvantojaksot ja majavan padottamat tulvivat kosteikkoaltaat. Inventoinnin perusteella lähes koko uomaa voidaan pitää luonnontilaisena tai luonnontilaisen kaltaisena purona. Osalla jaksoista havaittiin jälkiä vanhoista uoman perkauksista ja paikoin metsänhakkuut sekä ojitukset ulottuvat melko lähelle uomaa. Enimmäkseen hakkuiden ja uoman väliin on kuitenkin jätetty reilun levyinen suojavyöhyke. Peratut uomanosuudet olisivat monella jaksolla ennallistettavissa (luku 9).

2.4 Epävarmuustekijät

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys tehtiin oikea-aikaisesti parhaaksi arvioituna ajankohtana, mikä vähentää luontotyyppiselvitykseen liittyviä epävarmuuksia.

2.5 Yhteenveto ja johtopäätökset

2.5.1 Tehdyt selvitykset

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys suoritettiin heinä-elokuussa 2024. Selvitetyin alueen koko oli 1908 ha. Arvokkaiden kohteiden rajausehdotukset tehtiin asiantuntija-arviona. Luontoselvityksen kohteet luokiteltiin eri arvoluokkiin (1–4) soveltaen oppaan Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi ohjeistusta (Mäkelä & Salo 2023).

2.5.2 Tulokset

Selvitysalue on enimmäkseen suoperäistä. Jäljellä olevat ojittamattomat suot edustavat pääosin räme-neva suoyhdistelmätyyppejä. Suurin osa alueen soista on ojitettu metsätaloustalouteen. Keskiosassa Suurisuolla ja Saunanevalla on myös turvetuotantoalueita. Selvitysalueen kivennäismaat ovat suurelta osin talousmetsäkäytössä olevia tuoreita ja kuivahkoja kankaita. Pienemmässä määrin esiintyy myös kalliometsiä, lehtomaisia kankaita ja lehtokuvioita. Selvitysalueen puusto on pääosin nuorta tai varttunutta kasvatusmetsää tai taimikkoa. Vanhempaa puustoa (yli 100-vuotiaista) havaittiin vain kuviolla 3 selvitysalueen eteläosassa. Selvitysalueen metsät ovat suojeltuja alueita lukuun ottamatta käsiteltyjä kasvatusmetsiä, joissa harjoitetaan metsätaloutta.

Luontoselvityksen maastotöissä selvitysalueella havaittiin koko maassa rauhoitettua valkolehdokkia kymmenellä eri alueella. Alueella ei havaittu muita valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisia tai silmälläpidettäviä kasvilajeja, lakisääteisesti suojeltavia kasvilajeja (luontodirektiivin liitteiden II ja IV b lajeja tai rauhoitettuja tai erityisesti suojeltuja kasvilajeja) eikä Suomen vastuulajeja. Maastaselvityksessä havaittiin yksi haitallisen vieraslaji kurturuusun esiintymä. Suomen lajitietokeskuksen (2024a) tietokannassa ei ole selvitysalueelta havaintoja huomionarvoisista kasvilajeista, mutta tietokannassa on havaintoja suovalkusta (silmälläpidettävä ja rauhoitettu) Joutensuolta niin läheltä selvitysalueen kaakkoisrajaa, että lajia saattaa esiintyä myös selvitysalueen puolella.

Luontoselvityksen perusteella arvokkaita luontotyyppikohteita rajattiin yhteensä 84 kpl. Suuri osa arvokohteista on soita, joiden lisäksi rajattiin kangasmetsä- ja lehtokohteita, kaikki luonnontilaiseksi tai luonnontilaisen kaltaiseksi katsotut pienvedet sekä alueen metsälakikohteet. Selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n eikä 65 §:n mukaisia luontotyyppikohteita.

2.5.3 Luontoarvojen huomiointi suunnittelussa

Luontoselvityksessä rajatut huomionarvoiset kohteet on esitetty kohdekuvauksien lisäksi yleiskuvassa (Kuva 5) ja tarkemmin luontotyyppikokonaisuuksien kartoilla (Kuva 6, Kuva 7, Kuva 8, Kuva 9, Kuva 10, Kuva 11). Raportin kohdekuvauksissa on annettu suositus kohteiden huomioimisesta suunnittelussa. Luontoselvityksessä tunnistetut luontokohteet on luokiteltu eri arvoluokkiin (luokat 1–4) soveltaen oppaan *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle* (Mäkelä & Salo, 2023) ohjeistusta. Tämän luontoselvitysraportin kohdekohtaisessa huomiointisuosituksessa on pyritty soveltamaan kyseisen oppaan ohjeistusta siten, että arvoluokka 1 vaatii lain mukaan huomiointia ja luokka 2 suositellaan erittäin vahvasti huomioitavan myös kohteen edustamien erityisten arvojen takia. Arvoluokat 3 ja 4 suositellaan huomioitavaksi yleistä luonnon monimuotoisuutta ajatellen, sekä hankkeessa tehtävän vaikutusarvion ja hankkeen yleisen hyväksyttävyyden takia. Kaikkiin huomionarvoisiin kohteisiin voidaan ajatella kohdistuvan mahdollisia vaikutuksia myös kohteen ulkopuolelta, mikäli alueen vesitalous, valaistusolot ja / tai tuulisuus muuttuvat. Huomioitavia seikkoja ovat paitsi rakennettavien alueiden sijoittelu myös esimerkiksi järeillä koneilla liikkuminen arvokohteiden alueella ja läheisyydessä.

3. LINNUT

3.1 Aineistot ja menetelmät

3.1.1 Työstä vastaavat henkilöt

Pesimälinnustoselvityksen tekijöinä olivat FM biologi Aija Lehikoinen ja FT biologi Pauliina Teerikorpi. Raportoinnista vastasi FM biologi Aija Lehikoinen. Lopputarkastuksesta vastasi FT biologi Kalle Rainio.

3.1.2 Tutkimusmenetelmät

Selvitysalueen linnustoa selvitettiin maastossa osayleiskaavatasoisesti sovelletun kartoituslaskennan, pistelaskennan, linjalaskennan ja vesilintulaskennan avulla. Pesimälinnustoselvityksen painopisteenä olivat uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit, EU:n lintudirektiivin liitteen I-lajit, erityisesti suojeltavat lajit sekä Suomen vastuulajit. Keväällä 2024 hankkeen puitteissa tehtyjen pöllö- ja kanalinthuselvitysten kohdelajeja koskevat tulokset on raportoitu erikseen vain viranomaiskäyttöön tarkoitetuissa liitteissä (liite 11, liite 12), eikä niitä esitetä tässä raportissa. Petolintuja koskevat tulokset esitetään erillisessä päiväpetolintuselvityksessä (liite 13). Kanalinthuselvityksen aikana tehdyt muiden lajien kuin kanalinthuselvityksen pesintään viittaavat havainnot esitetään kuitenkin tässä raportissa.

Selvityksen tausta-aineistona käytettiin Suomen Lajitietokeskuksen (2024b) tietokannasta saatuja havaintoja selvitysalueen ja sen lähistön linnustosta. Tausta-aineistona on käytetty myös tietoja IBA-alueista (BirdLife Suomi 2023a), FINIBA-alueista (BirdLife Suomi 2023b), MAALI-alueista (Koponen ym. 2018) sekä valtion ja yksityismaan suojelualueista (Suomen ympäristökeskus 2024).

3.1.3 Sovellettu kartoituslaskenta

Kartoituslaskenta kohdistettiin alueille, joilla todettiin kartta- ja ilmakuvatarkastelun sekä pöllö- ja kanalinthuselvitysten aikaisten maastokäyntien perusteella olevan todennäköisimmin linnustollisesti arvokkaita kohteita. Tällaisia alueita olivat muun muassa luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset suot, vesistöjen rantavyöhykkeet sekä keskimääräistä iäkkäämmät metsät. Selvitys tehtiin kahden käyntikerran sovellettuna kartoituslaskentana (Koskimies & Väisänen 1988), jossa linnuston kannalta arvokkaiksi arvioidut alueet kierrettiin jalkaisin vähintään kaksi kertaa pesimäkauden aikana. Huomionarvoisten lajien havaintopaikat merkittiin kartalle GPS-laitteen avulla. Pesimälinnuston kartoituslaskennat tehtiin aamulla noin klo 3.00-10.00 välisenä aikana. Pariksi tulkittiin laulava koiras, varoitteleva koiras, nähty koiras, varoitteleva naaras, nähty naaras, varoitteleva pari ja nähty pari. Selvitysalueella tehtiin sovellettua kartoituslaskentaa 13 päivänä (Kuva 92).

3.1.4 Pistelaskenta

Pistelaskennat tehtiin 13 pisteessä, jotka sijoitettiin selvitysalueelle erilaisiin elinympäristöihin niin, että ne antavat mahdollisimman kattavan yleiskuvan selvitysalueen linnustosta (Kuva 93). Pistelaskennat tehtiin 30.5.–2.6. aamulla klo 3.00–9.00 välisenä aikana. Jokaisessa pisteessä laskettiin linnut kerran.

Pistelaskennassa viiden minuutin aikana yhdeltä pisteeltä havaitut linnut merkitään ylös pää- ja apusarkaan. Pääsarka on 50 metrin sektori laskijan ympärillä ja apusarka sen ulkopuolinen vyöhyke. Laskentapisteen koordinaatit otettiin ylös GPS-laitteen avulla. Pistelaskennan antama tieto on vertailukelpoista ja suhteellisen helposti toistettavaa.

Pistelaskennassa havaitaan vain osa todellisesta parimäärästä, mutta tiheyslaskentakaavan avulla voidaan arvioida alueen lajiston rakennetta. Tiheyden laskennassa käytetty kaava on $D=3 \cdot N / (\pi \cdot (1/K)^2)$, jossa N on kaikkien havaintopisteiden yhteenlaskettu lajin havaintomäärä jaettuna havaintopisteiden määrällä ja K lajikohtainen kuuluvuuskerroin (Järvinen 1978). Kaava perustuu oletukseen, että ainoastaan kolmasosa yksilöistä kyetään havaitsemaan, sekä lajikohtaiseen laajimpaan mahdolliseen havaintopinta-alaan eli kuinka kaukana linnun olinpaikasta lintu on mahdollista havaita. Linjalaskentaperusteisia kuuluvuuskertoimia käytettäessä kyseisessä kaavassa lisääntyy tulosten epävarmuus 10 prosentilla (Väisänen 1978). Kuuluvuuskertoimina käytettiin Linnut-vuosikirjan 2014 artikkelissa (Lehikoinen ym. 2015) esitettyjä koko Suomea koskevia linjalaskennan kuuluvuuskertoimia, koska selvitysalue sijaitsee artikkelissa määriteltujen Etelä- ja Pohjois-Suomen rajalla.

3.1.5 Linjalaskenta

Selvitysalueella tehtiin kaksi linjalaskentaa, joista molemmat olivat noin 6 kilometriä pitkiä (Kuva 93). Linjoilla pyrittiin kattamaan pinta-alallisesti ja selvitysalueen elinympäristöjen suhteen mahdollisimman laaja alue. Linjalaskenta suoritettiin selvitysalueen pohjoisosassa 29.5. ja eteläosassa 1.6. aamulla klo 3.00–8.00 välisenä aikana.

Linjalaskennassa merkitään laskentalinjan varrelta lintujen yksilömäärät pääsarkaan (sivusuuntaan laskijasta alle 25 metrin päässä havaitut linnut) ja apusarkaan (yli 25 metrin päässä havaitut linnut). Menetelmän avulla saadaan suuntaa antava kuva selvitysalueen lintutiheydestä.

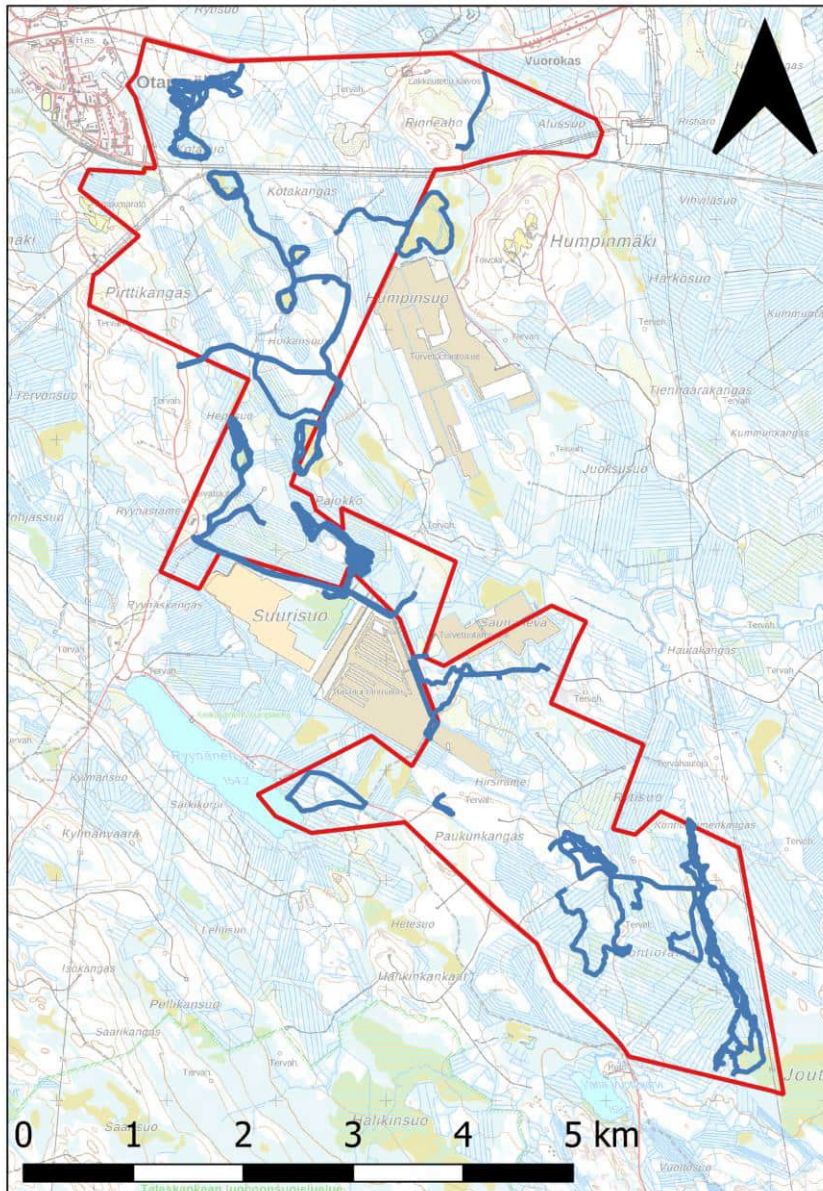
Eri lajien tutkimussarkatiheys (pääsarka + apusarka) laskettiin seuraavalla kaavalla (Järvinen & Väisänen 1983): lajikohtainen kuuluvuuskerroin x tutkimussarkahavainnot / laskentakilometrit. Kuuluvuuskertoimina käytettiin Linnut-vuosikirjan 2014 artikkelissa (Lehikoinen ym. 2015) esitettyjä koko Suomea koskevia kertoimia, koska selvitysalue sijaitsee artikkelissa määriteltujen Etelä- ja Pohjois-Suomen rajalla. Lajikohtainen tiheys korjattiin y-kertoimella (0,744). Y-kerroin laskettiin Järvisen ja Väisäsen (1983) esittämällä kaavalla: $0,0302 \times 2$ (maalinnuston pääsarkahavainnot jaettuna laskentakilometreille) + 0,684. Kuten pistelaskennassakin, linjalaskennan antama tieto on vertailukelpoista ja suhteellisen helposti toistettavaa. Linjalaskennassa havaitaan vain osa todellisesta parimäärästä (mm. Järvisen ja Väisäsen (1978) mukaan noin 60-80 %), mutta tiheyslaskentakaavojen avulla voidaan kuitenkin arvioida alueen lajiston rakennetta melko hyvin.

Taulukko 3. Pesimälinnustoselvityksen ajankohdat ja selvitysten aikana vallinnut säätila Kajaanin selvitysalueella.

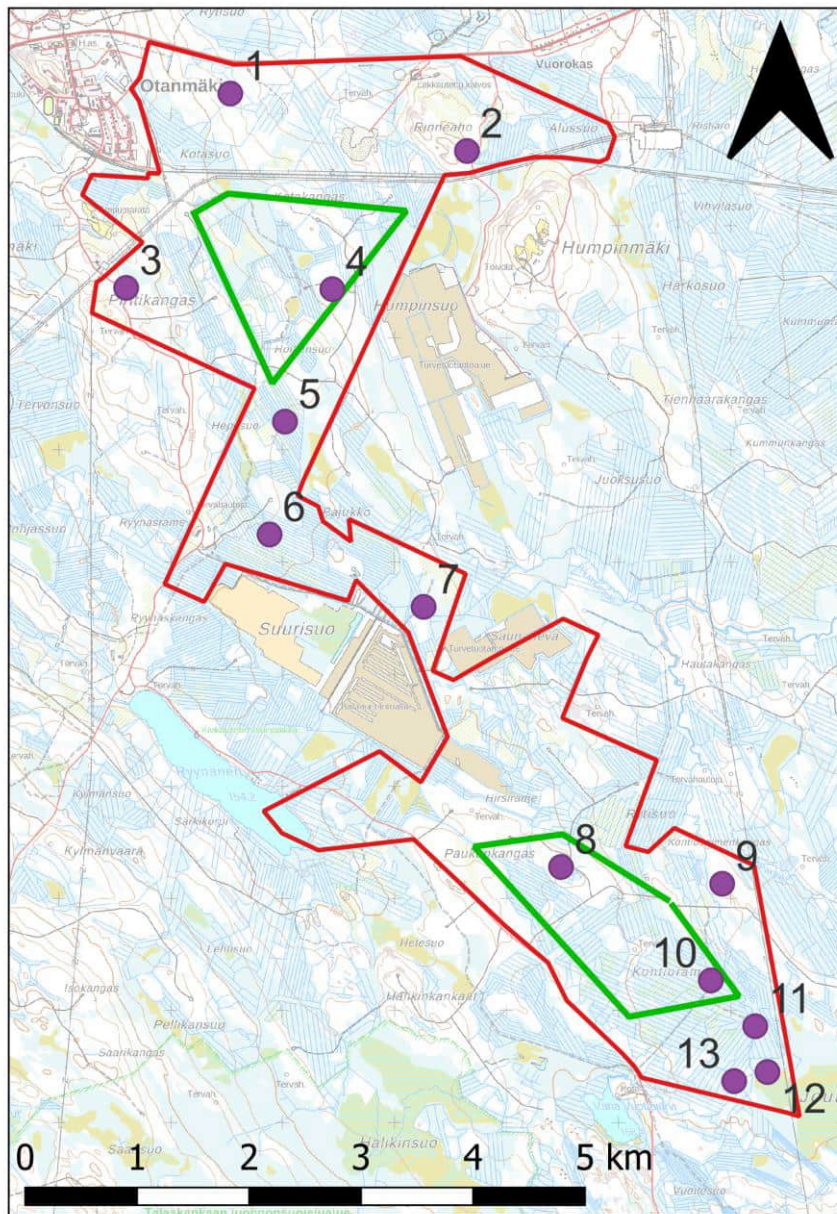
Ajankohta	Lämpötila	Tuuli	Pilvisuus	Auringonnonousu
29.5.2024 klo 3.15–8.00	12 → 19 °C	1 → 2 m/s	0/8	3.10
30.5.2024 klo 3.10–7.10	13 → 14 °C	3 m/s	0/8	3.07
31.5.2024 klo 3.30–7.20	11 → 17 °C	1 → 2 m/s	0/8 → 7/8	3.05
1.6.2024 klo 3.15–8.00	13 → 20 °C	0 → 1 m/s	0/8 → 0/8	3.02
2.6.2024 klo 3.15–9.45	11 → 20 °C	1 → 3 m/s	2/8 → 5/8	3.00
16.6.2024 klo 3.30–8.30	4 → 20 °C	0 → 3 m/s	1/8 → 2/8	2.36
18.6.2024 klo 3.15–7.55	14 → 17 °C	0 → 0 m/s	2/8 → 7/8	2.35

Taulukko 4. Pesimälinnustoselvityksen maastoinventointien päivämäärät ja tarkoitukset Kajaanin selvitysalueella.

Ajankohta	Sovellettu kartoituslaskenta	Linja- laskenta	Pistelaskenta
16.4.2024	X		
17.4.2024	X		
18.4.2024	X		
19.4.2024	X		
7.5.2024	X		
8.5.2024	X		
9.5.2024	X		
10.5.2024	X		
29.5.2024		X	
30.5.2024			X
31.5.2024	X		X
1.6.2024	X	X	
2.6.2024	X		X
16.6.2024	X		
18.6.2024	X		

Kuva 92. Alueet, joille pesimälinnustوسلصطصكس sovelletut kartoituslaskennat kohdistettiin Kajaanin selvitysalueella. Sinisellä kartoittajien reitit. Kartassa ei ole mukana kanalintus selvityksen aikana (16.-19.4. ja 7.-10.5.) kuljettuja reittejä. Maastokartta: Maanmittauslaitos, 2024.

Kuva 93. Kajaanin selvitysalueella lasketut pesimälinnuston laskentalinjat (vihreällä) ja -pisteet (violetit ympyrät ja numerot). Maastokartta: Maanmittauslaitos, 2024.

3.2 Linnustollisesti arvokkaiden kohteiden rajaus

Maastotöiden ja lähtötietojen perusteella arvioitiin mahdollisten arvokkaiden linnustokohteiden sijainti selvitysalueella. Arvokkaiden kohteiden rajauspäätökset tehtiin asiantuntija-arviona. Pesimälintuselvityksen kohteet luokiteltiin eri arvoluokkiin soveltaen oppaan Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi (Mäkelä & Salo 2023, luku 7) ohjeistusta:

- luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

- luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Maastaselvityksen ja lähtötietojen perusteella asiantuntija-arviona mahdollisesti rajatut linnustollisesti arvokkaat kohteet esitetään kartalla ja niiden rajausperusteet ja huomiointisuositukset kuvataan kappaleessa 3.3.4. Tärkeimpiä arviointiperusteita linnustollisesti arvokkaiden kohteiden rajaustarvetta analysoitaessa olivat huomionarvoisten lintulajien etenkin pesimäaikainen esiintyminen, arvioidun pesimäreviirin sijainti, lajin käyttäytyminen ja ekologia sekä linnuston kannalta arvokkaan luontotyyppin sijoittuminen huomionarvoisten lintulajien havaintopaikkojen ympäristössä. Rajauspäätöksiä tehdessä huomioitiin myös alueella esiintyvien huomionarvoisten lintulajien, parien ja yksilöiden lukumäärä, uhanalaisuus, uhanalaisuuden syyt ja mahdollisuudet vaikuttaa kaavoituksella uhanalaisuuden syihin.

3.3 Tulokset

Tässä osiossa käsitellään selvitysalueen läheisiä luonnonsuojelualueita ja linnustollisesti tärkeitä alueita, Suomen Lajitietokeskuksen (2024b) tietokannasta saatuja tietoja sekä selvitysalueella maastossa havaittuja huomionarvoisia lajeja.

3.3.1 Luonnonsuojelualueet ja tärkeät lintualueet

Huomattavin läheinen luonnonsuojelualue ja tärkeä lintualue on selvitysalueen lounaispuolelle sijoittuva Talaskankaan alue, joka on sekä suojeltu että rajattu tärkeäksi lintualueeksi. Alueelle on rajattu Natura 2000 alue (Talaskankaan alue, SPAFI1200901), valtion suojelualue (Talaskankaan luonnonsuojelualue, ESA080040), luonnonsuojeluohjelma-alueita (Sopenmäki, AMO000010; Talasjärvien alue, SSO080228), IBA-alue (Talaskangas, IBA-alue 60), FINIBA-alue (Talaskangas-Joutensuo, FINIBA-koodi 540129) ja MAALI-alue (Talaskangas, MAALI-aluekoodi 540161). Rajaukset eroavat toisistaan mutta ovat suurelta osin päällekkäisiä. Näistä alueista MAALI-alueen rajausta ulottuu lounaassa lähimmäksi selvitysalueen rajaa, noin 50 metrin päähän. Muut rajaukset ulottuvat lähimmillään noin 900 metrin päähän selvitysalueen lounaisrajasta. Muista edellä mainituista alueista poiketen FINIBA-alue Talaskangas-Joutensuo kattaa myös selvitysalueen kaakkoispuolella olevan Joutensuon ja sen rajausta ulottuu myös selvitysalueen sisälle kattaen myös Joutensuon reunat ja Rytijoen ympäristöä. Maankäytön muutosten vaikutukset Talaskankaan Natura 2000 -alueeseen arvioidaan erillisessä selvityksessä.

Selvitysalueen pohjoisosan länsipuolelle lähimmillään noin 300 metrin päähän jää Otannevan soidensuojelualue (SSO110356). Otanmäen pohjoispuolella, noin 1400 metriä selvitysalueen luoteisrajasta, sijaitsee FINIBA-alue Otanmäen altaat (FINIBA-koodi 820119).

Selvitysalueen läheiset luonnonsuojelualueet ja tärkeät lintualueet esitetään kartalla liitteessä 2.

3.3.2 Lajikohtaiset tulokset

Lajikohtaisessa tarkastelussa käytetään termeinä sekä reviiriä että pesintää. Molemmat tarkoittavat kuitenkin pesintään viittaavia havaintoja. Huomionarvoisten lajien havainnot esitetään kartoilla kappaleen lopussa (Kuva 94, Kuva 95, Kuva 96). Kartoilla ei esitetä reviiritulkintoja. Tarkemmat lähikarttaotteet havainnoista on liitteissä 3-6. Selvitysten aikana havaitut muut kuin huomionarvoiset lintulajit esitetään liitteessä 9.

Lajiluettelon yhteydessä on mainittu lajin mahdollinen uhanalaisuusluokitus (Hyvärinen ym. 2019) ja hallinnollinen luokka seuraavasti:

- CR = äärimmäisen uhanalainen
- EN = erittäin uhanalainen

- VU = vaarantunut
- NT = silmälläpidettävä
- RT = alueellisesti uhanalainen
- L = lintudirektiivin I-liitteen laji
- E = erityisesti suojeltava laji
- V = Suomen vastuulaji

Lintulajeja havaittiin pesimäkauden maastokäynneillä yhteensä 89, joista 52 huomionarvoisia. Huomionarvoisista lajeista 16 oli sensitiivisiä lajeja (Suomen Lajitietokeskus 2024g), joita koskevat tulokset on esitetty joko päiväpetolintuselvityksessä (12 lajia; liite 13) tai salassapidettävässä sensitiivisten lajien liitteessä 10 (neljä lajia). Muut kuin huomionarvoiset lajit on esitetty listana liitteessä 9.

Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*) L, V

Laulujoutsen havaittiin selvitysalueella kerran ylilentävänä ja kahdesti etäältä äänihavaintoina, mutta alueen rajojen sisäpuolella olevat vesistöt ovat liian pieniä laulujoutsenen elinympäristöiksi. Suurisuon turvetuotantoalueelle perustetulla kosteikolla havaittiin päiväpetolintutarkkailun yhteydessä pesivä laulujoutsenpari.

Tavi (*Anas crecca*) V

Selvitysalueen kaakkoisosassa, Rytijoen patoumaan syntyneellä kosteikolla, havaittiin kaksi tavikoirasta. Selvitysalueen vieressä Suurisuon kosteikolla havaittiin vähintään 15 koirasta ja yksi naaras. Pesintään selvästi viittaavia havaintoja ei tehty, mutta lajin pesintä alueella on mahdollista, sillä tavi on elinympäristönsä suhteen melko vaatimaton ja voi pesiä jopa metsäojien varsilla.

Haapana (*Anas penelope*) VU, V

Selvitysalueella ei havaittu haapanaa. Suurisuon kosteikolla havaittiin yksi haapanakoiras toukokuun lopulla. Lajin pesintä kosteikolla on mahdollinen.

Telkkä (*Bucephala clangula*) V

Telkkää ei havaittu selvitysalueella, mutta sen viereisellä Suurisuon kosteikolla havaittiin naaras kuuden poikasen kanssa. Telkkä voi pesiä kaukanakin vesistöstä, mikäli se löytää sopivan pesäkolon.

Kuikka (*Gavia arctica*) L

Kuikkapari havaittiin Ryyinäsellä kesäkuussa.

Kurki (*Grus grus*) L

Selvitysalueella ja sen läheisyydessä oli vähintään kolme reviiriä, joista yksi Humpinsuon pohjoisosassa, yksi alueen keskiosassa ja yksi Joutensuon ympäristössä.

Kapustarinta (*Pluvialis apricaria*) L

Selvitysalueen kaakkoisrajalla Joutensuolla havaittiin yksi reviiri.

Pikkukuovi (*Numenius phaeopus*) V

Pikkukuovireviiri havaittiin selvitysalueen kaakkoisrajalla Joutensuolla.

Kuovi (*Numenius arquata*) NT, V

Kuovia ei havaittu selvitysalueella, mutta sen läheisyydessä havaittiin kaksi paria, joista toinen Humpinsuon koillispuolella ja toinen Joutensuolla.

Rantasipi (*Actitis hypoleucos*) V

Selvitysalueen eteläosassa Rytijoen lähistöllä tavattiin rantasipipari vastakuoriutuneen poikueen kanssa.

Valkoviklo (*Tringa nebularia*) NT, V

Selvitysalueelta ja sen lähistöltä (Humpinsuon pohjoisosassa, Suurisuon kosteikko) löydettiin yhteensä seitsemän reviiriä. Valkoviklo pesii muun muassa kangasmetsissä ja hakkuuaukoilla, mutta vaatii pesimäympäristöönsä myös avosuota.

Liro (*Tringa glareola*) NT, L, V

Selvitysalueella havaittiin 3-4 paria. Lisäksi Humpinsuon pohjoisosassa havaittiin yksi pari ja Suurisuon kosteikolla vähintään kaksi paria ja yksi poikanen.

Taivaanvuohi (*Gallinago gallinago*) NT

Selvitysalueella havaittiin taivaanvuohia noin 18 paikassa. Taivaanvuohi pesii soilla ja kosteikoilla mutta se voi pesiä myös esimerkiksi metsäojien varsilla.

Harmaalokki (*Larus argentatus*) VU

Harmaalokki havaittiin ylilentävänä Suurisuolla. Koska kyseessä oli yksittäinen havainto eikä se viitannut pesintään, havaintoa ei esitetä kartalla.

Naurulokki (*Larus ridibundus*) VU

Kuusi naurulokkia havaittiin lentämässä korkealla Suurisuon yllä petolintutarkkailun aikana. Lisäksi tehtiin yksittäinen äänihavainto. Koska havainnot olivat satunnaisia eikä pesintään viittaavia havaintoja tehty, havaintoja ei esitetä kartalla.

Pikkulokki (*Larus minutus*) L, V

Pikkulokista tehtiin yksi äänihavainto petolintutarkkailun aikana Suurisuolla. Koska kyseessä oli yksittäinen havainto eikä pesintään viittaavia havaintoja tehty, havaintoa ei esitetä kartalla.

Palokärki (*Dryocopus martius*) L

Selvitysalueen pohjoisosassa on vähintään yksi reviiri. Palokärjen ääntelyä kuultiin petolintutarkkailun yhteydessä Humpinsuon itäpuolelta, ja huutoon vastasi toinen palokärki junaradan pohjoispuolelta.

Pohjantikka (*Picoides tridactylus*) L, V

Alueelta löydettiin vähintään kuusi reviiriä.

Tervapääsky (*Apus apus*) EN

Tervapääskyjä havaittiin saalistamassa selvitysalueen yllä useaan otteeseen pesimäkauden aikana. Yksilöitä havaittiin 1-3 kerrallaan ja ne kiertelivät laajoilla alueilla, joten havaintoja ei esitetä kartalla. Pesintään viittaavia havaintoja ei tehty.

Kiuru (*Alauda arvensis*) NT

Selvitysalueelta ei löytynyt kiurureviirejä. Suurisuolla havaittiin vähintään kolme reviiriä ja Humpinsuolla vähintään yksi reviiri.

Haarapääsky (*Hirundo rustica*) VU

Pesintään viittaavia havaintoja ei tehty, mutta petolintutarkkailussa havaittiin kesän aikana toistuvasti muutamia haarapääskyjä ruokailemassa Suurisuon kosteikon ja Humpinsuon yllä.

Räystäspääsky (*Delichon urbica*) EN

Pesintään viittaavia havaintoja ei tehty, mutta petolintutarkkailussa havaittiin kesän aikana toistuvasti muutamia räystäspääskyjä ruokailemassa Suurisuon kosteikon ja Humpinsuon yllä.

Törmäpääsky (*Riparia riparia*) EN

Pesintään viittaavia havaintoja ei tehty, mutta törmäpääskystä tehtiin kaksi äänihavaintoa (29.5. ja 14.6.) petolintutarkkailun aikana Humpinsuolla.

Niittykirvinen (*Anthus pratensis*) RT

Selvitysalueen keskiosasta löytyi yksi reviiri ja lisäksi Suurisuon turvetuotantoalueella oli yksi reviiri.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Västäräkki (*Motacilla alba*) NT

Selvitysalueella tai sen lähistöllä tehtiin 5 västäräkihavaintoa pesimäaikana. Alueella arvioidaan olevan vähintään kolme reviiriä. Yksi havainto koski lintua, joka vei ruokaa pesälle junaradan vieressä alueen pohjoisosassa.

Leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*) V

Selvitysalueelta löytyi kymmenen reviiriä.

Pensastasku (*Saxicola rubetra*) VU

Selvitysalueella havaittiin kolme reviiriä ja lisäksi Suurisuon turvetuotantoalueelta löytyi yksi reviiri.

Pensaskerttu (*Sylvia communis*) NT, RT

Selvitysalueen keskiosasta löytyi yksi reviiri. Lisäksi selvitysalueen pohjoisosan itäpuolella havaittiin kaksi reviiriä.

Ruokokerttunen (*Acrocephalus schoenobaenus*) NT

Selvitysalueella ei havaittu ruokokerttusia. Suurisuon kosteikolla ja turvetuotantoalueen ympäristössä oli vähintään kolme reviiriä.

Hömötiainen (*Poecile montanus*) EN

Selvitysalueella havaittiin noin 13 hömötiäisreviiriä. Hömötiainen vaatii pesimäympäristössään varttunutta metsää ja sopivia lahopuita.

Töyhtötiainen (*Lophophanes cristatus*) VU

Töyhtötiäisiä havaittiin yksi selvitysalueen pohjoisosassa, yksi keskiosassa ja kolme eteläosassa. Reviirejä on alueella siis vähintään viisi. Töyhtötiäisen elinympäristövaatimukset ovat samankaltaiset kuin hömötiäisellä.

Närhi (*Garrulus glandarius*) NT

Selvitysalueella ja sen läheisyydessä havaittiin närhiä kolmessa paikassa. Reviirejä on vähintään kaksi.

Harakka (*Pica pica*) NT

Harakka havaittiin selvitysalueen rajalla Humpinsuon pohjoispuolella. Lisäksi vähintään kaksi harakkaa havaittiin Suurisuon eteläpuolella petolintutarkkailun yhteydessä. Suomen Lajitietokeskuksen (2024b) tietokanta-aineistossa harakasta on havainto vuodelta 2022 selvitysalueen pohjoisrajalta.

Punavarpuunen (*Carpodacus erythrinus*) NT

Selvitysalueelta löydettiin neljä reviiriä, kaikki alueen pohjoisosassa.

Viherpeippo (*Carduelis chloris*) EN

Alueella havaittiin viherpeippo kahdessa paikassa heinäkuussa petolintutarkkailun yhteydessä. Selkeästi pesintään viittaavia havaintoja ei tehty.

Järripeippo (*Fringilla montifringilla*) NT

Selvitysalueella havaittiin noin 13 järripeippo, joista suurin osa alueen eteläosassa.

Isokäpylintu (*Loxia pytyopsittacus*) V

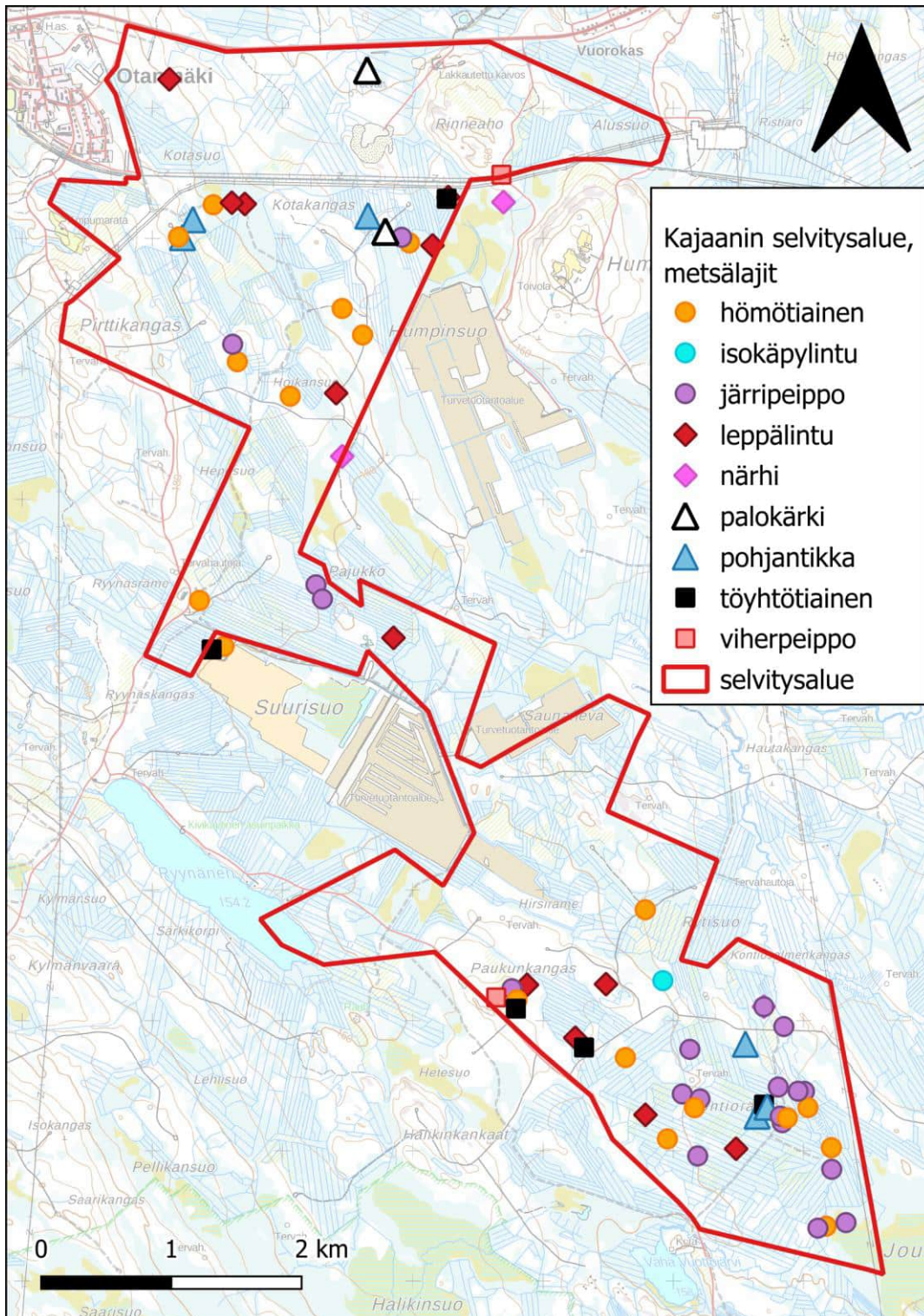
Isokäpylinnusta tehtiin yksi havainto alueen eteläosassa.

Pajusirkku (*Emberiza schoeniclus*) VU

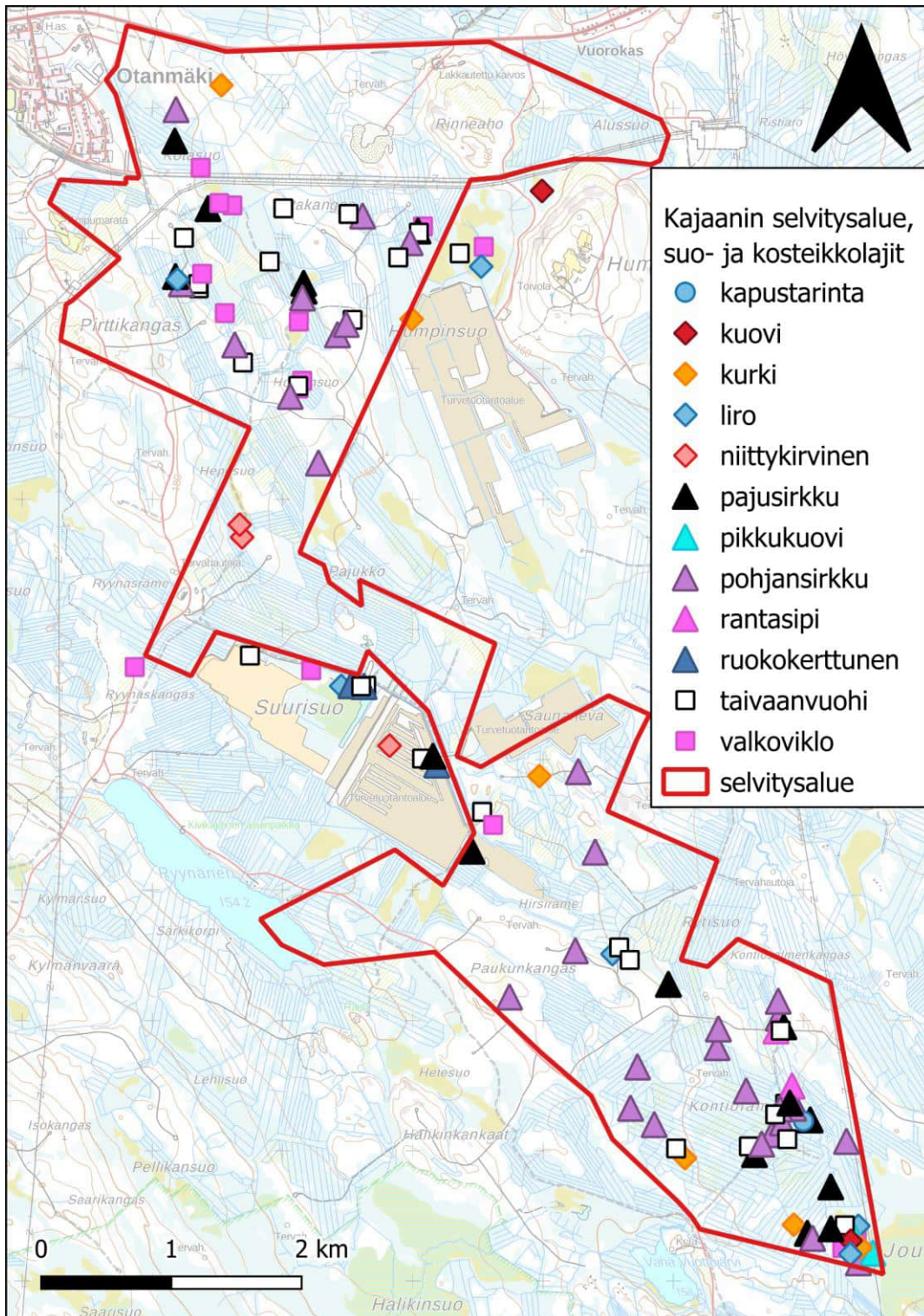
Selvitysalueella oli 12 reviiriä ja lisäksi Suurisuon turvetuotantoalueella yksi reviiri.

Pohjansirkku (*Emberiza rustica*) NT, RT

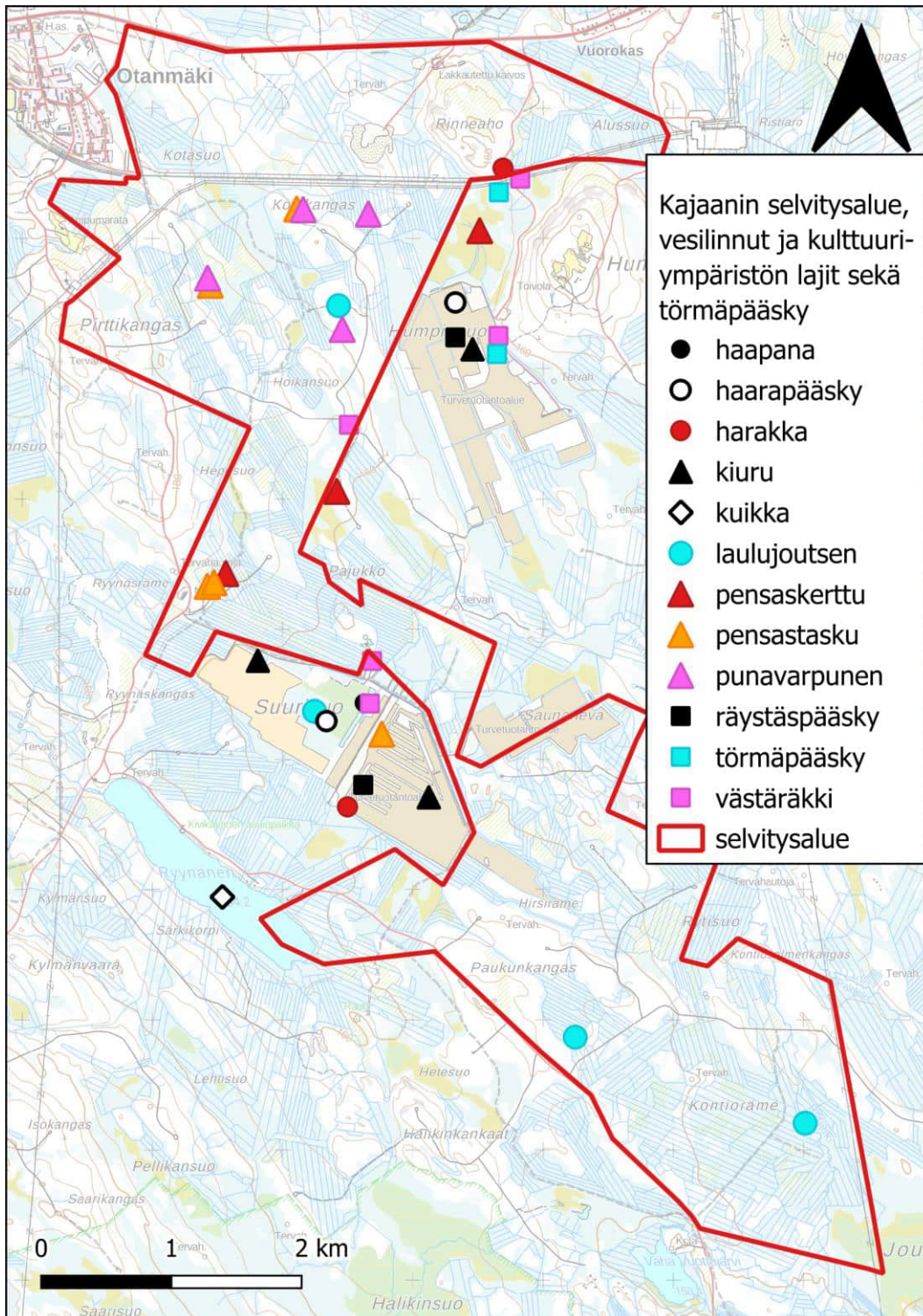
Selvitysalueella tehtiin 31 havaintoa pohjansirkusta. Havainnot koskevat arviolta noin 24 erillistä reviiriä.

Kuva 94. Metsäisten elinympäristöjen lajien havainnot Kajaanin selvitysalueella. Maastokartta: Maanmittauslaitos, 2024.

Kuva 95. Suo- ja kosteikkolajien havainnot Kajaanin selvitysalueella. Maastokartta: Maanmittauslaitos, 2024.

Kuva 96. Vesilintuja, kulttuuriympäristöjen (taajamat, pellot, hakkuuaukot ym.) lajeja sekä törmäpääskyä koskevat havainnot Kajaanin selvitysalueella. Maastokartta: Maanmittauslaitos, 2024.

3.3.3 Linja- ja pistelaskentatulokset

Selvitysalueella laskettiin lintuja kahdella linjalla, jotka olivat yhteispituudeltaan noin 12 kilometriä. Havaintoja kirjattiin yhteensä 504, joista 57 pää- ja 447 apusaralla (tarkempi erittely liitteessä 7). Havaintoaineiston avulla laskettiin kullekin alueella havaitulle lajille keskitiheys neliökilometriä kohden. Linjalaskentatulosten perusteella selvitysalueella pesi 133,4 lintuparia neliökilometrillä. Metsämaiden perustiheys on yleensä 100–200 paria ja rehevissä lehdoissa se voi kohota jopa 400–600 pariin per neliökilometri (Väisänen ym. 1998), eli tulos kuvaa tyypillistä metsäisen elinympäristön lintutiheyttä. Runsaimmat lajit olivat peippo (30,7 paria / km²), pajulintu (22,7), metsäkirvinen (15,8), vihervarpunen (7,5) ja punarinta (7,2).

Pistelaskentoja tehtiin selvitysalueella 13 pisteellä. Pistelaskennassa havaintoja kirjattiin yhteensä 123, joista 9 pää- ja 114 apusaralla (tarkempi erittely liitteessä 8). Havaintojen perusteella laskettu pesimälinnuston keskitiheys selvitysalueella oli 132,1 paria neliökilometrillä. Runsaimmat lajit olivat peippo (22,8 paria / km²), harmaasieppo (20,69), pajulintu (18,0), metsäkirvinen (9,6) ja punakylkirastas (7,4).

3.3.4 Linnustollisesti arvokkaat kohteet

Selvitysalueelle rajattiin maastokäyntien ja taustatietojen perusteella yksi linnustollisesti arvokas kohde, joka sijaitsee alueen kaakkoiskulmassa Joutensuolla ja sen reunamilla. Lisäksi Suurisuo-kohteelle, joka sijaitsee selvitysalueen rajojen ulkopuolella, rajattiin linnustollisesti arvokas alue. Rajatut alueet esitetään kartalla (Kuva 101). Sensitiivisten lajien perusteella rajatut alueet esitetään päiväpetolintuselvityksessä (liite 13) ja sensitiivisten lajien liitteessä 10, jotka ovat salassapidettäviä.

Kohde 1: Joutensuo

Luontokohdeluokitus luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Rajatulla alueella havaittiin maastokäynneillä huomionarvoista ja vaatealiasta suo- ja metsälajistoa. Kohteella havaitut huomionarvoiset lajit on esitetty alla (Taulukko 5). Kohde kuuluu myös FINIBA-alueeseen Talaskangas-Joutensuo. Kohde on rajattu muuten FINIBA-rajauksen mukaisesti, mutta Rytijokea noudattava raja- ulottuu hieman laajemmalle länteen kuin FINIBA-alueen raja- us, koska rajaukseen on sisällytetty Rytijoen rantametsää. Kuvia kohteesta on alempana (Kuva 97, Kuva 98, Kuva 99).

Suositus: Suosituksena on säilyttää alueen maankäyttö sellaisena, ettei se vaikuta suon vesitalouteen heikentävästi. Myös suota ja Rytijokea ympäröivät luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset metsäkaistaleet on suositeltavaa säilyttää metsätaloustalouden ulkopuolella.

Taulukko 5. Kohteella 1 (Joutensuo) havaitut huomionarvoiset lintulajit ja niiden hallinnolliset luokat.

Laji	Parimäärä kohteella	Uhanalaisuus	Lintudirektiivin I-liite	Vastuulaji	Alueellisesti uhanalainen
Tavi	1			X	
Kurki	1		X		
Valkoviklo	1	NT		X	
Liro	2	NT	X	X	
Pikkukuovi	1			X	
Kuovi	1	NT		X	

Taivaanvuohi	1	NT	
Hömötiainen	1	EN	
Järripeippo	1	NT	
Pajusirkku	2	VU	
Pohjansirkku	2	NT	X
Lisäksi havaittiin kaksi sensitiivistä lajia.			

Kuva 97. Joutensuon pohjoisosaa linnustollisesti arvokkaalla kohteella 1.

Kuva 98. Rytijokeen syntynyt patoallas linnustollisesti arvokkaalla kohteella 1.

Kuva 99. Rytijoen rantametsää linnustollisesti arvokkaalla kohteella 1.

Kohde 2: Suurisuon kosteikko

Luontokohdeluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Kosteikolla havaittiin huomionarvoisia vesilintuja ja kosteikkolajeja. Kohteella havaitut huomionarvoiset lajit on esitetty alla (Taulukko 6). Muut taulukossa esitetyt lajit ovat varmoja tai todennäköisiä kosteikon pesimälajeja, paitsi haarapääsky ja räystäspääsky, jotka käyttivät aluetta ruokailuun koko kesän ajan. Kohteesta on kuva alempana (Kuva 100).

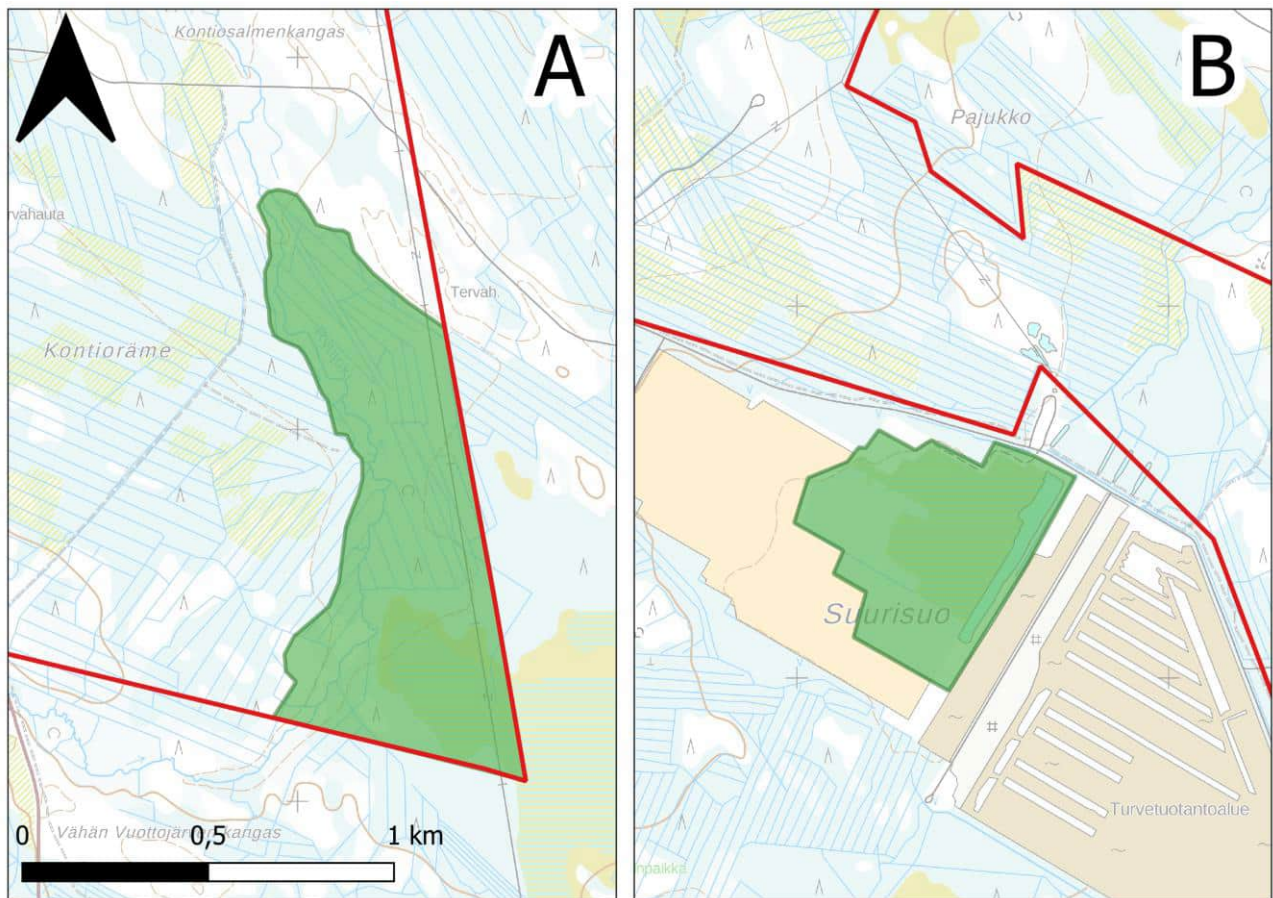
Suositus: Suosituksena on säilyttää kosteikko nykyisen kaltaisena. Tarvittaessa kosteikon reunoille ja keskelle kasvavaa puustoa ja muuta kasvillisuutta voi raivata lintujen pesimäkauden ulkopuolella.

Taulukko 6. Kohteella 2 (Suurisuon kosteikko) havaitut huomionarvoiset lintulajit ja niiden hallinnolliset luokat.

Laji	Parimäärä kohteella	Uhanalaisuus	Lintudirektiivin I-liite	Vastuulaji	Alueellisesti uhanalainen
Laulujoutsen	1		X	X	
Tavi	1			X	
Haapana	1	VU		X	
Telkkä	1			X	
Valkoviklo	1	NT		X	
Liro	2	NT	X	X	
Taivaanvuohi	2-3	NT			
Haarapääsky	ruokaileva	VU			
Räystäspääsky	ruokaileva	EN			
Ruokokerttunen	2	NT			
Lisäksi havaittiin kaksi sensitiivistä lajia.					

Kuva 100. Suurisuon kosteikolle rajattiin linnustollisesti arvokas kohde 2.

Kuva 101. Kajaanin selvitysalueelle ja sen läheisyyteen rajatut linnustollisesti arvokkaat alueet (vihreällä merkityt alueet): A) Kohde 1, Joutensuo ja B) kohde 2, Suurisuo kosteikko. Kohteelle 1 tehty aluerajaus on Rytijoen varressa hieman laajempi kuin FINIBA-aluetta noudattava rajaus. Maastokartta: Maanmittauslaitos, 2024.

3.4 Epävarmuustekijät

Linnustoa kartoitettiin 15 aamun aikana. Alueen elinympäristöihin nähden linnustoselvitystä voidaan pitää varsin kattavana. Suurella todennäköisyydellä valtaosa huomionarvoisten lajien reviireistä on löydetty. Joitakin yksittäisiä huomionarvoisia lajeja on saattanut jäädä löytymättä, mutta kokonaisuuden kannalta se ei ole merkityksellistä. Lisäksi inventoinnit tehtiin hyvissä sääolosuhteissa.

Piste- ja linjalaskennat tehtiin hieman aikaisin suositeltuun laskenta-ajankohtaan (Etelä- ja Keski-Suomessa 1.-15.6.) nähden, mutta tämän ei arvioitu aiheuttaneen tuloksiin merkittävästi epävarmuuksia. Laskenta-ajankohtana suurin osa muuttolinnuista oli jo saapunut reviireilleen, ja tuloksissa on epävarmuutta lähinnä vain myöhäisimpien muuttajien (esim. harmaasieppo) osalta. Muun muassa pohjansirkkujen, joiden laulukausi loppuu moniin muihin lajeihin verrattuna aikaisin, todettiin olleen laskenta-ajankohtana hyvin äänessä.

3.5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Selvitysalueen pesimälinnusto selvitettiin varsin kattavasti kartoitus-, linja- ja pistelaskennoin. Selvitysalueella ja sen läheisyydessä havaittiin pesimäaikaan yhteensä 89 lintulajia. Havaittuihin lajeihin lukeutuu 52 huomionarvoista lajia, joista 17 on EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajeja, 16 Suomen vastuulajeja, 7

valtakunnallisessa uhanalaisuusluettelossa erittäin uhanalaisia, 12 vaarantuneita ja 14 silmälläpidettäviä sekä 3 alueellisesti uhanalaisia.

Selvitysalueen lajisto on pääosin tavanomaista talousmetsien ja hakkuualueiden linnustoa. Havaintojen ja taustatietojen perusteella Joutensuon alue ja Rytijoen varren metsäkaistale alueen eteläosassa voidaan tulkita linnustollisesti arvokkaiksi. Näillä alueilla havaittiin huomionarvoista ja vaateista suo- ja metsälajistoa. Myös selvitysalueen rajojen ulkopuolelle jäävä Suurisuon entiselle turvetuotantoalueelle perustettu kosteikko todettiin linnustollisesti arvokkaaksi. Suurisuon kosteikolla havaittiin useita vesilintu- ja kahlaajalajeja, joista ainakin osa oli pesiviä. Lisäksi sensitiivisen lajiston perusteella rajattiin kohteita, jotka esitetään salassapidettävissä päiväpetolintuselvityksessä (liite 13) ja sensitiivisten lajien liitteessä 9.

Osa alueella pesivistä huomionarvoisista lajeista, kuten järripeippo ja pohjansirkku, on tavanomaisia boreaalisen metsävyöhykkeen lajeja, joiden reviirit ovat melko hajallaan pitkin selvitysalueita. Huomionarvoisen metsälajiston havainnot painottuivat hieman enemmän selvitysalueen etelä- kuin pohjoisosaan. Useilla alueella pesivillä lajeilla on vastaavia elinympäristöjä runsaasti selvitysalueen ulkopuolella ja lisäksi selvitysalueen metsät ovat suurimmaksi osaksi tavanomaisessa metsätalouksikäytössä, minkä vuoksi suurinta osaa näistä lajeista ei voida erityisesti huomioida tässä raportissa annettavissa maankäyttösuosituksissa. Yleisenä suosituksena on kuitenkin pyrkiä säilyttämään mahdollisimman paljon iäkkäitä ja yhtenäisiä metsiä, sillä erityisesti vanhojen metsien lajit taantuvat Suomessa voimakkaasti. Erityisesti Joutensuon linnuston kannalta on tärkeää, ettei alueen maankäyttö heikennä suon vesitaloutta. Suurisuon kosteikko olisi linnuston kannalta suositeltavaa säilyttää kosteikkona.

Yleisenä suosituksena linnuston osalta on välttää erityisesti kasvillisuuden raivausta pesimäkaudella (1.3.-31.7.).

4. LIITO-ORAVA

4.1 Johdanto

Liito-orava (*Pteromys volans*) on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) laji. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan näiden paikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Liito-orava on Suomessa uhanalainen (VU) (Hyvärinen ym. 2019).

Liito-orava elää kuusivaltaisissa sekametsissä, joissa on lehtipuustoa (haapa, koivu, leppä) ja sille sopivia pesäpaikkoja (Hanski ym. 2001). Pesäkolokseen liito-orava valitsee usein pienireikäisen, käpytikan vanhan, haavassa sijaitsevan kolon. Se käyttää myös oravien vanhoja risupesäitä, ja joskus se pesii myös pöntöissä tai rakennuksissa (Nieminen & Ahola, 2017). Liito-orava syö kesällä pääasiassa haavan, koivun ja leppien lehtiä. Talvella se syö lehtipuiden norkkoja, sekä lehti- ja havupuiden silmuja. Liito-oravan levinneisyys Suomessa ulottuu etelärannikolta noin linjalle Oulu-Kuusamo (Hanski ym. 2001).

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi määritellään Niemisen ja Aholan (2017) mukaan sen ”pesintään, päivän viettoon, levähtämiseen, suojautumiseen tai ravinnon varastointiin käytettävät puut, pöntöt tai rakennusten osat.” Myös kulkuyhteyksien säilyminen näiden alueiden välillä on liito-oravan kannalta tärkeää.

4.2 Aineistot ja menetelmät

4.2.1 Työstä vastaavat henkilöt

Liito-oravaselvityksen tekivät ja raportoivat FM biologi Elina Ruohonen ja FT biologi Pirjo Majuri. Lopputarkastuksesta vastasi FM biologi Atte Lindqvist.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

4.2.2 Lähtötiedot

Lähtötietoina käytettiin Suomen lajitietokeskukselle (Laji.fi) VIRVA-rajauksella tehtyä aineistopyyntöä (Suomen Lajitietokeskus 2024a). Selvitysalueen länsipuolella noin 250 metrin päässä oli yksi aiempi havainto liito-oravasta. Selvitysalueen lähistöllä ei ole muita havaintoja. Runsaamman esiintymisen alue alkaa noin 10 kilometrin päässä selvitysalueesta lounaaseen, etelään ja itään.

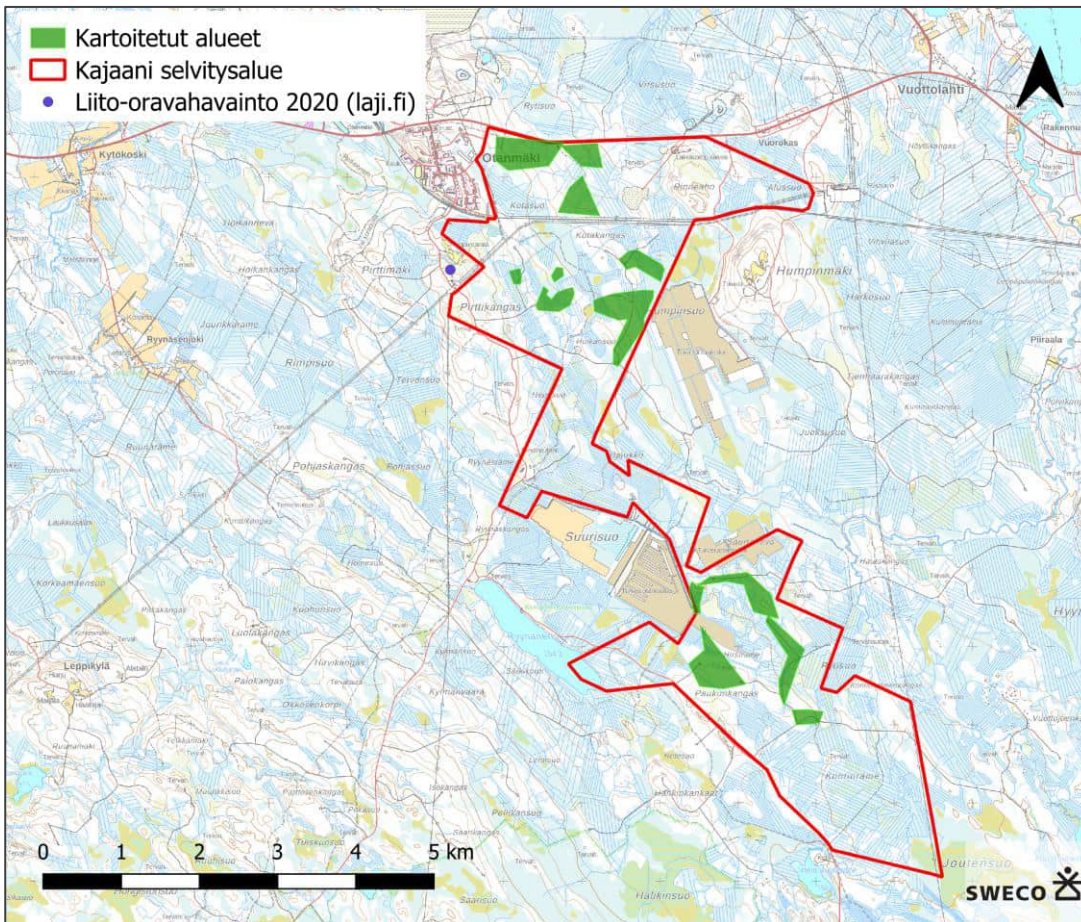
4.2.3 Liito-oravan kartoitus

Paras ajankohta liito-oravan inventointiin on keväällä lumien sulamisen jälkeen (Sierla ym. 2004). Liito-oravaselvityksessä liito-oravan kellanruskeita ulosteita etsitään järeiden kuusten, haapojen ja muiden lehtipuiden tyviltä liito-oravalle soveltuvissa metsissä. Runsaaimin papanoita löytyy liito-oravan talvella käyttämien kolopuiden alta. Papanat voivat kertoa myös liito-oravan kulkureiteistä, tai ruokailupuiden sijainnista. Lisääntymis- ja levähdyspaikan rajaaminen maastossa edellyttää paitsi papanoiden, myös kolopuiden sijainnin ja metsän rakenteen (ikä, puulajisuhteet) havainnointia (Nieminen & Ahola, 2017).

Kajaanin selvitysalueella liito-oravaselvityksen maastotyöt kohdistettiin kartta- ja paikkatietotarkasteluiden sekä aiemmin tehtyjen lumijälkilaskentojen ja pöllö- ja kanalintuselvitysten yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella liito-oravalle potentiaalisille alueille (Kuva 102). Karttatarkastelussa hyödynnettiin luonnonvarakeskuksen paikkatietoaineistoja (2021). Tarkastelu keskitettiin etenkin puuston ikää ja pituutta, sekä kuusten-, koivujen ja lehtipuiden tilavuutta kuvaaviin paikkatietoihin. Selvitys tehtiin kävellen neljänä päivänä toukokuun puolivälissä 2024. Osana päivistä selvitettiin myös viitasammakoiden esiintymistä. Selvitysten tarkat ajankohdat ja sääolot on esitetty alla taulukossa (Taulukko 7). Lumi oli suurelta osin sulanut ennen selvitysjaksoa, ja loputkin lumet sulivat selvityspäivien aikana.

Taulukko 7. Liito-oravaselvitysten ajankohdat ja selvitysten aikana vallinnut säätila.

Ajankohta	Lämpötila	Tuuli	Pilvisyys
13.5.2024 klo 18–21	+13 → +12 °C	1 m/s	7/8
14.5.2024 klo 16–20	+20 → +18 °C	4 → 2 m/s	5/8
15.5.2024 klo 15–20	+21 → +23 °C	4 m/s	3/8 → 1/8
16.5.2024 klo 10–14	+11 → +17 °C	2 → 3 m/s	5/8 → 1/8

Kuva 102. Alueet, joille liito-oravaselvitys kohdistettiin Kajaanin selvitysalueella ja sen läheisyydessä. Viimeisin liito-oravahavainto on vuodelta 2020 ja merkitty violetilla pisteellä (Suomen lajitietokeskus 2024a).

4.3 Tulokset

Liito-oravaselvityksessä ei löydetty merkkejä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoista, tai lajin käyttämistä kulkuyhteyksistä. Selvityksessä ei havaittu liito-oravan jätöksiä.

Selvitysalueella esiintyy pienialaisia liito-oravan elinympäristöpotentiaalia omaavia metsäalueita (järeää kuusikkoa, haapoja, koivuja, leppiä), mutta jälkiä liito-oravasta ei havaittu näillä kohteilla. Kahdella ennalta potentiaalisesti arvioidulla kohteella oli selvityksen aikana avohakkuualue. Selvitysalue on suurelta osin huonosti liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi sopivaa ojitettua mäntyvaltaista metsää.

Laji.fi-aineistohaun (Suomen Lajitietokeskus, 2024a) mukaan lähin liito-oravahavainto on tehty selvitysalueen länsipuolella noin 250 metrin päässä selvitysalueen rajasta (Kuva 102). Havainto (vanha virtsajälki) on vuodelta 2020 ja nyt tällä kohdalla on hakkuualue. Hakkuualueelle on jätetty pieni ryhmä ja kaistale harvennettua puustoa, lähinnä lehtipuita. Alueella ei tällä hetkellä ole liito-oravalle potentiaalista elinympäristöä, koska puusto on harvaa ja alueella ei ole suuria suojaisia kuusia eikä kunnolla alikasvoskuusia.

4.4 Epävarmuustekijät

Liito-oravaselvitykseen ei liity merkittäviä epävarmuustekijöitä. Työ suoritettiin liito-oravaselvityksen kannalta otolliseen vuodenaikaan, eivätkä sääolosuhteet haitanneet selvityksen toteuttamista. Potentiaaliset lain tarkoittamat lajin lisääntymis- ja levähdyspaikat pystyttiin kartoittamaan oikea-aikaisesti.

4.5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Selvitysalueella sijaitsee pienialaisia liito-oravan elinympäristövaatimusten puolesta potentiaalisia metsälaikkuja. Liito-oravaselvityksessä ei havaittu merkkejä liito-oravan esiintymisestä selvitysalueella, mutta lähistöltä, noin 250 metrin päässä selvitysalueen rajasta, tunnetaan vain yksi aiempi havainto, joka koski virtsajälkeä vuodelta 2020. Lajin esiintymistä potentiaalisilla metsälaikulla ei voida täysin poissulkea, vaikkakin selvitysalue on pääpiirteittäin lajille melko sopimatonta ja lajin pääesiintymisalue ei painotu selvitysalueelle tai sen lähistölle. Lisäksi ainoa aiempi havainto lähialueelta tehtiin paikalta, jossa on tätä nykyä hakkuualue. Näistä syystä lajin esiintymistä selvitysalueella pidetään epätodennäköisenä.

5. VIITASAMMAKKO

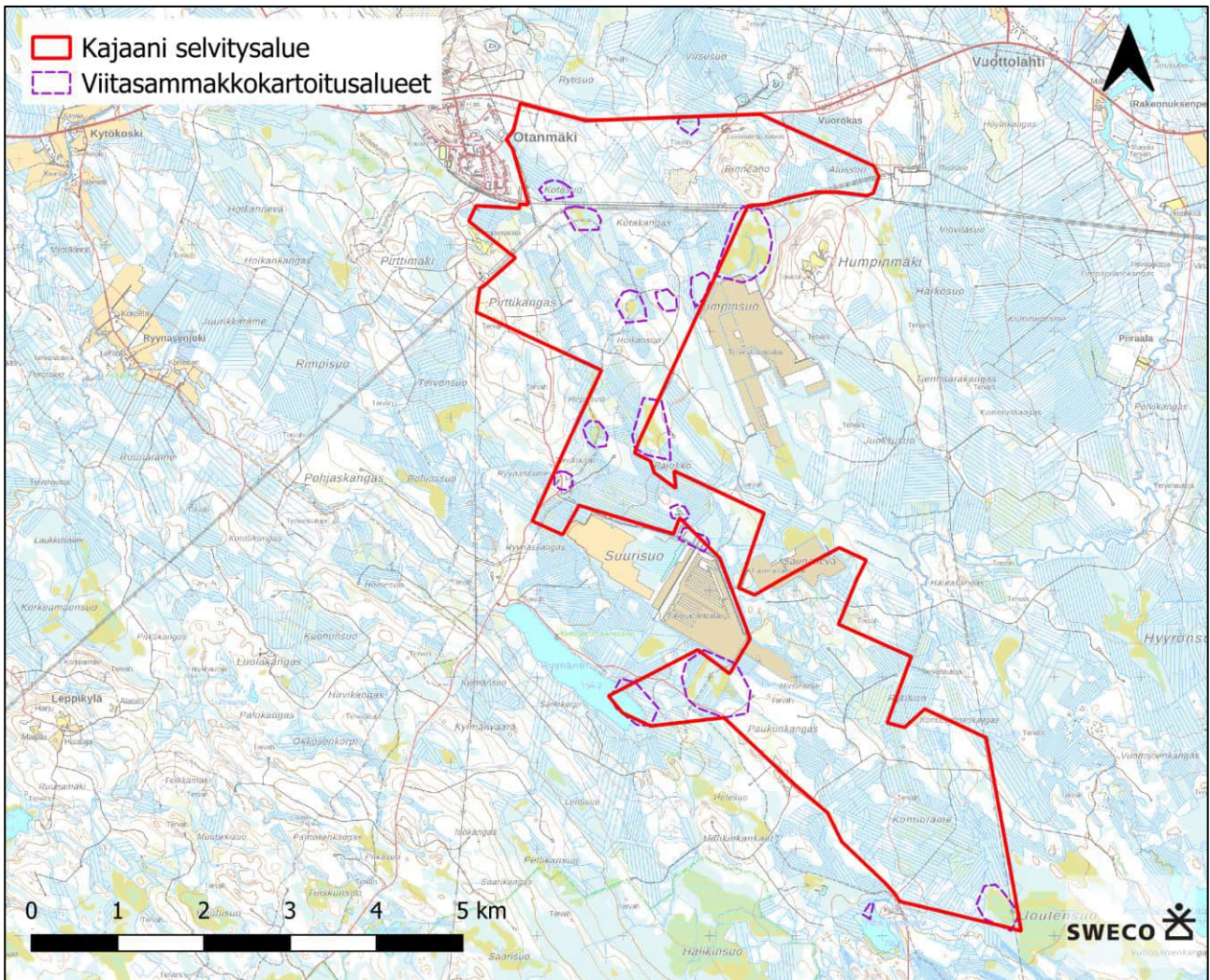
5.1 Aineistot ja menetelmät

5.1.1 Työstä vastaavat henkilöt

Viitasammakkoselvityksen tekivät ja raportoivat biologi FT Pauliina Teerikorpi, biologi FM Elina Ruohonen ja biologi FT Pirjo Majuri. Lopputarkastuksesta vastasi FM Biologi Atte Lindqvist.

5.1.2 Lähtötiedot

Lähtötietoina käytettiin Suomen lajitietokeskukselle (Laji.fi) VIRVA-rajauksella tehtyä aineistopyyntöä (Suomen lajitietokeskus 2024a) sekä Maanmittauslaitoksen kartta-aineistoja (maastokartat ja ortoilmakuvat). Näiden avulla rajattiin potentiaaliset kohteet, joissa viitasammakkoja voisi esiintyä (Kuva 103). Ensimmäisen maastokäynnin jälkeen kohteita rajattiin vielä tarkemmin, jolloin esimerkiksi selvästi metsäiset kohteet, joilla oli hyvin vähän tai ei lainkaan potentiaalia, jätettiin pois.

Kuva 103. Lähtötietojen perusteella valitut viitasammakkokartoitusalueet Kajaanin selvitysalueella.

Selvitysalueelta ei ollut Suomen lajitietokeskuksen mukaan aiempia havaintoja viitasammakoista. Lähimmät tiedossa olevat aiemmat havainnot sijoittuvat noin 1,8 kilometrin päähän selvitysalueesta pohjoiseen lammen rantaan ja suoalueelle.

5.1.3 Menetelmät

Viitasammakko (*Rana arvalis*) on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) laji. Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Suomessa viitasammakon levinneisyys painottuu maan etelä- ja keskiosiin, mutta havaintoja on koko maasta tunturialueita lukuun ottamatta (Nieminen & Ahola, 2017). Suomessa viitasammakko vaikuttaa olevan runsaimmillaan luonnontilaisessa elinympäristössä, mm. soilla, ja harvalukuisimmillaan kaupunkiympäristöissä. Lajin levinneisyyden ja runsauden arviointia vaikeuttaa vaikea tunnistettavuus varsinkin kutuajan ulkopuolella. Viitasammakko voidaan varmasti määrittää äänen perusteella: soidinääni on lajityypillistä haukuntaa tai pulputusta. Matala ääni hukkuu helposti taustameluun ja kuuluu hyvälläkin säällä vain noin 100 metrin päähän. (Nieminen & Ahola, 2017)

Lajin esiintymispaikoilla lisääntymispaikaksi voidaan tulkita ne vesialueen osat, joissa koirilla on lisääntymisreviirit, joissa pariutuminen ja kutu tapahtuvat ja joissa nuijapääät elävät. Soidintaminen riittää osoittamaan lisääntymispaikan olemassaolon. Levähdyspaikkaan kuuluvat päivälepopaikat esim. kasvillisuuden suojissa ja talvehtimispaikat sekä maa- että vesiympäristössä. Kutualueilla olevia talvehtimispaikkoja lukuun ottamatta levähdyspaikat eivät kuitenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävissä. (Nieminen & Ahola, 2017)

Selvitys tehtiin kahtena kierroksena, joihin käytettiin yhteensä 4 maastopäivää. Maastotöiden ajankohdat ja säätilat on esitetty alla taulukossa (Taulukko 8).

Taulukko 8. Viitasammakkoselvitysten ajankohdat ja selvitysten aikana vallinnut säätila.

Ajankohta	Lämpötila	Tuuli	Pilvisyys	Auringonlasku
9.5.2024 klo 19–23	+ 7 → + 3 °C	3 → 1 m/s	0/8	22:01
10.5.2024 klo 19–23	+ 2 °C	3 → 4 m/s	1/8 → 5/8	22:04
14.5.2024 klo 20–24	+20 → +18 °C	4 → 2 m/s	5/8	22:18
15.5.2024 klo 20–24	+23 → +23 °C	4 m/s	3/8 → 1/8	22:21

Viitasammakoiden kutu alkaa Kainuussa yleensä toukokuun ensimmäisillä viikoilla, Etelä-Suomessa aikaisemmin. Koiraat ovat hyvin äänessä tavallisesti kahden-kolmen viikon ajan. (Sierla ym. 2004). Vuonna 2024 toukokuun alun sää oli vaihteleva ja ajankohtaan nähden ajoittain tavanomaista kylmempi. Edeltävä talvi oli runsasluminen ja sää viileni huhtikuun lopussa, joten viitasammakon kudun arvioitiin ajoittuvan toukokuun puoliväliin. Selvityksen ensimmäistä kierrosta tehtiin kanaintuselvitysten yhteydessä, kun todettiin viitasammakon soitimen alkaneen. Sammakoita havaittiin sekä suunnittelualueella että sen lähistöllä. Viitasammakkoselvitys tehtiin kulkemalla läpi selvitysalueen järvien ja lampien rannat vieret sekä kosteimmat suoalueet (Kuva 104).

Kuva 104. Potentiaalinen viitasammakkokohde.

5.2 Tulokset

Selvityksen ensimmäisillä maastokäynneillä (9.–10.5.) havaittiin useita soidintavia viitasammakoita alueen keskiosassa lähellä turvetuotantoalueen muodostamia lampareita (Kuva 105) sekä alueen pohjoispuoliskolla kahdella ojittamattomalla suokuviolla (Kuva 106 ja Kuva 107).

Selvityksen toisilla maastokäynneillä 14.–15.5.) soidintavia viitasammakoita havaittiin runsaasti sekä selvitysalueen eteläpään ojittamattomalla Joutensuolla (Kuva 108), että selvitysalueen länsipuolella Vähä Vuottojärven lahdessa, josta saa alkunsa selvitysalueen läpi virtaava Rytijoki (Kuva 109).

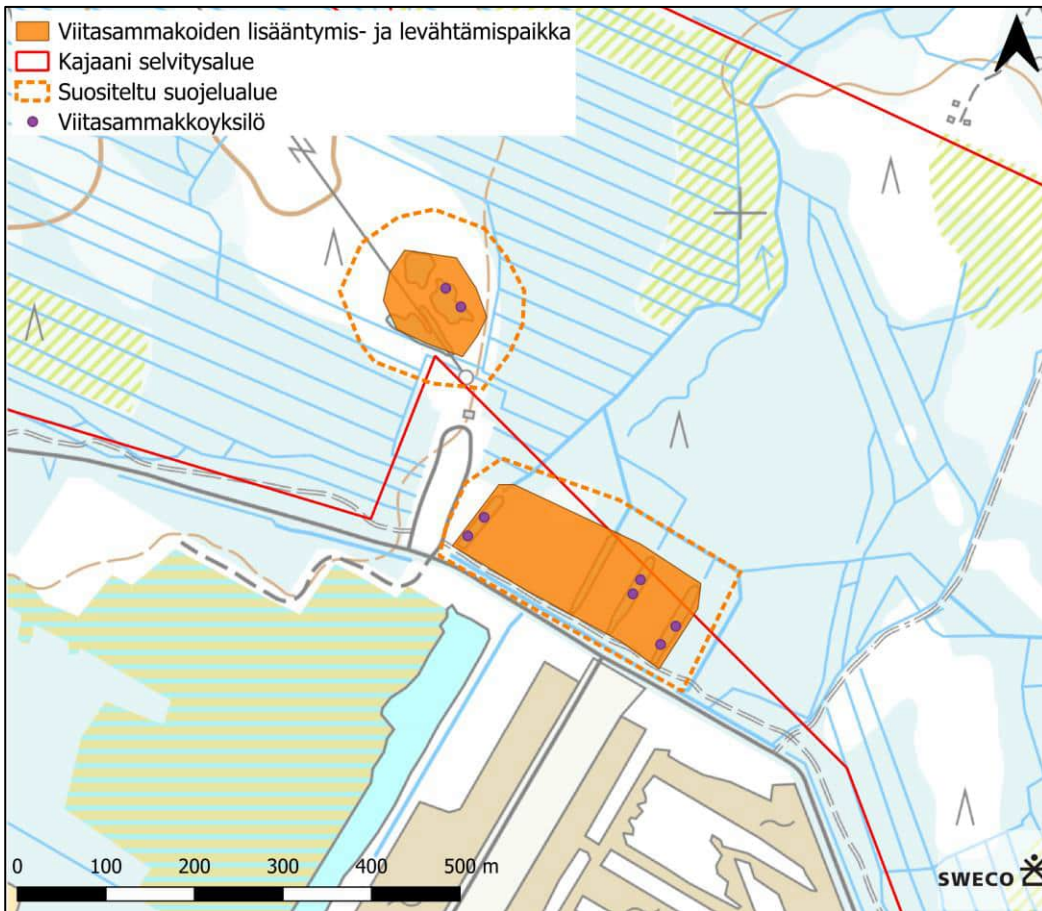
Kaikki viitasammakkohavainnot ja selvitysalueelle sijoittuvat viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkarajaukset löytyvät koottuna kartalle (Kuva 110). Aluekohtaisiin karttoihin on lisätty suositeltavat suojeluvyöhykkeet oranssilla katkoviivalla. Näillä alueilla maankäytön muutoksia ei suositella viitasammakoiden elinvoimaisuuden säilyttämiseksi.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

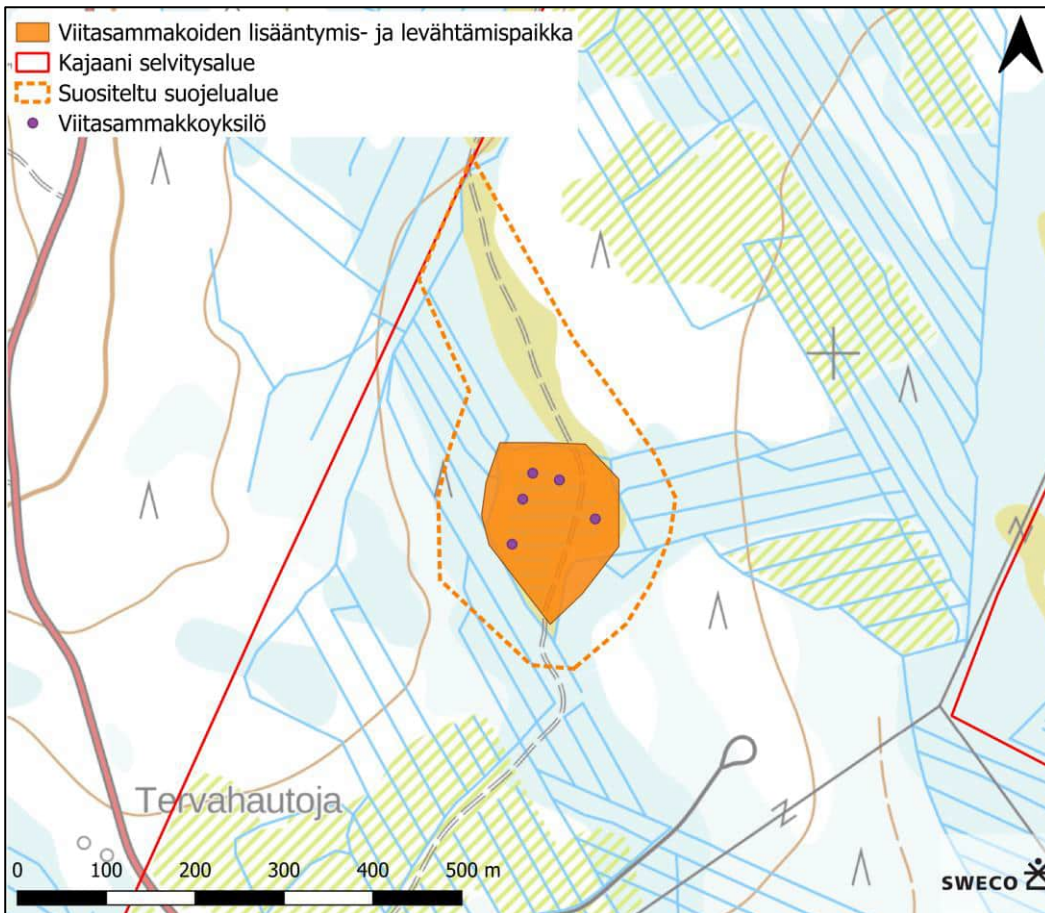
Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

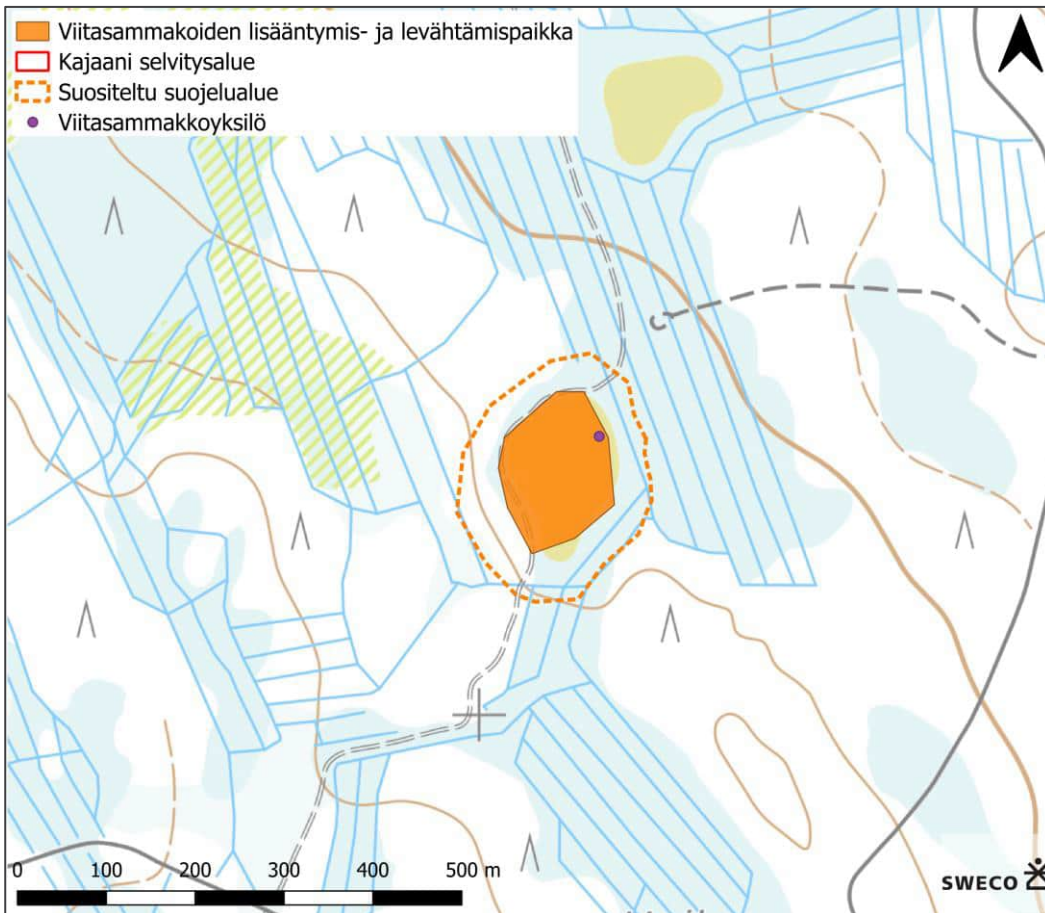
Versio: 2

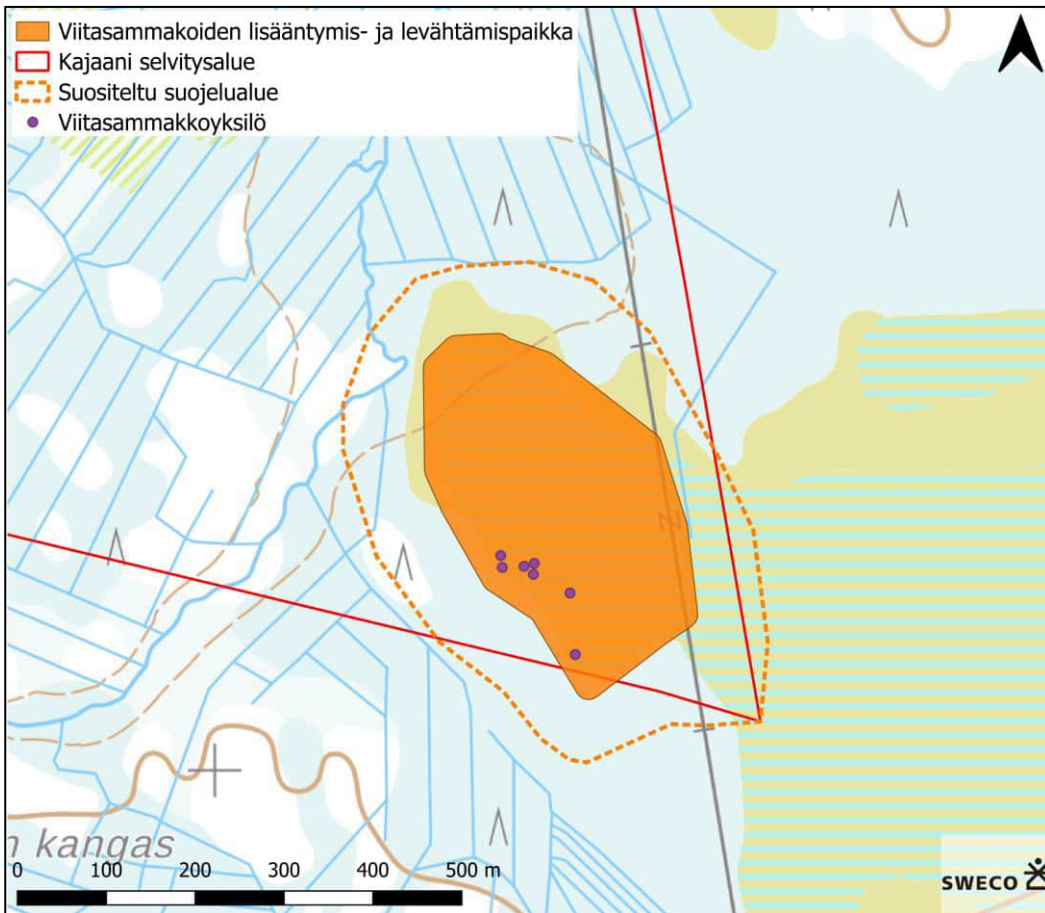
Kuva 105. Suurisuo ympäristön viitasammakkohavainnot ja niiden avulla rajatut viitasammakkojen lisääntymis- ja levähdyspaikat, sekä suositellut suojeluvyöhykkeet.

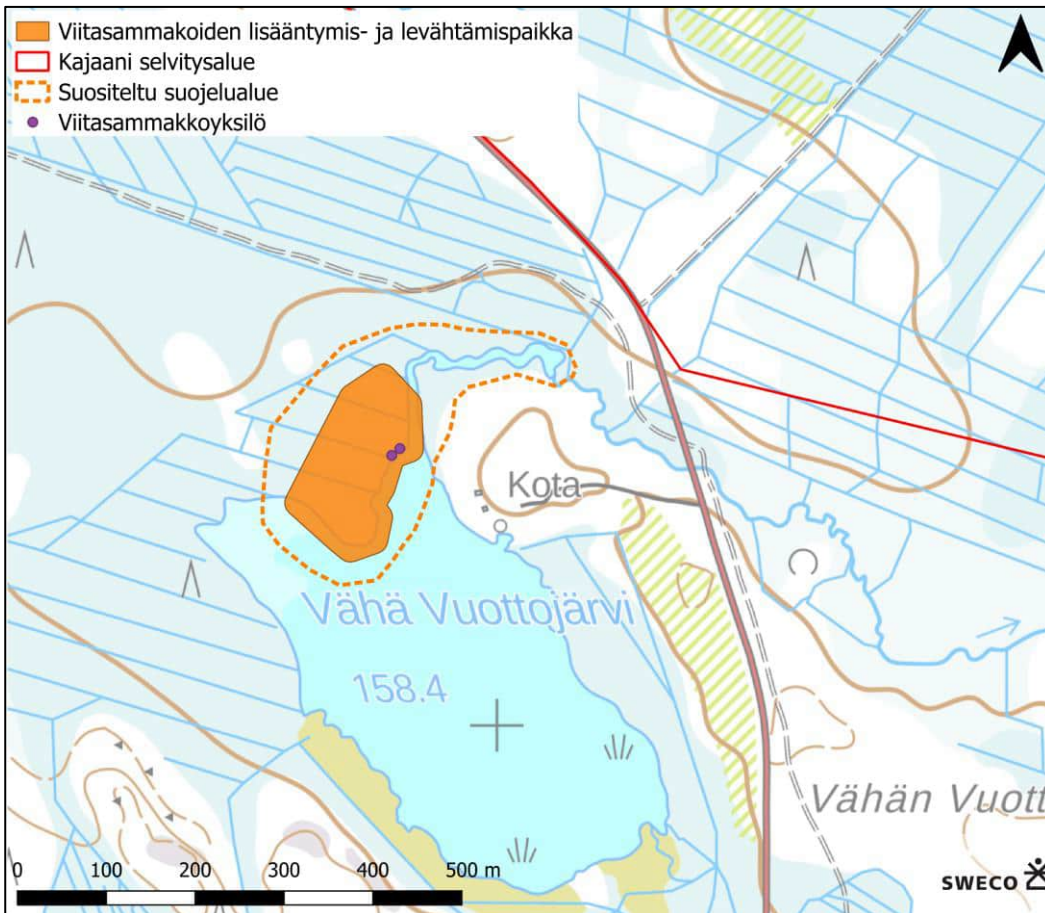
Kuva 106. Tervahautojan läheinen suoalue ja siltä havaitut viitasammakot, sekä niiden lisääntymis- ja levähdyspaikat, sekä suositeltu suojavyöhyke.

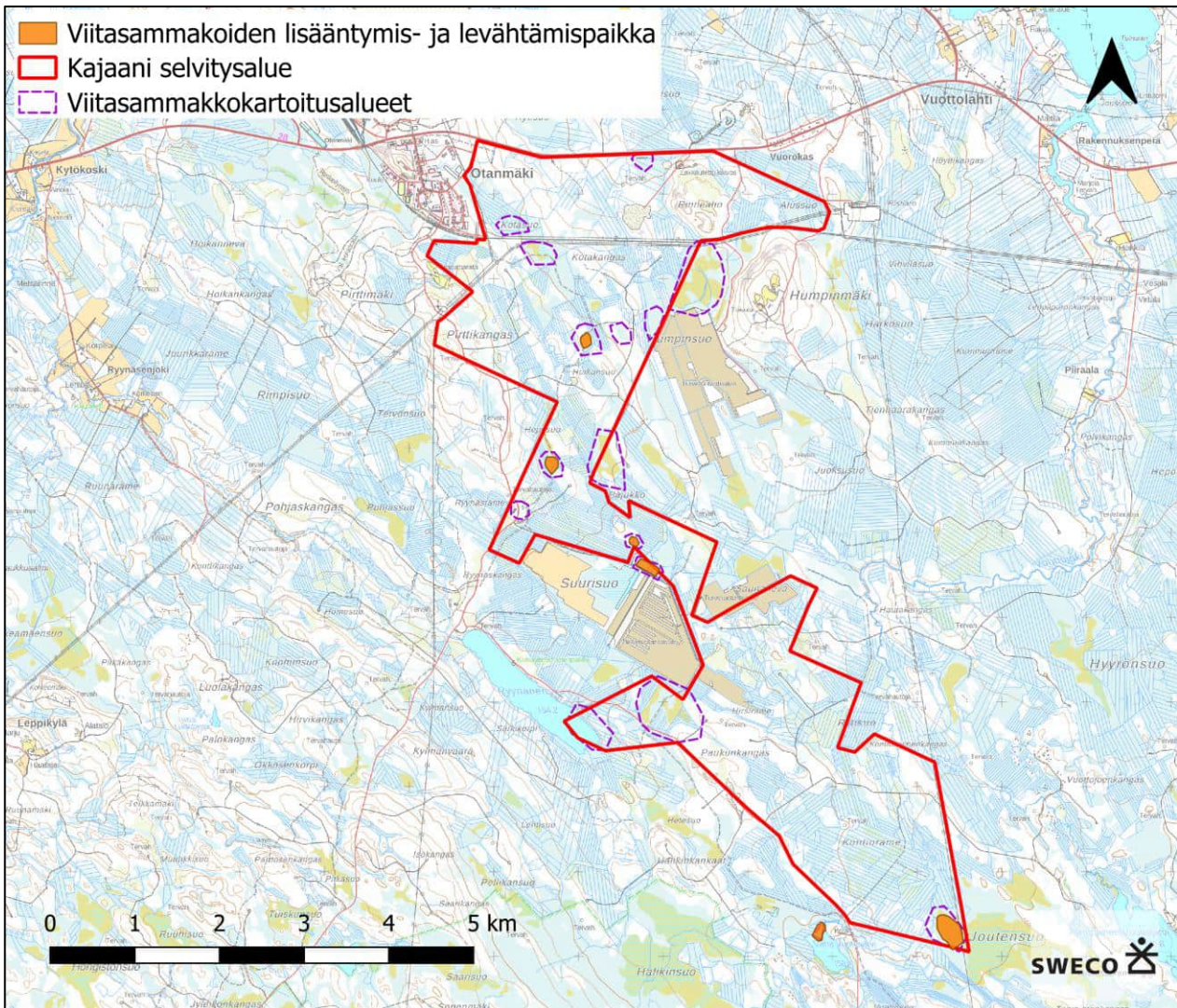
Kuva 107. Hoikansuon läheiseltä suoalueelta tehdyt viitasammakkohavainnot ja niiden lisääntymis- ja levähdyspaikka, sekä suositeltu suojavyöhyke.

Kuva 108. Selvitysalueen kaakkoiskulman viitasammakkohavainnot ja lajin lisääntymis- ja levähdyspaikka, sekä suositeltu suojavyöhyke.

Kuva 109. Vähä Vuottojärven viitasammakkohavainnot ja lajin lisääntymis- ja levähdyspaikka, sekä suositeltu suojavyöhyke.

Kuva 110. Kajaanin selvitysalueen viitasammakkohavainnot ja kartoitetut alueet.

Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien esittelyissä (Nieminen & Ahola, 2017) kerrotaan seuraavasti: ”Lajin esiintymispaikoilla lisääntymispaikaksi voidaan tulkita ne vesialueen osat, joissa koirilla on lisääntymisreviirit, joissa pariutuminen ja kutu tapahtuvat ja joissa nuijapäät elävät. Soidintaminen riittää osoittamaan lisääntymispaikan olemassaolon. Levähdyspaikkaan kuuluvat päivälepopaikat esim. kasvillisuuden suojissa ja talvehtimispaikat sekä maa- että vesiympäristössä. Kutualueilla olevia talvehtimispaikkoja lukuun ottamatta levähdyspaikat eivät kuitenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävissä. Lisääntymis- ja levähdyspaikan välittömässä läheisyydessä tulee olla levähdyspaikaksi ja ravinnonhakuun soveltuvaa ympäristöä, jonka raja on harkittava tapauskohtaisesti.”

Käytännössä selvitysalueella havaittujen soidintavien sammakoiden havaintopaikat luetaan luonnonsuojelulain mukaisiksi lisääntymispaikoiksi. Aivan kaikkia soidintavia sammakoita ei pystytty paikallistamaan tarkasti kartalle niiden suuren määrän vuoksi. Siksi kartassa esitetty suurempi aluerajaus kuvaa koko havaintoaluetta.

Selvitysalueen lammet ja ojittamattomat suot ovat viitasammakolle merkittäviä lisääntymisympäristöjä. Aikuiset viitasammakot elävät kesällä sekä maaympäristöissä että vesistöissä. Nuijapäät viiptyvät lisääntymislammikoissa heinä-elokuun vaihteeseen asti. Viitasammakot viettävät talven horroksessa,

luultavasti vesialueiden pohjamutaan kaivautuneena tai mahdollisesti myös maakoloissa (Nieminen & Ahola 2017). Selvitysalueella olevilla lammilla on siis merkitystä viitasammakoiden talvehtimisympäristöinä.

Rajatut alueet on otettava huomioon maankäytön suunnittelussa, ja alueen vesitalous tulee säilyttää infrastruktuurin rakennustöissä. Tarkemmasta suunnittelusta ja viitasammakon huomioimisesta on syytä keskustella tarkemmin paikallisen ELY-keskuksen kanssa.

5.3 Epävarmuustekijät ja pohdintaa

Yhtenä vuonna tehdyt luontoselvitykset antavat kuvan ainoastaan yhden vuoden tilanteesta, johon voivat vaikuttaa esimerkiksi sääolot, kevään eteneminen ja sattuma. Viitasammakkoselvitys tehtiin oikea-aikaisesti parhaaksi arvioituna ajankohtana ja sammakot olivat paikoin erittäin aktiivisia selvitysajankohtana. Osalla selvityksen tekijöistä ei ollut kokemusta vastaavista selvityksistä, mutta perehtymisen vuoksi epävarmuustekijät arvioidaan käytettyjen menetelmien osalta hyvin vähäisiksi. Sääolosuhteet olivat selvitysajankohtana otolliset, eikä selvitykseen liity säästä johtuvaa epävarmuutta. Viitasammakon pääasialliset elinympäristöt ja soidinalueet saatiin siis melko hyvällä varmuudella kartoitettua.

5.4 Yhteenveto ja johtopäätökset

5.4.1 Viitasammakot ja niiden elinympäristöt selvitysalueella

Selvitysalueella havaittiin viitasammakoita sekä niille soveltuvia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja (rajaukset Kuva 110). Viitasammakon varsinaisiksi lisääntymisalueiksi rajattiin lampi- ja suoympäristöjä sekä järvenlahti, joissa havaittiin soidintavia yksilöitä.

5.4.2 Luontoarvojen huomiointi suunnittelussa

Viitasammakoiden lisääntymis- ja levähdysalueiksi rajatut alueet (Kuva 105, Kuva 106, Kuva 107, Kuva 108, Kuva 109) on otettava huomioon maankäytön suunnittelussa, ja alueiden vesitalous tulee säilyttää infrastruktuurin rakennustöissä. Tarkemmasta suunnittelusta ja viitasammakon huomioimisesta on syytä keskustella paikallisen ELY-keskuksen kanssa.

Viitasammakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikat tulee huomioida alueen jatkosuunnittelussa laajemminkin. Näiden alueiden ympärille on jätettävä riittävä suoja-alue, jotta mahdolliset maankäytön muutokset eivät heikennä tunnistettua elinympäristöä.

6. LEPAKOT

6.1 Johdanto

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakot ovat luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) lajeja. Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan näiden paikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Alueellinen ELY-keskus voi kuitenkin myöntää poikkeuksen tästä sekä luontodirektiivin artiklassa 12 että luonnonsuojelulain 78.2 §:ssä mainitusta heikentämis- ja hävittämiskiellosta. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksistä on säädetty luontodirektiivin 16 artiklassa. Suomi on liittynyt Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (EUROBATS) vuonna 1999. Sopimus velvoittaa osapuolimaita huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta sekä tutkimusta ja kartoituksia lisäämällä. EUROBATS-sopimuksen mukaan osapuolimaiden tulee pyrkiä säästämään lepakoille tärkeitä ruokailualueita sekä siirtymä- ja muuttoreittejä. Käytännössä tämä laajentaa luonnonsuojelulain 78 §:n

mukaisten alueiden suojelun ohella huomioimaan lepakoiden ekologian kannalta merkittäviä muita alueita (ns. II- ja III-luokan alueet) maankäytön suunnittelussa mahdollisuuksien mukaan.

Suomessa esiintyy 13 lepakkolajia (Luonnontieteellinen keskusmuseo, 2019), joista Suomessa tavataan yleisesti viittä lepakkolajia; pohjanlepakko, vesisiippa, viiksisiippa, isoviiksisiippa ja korvayökkö. Nämä viisi yleisintä lepakkolajia ovat kaikki luokiteltu Suomessa elinvoimaisiksi (LC) lajeiksi (Hyvärinen, ym. 2019) eivätkä ne ole myöskään alueellisesti uhanalaisia (Suomen Lajitietokeskus & Suomen ympäristökeskus, 2020). Pikkulepakkoakin on tavattu viime vuosina aiempaa enemmän etenkin rannikkoseuduilla. Muut lajit ovat harvalukuisempia tai satunnaisia vierailijoita. Suomessa lepakoiden levinneisyys painottuu maan etelä- ja osin keskiosiin. Keski-Suomessa esiintyviä lepakkolajeja ovat ainakin pohjanlepakko, vesisiippa, viiksisiippa ja isoviiksisiippa. Korvayökön osalta Keski-Suomi on lajin esiintymisalueen reunamilla.

Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja voi olla esimerkiksi rakennusten ullakoilla, mikäli rakennuksessa on lepakon mentäviä kulkuaukkoja rakenteissa. Mahdollisia talvehtimispaikkoja ovat kohteet, joissa on lepakoiden talvehtimisen kannalta otolliset ja suhteellisen pysyvät olot, joita ovat muun muassa tasainen, hieman plusasteiden puolella pysyvä lämpötila ja suuri ilmankosteus (Suomen lepakotieteellinen yhdistys ry, 2023.)

6.2 Aineistot ja menetelmät

6.2.1 Työstä vastaavat henkilöt

Lepakkoselvityksen maastotyöt suoritti FM biologi Elina Ruohonen ja diplomibiologi Meelis Linnamägi. Lepakkoselvityksen raportin laatijana toimi Meelis Linnamägi. Raportin tarkasti FT biologi Hanna Valolahti. Tekijät ovat kaikki Sweco Finland Oy:stä.

6.2.2 Tutkimusmenetelmät

Laji.fi:stä tilattiin tieto alueen aikaisemmista lepakkohavainnoista mahdollisten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen selvittämiseksi. Lajistotiedot pyydettiin selvitysalueelta ja sen lähiympäristöstä minimissään 1 kilometrin säteeltä selvitysalueen rajasta.

Selvitysalueella tai yhden kilometrin säteellä selvitysalueesta ei ole Laji.fi:ssä (Suomen Lajitietokeskus 2024c) mainittuja tunnettuja lepakoiden esiintymispaikkahavaintoja.

Suomessa lepakoiden kartoittamiseen on vakiintunut käytäntö, joka koostuu kolmesta käyntikierroksesta kesä-, heinä- ja elokuussa. Lepakoiden lentoaika ajoittuu useimmiten pari tuntia auringonlaskun jälkeen ja ennen auringon nousua, joten maastotyöt ajoitettiin näitä parhaita lentoaikoja silmällä pitäen (Suomen lepakotieteellinen yhdistys 2023).

Lepakoiden esiintymistä alueella selvitettiin maastokäynnein kolmena kierroksella ajanjaksolla 17.6.–19.8.2024. Tarkemmat ajankohdat selvityskäynneille on esitetty myöhemmin (Taulukko 9). Selvityksen maastotöitä kohdistettiin karttatarkastelun perusteella todennäköisille lepakoiden tärkeille saalistusalueille ja siirtymäreiteille, mm. asutuksen läheisyyteen, tiealueille, puustoisten alueiden ja peltojen reuna-alueille.

Lepakoita tarkkailtiin yöllä noin kello 22.00–04.00, liikkuen hiljaisesti sekä polkupyörällä ja autolla että osittain kävellen alueen teillä ja metsissä. Suuren pinta-alan vuoksi selvitys toteutettiin yleispiirteisesti. Havainnointia tehtiin suotuisina, lämpiminä öinä, tyynellä tai heikotuulisella säällä, jolloin lämpötila oli vähintään 8 °C (Taulukko 9), ja usein se ylitti kymmenen astetta. Liian kylmä, tuulinen tai sateinen sää vähentää lepakkojen saalistusaktiivisuutta. Maastoinventoinneissa keskityttiin erityisesti saalistusalueiden löytämiseen.

Saalistavien lepakoiden esiintymistä havainnoitiin ultraäänidetektorin avulla, pyrkien mahdollisimman tarkkaan lajintunnistukseen ja yksilömäärän arviointiin. Lisäksi avoimilta alueilta pyrittiin havainnoimaan mahdollisesti

saalistavia lepakoita silmämääräisesti. Havainnoinnissa käytettiin yhdistelmäultraäänidetektoria Echo Meter Touch 2 PRO. Tällä älypuheliin liitettävällä mikrofoni-moduulilla (USB C -liitin) ja ohjelmalla on mahdollista kuunnella ja äänittää sekä seurata näytöltä lepakoiden ääniä reaaliaikaisesti. Äänitunnistusohjelmalla saa lisäksi apua lajinmäärittäisiin. Laitteen äänitystaajuudet ulottuvat 192 kHz:een asti.

Aktiividetektoritarkkailun lisäksi toisella kierroksella heinäkuussa asennettiin todennäköisille lepakoiden tärkeille saalistusalueille ja siirtymäreiteille myös seitsemän passiividetektoria, jotka kiinnitettiin noin 2 metrin korkeudelle puihin (Kuva 111). Passiividetektoreina käytettiin äänityslaitetta AudioMoth 1.2.0, jolla on laaja äänitystaajuus ultraääniin asti. Laite pystyy tallentamaan pakkaamatonta ääntä micro-SD-kortille nopeudella 8000 –384 000 näytettä sekunnissa. Äänitallenteiden automaattiseen skannaamiseen ja äänitteistä lepakoiden lajin ja äänien löytämiseen käytettiin Kaleidoscope Pro -äänianalyysohjelmää.

Kuva 111. Selvitysalueella käytetty passiividetektori.

Maastaselvitysten päivämäärät, kellonajat, säätiedot ja menetelmät on esitetty seuraavassa taulukossa (Taulukko 9).

Taulukko 9. Lepakkoselvityksen ultraääniseurantojen ajankohdat, säätiedot ja menetelmät. Passiividetektorin seurannan säätietiedot Ilmatieteen laitoksen Kajaani Petäisenniska mittausaseman mukaan.

Päivämäärä	Kellonaika	Auringon lasku	Auringon nousu	Lämpötila (°C)	Tuuli (m/s)	Pilvisyys	Muuta huomion-arvoista	Menetelmä
17.-18.6.2024	23:00–3:00	0:19	2:18	+18–13	1–2	1/8–8/8	Poutaa	Aktiivi
18.-19.6.2024	23:00–3:00	0:20	2:17	+16–12	3–2	7/8–2/8	Poutaa	Aktiivi
22.-23.7.2024	22:00–2:00	23:09	3:39	+21–14	1–1,5	2/8–4/8	Poutaa	Aktiivi
23.-24.7.2024	22:15–3:00	23:06	3:46	+20–14	1	0/8–1/8	Poutaa	Aktiivi
24.-25.7.2024	22:00–3:00 (passiivi 22:00–4:30)	23:02	3:49	+20–16	1	0/8–7/8	Poutaa	Aktiivi ja passiivi
25.-26.7.2024	22:00–3:00 (passiivi 22:00–4:30)	22:59	3:53	+21–16	1	4/8–1/8	Poutaa	Aktiivi ja passiivi

26.-27.7.2024	22:00-4:30	22:55	3:56	+21-16	1	0/8-3/8	Poutaa	Passiivi
27.-28.7.2024	22:00-4:30	22:52	4:00	+18-15	1-2	4/8-6/8	Poutaa	Passiivi
28.-29.7.2024	22:00-4:30	22:48	4:04	+17-14	2-1	0/8-3/8	Poutaa	Passiivi
29.-30.7.2024	22:00-4:30	22:45	4:07	+18-16	2-1	1/8-8/8	Poutaa	Passiivi
30.-31.7.2024	22:00-4:30	22:41	4:11	+13	1	8/8	Heikkoa vesisadetta	Passiivi
31.7.-1.8.2024	22:00-4:30	22:38	4:14	+15-13	1	8/8-7/8	Heikkoa vesisadetta	Passiivi
1.-2.8.2024	22:00-4:30	22:34	4:18	+14	1	7/8-8/8	Poutaa	Passiivi
2.-3.8.2024	22:00-4:30	22:30	4:21	+17-14	2-1	6/8-8/8	Poutaa	Passiivi
3.-4.8.2024	22:00-4:30	22:27	4:25	+17-13	3-1	8/8-7/8	Poutaa	Passiivi
4.-5.8.2024	22:00-4:30	22:23	4:28	+17-12	1	2/8-0/8	Poutaa	Passiivi
5.-6.8.2024	22:00-4:30	22:19	4:32	+17-12	1	0/8	Poutaa	Passiivi
6.-7.8.2024	22:00-4:30	22:16	4:35	+17-9	1	0/8	Poutaa	Passiivi
7.-8.8.2024	22:00-4:30	22:12	4:38	+15-9	1	0/8	Poutaa	Passiivi
8.-9.8.2024	22:00-4:30	22:08	4:42	+16-10	1	0/8	Poutaa	Passiivi
9.-10.8.2024	22:00-4:30	22:05	4:45	+16-14	1-2	0/8-6/8	Poutaa	Passiivi
10.-11.8.2024	22:00-4:30	22:01	4:48	+14-13	1-2	7/8	Heikkoa vesisadetta	Passiivi
11.-12.8.2024	22:00-4:30	21:57	4:52	+13-9	2-1	1/8-4/8	Poutaa	Passiivi
12.-13.8.2024	22:00-4:30	21:54	4:55	+15-13	1	0/8-7/8	Poutaa	Passiivi
13.-14.8.2024	22:00-4:30	21:50	4:58	+18-11	1	7/8-0/8	Poutaa	Passiivi
14.-15.8.2024	22:00-4:30	21:46	5:02	+17-12	1	0/8	Poutaa	Passiivi
15.-16.8.2024	22:00-3:00 (passiivi 22:00-4:30)	21:43	5:05	+19-17	1-1,5	8/8	Poutaa	Aktiivi ja passiivi
16.-17.8.2024	22:00-4:30	21:39	5:08	+16-13	3-4	8/8-0/8	vesisadetta	Passiivi
17.-18.8.2024	22:00-3:00	21:35	5:12	+14-8	0,5	2/8-0/8	Poutaa	Aktiivi
18.-19.8.2024	21:30-5:00	21:32	5:15	+14-12	1,5-1	0/8-7/8	Poutaa	Aktiivi

6.2.3 Kohteiden arvottaminen

Lepakoille merkittävät alueet voidaan luokitella tehtyjen havaintojen perusteella seuraavasti (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys 2023):

Luokka I: Lainsäädännöllä suojellut kohteet.

Lisääntymis- tai levähdyspaikka sekä sen käytölle kriittiset yhteydet. Hävittäminen tai heikentäminen luonnonsuojelulain nojalla kielletty. Lisääntymis- tai levähdyspaikan lisäksi luokan I alueeseen tulee

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

mahdollisuuksien mukaan sisällyttää siirtymäreitti, jota pitkin kyseessä oleva laji voi siirtyä kohteeseen ja sieltä pois.

Luokka II: Erityisen tärkeät kohteet.

Kyseessä on ravintoa tarjoava alue, mahdollinen tai todettu tärkeä siirtymäreitti tai näiden yhdistelmä. Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee ottaa huomioon (EUROBATS-alue). Luokan II alueilla esiintyy lepakoita säännöllisesti. Ympäristö on usein alueella esiintyville lajeille tyypillinen. Alueella esiintyy melkein poikkeuksetta useita lepakkolajeja pitkin kesää. Joskus luokan II alue voi olla erityisen tärkeä myös yhdelle lajille.

Luokka III: Monimuotoisuutta tukevat ja turvaavat kohteet.

Muu lepakoiden käyttämä alue. Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon. Havaintomäärät ovat pienemmät kuin luokan II alueilla ja lajimääräkin on usein pienempi. Ympäristö ei aina ole lepakoille yhtä sopiva kuin luokan II alueella tai lepakot esiintyvät alueella vain tiettyyn aikaan kaudesta. Kaikki alueet, joilla lepakoita on havaittu, vaikka lajeja olisi useampia, eivät automaattisesti ole luokkaa III (esimerkiksi vähäinen määrä).

Maastohavaintojen ja lähtötietojen perusteella rajattiin maankäytön suunnittelussa huomioitavaksi suositeltavat lepakkoalueet. Havaittujen lepakkojen määrä, havaintojen tyyppi (lisääntymis- ja levähdyspaikka, saalistusalue tai siirtymäreitti) sekä saalistusalueiden kohdalla vastaavien saalistusalueiden runsaus lepakoiden arvioidulla elinpiirillä olivat tärkeimpiä arviointiperusteita, kun analysoitiin huomionarvoisten lepakkokohteiden rajaustarvetta. Kohteiden rajauspäätökset tehtiin asiantuntija-arviona.

6.3 Tulokset

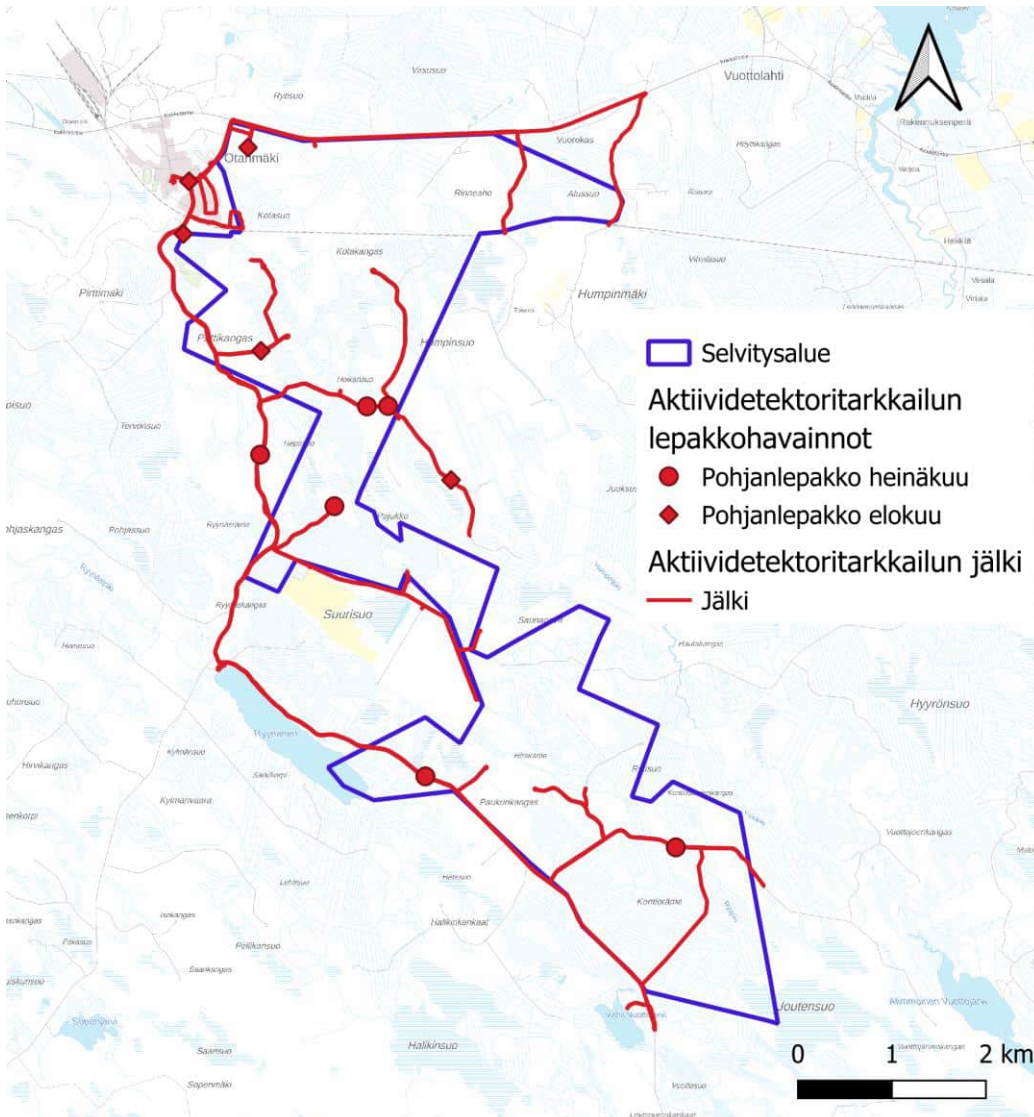
6.3.1 Aktiividetektoritarkkailu

Lepakkoselvityksen ensimmäisellä selvityskierroksella kesäkuun lopussa ei havaittu lepakoita.

Lepakkoselvityksen maastokäynneillä toisella ja kolmannella selvityskierroksella heinäkuussa ja elokuussa havaittiin Suomen yleisin laji, pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*). Selvitysalueelle niistä sijoittui kahdeksan ja selvitysalueen ulkopuolelle kolme havaintopistettä. Selvityksen lepakkohavainnot tehtiin enimmäkseen yksittäisestä saalistavasta yksilöstä ja muutamalla pisteellä pohjanlepakoita saalistamassa oli kaksi.

Pohjanlepakko on maamme laajimmalle levinnyt lepakkolaji. Sen voi tavata miltei koko Suomesta, tosin Lapista havaintoja tulee harvakseltaan. Se esiintyy usein asutuksen lähistöllä sopivan suojaisissa metsiköissä ja toisaalta myös pienissä pihapiireissä, joissa on kuitenkin riittävästi puustoa ympärillä. Suuria ja avoimia alueita (esimerkiksi hakkuuaukeita ja avosoita) pohjanlepakko välttää, joskin se saattaa esiintyä myös metsäautoteillä ja varsin pienillä metsäkuvioilla vailla rakennuksia. Päiväpiilokseen pohjanlepakko kelpuuttaa erityisesti rakennukset. Talvea se viettää usein yksin tai muutaman lajitoverin seurassa varsin viileissä oloissa kellarissa tai muussa sopivassa paikassa. Pohjanlepakko ei ole uhanalainen laji. Pohjanlepakko on luontodirektiivin liitteen IV (a) laji, joten sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n nojalla kielletty. (Suomen Lepakkotieteellinen yhdistys 2023).

Seuraavassa kuvassa (Kuva 112) on esitetty selvitysalueen aktiividetektoritarkkailun selvitysreitit (jälki) ja lepakkohavainnot.

Kuva 112. Selvitysalueen aktiividetektoritarkkailun selvitysreitit (jälki) ja lepakkohavainnot (Kartta: Maanmittauslaitos taustakartta, 2023).

6.3.2 Passiividetektoritarkkailu

Passiividetektorit sijoitettiin karttatarkastelun ja aktiividetektoritarkkailun perusteella todennäköisille lepakoiden tärkeille saalistusalueille ja siirtymäreiteille, mm. asutuksen läheisyyteen, metsätie- ja reittialueille, puustoisten alueiden sekä joen ja lammen reuna-alueille.

24.7.-17.8.2024 (24 yötä) tehdyssä lepakoiden passiividetektoritarkkailussa saadut tulokset:

Detektori 1: 345 nauhoitetta, joista havaintoaikana esiintyi 14 pohjanlepakkonauhoitetta, 2 nauhoitetta siippalajeista (vesisiippa, viikisiippa/isoviikisiippa) sekä 1 epävarma nauhoite isolepakosta. Muutamalla nauhoitella esiintyi useampi kuin yksi lepakkolaji samanaikaisesti tai vuoron perään.

Detektori 2: 825 nauhoitetta, joista havaintoaikana esiintyi 19 pohjanlepakkonauhoitetta sekä 3 nauhoitetta siippalajeista (vesisiippa). Muutamalla nauhoitella esiintyi useampi kuin yksi lepakkolaji samanaikaisesti tai vuoron perään.

Detektori 3: 822 nauhoitetta, joista havaintoaikana esiintyi 63 pohjanlepakkonauhoitetta, 6 nauhoitetta siippalajeista (vesisiippa) sekä 1 epävarma nauhoite isolepakosta. Muutamalla nauhoitella esiintyi useampi kuin yksi lepakkolaji samanaikaisesti tai vuoron perään.

Detektori 4: 804 nauhoitetta, joista havaintoaikana esiintyi 28 pohjanlepakkonauhoitetta, 35 nauhoitetta siippalajeista (vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa sekä tarkemmin lajilleen määrittämätön siippa) sekä 1 epävarma nauhoite isolepakosta. Muutamalla nauhoitella esiintyi useampi kuin yksi lepakkolaji samanaikaisesti tai vuoron perään.

Detektori 5: 822 nauhoitetta, joista havaintoaikana esiintyi 41 pohjanlepakkonauhoitetta, 3 nauhoitetta siippalajeista (vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa sekä tarkemmin lajilleen määrittelemätön siippa) sekä 2 epävarmaa nauhoitetta isolepakosta. Muutamalla nauhoitella esiintyi useampi kuin yksi lepakkolaji samanaikaisesti tai vuoron perään.

Detektori 6: 826 nauhoitetta, joista havaintoaikana esiintyi 9 pohjanlepakkonauhoitetta, 15 nauhoitetta siippalajeista (vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa sekä lajilleen määrittelemätön siippa) sekä 2 epävarmaa nauhoitetta isolepakosta. Muutamalla nauhoitella esiintyi useampi kuin yksi lepakkolaji samanaikaisesti tai vuoron perään.

Detektori 7: 802 nauhoitetta, joista havaintoaikana esiintyi 93 pohjanlepakkonauhoitetta sekä 1 nauhoite lajilleen määrittelemättömästä siipasta.

Seuraavassa kuvassa (Kuva 113) on esitetty selvitysalueen passiividetektorien sijoitus.

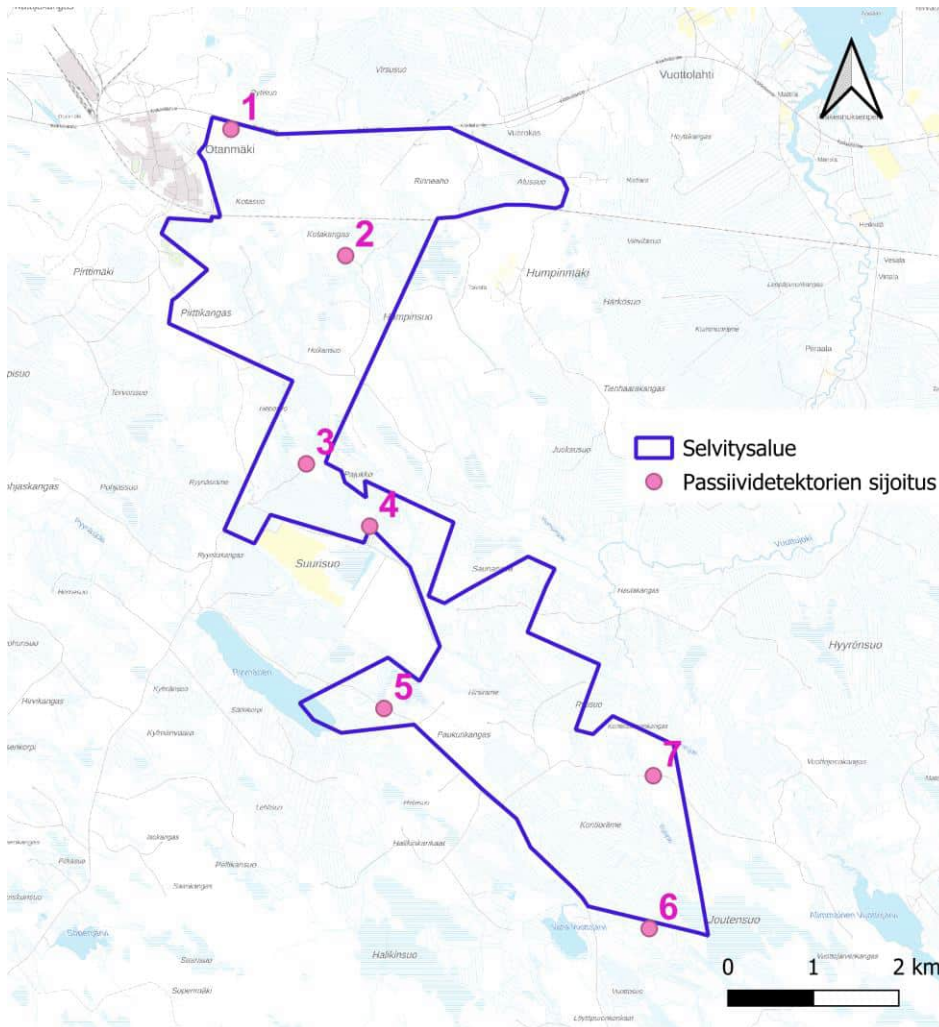
Vesisiippa (*Myotis daubentonii*) on pohjanlepakon jälkeen seuraavaksi yleisin lepakkolaji Suomessa. Sen levinneisyys ulottuu ainakin napapiirin tuntumaan pohjoisessa. Laji on riippuvainen metsistä ja vesistöistä, sillä se saalistaa hyönteisiä pääasiassa vesien äärellä. Se poikkeaa kuitenkin usein ranta-alueelle ja rantametsiin. Tuulisella säällä se voi hakeutua saalistamaan metsäaukeille tai pihaille. Vesisiipan päiväpiilo voi sijaita puun kolossa, sillan tai laiturin rakenteissa, pöntössä tai rakennuksessa. Horrostaavia yksilöitä on löydetty luolista, kellareista, kivilouhoksista ja kaivoista. Vesisiipan uhanalaisuusluokka on elinvoimainen (LC).

Viiksisiippa (*Myotis mystacinus*) kuuluu Suomen vakituiseen lajistoon. Viiksisiipasta erotettiin muutama vuosikymmen sitten isoviiksisiippa (*Myotis brandtii*) omaksi lajikseen. Lajit muistuttavat hyvin paljon toisiaan ja sen vuoksi havainnot ilmoitetaan lajiparina viiksisiippa/isoviiksisiippa, ellei yksilöä ole voitu tarkastella läheltä. Tämän vuoksi lajista on sen yleisyyteen nähden suhteellisen vähän lajilleen määritettyjä havaintoja. Lajiparista viiksisiippa/isoviiksisiippa on kuitenkin tehty runsaasti havaintoja ja on arvioitavissa, että laji on varmistettuja tietoja huomattavasti yleisempi. Isoviiksisiippa on selkeästi metsälaji, sitä tavataan vain hyvin harvoin kaupunkiolosuhteissa. Laji elää runsasvesistöisillä metsäseuduilla. Isoviiksisiippa saalistaa hyönteisiä avarien metsien lisäksi pienten aukoiden laidalla ja nousee saalistamaan ajoittain myös puiden latvustoon. Päiväpiilopaikat ovat esim. puunkoloissa ja -halkeamissa tai rakennuksissa. Isoviiksisiippa horrosta mm. luolissa, louhikoissa ja ontoissa puissa. Molempien lajien uhanalaisuusluokka on elinvoimainen (LC).

Isolepakko (*Nyctalus noctula*) on laajalle levinnyt ja runsas Euroopassa ja Aasiassa. Se saalistaa kosteikkojen, metsien, puistojen ja erilaisten puoliavointen ympäristöjen yläpuolella yöperhosia ja muita hyönteisiä. Päiväpiilo on puunkolossa, luolassa, kivikossa ja joskus myös rakennuksessa. Isolepakko on Suomessa melko harvinainen vierailija. Tarkemmin lajin elinympäristöjä tai elintapoja Suomessa ei tunneta. Saattaa olla, että laji levittäytyy pohjoisemmas ilmaston lämpenemisen myötä. Isolepakon uhanalaisuusluokka on arviointiin soveltumaton (NA). (Syken lajiesittelyt 2022). Suomen Lajitietokeskuksen havaintoaineiston perusteella

Kajaania lähimpänä isolepakosta on yksi vahvistamaton kansalaishavainto Sonkajärveltä. (Laji.fi, avoin aineistohaku; luettu 2.12.2024)

Pohjanlepakko, vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa sekä isolepakko ovat luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n nojalla kielletty.

Kuva 113. Selvitysalueen passiividetektorien sijoitus (Kartta: Maanmittauslaitos taustakartta, 2023).

6.3.3 Lepakkoalueet

Laji.fi:n tiedoissa ei ole lainkaan aikaisempia lepakkotietoja selvitysalueelta, eikä tiedossa ole lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja selvitysalueella. Maastotöiden ja karttatarkastelun perusteella selvitysalueella ei ole lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi potentiaalisesti soveltuvia rakennuksia. Pääasiassa nuoren puuston takia lepakoille sopivia puun koloja tai linnunpönttöjä alueelta ei havaittu myöskään. Suurisuon entiseen turvetuotantoalueen reunalla selvitysalueen ulkopuolella sijaitsevassa ladossa (passiividetektorin 4 vieressä) tai sen välittömässä ympäristössä ei havaittu tässä selvityksessä lepakkojen aktiivisuutta. On hyvin todennäköistä, että lepakot käyttävät lisääntymis- ja levähdyspaikkoinaan esimerkiksi rakennuksia Olanmäen kylässä selvitysalueen ulkopuolella. Lepakkohavaintojen puuttuminen kesäkuussa tehdyllä kierroksella viittaa myös siihen, että selvitysalueella ei ole erityisesti kantaville ja imettäville naaraille tärkeitä päiväpiiloja tai niiden

lähellä sijaitsevia hyviä saalistusalueita. Lepakoiden levähdys- ja lisääntymispaikkojen sijaintia ei voi kuitenkaan helposti päätellä saalistusalueiden sijainnin perusteella. Pohjanlepakoiden on havaittu käyttävän säännöllisesti noin 2,4 kilometrin päässä yhdyskunnasta sijainnutta ruokailualueita, mutta jopa 10 kilometrin saalistusmatkat ovat mahdollisia. Loppukesällä lisääntymiskolonioiden hajoamisen jälkeen lepakot levittäytyvät tasaisemmin erilaisiin ympäristöihin ja niitä voi havaita lähes missä tahansa (Suomen Lepakkotieteellinen yhdistys 2023).

Huomionarvoiset lepakkojen saalistusalueet on luokiteltu luokan III lepakkoalueiksi ja esitelty kartalla (Kuva 114). Luokan III lepakkoalueet ovat monimuotoisuutta tukevia ja turvaavia kohteita. Maankäytössä niiden arvo lepakoille tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon.

Lepakkoalue 1

Lepakkoalue 1 on 60 ha kokoinen, varttunutta 50-60-vuotiaasta mäntyvaltaista talousmetsää, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten, että maankäytön takia. Viereinen alue itään päin on avohakkuualue ja taimikko. Lepakkoalueella 1 sijaitsee moottorikelkkareitti ja lyhyt metsäautotie, jota lepakot käyttävät selvityksessä tehtyjen havaintojen perusteella siirtymäreittinä ja saalistusalueena (Kuva 115). Alueelta tehtiin aktiividetektoritarkkailussa yksi pohjanlepakkohavainto elokuussa ja lisäksi tehtiin yksi samanaikainen pohjanlepakkohavainto sen vieressä sijaitsevasta Otanmäen kylästä. Alueelle oli sijoitettu passiivilepakkodetektor 1, josta havaintoaikana (24.7.-17.8.2024) esiintyi 14 pohjanlepakkonauhoitetta, 2 nauhoitetta siippalajeista (vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa) sekä 1 epävarma nauhoite isolepakosta. Saalistavien lepakkojen vähäisen määrän takia lepakkoalue 1 on luokiteltu luokan III lepakkoalueeksi.

Lepakkoalue 2

Lepakkoalue 2 on 165 ha kokoinen, varttunutta pääsäännöllisesti 50-60-vuotiaasta mäntyvaltaista talousmetsää, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten, että maankäytön takia. Viereinen alue länteen päin on avohakkuualue ja taimikko. Lepakkoalueella 2 sijaitsee metsäautotie, jota lepakot käyttävät siirtymäreittinä ja saalistusalueena. Alueelta tehtiin aktiividetektoritarkkailussa kaksi pohjanlepakkohavaintoa heinäkuussa. Alueelle oli sijoitettu passiivilepakkodetektor 2, josta havaintoaikana (24.7.-17.8.2024) esiintyi 19 pohjanlepakkonauhoitetta sekä 3 nauhoitetta siippalajeista (vesisiippa). Saalistavien lepakkojen vähäisen määrän takia lepakkoalue 2 on luokiteltu luokan III lepakkoalueeksi.

Lepakkoalue 3

Lepakkoalue 3 on 59 ha kokoinen, varttunutta 65-70-vuotiaasta mäntyvaltaista talousmetsää, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten, että maankäytön takia. Viereinen alue pohjoiseen ja länteen päin on avohakkuualue ja taimikko. Alueesta osa kuuluu potentiaaliseen yleiseen ekologiseen käytävään. Lepakkoalueella 3 sijaitsee entisen, nykyään jo puretun sähkövoimalinjan reitti ja lyhyt metsäautotie, jota lepakot käyttävät siirtymäreittinä ja saalistusalueena. Alueelta tehtiin aktiividetektoritarkkailussa yksi pohjanlepakkohavainto heinäkuussa ja lisäksi tehtiin kaksi pohjanlepakkohavaintoa sen vieressä ekologiselta käytävältä selvitysalueen ulkopuolella. Alueelle oli sijoitettu passiivilepakkodetektor 3, josta havaintoaikana (24.7.-17.8.2024) esiintyi 63 pohjanlepakkonauhoitetta, 6 nauhoitetta siippalajeista (vesisiippa) sekä 1 epävarma nauhoite isolepakosta. Alueelle, metsälammen reunalle oli sijoitettu myös passiivilepakkodetektor 4, josta havaintoaikana (24.7.-17.8.2024) esiintyi 28 pohjanlepakkonauhoitetta, 35 nauhoitetta siippalajeista (vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa sekä lajilleen määrittelemätön siippa) sekä 1 epävarma nauhoite isolepakosta. Saalistavien lepakkojen vähäisen määrän takia lepakkoalue 3 on luokiteltu luokan III lepakkoalueeksi.

Lepakkoalue 4

Lepakkoalue 4 on 64 ha kokoinen, varttunutta 60-80-vuotiaasta mäntyvaltaista talousmetsää, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten, että maankäytön takia. Viereinen alue etelään päin on avohakkuualue ja

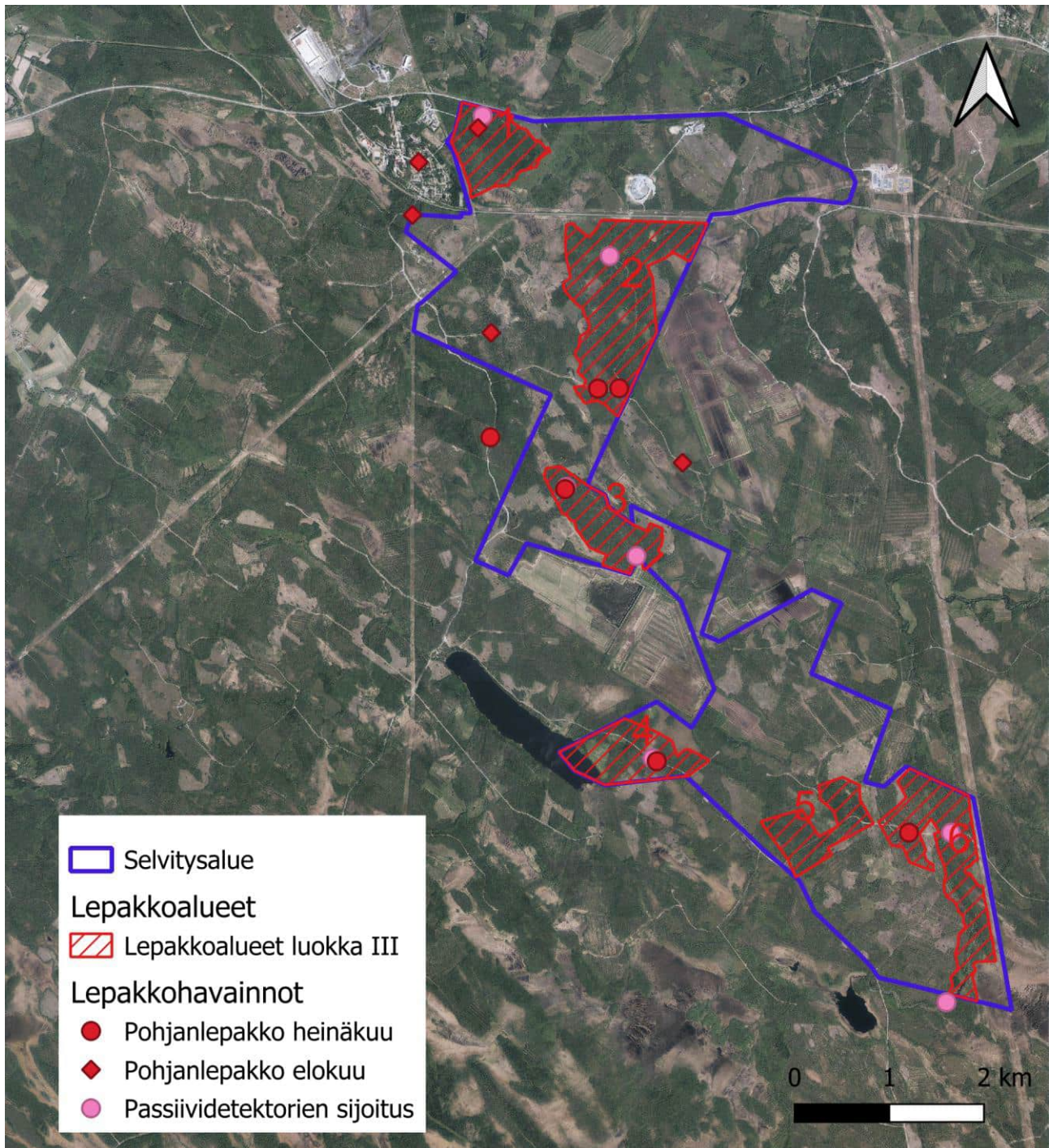
taimikko. Lepakkoalueella 4 sijaitsee moottorikelkkareitti ja metsäautotie, jota lepakot käyttävät siirtymäreittinä ja saalistusalueena (Kuva 116). Alueelta tehtiin aktiividetektoritarkkailussa yksi pohjanlepakkohavainto heinäkuussa. Alueelle oli sijoitettu passiivilepakkodetektori 5, josta havaintoaikana (24.7.-17.8.2024) esiintyi 41 pohjanlepakkonauhoitetta, 3 nauhoitetta siippalajeista (vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa sekä lajilleen määrittelemätön siippa) sekä 2 epävarmaa nauhoitetta isolepakosta. Saalistavien lepakkojen vähäisen määrän takia lepakkoalue 4 on luokiteltu luokan III lepakkoalueeksi.

Lepakkoalue 5

Lepakkoalue 5 on 50 ha kokoinen, varttunutta 65-vuotiasta mäntyvaltaista talousmetsää, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten, että maankäytön takia. Viereiset alueet sen ympärillä ovat avohakkuualueita ja taimikoita. Alueelta ei ole tehty lepakkohavaintoja, mutta se arvioitiin muutoin potentiaalisesti lepakoille soveltuvaksi ja kohteita 4 ja 6 tukeväksi alueeksi. Lepakkoalue 5 on luokiteltu luokan III lepakkoalueeksi, koska alueella sijaitsee varttunutta metsä sekä metsäautotie, jota lepakot voivat käyttää siirtymäreittinä ja saalistusalueena.

Lepakkoalue 6

Lepakkoalue 6 on 107 ha kokoinen, varttunutta 60-vuotiasta mäntyvaltaista talousmetsää, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten, että maankäytön takia. Viereinen alue länteen päin on avohakkuualue ja taimikko. Alueen läpi kulkevassa Rytijoessa on useita luonnontilaisia uomajaksoja ja myös runsaasti majavan padottamia tulvivia kosteikkoalueita. Lepakot käyttävät Rytijokea siirtymäreittinä ja saalistusalueena. Alueelta tehtiin aktiividetektoritarkkailussa yksi pohjanlepakkohavainto heinäkuussa. Alueelle, Rytijoen rannalle oli sijoitettu passiivilepakkodetektori 6, josta havaintoaikana (24.7.-17.8.2024) esiintyi 9 pohjanlepakkonauhoitetta, 15 nauhoitetta siippalajeista (vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa sekä lajilleen määrittelemätön siippa) sekä 2 epävarmaa nauhoitetta isolepakosta. Alueelle oli sijoitettu myös passiivilepakkodetektori 7, josta havaintoaikana (24.7.-17.8.2024) esiintyi 93 pohjanlepakkonauhoitetta sekä 1 nauhoite lajilleen määrittelemättömästä siipasta. Saalistavien lepakkojen vähäisen määrän takia lepakkoalue 6 on luokiteltu luokan III lepakkoalueeksi.

Kuva 114. Lepakkoalueiden sijainti selvitysalueella (Kartta: Maanmittauslaitos ortokuva, 2023).

Kuva 115. Lepakkoalueella 1 sijaitseva moottorikelkkareitti, jota lepakot käyttävät siirtymäreittinä ja saalistusalueena.

Kuva 116. Lepakkoalueella 4 sijaitseva metsäautotie, jota lepakot käyttävät siirtymäreittinä ja saalistusalueena.

6.4 Epävarmuustekijät

Lepakkoselvitykseen ei liity merkittävää epävarmuutta. Yhtenä vuonna tehty lepakkoselvitys antaa kuvan ainoastaan sen hetkisestä tilanteesta, johon voi vaikuttaa esimerkiksi sääolot ja vuodenaikojen eteneminen sekä sattuma. Lepakkoselvityksen maastokäyntien ajankohdaksi pyrittiin valikoimaan mahdollisimman tyyniä ja poutaisia öitä, millä pyrittiin minimoimaan säästä johtuvat selvityksen epävarmuustekijät. Myös passiividetektoritarkkailun aikana vallitsi lähes jatkuvasti sopivasti lämmin ja poutainen sää. Yhdistämällä aktiivi- ja passiivikartoitusta saadaan kattavampi kuva lepakoiden käyttämisestä alueista sekä niiden liikehännästä. Aktiivikartoitusmenetelmällä saadaan laadullista tietoa, mutta lepakoiden määrien arviointi on joissain tapauksissa haasteellista, sillä lepakkoyksilöiden erottaminen toisistaan on käytännössä mahdotonta ja tämä voi aiheuttaa etenkin lepakoiden aktiivisemmin hyödyntämien alueiden kohdalla joko määrällisiä ylitäi aliarvioita, tai riskiä siitä, että sama lepakkoyksilö kirjataan tuloksissa useampaan kertaan.

Aktiivikartoituksen toinen ongelma liittyy menetelmän rajalliseen kattavuuteen, sillä laajoilla alueilla havainnot riippuvat aina siitä, kohtaavatko kartoittaja ja lepakot toisensa. Passiiviseuranta puolestaan kerää määrällistä tietoa lepakoiden aktiivisuudesta tietyssä pisteessä soveltuen vakioituksi seurantamenetelmäksi sekä pienialaisten kohteiden tarkkailuun. Passiiviseuranta tuottaa määrällistä aineistoa: mihin aikaan yön ja/tai kauden aikana lepakkoaktiivisuus tietyllä paikalla on suurimmillaan ja miten se eroaa muista seurantapisteteistä. Passiiviseurannalla voidaan löytää harvinaisia ja hiljaisia lajeja tehokkaammin kuin aktiivikartoituksella.

Menetelmiä voidaan näin ollen käyttää toisiaan tukevinä ja täydentävinä. (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys 2023)

Lepakkoselvityksessä käytettiin aktiividetektoritarkkailuun 9 yötä ja passiividetektoritarkkailuun 24 yötä. Suurin osa selvitysalueesta on heikkoa lepakkopotentiaalin kannalta. Tästä huolimatta selvityksen avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä alueen lepakkotilanteesta. On kuitenkin mahdollista, että osa lepakoista on jäänyt huomaamatta, koska niiden ultraääni kuuluu vain lyhyelle etäisyydelle. Pohjanlepakon äänet kantautuvat noin 80-100 metrin etäisyydelle, mutta esimerkiksi siippalajeilla äänen kuulumisen etäisyys on muutamia kymmeniä metrejä ja korvayököllä vain joitain metrejä.

Lepakkoselvitys on tehty oikea-aikaisesti parhaaksi arvioiduilla menetelmillä (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys 2023) ja selvitysten tekijöillä on riittävästi kokemusta vastaavista selvityksistä, joten nämä epävarmuustekijät arvioidaan vähäisiksi.

6.5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Lepakkoselvityksen maastokäynneillä havaittiin aktiividetektorilla yhtä lepakkolajia, pohjanlepakkoa (*Eptesicus nilssonii*). Selvityksen aktiivikartoituksessa lepakkohavainnot tehtiin enimmäkseen yksittäisestä saalistavasta yksilöstä ja muutamalla pisteellä pohjanlepakoita saalistamassa oli kaksi.

Seitsemän passiividetektoria sijoitettiin karttatarkastelun ja aktiividetektoritarkkailun perusteella todennäköisille lepakoiden saalistusalueille ja siirtymäreiteille. 24.7.-17.8.2024 (24 yötä) tehdyssä lepakoiden passiividetektoritarkkailussa havaittiin pohjanlepakkoa (*Eptesicus nilssonii*), vesisiippaa (*Myotis daubentonii*), viiksisiippaa/isoviiksisiippaa (*Myotis mystacinus/Myotis brandtii*) sekä epävarmaa isolepakkoa (*Nyctalus Noctula*). Havaituista lepakkolajeista pohjanlepakko, vesisiippa sekä lajipari viiksisiippa/isoviiksisiippa eivät ole uhanalaisia; passiividetektoriin tallentuneesta mahdollisesta isolepakosta on Suomesta vain vähäisesti aikaisempia havaintoja ja laji on määritelty havaintoaineiston vähäisyyden perusteella Suomessa satunnaiseksi harhailijaksi ja uhanalaisuusarviointiin soveltumattomaksi (Hyvärinen ym. 2019).

Havaintopaikat sijoittuvat varttuneemman talousmetsän reunustamalle metsäautotielle tai moottorikelkkareitille, metsälammen rannalle ja Rytijoen varrelle. Lepakoiden havaintopaikat ovat esitetty kuvien 3 ja 4 kartalla. Havaintojen laatu, lajien yleisyys ja kerralla havaittujen lepakkojen määrä huomioiden selvityksen perusteella ei rajattu yhtään luokan I tai II lepakkoaluetta. Tehdyt lepakkohavainnot koskivat luokan III lepakkoalueita. Maankäytössä luokan III alueiden arvo lepakoille tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon.

Huomionarvoisten lepakkoalueiden rajausta on esitetty kartalla edellä (Kuva 114). Nämä luokan III alueet suositellaan jätettävän mahdollisuuksien mukaan rakentamisen sekä avohakkuiden ulkopuolelle. Vastaavia lepakoiden saalistuspaikoiksi sopivia ympäristöjä esiintyy kuitenkin selvitysaluetta ympäröivällä laajemmalla alueella runsaasti.

Selvityksessä ei tullut ilmi yhtään lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkaa (I-luokan alueet) tai merkittäviä saalistusympäristöjä tai siirtymäreittejä (II-luokan alueet).

7. SUDENKORENNOT

7.1 Johdanto

Luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) lajeihin kuuluu Suomessa esiintyvistä sudenkorentolajeista lummelampikorento (*Leucorrhinia caudalis*), täplälampikorento (*Leucorrhinia pectoralis*), sirolampikorento (*Leucorrhinia albifrons*), kirjojokikorento (*Ophiogomphus cecilia*), idänkirsikorento (*Sympecma paedisca*) ja viherukonkorento (*Aeshna viridis*). Niiden lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan näiden paikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Alueellinen ELY-keskus voi kuitenkin myöntää poikkeuksen tästä sekä luontodirektiivin artiklassa 12 että luonnonsuojelulain 78 §:ssä mainitusta heikentämis- ja hävittämiskiellosta. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksistä on säädetty luontodirektiivin 16 artiklassa. Luontodirektiivin sudenkorentolajit ovat viherukonkorentoa (vaarantunut, VU) lukuun ottamatta luokiteltu Suomessa elinvoimaisiksi (LC) lajeiksi (Hyvärinen, ym. 2019), eivätkä ne ole myöskään alueellisesti uhanalaisia (Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus 2021). Tämän selvityksen kohdelajeina olivat lummelampikorento, täplälampikorento, sirolampikorento ja kirjojokikorento, joiden olisi tunnetun levinneisyytensä puolesta mahdollista esiintyä selvitysalueella.

7.1.1 Lummelampikorento

Lummelampikorenon elinympäristöjä ovat rehevät lammet ja järvet, joissa esiintyy kelluslehtistä kasvillisuutta. Lummelampikorentokoiraat pitävät reviirejään etenkin ulpukan ja lumpeen lehdeillä. Naaraita ja nuoria koiraita tavataan ruokailemasta kauempana avovedestä luhdilla, niityillä, pellonreunoilla, metsäaukioilla ja kosteikoilla. Pilvisellä ja sateisella säällä sekä öisin lummelampikorenot menevät suojaan vesistöä ympäröivään kasvillisuuteen (Nieminen & Ahola, 2017).

Kohteilla, joilla lummelampikorentoa esiintyy, lisääntymisalueeseen tulkitaan kuuluvaksi kapea kaistale rantakasvillisuutta, sekä rantaviivasta ulapalle se alue, jolla vesikasvillisuutta esiintyy. Levähdyspaikkaan kuuluu tämän lisäksi ympäröivä suojaava kasvillisuus, johon korenot menevät öisin ja huonolla säällä. Myös yllä mainitut naaraiden ja nuorten koiraiden ruokailupaikat lisääntymispaikan ympäristössä ovat levähdysalueita, joilla yksilöt viettävät aikaa myös öisin ja huonolla säällä. Kauempana esiintyvät levähdyspaikat eivät ole yksiselitteisesti määriteltävissä, eikä niitä rajata tässä selvityksessä (Nieminen & Ahola, 2017).

Lummelampikorenon esiintymisen kannalta merkittävimpiä uhkia ovat järvien ja lampien liiallinen umpeenkasvu ja maankäytön aiheuttama rehevöityminen sekä kunnostukset virkistyskäyttöä varten (Nieminen & Ahola, 2017).

Aikuisia lummelampikorentoja on tavattu lennossa välillä 23.5.–12.8. Direktiivilajioppaan mukainen inventointiaika on 15.6.–15.7. klo 9–19 välillä (Nieminen & Ahola, 2017).

7.1.2 Täplälampikorento

Täplälampikorento elää järvissä, lammissa ja merenlahdissa, joissa on paljon uposkasvillisuutta ja jonkin verran kelluslehtistä kasvillisuutta. Koiraat pitävät reviirejään rantakasvillisuuden, usein kortteikon, ruovikon tai osmankäämikön reunassa, missä ne tähystävät pystyvartisessa kasvillisuudessa. Erityisesti niiden mieleen ovat pienet poukammat, joko luonnolliset tai ihmisen tekemät. Naaraita ja nuoria koiraita tavataan ruokailemasta kauempana avovedestä luhdilla, niityillä, pellonreunoilla, metsäaukioilla ja kosteikoilla. Pilvisellä ja sateisella säällä sekä öisin täplälampikorenot menevät suojaan vesistöä ympäröivään kasvillisuuteen (Nieminen & Ahola, 2017).

Kohteilla, joilla täplälampikorentoa esiintyy, lisääntymisalueeseen tulkitaan kuuluvaksi kapea kaistale rantakasvillisuutta, sekä rantaviivasta ulapalle se alue, jolla vesikasvillisuutta esiintyy. Levähdyspaikkaan kuuluu tämän lisäksi ympäröivä suojaava kasvillisuus, johon korennot menevät öisin ja huonolla säällä. Myös yllä mainitut naaraiden ja nuorten koiraien ruokailupaikat lisääntymispaikan ympäristössä ovat levähdysalueita, joilla yksilöt viettävät aikaa myös öisin ja huonolla säällä. Kauempana esiintyvät levähdyspaikat eivät ole yksiselitteisesti määriteltävissä, eikä niitä rajata tässä selvityksessä (Nieminen & Ahola, 2017).

Täplälampikorennon esiintymisen kannalta merkittävimpiä uhkia ovat järvien ja lampien liiallinen umpeenkasvu ja maankäytön aiheuttama rehevöityminen sekä kunnostukset virkistyskäyttöä varten (Nieminen & Ahola, 2017).

Aikuisia täplälampikorentoja on tavattu lennossa 23.5.–17.8. Direktiivilajioppaan mukainen inventointiaika on 15.6.–15.7. klo 9–19 välillä (Nieminen & Ahola, 2017).

7.1.3 Sirolampikorento

Sirolampikorennon elinpaikkoja ovat tyypillisesti metsien ympäröimät suolammet ja pienet järvet, joita reunustaa rahkasammal-, saraikko- ja varvikkovyöhyke. Isommilla järvillä sitä voi joskus tavata järven matalammissa suorantaisissa ja saraikkosisissa osissa, joissa esiintyy kelluslehtisiä kasveja. Koiraiden reviirit sijaitsevat rantaviivan tuntumassa, missä ne tähystävät lumpeen, ulpukan tai ilmaversoisen kasvin lehdellä tai matalalla lentäen. Naaraat ja nuoret koiraat ruokailevat lisääntymispaikan ympäristössä rämesoilla, soiden reunoilla, pienillä hakkuuaukoilla ja harvojen kangasmetsien aukoissa. Pilvisellä ja sateisella säällä sekä öisin sirolampikorennot menevät suojaan vesistöä ympäröivään kasvillisuuteen (Nieminen & Ahola, 2017).

Kohteilla, joilla sirolampikorentoa esiintyy, lisääntymisalueeseen tulkitaan kuuluvaksi kapea kaistale rantakasvillisuutta, sekä rantaviivasta ulapalle se alue, jolla vesikasvillisuutta esiintyy. Levähdyspaikkaan kuuluu tämän lisäksi ympäröivä suojaava kasvillisuus, johon korennot menevät öisin ja huonolla säällä. Myös yllä mainitut naaraiden ja nuorten koiraien ruokailupaikat lisääntymispaikan ympäristössä ovat levähdysalueita, joilla yksilöt viettävät aikaa myös öisin ja huonolla säällä. Kauempana esiintyvät levähdyspaikat eivät ole yksiselitteisesti määriteltävissä, eikä niitä rajata tässä selvityksessä (Nieminen & Ahola, 2017).

Sirolampikorennon esiintymisen kannalta merkittävimpiä uhkia ovat järvien ja lampien liiallinen umpeenkasvu ja maankäytön aiheuttama rehevöityminen sekä kunnostukset virkistyskäyttöä varten (Nieminen & Ahola, 2017).

Aikuisia sirolampikorentoja on tavattu lennossa 28.5.–20.9. Direktiivilajioppaan mukainen inventointiaika on 25.6.–31.7. klo 9–19 välillä (Nieminen & Ahola, 2017).

7.1.4 Kirjojokikorento

Kirjojokikorento elää pienten virtavesien matalilla koskialueilla. Sille sopivaa elinympäristöä ovat kirkasvetiset ja hiekka- tai kivikkopohjaiset, mutta myös sameammat hiekkapohjaiset pienet joet ja purot, joilla on koiraille aurinkoisia tähystyspaikkoja. Koiraat pitävät reviiriä koskiosuuksilla tähystäen koskikivillä, puunrungoilla tai rantakasveilla. Naaraat ja nuoret koiraat ruokailevat paahteisilla, suojaosan aluskasvillisuuden paikoilla metsäaukeilla, aurinkoisilla rinteillä, suonreunoilla, tuulensuojaisilla hakkuuaukeilla, metsäautoteiden reunoilla, sähkölinjojen alusilla ja sorakuopissa, jopa kilometrien päässä lisääntymispaikoista. Yöllä ja pilvisellä säällä kirjojokikorennot ovat suojassa puissa ja muun kasillisuuden seassa (Nieminen & Ahola, 2017).

Kirjojokikorennon esiintymisen kannalta merkittävin uhkatekijä on veden laadun heikkeneminen, esimerkiksi maatalouden, ojitusten ja turvesoiden vaikutuksesta (Nieminen & Ahola, 2017).

Kirjojokikorentoja on tavattu lennossa 13.6.–27.9. Direktiivilajioppaan mukainen inventointiaika on 10.7.–15.8. klo 9–18 välillä (Nieminen & Ahola, 2017).

7.2 Aineistot ja menetelmät

Merkittävimpiä vesistöjä selvitysalueella ovat Ryyränen-järvi ja Vähä-Vuottojärvestä alkunsa saava Rytijoki-Vuottojoki. Lisäksi selvitysalueella sijaitsee pienempiä virtavesiuomia kuten Vuottojokeen laskeva pieni Humpinjoki. Alueen virtavesiä ja muita pienvesiä selvitettiin kesällä 2024 ja tulokset on raportoitu luvussa 9. Virtavesien lisäksi selvitysalueella esiintyy useita pieniä suoyhdistelmäluontotyyppien allikoita, soranoton seurauksena syntyneitä pieniä lampia ja rakennettu kosteikko Suurisuo- turvetuotantoalueella.

7.2.1 Työstä vastaavat henkilöt

Korentoselvityksen toteutuksesta ja raportoinnista vastasi FM ekologi Janne Tolonen. Raportin tarkastuksesta vastasi FM biologi Iina Koivunen. Molemmat työskentelevät luontoasiantuntijoina Sweco Finland Oy:ssä.

7.2.2 Tutkimusmenetelmät

Korentoselvityksen tarkoituksena oli tunnistaa lummelampikorenon, täplälampikorenon, sirolampikorenon ja kirjojokikorenon lisääntymis- ja levähdysalueet selvitysalueella direktiivilajioppaassa (Nieminen & Ahola, 2017) kuvattuja menetelmiä soveltaen. Lampikorentojen selvityksessä kohteena olevat lammet kierrettiin rantoja pitkin kiikaroiden aurinkoisella, heikkotuulisella säällä kunkin lajin direktiivilajioppaan mukaisen (Nieminen & Ahola, 2017) inventointiaikaikkunan sisällä. Havaitut koiraat laskettiin ja niiden sijainti merkittiin ylös. Suoluontotyyppien osalta kuljettiin suoalueita soveltaen, siten kun niitä oli mahdollista jalkaisin kulkea, samalla erityisesti avovesialueita tarkkaillen ja kiikaroiden. Tulosten perusteella rajattiin asiantuntija-arviona korentojen lisääntymis- ja levähdysalueet. Lisääntymispaikasta kauempana olevat levähdyspaikat eivät ole direktiivilajioppaan mukaan yksiselitteisesti määriteltävissä, joten niiden rajaaminen ei sisälly selvitykseen.

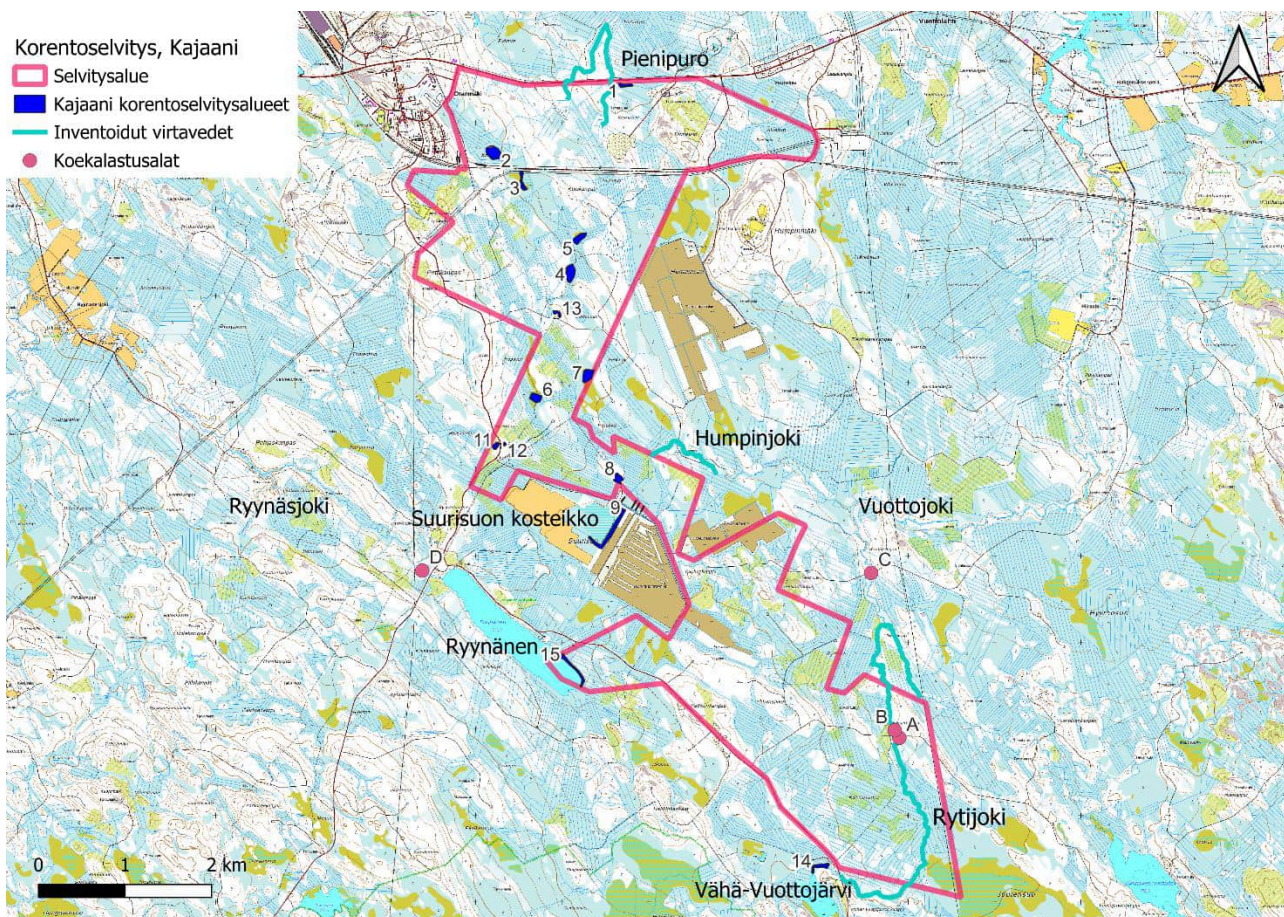
Kirjojokikorentoselvitys tehtiin puroinventointien yhteydessä selvitysalueen potentiaalisilla kirjojokikorennolle soveltuvilla virtavesillä 23–24.7.2024. Lisäksi mahdollisia kirjojokikorentoja havainnoitiin myös sähkökoekalastusten yhteydessä koekalastusalueilta elokuun lopulla 27–28.8.2024. Kirjojokikorentoselvityksessä korentoja havainnoitiin kävellen virtavesien rantoja tai uomaa pitkin kävellen ja kiikaroiden. Korentoselvityksen kohteet on esitetty kartalla (Kuva 117) ja selvitysten olosuhteet alla taulukossa (Taulukko 10). Tarkemmat kartat on esitetty liitteessä 18.

Lähtötietoina käytettiin Suomen lajitietokeskukselle 5.3.2024 tehtyä aineistopyyntöä (Suomen lajitietokeskus, 2024f) selvityksen kohteena olevien sudenkorentojen esiintymisestä selvitysalueella ja sen läheisyydessä. Raportin kartat sisältävät maanmittauslaitoksen maastotietokannan aineistoa (Maanmittauslaitos 2024).

Taulukko 10. Olosuhteet Kajaanin sudenkorentoselvitysten aikana.

Selvityskohde	Selvitysajankohta, Kajaani, Otanmäki	Lämpötila °C	Pilvisyys (asteikko 0–8)	Tuuli m/s	Muu lisätieto olosuhteista
Lampikorennot	3.7.2024 klo 9.30–17.30	+16,5–18	2/8–4/8	1–3 m/s	Pilvisyys ja tuulisuus vaihtelevaa. Erittäin lämmintä > +20 astetta auringon paistaessa. Varjossa aamupäivällä +17 astetta.
Lampikorennot	4.7.2024 klo 10.00–17.30	+17,5–25	1/8–7/8	1–3 m/s	Pilvisyys vaihtelevaa, lisääntyi iltapäivää kohden. Avoimilla

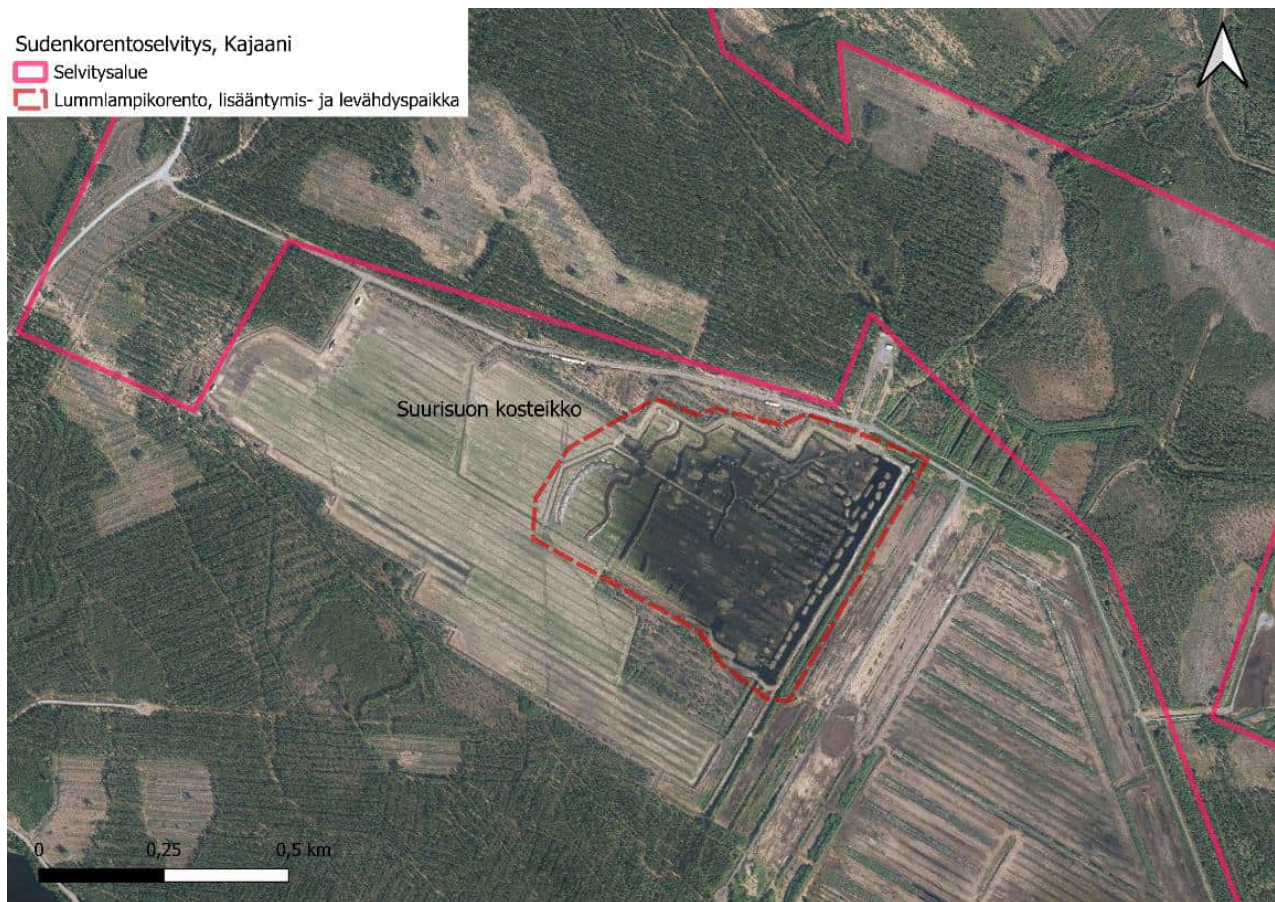
					paikoilla paahtava auringon paiste, hellettä noin +25 astetta.
Kirjojokikorento	23.7.2024 klo 12–18.00	+20+25	1–3/8	1–3 m/s	Auringossa avoimilla paikoilla paahtava auringon paiste, hellettä noin +25 astetta.
	24.7.2024 klo 9–16.00	+ 21–26	1–3/8	1–3 m/s	
Kirjojokikorento	27.–28.8.2024 klo 10–16.00	+ 22–26 + 18–21	1–3/8 3–6/8	1–2 m/s 1–3 m/s	27.8. hellettä ja heikkotuulista. 28.8. pilvisempää ja iltapäivällä jo tiheysadetta.

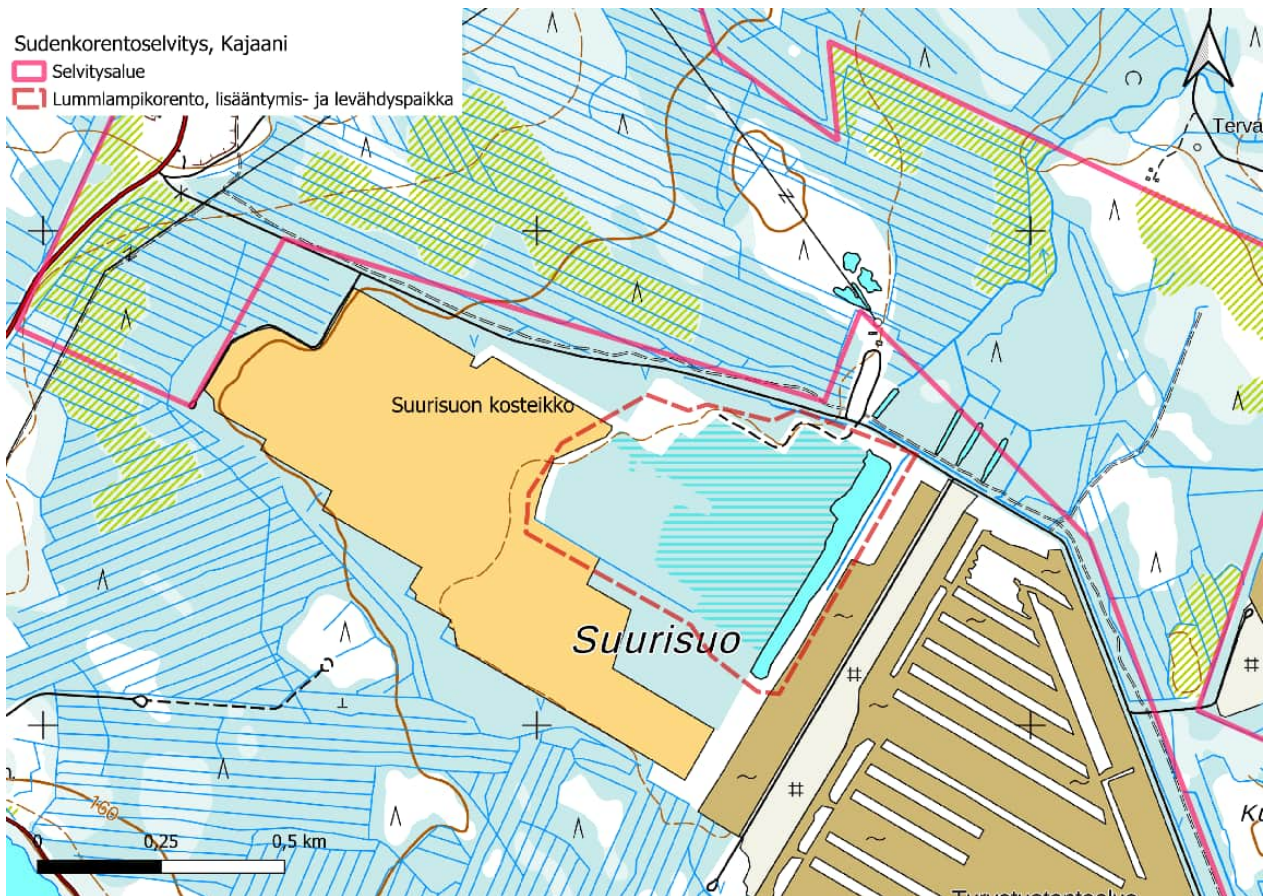
Kuva 117 Sudenkorentoselvityksen kohteena olevat vesialueet, lammet ja virtavesijaksot. Alueen merkittävimmät vesistöt merkattu karttaan nimellä. Taustakartta: Maanmittauslaitos 2024

7.3 Tulokset

Sudenkorentoselvityksessä havaittiin lummelampikorentoja Suurisuon turvetuotantoalueelle rakennetulla kosteikkoalueella, joka sijaitsee selvitysaluerajauksen ulkopuolella selvitysalueen välittömässä läheisyydessä. Lummelampikorenon lisääntymis- ja levähdysalueen heikentäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n mukaisesti kielletty. Alueelta rajattiin kosteikkoalue reuna-alueineen lummelampikorenon lisääntymis- ja levähdysalueeksi (Kuva 118 ja Kuva 119). Lummelampikorentokoiraita havaittiin alueelta kolme yksilöä, kosteikon itäreunan lounaiskoillinen suuntaisella pitkänmuotoisella avovesialueella (Kuva 121). Kosteikon vesikasvillisuutta ovat muun muassa osmankäämi, palpakot (*Sparganium sp.*) sarat (*Carex sp.*), vesikuusi, uistinvita, vesisherne ja lumme. Lummelampikorentoja näkyi avovedessä kasvillisuuslaudoilla (mm. vesisherne, vesisammal).

Kuva 118. Suurisuon rakennetulle kosteikolle rajattu lummelampikorenon lisääntymis- ja levähdysalue. Kosteikkoalue sijaitsee selvitysaluerajauksen välittömässä läheisyydessä. (Ortoilmakuva Maanmittauslaitos 2024)

Kuva 119 Suurisuon kosteikon rajattu Lummelampikorenton lisääntymis- ja levähdysalue. Kuvassa näkyy myös kosteikon pohjoispuolella sijaitsevat kaivetut lammet, joiden vesikasvillisuus oli runsasta. Lammissa havaittiin runsaasti sudenkorentoja, mutta ei direktiivilajikorentoja. Sen sijaan kapeissa turvetuotantoalueen laskeutusaltaissa havaittiin korentoja vain vähän. (Taustakartta: Maanmittauslaitos 2024).

Lummelampikorenton lajimääritys tehtiin kiikaroimalla korentoja ja tunnistamalla lajityypilliset tuntomerkit. Lajitunnistus varmistettiin valokuvasta (Kuva 120). Muita EU:n luontodirektiivillä suojeltuja sudenkorentoja (täplälampikorento, sirolampikorento tai kirjojokikorento) ei havaittu selvitysalueelta.

Lähes kaikilta selvitysalueen korentoselvityskohteilta havaittiin muita sudenkorentoja. Runsaina lajeina havaittiin pikkulampikorento, isolampikorento ja ruskohukankorento. Ukonkorenoista havaittiin ainakin ruskoukonkorento ja pohjanukonkorento. Myös muutama kiiltokorento, tummasyyskorento ja litteähukankorento havaittiin selvitysalueella. Lisäksi havaittiin runsaasti ukonkorentoja ja tytönkorentoja, joita ei määritetty lajilleen.

Kuva 120. Lummelampikorentokoiras Suurisuon kosteikolla. Kuvassa erottuu tyypilliset tuntomerkit: siniharmaa leveä takaruumis, valkoiset perälisäkkeet, valkoinen siipitäplä ja valkoinen naama.

Kuva 121. Suurisuon kosteikko.

Kirjojokikorentoa ei havaittu selvitettyiltä uomajaksoilta. Kirjojokikorennolle sopivia aurinkoisia hiekka- tai sorapohjaisia koskipaikkoja oli selvityksen kohteena olevissa puroissa melko vähän. Alueen virtavedet ovat voimakkaasti humusväritteisiä ja tummia. Kirjojokikorennolle soveltuvia hiekkapohjaisia koskijaksoja esiintyi

kuitenkin jonkin verran sekä Rytijoessa että Rynnäsjoessa (Kuva 124). Soraa kyseisten jokien virtapaikoissa oli kuitenkin melko vähän. Rytijoella havaittiin sudenkorennoista neidonkorentoja ja purokorento. Neidonkorento on yleinen ja elinvoimainen virtaavien vesien äärellä esiintyvä laji. Rytijoella havaittiin myös purokorentoja, joka on myös elinvoimainen virtavesielinymppäristöissä esiintyvä laji. Inventoiduista uomista selvitysalueelta Vuottojokeen virtaava Humpinjoki ja selvitysalueelta pohjoiseen kohti Oulujärveä virtaavan Pikkupuron todettiin oleville kirjojokikorennolle soveltumattomia pieniä, voimakkaasti ihmistoiminnan seurauksena muuttuneita uomia, joiden vedenlaatu on selvästi heikentynyt.

Useat selvitysalueella sijaitsevat pienet lammet eivät edusta lampikorentojen kannalta erityisen sopivaa elinymppäristöä. Tällaisia kohteita olivat erityisesti kuivuneet suotyyppien allikot ja turvetuotantoalueen laskeutusaltat. Selvityskohteista kohde 1 Kokkolantien läheisyydessä oli pitkänmuotoinen, todennäköisesti ojitusten vesiensuojelurakenteeksi kaivettu allas, kohteet 2–5 ja 7 suoyhdistelmäluontotyyppien allikoita ja avovesialueita, kohteet 6, 11, 12 ja 8 kaivettuja, mm. soranoton seurauksena syntyneitä pieniä lampia, kohde 9 turvetuotantoalueen neljä kaivettua laskeutuallasta, kohde 15 Rynnänen-järven rantavyöhyke ja kohde 16 Vähä-Vuottojärvi ja Rytijoen luusua.

Kuva 122. Selvitysalueen pohjoisosassa lähellä Otanmäen keskustaa sijaitsevan Kotasuon avovesialueita (kohde 2).

Kuva 123. Suurisuon pohjoispuolella sijaitseva kaivettu lampi (kohde 9).

Lampikorennoilla potentiaalista elinymppäristöä oli erityisesti osassa suoluontotyypppejä (erityisesti kohteet 2, 3, 4), Suurisuon turvetuotantoalueen pohjoispuolella kaivetuissa luonnontilaisen kaltaisissa lammissa (kohde 8), Rynnäsentien varressa soranottokuoppiin muodostuneissa luonnontilaisen kaltaisissa lammissa (kohteet 12 ja 13) sekä Vähä-Vuottojärven-Rytijoen alueella ja Rynnänen-järvessä (Kuva 122 ja Kuva 123). Näissä kohteissa ei kuitenkaan havaittu direktiivikorentoja, mutta muut sudenkorentolajit olivat runsaslukuisia.

Suomen lajitietokeskuksen tietokannassa (aineistopyyntö, 8.3.2024; Suomen Lajitietokeskus 2024a) selvitysalueelta koilliseen sijaitsevasta Oulujärven Vuottolahdesta (Vuottojoen suulta) on havaintoja lummelampikorennosta. Selvitysalueelta ei ole aiempia havaintoja direktiivikorennoista.

Kuva 124. Rytijoen virtapaikka, jossa havaittiin purokorento ja neidonkorentoja.

7.4 Epävarmuustekijät

Yhtenä vuonna tehdyt luontoselvitykset antavat kuvan ainoastaan yhden vuoden tilanteesta, johon voivat vaikuttaa esimerkiksi sääolot, kevään eteneminen ja sattuma. Sudenkorentoselvitys tehtiin kuitenkin oikea-aikaisesti ja selvityksen kannalta suotuisassa säätilassa.

Selvityksen aikaan havaittiin runsaasti muita korentoja (mm. pikku- ja isolampikorentoja), josta voidaan päätellä, että olosuhteet korentojen havaitsemiseen olivat hyvät. Lisäksi havaittiin lummelampikorentoja Suurisuon turvetuotantoalueen kosteikoilta, joten selvitysaika lampikorentojen havaitsemiseen oli oikea. Mahdollisesti Suurisuon kosteikkoalueella olisi ollut havaittavissa enemmänkin lummelampikorentoja, mutta tarkempi selvitys olisi vaatinut vesillä liikkumista esimerkiksi kanootilla. Alueen selvitys tehtiin rantoja pitkin kulkemalla niiltä osin kosteikkoa, kun rannalla kulkeminen ja korentojen havaitseminen oli toteuttavissa.

Heinäkuun toisena inventointipäivänä 4.7.2024 iltapäivällä olosuhteet korentojen havaitsemiseen heikentyivät jonkin verran. Tuulisuus ja pilvisuus lisääntyivät selvästi, mutta sudenkorentoja oli kuitenkin selvästi havaittavissa erityisesti suojaisilla pienillä lammilla ja Suurisuon läheisyydessä. Iltapäivän aikana käytiin myös varsinaisen selvitysalueen reunoilla sijaitsevalla Vähä-Vuottojärven rannalla Rytijoen luusuassa ja Ryynäsjärven itäreunalla, johon selvitysalue rajautuu. Näiltä alueilta ei havaittu EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) sudenkorentolajeja, mutta alueilla on kuitenkin selvästi potentiaalia direktiivilajien esiintymiseen. Olosuhteet lajien havaitsemiseen olivat kohtalaiset ja alueilta havaittiin kuitenkin yksittäisiä pikkulampikorentoja ja kiiltokorentolaji Vähä-Vuottojärveltä.

7.5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Selvitysalueen reuna-alueelta Suurisuon kosteikoilta havaittiin lummelampikorentoja ja rajattiin EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) sudenkorentolajien lisääntymis- ja levähdysalue, jonka heikentäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n mukaisesti kielletty. Selvitysalueella ei havaittu muita EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) sudenkorentolajeja.

Selvitysalueen useat pienet suoympäristöissä esiintyvät avovesialueet ja pienet allikot vaikuttaisivat olevan tärkeitä elinympäristöjä sudenkorennoille, sillä niillä havaittiin runsaasti mm. pikkulampikorentoja, ukonkorentoja ja tytönkorentoja. Näiltä alueilta ei kuitenkaan havaittu EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) sudenkorentolajeja. Todennäköisesti osa näistä pienialaisista allikoista voi kuivua joinakin vuosina. Osassa suokohteita vesikasvillisuus, sekä upos-, että kelluslehtinen, oli melko vähäistä, mikä voi vähentää niiden merkitystä direktiivillä suojelluille lampikorennoille.

Selvitysalueella ja selvitysalueen läheisyydessä on jonkin verran direktiivikorennoille soveltuvia elinympäristöjä. Esimerkiksi Vuottojoen majavapatojen muodostamat suvantoalueet ja muut suvantojaksot voivat soveltuvia esimerkiksi lummelampikorennoille ja suoluontotyyppien avovesialueet sirolampikorennoille. Alueen virtavesiympäristöissä ei havaittu direktiivilaji kirjojokikorentoa, mutta elinvoimaiseksi luokiteltu virtavesilaji purokorento havaittiin Rytijoelta puroinventointien yhteydessä heinäkuun lopulla. Purokorento suosii samankaltaisia elinympäristöjä kuin kirjojokikorento, eli kirkasvetisiä pieni virtavesiä ja niiden sora- ja hiekkapohjia (Karjalainen 2010). Tällaisia alueita ei kuitenkaan ole kovin paljon selvitysalueella. Vedenlaadun heikkeneminen on kirjojokikorennon kannalta merkittävin uhkatekijä (Nieminen & Ahola, 2017). Selvitysalueen vesistöjen valuma-alueilla tehdyt runsaat metsä- ja suo-ojitukset ovat todennäköisesti heikentäneet alueen virtavesien soveltuvuutta jokikorennoille (*Gomphidæa*), joihin kirjojokikorentokin kuuluu.

8. SAUKKO

8.1 Johdanto

Saukkoselvitys tehtiin sekä talvella että kesällä.

Saukko (*Lutra lutra*) kuuluu Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV (a) eläinlajeihin, joille edellytetään tiukkaa suojelua. Suojelulla tähdätään kyseisten lajien pitkäaikaiseen säilymiseen EU:n alueella. Liitteen IV (a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 78 §:n nojalla (Nieminen & Ahola 2017). Saukko on Suomessa elinvoimainen (Hyvärinen ym. 2019). Alueellinen ELY-keskus voi kuitenkin myöntää poikkeuksen tästä sekä luontodirektiivin artiklassa 12 että luonnonsuojelulain 78 §:ssä mainitusta heikentämis- ja hävittämiskiellosta. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksistä on säädetty luontodirektiivin 16 artiklassa ja luonnonsuojelulain 83 §:ssä. Saukko on Suomessa elinvoimainen (Hyvärinen ym. 2019). Se ei ole myöskään alueellisesti uhanalainen (Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus 2021).

Saukkoa esiintyy nykyisin koko Suomessa. Aikanaan metsästys ja ympäristömyrkyt romahduttivat kannan, mutta rauhoituksen myötä saukko on palannut entisille asuinsijoilleen (Liukko 1999). Nykyisin liikenne on merkittävä sauikkojen kuolemia aiheuttava tekijä (Sulkava 2017). Lajin elinpiiri on hyvin laaja, usein kymmenien kilometrien pituinen vesistöreitien osa. Suotuisat lisääntymis- ja levähdyspaikat sijaitsevat yleensä jokialueilla, joiden rannoilla kasvaa puuvartisia kasveja. Saukon on yleisesti ajateltu olevan hyvä virtavesien tilan mittari, mutta nykyisin saukkoa esiintyy hyvin monenlaisissa vesistöissä myös rehevöityneissä ja vedenlaadultaan heikentyneissä vesistöissä (Liukko 1999; Sulkava 2017). Koska saukko ei itse pysty tekemään avantoja jäähän, laji on talvella riippuvainen läpi talven sulana pysyvistä virtapaikoista.

Lisääntymispaikkaan kuuluvat sekä synnytyksesä, pienten poikasten siirtokesä, että näiden lähistöllä sijaitsevat talvella sulana pysyvät vesistön osat, joilla pentue talvella saalistaa ja jotka saukkonaaras on syksyllä hajumerkinnyt poikueviirinsä ydinalueeksi. Lisääntymispaikan laajuus riippuu saatavilla olevan ravinnon määrästä. Runsaasti ravintoa sisältävällä paikalla se voi olla yksi suurehko koski, mutta pienemmillä vesistöillä yleensä useamman melko lähekkäisen talvisen ruokailupaikan kokonaisuus (Sulkava 2017). Urossaukkojen reviiri on suurempi kuin naaraiden, ja ne voivat liikkua kauaskin jokien sulapaikoista siirtyessään viiriin osilta toiselle.

Talviaikaan saukon lisääntymispaikka paikannetaan ja määritellään poikueiden ja naaraan lumijälkien perusteella. Tärkeintä on selvittää lisääntymispaikan ravinnonsaantimahdollisuuksien perusteella kriittiset alueet, eli kovillakin pakkasilla sulana pysyvät uomien osat. Levähdyspaikoista ovat löydettävissä ja rajattavissa vain pitkään käytetyt suojaiset kuustenalustat, osa luolista ja majavanpesät. Muut levähdyspaikat ovat joko hyvin vaikeasti löydettäviä tai epäsäännöllisesti käytettyjä, ja siten niitä ei yleensä kyetä rajaamaan tai ne eivät ole luontodirektiivin mukaisia levähdyspaikkoja (Sulkava 2017). Kesällä saukon jälkien havaitseminen on vaikeampaa, mutta havaittavissa ovat saukon käyttämät polut, rantahiekkaan tai mutaan painautuneet jäljet ja ulosteet.

8.2 Saukkoselvitys talvella

8.2.1 Aineistot ja menetelmät

8.2.1.1 Työstä vastaavat henkilöt

Saukkoselvityksen tekijöinä olivat FM ekologi Janne Tolonen, biologi FM Aija Lehikoinen ja ekologi FM Laura Haikonen. Raportoinnista vastasi Janne Tolonen.

8.2.1.2 Tutkimusmenetelmät

Saukkoselvityksen maastotöissä noudatettiin soveltaen Sulkavan (1999, 2007) kuvaamia menetelmiä. Saukon talvinen inventointi perustuu lumijälkilaskentaan saukon talvisilla ruokailupaikoilla ja niiden välillä. Saukkoselvitykset on helpointa tehdä talvella, jolloin voidaan myös varmistaa, onko selvittävällä alueella lisääntymispaikkaa. Saukkonaaraat keskittävät pentueensa elämän ympäri vuoden sulana pysyville virtavesien osille, joten poikueen talvinen ruokailupaikka on osa saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkaa. Saukkoinventointi toteutetaan kulkemalla alueen vesistöjen rannat joko yhden tai useampia kertoja kauttaaltaan läpi.

Ennen saukkoselvitystä tunnistettiin karttatarkastelulla potentiaaliset saukon lisääntymis- ja levähdysalueet. Näitä selvitysalueella ovat erityisesti Rynäsajoki ja Vuottojoki, Saukkokartoituksia kohdennettiin jokien virtapaikkoihin, jotka pysyvät sulana talviaikaan. Mahdollisia koski- ja virtapaikkoja paikannettiin karttatarkastelulla muun muassa maastotietokannan korkeuskäyrien ja ortoilmakuvien avulla.

Saukkoselvityksen lisäksi selvitysalueella tehtiin myös erillinen lumijälkilaskenta selvitys kolmella riistakolmiolla (4 x 4 x 4 km riistakolmiot) tarkoituksena selvittää alueen nisäkäslajistoa ja nisäkkäiden määrää. Lumijälkilaskennan yhteydessä kirjattiin ylös myös saukon jälkihavainnot. Lumijälkilaskennan yhteydessä kartoitettiin laajalti alueen oja- ja uomaverkostoa (liite 14). Lumijälkilaskennan yhteydessä havaitut saukon jäljet on raportoitu tässä raportissa.

Maastokäynnit tehtiin kahtena erillisenä päivänä 20.3.2024 ja 27.3.2024. Selvitystä tehtäessä valittujen kohdealueiden rantoja pitkin liikuttiin hiihtäen ja kävellen, saukon jälkiä ja jätöksiä etsien, tavoitteena tunnistaa saukon lisääntymis- ja levähdyspaikat.

Saukkoselvitysten aikaiset sää- ja lumiolosuhteet on esitetty alla taulukossa (Taulukko 11). Lunta oli selvityksiä edeltävinä viikkoina satanut hyvin niukasti. Ensimmäisen maastokäynnin aikaan hangen päällä oli ohut kerros uutta lunta, joka oli satanut kahdesta kolmeen vuorokautta aiemmin. Toisena maastopäivänä lunta oli satanut noin viisi senttimetriä kaksi kolme päivää ennen käyntiä.

Taulukko 11. Saukkoselvitysten aikana vallinnut säätila.

Ajankohta	Lämpötila	Tuuli	Pilvisyys	Lumitilanne
20.3.2024 klo	-5°C → 2°C	1 m/s → 1 m/s	1/8 → 3/8	n 100 cm
27.2023 klo 11:00 – 17:30	-13°C → 0°C	1 m/s → 1 m/s	5/8 → 3/8	80–90 cm

Kuva 125. Selvityksen ajankohtana 20.3.2024 oli lunta runsaasti, mutta auringonpaiste sulatti päivisin hangen pintaa. Kuvan Ryyinäsjoen on pitkä sula koskialue heti Ryyinäsen -järven alapuolella. Alue on hyvin potentiaalinen saucon lisääntymis- ja levähdyspaikka, mutta 20.3.2024 saucon jälkiä ei havaittu, lukuun ottamatta järven luusuassa sijaitsevaa padon alla säilynyttä vanhaa jälkeä.

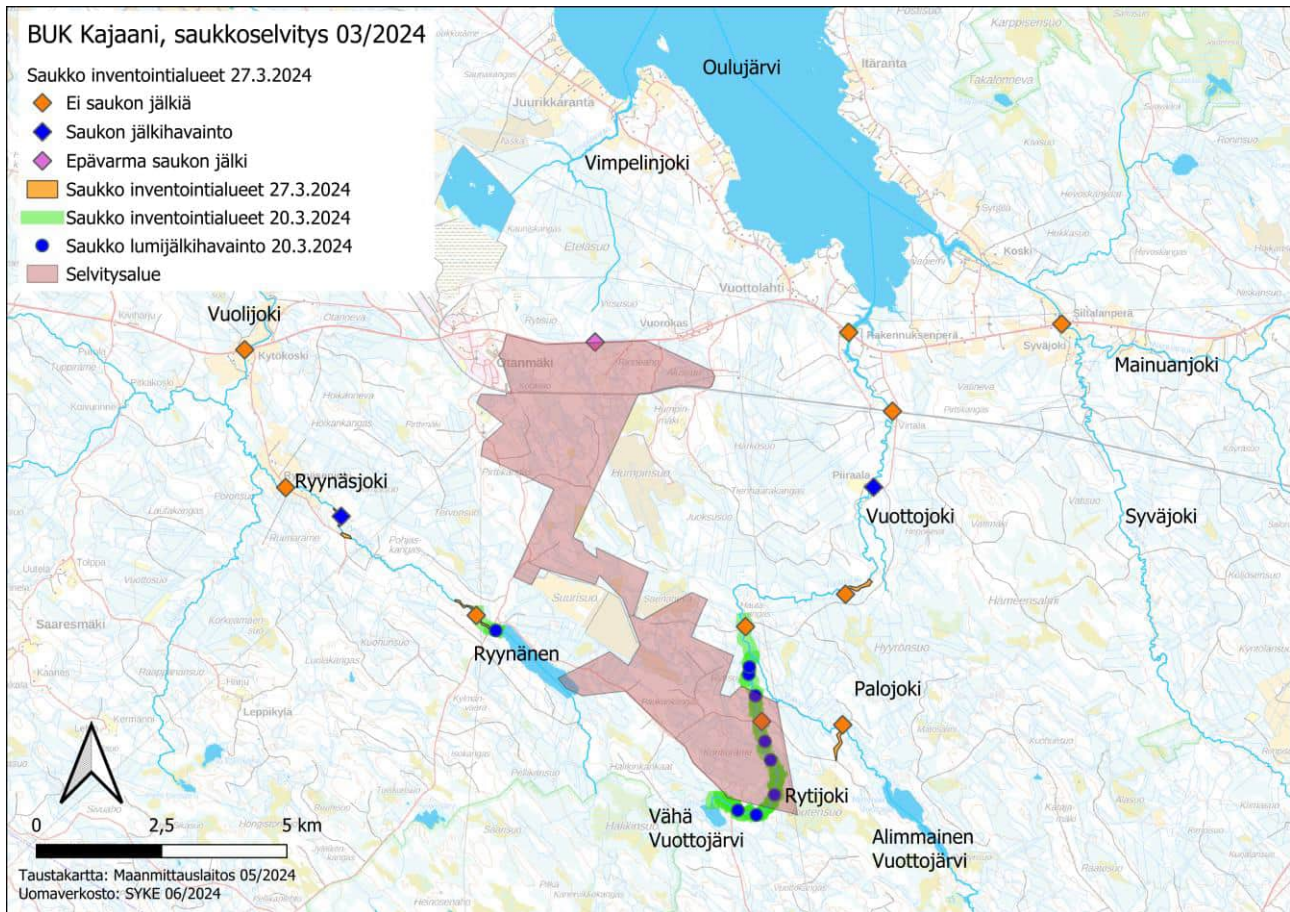

Kuva 126. Rynnäsjoen koskialueella havaittiin myös vaarantunut (VU) koskikara (*Cinclus cinclus*), kuvassa vastarannan laakean kiven päällä.

8.2.2 Tulokset

Saukkoselvityksessä lumijälkiä havaittiin useassa kohtaa Rytijokea ja Rynnäsjoella sekä Vuottojoella (Kuva 127). Selvityksen jälkihavaintojen perusteella Vuottojoen ja Rynnäsjoen virtavesijatsumot ovat osa saukon elinpiiriä. Lisääntymis- ja levähdyspaikaksi rajattavia alueita, ei kuitenkaan havaittu lumijälkilaskennan perusteella. Esimerkiksi saukon ulosteita, pesäpaikkoja tai selviä ruokailujälkiä ei havaittu. Havaitut saukon jäljet olivat saukon yksittäisiä kulkujälkiä. Selvitysalueella havaittiin useita potentiaalisia saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, kuten majavapatoja ja laajoja virtavesien sulapaikkoja. Muiden selvitysten yhteydessä havaittiin saukon jäljet myös Rytijoen länsipuolella sijaitsevalta Kontiorämeen ojitetulta alueelta. Saukot mitä todennäköisimmin hyödyntävät alueen ojituksia liikkumiseen laajemminkin.

Suomen lajitietokeskuksen tietokannassa ei ole havaintoja saukosta selvitysalueelta (Suomen Lajitietokeskus 2024d-e), mutta Vuolijoelta Rynnäsjoen uomaverkostosta on havainto vuodelta 2022 Kytökosken alueelta, Kokkolantien sillan läheisyydestä ja toinen havainto Vuolijoen alaosa vuodelta 2019. Selvitysalueella sijaitseva Rynnäsjoen -järvi ja siitä alkunsa saava Rynnäsjoki ovat Vuolijoen virtavesiä. Aiemmat saukkohavainnot Vuolijoelta tukevat käsitystä siitä, että alueen virtavedet ovat saukon reviiriä.

Kuva 127. Saukon jälkihavainnot ja selvitysalueet 20.3. ja 27.3.2024. Sinisillä nelikulmioilla ja ympyröillä merkattu saukon jälkihavainnot. Alueen joet virtaavat selvitysalueelta Oulujärveen.

Saukon jälkiä havaittiin runsaimmin Rytijoen alueella, jossa ainakin yksi saukkoyksilö oli kulkenut pitkän matkaa uomaa pitkin. Jäljet eivät olleet tuoreita, mutta kuitenkin tunnistettavissa saukon jäljiksi. Alueella oli tunnistettavissa muun muassa upottavassa lumessa saukon pariloikkajälkiä. Saukko oli mahdollisesti kulkenut paikoin myös jään alla, sillä Vähä Vuottojärven alapuolisessa Rytijoen uomassa jääpeite oli aukkoinen, erityisesti lähempänä järveä (Kuva 128 ja Kuva 129). Rytijoella havaittiin myös majavan patoja ja tuoreita majavan lumijälkiä ja ruokailujälkiä (Kuva 130).

Kuva 128. Rytijoki Vähä Vuottojärven luusuan alapuolella oli paikoin sula. Rytijoen yläosan alueelta tavattiin vanhempia saukon jälkiä.

Kuva 129. Rytijoen yläosassa Paukunkankaantien ja Joutensuon välisellä alueella on majavan padon seurauksena laaja tulvinut alue, josta puusto on kuollut. 20.3.2024 padotusta ei ollut, joten pato on purkautunut tai purettu.

Kuva 130. Majavan pato Rytijoen alaosassa Palojoentien yläpuolella. Saukko voi hyödyntää majavapatoja lisääntymis- ja levähdyspaikkana.

8.2.3 Epävarmuustekijät

Jälkien havaittavuuteen ja tunnistamiseen ovat voineet vaikuttaa lumijälkilaskennan lumitilanne ja sääolosuhteet, jotka eivät olleet parhaita mahdollisia. Kaksi-kolme päivää ennen maaliskuun (20.3.) laskentoja oli satanut noin yksi-kaksi senttimetriä kevyttä pakkaslunta. Päivisin lämpöasteet ja auringonpaiste alkoivat paikoin sulattamaan hangen pintaa, ja yöllä pakkasen kovetti hangen pintaa. Lisäksi tiheisiin metsänkohtiin lunta oli paikoin satanut hyvin vähän. Yleisesti jälkiä oli kuitenkin hyvin nähtävissä, josta kertoo samana ajankohtana (19-20.3.2024) riistakolmiona toteutettujen lumijälkilaskentojen runsas havaittujen lajien ja jälkien määrä. Havaittujen lumijälkien perusteella ei voitu määrittää tarkemmin saukkojen määrää tai sukupuolta.

8.2.4 Yhteenveto ja johtopäätökset

Selvitysalueella tavattiin saukon jälkiä sekä Rynäsjoen-Vuolijoen että Rytijoen-Vuottojoen alueilla. Jälkihavaintojen perusteella ei tunnistettu selviä rajattavia saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Alueelle sijoittuu kuitenkin useita saukon lisääntymis- ja levähdyspaikaksi soveltuvia alueita. Näitä ovat erityisesti Vähä-Vuottojärven luusua mukaan lukien Rytijoen yläosa, Rytijoen majavapatojen alueet ja Rynäsjoen koskipaikat. Myös etäämmältä selvitysalueelta Vuolijoen ja Vuottojoen koski- ja virtapaikat soveltuvat saukon lisääntymis- ja levähdysalueiksi.

Selvityksen jälkihavaintojen perusteella Rytijoen-Vuottojoen ja Rynäsjoen-Vuolijoen virtavesijatkumot ovat saukon elinpiiriä. Molemmissa, joissa on useita koski- ja virtapaikkoja, jotka pysyvät sulana talviaikaan ja soveltuvat siten myös saukon lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi. Saukkourokset liikkuvat kevättalvella pitkiäkin matkoja naaraita etsiessään, ja käyvät läpi sulana olevia joki- tai purojaksoja, jolloin jälkiä voi löytyä myös pitkän matkan päässä soveltuvista lisääntymis- ja levähdyspaikoista. Havaitut saukon jäljet esimerkiksi Rytijoella ovat saattaneet olla saukouroksen jälkiä. Saukon lisääntymis- ja levähdysalueita rajaamiseksi olisi suositeltavaa tehdä saukkokartoitus laajemmalla alueella sekä kesä- että lumijälkilaskentamenetelmällä.

Selvitysalueen pintavedet virtaavat pääosin ojitettujen turvemaiden kautta Rytijokeen ja Rynäsjokeen ja edelleen Oulujärveen. Maankäyttö, joka aiheuttaisi vedenlaadun heikentymistä voi heikentää saukon menestymistä ja saukon elinympäristöjä. Suomen ympäristökeskuksen (2020) lohikala-aineiston ja

koekalastusrekisterin tietojen mukaan Vuottojoen ja Ryytäsjoen virtavesireitit ovat lohikalavesistöjä, ja molemmissa esiintyy myös muuta kalalajistoa. Saukko käyttää ravinnokseen erityisesti kalaa ja sammakkoeläimiä (Sulkava 2017). Vedenlaadun heikentyminen, muun muassa kiintoaine- ja ravinnekuormitus, voi heikentää merkittävästi lohikalakantoja ja siten myös saukon ravintotilannetta (Turunen ym. 2019). Myös rantametsien hakkuut ja vesistöjärjestelyt (mm. patoaminen, perkaukset) heikentävät saukon elinympäristöä. Saukon elinympäristön turvaamiseksi on syytä välttää selvitysalueella Rytijokeen ja Ryytäsjokeen kohdistuvaa maankäyttöä, joka heikentäisi vedenlaatua tai muutoin heikentäisi alueen virtavesien ekologista tilaa. Saukon elinympäristönä toimivien virtavesien rannalle on suositeltavaa jättää käsittelemätön rantavyöhyke, jolla säilytetään luontainen kasvillisuus. Weisenberg ym. (2019) mukaan luontainen rantavyöhykkeen kasvillisuus on tärkeää saukon levähdyspaikan valinnassa. Iso-Britanniassa suositellaan (Natural England ym. 2013), että kaikenlaista mekaanista maaston muokkausta ja häirintää vältetään 100–200 metrin etäisyydellä saukon lisääntymisalueesta, ja että myös levähdysalueelle jätetään 30 metrin suojavyöhyke.

8.3 Saukkoselvitys kesällä

8.3.1 Aineistot ja menetelmät

8.3.1.1 Työstä vastaavat henkilöt

Saukkoselvityksen toteutuksesta ja raportoinnista vastasi FM ekologi Janne Tolonen. Raportin tarkastuksesta vastasi FM biologi Iina Koivunen. Molemmat työskentelevät luontoasiantuntijoina Sweco Finland Oy:ssä.

8.3.1.2 Tutkimusmenetelmät

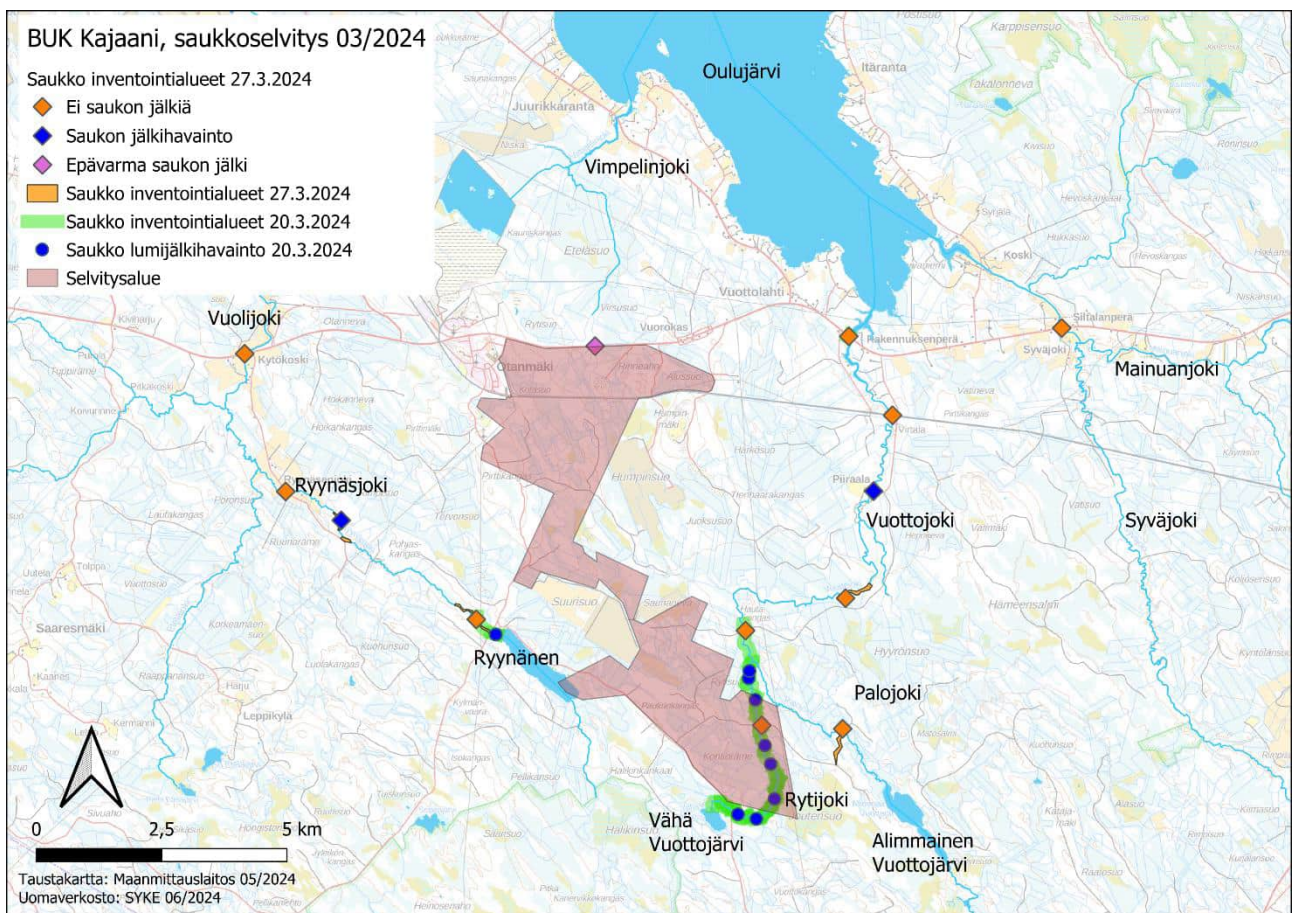
Kesäaikaisen saukkoselvityksen tarkoituksena oli täydentää kevättalvella (20.3.2024 ja 27.3.2024) tehtyä saukon lumijälkiin perustuvaa selvitystä. Saukon talvinen inventointi perustuu lumijälkilaskentaan saukon talvisilla ruokailupaikoilla ja niiden välillä. Saukkoselvitykset on helppoa tehdä talvella, jolloin voidaan myös varmistaa, onko selvitettävällä alueella lisääntymispaikkaa. Saukkonaaraat keskittävät pentueensa elämän ympäri vuoden sulana pysyville virtavesien osille, joten poikueen talvinen ruokailupaikka on osa saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkaa. Sekä kesällä, että talvella saukkoinventointi toteutetaan kulkemalla alueen vesistöjen rannat joko yhden tai useampia kertoja kauttaaltaan läpi (Nieminen & Ahola, 2017). Kesäselvityksessä havaittavia merkkejä saukosta voivat olla näköhavainnot saukoista, jäljet esimerkiksi rantahiekalla tai mudassa ja jätökset. Lisäksi pesä- ja levähdyspaikat voivat olla havaittavissa maastossa. Tyypillisiä pesä- ja levähdyspaikkoja voivat olla esimerkiksi luolat, kaatuneiden puiden muodostamat rydöt, suurten kuusten alustat ja majavan pesät (Nieminen & Ahola 2017). Saukon ulosteet ovat tunnistettavissa niille tyypillisestä rakenteesta ja hajusta. Uloste on usein tervamainen, tumma ja hajultaan traanimainen/imelä, ja sisältää usein kalansuomuja ja kalojen luita (Bang & Dahlström 2005; Kalliola & Nummelin 2021). Tyypillisesti saukon ulosteita löytyy muuta maastoa hieman korkeammilta erottuvilta paikoilta kuten isoilta kiviltä.

Saukon talviselvityksessä maaliskuussa 2024 lumijälkiä havaittiin useassa kohtaa Rytijokea ja Ryytäsjokeella sekä Vuottojoella, joihin myös kesäselvitykset kohdennettiin (Kuva 132). Kesäselvitykset toteutettiin 23.7.-24.7.2024 pienvesien inventointien yhteydessä ja 27.8.-28.8.2024 virtavesien koekalastusten yhteydessä. Inventointialueet on esitetty kartassa alemmassa kuvassa (Kuva 133).

Lumijälkihavaintojen perusteella Rytijoen-Vuottojoen ja Ryytäsjoen-Vuottojoen virtavesijatkumot ovat saukon elinpiiriä. Molemmissa joissa on useita koski- ja virtapaikkoja, jotka pysyvät sulana talviaikaan ja soveltuvat siten myös saukon lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi (Kuva 131). Lumijälkiselvityksessä ei kuitenkaan tunnistettu selviä rajattavia saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Havaitut jäljet olivat yksittäisten saukkoyksilöiden jättämiä jälkiä ja selviä merkkejä esimerkiksi poikueesta ei havaittu.

Kuva 131. Osa selvitysalueen virtavesien virtapaikoista pysyy sulana myös talvisin. Kuva 20.3.2024 Rynnäsjoen yläosasta läheltä Rynnäsjokea.

Kuva 132 Kajaanin selvitysalueen talvisessa saukkoselvityksessä tarkastetut pisteet ja saukkohavainnot. Taustakartta: Maanmittauslaitos, 2024.

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

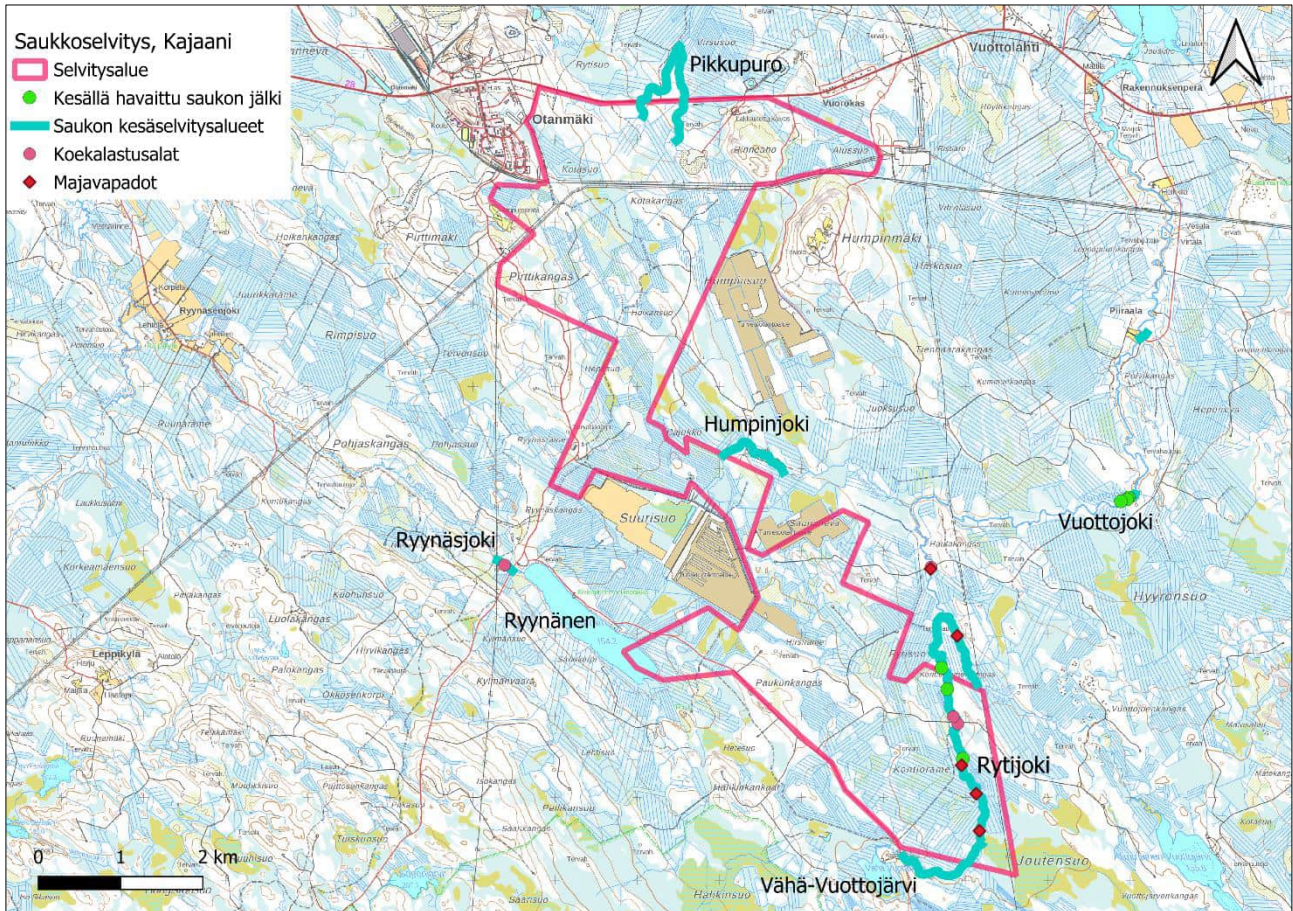
Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

8.3.2 Tulokset

Saukon kesäselvityksessä merkkejä saukosta havaittiin Rytijoella ja Vuottojoella (Kuva 133). Molemmilla alueilla havaittiin sekä saukon jälkiä rantahiekalla, että saukon ulosteita (Kuva 134). Saukon ulosteita havaittiin erityisesti suurikokoisilla kivillä jokien koski- ja virtapaikoissa (Kuva 135). Ulosteissa erottui selvästi kalansuomuja, kalanluita ja osassa myös linnun sulkia. Mahdollista saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ei kuitenkaan ole tässä raportissa tarkemmin määritetty ja rajattu, koska selvitysalueelta ei todennettu selvää pesimäpaikkaa tai jälkiä saukkoipoikueesta.

Kuva 133 Kajaanin selvitysalueen kesäaikaisessa saukkoselvityksessä tarkastetut uomajaksot ja saukkohavainnot. Taustakartta: Maanmittauslaitos, 2024.

Kuva 134. Saukon uloste Rytijoen kivikossa.

Mahdollisia saukon pesäpaikkoja alueella voivat olla havaitut useat majavan padot ja pesät. Suuria majavan patoja havaittiin erityisesti Rytijoella (Kuva 136). Majavapatojen alueella oli runsaasti jälkiä, kuten kulunutta maastoa, polkuja ja rantakasvillisuutta. Osa jäljistä oli selvästi majavan, mutta saukon jäljet ovat voineet peittyä runsaisiin majavan jälkiin. Majavasta tehtiin myös näköhavainto Rytijoella. Majavapatojen alueella sauikkojen jälkien havainnointia vaikeuttivat vesisyvyys ja luhtaiset upottavat rannat, joilla ei voinut jalkaisin kulkea (Kuva 136).

Kuva 135. Saukon ulosteella merkkamaa kivi Rytijoessa.

Kuva 136. Majavapadon alue Palojoessa.

8.3.3 Epävarmuustekijät

Kesäaikaan saukon jälkien havaitseminen on haastavampaa kuin talvella ja kesällä saukot liikkuvat saalistamassa laajoilla alueilla. Kesäaikainen selvitys tehtiin täydentämään ja varmistamaan talviaikaisessa lumijälkiin perustuvassa selvityksessä tehtyjä havaintoja, ja yhdessä nämä antavat melko luotettavan kuvan saukkojen esiintymisestä selvitysalueella. Talviaikaisen lumijälkiin perustuvaan selvityksen tulokseen on voinut vaikuttaa selvitystä edeltäneet sääolosuhteet, kuten lumisateet. Kalastotietojen perusteella selvitysalueen virtavedet ovat melko vähäkalaisia, joten saukot voivat tällaisella pienillä vähäkalaisilla jokialueilla liikkua melko paljon ja vaihtaa ruokailualueita usein. Tällöin mahdolliset poikueiden ruokailujäljet ovat voineet jääneet huomaamatta lumitilanteen ja saukkojen liikkumisen seurauksena. Mahdollisten saukon kesäjälkien havainnointia majavapatojen alueilla vaikeutti hankalasti jalkaisin kuljettava rantaluhta.

8.3.4 Yhteenveto ja johtopäätökset

Saukkourokset liikkuvat kevättalvella pitkiäkin matkoja naaraita etsiessään, ja käyvät läpi sulana olevia joki- tai purojaksoja, jolloin jälkiä voi löytyä myös pitkän matkan päässä soveltuvista lisääntymis- ja levähdyspaikoista. Sulana pysyvillä uomajaksot, joilla saukon jälkiä havaitaan talvella, voidaan varmistaa lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi kesäaikaisten jälkihavaintojen perusteella. Selvitysalueella havaittiin saukon lisääntymis- ja levähdyspaikaksi soveltuvia, talvella avoimena pysyviä vesistön osia, joissa havaittiin saukon jälkiä sekä talvella että kesällä. Mahdollista lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ei kuitenkaan ole tässä raportissa tarkemmin määritetty ja rajattu, koska selvitysalueelta ei todennettu selvää pesimäpaikkaa tai jälkiä saukupoikueesta. Vuottojoen ja Rytijoen virtapaikoilla havaittiin sekä kesällä, että talvella saukon jälkiä ja ulosteita. Talvella havaituista jäljistä ei edeltäneiden sääolosuhteiden vuoksi pystytty määrittämään koskella liikkuneiden saukkojen ikää ja sukupuolta, joten ei voida varmaksi sanoa, onko koskella saukon lisääntymispaikka. Jälkien esiintyminen sekä kesällä että talvella viestii pysyvästä saukon elinpiiristä.

Selvitysalueen pintavedet virtaavat pääosin ojitettujen turvemaiden kautta Rytijokeen ja Rynnäsjokeen ja edelleen Oulujärveen. Maankäyttö, joka aiheuttaisi vedenlaadun heikentymistä voi heikentää saukon

menestymistä ja saukon elinympäristöjä. Suomen ympäristökeskuksen lohikala-aineiston (2020) ja koekalastusrekisterin tietojen mukaan Vuottojoen ja Ryytäsjoen virtavesireitit ovat lohikalavesistöjä, ja molemmissa esiintyy myös muuta kalalajistoa. Saukko käyttää ravinnokseen erityisesti kalaa ja sammakkoeläimiä (Sulkava 2017). Vedenlaadun heikentyminen, muun muassa kiintoaine- ja ravinnekuormitus, voi heikentää merkittävästi lohikalakantoja ja siten myös saukon ravintotilannetta (Turunen ym. 2019). Myös rantametsien hakkuut ja vesistöjärjestelyt (mm. patoaminen, perkaukset) heikentävät saukon elinympäristöä.

Saukon elinympäristön turvaamiseksi on syytä välttää selvitysalueella Rytijokeen ja Ryytäsjokeen kohdistuvaa maankäyttöä, joka heikentäisi vedenlaatua tai muutoin heikentäisi alueen virtavesien ekologista tilaa. Saukon elinympäristönä toimivien virtavesien rannalle on suositeltavaa jättää käsittelemätön rantavyöhyke, jolla säilytetään luontainen kasvillisuus. Weisenberg ym. (2019) mukaan luontainen rantavyöhykkeen kasvillisuus on tärkeää saukon levähdyspaikan valinnassa. Iso-Britanniassa suositellaan (Natural England ym. 2013), että kaikenlaista mekaanista maaston muokkausta ja häirintää vältetään 100–200 metrin etäisyydellä saukon lisääntymisalueesta, ja että myös levähdysalueelle jätetään 30 metrin suojavyöhyke.

Mikäli selvitysalueen virtavesiin, erityisesti Ryytäsjokeen, Rytijokeen ja Vuottojokeen kohdistuu maankäytönsuunnitelmia, jotka voivat vaikuttaa havaittuihin saukon elinympäristöihin, olisi hyvä toistaa saukkoselvitys lumijälkilaskentana laajemmalla alueella Vuotto- ja Ryytäsjokea. Runsaisiin jälkihavaintoihin perustuen voidaan pitää todennäköisenä, että alueella sijaitsee saukon lisääntymis- ja levähdysalueita, joita ei vuoden 2024 selvitysten tulosten perusteella pystytty rajaamaan.

9. PIENVEDET

9.1 Johdanto

Pienvesiselvityksen tavoitteena oli tunnistaa lain suojaamat pienvesiluontotyypit ja tunnistaa tarpeet mahdollisille vesilain poikkeamisluvulle tai vesiluvulle.

9.1.1 Pienvesien lainsuoja vesilaissa

Vesilain 2. luvun 11 § määrittelee ne vesiluontotyypit, joiden luonnontilan vaarantaminen on kielletty, ellei viranomainen myönnä hanketoimijalle poikkeuslupaa:

”Luonnontilaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven tai lähteen taikka muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevan noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty.

Lupaviranomainen voi yksittäistapauksessa hakemuksesta myöntää poikkeuksen 1 momentin kiellosta, jos momentissa mainittujen vesiluontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Jos 1 momentissa tarkoitettu seuraus aiheutuisi hankkeesta, johon on haettu tämän lain mukaista lupaa, lupa-asian yhteydessä on viran puolesta tutkittava kysymys poikkeuksen myöntämisestä. Poikkeuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä lupaviranomaisen luvasta säädetään.”

Vesilain tausta-aineisto (Hallituksen esityksestä Eduskunnalle vesilain uudistamiseksi, HE 277/2009 vp) määrittelee vesilain 2. luvun 11 §:n tulkintaa seuraavasti.

”Ensisijaisesti kysymys on luontotyypeistä, joiden olennaiset ominaispiirteet eivät ole muuttuneet muokkauksen seurauksena. Käsitettä ei kuitenkaan ole tulkittava ahtaasti niin, että se kattaisi vain täysin ihmistoiminnan vaikutuksen ulkopuolelle jääneet kohteet. Ensinnäkin vähäiset olennaisiin ominaispiirteisiin vaikuttamattomat muutokset ovat mahdollisia ilman, että luonnontilaa pidetään palautumattomana. Toisaalta luonnontila on saattanut palautua muutosten jälkeen pitkäaikaisen luonnollisen kehityksen tai ennallistamistoimenpiteiden seurauksena. Säännös ei sen sijaan koske tilanteita, joissa luontotyyppille olennaiset ominaispiirteet on pysyvästi menetetty. Luonnontilaisuuden käsite vesilaissa vastaisi pitkälti sitä, mitä metsälain 10 §:ssä tarkoitetaan luonnontilan kaltaisella tilalla. Metsäasetuksen (1200/1996) 8 §:n mukaan elinympäristöä nimittäin pidetään luonnontilaisen kaltaisena, jos sen biologisen monimuotoisuuden kannalta olennaiset ominaispiirteet ovat säilyneet aikaisemmasta ihmisen toiminnasta huolimatta tai elinympäristöä on käsitelty metsälain nojalla annettujen määräysten mukaisesti. Näkökulma on vesilaissa kuitenkin osittain toinen, sillä esimerkiksi metsälain mukaisia pienvesien lähiympäristöjä voidaan pitää luonnontilaisen kaltaisena, vaikka itse uoma ei vesilain tarkoittamalla tavalla olisikaan luonnontilainen veden laadun huonontumisen tai virtaussuhteiden muuttumisen vuoksi. Säännöksen taustalla on nykyisen vesilain muuttamiskielto, mikä on otettava huomioon säännöksen tulkinnassa. Säännös esimerkiksi rajoittuu itse uomaan, eikä se koske laajemmin uoman lähiympäristön käyttöä, jota säännellään muun muassa metsälaissa. Säännös myös viittaa fyysiseen muuttamiseen, eikä se koske pilaamisesta aiheutuvaa veden laadullista muuttamista.”

Vesilain 3. luvun 2 § puolestaan määrittelee ne tapaukset, joissa ympäristön muuttaminen vaatii hankkeelle vesilupaa:

”Vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos:

- 1) aiheuttaa tulvan vaaraa tai yleistä vedenvähyyttä;*
- 2) aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista;*
- 3) melkoisesti vähentää luonnon kauneutta, ympäristön viihtyisyyttä tai kulttuuriarvoja taikka vesistön soveltuvuutta virkistyskäyttöön;*
- 4) aiheuttaa vaaraa terveydelle;*
- 5) olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä;*
- 6) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa kalastukselle tai kalakannoille;*
- 7) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vesiliikenteelle tai puutavaran uitolle;*
- 8) vaarantaa puron uoman luonnontilan säilymisen; tai*
- 9) muulla edellä mainittuun verrattavalla tavalla loukkaa yleistä etua.”*

9.1.2 Keskeisiä käsitteitä

Vesistö on vesilain määritelmän (1. luku, 3 §, 3. kohta) mukaan järvi, lampi, joki, puro tai muu luonnollinen vesialue taikka tekojärvi, kanava tai muu keinotekoinen vesialue. Vesistönä ei kuitenkaan pidetä noroa, ojaa ja lähdettä.

Joki on vesilain määritelmän (1. luku, 3 §, 5. kohta) mukaan virtaavan veden vesistö, jonka valuma-alue on vähintään 100 km².

Puro on vesilain määritelmän (1. luku, 3 §, 5. kohta) mukaan jokea pienempi virtaavan veden vesistö.

Noro on vesilain määritelmän (1. luku, 3 §, 6. kohta) mukaan puroa pienempi vesiuoma, jonka valuma-alue on vähemmän kuin kymmenen neliökilometriä ja jossa ei jatkuvasti virtaa vettä eikä kalankulku ole merkittävässä määrin mahdollista.

9.2 Aineistot ja menetelmät

9.2.1 Työstä vastaavat henkilöt

Pienvesiselvityksen toteutuksesta ja raportoinnista vastasivat FM biologi Iina Koivunen ja FM ekologi Janne Tolonen. Raportin tarkastuksesta vastasi FT Jaakko Leppänen. Kaikki työskentelevät Sweco Finland Oy:ssä.

9.2.2 Tutkimusmenetelmät

Pienvesiselvityksessä selvitysalueelta ja sen läheisyydestä pyrittiin tunnistamaan vesilain 2. luvun 11 § mukaiset vesiluontotyypit, eli luonnontilaiset norot, lähteet ja alle hehtaarin kokoisen lammet sekä ne vesistöt, joiden muuttaminen vaatii vesilain 3. luvun 2 § mukaista vesilupaa.

Alustava tarkastelu tehtiin karttatarkasteluina avoimiin paikkatietoaineistoihin perustuen ja Scalgo Live-ohjelmaa hyödyntäen. Paikkatietotarkastelussa hyödynnettiin maastotietokannan hydrografia-aineistoja (Maanmittauslaitos 2024) ja Erityisen tärkeät elinympäristökuviot -aineistoa (Metsäkeskus, 2024). Karttatarkastelussa pyrittiin tunnistamaan potentiaalisesti luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset vesimuodostumat sekä selvitysalueelta, että selvitysalueen ympäristöstä niiltä kohteilta, joiden valuma-alueelle selvitysalue sijoittuu. Lähtötietoina käytettiin myös selvitysalueella tehdyn luontotyyppi- ja kasvillisuus selvityksen aikana tehtyjä havaintoja.

Alustavassa tarkastelussa tunnistetut kohteet käytiin tarkastamassa maastossa 23.-24.7.2024 ja 27.-28.8.2024. Purojaksot inventoitiin Metsähallituksessa kehitettyä puroinventointimenetelmää (Luhta & Moilanen, 2020) hyödyntäen. Menetelmässä inventoitava purojakso kuljetaan alavirrasta ylävirtaan päin ja puro jaetaan yhtenäisiin jaksoihin, joista kirjoitetaan kuvaus ja merkitään ylös keskeiset muuttujat: syvyys, leveys, virtauksen laatu, pohjan laatu, pohjakasvillisuuden laatu ja määrä, rantavyöhykkeen ominaisuudet, kutupaikkojen, monttujen ja suojapaikkojen määrä, uoman mutkittelu, leveysvaihtelun määrä, puuaineksen määrä uomassa ja luonnontilaisuutta muuttaneet tekijät. Lopuksi kunkin uomajakson luonnontilaisuus arvioidaan asteikolla 0 (suojeluarvo vähäinen) – 5 (täysin luonnontilainen). Samaa menetelmää sovellettiin myös norojen ominaispiirteiden havainnointiin. Norojen ja purojen erottamiseksi (erilaisen lainsuojan vuoksi) kiinnitettiin erityistä huomiota kalankulun mahdollisuuteen ja mahdolliseen kausikuivuuteen. Lähteiden luonnontilaisuutta arvioitiin pienvesioppaan (Tolonen ym., 2019) ohjeiden mukaisesti. Erityistä huomiota kiinnitettiin purkupisteen tai purku-uoman luonnontilaisuuteen, ympäröivään kasvillisuuteen, lähdettä ympäröivään pienilmastoon ja lähteisyyttä indikoiviin putkilokasvi- ja sammallajeihin.

9.3 Tulokset

Selvitysaluerajauksen sisällä on potentiaalisesti vesilain 2. luvun 11 §:n turvaama kohde (lähde, lähteikkö, tihkupinta). Kohteen luonnontilaisuus tai sen kaltaisuus tulee varmistaa maastokäynnillä kaudella 2025 ennen jatkotoimenpiteiden suunnittelua (mahdollinen poikkeuslupavalmistelu). Selvitysalueella ei karttatarkastelun ja vuonna 2024 tehdyn kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen perusteella ollut muita vesilain 2. luvun 11 § mukaisia luonnontilaisia lähteitä, noroja tai lampia. Selvitysalueella esiintyi kuitenkin luonnontilaisia puroja ja muita vesistöjä, joiden tilan muuttamista koskee vesilain 3. luvun 2 § mukainen yleinen luvanvaraisuus.

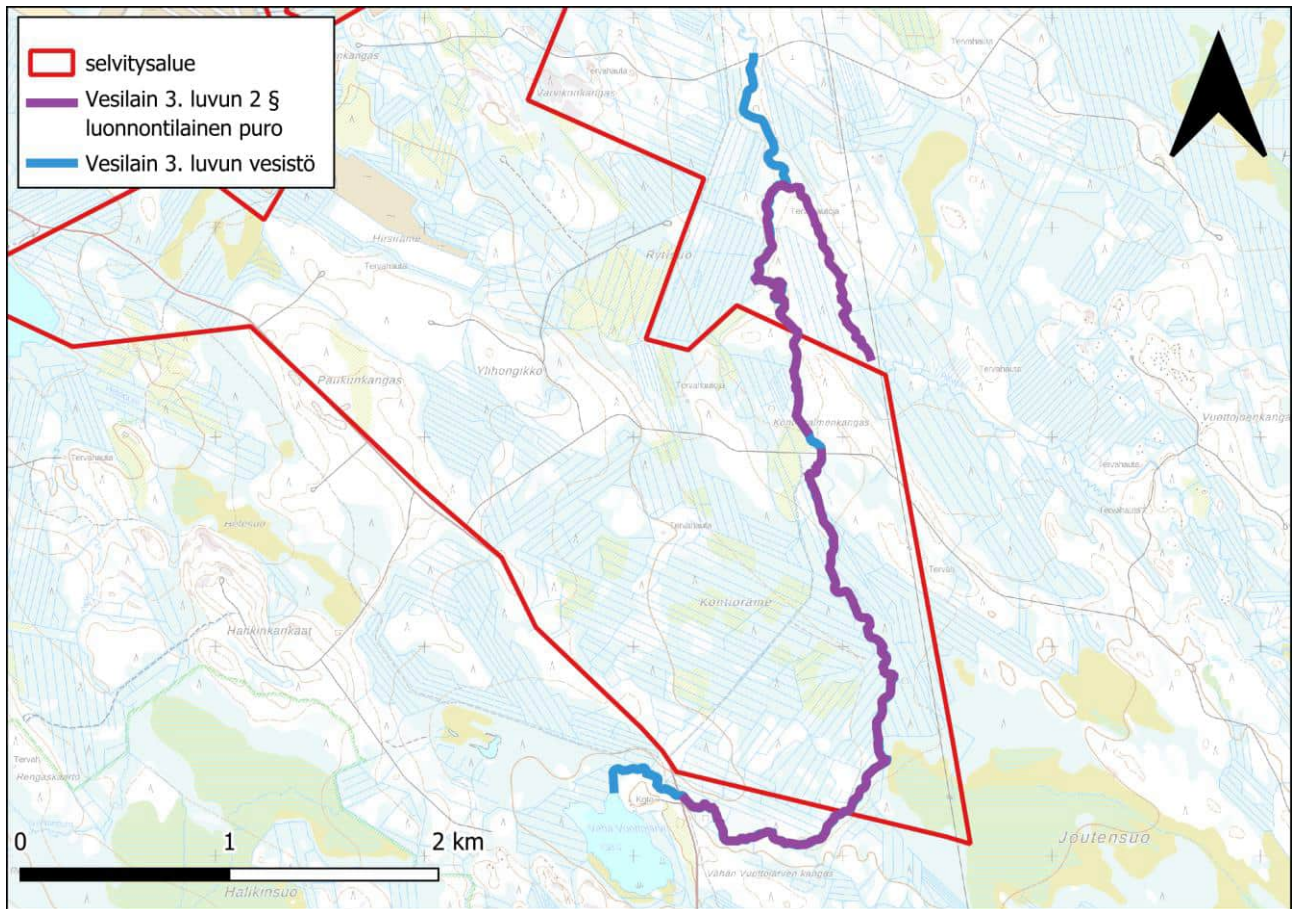
9.3.1 Purot

9.3.1.1 Rytijoki, Vuottojoki ja Palojoki

Rytijoki, joka nimestään huolimatta on vesilain määritelmän mukaan puro (valuma-alue noin 24 km²), virtaa selvitysalueen läpi sen eteläisessä kärjessä (Kuva 137). Rytijoessa vaihtelevat lyhyet koskijaksot, pitkät suvantojaksot ja majavan padottamat tulvivat kosteikkoaltaat. Inventoinnin perusteella lähes koko uomaa voidaan pitää luonnontilaisena tai luonnontilaisen kaltaisena purona. Osalla jaksoista havaittiin jälkiä vanhoista uoman perkauksista ja paikoin metsänhakkuut sekä ojitukset ulottuvat melko lähelle uomaa. Enimmäkseen hakkuiden ja uoman väliin on kuitenkin jätetty reilun levyinen suojavyöhyke. Peratut uomanosuudet olisivat monella jaksolla ennallistettavissa.

Rytijoki ja Vuottojoki, johon sen vedet laskevat, ovat Suomen ympäristökeskuksen (2020) aineiston perusteella lohikalajokia. Vuottojokeen on tehty ELY-keskuksen tietojen mukaan järvitäimenen, kirjolohen, siian ja harjuksen istutuksia. Vuoden 2024 koekalastuksissa Rytijoesta saatiin saaliiksi ahvenia ja made (luku 10). Rytijoen koski- ja virtapaikoissa kivien pinnalla oli jonkin verran sammalia, muun muassa kinnassammalta (*Scapania sp.*) ja koskikoukkusammalta (*Dichelyma falcatum*). Virtänäkinsammalta (*Fontinalis dalecarlica*) esiintyi inventointialueen alemmilla koskiosuuksilla. Rytijoella havaittiin saukon jätöksiä ja jälkiä, mutta kohteesta ei rajattu lisääntymis- ja levähdyspaikkaa.

Lisäksi inventointiin Rytijokeen yhtyvää Palojokea. Myös Palojoki on vesilain määritelmän mukaan puro. Palojoen alaosassa on pieni koskijakso, josta ylävirtaan joki on hidasvirtainen ja majavan patoama. Palojoen vesi oli selvästi Rytijoen vettä kirkkaampaa (Kuva 139). Palojoen alaosan pienessä koskessa havaittiin kivien pinnalla jonkin verran virtänäkinsammalta.

Kuva 137. Rytijoki ja Vuottajoki. Inventoinnin perusteella luonnontilaiseksi tai luonnontilaisen kaltaiseksi todettu uomajakso Rytijoessa on korostettu violetilla. Vesilain yleinen luvanvaraisuus koskee vesistöä myös sinisellä korostetuilta osilta.

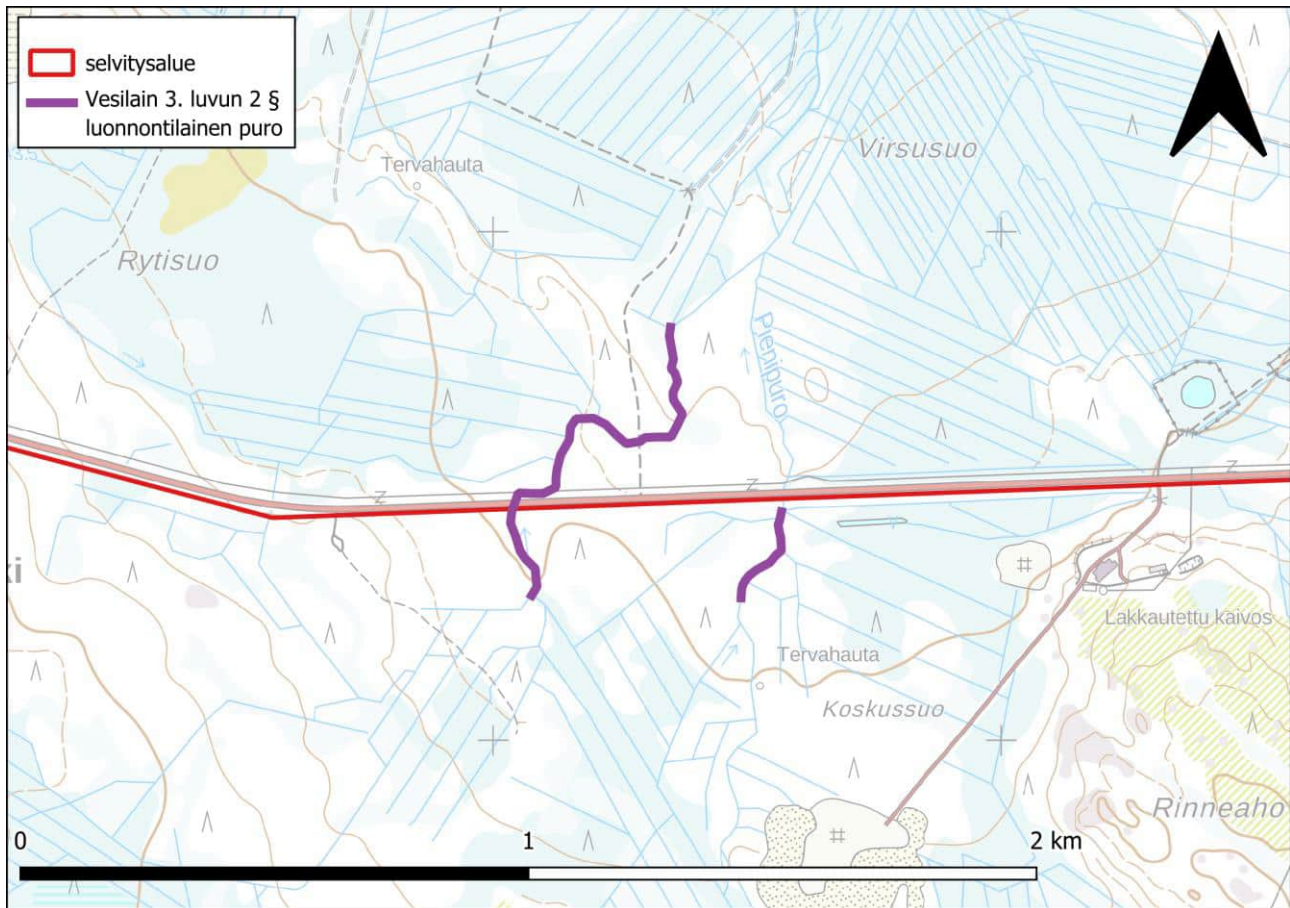
Kuva 138. Rytijoen koskialue selvitysalueelta alavirtaan. Uomassa on merkkejä vanhoista uoman perkauksista, muun muassa isoja kiviä on todennäköisesti siirretty uoman reunoille.

Kuva 139. Pieni koskijakso Rytijokeen yhtyvän Palojoen alaosalla.

9.3.1.2 Pienipuro

Selvitysalueen pohjoisreunalla virtaava Pienipuro on melko voimakkaasti ojitettu ja perattu puro (Kuva 140, Kuva 141). Pienipuron päähaaran uoma on enimmäkseen hiekkapohjainen, virtaus hidasta ja mutkittelu on vain vähän. Alempana uomaa reunustavat korkeat perkausvallit. Rantavyöhykkeellä on vanhoja ajouria ja suoraan uomaan laskevat ojat ovat tuoneet puroon hiekkaa. Pienipuron yläosissa (Kokkolantien eteläpuolella) ja puroon lännen puolelta yhtyvässä haarassa (Kokkolantien etelä- ja pohjoispuolella) on kuitenkin myös luonnontilaisen kaltaisia jaksoja. Näillä jaksoilla esiintyy myös koskimaisuutta, vaihtelevampaa raekokoa ja purosammalia. Uomassa oli myös jonkin verran leveysvaihtelua ja pienialaista mutkittelu. Vaikka nämäkin purojaksot ovat selvästi muuttuneet ihmistoiminnan seurauksena (mm. uoman perkaus, valuma-alueen ojitukset), niin uomaan on palautunut ja on palautumassa selvästi luonnontilaisen kaltaisen puron ominaispiirteitä. Pienipurossa ei havaittu kaloja inventoinnin aikana. Vähäisen virtaaman ja matalan vesisyvyyden seurauksena kaloista olisi todennäköisesti tehty havaintoja, jos niitä inventointijaksolla olisi ollut. Kumpikaan Kokkolantien tierummuista ei muodostanut vaellusestettä kaloille. Läntisemmän haaran metsätien kohdalle on hiljattain asennettu uusi tierumpu, jonka seurauksena uomaan on päätnyt runsaasti mursketta. Läntisempi haara on selvästi pienempi virtaamaltaan (Kuva 142). Läntisessä uomassa Kokkolantien eteläpuolella uomassa oli paikoin runsaasti rautasakkaa.

Kuva 140. Inventoinnin perusteella luonnontilaiseksi tai luonnontilaisen kaltaiseksi todetut uomajaksot Pienipurossa ja sen sivuhaarassa ovat korostettu violetilla.

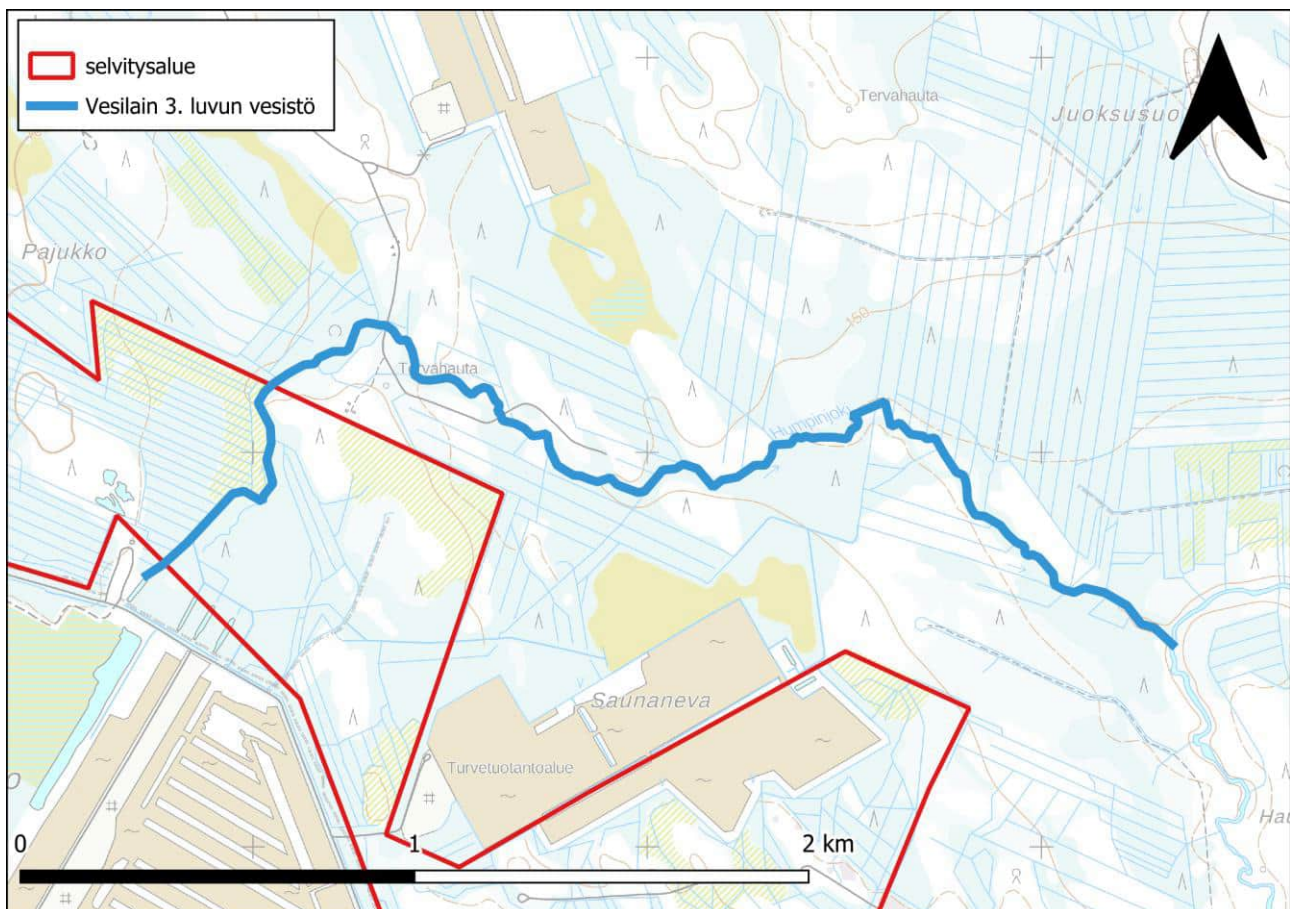
Kuva 141. Pienipuron uomaa Kokkolantien pohjoispuolelta.

Kuva 142. Pienipuron läntisempi latvaara Kokkolantien eteläpuolella.

9.3.1.3 Humpinjoki

Selvitysalueen keskivaiheilla turvetuotantoalueiden alapuolella sijaitseva Humpinjoki on myös nimestään huolimatta valuma-alueensa koon (16 km²) puolesta puro (Kuva 143). Humpinjoki inventoitiin metsäautotien alituskohdasta ylöspäin turvetuotantoalueelle saakka. Inventoinnin perusteella Humpinjoessa ei ole selvitysalueella luonnontilaisen kaltaisia uomajaksoja. Alempana Humpinjoessa on kuitenkin karttatarkastelun perusteella hyvin todennäköisesti myös luonnontilaisempia jaksoja. Uomaa on perattu voimakkaasti, ja metsätaloustoimet (hakkuut, ojitukset) ovat monessa kohtaa ulottuneet uomaan asti. Virtaus on hyvin hidasta ja koko selvitysalueelle sijoittuvalla jaksolla on lukuisia majavan patoja (Kuva 144). Majavan padot estävät kalojen vaelluksen Humpinjoessa. Humpinjoen vesi on voimakkaasti humuksen värjäämää. Humpinjoki kuitenkin laskee Vuottojokeen (keskisuuret turvemaiden joet), jonka ekologinen tila on luokiteltu hyväksi, ja joka on Suomen ympäristökeskuksen aineistojen mukaan lohikalajoki. Majavan patojen synnyttämät tulvivat rantakosteikot ja runsasvetiset ojat tekivät Humpinjoen inventoinnista haastavaa.

Kuva 143. Humpinjoki on etenkin selvitysalueelle sijoittuvalla osallaan ihmistoiminnan voimakkaasti muuttama puro, mutta kokonaisuutena vesilain 3. luvun yleisen luvanvaraisuuden piirissä oleva vesistö. Humpinjoki laskee Vuottojokeen. Joki inventoitiin metsäauto tien alituskohdasta ylöspäin turvetuotantoalueelle saakka.

Kuva 144. Humpinjoessa oli useita pieniä majavan patoja. Kuva Humpinsuontien ja turvetuotantoalueen väliseltä osuudelta. Vesi oli voimakkaasti humuksen värjäämää ja uomassa oli paikoin myös paljon rautasakkaa.

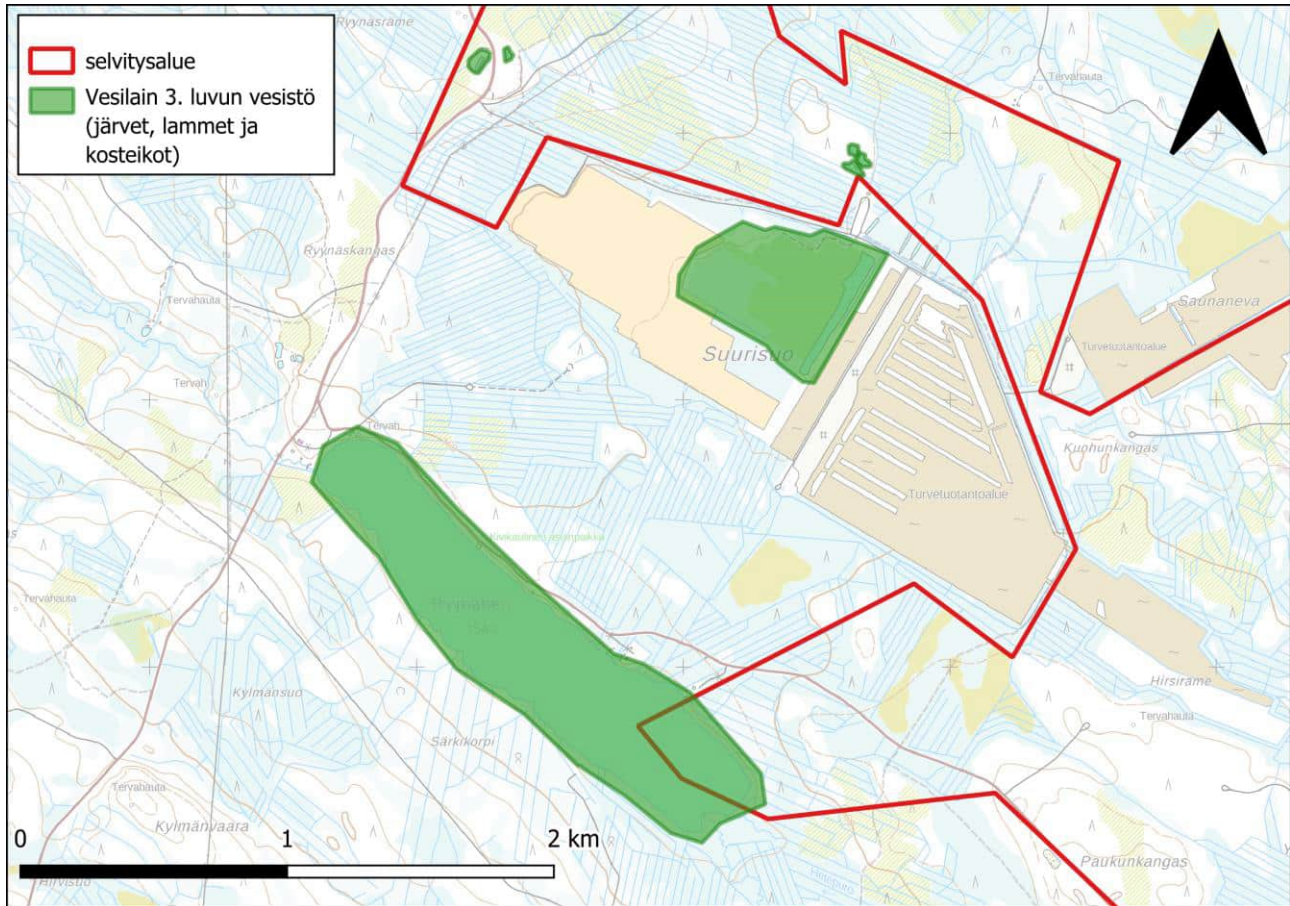
9.3.2 Järvet, lammet ja kosteikot

Selvitysalueen keskivaiheilla on useita ihmisen vuosikymmeniä sitten (historialliset ilmakuvat: välillä 1963–1994) kaivamia lampia ja yksi kosteikkoalue (Kuva 145). Ne voidaan tulkita vesilain määritelmän mukaisiksi keinotekoisiksi vesistöiksi, jolloin niiden tilan muuttaminen on vesilain 3. luvun 2 § mukaisesti yleisesti luvanvaraista. Selvitysalueen keskiosan kaivetuilla lammilla ja Suurisuo- turvetuotantoalueen pohjoispuolissa lammissa oli runsaasti vesikasvillisuutta (Kuva 146), mm. lummetta, uistinvitaa, palpakkoa, järvikortetta, pullosaraa ja vesihernettä sekä sirppisammallajia. Ryynäsentien viereisessä lammessa oli runsaasti järvikortetta ja lummetta (Kuva 148). Selvitysalueen välittömään läheisyyteen Suurisuo- turvetuotantoalueelle rakennetun kosteikon vesikasvillisuus on myös luonnontilaisen kaltaista (Kuva 147). Kosteikon kasvillisuutta on muun muassa osmankäämi, sarat, palpakot, vesiherne, uistinviita ja vesikuusi.

Selvitysalueen länsireunalta valuu vesiä myös Ryynäsjärveen, joka on selvitysalueen rajauksen sisällä ainoa luokiteltu pintavesimuodostuma. Se kuuluu mataliin runsashumuksisiin järviin, ja sen ekologinen tila on hyvä. Ryynäsjärvi on vesilain mukainen vesistö, eli mikäli alueen maankäyttö aiheuttaa vesilain 3. luvun 2 § mukaisia muutoksia Ryynäsjärveen, on toiminta luvanvaraista.

Selvitysalueella sijaitsee useita suoelinympäristöjä, joissa osassa on myös pieniä avovesialueita. Vesialueita ei ole merkattu maastotietokantaan lampina, mutta osa avovesialueista erottuu Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvista. Selvitysalueen soiden avovesialueet ovat pienialaisia suoelinympäristöjen rimpipintoja, lampareita ja kapeita suojuotteja, joista osa on selvästi kausikuivia. Osassa taas vettä on todennäköisesti läpi vuoden, koska niissä esiintyi jonkin verran vesikasveja kuten lummetta (Kuva 149). Tässä luvussa ei kuvailla

tarkemmin suoluontotyyppejä, vaan ne on kuvailtu kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitystä koskevassa luvussa 2. Soilla ei havaittu selviä laajempia vesialueita, jotka olisivat selvästi vesilain mukaisia lampia.

Kuva 145. Selvitysalueen keskiosissa on useampi ihmisen kaivama lampi ja isohko kosteikkoalue. Nämä ja Ryynänen (järvi) ovat vesilain 3. luvun mukaisia vesistöjä, joiden tilan muuttamista koskee yleinen luvanvaraisuus.

Kuva 146. Pohjoisempi Suurisuo turvetuotantoalueen pohjoispuolella sijaitsevista pienistä kaivetuista lammista. Lammen vesikasvillisuus on runsasta.

Kuva 147. Suurisuon kosteikkoalue.

Kuva 148. Selvitysalueella Rynäsraheen itäpuolella Rynäsäntien varressa sijaitseva kaivamalla syntynyt lampi oli luontaisen kehityksen seurauksena hyvin luonnontilaisen kaltainen.

Kuva 149. Selvitysalueen pohjoisosassa rautatien pohjoispuolella lähellä Otanmäen keskustaa sijaitsevan Kotasuon avovesialueita.

9.4 Epävarmuustekijät

Pienvesiselvityksissä jonkin verran epävarmuutta liittyy luonnontilaisuuden käsitteen tulkintaan (Tolonen ym., 2019). Toinen epävarmuustekijä liittyy pienvesikohteiden, etenkin norojen ja lähteiden löydettävyyteen maastossa. Läheskään kaikkia pienvesikohteita ei ole aina merkitty maastokartoille. Erityisesti pienialaiset lähteet ja norot voivat kuivana kautena olla vaikeasti havaittavia painanteita maastossa. Pienvesiselvityksen paikkatieto- ja maastoselvitysten lisäksi alueella on kuitenkin tehty myös kattava kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys, jonka yhteydessä tehtyjä havaintoja pienvesikohteista hyödynnettiin myös tämän selvityksen toteutuksessa.

9.5 Yhteenvedo ja johtopäätökset

Selvitysaluerajauksen sisällä on potentiaalisesti vesilain 2. luvun 11 §:n turvaama kohde (lähde, lähteikkö, tihkupinta). Kohteen luonnontilaisuus tai sen kaltaisuus tulee varmistaa maastokäynnillä kaudella 2025 ennen jatkotoimenpiteiden suunnittelua (mahdollinen poikkeuslupavalmistelu). Selvitysaluerajauksen sisällä ei ole muita vesilain 2. luvun 11 § mukaisia luonnontilaisia noroja, lähteitä tai lampia, joiden tilan heikentäminen on lain mukaan kielletty.

Selvitysalueella ja sen vaikutuspiirissä on kaksi vesilain 3. luvun 2 § mukaista osittain tai kokonaan luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaista puroa:

- Rytijoki, joka virtaa selvitysalueen eteläosan poikki Vuottojokeen
- Pienipuro, joka virtaa selvitysalueen pohjoisrajalta kohti pohjoista yhtyen lopulta Vimpelinjokeen

Selvitysalueella ja sen vaikutuspiirissä on myös vesilain 3. luvun 2 § mukaisia vesistöjä:

- Kaivetut lammet selvitysalueen keskiosissa turvetuotantoalueiden läheisyydessä
- Ryytäjärvi selvitysalueen länsireunalla
- Humpinjoki, joka virtaa selvitysalueen keskivaiheilta itään ja laskee Vuottojokeen, joka taas virtaa kohti pohjoista laskien Oulujärveen

Osa näistä kohteista on luokiteltava Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi, Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle (Mäkelä & Salo, 2023) -oppaan mukaisesti arvoluokkaan 1: Lainsäädännöllä turvattavat kohteet. Selvitysalueella näitä ovat Rytijoki ja tietyt tässä raportissa luonnontilaisen kaltaiseksi luokitellut Pienipuron osat. Molemmat ovat luonnontilaisen kaltaisia puroja ja ovat tärkeä osa alueen luontotyyppien ekologista verkostoa. Rytijoki on saukkoselvityksen (luku 8) mukaan myös tärkeä osa EU:n luontodirektiivin liitteen IV a lajin, saukon elinympäristöä. Vesilain mukaan puron luonnontilan vaarantuminen on kiellettyä. Selvitysalueella sijaitsevat kaivetut lammet, jotka ovat vesilain 2. luvun 2 § mukaisia vesistöjä, arvioidaan luontoselvitysooppaan arvoluokkaan 4: monimuotoisuutta tukevat kohteet. Lammet ovat uusympäristöjä ja tukevat alueen suoluontotyyppien ja pienvesien ekologista verkostoa. Lammet ovat myös potentiaalisia elinympäristöä suojeleluille sudenkorentolajeille.

Jos selvitysalueella tapahtuva maankäyttö muuttaa näiden vesistöjen ominaisuuksia ja aiheuttaa haittoja esimerkiksi luonnolle tai sen toiminnalle, kalakannoille tai kalastukselle tai puroumien luonnontilalle, on hankkeelle haettava vesilain mukaista lupaa. Rakentamisen määrästä ja laadusta riippuen mahdollisia vesistövaikutuksia voivat olla esimerkiksi eroosion ja kiintoaineskuorman lisääntyminen alapuolisissa vesissä, vesistön syvyyden, vedenkorkeuden tai virtaamaan muutokset, rantavyöhykkeeseen kohdistuvat muutokset tai pohjaveden laatuun liittyvät muutokset.

Selvitysalueelle kohdistuvassa maankäytön suunnitelmissa ja jokien tilaan vaikuttavissa hankkeissa on suositeltavaa huomioida, että sekä Ryyriäsjoki että Vuottojoen vesistö on luokiteltu vaelluskalavesistöiksi (Kalastusrajoitus.fi). Vesistöihin on myös istutettu lohikaloja. Aiempien koekalastusten mukaan alueella ei kuitenkaan ole toistaiseksi todettu luonnonvaraisesti lisääntyviä taimenkantoja (Muurimäki, 2021). Alueen virtavesissä esiintyy myös EU:n luontodirektiivin liitteen IV a laji saukko (luku 8) ja Suurisuon kosteikkoalueella on havaittu EU:n luontodirektiivin liitteen IV a sudenkorento lummelampikorento (luku 7).

10. SÄHKÖKOEKALASTUKSET

10.1 Johdanto

Sähkökoekalastuksilla haluttiin selvittää etenkin taimenen (*Salmo trutta*) esiintyvyyttä selvitysalueen virtavesissä. Sisävesien taimen on leveyspiirin 67° eteläpuolella erittäin uhanalainen. Uhanalaistumiseen ovat johtaneet mm. vesirakentaminen ja vaellusyhteyksien katkeaminen, ojitusten ja turpeenoton vedenlaatua heikentävät vaikutukset etenkin taimenen lisääntymisalueilla sekä voimakas pyynti (Hyvärinen ym. 2019).

Selvitysalueen pohjoispuolella sijaitseva Oulujärvi on järvivaelteisen taimenen tärkeä syönnösalue. Oulujärvi on kuitenkin voimakkaasti säännöstelty järvi ja useat taimenen kannalta tärkeät vaellusyhteydet ovat katkenneet. Oulujärveen laskee etelästä selvitysalueen puolelta muutamia pienempiä vaellusesteettä jokia (Maunuanjoki, Vuolijoki), joista taimenia on saatu saaliiksi sähkökoekalastuksissa ja joihin taimenia on myös istutettu. Oulujärven kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaan osassa Oulujärveen laskevissa virtavesissä on luonnonvaraisesti lisääntyviä taimenkantoja (Muurimäki, 2021).

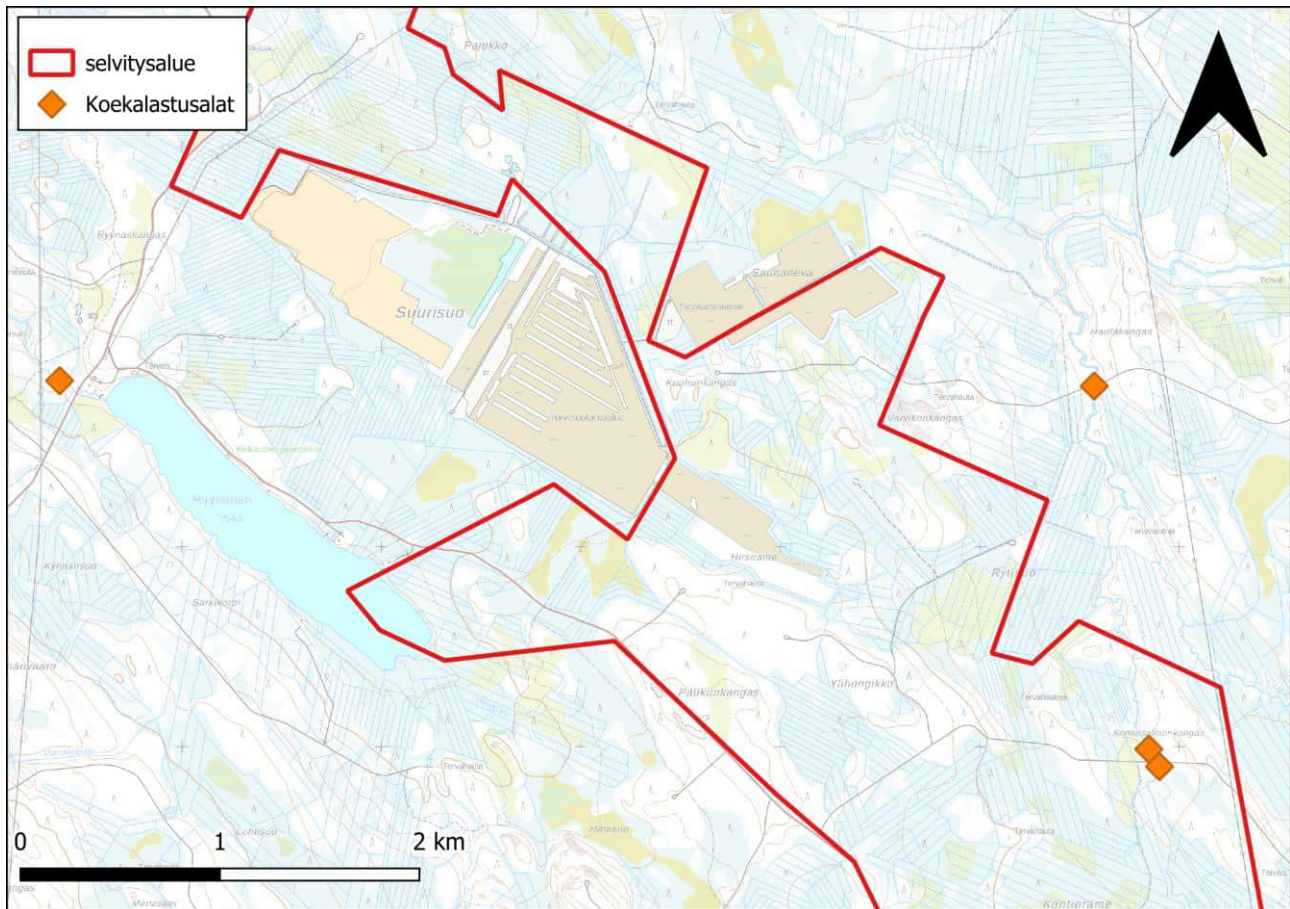
10.2 Aineistot ja menetelmät

10.2.1 Työstä vastaavat henkilöt

Sähkökoekalastusten toteutuksesta ja raportoinnista vastasivat FM biologi Iina Koivunen ja FM ekologi Janne Tolonen. Raportin tarkastuksesta vastasi FM biologi Jussi Laaksonlaita. Kaikki työskentelevät Sweco Finland Oy:ssä.

10.2.2 Tutkimusmenetelmät

Koekalat valittiin etukäteen karttatarkastelun ja pienvesi-inventointien havaintojen perusteella niistä puroista ja joista, joiden kalastoon selvitysalueen maankäytöllä voi olla vaikutusta. Koekalastuksia tehtiin Rytijoen, Vuottojoen ja Ryyriäsjoen koskialueilla (Kuva 150).

Kuva 150. Sähkökoekalastuksen alojen sijainti.

Sähkökoekalastukset toteutettiin 27.-28.8.2024 virtavesien kalataloustarkkailuun kehitetyn standardin (Olin, 2014) mukaisesti yhden poistopyynnin menetelmällä ilman sulkuverkkoja. Sähkökoekalastusten optimaalinen ajankohta on elokuun alusta lokakuun loppuun, jolloin samana vuonna kuoriutuneet taimenen ja lohen poikaset ovat havaittavissa. Virtaamaolosuhteet olivat pyyntien aikaan normaalit, ja koekalastukset suoritettiin valituilla koskipaikoilla koko uoman leveydeltä alavirrasta ylävirtaan edeten. Koealojen pinta-alaksi pyrittiin saamaan vähintään 300 m², mutta kaikilla kohteilla tämä ei ollut mahdollista koskijaksojen päättymisen ja/tai uoman kapeuden vuoksi. Koekalastukset toteutettiin akkukäyttöisellä Hanss-Grassl (IG200-2) -sähkökoekalastuslaitteella. Toinen koekalastuksen toteuttaneista henkilöistä käytti koekalastuslaitetta ja toinen toimi haavihenkilönä. Saaliiksi saadut kalat mitattiin ja punnittiin, jonka jälkeen ne palautettiin uomaan. Tulokset ja koealan tiedot kirjattiin sähkökoekalastuksen maastolomakkeelle, joilta tiedot tallennettiin Luonnonvarakeskuksen hallinnoimaan koekalastusrekisteriin.

10.3 Tulokset

10.3.1 Rytijoki

Rytijoesta sähkökoekalastettiin kaksi koskijaksoa. Toinen sijaitti Joutensuontien eteläpuolella (koeala 1) ja toinen Joutensuontien pohjoispuolella (koeala 2).

Rytijoen koealalla 1 (Kuva 151) uoman leveys oli keskimäärin 4 metriä ja kalastetun koskijakson pituus noin 60 metriä, eli koealan pinta-alaksi tuli 240 m². Koealan syvyysluokka oli 21–40 cm ja virtausnopeus

keskimääräinen (0,2–0,7 m/s) (Kuva 151). Koalan pohjanlaatu oli pääasiassa isoa kiveä (50 %), pientä kiveä (25 %) ja pientä lohkareta (25 %). Vesisammalten peittävyys alalla oli noin 25 %. Veden lämpötila oli 14,5 °C. Saalistiedot on esitetty alla (Taulukko 12).

Taulukko 12. Rytijoen koeala 1:n (Joutensuontien yläpuoli) saalistiedot.

1. SÄHKÖKALASTUSKERRAN YHTEENVETO:
Kokonaissaalistiedot lajeittain

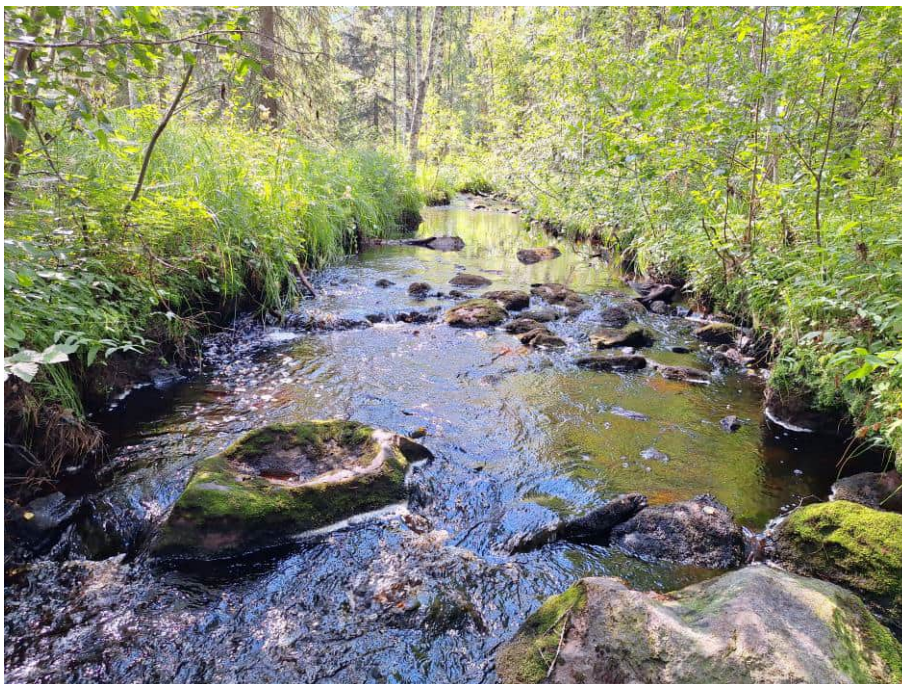
Laji	Alkuperä	Ikä	Kokonais- lkm	Kokonais- paino (g)	Keski- pituus (mm)	Keski- paino (g)	Otoskoko
Ahven	luontainen	ei määritetty	1	25,0	200	25,0	
Made	luontainen	ei määritetty	1	20,2	150	20,2	

Rytijoen koealalla 2 (Kuva 152) uoman leveys oli keskimäärin 4,5 metriä ja kalastetun koskijakson pituus 70 metriä, jolloin koalan pinta-alaksi tuli 315 m². Alan syvyysluokka oli 21–40 cm ja virtausnopeus keskimääräinen (0,2–0,7 m/s) (Kuva 152). Koealan pohjanlaatu oli pääasiassa isoa kiveä (40 %), pientä kiveä (30 %) ja pientä lohkareta (30 %). Vesisammalia alalla oli vähän (5 %). Veden lämpötila oli 14,5 °C. Uomassa oli merkkejä vanhoista uoman perkauksista. Saalistiedot on esitetty alla (Taulukko 13).

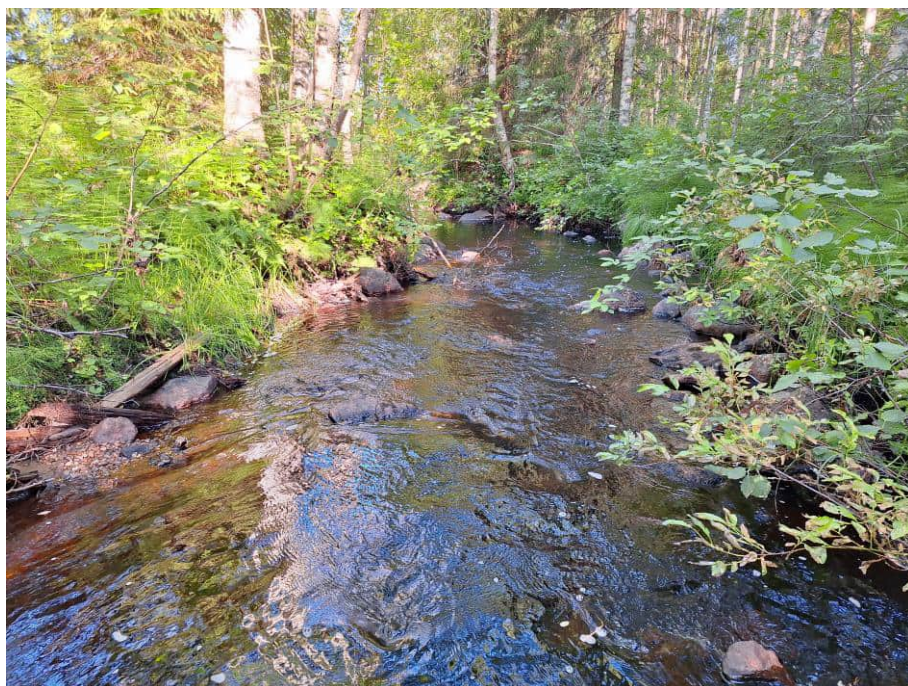
Taulukko 13. Rytijoen koeala 2:n (Joutensuontien alapuoli) saalistiedot.

1. SÄHKÖKALASTUSKERRAN YHTEENVETO:
Kokonaissaalistiedot lajeittain

Laji	Alkuperä	Ikä	Kokonais- lkm	Kokonais- paino (g)	Keski- pituus (mm)	Keski- paino (g)	Otoskoko
Ahven	luontainen	ei määritetty	2	102,8	166	51,4	

Kuva 151. Rytijoen Joutensuontien ylävirran (etelän) puoleisen koealan virtapaikkaa.

Kuva 152. Rytijoen Joutensuontien alavirran (pohjoisen) puoleisen koealan virtapaikkaa.

10.3.2 Rynäsjoki

Rynäsjoen koeala sijaitsi noin 300 metriä Rynäsjärven luusuasta alavirtaan Rynäsentien länsipuolella (Kuva 153). Koealan keskimääräinen leveys oli 2,5 metriä ja pituus 100 metriä. Koealan pinta-ala oli siis 250 m². Alan syvyysluokka oli 21–40 cm ja virtausnopeus keskimääräinen (0,2–0,7 m/s). Koealan pohjanlaatu oli isoa kiveä (70 %), pientä kiveä (15 %), pientä lohkareta (10 %) ja hienoa hiekkaa (5 %). Vesisammalia oli koealalla vain hyvin vähän (1 %). Uomaa oli hyvin selkeästi aikoinaan perattu. Veden lämpötila oli 17 °C. Saalistiedot on esitetty alla (Taulukko 14).

Taulukko 14. Rynäsjoen koealan saalistiedot.

1. SÄHKÖKALASTUSKERRAN YHTEENVETO: Kokonaissaalistiedot lajeittain							
Laji	Alkuperä	Ikä	Kokonais- lkm	Kokonais- paino (g)	Keski- pituus (mm)	Keski- paino (g)	Otoskoko
Ahven	luontainen	ei määritetty	22	257,9	107	11,7	
Made	luontainen	ei määritetty	2	59,4	178	29,7	

Kuva 153. Rynnäsjoen koealaa.

10.3.3 Vuottojoki

Vuottojoen koeala sijaitsi Palojoentien yläpuolisella koskijaksolla majavan padon alapuolella (Kuva 154). Koealan keskimääräinen leveys oli 5 metriä ja koealan pituus 60 metriä, eli koealan pinta-alaksi tuli 300 m². Alan syvyysluokka oli 21–40 cm² ja virtausnopeus keskimääräinen (0,2–0,7 m/s). Koealan pohjanlaatu oli pääasiassa isoa kiveä (30 %) ja pientä lohkarettä (70 %). Vesisammalten peittävyys oli noin 60 %. Veden lämpötila oli 14 °C. Saalistiedot on esitetty alla (Taulukko 15).

Taulukko 15 Vuottojoen koealan saalistiedot.

1. SÄHKÖKALASTUSKERRAN YHTEENVETO: Kokonaissaalistiedot lajeittain							
Laji	Alkuperä	Ikä	Kokonais- lkm	Kokonais- paino (g)	Keski- pituus (mm)	Keski- paino (g)	Otoskoko
Ahven	luontainen	ei määritetty	1	103,2	210	103,2	
Made	luontainen	ei määritetty	1	31,6	180	31,6	

Kuva 154. Vuottojoen koealan yläosaa. Taustalla erottuu majavan pato.

10.4 Epävarmuustekijät

Yhtenä vuotena ja yhtenä ajankohtana toteutettu sähkökoekalastus ei anna täydellistä kuvaa kohteena olevien jokien kalastosta. Sähkökoekalastukset tehtiin kuitenkin oikea-aikaisesti virtavesien kalataloustarkkailuun kehitetyn standardin mukaisesti ja työn toteuttajilla oli runsaasti kokemusta vastaavista selvityksistä. Koekalastusten ajankohtana olosuhteet koekalastukseen olivat hyvät. Sähkökoekalastus on tehokkuudestaan huolimatta valikoiva menetelmä ja pohjakalat, kuten simput, kivennuoliainen ja made eivät tule aina pyydystetyksi.

10.5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Sähkökoekalastuksissa saatiin saaliiksi vain ahvenia ja mateita. Taimenia ei saatu saaliiksi, eikä niistä tehty myöskään näköhavaintoja koekalastusten aikana. Kalojen yksilömäärät olivat Ryyssäjokea lukuun ottamatta vähäisiä kaikilla kohteilla. Useita alueen virtavesille tyypillisiä lajeja ei havaittu koekalastuksissa (kivisimppu, hauki, särki, seipi, kiiski ja salakka) (Muurimäki, 2021).

On todennäköistä, että jokien valuma-alueiden runsaat ojitukset ovat heikentäneet jokien tilaa ja kalastoa. Koekalastusaloilla nähtiin myös merkkejä koskialueiden perkauksesta, mutta perkaustoimenpiteistä on aikaa jo useita vuosikymmeniä. Jälkiä uoman perkauksista havaittiin erityisesti Rytijoella ja Ryyssäjoessa.

Koekalastetuilla alueilla oli hyvin vähän taimenen lisääntymiseen soveltuvia sorapohjia. Mahdollisesti aikoinaan toteutetuilla koskialueiden perkauksilla on hävitetty alueen virtavesien alkuperäisiä sorapohjia.

Kaikilla koekalastetuilla alueilla havaittiin runsaasti merkkejä majavista. Vuottojoen koealalla sijaitsee myös majavan pato. Todennäköisesti alueen virtavesien useat majavapadot muodostavat vaellusesteitä ja vaikuttavat siten alueen jokien ja purojen kalastoon ja kalojen liikkumiseen.

Tutkimusalueelle kohdistuvassa maankäytön suunnitelmissa ja jokien tilaan vaikuttavissa hankkeissa on suositeltavaa huomioida, että sekä Ryyriäsjoki, että Vuottojoen vesistö on luokiteltu vaelluskalavesistöiksi (Kalastusrajoitus.fi). Vesistöihin on myös istutettu lohikaloja. Aiempien koekalastusten mukaan alueella ei kuitenkaan ole toistaiseksi todettu luonnonvaraisesti lisääntyviä taimenkantoja (Muurimäki, 2021).

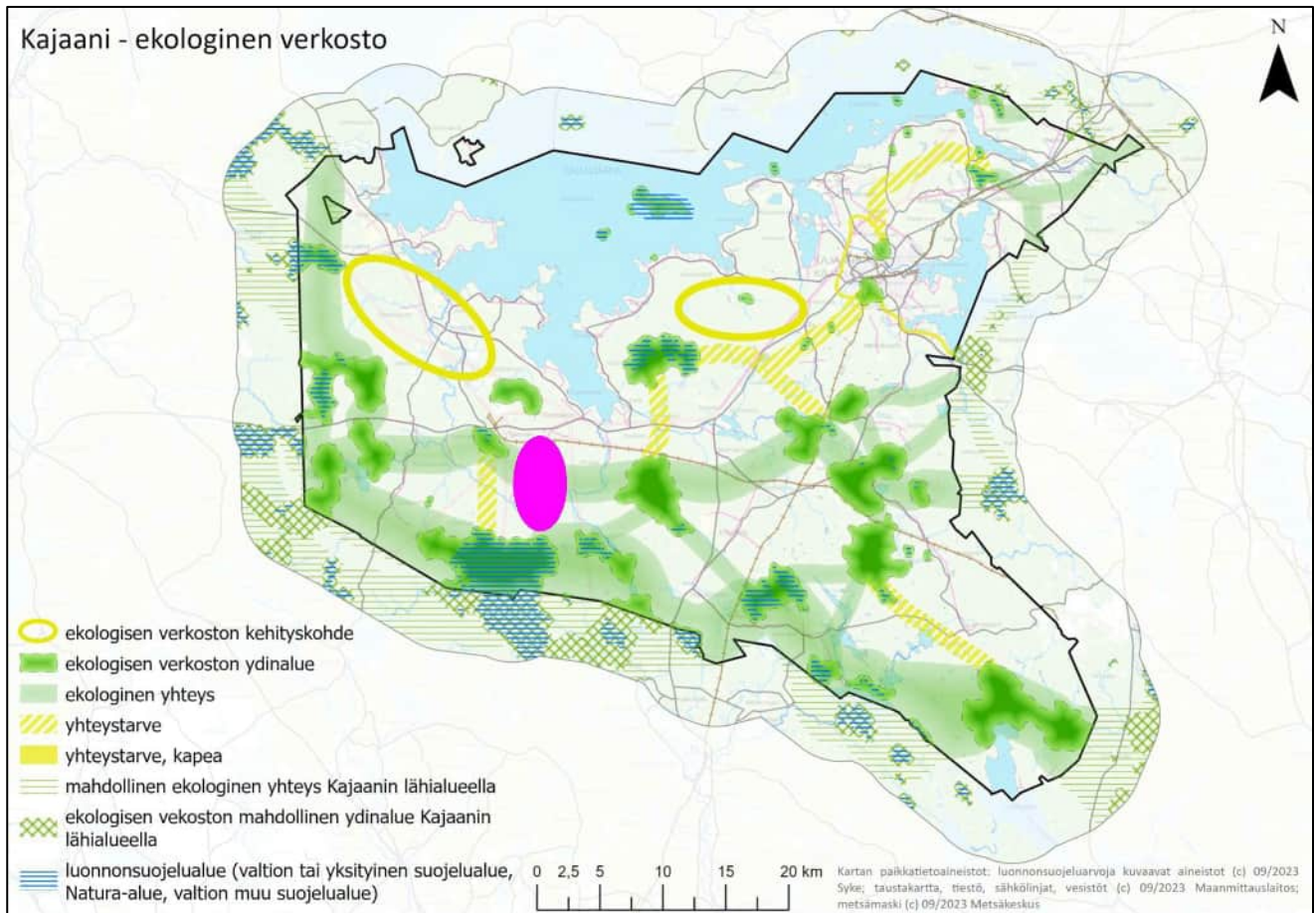
11. EKOLOGISET YHTEYDET

11.1 Aineistot ja menetelmät

Kajaanin kunnan ja sen viereisen Pohjois-Pohjanmaan maakunnan läpi kulkevia ekologisia yhteyksiä tarkasteltiin metsäpeuraan kohdistuvien vaikutusten arvioinnin yhteydessä. Metsäpeuraraaportista vastasi LuK Anna-Riina Tiainen ja raportin on tarkastanut ekologi MMM Erika Jumppanen. Tekijät ovat kaikki Sweco Finland Oy:stä.

11.2 Tulokset

Ramboll (2024) on laatinut selvityksen Kajaanin ekologisesta verkostosta Kajaanin kaupungin toimeksiannosta. Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa Kajaanin ekologinen verkosto yleiskaavatasolla olemassa olevaan tietoon perustuen. Ekologinen verkosto koostuu luonnon ydinalueista ja näitä alueita yhdistävistä ekologisista yhteyksistä (Kuva 155). Kajaanin alueella sijaitsee useita itä-länsisuuntaisesti kulkevia ekologisia yhteyksiä, joiden varrelle ja läheisyyteen myös selvitysalue sijoittuu (Kuva 156).

Kuva 155. Kajaanin ekologinen verkosto. Eteläreunan valtakunnallisesti arvokkaan yhteyden leveys on 5 km, keskiosan ja länsireunan maakunnallisten 3 km, alueellisten yhteyksien ja yhteystarpeiden 1,5 km ja keskustaa ympäröivän paikallisen yhteyden 300 metriä (Ramboll 2024). Selvitysalue sijaitsee kuvaan lisätyn pinkin soikion sisäpuolella.

Kuva 156. Kajaanin selvitysalueen läpi itä-länsisuunnassa kulkeva valta- ja maakunnallisesti tärkeät ekologiset käytävät (Ramboll 2024). Maakunnallisesti tärkeä ekologinen yhteys kulkee selvitysalueen keskiosan läpi. Valtakunnallinen yhteys puolestaan kulkee selvitysalueen eteläkärjen läpi.

11.2.1 Maakunnallinen ekologinen yhteys

Kajaanin keskiosan läpi kulkee itä-länsisuuntainen maakunnallisesti tärkeä ekologinen yhteys. Yhteys on leveydeltään 3 kilometriä. Selvitysalue sijaitsee yhteyden ”Otanneva-Pirttimäki-Hämeensalmi” varrella. Rambollin (2024) mukaan kyseisellä yhteydellä voi olla merkitystä Kainuun ja Suomenselän metsäpeurakantojen mahdollisessa yhdistymisessä, sillä metsäpeurojen on todettu käyttävän tätä yhteyttä. Yhteys kulkee pääosin talousmetsissä, joihin sijoittuu avohakkuita ja metsäojia.

Selvitysalueen läpi kulkevasta ekologisesta yhteydestä on tarkemmin Rambollin (2024) koostamassa raportissa mainittu seuraavasti: ”Pirttimäen ja Hämeensalmen välinen yhteysosuus on pääosin talousmetsää ja se kulkee kahden turvetuotantoalueen välitse (Suurisuo, Humpinsuo). Yhteyden itäosassa kulkee Vuottojoki, jonka varrella sijaitsee luonnontilaisempaa ympäristöä. Alueella on muutamia luonnontilaisia tai sen kaltaisia suokohteita turvetuotantoalueiden välissä, mutta valtaosa soista ovat ojitettuja. Hämeensalmen

ydinalueelta on tunnistettu arvokkaita luontotyypppejä (soita, pienvesiä). Yhteys on tärkeä metsäpeuran kannalta.”

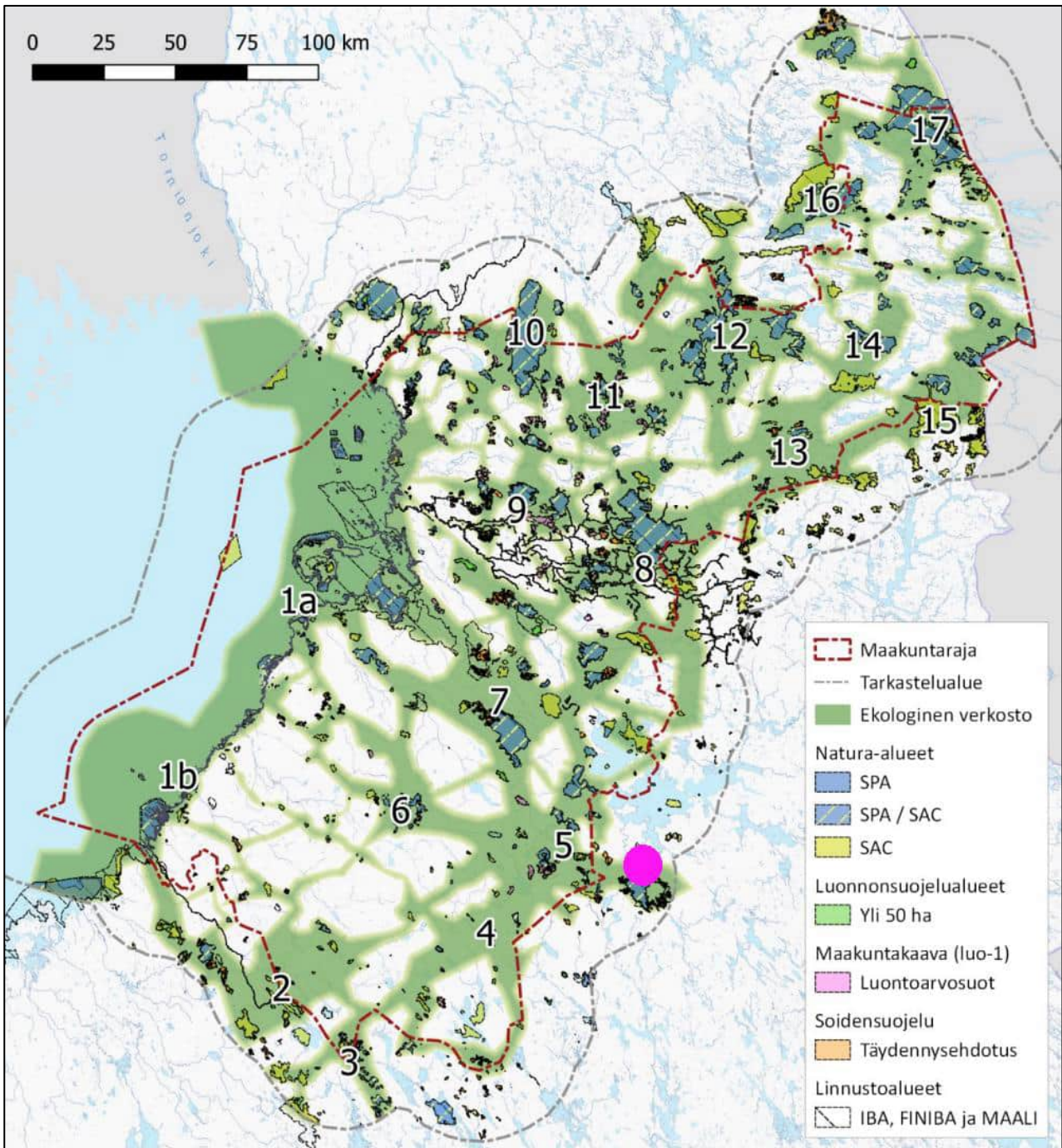
11.2.2 Valtakunnallinen ekologinen yhteys

Valtakunnallinen ekologinen yhteys (5 km leveä) yhdistää merkittäviä ekologisen verkoston ydinalueita toisiinsa. Yhteys alkaa itäiseltä valtakunnan rajalta ja kulkee itä-länsisuuntaisesti maakunnan läpi. Talaskankaan alue, joka sijaitsee selvitysalueen eteläpuolella, toimii tämän yhteyden keskeisenä ydinalueena. Tulevaisuudessa yhteys voi olla merkittävä metsäpeuran kannalta, kun Kainuun ja Suomenselän metsäpeurakantojen yhdistyminen otetaan huomioon. (Ramboll 2024).

11.2.3 Pohjois-Pohjanmaan maakunnan ekologinen verkosto

Kainuun maakunta rajautuu länsipuolelta Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan. Pohjois-Pohjanmaan liitto on teettänyt myös vuonna 2024 alueen ekologisen verkoston riskiselvityksen, jonka vaikutuksissa on otettu myös lähimaakuntien alueita huomioon. Pohjois-Pohjanmaan liiton (2024) teettämässä selvityksessä ”Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaaakuntakaavan Natura-alueita ja ekologista verkostoa koskeva riskiselvitys” on esitetty alueen ekologisen verkoston rakenne. Ekologisen verkoston rajauksen tavoitteena on osoittaa tärkeimmät alueet, joilla turvataan tuulivoimatuotannolle ja myös sähkölinjoille herkkien lajien säilyminen pitkällä aikavälillä. Toisin sanoen, rajausta osoittaa alueet, joille tuulivoimatuotanto ei sovellu ilman, että lajien säilyminen ja Natura-alueverkoston eheys vaarantuu. Ekologisen verkoston rajauksessa on huomioitu sekä linnuston tärkeimpiä liikkumisreittejä että maaeläimistön tärkeimmät yhteydet ja luonnon ydinalueet (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2024).

Kajaanin selvitysalue sijaitsee numerolla 5 merkityn ydinalueen itäpuolella (merkitty karttaan pinkkinä pisteenä) alla olevassa kartassa (Kuva 157). Ekologisen verkoston ydinalueesta 5 on kerrottu Pohjois-Pohjanmaan raportissa seuraavasti: ”Natura-alueet, luonnonsuojelualueet. Maakotkan, metsäpeuran ja metsähänhen ydinalueita. Vmk3 suojelualueet. Natura-alueverkoston merkittävämpiä kulku- ja leviämisyyhteyksiä.” Kajaanin selvitysalue sijoittuu Talaskankaan pohjoispuolelle, jonka läpi ekologinen verkosto kulkee.

Kuva 157. Yleiskuva ekologisesta verkostosta ja ydinalueineen (numerot) (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2024). Kuvaan on merkitty pinkillä pisteellä Kajaanin selvitysalueen sijainti.

12. LÄHTEET

Bang & Dahlström 2005. Mikä tästä meni? Eläinten jälkiä. 6.painos. WSOY.

BirdLife Suomi 2023a. IBA-alueet. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/iba/> (Rajaukset ladattu 12.9.2023).

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

BirdLife Suomi 2023b. FINIBA-alueet. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/finiba/> (Rajaukset ladattu 12.9.2023).

Ekokymppi, 2024. Lajittelun ABC – Vieraslajit. Kainuun jätehuollon kuntayhtymä. <https://www.ekokymppi.fi/lajittelun-abc/vieraslajit.html> (luettu 9.12.2024)

EUROBATS, 8.10. 8 th Session of the Meeting of the Parties. Resolution 8.10: Recommended Experience and Skills of Experts with regard to Quality of Assessments. Verkkojulkaisu. https://www.eurobats.org/sites/default/files/documents/pdf/Meeting_of_Parties/MoP8.Resolution%208.10%20Required%20Experience%20and%20Skills%20of%20Experts%20with%20regard%20to%20Quality%20of%20Assessments.pdf

GTK, 2024, Geologian tutkimuskeskuksen avoin paikkatietorajapinta https://gtkdata.gtk.fi/arcgis/rest/services/Rajapinnat/GTK_Maapera_WFS/MapServer.

Hanski, I., Henttonen, H., Liukko, U.-M., Meriluoto M. & Mäkelä A., 2001. Liito-oravan (*Pteromys volans*) biologia ja suojelu Suomessa. Suomen ympäristö 459, Luonto ja luonnonvarat, 130 s.

Helle, P. & Wikman, M. 2005: Riistakolmiot – metsäriistan seurantarjestelmä. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos.Helsinki.

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Härkönen, L.S., Hyvärinen, P., Rinnevali, R., van der Meer, O., Orell, P., Veneranta, L., Erkinaro, J. & Louhi, P. 2023. Kalastonhoidon kehittäminen Oulujoen vesistössä. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 47/2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-690-0>. Luettu 20.11.2024.

Järvinen, O. 1978. Estimating relative densities of land birds by point counts. Annales Zoologici Fennici 15: 290-293.

Järvinen, O., Väisänen, R. A. 1978. Efficiency of the line transect method in mountain birch forest. – Ornithologia Fennica 55: 16-23.

Järvinen, O., Väisänen, R. A. 1983. Correction coefficients for line transect of breeding birds. – Ornithologia Fennica 60: 97–101.

Kalastusrajoitus.fi. <https://kalastusrajoitus.fi/#/kalastusrajoitus>. Luettu 20.11.2024

Kalliola I. & Nummelin 2021. Eläinten kesäjääljet, maasto-opas. Karttakeskus.

Karjalainen, S. (2010) Suomen sudenkorennot. Tammi.

Koekalastusrekisteri 2024. Luonnonvarakeskus: <https://www.luke.fi/fi/projektit/kokare> (luettu 30.5.2024)

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Koponen, J., Rissanen, E., Uotila, J., Yliluoma, J. 2018. Pohjois-Savon maakunnallisesti arvokkaat lintualueet. Lintuyhdistys Kuikka.

Korentowiki. www.sudenkorento.fi. (Viitattu 9.12.2024)

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, 2. Painos. Helsinki

Lehikoinen, A., Honkala, J. & Sirkiä, P. 2015. Maalintujen alueelliset kannanarvot. – Linnut-vuosikirja 2014: 68–77

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

- Liukko, U.-M. (toim.) 1999: Saukkokannan tila ja seuranta Suomessa. Suomen ympäristö 353. 123 s.
- Luhta, P.L.& Moilanen E. (2020) Puroinventointi manuaali. https://www.valonia.fi/wp-content/uploads/2020/10/Pitk%C3%A4-manuaali_looginen.pdf. Luettu 18.11.2024
- Luonnonsuojelulaki (9/2023). Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230009>
- Luonnonsuojeluasetus (1066/2023). Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20231066>
- Luonnontieteellinen keskusmuseo, 2019. Suomessa tavatut lepakkolajit. <https://www.luomus.fi/fi/suomessa-tavatut-lepakkolajit>. (Luettu. 6.9.2024)
- Luonnonvarakeskus, 2024. Avoimien aineistojen tiedostopalvelu. <https://kartta.luke.fi/>
- Maanmittauslaitos 2024. Maanmittauslaitoksen avoin tieto, CC 4.0 -lisenssi. Maastotietokanta.
- Metsälaki (1093/1996). Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>
- Metsäkeskus, 2024a. Metsävaratiedot. <https://www.metsakeskus.fi/fi/avoin-metsa-ja-luontotieto/metsatietoaineistot/metsavaratiedot> (luettu 2.12.2024=
- Metsäkeskus, 2024b. Erityisen tärkeät elinympäristökuviot-karttapalvelu <https://metsakeskus.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=a29ae4c4eb7240f0895d4ff93f04df1c> (luettu 1.2.2024 ja 2.12.2024).
- Muurimäki, J. (2021). Oulujärven kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma vuosille 2022–2031. Kainuun kalatalouskeskus.
- Mäkelä K. & Salo P., 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43 | 2023. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/items/d2c3ab28-1ebe-42a0-9712-0da31675578f>
- Natural England, Forest Research and Forestry Commission (2013): Guidance on managing woodlands with otter in England. – 10 s.
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/697603/england-protected-species-otter.pdf
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.
- Olin, M., Lappalainen, A., Sutela, T., Vehanen, T., Ruuhijärvi, J., Saura, A. & Sairanen, S. 2014. Ohjeet standardinmukaisesti koekalastuksiin. RKTL:n työraportteja, Nro 21, Vuosikerta. 21, Helsinki.
- Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2024. Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihe- ja ilmasto- ja ilmastovaihemaaakuntakaava 2024. Natura 2000-verkostoon kohdistuvien riskien tunnistaminen. Saatavilla: <https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/wp-content/uploads/2024/06/Raportti-Natura-2000-verkostoon-kohdistuvien-riskien-tunnistaminen.pdf>
- Ramboll, 2024. Kajaanin ekologinen verkosto – ekologisen verkoston selvitys. Kajaanin kaupunki. Raportti, 65 s.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M., 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742, Luonto ja luonnonvarat, s. 114.-
- Sulkava, R. & Liukko, U.-M. 1999. Valtakunnallinen saukokannan lumijälkilaskenta. Julkaisussa: Liukko, U.-M. (toim.) Saukokannan tila ja seuranta Suomessa. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 353. S. 7–76. <http://hdl.handle.net/10138/212581>
- Sulkava, R. (2007). Snow tracking: a relevant method for estimating otter *Lutra lutra* populations. Wildlife Biology. 13(2): 208–218.

Sulkava, R. 2017: Saukko (*Lutra lutra*, Linnaeus, 1758). – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 72–77. Suomen ympäristö 1/2017.

Suomen Lajitietokeskus, 2024a. VIRVA-rajauksella tehty tietopyyntö huomionarvoisista lajeista. Latauksen tunniste: <http://tun.fi/HBF.85107>. Latauksen linkki: [https://laji.fi/fi/observation/map?informalTaxonGroupIdNot=MVL.1&administrativeStatusId=MX.finlex160_1997_appendix4_2021%2CMX.finlex160_1997_appendix4_specialInterest_2021%2CMX.birdsDirectiveStatusAppendix1&redListStatusId=MX.iucnCR%2CMX.iucnEN%2CMX.iucnVU%2CMX.iucnNT&taxonAdminFiltersOperator=OR&countryId=ML.206&time=1990-01-01%2F&individualCountMin=0&loadedSameOrBefore=2024-03-08&polygonId=91065&coordinateAccuracyMax=1000&collectionAndRecordQuality=PROFESSIONAL%3AEXPERT_VERIFIED%2CCOMMUNITY_VERIFIED%2CNEUTRAL%2CUNCERTAIN%3BHOBBIYST%3AEXPERT_VERIFIED%2CCOMMUNITY_VERIFIED%2CNEUTRAL%3BAMATEUR%3AEXPERT_VERIFIED%2CCOMMUNITY_VERIFIED](https://laji.fi/fi/observation/map?informalTaxonGroupIdNot=MVL.1&administrativeStatusId=MX.finlex160_1997_appendix4_2021%2CMX.finlex160_1997_appendix4_specialInterest_2021%2CMX.finlex160_1997_appendix2a%2CMX.finlex160_1997_appendix2b%2CMX.finlex160_1997_appendix3a%2CMX.finlex160_1997_appendix3b%2CMX.finlex160_1997_appendix3c%2CMX.finlex160_1997_largeBirdsOfPrey%2CMX.habitatsDirectiveAnnexII%2CMX.habitatsDirectiveAnnexIV%2CMX.birdsDirectiveStatusAppendix1%2CMX.birdsDirectiveStatusMigratoryBirds&redListStatusId=MX.iucnCR%2CMX.iucnEN%2CMX.iucnVU%2CMX.iucnNT&taxonAdminFiltersOperator=OR&countryId=ML.206&time=1990-01-01%2F&individualCountMin=0&loadedSameOrBefore=2024-03-08&polygonId=91065&coordinateAccuracyMax=1000&collectionAndRecordQuality=PROFESSIONAL%3AEXPERT_VERIFIED%2CCOMMUNITY_VERIFIED%2CNEUTRAL%2CUNCERTAIN%3BHOBBIYST%3AEXPERT_VERIFIED%2CCOMMUNITY_VERIFIED%2CNEUTRAL%3BAMATEUR%3AEXPERT_VERIFIED%2CCOMMUNITY_VERIFIED) (salatun ja karkeistetun aineiston tietopyynnot tehty 8.3.2024).

Suomen Lajitietokeskus 2024b. Tietopyyntö lintulajeista seuraavalla rajauksella: Uhanalaiset lajit (LSA 023/1066, liite 6), Erityisesti suojeltavat lajit (LSA 2023/1066, liite 6), EU:n lintudirektiivin I-liite, Lajin uhanalaisuusluokitus: CR – Äärimmäisen uhanalaiset, EN – Erittäin uhanalaiset, VU – Vaarantuneet, NT – Silmälläpidettävät. Poissuljettu lajiryhmä: Petolinnut ja pöllöt. Latauksen tunniste: <http://tun.fi/HBF.96055> (Linkki hakuun: https://laji.fi/fi/observation/map?informalTaxonGroupId=MVL.1&informalTaxonGroupIdNot=MVL.1141&administrativeStatusId=MX.finlex160_1997_appendix4_2021%2CMX.finlex160_1997_appendix4_specialInterest_2021%2CMX.birdsDirectiveStatusAppendix1&redListStatusId=MX.iucnCR%2CMX.iucnEN%2CMX.iucnVU%2CMX.iucnNT&taxonAdminFiltersOperator=OR&countryId=ML.206&time=1990-01-01%2F&collectionIdNot=HR.4411&individualCountMin=0&loadedSameOrBefore=2024-10-30&polygonId=153840&coordinateAccuracyMax=500&collectionAndRecordQuality=PROFESSIONAL%3AEXPERT_VERIFIED%2CCOMMUNITY_VERIFIED%2CNEUTRAL%2CUNCERTAIN%3BHOBBIYST%3AEXPERT_VERIFIED%2CCOMMUNITY_VERIFIED%2CNEUTRAL%3BAMATEUR%3AEXPERT_VERIFIED%2CCOMMUNITY_VERIFIED) (Haettu 30.10.2024).

Suomen Lajitietokeskus, 2024c. Laji.fi -portaali: lepakot. <https://laji.fi/> (aineiston tietopyyntö tehty viimeksi 5.11.2024).

Suomen lajitietokeskus, 2024d. Laji.fi-portaali: sauikko. <https://laji.fi/>. (Haettu 5.3.2024)

Suomen lajitietokeskus, 2024e. Tietopyyntö: sauikko. Latauksen tunniste: <http://tun.fi/HBF.88986> (Haettu 28.5.2024).

Suomen lajitietokeskus, 2024f. Laji.fi-portaali: sudenkorennot. <https://laji.fi/>. (Haettu 5.3.2024)

Suomen Lajitietokeskus 2024g. Sensitiivisten aineistojen käsittely. Excel-taulukko. https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fcms.laji.fi%2Fwp-content%2Fuploads%2F2024%2F06%2FSuomen_Lajitietokeskus_sensitiivinen_lajitieto_lajilista_2024_6.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK (Viitattu 21.11.2024).

Suomen lepakotieteellinen yhdistys ry, 2023. Lepakkokartoitusohje 2023. Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakko-kartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille.

Suomen ympäristökeskus, 2020. Avoin tieto palvelu: Virtavesien lohikalakannat. <https://ckan.ymparisto.fi/dataset/virtavesien-lohikalakannat>. (Luettu 30.5.2024)

Sweco | Otanmäki-Humpinsuon alueen osayleiskaavan luontoselvitykset 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 11.4.2025

Versio: 2

Suomen ympäristökeskus, 2024. Ladattavat paikkatietoaineistot. Suomen ympäristökeskus.
https://www.syke.fi/fi-FI/Avoim_tieto/Paikkatietoaineistot/Ladattavat_paikkatietoaineistot

Syken lajiesittelyt. www.ymparisto.fi/luontodirektiivilajiesittelyt. Päivitetty 14.1.2022.

Tolonen, J., Leka, J., Yli-Heikkilä, K., Hämäläinen, L., & Halonen, L. (2019). Pienvesiopas-Pienvesien tunnistaminen ja lainsäädäntö.

Turunen J, Marttila H, Kämäri M, Saari M. ym. (2019) Kiintoaineen eroosio ja sedimentaatio virtavesissä – luonnollisesta prosessista virtavesien ongelmaksi. Suomen Ympäristökeskuksen raportteja 46/2019.

Vesilaki 587/2011. Finlex.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=vesilaki>

Vieraslajiportaali, 2024. Kurturuusu. <https://vieraslajit.fi/lajit/MX.38815> (luettu 2.12.2024)

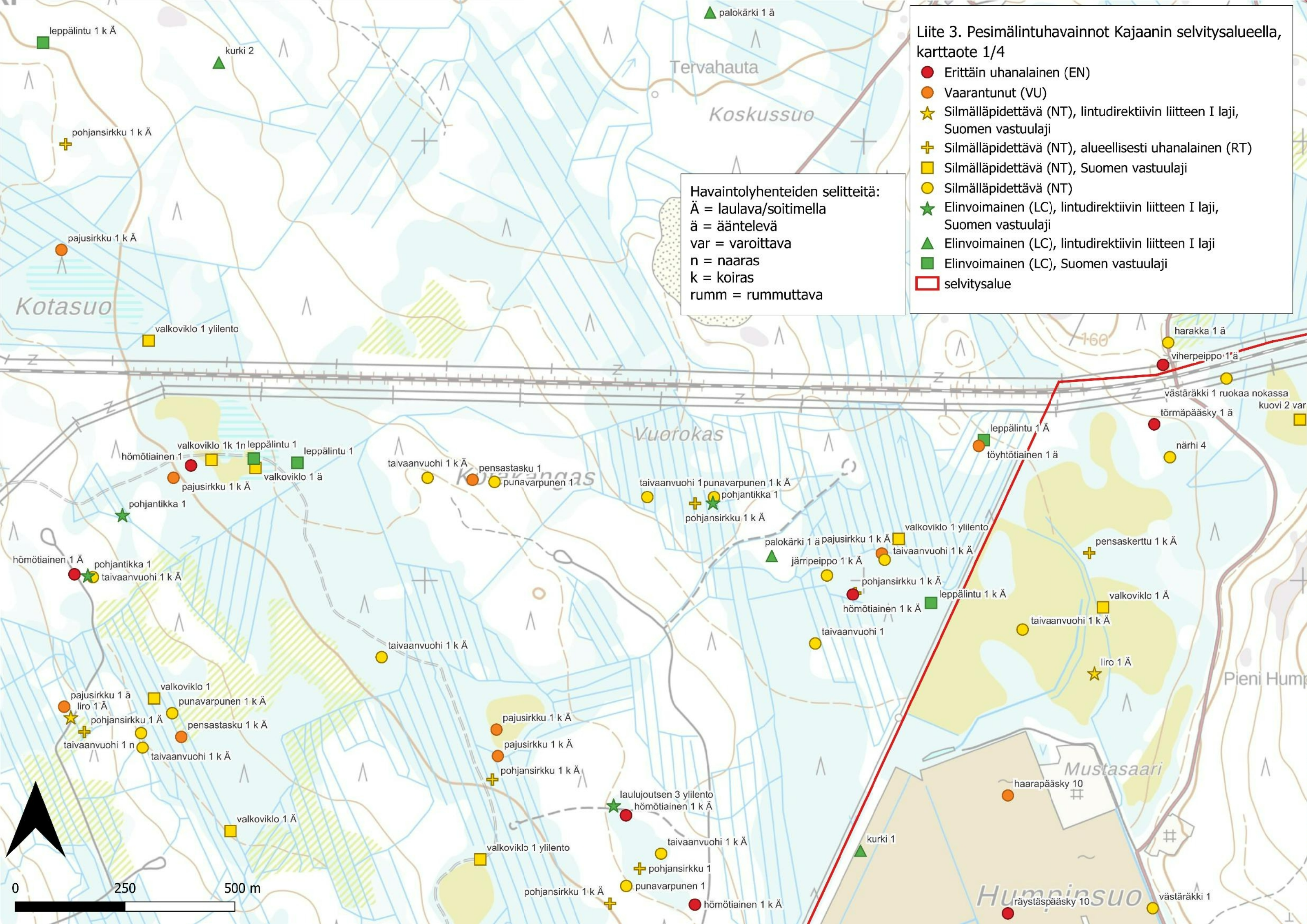
Väisänen, R. A., Lammi, E., Koskimies, P. 1998. Muuttuva pesimälinnusto. Otava.

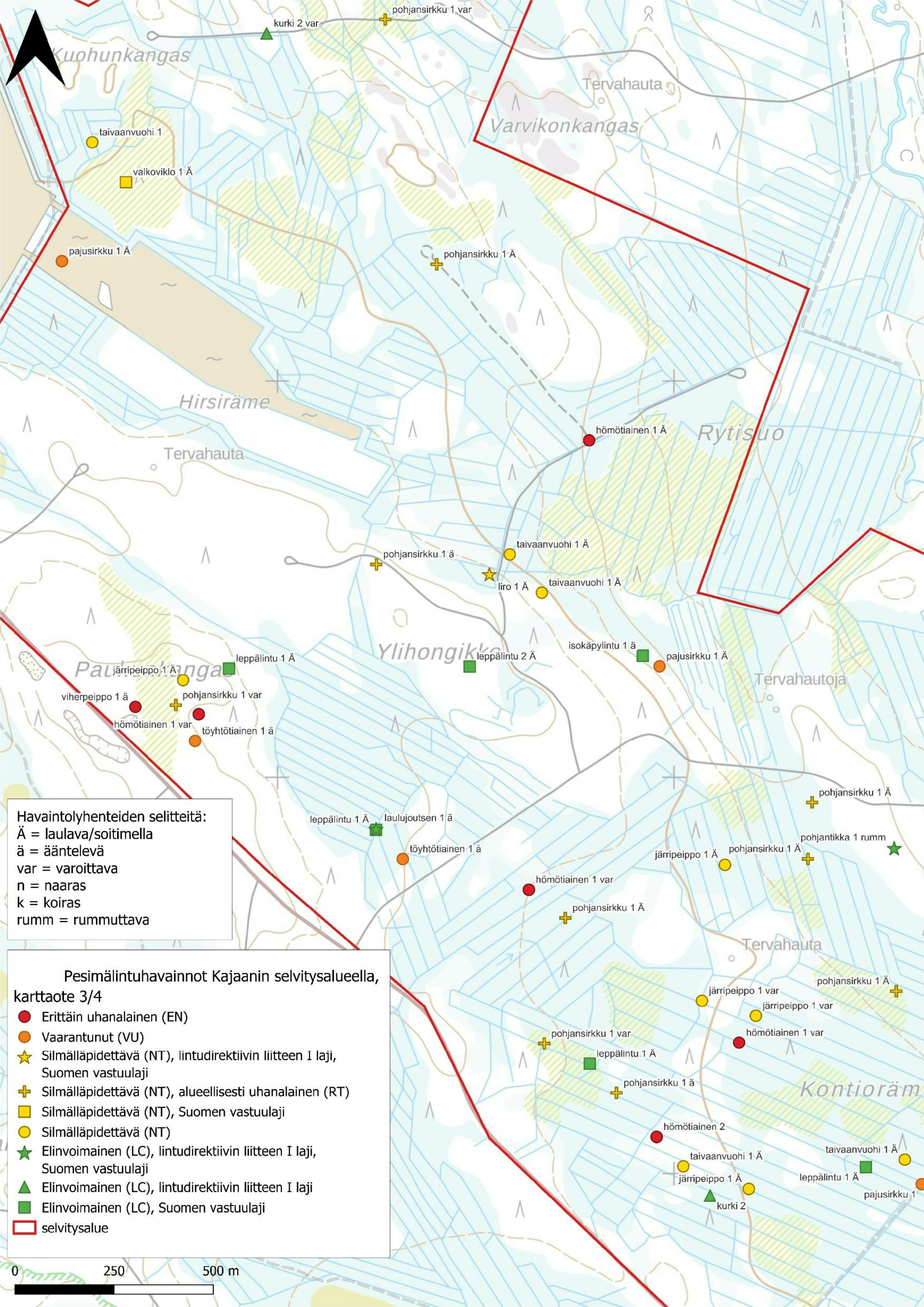
Weisenberg I.C., Muff S., Kranz A. & Bontadina F. 2019. Riparian vegetation provides crucial shelter for resting otters in a human-dominated landscape. Mammalian Biology 98 (2019) 179–187.

Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, 2021. Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020.

Aija Lehtinen, Luontoasiantuntija, FM
Sweco Finland Oy
Helsinki

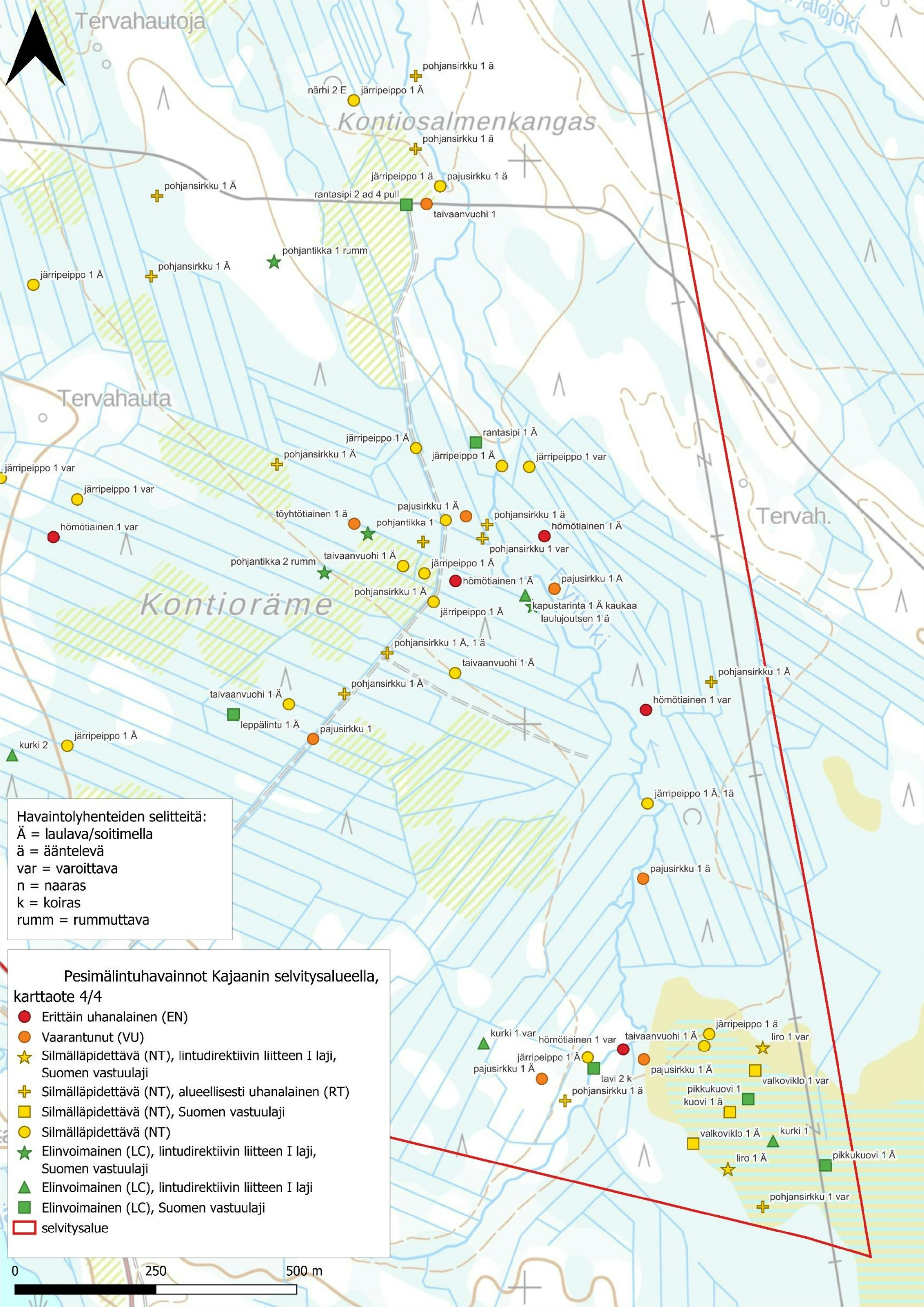

Havaintolyhenteiden selitteitä:
Ä = laulava/soitimella
ä = ääntelevä
var = varoittava
n = naaras
k = koiras
rumm = rummuttava

Pesimälintuhavainnot Kajaanin selvitysalueella,
karttaote 3/4

- Erittäin uhanalainen (EN)
- Vaarantunut (VU)
- ★ Silmälläpidettävä (NT), lintudirektiivin liitteen I laji, Suomen vastuulaji
- ✚ Silmälläpidettävä (NT), alueellisesti uhanalainen (RT)
- Silmälläpidettävä (NT), Suomen vastuulaji
- Silmälläpidettävä (NT)
- ★ Elinvoimainen (LC), lintudirektiivin liitteen I laji, Suomen vastuulaji
- ▲ Elinvoimainen (LC), lintudirektiivin liitteen I laji
- Elinvoimainen (LC), Suomen vastuulaji
- selvitysalue

0 250 500 m

Havaintolyhenteiden selitteitä:
Ä = laulava/soitimella
ä = ääntelevä
var = varoittava
n = naaras
k = koiras
rumm = rummuttava

Pesimälintuhavainnot Kajaanin selvitysalueella,
karttaote 4/4

- Erittäin uhanalainen (EN)
- Vaarantunut (VU)
- ★ Silmälläpidettävä (NT), lintudirektiivin liitteen I laji, Suomen vastuulaji
- ✚ Silmälläpidettävä (NT), alueellisesti uhanalainen (RT)
- Silmälläpidettävä (NT), Suomen vastuulaji
- Silmälläpidettävä (NT)
- ★ Elinvoimainen (LC), lintudirektiivin liitteen I laji, Suomen vastuulaji
- ▲ Elinvoimainen (LC), lintudirektiivin liitteen I laji
- Elinvoimainen (LC), Suomen vastuulaji
- selvitysalue

0 250 500 m

Liite3d Kajaanin selvitysalueen linjalaskentatulokset 2024. Tuloksissa on yhdistetty kahden linjan laskentatulokset (yhteensä 12 kilometriä laskentalinjaa).

Laji	Pääsarka	Apusarka	Yhteensä	Tiheys (pareja / km ²)
harmaasieppo	2	6	8	5,4
hernekerttu	2		2	0,6
hippiäinen	2	5	7	3,8
hömötiainen	2	2	4	2,0
isokäpylintu		1	1	0,4
järripeippo		2	2	0,4
kalalokki		2	2	
kirjosieppo		6	6	1,8
kulorastas		3	3	0,6
kurki		2	2	0,1
käki		13	13	0,4
käpylintulaji		2	2	0,1
käpytikka		2	2	0,6
laulujoutsen		2	2	
laulurastas	4	22	26	5,1
lehtokerttu		2	2	0,5
leppälintu	2	4	6	1,0
metso	1		1	1,1
metsäkirvinen	6	66	72	15,8
metsäviklo		9	9	1,5
mustarastas		1	1	0,3
pajulintu	10	86	96	22,7
pajusirkku	1	1	2	0,6
peippo	8	99	107	30,7
pensastasku	1		1	0,4
peukaloinen		1	1	0,3
pohjansirkku	4	3	7	4,3
pohjantikka		2	2	1,0
punakylkirastas		7	7	1,8
punarinta	7	12	19	7,2
punatulkku		2	2	0,6
punavarpunen	1	1	2	0,4

pyy	1	2	3	2,8
rautiainen		1	1	0,3
sepelkyyhky		1	1	0,1
sirittäjä	1	3	4	1,1
taivaanvuohi		9	9	1,3
talitiainen		5	5	2,3
teeri		4	4	1,1
tiltalti	2	19	21	4,6
töyhtötiainen		1	1	0,6
valkoviklo		2	2	0,2
vihervarpunen		34	34	7,5
Yhteensä	57	447	504	133,4

Liite3e Kajaanin selvitysalueen pistelaskentatulokset 2024.

Taulukko 1. Kajaanin selvitysalueen pistelaskentatulokset pisteittäin.

Päivä	Aika	Piste	Laji	Pääsarka	Apusarka
30.5.2024	3:51-3:56	Piste 1	peippo	1	1
30.5.2024	3:51-3:56	Piste 1	metsäkirvinen		1
30.5.2024	3:51-3:56	Piste 1	käki		1
30.5.2024	3:51-3:56	Piste 1	kurki		2
30.5.2024	4:27-4:32	Piste 2	peippo		1
30.5.2024	4:27-4:32	Piste 2	tiltalti		1
30.5.2024	4:27-4:32	Piste 2	laulurastas		1
30.5.2024	4:27-4:32	Piste 2	käki		1
30.5.2024	5:17-5:22	Piste 3	metsäkirvinen		2
30.5.2024	5:17-5:22	Piste 3	punakylkirastas		1
30.5.2024	5:17-5:22	Piste 3	laulurastas		1
30.5.2024	5:17-5:22	Piste 3	peippo		1
30.5.2024	6:05-6:10	Piste 4	mustarastas		1
30.5.2024	6:05-6:10	Piste 4	pajulintu	1	1
30.5.2024	6:05-6:10	Piste 4	peippo		1
30.5.2024	6:05-6:10	Piste 4	punakylkirastas		1
30.5.2024	7:03-7:08	Piste 5	metsäviklo		1
30.5.2024	7:03-7:08	Piste 5	metsäkirvinen	1	
30.5.2024	7:03-7:08	Piste 5	peippo		1
30.5.2024	7:03-7:08	Piste 5	hippiäinen		1
30.5.2024	7:03-7:08	Piste 5	pajulintu		1
31.5.2024	3:38-3:43	Piste 6	peippo		1
31.5.2024	3:38-3:43	Piste 6	käki		1
31.5.2024	3:38-3:43	Piste 6	punatulkku		1
31.5.2024	3:38-3:43	Piste 6	tiltalti		1
31.5.2024	3:38-3:43	Piste 6	laulurastas		1
31.5.2024	3:38-3:43	Piste 6	metsäkirvinen		1
31.5.2024	3:38-3:43	Piste 6	teeri		1
31.5.2024	6:29-6:34	Piste 7	käki		1
31.5.2024	6:29-6:34	Piste 7	pajulintu	1	
31.5.2024	6:29-6:34	Piste 7	peippo		1
31.5.2024	6:29-6:34	Piste 7	metsäviklo		1

2.6.2024	7:10-7:15	Piste 8	pajulintu		2
2.6.2024	7:10-7:15	Piste 8	metsäkirvinen		2
2.6.2024	7:10-7:15	Piste 8	punarinta		2
2.6.2024	7:10-7:15	Piste 8	tiltalti		1
2.6.2024	7:10-7:15	Piste 8	käki		1
2.6.2024	7:10-7:15	Piste 8	leppälintu		2
2.6.2024	7:10-7:15	Piste 8	punatulkku		1
2.6.2024	7:10-7:15	Piste 8	hernekerttu		1
2.6.2024	7:10-7:15	Piste 8	vihervarpunen		1
2.6.2024	3:15-3:20	Piste 9	käki		2
2.6.2024	3:15-3:20	Piste 9	laulurastas		1
2.6.2024	3:15-3:20	Piste 9	sirittäjä		1
2.6.2024	3:15-3:20	Piste 9	punakylkirastas		2
2.6.2024	3:15-3:20	Piste 9	pajulintu		4
2.6.2024	3:15-3:20	Piste 9	talitiainen		1
2.6.2024	3:15-3:20	Piste 9	peippo		2
2.6.2024	8:20-8:25	Piste 10	metsäkirvinen	1	1
2.6.2024	8:20-8:25	Piste 10	punakylkirastas		1
2.6.2024	8:20-8:25	Piste 10	peippo		1
2.6.2024	8:20-8:25	Piste 10	järripeippo		1
2.6.2024	8:20-8:25	Piste 10	sirittäjä		1
2.6.2024	8:20-8:25	Piste 10	pajulintu		3
2.6.2024	8:20-8:25	Piste 10	käki		1
2.6.2024	8:20-8:25	Piste 10	kirjosieppo		1
2.6.2024	8:20-8:25	Piste 10	pohjansirkku		1
2.6.2024	8:20-8:25	Piste 10	taivaanvuohi		1
2.6.2024	8:20-8:25	Piste 10	harmaasieppo		1
2.6.2024	8:20-8:25	Piste 10	rautiainen		1
2.6.2024	6:11-6:16	Piste 11	käki		1
2.6.2024	6:11-6:16	Piste 11	peippo	2	2
2.6.2024	6:11-6:16	Piste 11	pajulintu		3
2.6.2024	6:11-6:16	Piste 11	punakylkirastas		1
2.6.2024	6:11-6:16	Piste 11	järripeippo		2
2.6.2024	6:11-6:16	Piste 11	metsäkirvinen		1
2.6.2024	6:11-6:16	Piste 11	harmaasieppo	1	
2.6.2024	6:11-6:16	Piste 11	punarinta		1

2.6.2024	6:11-6:16	Piste 11	taivaanvuohi		1
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	käki		1
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	pajusirkku		1
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	metsäviklo		1
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	taivaanvuohi		1
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	pikkukuovi		1
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	pajulintu		3
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	peippo		2
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	kurki		1
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	teeri		1
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	kirjosieppo		2
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	harmaasieppo		1
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	liro		1
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	valkoviklo		1
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	metsäkirvinen		1
2.6.2024	5:06-5:11	Piste 12	järripeippo		1
2.6.2024	5:39-5:41	Piste 13	peippo	1	
2.6.2024	5:39-5:41	Piste 13	metsäviklo		1
2.6.2024	5:39-5:41	Piste 13	metsäkirvinen		2
2.6.2024	5:39-5:41	Piste 13	vihervarpunen		1
2.6.2024	5:39-5:41	Piste 13	käki		1
2.6.2024	5:39-5:41	Piste 13	pajulintu		2
2.6.2024	5:39-5:41	Piste 13	pikkukuovi		1
2.6.2024	5:39-5:41	Piste 13	hernekerttu		1
2.6.2024	5:39-5:41	Piste 13	punakylkirastas		1
2.6.2024	5:39-5:41	Piste 13	pajusirkku		1

Taulukko 2. Kajaanin selvitysalueen pistelaskentatulosten lajikohtainen yhteenveto, lasketut tiheydet (paria neliökilometrillä) ja laskennassa käytetyt kuuluvuuskertoimet (Lehikoinen ym. 2015).

laji	pääsarka	apusarka	pää- ja apusarka yhteensä	kuuluvuuserroin	tiheys (paria/km ²)
harmaasieppo	1	2	3	9,69	20,7
hernekerttu		2	2	4,09	2,5
hippiäinen		1	1	7,91	4,6
järripeippo		4	4	2,97	2,6
kirjosieppo		3	3	4,39	4,3
kurki		3	3	0,73	0,1

käki		11	11	0,45	0,2
laulurastas		4	4	2,82	2,3
leppälintu		2	2	2,34	0,8
liro		1	1	2,78	0,6
metsäkirvinen	2	11	13	3,17	9,6
metsäviklo		4	4	2,41	1,7
mustarastas		1	1	4,57	1,5
pajulintu	2	19	21	3,42	18,0
pajusirkku		2	2	4,44	2,9
peippo	4	14	18	4,15	22,8
pikkukuovi		2	2	1,5	0,3
pohjansirkku		1	1	8,97	5,9
punakylkirastas		7	7	3,79	7,4
punarinta		3	3	5,47	6,6
punatulkku		2	2	4,31	2,7
rautiainen		1	1	3,73	1,0
sirittäjä		2	2	4,1	2,5
taivaanvuohi		3	3	2,06	0,9
talitiainen		1	1	6,72	3,3
teeri		2	2	4,1	2,5
tiltaltti		3	3	3,18	2,2
valkoviklo		1	1	1,32	0,1
vihervarpunen		2	2	3,17	1,5
Yhteensä	9	114	123		132,1

**Liite3f Kajaanin selvitysalueella vuoden 2024
pesimälinnustoselvityksessä havaitut muut kuin huomionarvoiset
lintulajit.**

Harmaasieppo
Hernekerttu
Hippiäinen
Isolepinkäinen
Kalalokki
Keltasirkku
Keltavästäräkki
Kirjosieppo
Korppi
Kulorastas
Käki
Käpytikka
Laulurastas
Lehtokerttu
Metsäkirvinen
Metsäviklo
Mustarastas
Pajulintu
Peippo
Pikkukäpylintu
Punakylkirastas
Punarinta
Punatulkku
Puukiipijä
Rautiainen
Räkättirastas
Sepelkyyhky
Sirittäjä
Sinisorsa
Talitiainen
Tiltalti
Varis
Vihervarpunen

Liite 3l. Metsäpeuraselvitys 2024

Kajaani
Kajaanin kaupunki

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	12.12.2024	Valmis	Erika Jumppanen	Erika Jumppanen
2	21.2.2025	Muokattu kaavaselostusta varten	Aija Lehtikainen	Aija Lehtikainen

Projekti:

Työnumero:

Asiakas:

Versio:

Päiväys:

Tekijä:

Otanmäki-Humpinsuon OYK

25017483

Kajaanin kaupunki

2

21.1.2025

Anna-Riina Tiainen

Sisältö

1.	Johdanto	6
2.	Aineisto ja menetelmät	7
3.	Metsäpeura.....	9
3.1	Suojelu ja elinympäristöt	9
3.1.1	Suorat ja epäsuorat vaikutukset.....	10
3.1.2	Ihmistoiminnan vaikutus.....	11
3.1.3	Suomen metsäpeurakanta ja ihmisvaikutus	12
4.	Kajaanin selvitysalue	12
4.1	Selvitysalueen ympäristö	12
4.2	Suojelualueet.....	13
4.3	Zonation ja Corine	15
4.4	Alueen ekologiset yhteydet	19
4.4.1	Maakunnallinen ekologinen yhteys	20
4.4.2	Valtakunnallinen ekologinen yhteys	21
4.4.3	Pohjois-Pohjanmaan maakunnan ekologinen verkosto	21
5.	Kajaanin selvitysalue ja metsäpeura.....	23
5.1	Metsäpeuran Natura 2000 SAC-alueet ja metsäpeuraverkosto	23
5.2	Vasallisten metsäpeuravaadinten elinympäristöjen ennustekartta	25
6.	Selvitysalueen metsäpeurahavainnot	28
6.1	Metsäpeuran osakannat	28
6.2	Metsäpeuran panta-aineisto	30
6.3	Lajitietokeskuksen havainnot ja liikenteen metsäpeuraonnettomuudet	34
6.4	Maastokäyntien havainnot.....	36
6.4.1	Talaskankaan Natura-alue, Halikinsuo	36
6.4.2	Joutensuo.....	40
6.4.3	Hetesuo	45
6.4.4	Maakunnallisen ekologisen käytävän suoalueet.....	48
6.4.5	Selvitysalueen muut pienialaiset suoalueet	55
7.	Alueen rakentamisen vaikutukset	56
8.	Rakennushankkeen mahdolliset vaikutukset.....	57
8.1	Rakentamisen aikaiset vaikutukset	58
8.2	Toiminnan aikaiset vaikutukset	61
8.2.1	Melu.....	61
9.	Yhteisvaikutukset	62
9.1	Kainuun ekologinen verkosto	64
10.	Yhteenveto ja johtopäätökset	67
	Lähteet	69

Kartta- ja ilmakuvat: Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto: Sweco Finland Oy, Luonnonvarakeskus (LUKE)

Valokuvat: Sweco Finland Oy, 2024

YHTEYSTIEDOT

Metsäpeuraselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Luontoasiantuntija (LuK) Anna-Riina Tiainen
Kuopio, Puutarhakatu 3 A
Puh. +358403537943
anna-riina.tiainen@sweco.fi

1. Johdanto

Kajaanin kaupungissa sijaitsevalle selvitysalueelle tilattiin vuonna 2024 luontoarvojen esiselvitys. Selvitysalue sijaitsee Otanmäen kaakkoispuolella, rajautuen Kokkolantieltä Joutensuolle, noin 30 kilometriä Kajaanin keskustajamasta lounaaseen (Kuva 1). Selvitysalueen pinta-ala on noin 1900 hehtaaria ja alue on pituudeltaan pohjoisesta etelään noin kymmenen kilometrin mittainen. Selvitysalue jakautuu etelä- ja pohjoisosaan niin, että jakolinja on Suurisuo- ja Saunanevan turvetuotantoalueiden välisessä kohdassa, jossa selvitysalueen keskiosa on kapeimmillaan. Tässä selvityksessä selvitysalueen pohjoisosaa nimitetään paikoin myös uudeksi suunnittelualueeksi ja eteläosaa vanhaksi suunnittelualueeksi (Kuva 1).

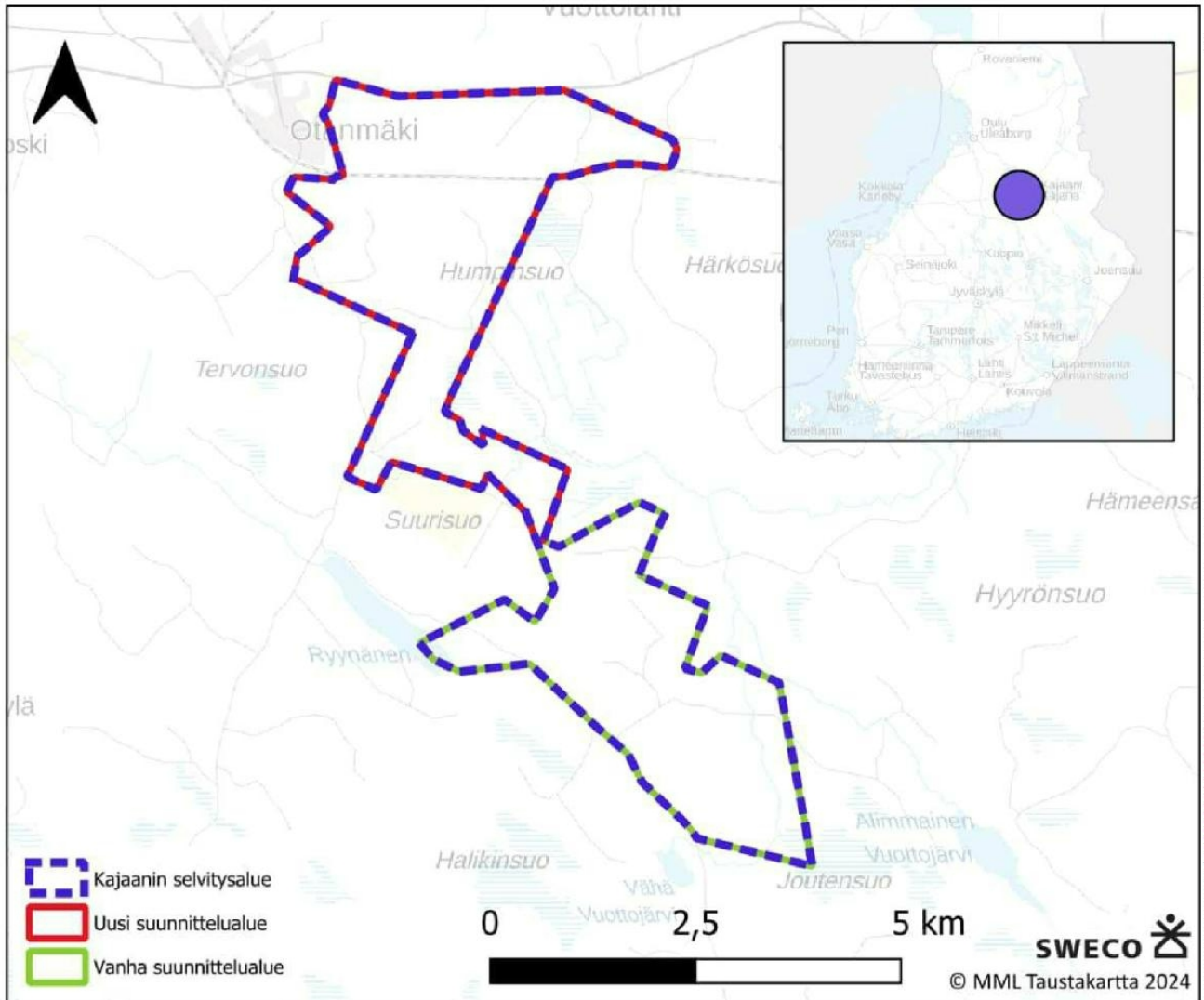
Selvitysalueelle rakennettava tuotanto-, teollisuus- tai varastointilaitos tarkoittaisi alueella liikenteen lisääntymistä. Koko selvitysalue valjastettaisiin tieyhteyksin, mikä tarkoittaisi uusien teiden rakentamista selvitysalueella ja liikennemäärien lisääntymistä. Nykyisellään selvitysalueelle ei kohdistu aktiivista liikennettä. Mahdollinen tuotanto-, teollisuus- tai varastointilaitos vaatii energiaa, jatkuvaa sähkönsyöttöä sekä ylläpitoa ongelmatilanteiden hoitamiseksi. Ympäristön kannalta isoimmat muutokset liittyvät esimerkiksi mahdolliseen rakennettavaan infrastruktuuriin, alueen aitaamiseen, lisääntyneeseen liikenteeseen, jäähdytysveden purkuun, meluun tai ilmansaasteisiin.

Tässä selvityksessä arvioidaan, soveltuuko Kajaanin selvitysalue tai sen ympäristö metsäpeuran elinalueeksi ja esiintyykö alueella tällä hetkellä metsäpeuroja. Arvioinnissa käytettiin jo olemassa olevaa aineistoa (mm. Suomen lajitietokeskuksen havaintoaineistoja, metsäpeuran panta-aineistoja ja vasallisten metsäpeuravaadinten elinympäristöjen ennustekarttaa) sekä alueen merkitystä metsäpeuroille arvoitiin alueella tehtyjen maastoselvitysten ja havaintojen perusteella. Selvityksessä arvioidaan myös selvitysalueen eteläpuolella sijaitsevan Talaskankaan Natura 2000-alueen (FI1200901) merkitystä metsäpeuralle sekä alueen rakentamisen ja tuotanto-, teollisuus- tai varastointialueen mahdollisia vaikutuksia alueen soveltuvuuteen metsäpeurojen elinympäristöksi. Talaskankaan alue on Pohjois-Pohjanmaan liiton (2024) teettämässä selvityksessä (Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan Natura-alueita ja ekologista verkostoa koskeva riskiselvitys) esitetty metsäpeuran esiintymisalueeksi ja näin ollen ehdotettu lisättäväksi metsäpeuran suojeluperusteiseksi Natura-alueeksi.

Alueella tehtiin useita luontoselvityksiä vuonna 2024 eri vuodenaikoina (mm. lumijälkilaskenta, kasvillisuusselvitys), joiden yhteydessä tarkasteltiin myös alueella metsäpeuralle soveltuvia elinympäristöjä sekä havainnoitiin mahdollisia metsäpeuran esiintyvyydestä indikoivia jälkiä. Lisäksi alueella tehtiin erillinen kesäaikainen metsäpeuran maastoselvitys, jossa käytiin jalan alueen suoalueita läpi ja selvitysalueen ulkopuolelle jääviä laajoja suoalueita kuvattiin myös dronen avulla.

Alueella tehdyt metsäpeuran maastokäynnit suorittivat MMM ekologi Erika Jumppanen sekä LuK

Anna-Riina Tiainen. Metsäpeuran maastotöistä, raportista ja vaikutusten arvioinnista vastasi LuK Anna-Riina Tiainen ja raportin on tarkastanut ekologi MMM Erika Jumppanen. Tekijät ovat kaikki Sweco Finland Oy:stä.

Kuva 1. Selvitysalueen rajausta ja sijaintia Suomen kartalla. Kuvassa esitetty myös selvitysalueen jako uuteen ja vanhaan suunnittelualueeseen.

2. Aineisto ja menetelmät

Metsäpeurojen esiintymistä ja liikkumista Kajaanin seudulla arvioitiin olemassa olevan aineiston ja alueella tehtyjen maastokäyntien perusteella. Kajaanin selvitysalueella tehtiin vuoden 2024 aikana useita luontoselvityksiä, joiden yhteydessä tarkasteltiin metsäpeuralle soveltuvia elinympäristöjä sekä havainnoitiin mahdollisia metsäpeuran esiintyvyydestä indikoivia jälkiä. Talviaikainen lumijälkilaskenta toteutettiin alueella

Sweco | Metsäpeuraselvitys 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025

Versio: 2

19.–20.3.2024 hiihtämällä ennakkoon määritetyt kolme riistakolmiota. Riistakolmion jokaisen sivun pituus on 4 kilometriä. Jokaisen lumijälkilaskentakolmioreitin pituus oli siten vähintään 12 kilometriä. Riistakolmiot sijoitettiin karttatarkastelun perusteella siten, että ne kattavat mahdollisimman laajan osan tutkittavasta alueesta. (Sweco Finland Oy 2024a) Alueella tehtiin kasvillisuus selvitys heinäkuussa 2024, jonka yhteydessä havainnoitiin alueen soveltuvuutta metsäpeuran elinympäristöksi (Sweco Finland Oy 2024b). Selvitysalueella tehtiin myös erillinen kesäaikainen metsäpeuran maastoselvitys (19.- 23.8.2024), jossa tutkittiin jalan alueella esiintyviä suoalueita ja selvitysalueen ulkopuolelle jääviä laajoja suoalueita kuvattiin lisäksi dronen avulla. Maastokäynneillä kiinnitettiin huomiota etenkin metsäpeuran jälkiin, jätöksiin sekä muihin metsäpeuran esiintymisestä indikoiviin merkkeihin (metsäpeuran karvat, makuupaikkojen painaumat, polut). Metsäpeuran maastoselvityksen kohteiden valinnassa otettiin erityisesti huomioon suoalueet, jotka sijoittuvat Kainuun ekologisen verkoston alueelle (Ramboll 2024a).

Arviointi on tehty asiantuntija-arvioina pohjautuen alueella tehtyihin selvityksiin ja maastokäynteihin sekä Suomessa ja ulkomailla tehtyihin tutkimuksiin, jotka käsittelevät metsäpeurojen ja muiden peuraeläinten reagoitua ihmisen rakentamiin ympäristöihin. Lähtöaineistona käytettiin mm. Luonnonvarakeskuksen metsäpeuran satelliittipantaseuranta-aineistoa, metsäpeuran kanta-arvioita 2015–2022 sekä muita LUKE:n julkaisuja, peuroja koskevia julkaisuja sekä Metsähallituksen ja Riistakeskuksen aineistoja. Lähtöaineistona on käytetty myös Laji.fi:n (Suomen lajitietokeskus 2024) kautta tilattuja metsäpeuran esiintymispaikkatietoja.

Alueen luonnon ominaispiirteitä on kuvattu selvitysalueella tehdyn kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen (Sweco Finland Oy 2024b) perusteella sekä käyttäen Corine ja Zonation -metsien monimuotoisuusanalyysin tuloksia (SYKE 2024, SYKE 2018). Lisäksi alueen soveltuvuutta metsäpeuralle on tarkasteltu Kajaanin ekologisen verkoston selvityksen avulla (Ramboll 2024). Lisäksi selvityksessä on otettu huomioon Pohjois-Pohjanmaan ekologisten käytävien (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2021) sekä metsäpeuraverkoston (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2024) aineistot sekä arvioitu alueen soveltuvuutta vasallisten metsäpeuravaadinten elinympäristöjen ennustekartan avulla (Paasivaara ym. 2024).

Rakentamishankkeen vaikutusten arvioinnissa hyödynnetään IMPERIA-hankkeen (Marttunen ym. 2015) arviointimallia ja työkaluja, joiden avulla voidaan arvioida vaikutusten merkittävyyttä järjestelmällisesti eri osatekijöiden perusteella. Vaikutuksen merkittävyys muodostuu vaikutuskohteen herkkyydestä ja muutoksen suuruudesta. Tässä selvityksessä käytetään taulukon 1 mukaista luokitteluasteikollista arviointia (Taulukko 1).

Taulukko 1. IMPERIA-hankkeen mukainen vaikutusten merkittävyyden arviointi luokitteluasteikosta hankkeen eläimistöille aiheuttaman muutoksen suuruudelle (taulukossa vain negatiiviset vaikutukset) (Marttunen ym. 2015).

Erittäin suuri (- - - -)	Hankkeen aiheuttamat negatiiviset vaikutukset ovat erittäin suuria huomionarvoisille tai suurille eläinlajeille, niiden elinympäristöille tai suotuiselle suojelun tasolle. Hanke käsittää hyvin suuren osan suurten eläinlajien elinympäristöstä. Eläinlajisto muuttuu hyvin selvästi. Hanke heikentää tai pirstoo erittäin selvästi tai tuhoaa huomionarvoisten tai suurten lajien elinympäristön. Paikallisesti alueesta tuhoutuu tai heikentyy yli 80 %.
Suuri (- - -)	Hankkeen aiheuttamat negatiiviset vaikutukset ovat suuria huomionarvoisille tai suurille eläinlajeille, niiden elinympäristöille tai suotuiselle suojelun tasolle. Hanke käsittää suuren osan suurten eläinlajien elinympäristöstä. Eläinlajisto muuttuu selvästi. Hanke heikentää tai pirstoo selvästi tai tuhoaa suurehkon osan huomionarvoisten tai suurten lajien elinympäristöstä. Paikallisesti alueesta tuhoutuu tai heikentyy 40–80 %.
Kohtalainen (- -)	Hankkeen aiheuttamat negatiiviset vaikutukset kohtalaisia huomionarvoisille tai suurille eläinlajeille, niiden elinympäristöille tai suotuiselle suojelun tasolle. Hanke käsittää kohtalaisen osan suurten eläinlajien elinympäristöstä. Huomionarvoisten tai suurten lajien elinympäristö heikkenee tai pirstoutuu osittain tai tuhoutuu osittain. Paikallisesti alueesta tuhoutuu tai heikentyy 10–40 %.
Vähäinen (-)	Hankkeen negatiiviset vaikutukset kohdistuvat tavanomaisiin eläinlajeihin, niiden elinympäristöihin tai suotuisaan suojelun tasoon. Hanke käsittää pienen osan suurten eläinlajien elinympäristöstä. Elinympäristön pirstomisvaikutus on pieni. Paikallisesti alueesta tuhoutuu tai heikentyy alle 10 %.
Ei vaikutusta	Ei vaikutusta eläinlajeihin tai niiden käyttämiin elinympäristöihin.

3. Metsäpeura

3.1 Suojelu ja elinympäristöt

Metsäpeura (*Rangifer tarandus fennicus*) on Suomessa silmälläpidettävä laji (Hyvärinen ym. 2019). Luonnonsuojelulain (9/2023) 79 §:n mukaan metsäpeura kuuluu luontodirektiivin (92/43/EY) liitteen II eläinlajeihin, joiden suojelemiseksi tulee perustaa erityisiä suojelualueita. Metsäpeuraa saa kuitenkin metsästä Suomenselän alueella Suomen riistakeskuksen myöntämällä metsästyslain (615/1993) 26 §:n mukaisella hirvieläimen pyyntiluvalla.

Metsäpeurojen elinalueet voidaan jakaa kesä- ja talvilaitumiin. Vasovat metsäpeuravaatimet suosivat luonnontilaisia reheviä kuusikoita (Puoskari 2017), mutta muuten kesäisin metsäpeuroja tavataan avoimilla, tuulisilla soilla, joilla pedot eivät pääse yllättämään (Helle 1981). Paikkauskolliset metsäpeurat vaeltavat miltei aina samoja reittejä talvehtimisalueilleen (Pulliainen ym. 1986). Kesällä metsäpeurat syövät erilaisia heiniä (*Poaceae* sp.), varpuja ja puiden lehtiä. Talvehtimisalueilla metsäpeurojen pääravinto koostuu erilaisista maajäkälästä (*Cladonia* sp.), naavoista (*Usnea* sp.) ja lupoista (*Bryoria* sp.) (Helle 1981). Vaikka metsäpeuroja tavataan myös pelloilla ruokailemassa (Bisi ym. 2006), laji on riippuvainen luonnontilaisista erämaa-alueista.

Sweco | Metsäpeuraselvitys 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025

Versio: 2

Luonnontilaisessa metsämaisemassa metsäpeurat elävät vanhoissa metsissä ja koskemattomilla soilla, joissa hirviä ja susia on vähemmän kuin nuoremmassa talousmetsissä (Metsähallitus 2020).

Luonnonvarakeskuksen vuonna 2022–2023 toteuttamien lentolaskentojen perusteella tehtyjen arvioiden mukaan Suomenselän metsäpeurakannan koko oli noin 2 000 yksilöä ja kevään 2023 lentolaskentojen mukaan Kainuun alueella talvehti noin 900 metsäpeurayksilöä (LUKE 2023). Vasojen osuus molemmissa laskennoissa oli n. 11–13 % luokkaa, mikä on tavanomaista metsäpeuroille, joiden tuotto jää parhaimmillaankin vain 20 % tienoille (Kojola 1996). Suomenselän kannan koko on noussut vuodesta 2018, jolloin alueella havaittiin 1 450–1 500 metsäpeuraa. Sen sijaan Kainuussa metsäpeurakannan koko on laskenut vuoden 2001 huipusta, jolloin alueella havaittiin noin 1 700 yksilöä (LUKE 2020, 2022).

Vuonna 2016 aloitettiin seitsenvuotinen metsäpeuran suojelu- ja kannanhoitoahanke Metsäpeura LIFE, jonka pää tavoitteena oli metsäpeurakannan palauttaminen Suomenselälle (Metsähallitus 2020). Palautusistutuksia on toteutettu Lauhanvuoren ja Seitsemisen kansallispuistojen alueilla totutustarhojen avulla, joihin on siirretty niin villejä kuin tarhattuja metsäpeuroja. Ensimmäiset yksilöt vapautettiin Lauhanvuoren kansallispuistosta syyskuussa 2019 ja Seitsemisen kansallispuistosta marraskuussa 2020 (Niemi & Mykrä-Pohja 2020).

Vaikka tilastollisesti metsäpeurojen suurimmat kuolleisuuden aiheuttajat ovat liikenne sekä suurpedot (Paasivaara 2016), populaatioiden suurimpia uhkia ovat myös soveltuvien elinalueiden väheneminen ja pirstaloituminen sekä risteytyminen porojen kanssa (Liukko ym. 2019). Metsätaloudesta ja nuorista metsistä hyötyvän hirven (*Alces alces*) kannankoon nousu on vaikuttanut positiivisesti myös metsäpeuroja metsästävien susien lukumäärään (Kojola ym. 2007). Metsätalouden lisäksi tieverkoston ja infrastruktuurin rakentaminen pirstaloi olemassa olevia elinalueita ja edellyttää hitaasti lisääntyvän lajin nopeaa sopeutumista muutoksiin.

Vasomisen aikaan metsäpeurat ovat erittäin herkkiä häiriöille, erityisesti vasan ensimmäisinä viikkoina, jolloin vasa oppii emältään, kuinka selviytyä ja mitä erilaiset ärsykkeet kuten äänet, hajut ja muut häiriöt merkitsevät (Anttonen ym. 2011). Myös muiden tutkimuksien mukaan peurat ovat herkimmillään häiriölle loppupalvesta vasomisaikaan sekä kesällä, kun vasat vielä kasvavat (Dyer ym. 2001, Vistnes & Nellemann 2001, Skarin & Åman 2014). Peurojen häiriöherkkyys on puolestaan minimissään loppukesästä ja syksyllä, kun soveltuvaa ravintoa on helpoiten saatavilla ja vasojen imettäminen on loppunut (Skarin ym. 2004, Kumpula ym. 2007). Metsäpeurojen populaationkasvun kannalta onkin tärkeää turvata soveltuvien, rauhallisten elinalueiden riittävyys. Kojolan ym. (2009) mukaan häiriöiden vaikutuksia tarkastellessa on tärkeää huomioida eri tekijöiden yhteisvaikutukset, niin suorat kuin epäsuoratkin.

3.1.1 Suorat ja epäsuorat vaikutukset

Maankäytönmuutoksesta johtuvat vaikutukset voidaan jakaa suoriin ja epäsuoriin vaikutuksiin. Suoriin vaikutuksiin kuuluu rakentamisesta johtuva elinympäristön väheneminen sekä kauemmas ulottuvat

häiriövaikutukset kuten melu. Epäsuoriin vaikutuksiin kuuluu muun muassa maiseman ja elinympäristöjen pirstaloituminen, jotka saattavat vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi muuttamalla vaellusreittejä tai lisäämällä saalistuspainetta. (Paasivaara 2022) Pirstaloituminen saattaa aiheuttaa ns. pullonkaulaefektin, jos soveltuvien elinympäristöjen määrä vähenee ja jopa estää lajin leviämistä leviäminen uusille elinalueille estyy.

3.1.2 Ihmistoiminnan vaikutus

Vaikka peuraeläimiä havaitaan ihmistoiminnan läheisyydessä, niiden populaatiitiheydet ovat ihmistoiminnan läheisyydessä pienempiä kuin ihmistoiminnan vaikutusalueiden ulkopuolella (Vistnes & Nellemann 2001). Häiriön tyypistä, peuran iästä ja vuodenaikasta riippuen, peurojen välttämisyöhykkeen (etäisyys, jonka yksilö mielellään pitää ihmistoimintaan) leveys vaihtelee yhdestä kilometristä kahteentoista kilometriin (Anttonen ym. 2011, Helle ym. 2012). Suomessa retkeilyreittien vaikutus näkyy alhaisempina porotiheyksinä retkeilytoiminnan vaikutusalueilla (Helle ym. 2012). Porojen on havaittu välttelevän myös voimajohtolinjoja, eikä vältteleminen ole lakannut, vaikka johdot ovat olleet paikoillaan kolmekymmentä vuotta (Vistnes & Nellemann 2008). Käyttäytyminen saattaa johtua peurojen valonherkkyydestä, sillä peurojen on havaittu aistivan jopa ultraviolettivaloa. Suurjännitejohtojen sähköpurkaukset saattavat näkyä peuroille pelottavina valoketjuina (Hogg ym. 2011, Tyler ym. 2014). Peurat myös tutkimusten mukaan saattavat vältellä säännöllisessä käytössä olevia teitä, minkä takia peurojen vaellusreitit tulisi ottaa huomioon tie- ja voimajohtolinjauksia tehdessä (Skarin ja Åman. 2014).

Elinympäristön pirstaloituminen ja infrastruktuurin lisääntyminen ovat lisänneet karibuilla susien saalistuspainetta ja muokanneet populaatioiden ikäjakautumia (Bergerud ym. 1983, Stuart-Smith ym. 1997, James & Stuart-Smith 2000, Pinard ym. 2012). Vaikka asiaa ei ole tutkittu Suomessa, on metsäpeuraan kohdistuvan saalistuspaineen mahdollista lisääntyä elinalueiden pirstaloitumisen ja populaatioiden liikkumisen vaikeutumisen myötä. Myös hirven ja suden kannankokojen runsastuminen saattaa vaikuttaa metsäpeuraan negatiivisesti (Kojola ym. 2009), sillä hirvien lukumäärän alueella voi vaikuttaa myös saalistajien menestymiseen.

On tärkeää tiedostaa, että useissa tutkimuksissa on todettu, että porot ovat olleet melko tottuneita erilaisiin ihmisten aiheuttamiin häiriöihin (Flydal ym. 2003, Colman ym. 2012, Colman ym. 2013), eikä tuloksia voida näin ollen suoraan soveltaa villoihin populaatioihin, kuten Suomen metsäpeuroihin. On toki mahdollista, että metsäpeurat ajan myötä tottuvat ihmistoimintaan ja niiden välttämiskäyttäytyminen vähenee (Helldin ym. 2012), mutta vaikutusten kestoa ja merkittävyyttä ei ole mahdollista arvioida tarkasti nykytiedon perusteella. Esimerkiksi karibujen on havaittu laiduntavan erilaisten rakennettujen kohteiden ympäristössä, mutta niiden tiheyden on havaittu olevan alhaisempi näillä alueilla kuin erämaisilla laidunalueilla (Vistnes & Nellemann 2001).

3.1.3 Suomen metsäpeurakanta ja ihmisvaikutus

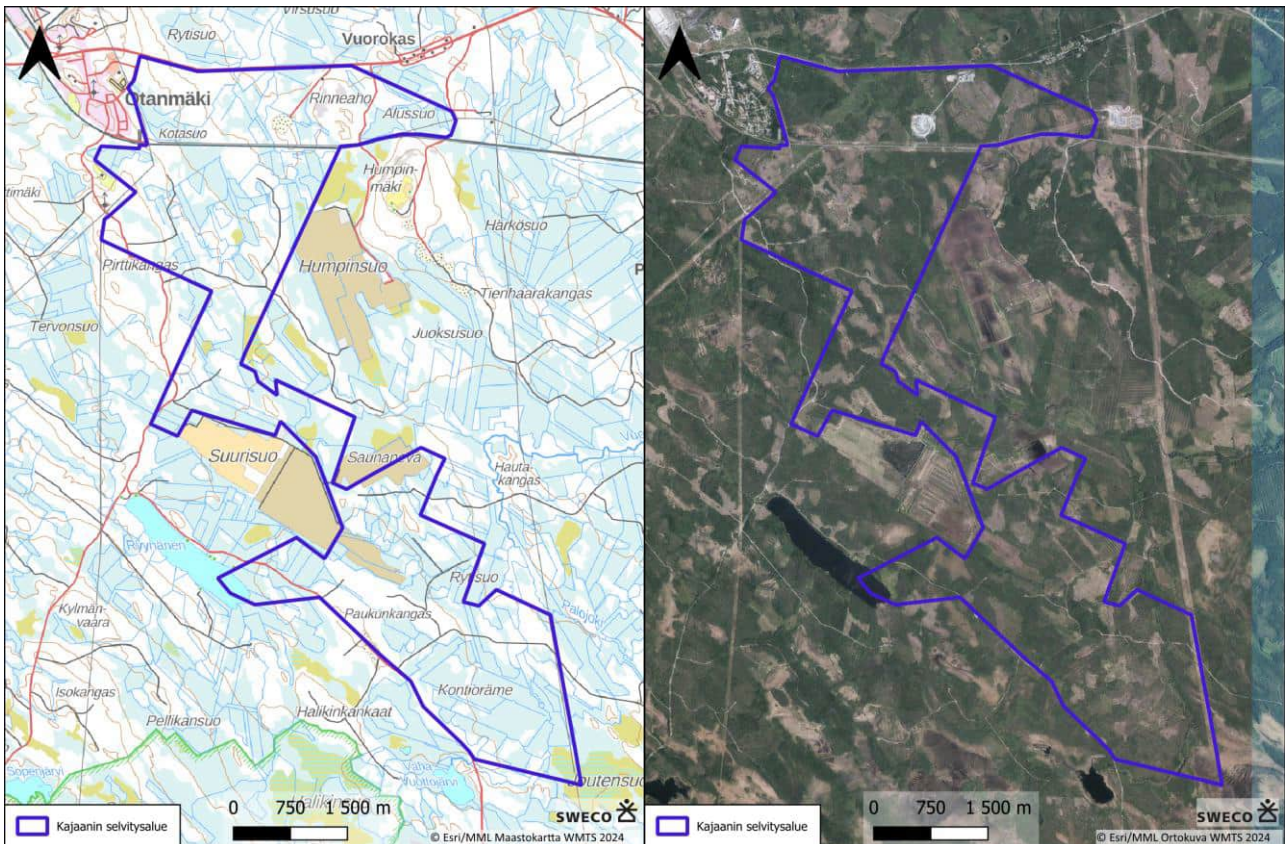
Suomenselän metsäpeurakanta elää jo nykyisellään ihmisen aiheuttamien häiriöiden vaikutusalueella verrattuna Kainuun kantaan. Suomenselän kanta saattaakin siten olla tottuneempi häiriöihin, kuten meluun ja ihmisen läsnäoloon. Toisaalta on myös mahdollista, että alueen metsäpeurat ovat alttiimpia uusien häiriötekijöiden, kuten tuulivoiman lisääntymiselle alueella, jos yksilöt jo nykyisellään välttelevät mahdollisuuksien mukaan häiriöalueita. Tarkkoja ohjeistuksia metsäpeurojen ja maankäytön välisistä suojaetäisyyksistä ei vielä ole saatavilla. Siksi alueiden rakentamista suunnitellessa on tärkeää ottaa huomioon mahdolliset suorat ja epäsuorat vaikutukset.

4. Kajaanin selvitysalue

4.1 Selvitysalueen ympäristö

Kajaanin selvitysalue on kooltaan noin 1900 hehtaaria. Selvitysalue sijaitsee Otanmäen kaakkoispuolella, rajautuen Kokkalantieltä Joutensuolle, noin 30 kilometriä Kajaanin keskustaaajamasta lounaaseen. Selvitysalueen pohjoisosan länsipuolella sijaitsee Otanmäen taajama-alue, jossa esiintyy asutusta. Pohjoispuolella sijaitsee mm. lakkautettu kaivos ja laajahko sorakuoppa. Pohjoisosan läpi kulkee junarata ja sähkölinja. Selvitysalueella ja sen läheisyydessä esiintyy useita turvetuotantoalueita.

Selvitysalue on pääosin vahvasti ihmisen muokkaamaa. Alueen yleisilmettä dominoi ojitukset ja nuoret talousmetsät. Keskiosan yleisintä maisemaa on selvitysalueen välittömään läheisyyteen rajautuvat turvetuotantosuo, sekä niitä ympäröivät laajat ojitukset, joka tekee alueen yleisilmeestä hyvin rämeikköisen ja vaikeakulkuisen. Selvitysalueella on tehty runsaasti avo- ja harvennushakkuita vuosien 2022–2024 aikana. Luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kohteita on selvitysalueella melko vähän. Puusto on pääosin hyvin nuorta ja vanhempia metsiä ei ole juurikaan säästynyt hakkuilta. Selvitysalueella sijaitsee pienialaisia suoalueita. Laajempia suoalueita sijaitsee selvitysalueen ulkopuolella. Selvitysalueen eteläpuolen kärki rajautuu Joutensuohon. (Sweco Finland Oy 2024b)

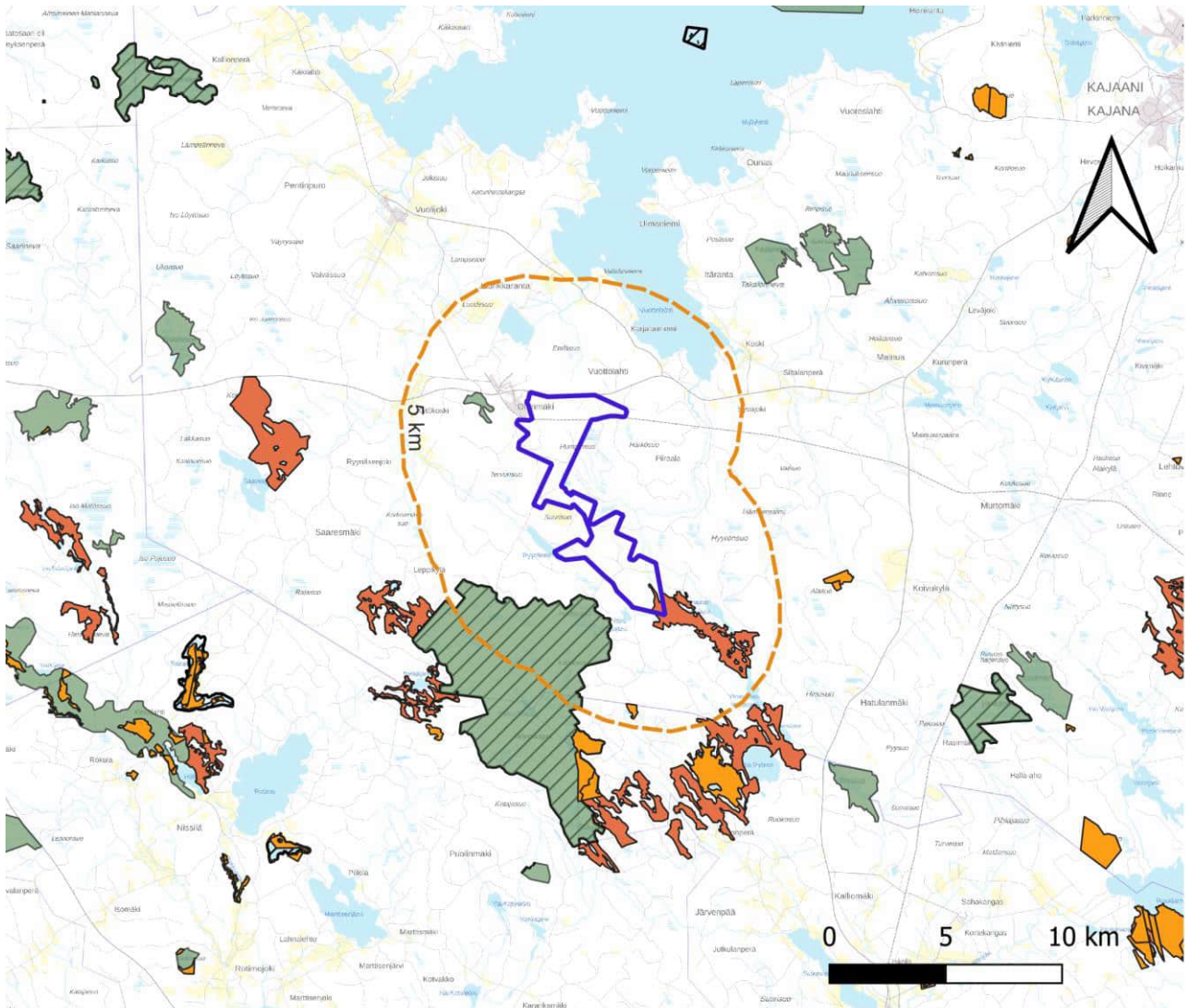

Kuva 2. Selvitysalueen maastokartta (vasen) ja ortokuva (oikea).

4.2 Suojelualueet

Selvitysalueella on lähin Natura-alue, luontotyyppiperusteisesti (SAC) ja lintudirektiivin perusteella suojeltu (SPA) Talaskankaan alue (FI1200901), on pinta-alaltaan 4910 hehtaarin kokoinen alue ja sijaitsee noin yhden kilometrin päässä selvitysalueesta lounaaseen. Selvitysalueesta noin yhden kilometrin päässä luoteeseen sijaitsee myös 57 hehtaarin kokoinen Natura SAC-alue Otanneva (FI1200921). Selvitysalueesta noin kahdeksan kilometrin päässä koilliseen puolestaan sijaitsee Natura SAC-alue Karppisensuo - Salinsuo - Joutsensuo (FI1200922).

Seudulta löytyy myös yksityismaiden suojelualueita, kuten selvitysalueesta noin kuuden kilometrin päässä etelässä sijaitseva Kortesuson luonnonsuojelualue (YSA256131) ja Joutsensuon luonnonsuojelualue (YSA082779) sekä seitsemän kilometrin päässä idässä sijaitseva Syväjoensalon luonnonsuojelualue (YSA239708). Lisäksi selvitysalueen kaakkoisrajalla sijaitsee Joutsensuo ja selvitysalueesta noin viiden kilometrin päässä etelään sijaitsevat Talaskankaan itäpuoliset suot, jotka ovat listattu soidensuojelun täydennysehdotuksen kohteeksi (Kuva 3).

© MML Taustakartta 2024

- Kajaani selvitysalue
- Natura2000 Erityisten suojelutoimien alue (SAC)
- Natura2000 Erityinen suojelualue (SPA)
- Yksityisten mailla olevat luonnonsuojelualueet
- Soidensuojelun täydennysehdotuksen kohteet

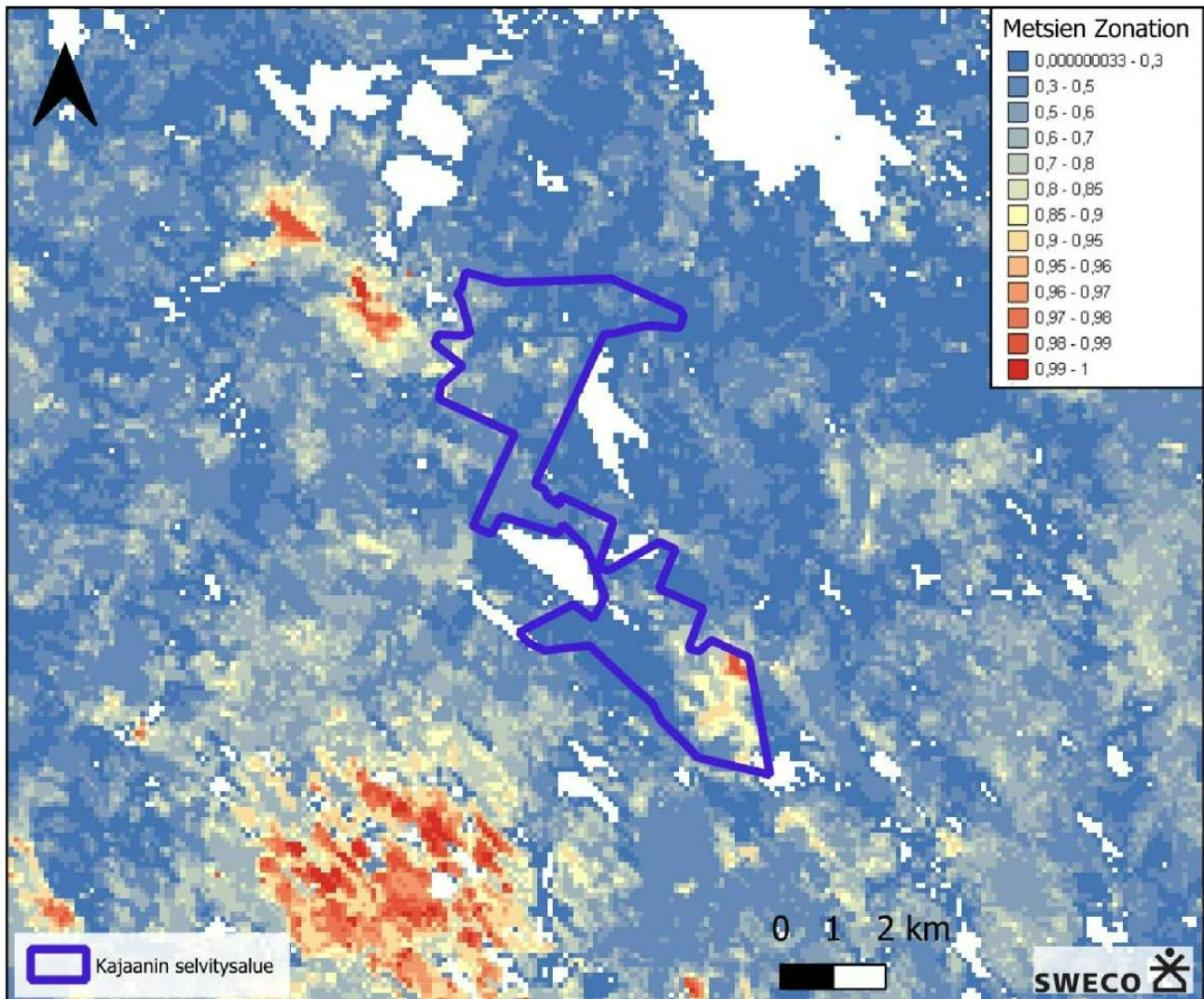
Kuva 3. Selvitysalue sekä lähiympäristön luonnonsuojelualueet.

4.3 Zonation ja Corine

Selvitysalueen ja sen lähiseudun merkitystä metsäpeuroille voidaan arvioida erilaisten ympäristömuuttujien avulla. Seudun metsien rakennetta ja monimuotoisuutta on tarkasteltu Zonationin ja Corine-maanpeiteaineiston avulla. Zonation on Helsingin yliopistossa kehitetty ohjelmisto alueellisen suojelun priorisointiin ja laajamittaiseen suojelusuunnitteluun. Sillä voidaan datan perusteella mm. tunnistaa alueet tai maisemat, jotka ovat tärkeitä elinympäristön laadun ja yhteyksien säilyttämisen kannalta samanaikaisesti useiden biologisen monimuotoisuuden piirteiden (esim. lajit, maanpeittotyypit, ekosysteemipalvelut jne.) kannalta. Ohjelmisto tarjoaa siten kvantitatiivisen menetelmän biologisen monimuotoisuuden säilymisen edistämiseksi pitkällä aikavälillä. (Moilanen ym. 2014)

Zonation-ohjelmistolla on tuotettu ”Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa” -aineisto, jonka tavoitteena on tunnistaa metsiä, joissa on paljon erilaista lahopuuta ja jotka ovat kytkeytyneet muihin laadukkaisiin metsäalueisiin ja suojelualueisiin. Zonation tuottaa prioriteettikartan, josta ilmenee alueiden luontoarvojen merkittävyys suhteessa toisiinsa. Kartat auttavat hahmottamaan kohteen merkityksen myös laajemmassa mittakaavassa. Tämä onkin näiden analyysien merkittävä hyöty verrattuna perinteiseen kartta-aineistojen tarkasteluun, sillä ne voivat auttaa löytämään aiemmin tuntemattomia potentiaalisia monimuotoisuuskohteita tai kytkeytyvyyden kannalta merkittäviä lajistolle tärkeitä alueita. (Mikkonen ym. 2018)

Kun tarkastellaan Zonation-tuloskarttoja selvitysalueelta (Kuva 4), huomataan, että alueella on melko vähän monimuotoisuudelle tärkeitä metsäalueita, mikä havaitaan laajana sinisenä värinä kartalla. Selvitysalue onkin pääosin kasvillisuudeltaan pirstoutunutta ja talouskäytössä olevaa, ikärakenteeltaan nuorta kangasmetsää, sekä ojitettua suoalaa, jota sininen väri indikoi. Etenkin selvitysalueen pohjois- ja keskiosissa uudella selvitysalueella on paljon monimuotoisuudelle vähäarvoisia metsiä (siniset alueet) ja alueen eteläosassa vanhalla selvitysalueella on muutamia arvokkaampia punaisia alueita. Nämä alueet voisivat soveltua metsäpeuravaatimien suojaisiksi vasomisalueiksi. Toisaalta metsäpeuroille voi soveltua myös metsärakenteeltaan ”heikompirakenteiset” metsäalueet ja reunahabitaatit, kuten suon laidat, joiden monimuotoisuuteen tai arvoon Zonationilla ei voida ottaa kantaa. Täytyy kuitenkin huomioida, että metsien monimuotoisuusaineisto on koottu vuoden 2018 tietoihin perustuen, jonka vuoksi vuoden 2018 jälkeiset metsä- ja maankäytön muutokset eivät näy aineistossa.

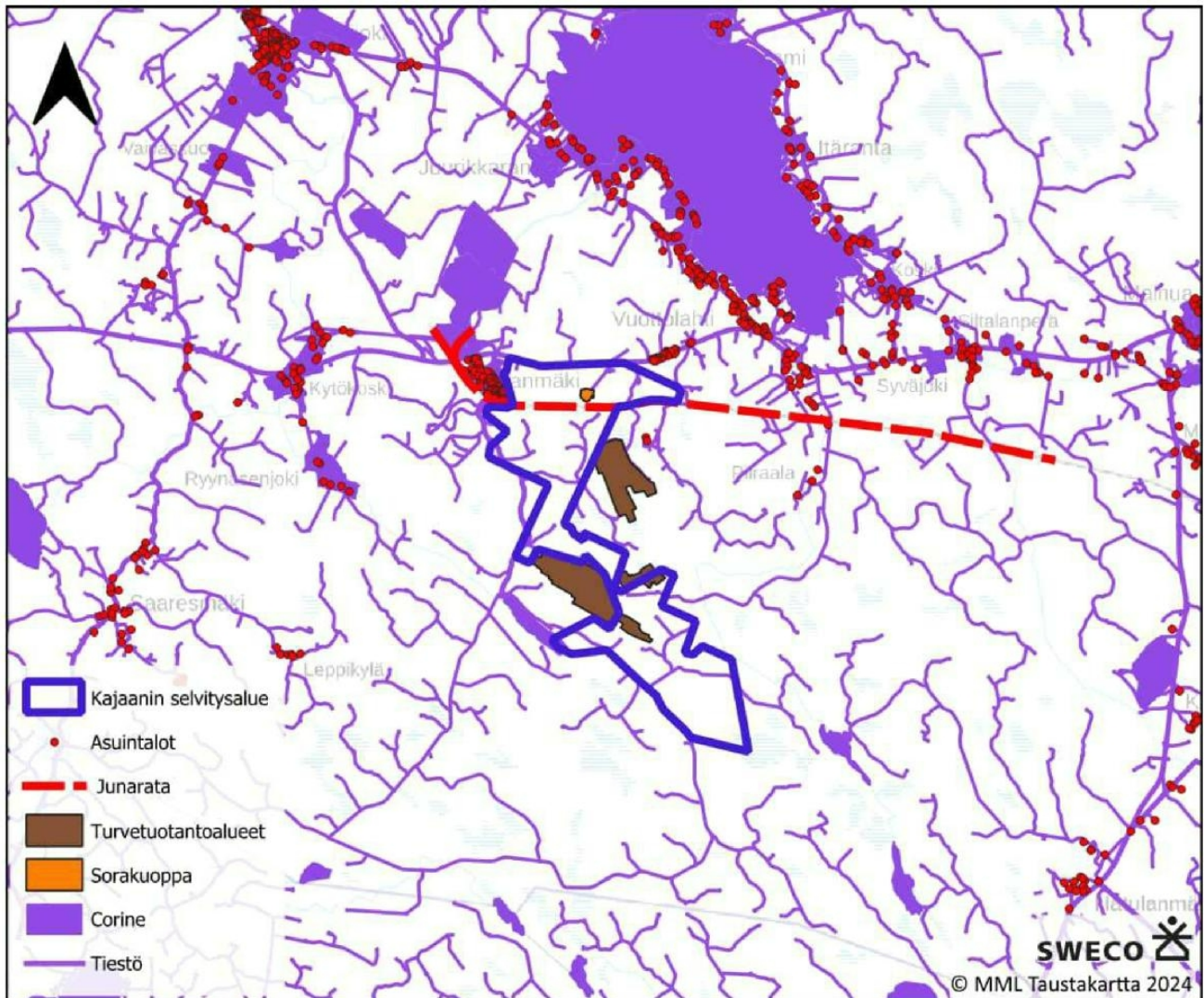

Kuva 4. Zonation-tuloskartta selvitysalueelta (SYKE). Mitä punaisempi kohta kartalla on, sitä enemmän alueella on monimuotoisuudelle tärkeitä metsäalueita. Vastaavasti siniset alueet eivät ole metsien monimuotoisuuden kannalta kovinkaan edustavia. Lisäksi kartalla esitetty selvitysalueen viiden kilometrin etäisyysvyöhyke.

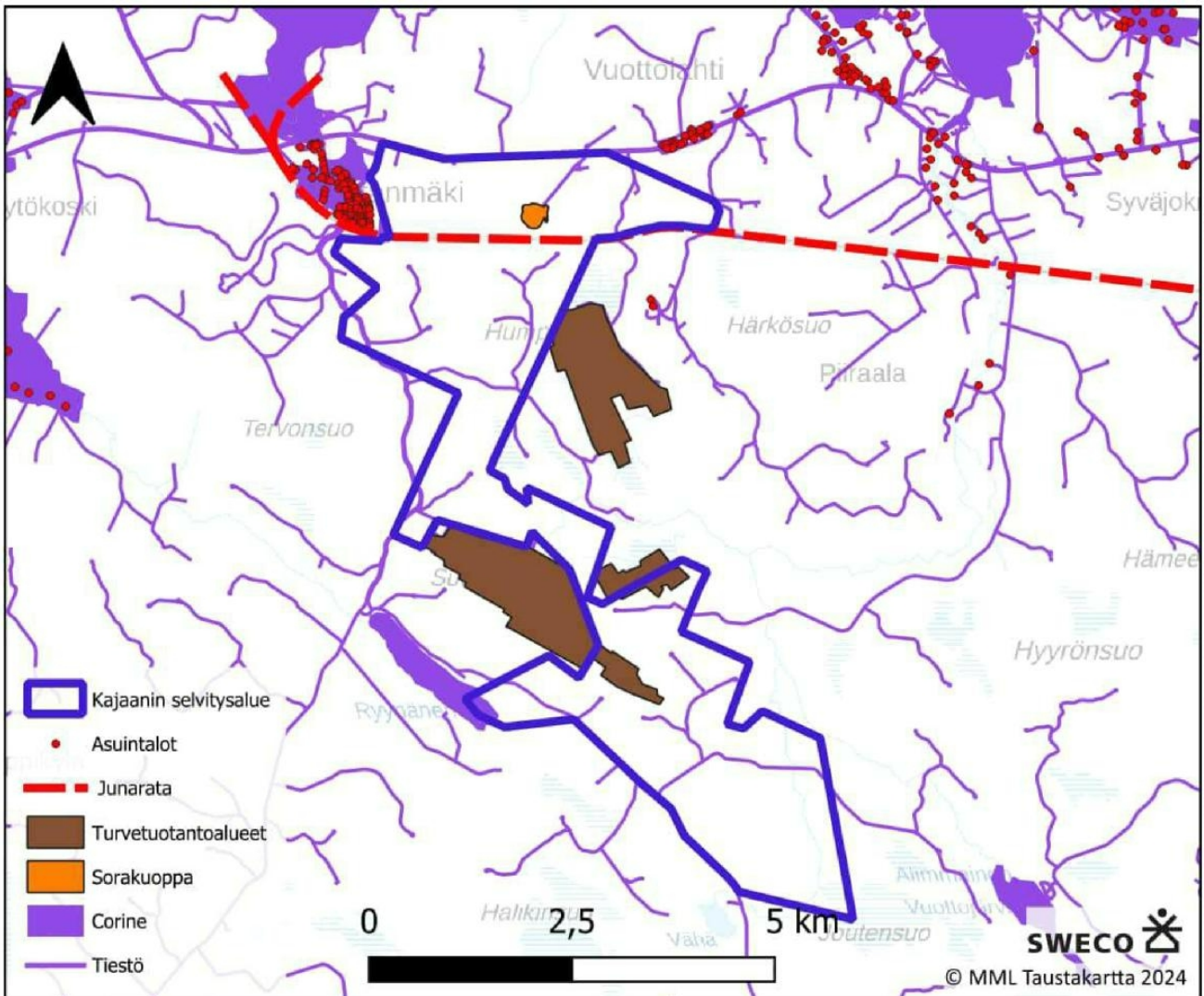
Selvitysalueen ympäristöä tarkasteltiin myös Corine-maanpeiteaineiston avulla. Corine-aineistosta erotettiin kaikki alueet, jotka eivät voi toimia metsäpeurojen lisääntymis- tai levähdyspaikkoina. Esitetty aineisto kattaa muun muassa ihmisen rakentamat ympäristöt (maatalousalueet, rakennetut alueet, tiet) sekä vesialueet. Alla olevaan kuvaan on myös merkitty pisteillä asuinrakennukset, joiden läheisyydessä ei arvioida esiintyvän metsäpeuroille sopivia elinalueita säännöllisen ihmisvaikutteisuuden vuoksi. Lisäksi kuvassa on esitetty alueen läpi kulkeva junarata ja alueen ihmisvaikutteiset ympäristöt (sorakuoppa, turvetuotantoalueet).

Corine-maanpeiteaineistosta (Kuva 5, Kuva 6) nähdään violetina värinä seudun pelto-, taajama- ja vesialueet, jotka painottuvat selvitysalueen ulkopuolelle. Alueella ei sijaitse asutusta, vaan asutustaajamat Otanmäki,

Vuorokas ja Vuottolahti sijaitsevat selvitysalueen ulkopuolella. Alueella ja sen välittömässä läheisyydessä esiintyy laajoja turvetuotantoalueita. Aineistosta nähdään, että selvitysalueen metsäalueita halkoo metsätiet, joiden varrella voi aika ajoin esiintyä suurempaa häiriötä, kun alueen metsiä hakataan ja teitä pitkin kuljetetaan hakattua puustoa. Selvitysalueelta onkin tehty viimeisen kahden vuoden aikana runsaasti metsähakkuita. Selvitysalueen eteläpuolella sijaitsee tämän aineiston mukaan vähemmän ihmisen rakentamaa ympäristöä.

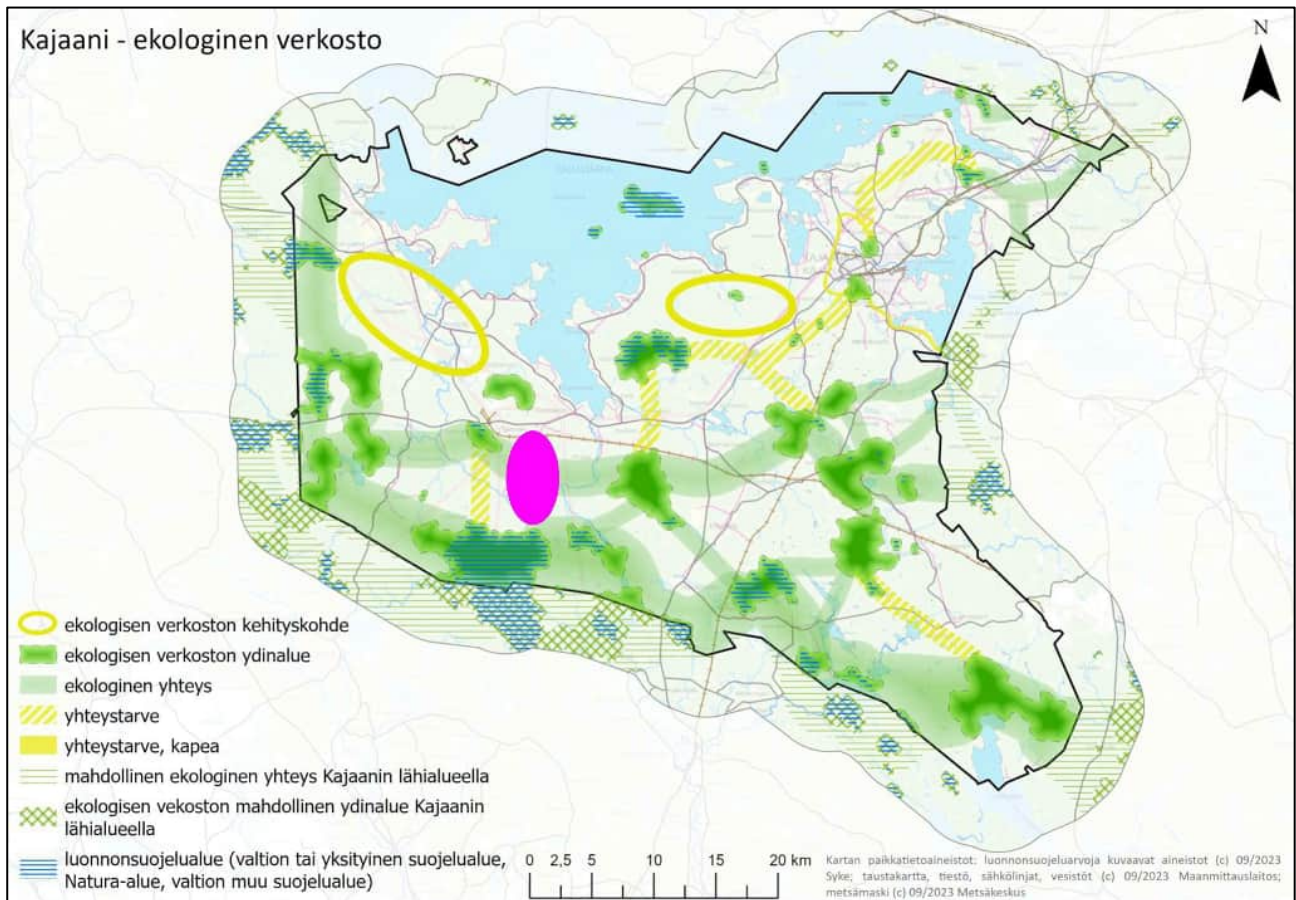
Kuva 5. Violetilla on esitetty selvitysalueen ympäristössä sijaitsevat alueet, jotka eivät sovellu metsäpeurojen lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi. Tällaisia alueita ovat muun muassa kaikki rakennetut ympäristöt, pellot, vesistöt sekä tiet. Kuvaan on myös merkitty alueella sijaitsevat asuinrakennukset, junarata, sorakuoppa ja turvetuotantoalueet.

Kuva 6. Violetilla on esitetty selvitysalueen ja sen lähiympäristön alueet, jotka eivät sovellu metsäpeurojen lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi. Tällaisia alueita ovat muun muassa kaikki rakennetut ympäristöt, pellot, vesistöt sekä tiet. Kuvaan on myös merkitty alueella sijaitsevat asuinrakennukset, junarata, sorakuoppa ja turvetuotantoalueet.

4.4 Alueen ekologiset yhteydet

Ramboll (2024) on laatinut selvityksen Kajaanin ekologisesta verkostosta Kajaanin kaupungin toimeksiannosta. Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa Kajaanin ekologinen verkosto yleiskaavatasolla olemassa olevaan tietoon perustuen. Ekologinen verkosto koostuu luonnon ydinalueista ja näitä alueita yhdistävistä ekologisista yhteyksistä (Kuva 7). Kajaanin alueella sijaitsee useita itä-länsisuuntaisesti kulkevia ekologiaa yhteyksiä, joiden varrelle ja läheisyyteen myös selvitysalue sijoittuu (Kuva 8).

Kuva 7. Kajaanin ekologinen verkosto. Eteläreunan valtakunnallisesti arvokkaan yhteyden leveys on 5 km, keskiosan ja länsireunan maakunnallisten 3 km, alueellisten yhteyksien ja yhteystarpeiden 1,5 km ja keskustaa ympäröivän paikallisen yhteyden 300 metriä (Ramboll 2024). Selvitysalue sijaitsee kuvaan lisätyn pinkin soikion sisäpuolella.

Kuva 8. Kajaanin selvitysalueen läpi itä-länsisuunnassa kulkeva valta- ja maakunnallisesti tärkeät ekologiset käytävät (Ramboll 2024). Maakunnallisesti tärkeä ekologinen yhteys kulkee selvitysalueen keskiosan läpi. Valtakunnallinen yhteys puolestaan kulkee selvitysalueen eteläkärjen läpi.

4.4.1 Maakunnallinen ekologinen yhteys

Kajaanin keskiosan läpi kulkee itä-länsisuuntainen maakunnallisesti tärkeä ekologinen yhteys. Yhteys on leveydeltään 3 kilometriä. Selvitysalue sijaitsee yhteyden ”Otanneva-Pirttimäki-Hämeensalmi” varrella. Rambollin (2024) mukaan kyseisellä yhteydellä voi olla merkitystä Kainuun ja Suomenselän metsäpeurakantojen mahdollisessa yhdistymisessä, sillä metsäpeurojen on todettu käyttävän tätä yhteyttä. Yhteys kulkee pääosin talousmetsissä, joihin sijoittuu avohakkuita ja metsäojia.

Selvitysalueen läpi kulkevasta ekologisesta yhteydestä on tarkemmin Rambollin (2024) koostamassa raportissa mainittu seuraavasti: ”Pirttimäen ja Hämeensalmen välinen yhteysosuus on pääosin talousmetsää ja se kulkee kahden turvetuotantoalueen välitse (Suurisuo, Humpinsuo). Yhteyden itäosassa kulkee Vuottojoki, jonka varrella sijaitsee luonnontilaisempaa ympäristöä. Alueella on muutamia luonnontilaisia tai sen kaltaisia suokohteita turvetuotantoalueiden välissä, mutta valtaosa soista ovat ojitettuja. Hämeensalmen ydinalueelta on tunnistettu arvokkaita luontotyyppejä (soita, pienvesiä). Yhteys on tärkeä metsäpeuran kannalta.”

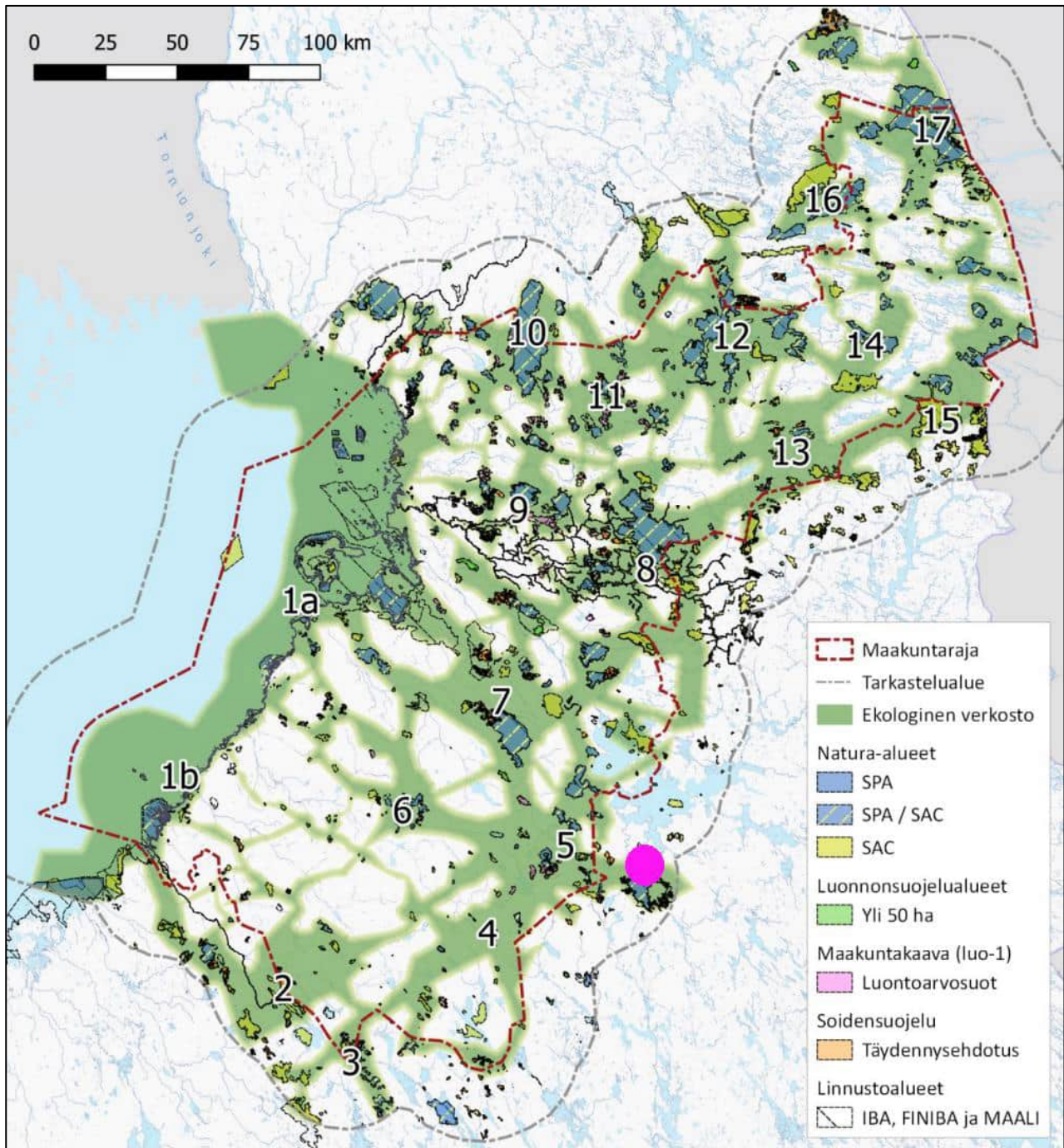
4.4.2 Valtakunnallinen ekologinen yhteys

Valtakunnallinen ekologinen yhteys (5 km leveä) yhdistää merkittäviä ekologisen verkoston ydinalueita toisiinsa. Yhteys alkaa itäiseltä valtakunnan rajalta ja kulkee itä-länsisuuntaisesti maakunnan läpi. Talaskankaan alue, joka sijaitsee selvitysalueen eteläpuolella, toimii tämän yhteyden keskeisenä ydinalueena. Tulevaisuudessa yhteys voi olla merkittävä metsäpeuran kannalta, kun Kainuun ja Suomenselän metsäpeurakantojen yhdistyminen otetaan huomioon. (Ramboll 2024)

4.4.3 Pohjois-Pohjanmaan maakunnan ekologinen verkosto

Kainuun maakunta rajautuu länsipuolelta Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan. Pohjois-Pohjanmaan liitto on teettänyt myös vuonna 2024 alueen ekologisen verkoston riskiselvityksen, jonka vaikutuksissa on otettu myös lähimaakuntien alueita huomioon. Pohjois-Pohjanmaan liiton (2024) teettämässä selvityksessä ”Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan Natura-alueita ja ekologista verkostoa koskeva riskiselvitys” on esitetty alueen ekologisen verkoston rakenne. Ekologisen verkoston rajauksen tavoitteena on osoittaa tärkeimmät alueet, joilla turvataan tuulivoimatuotannolle ja myös sähkölinjoille herkkien lajien säilyminen pitkällä aikavälillä. Toisin sanoen, rajausta osoittaa alueet, joille tuulivoimatuotanto ei sovellu ilman, että lajien säilyminen ja Natura-alueverkoston eheys vaarantuu. Ekologisen verkoston rajauksessa on huomioitu sekä linnuston tärkeimpiä liikkumisreittejä että maaeläimistön tärkeimmät yhteydet ja luonnon ydinalueet. (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2024)

Kajaanin selvitysalue sijaitsee numerolla 5 merkityn ydinalueen itäpuolella (merkitty karttaan pinkkinä pisteenä). Ekologisen verkoston ydinalueesta 5 on kerrottu Pohjois-Pohjanmaan raportissa seuraavasti: ”Natura-alueet, luonnonsuojelualueet. Maakotkan, metsäpeuran ja metsähanhen ydinalueita. Vmk3 suojelualueet. Natura-alueverkoston merkittävämpiä kulku- ja leviämis yhteyksiä.” Kajaanin selvitysalue sijoittuu Talaskankaan pohjoispuolelle, jonka läpi ekologinen verkosto kulkee.

Kuva 9. Yleiskuva ekologisesta verkostosta ja ydinalueineen (numerot) (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2024). Kuvaan on merkitty pinkillä pisteellä Kajaanin selvitysalueen sijainti.

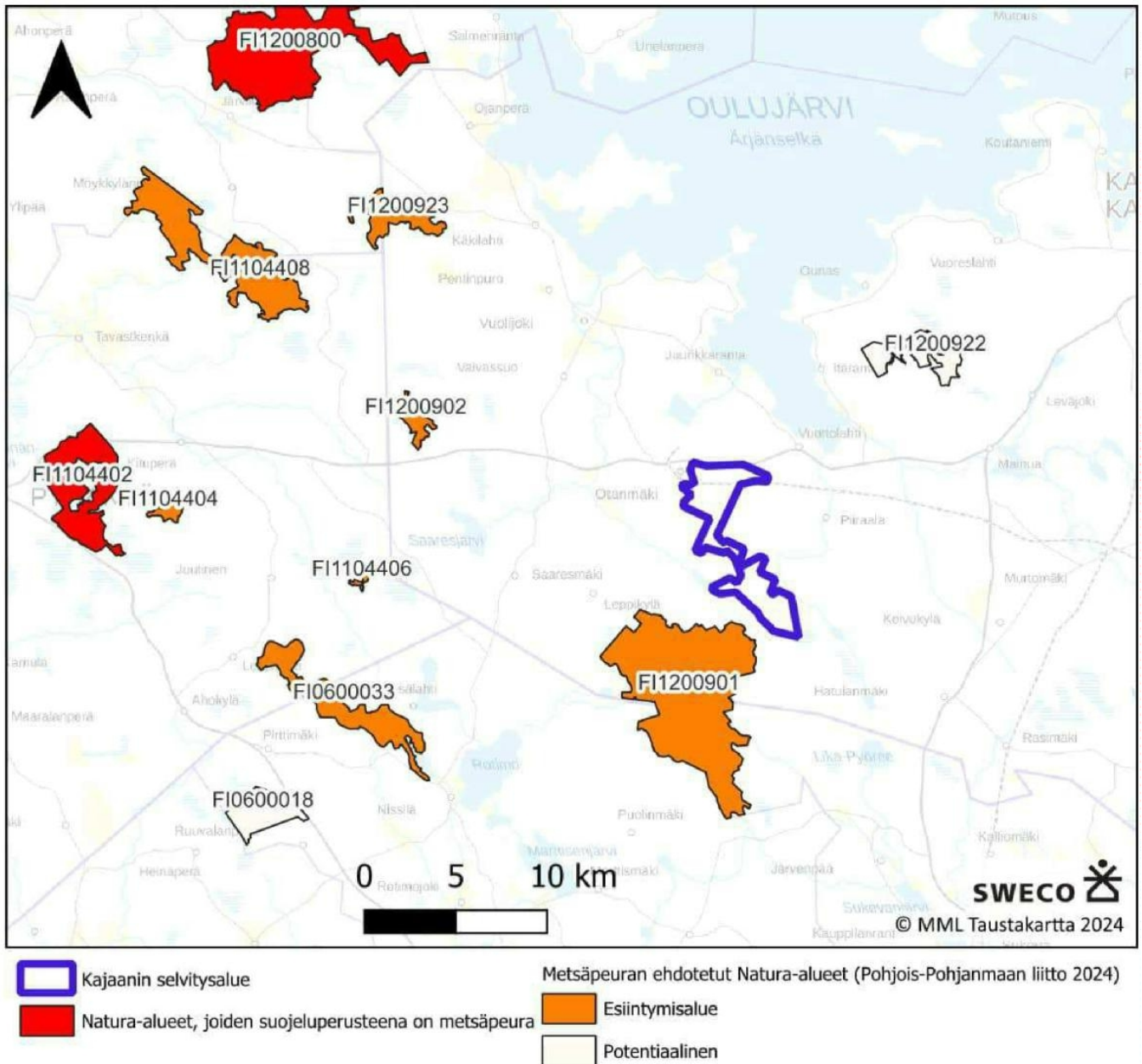
5. Kajaanin selvitysalue ja metsäpeura

5.1 Metsäpeuran Natura 2000 SAC-alueet ja metsäpeuraverkosto

Metsäpeuran suotuisan suojelutason saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi metsäpeuralle tulee luontodirektiivin 6 artiklan velvoittamana osoittaa erityisiä suojeltuja elinympäristöjä, joka tarkoittaa, että Natura 2000- verkostoon tulee kuulua alueita (SAC), joilla varmistetaan metsäpeuran elinympäristöjen suotuisa suojelutaso. Luonnonsuojelulain (9/2023) 34 §:n mukaan Natura 2000- verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Suomessa Natura 2000- alueet, joiden suojeluperusteena on metsäpeura, painottuvat Kainuuseen ja Keski-Pohjanmaalle. Selvitysalue ei sijaitse metsäpeuran suojelualueiden keskittymäalueilla. Lähimmät Natura-alueet selvitysalueelta, joiden suojeluperusteisiin lukeutuu metsäpeura, sijaitsevat selvitysalueesta länteen ja luoteeseen: Noin 25–30 kilometrin etäisyydellä sijaitsevat Natura-alueet Rumala - Kuvaja - Oudonrimmet (FI1200800) ja Kansanneva - Kurkineva - Muurainsuo (FI1104402).

Metsäpeuran suojeluperusteisten SAC-alueiden lisäksi Pohjois-Pohjanmaan liiton (2024) teettämässä selvityksessä ”Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaiheita koskeavan Natura-alueita ja ekologista verkostoa koskeva riskiselvitys” on esitetty YM:n pyynnöstä metsäpeuran Natura 2000-perusteiden päivitystyö, jossa koko Suomen nykyisten 47 metsäpeuraperusteisten Natura-alueiden määrä kasvaa 176:een. Selvityksen mukaan Natura-alueiden nykyisissä suojeluperusteissa ei ole vielä riittävästi huomioitu metsäpeuran tärkeimpiä elinympäristöjä. Ehdotetut metsäpeuran Natura-alueet on lajiteltu kolmeen kategoriaan: esiintymisalue, todennäköinen, potentiaalinen.

Selvitysalueen lounaispuolella, noin kilometrin päässä selvitysalueen rajasta, sijaitsee Talaskankaan alue (FI1200901), joka on Pohjois-Pohjanmaan liiton teettämässä selvityksessä esitetty metsäpeuran esiintymisalueeksi ja näin ollen metsäpeuran osalta ehdotettavaksi SAC-alueeksi (Kuva 10). Muut metsäpeuran ehdotetut Natura-alueet sijaitsevat yli 8 kilometrin päässä selvitysalueelta. Talaskankaan luonnonsuojelualue on lähes koskemattomana säilynyt metsä- ja suoalue, jota pidetään Kainuun eteläisimpänä erämaa-alueena. Alueelle ovat tyypillisiä vanhat kangasmetsät, tiheät kuusivaltaiset sekametsät, puustoiset rämeet ja avosuot. Suurin osa metsistä on tuoretta kangasmetsää. Talaskankaan kokonaispinta-alasta puolet on suota. Suot ovat enimmäkseen karuja rämeitä ja nevoja, joissa esiintyy runsaasti rimpäiä.

Kuva 10. Kajaanin selvitysalue ja alueella esiintyvät metsäpeuran suojeluperusteiset Natura-alueet sekä Pohjois-Pohjanmaan liiton (2024) ehdottamat metsäpeuran Natura-alueet.

Pohjois-Pohjanmaan liiton teettämässä selvityksessä on esitetty myös tärkeiden elinympäristöjen perusteella tehty metsäpeuraverkosto-rajaus (Kuva 11), joka näkyy alla olevassa kuvassa sinisenä verkostona. Metsäpeuraverkostorajaus on määritelty siten, että se mahdollistaa lajin säilymisen elinvoimaisena pitkällä aikavälillä ja estää leviämisyhteyksien katkeamisen. Metsäpeuraverkostorajauksella on osoitettu alueet ja käytävät, joiden säilyminen vapaana tuulivoimarakentamiselta varmistaa lajin säilymisen tulevaisuudessa.

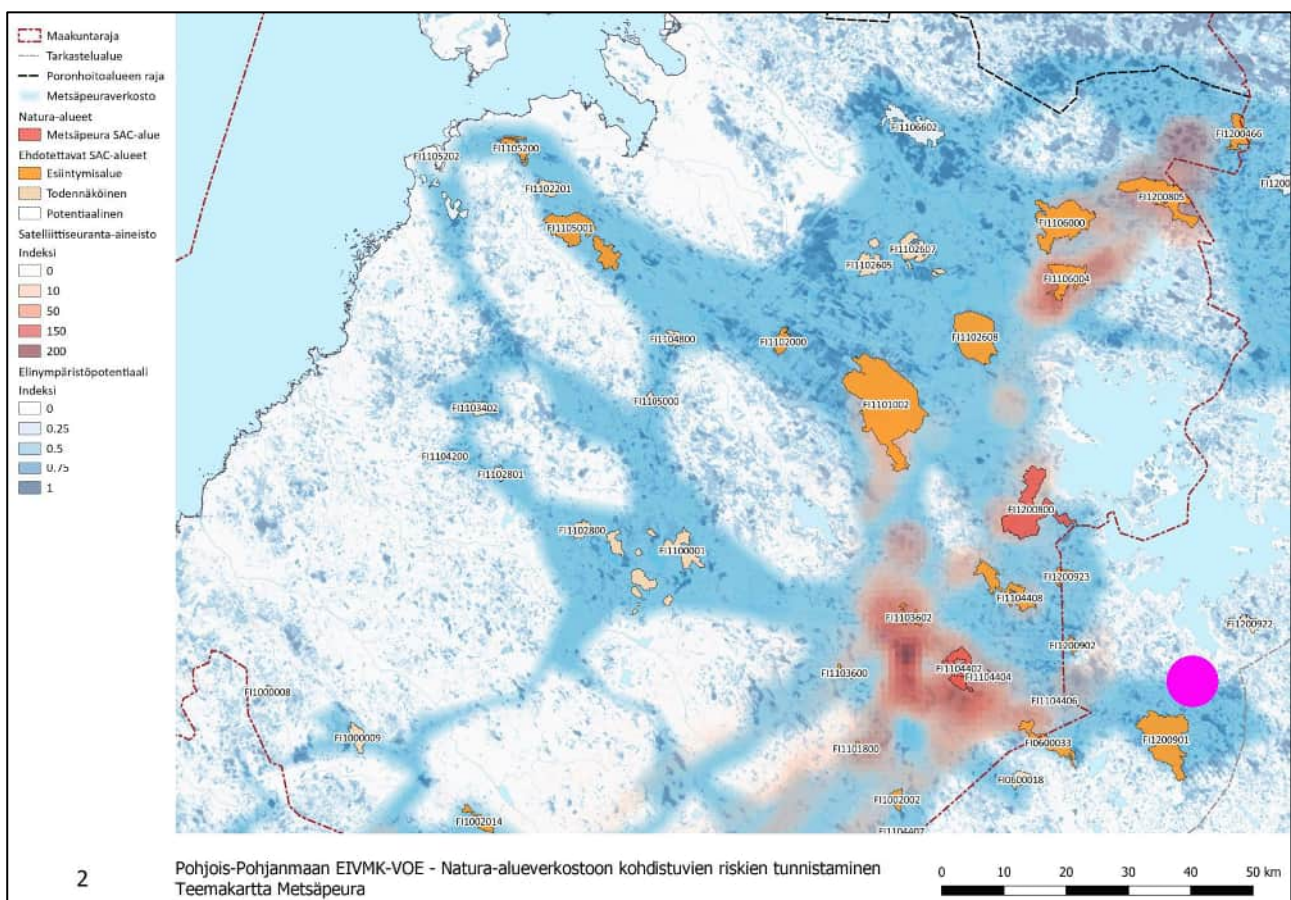
Sweco | Metsäpeuraselvitys 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025

Versio: 2

Vaikka tässä yhteydessä puhutaan tuulivoimarakentamisesta, voidaan aineistoa käyttää myös muiden maankäytön muutosten hankkeisiin, joista saattaa aiheutua metsäpeuroille häiriötä ja muuttaa metsäpeurojen elinalueiden suosimista ja vaelluskäyttäytymistä. Esiitettyjen yhteyksien on tarjottava tilaa myös pienemmille paikallispopulaatioille sekä niiden on sisällettävä sopivia vasomis- ja laidunalueita. Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan raportissa painotetaan, että on erittäin tärkeää säilyttää verkoston kannalta säilyneet tärkeimmät reitit sekä laidun- ja vasomisa-alueet. Kajaanin selvitysalue ei sijoitu oleellisesti selvityksessä esitetyn metsäpeuraverkoston alueelle, vaan hieman etäämmälle sijoittuen Talaskankaan alueen pohjoispuolelle.

Kuva 11. Metsäpeuran suojeluperusteena olevat ja niiksi ehdotetut Natura SAC-alueet, metsäpeuran satelliittihavaintojen alue ja niiden sekä tärkeiden elinympäristöjen perusteella tehty Metsäpeuraverkosto-rajaus (rajaus on tehty Pohjois-Pohjanmaan alueelle ja osoittamaan jatkosuunnat naapurimaakuntien suuntaan) (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2024). Kajaanin selvitysalue on esitetty kartalla pinkillä pisteellä.

5.2 Vasallisten metsäpeuravaadinten elinympäristöjen ennustekartta

Osana Euroopan unionin Life-rahoitteisessa Metsäpeura-LIFE-hankkeessa mallitettiin vasallisille metsäpeuravaatimille sopivia elinympäristöjä lajin Suomenselän esiintymisa-alueella. Elinympäristövaatimuksiin perustuvalla mallituksella voidaan ennustaa kattavasti lajille potentiaalisesti sopivia elinympäristöjä koko sen

esiintymisalueella riippumatta lajin yksilöiden esiintymisestä ennusteen tekohetkellä. Ennustekartta siis näyttää metsäpeuran vasanhoitoelinympäristöiksi sopivat alueet. Kartat eivät ennusta metsäpeuran nykyistä esiintymistä.

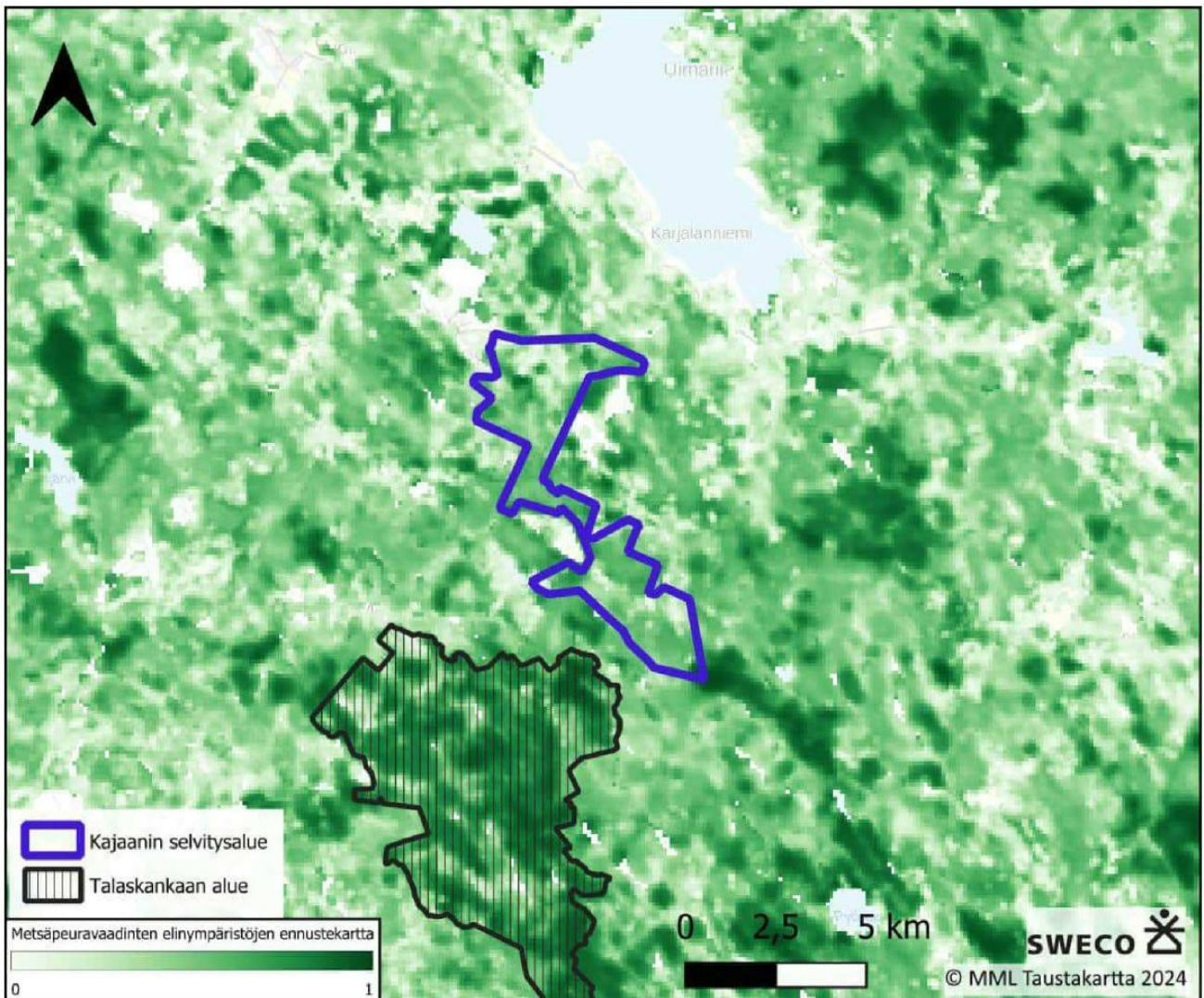
Elinympäristöjen ennustekarttoja voidaan käyttää useisiin tarkoituksiin, mutta ne ovat sopivimpia laajojen alueiden tarkasteluun ja esimerkiksi aluesuunnittelun tukena. Todennäköisimmät metsäpeuralle sopiviksi ennustetut alueet ovat ojittamattomien avosoiden, keskirehevien turvemaiden, rehevien mineraalimaiden ja pienvesien muodostamaa mosaiikkia. Täytyy kuitenkin huomioida, että mallitus on tehty vuoden 2011–2019 aineistolla ja periaatteena voidaan pitää, että mitä pitempi aika aineistojen ja käyttöhetken välillä kuluu, sitä enemmän maisema muuttuu mm. hakuiden ja muun maankäytön seurauksena. Sen vuoksi mallien ennustavuus heikkenee ajan myötä. Ennustekartat perustuvat tilastolliseen mallitukseen, jolle on tyypillistä, että mallit ovat aina yksinkertaistuksia todellisuudesta. Mallinnuksen avulla voidaan kuitenkin ennustaa todelliset elinympäristöt noin 72 prosentissa tapauksista oikein, joka on käyttökelpoinen tarkkuus. (Paasivaara ym. 2024)

Ruutukohtaiset ennustearvot luokitellaan viiteen luokkaan, jossa seuraavat luokkavälit:

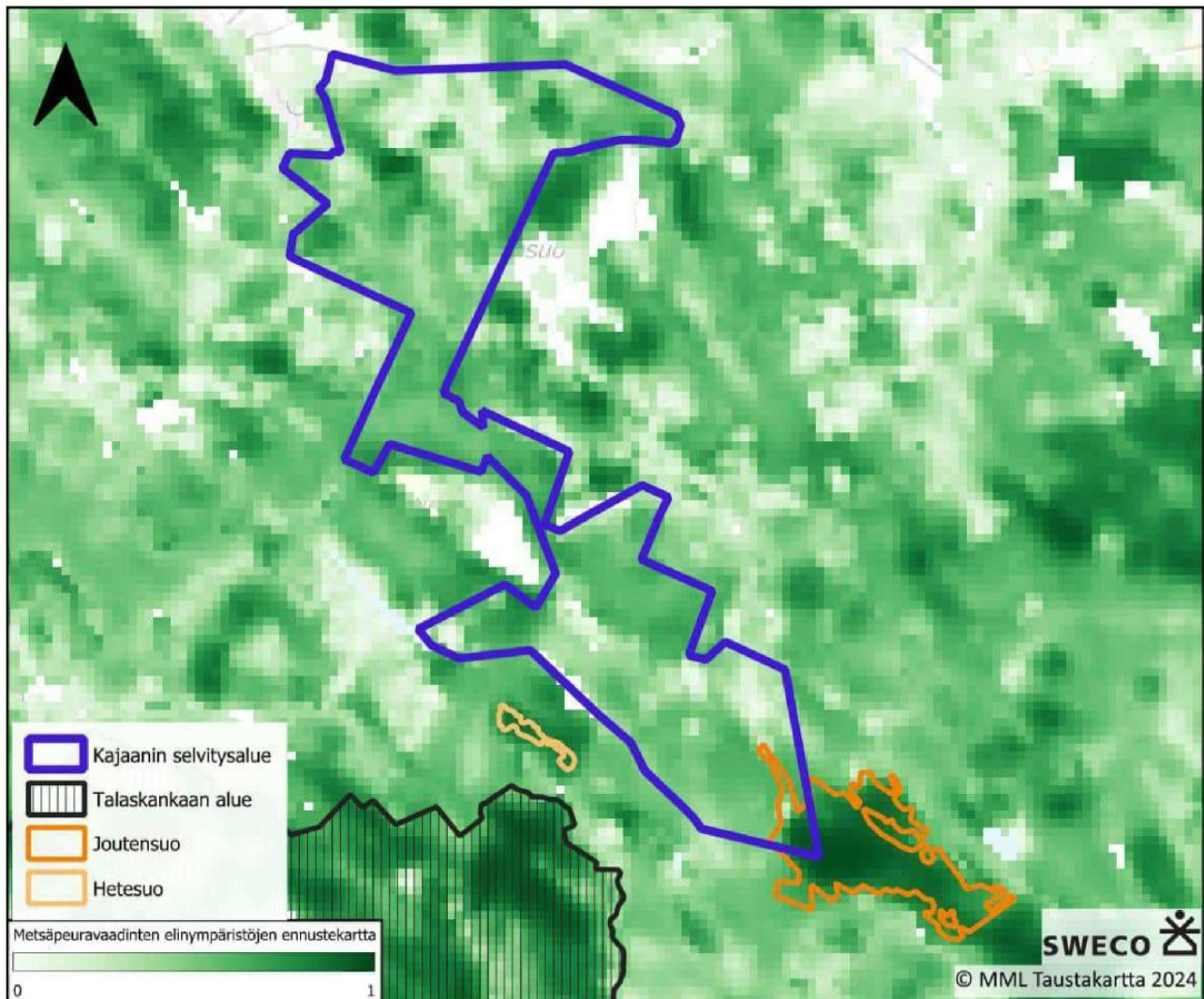
- 0–0.2, Erittäin heikosti sopiva
- 0.2–0.33, Heikosti sopiva
- 0.33–0.5, Välttävä
- 0.5–0.66, Hyvin sopiva
- 0.66–1.0, Erittäin hyvin sopiva

Selvitysalueen ympäristöstä tuotetut ennustekartat on esitetty alla (Kuva 12, Kuva 13). Kuvista nähdään, että selvitysalueen läheisillä suoalueilla (Talaskankaan alue, Joutensuo, Hetesuo) on tämän aineiston mukaan sopivia elinympäristöjä metsäpeuravaatimille. Etenkin Talaskankaan alueella ja Joutensuolla esiintyy laajempia yhtenäisiä suokokonaisuuksia, mutta myös metsien tarjoamaa suojaa.

Selvitysalueen rajauksen sisäpuolella esiintyy yksittäisiä pienialaisia alueita, jotka on esitetty tässä aineistossa metsäpeuravaatimille sopiviksi elinympäristöiksi. Nämä alueet ovat pienialaisia ojittamattomia suoalueita, joita ympäröi laajat metsäalueet. Selvitysalueen läheisyydessä esiintyvien turvetuotantoalueiden yhteydessä esiintyy ojittamattomia suoalueita, jotka näkyvät kartalla myös tummempana vihreänä värinä. Vaikka nämä alueet esitetään tässä aineistossa metsäpeuravaatimille melko sopivina elinympäristöinä, alueiden ihmisvaikutteisuuden voidaan arvioida karkottavan alueelta häiriöille herkkiä metsäpeuroja vasomisaikaan. Alueet voivat kuitenkin soveltua metsäpeuran vaellusten aikaisiksi elinympäristöiksi, sillä vaellusten aikaan metsäpeurat voivat käyttää myös turvetuotantoalueita ja peltoalueita kulkureittinään.

Kuva 12. Selvitysalueen ympäristön vasallisten metsäpeuravaadinten elinympäristöjen ennustekartta etäältä. Karttaan merkitty myös Talaskankaan Natura-alue.

Kuva 13. Selvitysalueen ympäristön vasallisten metsäpeuravaadinten elinympäristöjen ennustekartta läheltä. Lisäksi kartalla esitetty alueen pinta-alaltaan suuremmat suoalueet (Talaskankaan alue, Joutensuo ja Hetesuo).

6. Selvitysalueen metsäpeurahavainnot

6.1 Metsäpeuran osakannat

Suomen metsäpeuran kanta koostuu kahdesta luonnonvaraisesta osakannasta ja yhdestä pienestä palautusistutuspopulaatiosta (Kuva 14). Vuonna 2024 Luonnonvarakeskus arvioi talvilaskennoissa Suomenselän osapopulaation kannan kooksi noin 2000 yksilöä (LUKE 2024). Kainuun metsäpeurakanta on noin 900 yksilöä vuoden 2023 arvion mukaan. Pienimmän metsäpeuran osakannan eli palautusistutusalueilla Lauhanvuoren ja Seitsemisen kansallispuistojen tuntumissa elää yhteensä noin 100 metsäpeurayksilöä.

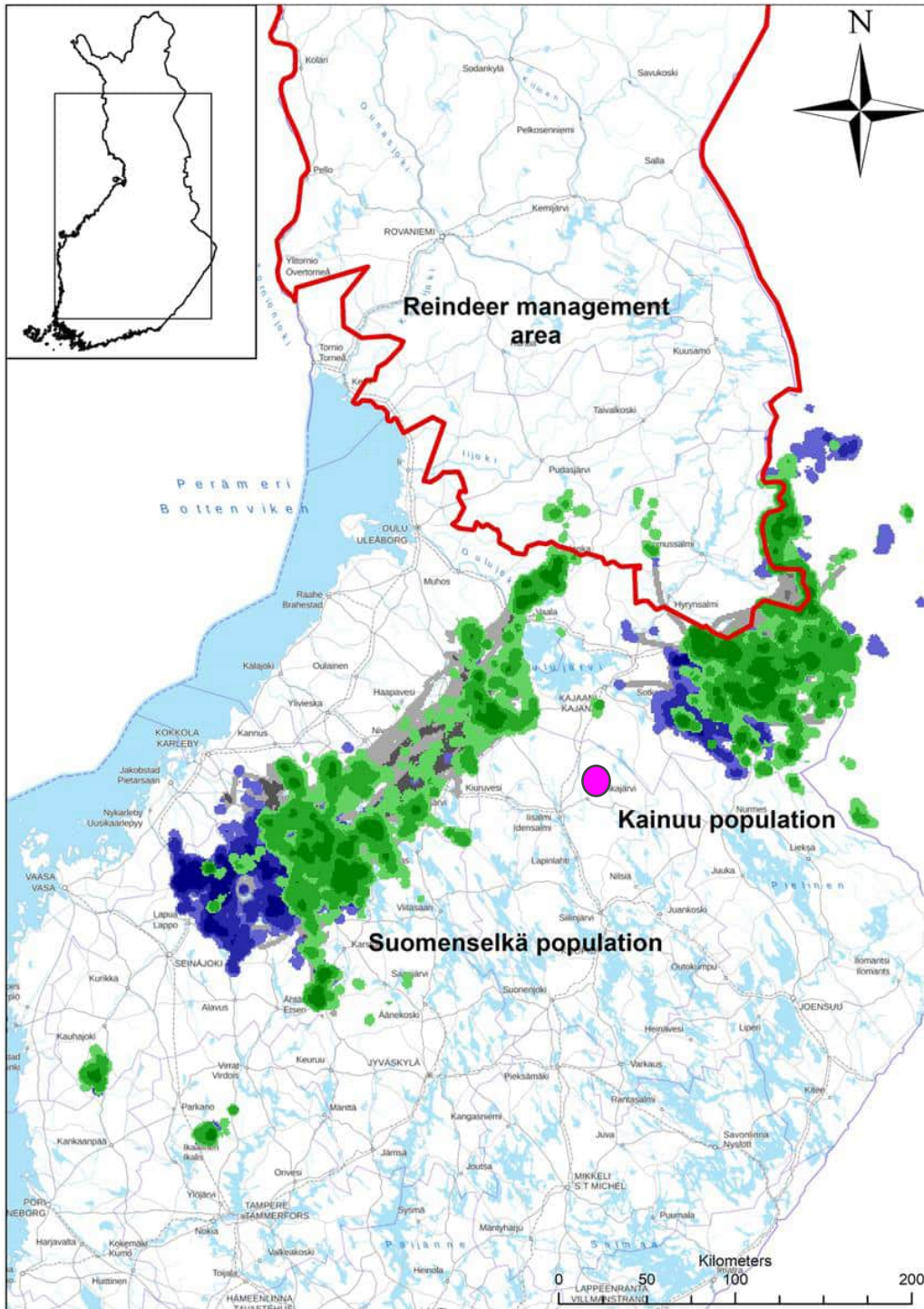
Sweco | Metsäpeuraselvitys 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025

Versio: 2

(LUKE 2023) Selvitysalue ei sijoitu oleellisesti metsäpeuran osapopulaatioiden elinalueelle, vaan selvitysalue sijoittuu Suomenselän ja Kajaanin osapopulaatioiden väliselle alueelle, Oulunjoen eteläpuolelle.

Kuva 14. Metsäpeuran levinneisyyskartta. Metsäpeurojen vaellusreitit näkyvät harmaalla, kesälaidunalueet vihreällä ja talvehtimisalueet sinisellä. Poronhoitoalue rajattu punaisella viivalla. (Pöllänen ym. 2023) Selvitysalue merkitty kuvaan pinkillä pisteellä.

Sweco | Metsäpeuraselvitys 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025

Versio: 2

6.2 Metsäpeuran panta-aineisto

Metsäpeurojen liikkeitä ja esiintymistä alueella tarkasteltiin Luonnonvarakeskuksen keräämän GPS-pannoitettujen metsäpeuravaatimien liikkumisaineiston perusteella. Kyseisen aineiston avulla saadaan tärkeää tietoa metsäpeurojen vuodenvierrosta ja vuodenaikaisvaelluksista. Aineisto ei kuitenkaan sisällä tietoa populaatioiden koosta tai sukupuoli- ja ikäjakaumasta. Aineisto koostuu vuosien 2010–2021 paikannustiheysaineistosta (LUKE 2022a). Vuonna 2021 Suomenselän metsäpeurakanta koostui noin 2 000 yksilöstä (LUKE 2022b). Kainuun osapopulaatiosta ei ole saatavilla Suomenselän kannan kaltaista seuranta-aineistoa. Suomenselän GPS-aineisto on jaettu metsäpeuran vuosikierron mukaisesti seuraavalla tavalla:

1. Vasanhoitajakso eli kesä 1.5.–31.8.
2. Syksyinen kiima-aika ja syysvaellus 1.9.–31.11. sekä keväuvaellus 1.4.–30.4.
3. Talvehtiminen 1.12.–31.3.

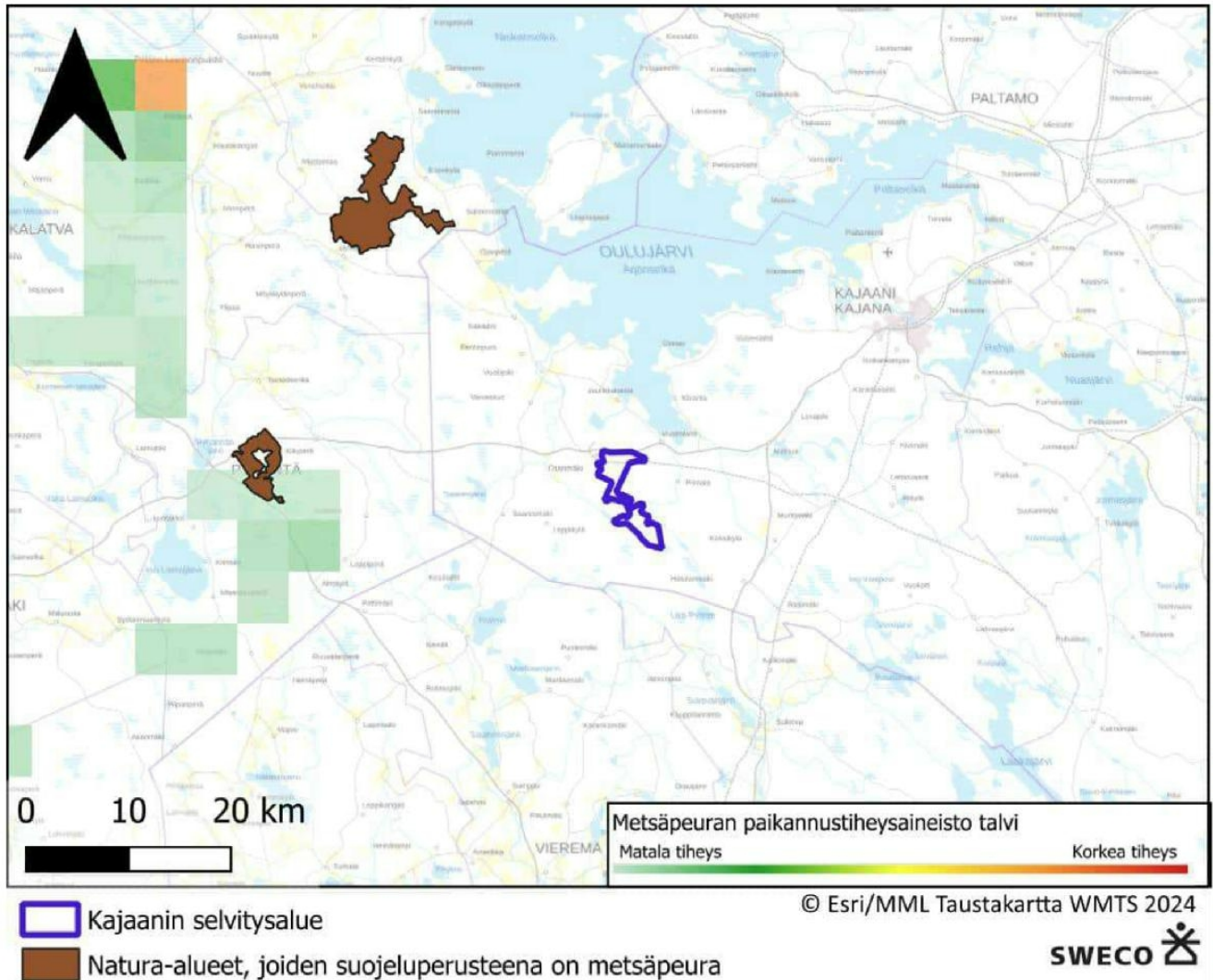
Ajankohdat eivät kuitenkaan ole ehdottomia vaan voivat vaihdella yksilöstä riippuen jopa viikkoja.

Luonnonvarakeskuksen panta-aineiston perusteella Kajaanin alue ei kuulu metsäpeuran talvehtimisalueisiin (Kuva 15). Lähimmät talvilaidunalueet sijaitsevat selvitysalueesta noin 25 kilometrin päähän länteen, Kansanneva - Kurkineva – Muurainsuon Natura-alueelle. Suomenselän metsäpeurakannan talvehtimisalueet painottuvat Etelä-Pohjanmaalle. Metsäpeuralle sopivia talviaikaista elinympäristöjä ei sijaitse juurikaan selvitysalueella, jonka vuoksi arvioidaan talvehtimisen olevan selvitysalueella epätodennäköistä.

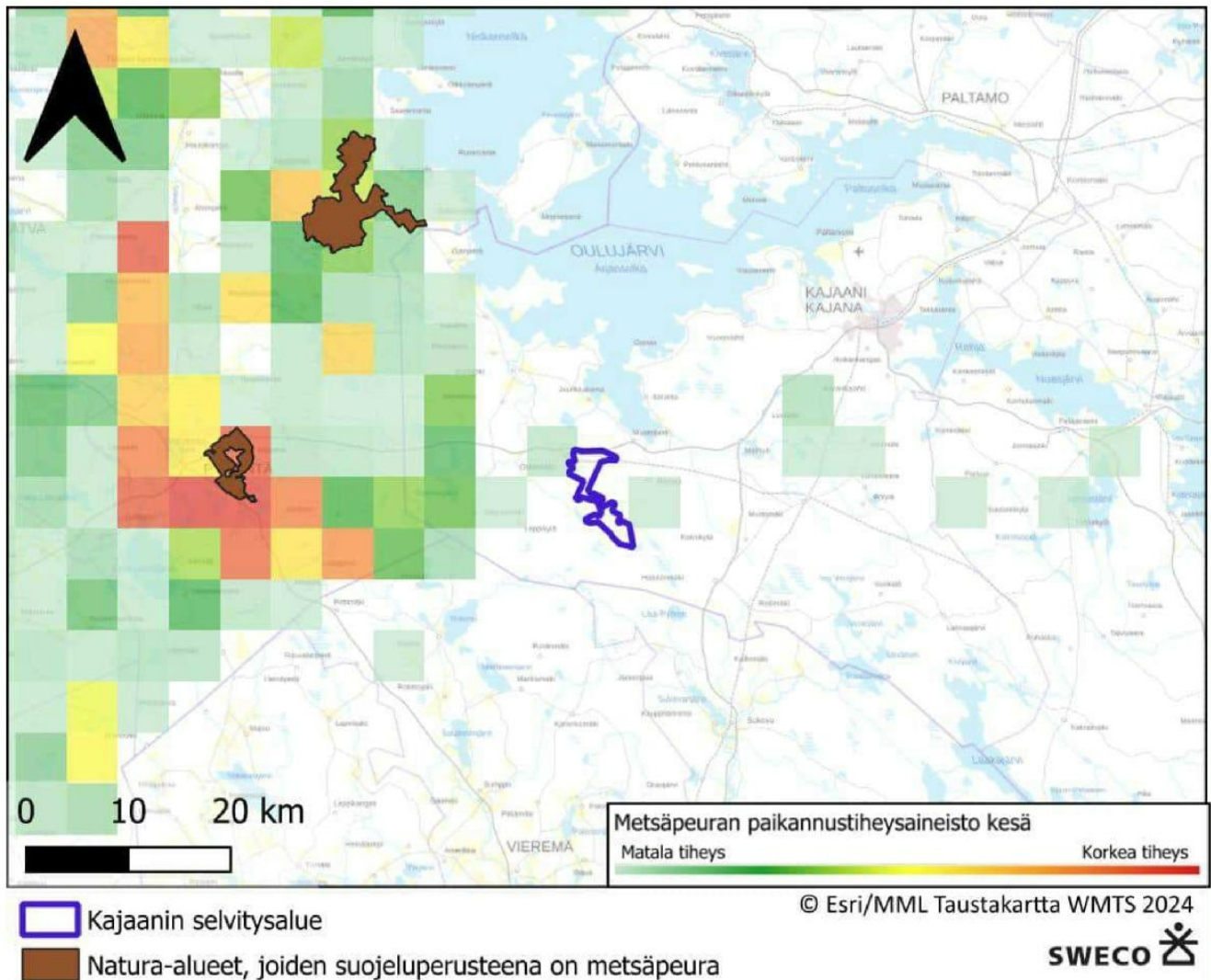
Kesäaikaan pannoitettujen metsäpeurojen esiintymisalueet painottuvat selvitysalueesta itään sijaitsevilla Natura-alueilla, mutta myös selvitysalueella on panta-aineiston mukaan liikkunut jonkin verran pannoitettuja metsäpeuroja (Kuva 16). Metsäpeura elää kesäisin reheväkasvuisilla, luonnontilaisilla tai luonnontilaisen kaltaisilla soilla ja niiden reunoilla, joissa on runsaasti tuoretta ravintoa saatavilla (Heikura ym. 1985, Paasivaara ym. 2022). Selvitysalueella ei sijaitse laajoja luonnontilaisia suokokonaisuuksia, vaan suoalueet ovat yksittäisiä ja pienialaisia. Poikkeuksena selvitysalueen eteläosassa sijaitseva Joutensuo, joka on suokokonaisuutena merkittävä. Selvitysalueen rajauksen ulkopuolella puolestaan sijaitsee metsäpeuralle soveltuvia kesäaikaista elinympäristöjä, kuten Talaskankaan Natura-alue. Loppukeväisin metsäpeurat suosivat erityisesti vanhoja, kuusivaltaisia metsiä, korpia sekä tiheitä kuusivaltaisia sekametsiä vasontapaikkoinaan. Vasomisympäristöissä usein esiintyy vesistöjen, soiden ja pienimuotoisten kankaiden vaihteleva kokonaisuus (Helle 1979, Puoskari 2017, Kaukonen ym. 2018). Vasontapaikkoina toimivat myös soiden, rämeiden ja korprien reunavyöhykkeet (Koivisto 1981), kunhan puuston latvuspeittävyys on vähintään 40 %. On kuitenkin todettu, että metsäpeura välttelee metsäteitä valitessaan vasontapaikkaa (Puoskari 2017). Metsäpeuralle soveltuvat vasomisalueet painottuvat selvitysalueen ulkopuolella sijaitseville suoalueille. Selvitysalueen rajauksen sisäpuolella ei arvioida esiintyvän metsäpeuralle tarpeeksi laajoja suoja- ja

rauhallisia suo- ja metsäalueiden mosaiikkia, selvitysalueen suoalueiden ollessa hyvin pienialaisia ja ihmishäiriön vaikutusalueella.

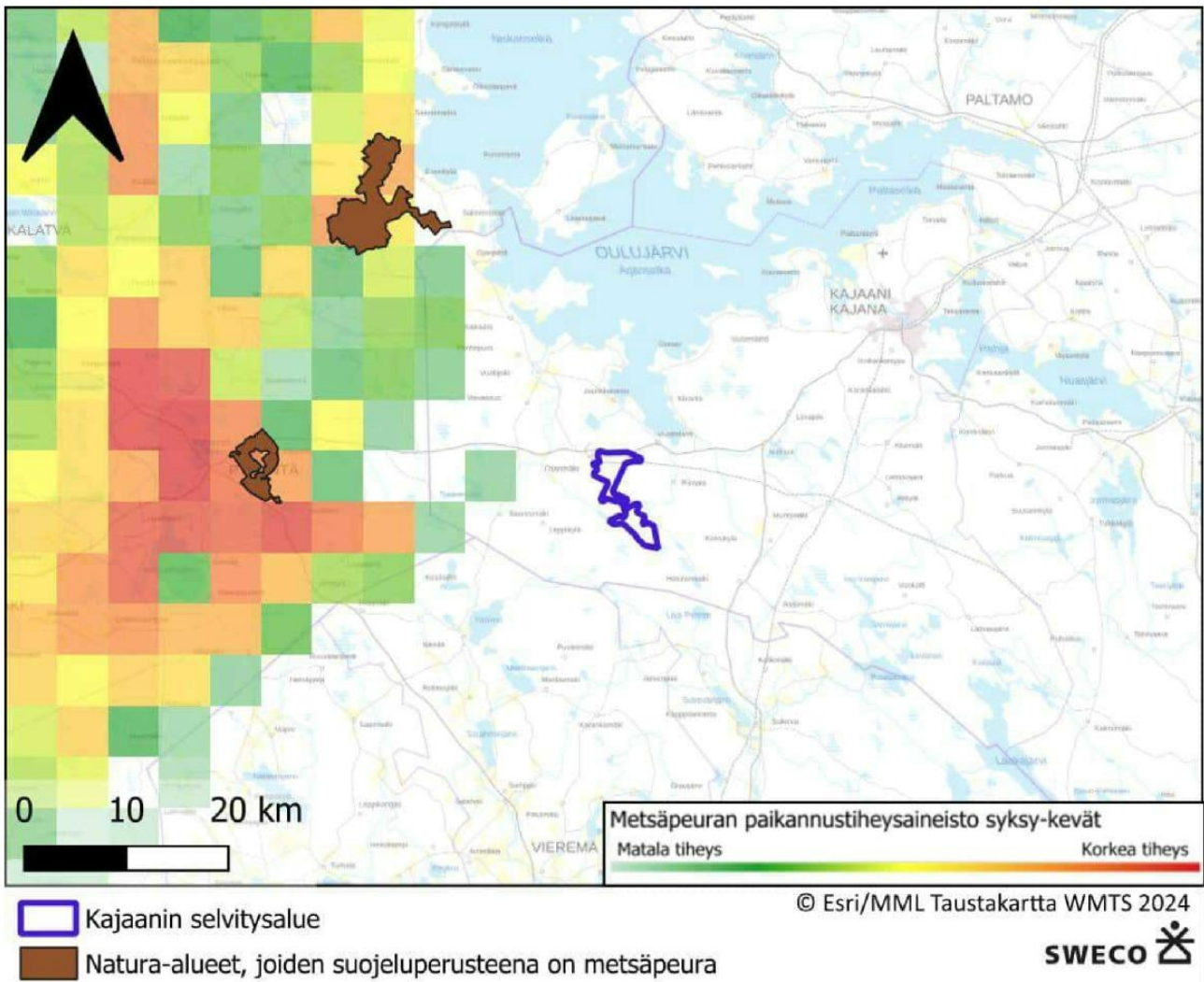
Metsäpeurat vaeltavat keväisin ja syksyisin kymmeniä, jopa satoja kilometrejä talvi- ja kesälaitumilleen. Suomenselän osapopulaation metsäpeurojen syksy- ja kevätaikainen vaellusreitti kulkee myös lähimpien Natura-alueiden, Rumala - Kuvaja - Oudonrimmet ja Kansanneva - Kurkineva – Muurainsuon läpi, ulottuen noin 7 kilometrin päähän selvitysalueen rajauksesta (Kuva 17).

Kuva 15. Pannoitettujen metsäpeurojen talviaikainen paikannustiheysaineisto, aineisto koostuu vuosien 2010–2021 paikannustiheysaineistosta (LUKE 2021a).

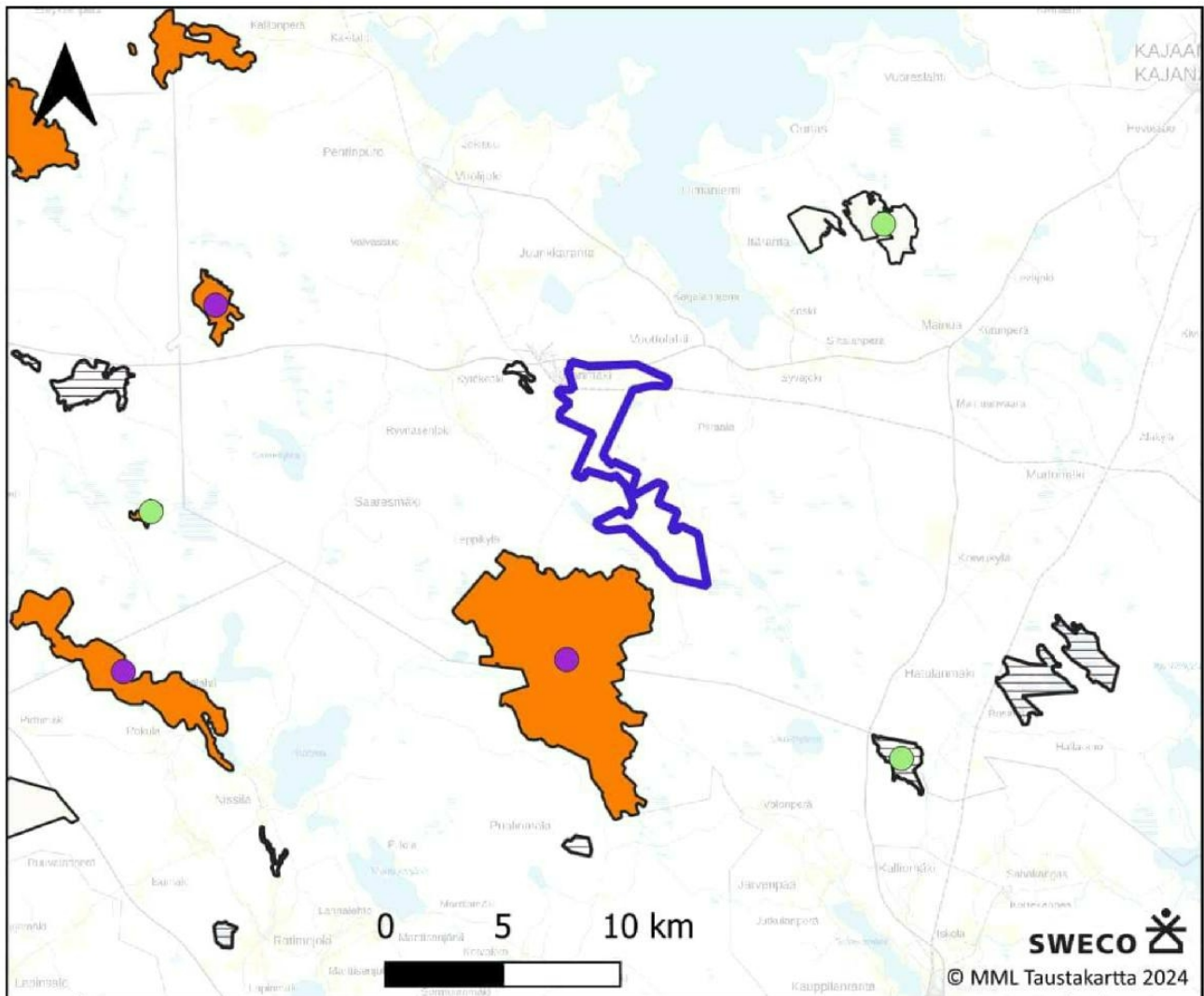
Kuva 16. Pannoitettujen metsäpeurojen kesäaikainen paikannustiheysaineisto ja Korteperää lähimmät Natura-alueet, joiden perusteena on metsäpeura. Panta-aineisto koostuu vuosien 2010–2021 paikannustiheysaineistosta (LUKE 2021a).

Kuva 17. Pannoitettujen metsäpeurojen paikannustiheysaineisto vaellusten aikaan syksyisin ja keväisin, aineisto koostuu vuosien 2010–2021 paikannustiheysaineistosta (LUKE 2021a).

6.3 Lajitietokeskuksen havainnot ja liikenteen metsäpeuraonnettomuudet

Suomen lajitietokeskuksesta tilattiin selvitysalueen lähiympäristöstä (noin 10 km säteellä) tietokantatietoja uhanalaisten ja lakisääteisesti suojeltujen lajien tunnetuista esiintymispaikoista selvitysalueelta ja ympäristöstä (havaintoaika 01.01.2000-26.11.2024) (Suomen Lajitietokeskus 2024). Tehdyn aineistopyynnön mukaan metsäpeurasta on tehty Kajaanin selvitysalueesta noin 3,5 kilometrin päässä etelään Talaskankaan alueella metsäpeuran havainto heinäkuussa vuonna 2024. Suomen Lajitietokeskuksesta tarkasteltiin myös metsäpeuran LajiGIS havaintoja, jotka on MetsäpeuraLIFE-hankkeen koostama täydentävä aineisto metsäpeuran esiintymisestä Naura-alueilla. Talaskankaan Natura-alueella on LajiGIS-aineiston mukaan tehty lajista varmistettuja havaintoja. Näin on merkitty myös 15 kilometrin päässä ja 20 kilometrin päässä sijaitsevilla Natura-alueilla (Pöntönsuo ja Hällämönharju - Valkeiskangas). Alueella sijaitsee myös Natura-alueita, joissa metsäpeurasta on tehty vahvistamattomia havaintoja tai alue on asiantuntijan perustellun mukaan oletus esiintymisestä (Karppisensuo - Salinsuo – Joutensuo, Tavisuo ja Mäykänaho). Nämä alueet sijaitsevat noin 10–20 kilometrin säteellä selvitysalueesta.

Kajaanin selvitysalue

Natura 2000 SAC-alueet

LajiGIS metsäpeurahavainnot

Lajista on alueelta varmistettuja havainnot

Vahvistamattomia havainnot tai asiantuntijan perusteltu oletus esiintymisestä

Metsäpeuran ehdotetut Natura-alueet (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2024)

Esiintymisalue

Potentiaalinen

Kuva 18. Selvitysalueen ympäristössä sijaitsevat metsäpeuran ehdotetut Natura-alueet (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2024) sekä metsäpeurasta tehty LajiGIS-havainnot (Suomen Lajitietokeskus 2024).

Alueen metsäpeurojen liikkumista tarkasteltiin myös alueella tapahtuvilla metsäpeuran aiheuttamien liikennevahinkojen avulla. Aineistona käytettiin Rambollin (2024b) koostamaa hirvieläinonnettomuuksien karttaa, johon on koottu vuosien 2019–2023 hirvieläinonnettomuudet Riistakeskuksen SRVA-tilastojen perusteella. Lähimmät metsäpeuraonnettomuudet vuosien 2019–2023 välillä on tehty vuonna 2022 toukokuussa ja kesäkuussa, 8 kilometrin ja 15 kilometrin päässä selvitysalueelta länteen.

6.4 Maastokäyntien havainnot

Kajaanin selvitysalueella tehtiin vuoden 2024 aikana useita luontoselvityksiä, joiden yhteydessä tarkasteltiin metsäpeuralle soveltuvia elinympäristöjä sekä havainnoitiin mahdollisia metsäpeuran esiintyvyydestä indikoivia jälkiä. Lumijälkilaskenta toteutettiin 19.–20.3.2024 hiihtämällä ennakkoon määritetyt kolme riistakolmiota. Riistakolmion jokaisen sivun pituus on 4 kilometriä. Jokaisen lumijälkilaskentakolmioreitin pituus oli siten vähintään 12 kilometriä. Riistakolmiot sijoitettiin karttatarkastelun perusteella siten, että ne kattavat mahdollisimman laajan osan tutkittavasta alueesta. Lumijälkilaskentaselvityksessä (Sweco Finland Oy 2024a) alueelta ei tehty näkö- tai jälkihavaintoja metsäpeuroista. Alueella ei esiinny metsäpeuralle sopivia laaja-alaisia karukkokankaita tai kuivia kangasmetsiä.

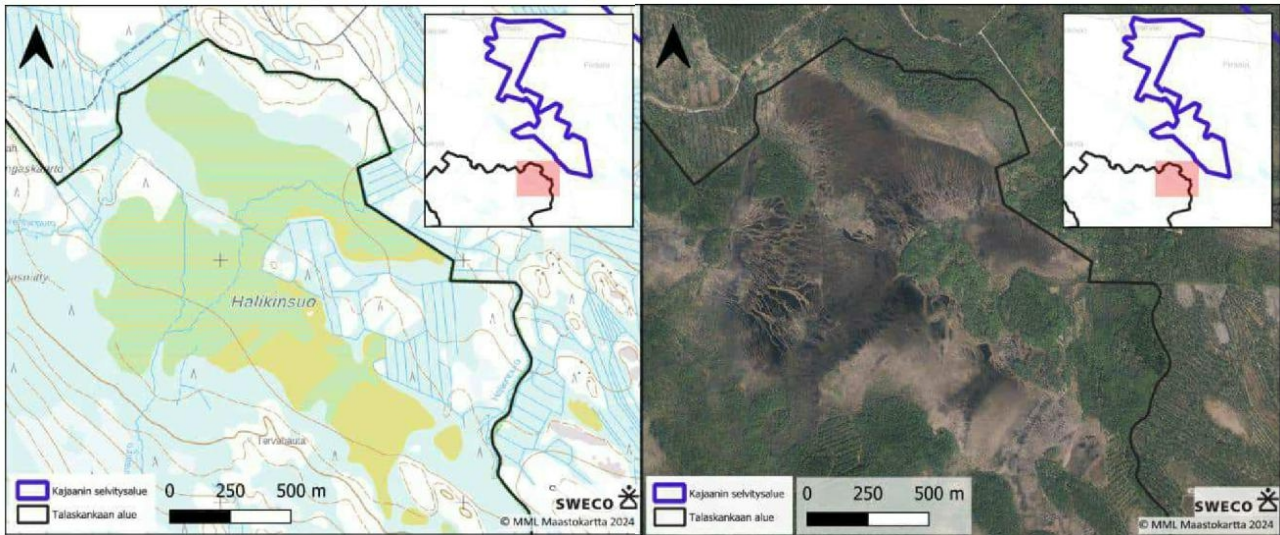
Selvitysalueella esiintyy useita pienialaisia suoalueita ja eteläkärjessä laajempi suokokonaisuus Joutensuo. Selvitysalueen läheisyydessä, kilometrin säteellä, esiintyy useampia laaja-alaisempia suoalueita. Alueella tehtiin kasvillisuusselvitystä heinä-elokuun aikana 2024. Kasvillisuusselvityksen yhteydessä selvitysalueelta havaittiin yhdet mutaan painautuneet metsäpeuran jäljet.

Selvitysalueella tehtiin erillinen kesäaikainen metsäpeuran maastoselvitys (19.- 23.8.2024), jossa tutkittiin jalan suoalueita ja selvitysalueen ulkopuolelle jääviä laajoja suoalueita kuvattiin lisäksi dronen avulla. Maastokäynneillä kiinnitettiin huomiota etenkin metsäpeuran jälkiin, jätöksiin sekä muihin metsäpeuran esiintymisestä indikoiviin merkkeihin (metsäpeuran karvat, makuupaikkojen painaumat, polut). Metsäpeuran maastoselvityksen kohteiden valinnassa otettiin erityisesti huomioon suoalueet, jotka sijoittuvat Kainuun ekologisen verkoston alueelle (Ramboll 2024a). Alueella tehtyjen maastoselvitysten tulokset ja suoalueiden kuvaukset esitetään seuraavissa kappaleissa.

6.4.1 Talaskankaan Natura-alue, Halikinsuo

Talaskangas on merkittävä metsä- ja suoluonnon suojelualue. Se on arvokas tiheiden kosteiden metsien, kangaskorpien ja varsinaisten korpien mosaiikkia. Talaskankaan Natura-alueen koilliskulmassa Halikinsuo. Suoalue sijaitsee 1,5 kilometrin päässä selvitysalueen eteläosan rajasta (Kuva 19). Halikinsuo kuuluu valtakunnallisen ekologisen verkoston alueelle, jonka on arveltu toimivan metsäpeuran osakantojen yhdistävänä verkostona. Talaskankaan alue toimii tämän yhteyden ydinalueena. (Ramboll 2024) Halikinsuo on osa Talaskankaan Natura-aluetta, joka on ehdotettu esiintymisalueena lisättäväksi metsäpeuran suojeluperusteiseksi Natura-alueeksi. Halikinsuo on erittäin märkä rimpineva, jonka matalien jänteiden

verkosto on tiheä. Itää kohti suo karuuntuu. Suon laidat on ojitettu, mutta ojien kuivattava vaikutus jää ojien lähituntumaan. Halikinsuota reunustaa havupuumetsät. Halikinsuon alue erottautui vasallisten metsäpeuravaadinten elinympäristöjen ennustekartassa soveltuvaksi vasomisalueeksi (Paasivaara ym. 2024). Halikinsuon koillisosan välittömässä läheisyydessä oli käynnissä metsän harvennusta ja avohakkuuta elokuun maastokäynnin aikana.

Kuva 19. Talaskankaan koilliskulmassa sijaitseva Halikinsuo.

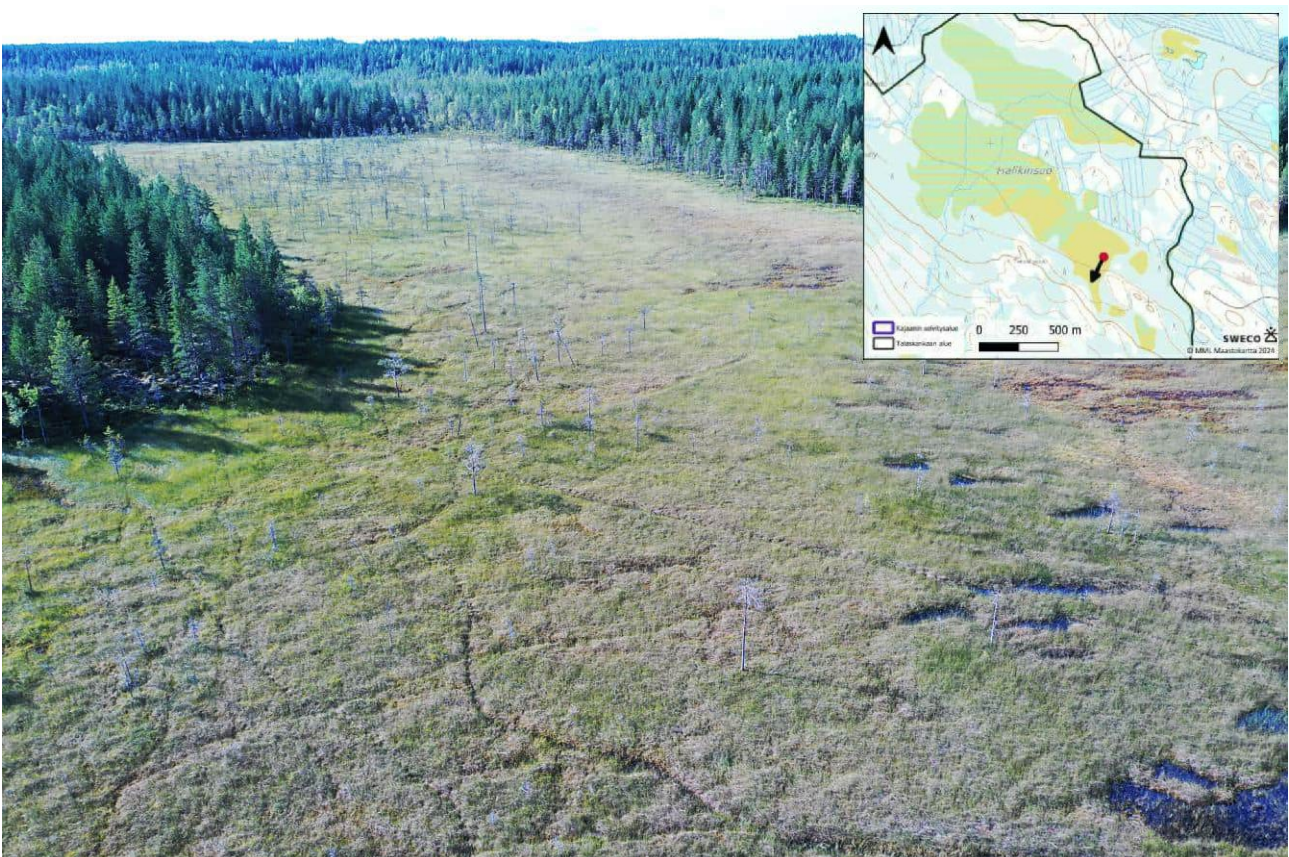

Kuva 20. Halikinsuon eteläosan maisemaa. Kuvan sijainti kartalla punaisella pisteellä ja kuvaussuunta esitetty nuolella.

Alueella suoritettiin elokuussa maastokäynti, jossa suoalueita kierrettiin jalan. Koska suoalue on pinta-alaltaan laaja ja paikoittain vaikeakulkuinen, aluetta kuvattiin myös dronen avulla. **Halikinsuolta havaittiin selkeitä merkkejä metsäpeuroista.** Alueella oli runsaasti metsäpeuran polkuja eli jotoksia (Kuva 21). Polkujen arvioitiin kuuluvan metsäpeuroille, sillä jälkien väli oli metsäpeuroille sopiva (120 cm käynnissä). Alueella sijaitsevat metsäpeuran useat jotokset kulkevat Halikinsuolla moneen ilmansuuntaan. Tämä on erityisen selvästi havaittavissa dronella otetussa kuvassa (Kuva 22). Kuvasta huomataan miten metsäpeuran jotokset kulkevat myös alueen kuusimetsien suojaan, jotka tarjoavat metsäpeuravaatimille otollisia suojaisia vasontapaikkoja. Polkujen varsilta löytyi metsäpeuran ulosteita sekä metsäpeuran karvaa (Kuva 23, Kuva 24).

Kuva 21. Halikinsuon alueella sijaitsevat metsäpeuran useat polut eli jotokset.

Kuva 22. Halikinsuon kaakkoisreunassa otettu dronekuva, jossa metsäpeuran polut selkeästi näkyvissä. Kuvan sijainti kartalla punaisella pisteellä ja kuvaussuunta esitetty nuolella.

Sweco | Metsäpeuraselvitys 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025

Versio: 2

Kuva 23. Halikinsuolta löydettyjä metsäpeuran ulostejälkiä sekä metsäpeuralle tyypillinen ympyrän muotoinen sorkan painauma.

Kuva 24. Halikinsuolta löydettyä metsäpeuran karvaa.

6.4.2 Joutensuo

Joutensuo (14206) kuuluu kokonaisuutena soiden täydennysehdotusten kohteisiin. Noin puolet Joutensuosta (luoteispuoli) on lisätty Suomen ympäristökeskuksen (SYKE 2024) soiden täydennysehdotusaineistoon kohteeksi ”Toteutuneet valtionmaan kohteet Luonnonsuojelulla suojellut”. Joutensuon luoteiskulma ulottuu selvitysalueen eteläreunaan (Kuva 25). Vaikka Joutensuo ei ole kokonaisuudessaan lakisääteinen

Sweco | Metsäpeuraselvitys 2024

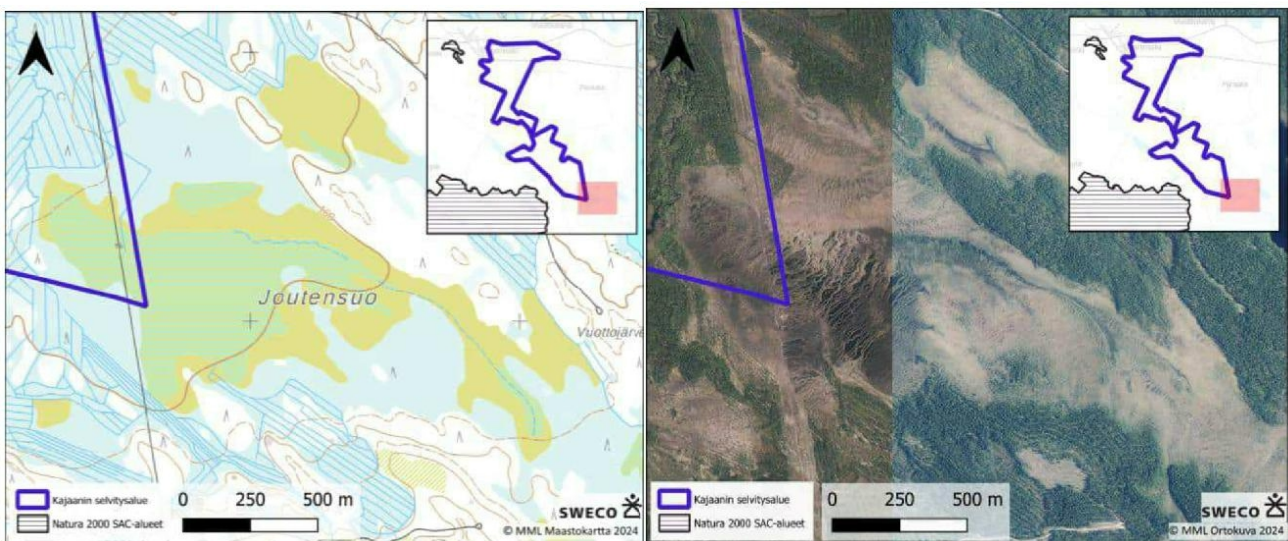
Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025

Versio: 2

suojelualue, se on tarkoitus suojella soidensuojelun täydennysehdotukseen kuuluvana alueena. Joutensuo on luonnonsuojelullisesti arvokas suo. Joutensuo kuuluu Halikinsuon mukaisesti myös valtakunnallisen ekologisen verkoston alueelle, jonka on arveltu toimivan metsäpeuran osakantojen yhdistävänä verkostona (Ramboll 2024). Joutensuon alue erottautui myös vasallisten metsäpeuravaadinten elinympäristöjen ennustekartassa soveltuvaksi vasomisalueeksi (Paasivaara ym. 2024).

Selvitysalueen eteläreunaan sijoittuvan Joutensuon alue (noin 16 hehtaaria) on luonnontilaisena säilynyt ojittamaton suo, joka määriteltiin kasvillisuusselvityksessä lyhytkorsinevaksi (Kuva 26). Joutensuon läpi kulkee selvitysalueen rajauksen pohjois-eteläsuuntaisesti leveä sähkölinja, jonka alta on kaadettu puustoa. Alueella oli rimpäjä ja kuivempia mättäitä. Suo jatkuu selvitysalueelta itään päin ojittamattomana.

Kuva 25. Selvitysalueen eteläkulmassa sijaitseva Joutensuo.

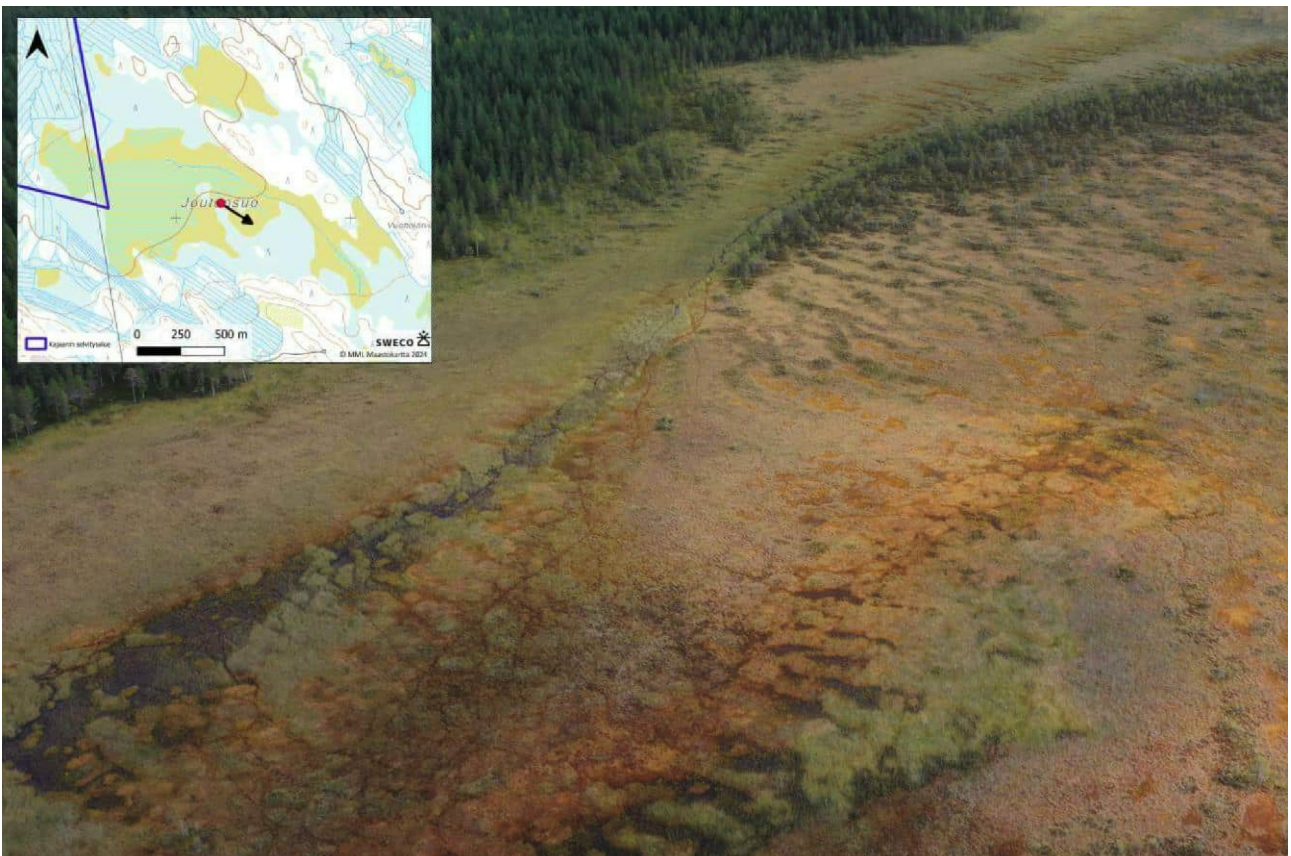

Kuva 26. Joutensuon länsiosan maisemaa. Kuvan sijainti kartalla punaisella pisteellä ja kuvaussuunta esitetty nuolella.

Alueella suoritettiin elokuussa maastokäynti, jossa suoalueita kierrettiin jalan. Koska suoalue on pinta-alaltaan laaja ja paikoittain vaikeakulkuinen, aluetta kuvattiin myös dronen avulla. Myös **Joutensuolta havaittiin selkeitä merkkejä metsäpeuroista**. Alueella oli runsaasti metsäpeuran polkuja (Kuva 27). Polkuja on havaittavissa myös dronella otetuissa kuvissa (Kuva 28, Kuva 29). Polkujen varsilta löytyi metsäpeuran ulosteita sekä metsäpeuran karvaa ja pyöreitä sorkan painaumia suon pinnalta (Kuva 30). Suoalueiden reunoilla esiintyy suojaistaa metsikköä, jotka tarjoavat suojaista vasontapaikkoja metsäpeuravaatimille.

Kuva 27. Joutensuon alueella sijaitsevat metsäpeuran useat polut eli jotokset.

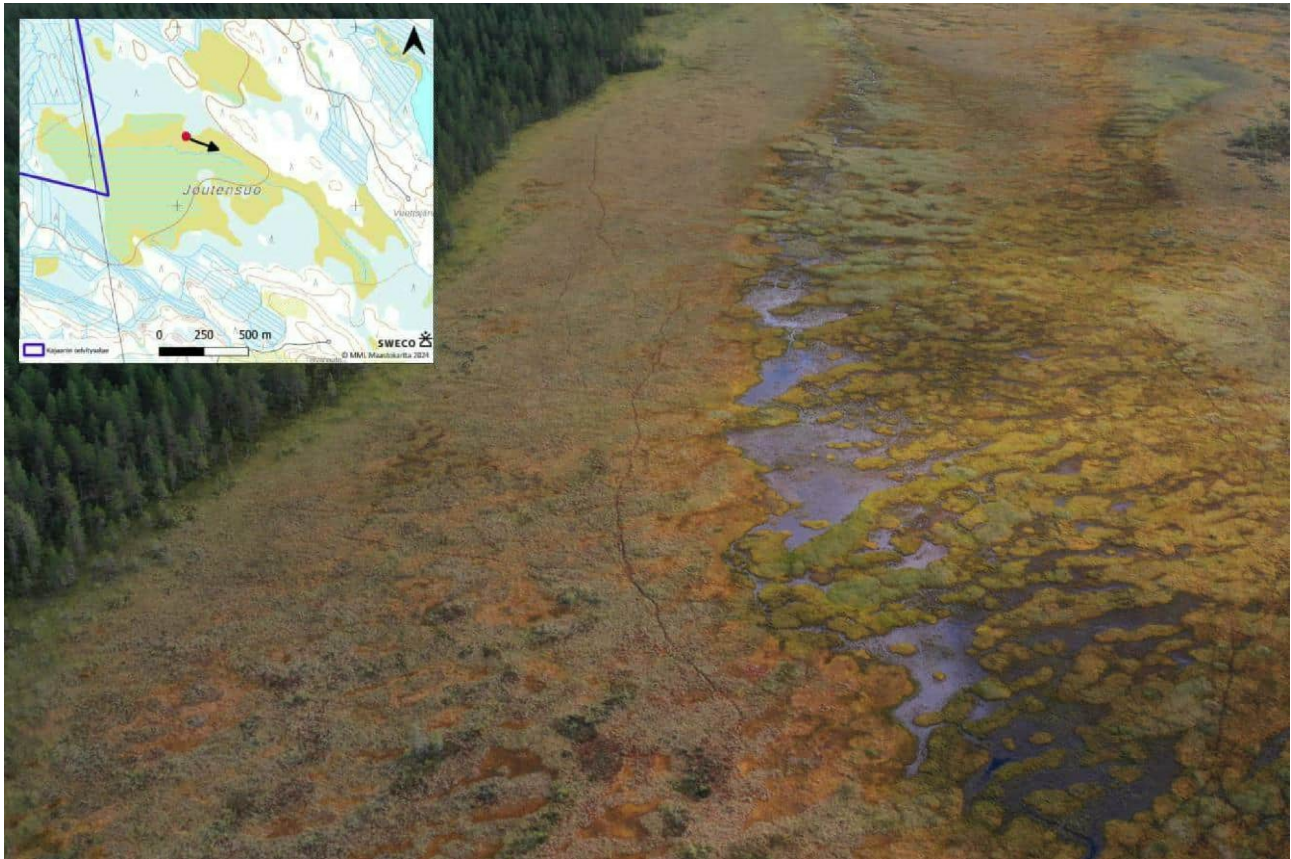
Kuva 28. Joutensuon keskiosassa otettu dronekuva, jossa metsäpeuran polut selkeästi näkyvissä kulkien kuvan alareunasta kohti kuvan yläreunaa. Kuvan sijainti kartalla punaisella pisteellä ja kuvaussuunta esitetty nuolella.

Sweco | Metsäpeuraselvitys 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025

Versio: 2

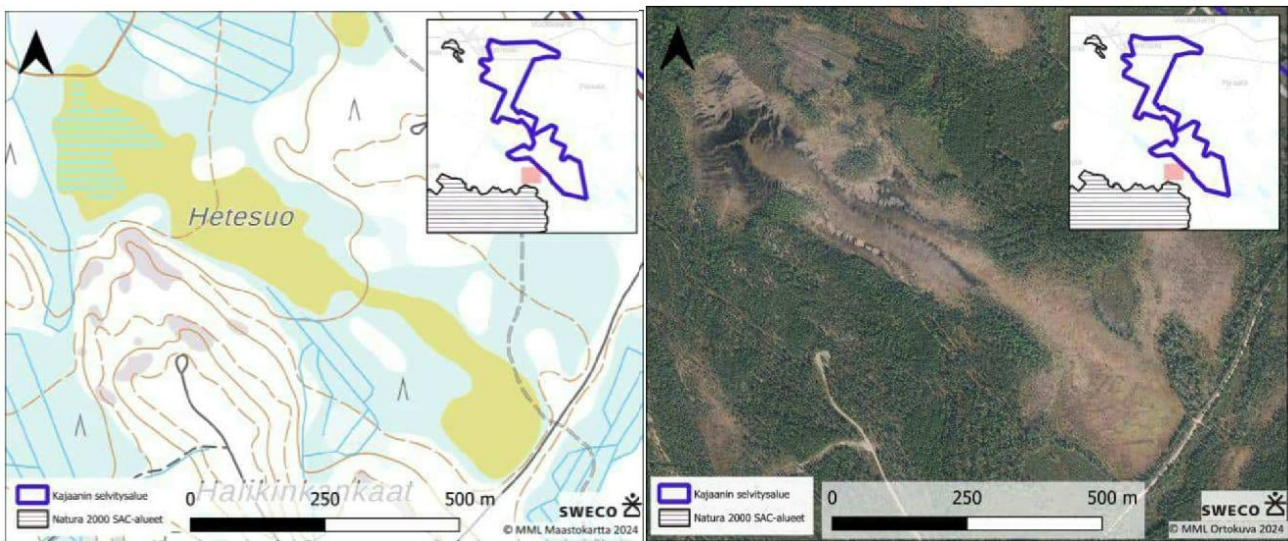
Kuva 29. Joutensuon pohjoisosassa otettu dronekuva, jossa metsäpeuran polut selkeästi näkyvissä kulkien kuvan alareunasta kohti kuvan yläreunaa. Kuvan sijainti kartalla punaisella pisteellä ja kuvaussuunta esitetty nuolella.

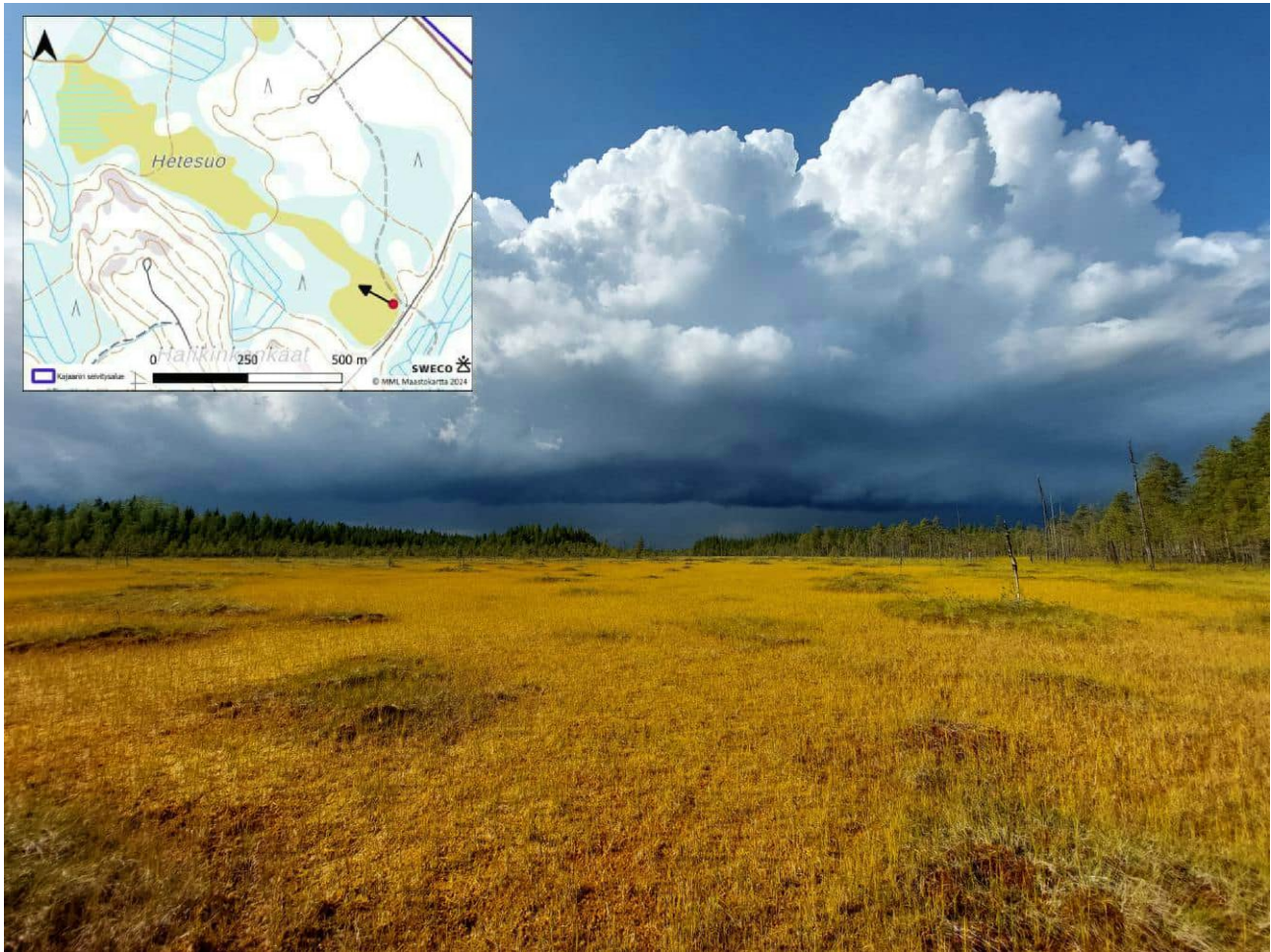
Kuva 30. Joutensuolta löydettyä metsäpeuran karvaa, ulostejälkiä sekä metsäpeuralle tyypillinen ympyrän muotoinen sorkan painauma.

6.4.3 Hetesuo

Hetesuo sijaitsee selvitysalueen eteläosan lounaispuolella, noin 500 metrin päässä selvitysalueen rajasta. Alue valikoitui tarkasteltavaksi, sillä alue sijaitsee noin 700 metrin päässä Halikinsuon pohjoispuolella, jossa maastokäynnillä löydettiin selviä merkkejä metsäpeuroista. Hetesuo on noin 18 hehtaarin kokoinen suoalue. Hetesuo vaihtuu luoteeseen mentäessä karummasta lyhytkorsinevasta märemmäksi rimpinevaksi. Hetesuon alue sijoittuu myös valtakunnallisen ekologisen verkoston pohjoisrajan tuntumaan (Ramboll 2024). Myös hetesuo erottautui vasallisten metsäpeuravaadinten elinympäristöjen ennustekartassa soveltuvaksi vasomisalueeksi (Paasivaara ym. 2024). Hetesuon kaakkoiskulman välittömässä läheisyydessä kulkee tie. Lisäksi noin 200 metrin säteellä Hetesuosta sijaitsee muutamia metsäautoteitä.

Kuva 31. Selvitysalueen lounaisreunan tuntumassa sijaitseva Hetesuo.

Kuva 32. Hetesuoan kaakkoisosan maisemaa. Kuvan sijainti kartalla punaisella pisteellä ja kuvaussuunta esitetty nuolella.

Kuva 33. Hetesuo keskiosan maisemaa. Kuvan sijainti kartalla punaisella pisteellä ja kuvaussuunta esitetty nuolella.

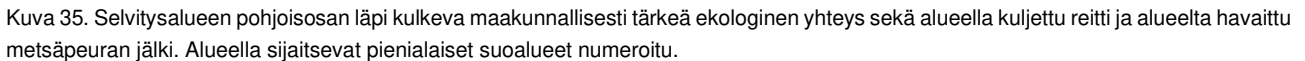
Alueella suoritettiin elokuussa maastokäynnillä käynti, jossa kierrettiin suoalue jalan. **Hetesuolta löytyi merkkejä metsäpeuroista.** Hetesuo luoteisosassa esiintyi runsaammin metsäpeuran polkuja. Muuten havainnot (sorkan painaummat ja ulostejäljet) olivat alueella yksittäisiä (Kuva 34).

Kuva 34. Hetesuon alueella sijaitsevat metsäpeuran polku, sorkan pyöreä painauma sekä ulostejälkiä.

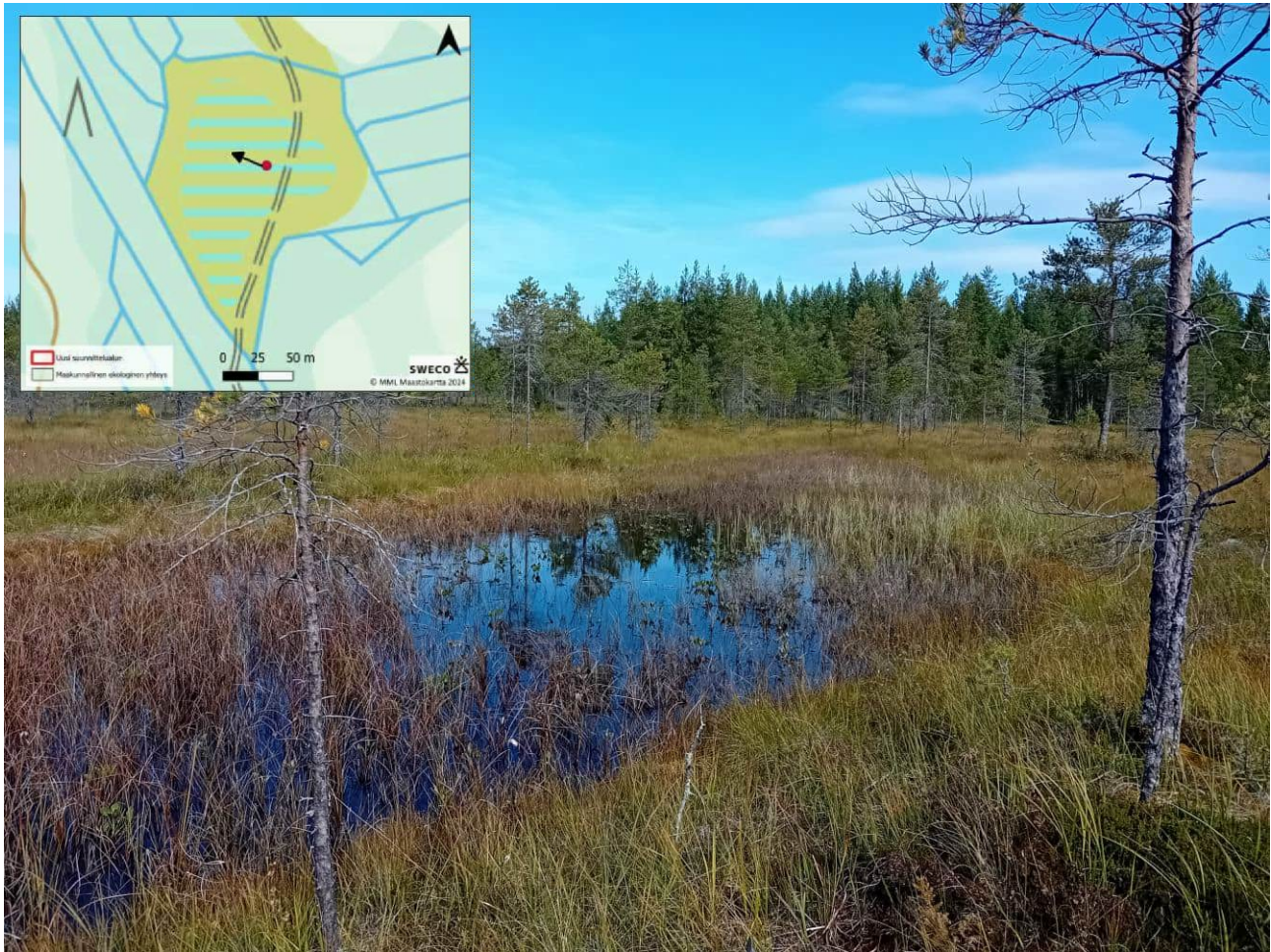
6.4.4 Maakunnallisen ekologisen käytävän suoalueet

Selvitysalueen pohjoisosa osuu maakunnallisesti tärkeän ekologisen yhteyden varrelle (Ramboll 2024). Selvitysalueella sekä sen läheisyydessä esiintyy turvetuotantoalueita sekä pienialaisia yksittäisiä suoalueita. Keskiosan suoalueet kuljettiin maastokäynnillä jalan ja suoalueilta etsittiin metsäpeuran jälkiä. Alla olevassa kuvassa on esitetty maakunnallisen ekologisen yhteyden alue sekä alueella kuljettu reitti (Kuva 35).

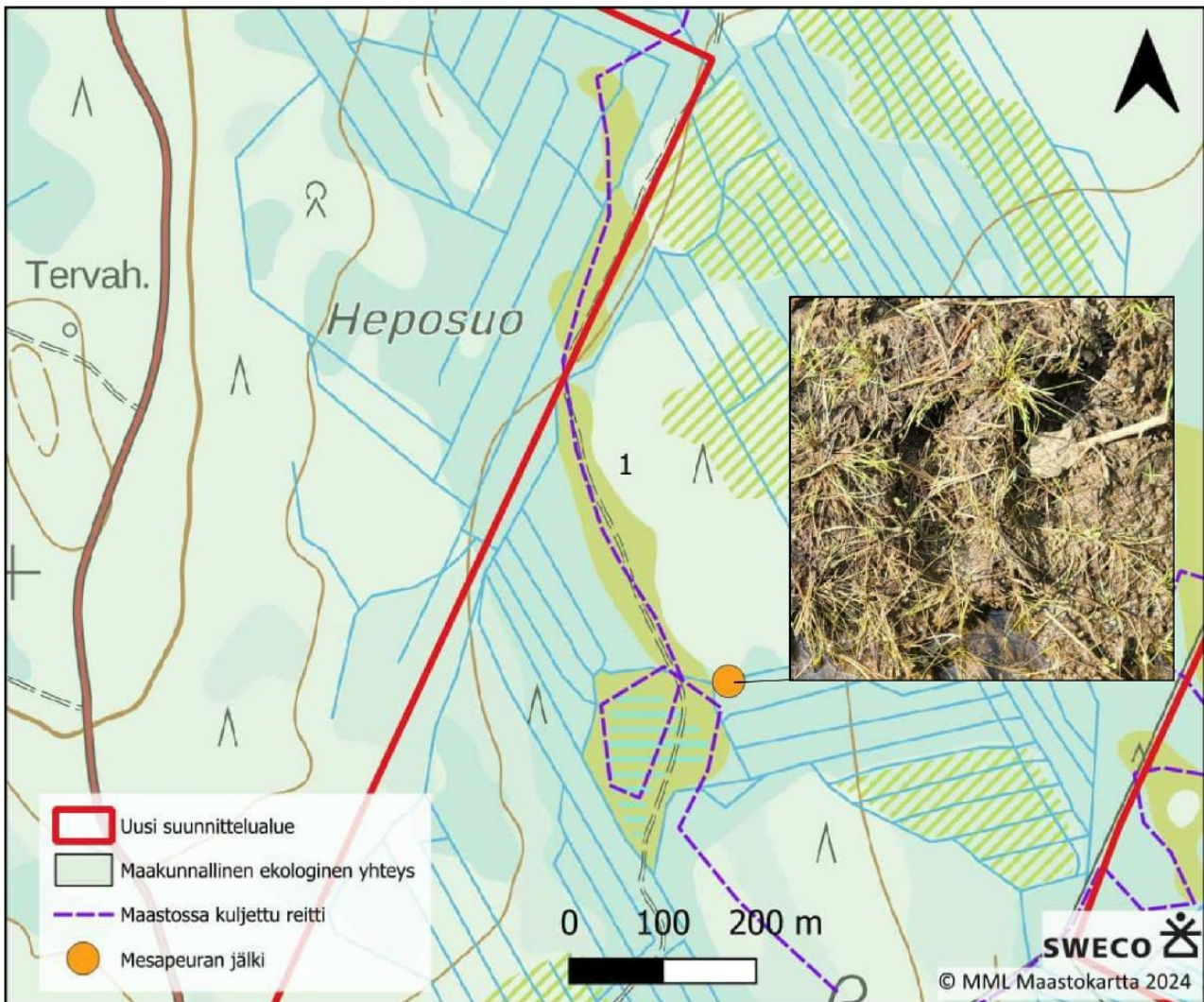
Alue 1 sijoittuu selvitysalueen keskiosaan, maakunnallisen ekologisen käytävän alueelle. Suoalueen puustoiset reunat ovat kärsineet ympäröivän metsätalouden vaikutuksista, mutta keskiosassa on avointa, luonnontilaisempaa suota (Kuva 36). Suon reunoilla kasvaa pääasiassa vaivaiskoivua sekä isovarpurämettä. Puustoisilla reunoilla on havaittavissa männyn taimettumista. Nevapinnoilla ja rimpien reunoissa esiintyy valkopiirtoheinää, äimäsaraa, tähtisaraa ja luhtasaraa, kun taas rimmissä voi nähdä rimpivihvilää, vesihernettä, luhtavillaa ja raatetta. Rimpien kuivuus ja hyvä kantavuus, yhdessä suursarojen ja siniheinän kanssa, viittaavat kuitenkin suon heikentyneeseen vesitalouteen. Pitkänomaisen ja kapean suoalueen läpi kulkee moottorikelkkareitti. Suoalue luokiteltiin kasvillisuusselvityksen yhteydessä rimpinevaksi.

Päiväys: 21.1.2025 Versio: 2

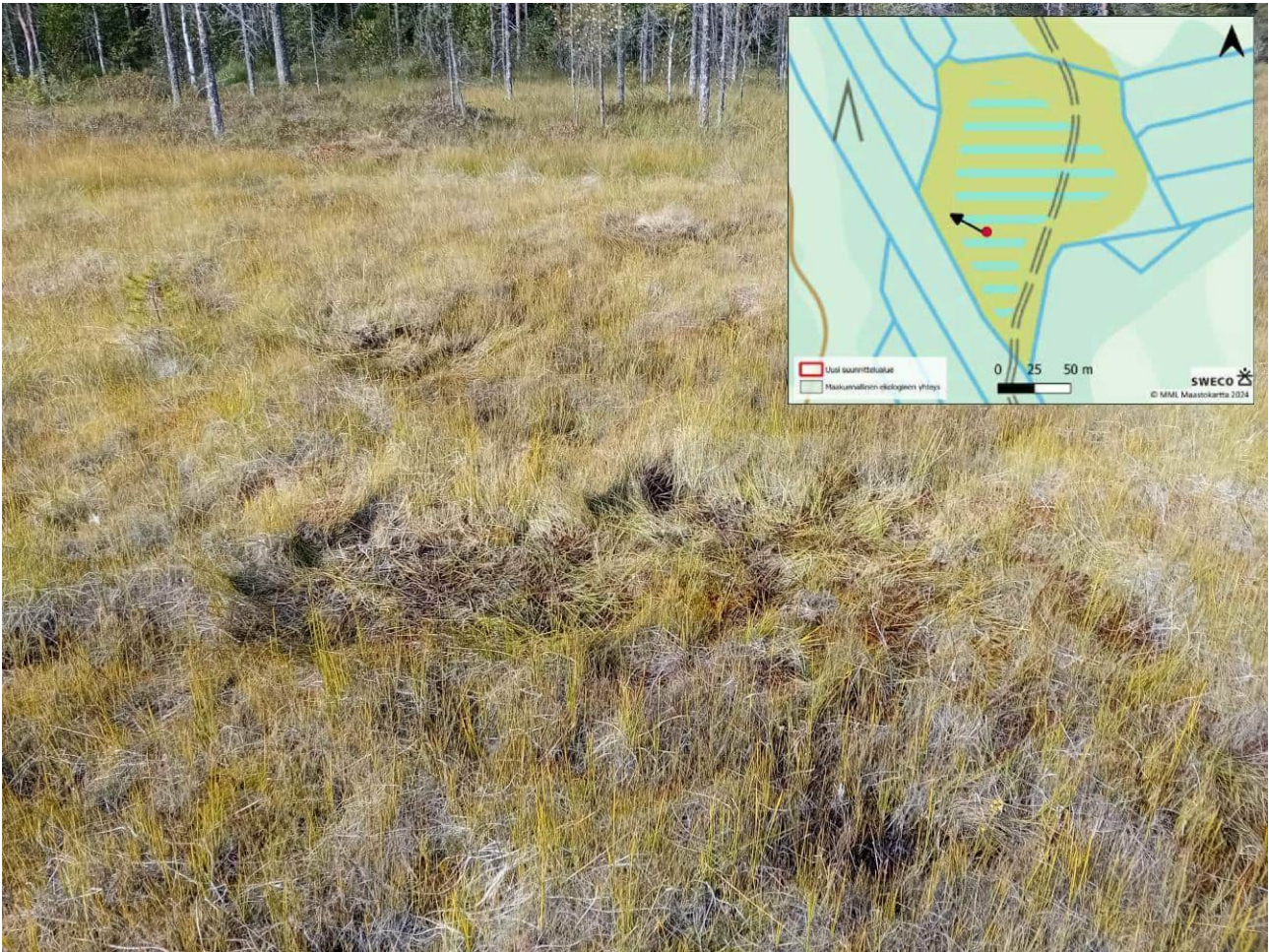

Kuva 36. Alueen 1 avointa suomaisemaa. Kuvan sijainti kartalla punaisella pisteellä ja kuvaussuunta esitetty nuolella.

Suoalueen viereiseen metsäautouraan oli painautunut **metsäpeuran** pyöreä sorkan **jälki**, joka todettiin alueella tehdyn kasvillisuus selvityksen yhteydessä 23.7.2024. Sorkan koko ja muoto vastasi metsäpeuran sorkan jälkeä (Kuva 37). Suoalueelta havaittiin myös talleantunutta kasvustoa ja makuupaikkojen jälkiä, mutta jäljistä ei voinut päätellä, onko makuupaikat kuuluneet metsäpeuralle (Kuva 38). Metsäpeuran selkeitä jälkipainauksia, ulostejälkiä tai karvatuppoja ei löydetty alueelta kuljetulla reitin varrelta.

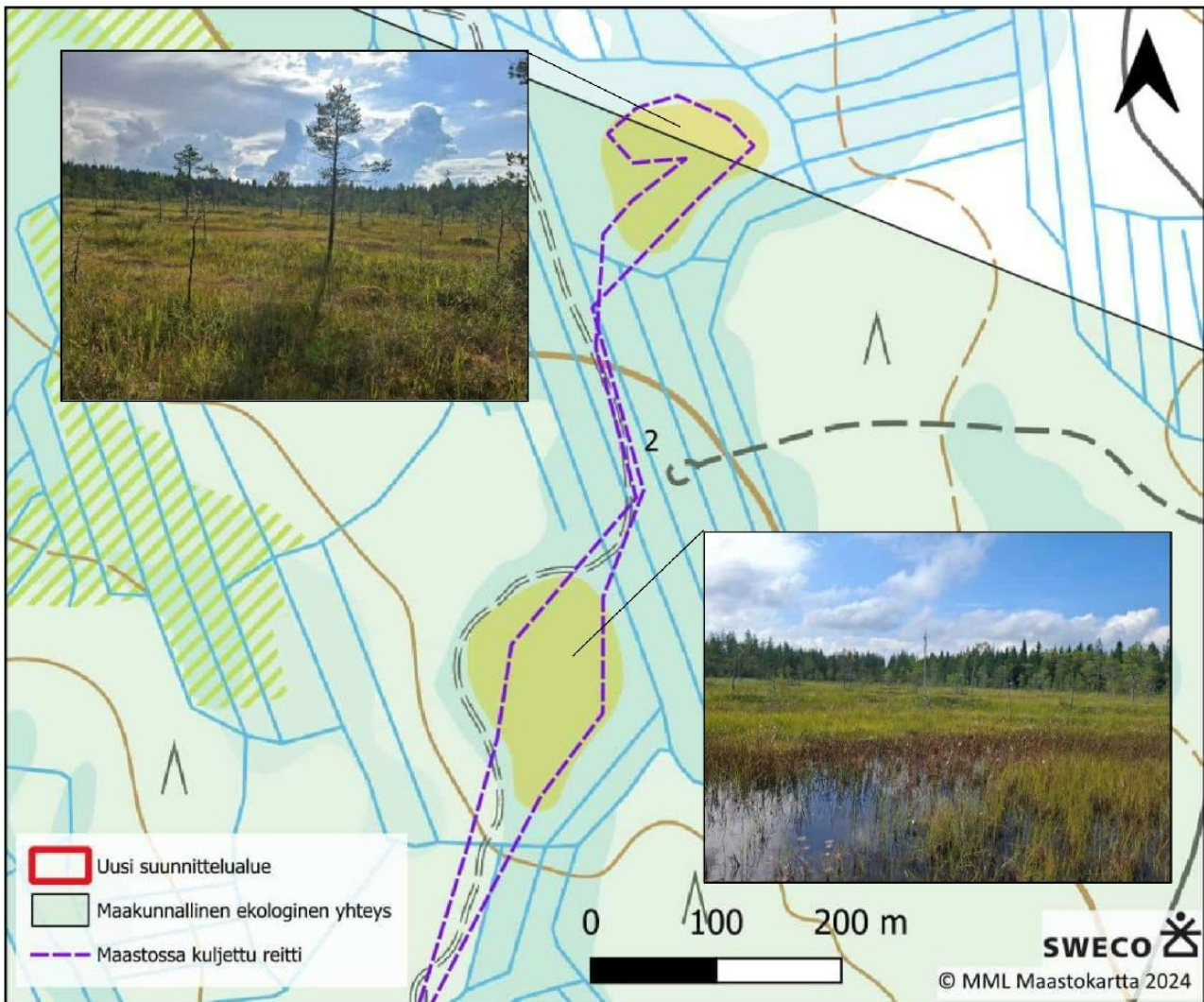
Kuva 37. Alueella 1 kuljettu reitti sekä alueella havaittu metsäpeuran jälki.

Kuva 38. Makuupaikan painaumia ja kuvan sijaintipiste punaisella merkittynä. Nuolella merkitty kuvaussuunta.

Alue 2

Alue 2 koostuu kahdesta pienialaisesta ojittamattomasta suosta (Kuva 39). Alue 2 sijoittuu myös selvitysalueen keskiosaan. Myös näiden suoalueiden läpi kulkee moottorikelkkaura. Eteläpuoleisen suo luokiteltiin kasvillisuusselvityksessä sararämeeksi, joka vaihtuu rimpinevaksi, jossa on useita lampimaisia rimpitä. Pohjoispuolen suoalue puolestaan luokiteltiin keskiosasta keidasrämeen kaltaiseksi suoksi, reunoille suo vaihtui puolestaan sararämeeksi ja isovarpurämeeksi. Molempien suoalueiden vesitalous on kärsinyt ympäröivien ojien seurauksena. **Alueelta ei tehty havaintoja metsäpeuroista.**

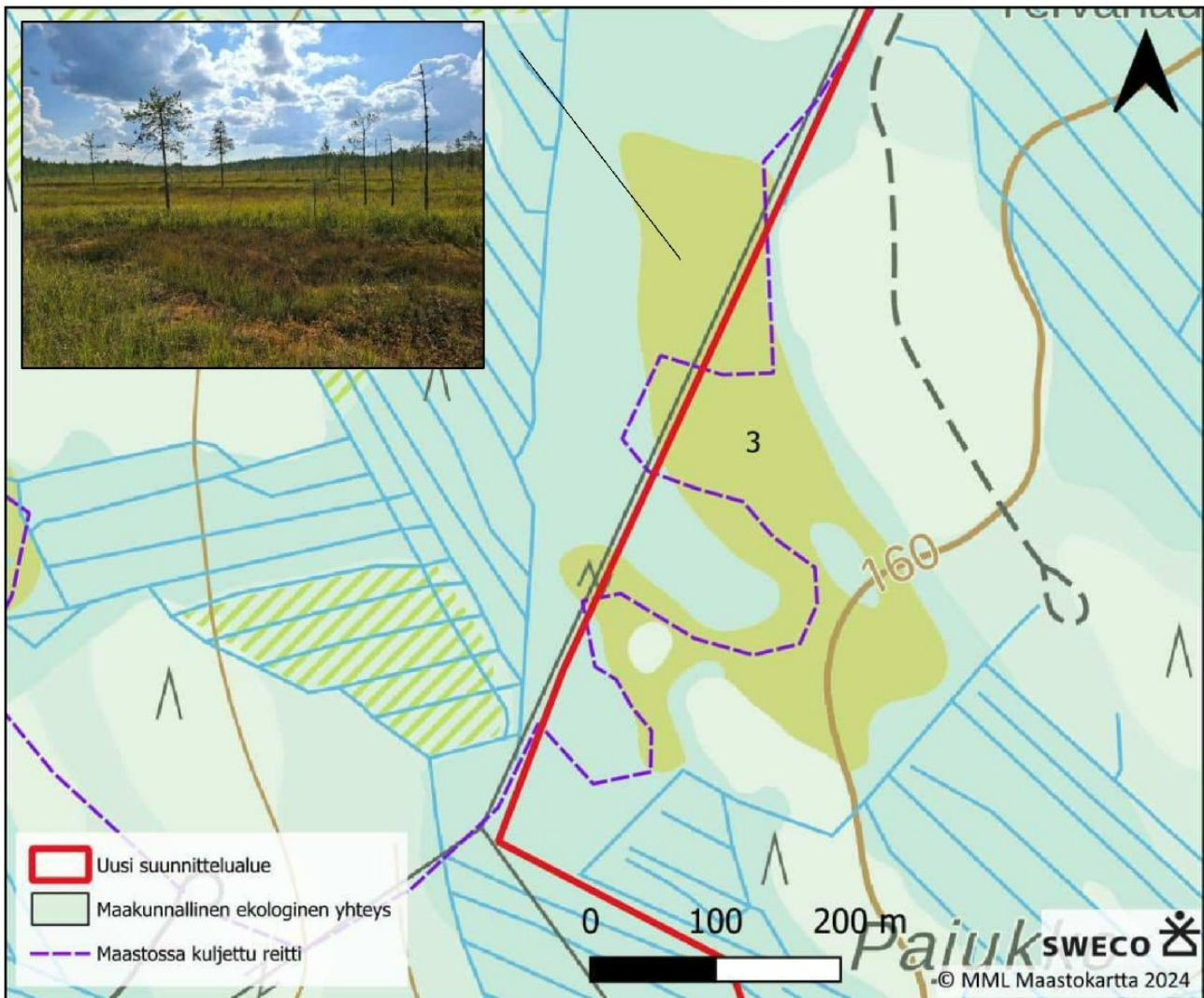

Kuva 39. Alueen 2 suoalueet ja maastossa kuljettu reitti.

Alue 3

Alue 3 on hieman isompi (noin 12 ha) suoalue, jonka puustoiset reunat ovat kärsineet ympäröivästä metsätaloustoiminnasta ja keskellä on avointa luonnontilaisempaa suota (Kuva 40). Suoalueen läpi kulkee voimajohtolinja. Alue 3 sijoittuu myös selvitysalueen keskiosaan, selvitysalueen itärajauksen tuntumaan.

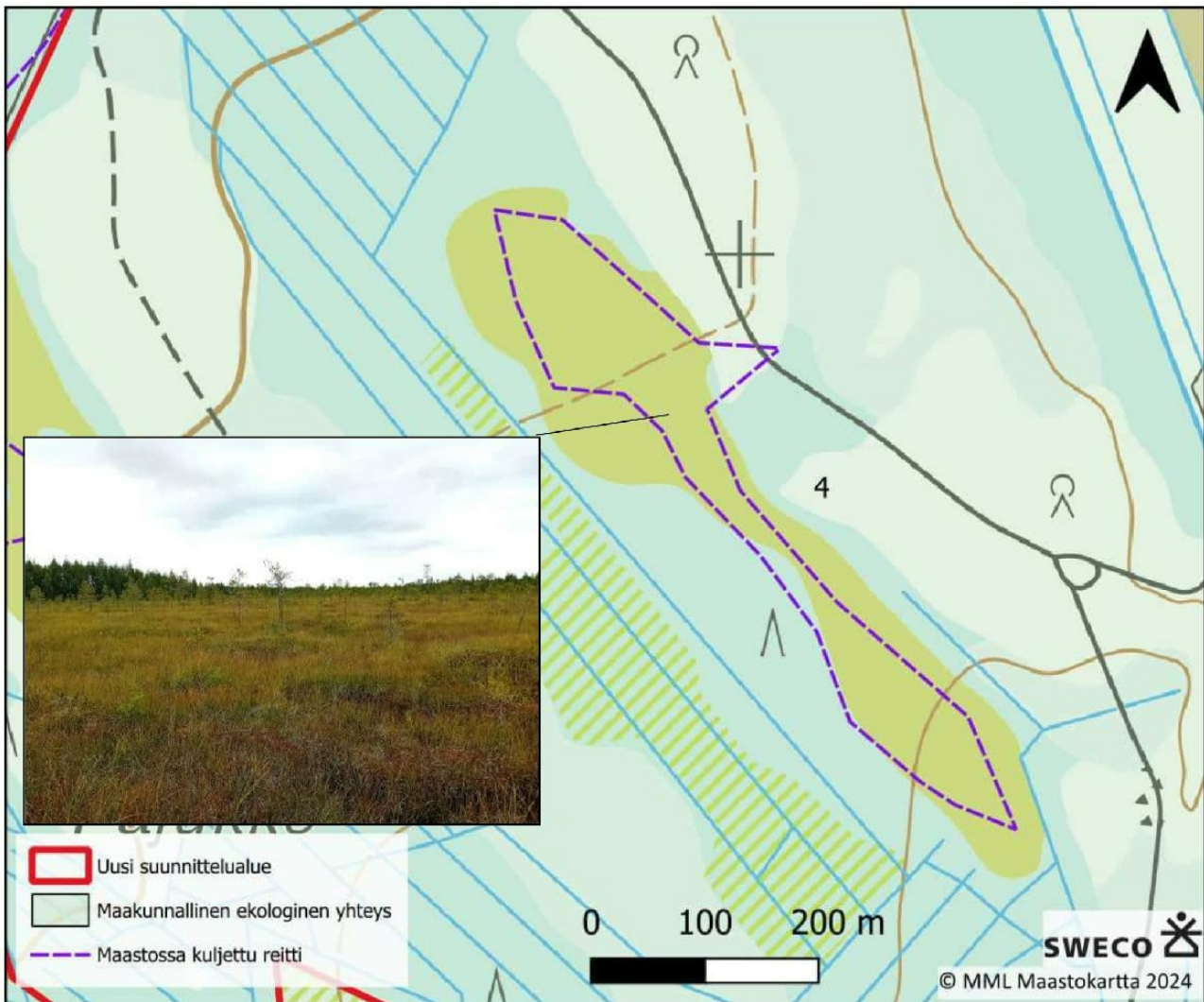
Alueelta ei tehty havaintoja metsäpeuroista.

Kuva 40. Alueen 3 suoalue ja maastossa kuljettu reitti.

Alue 4

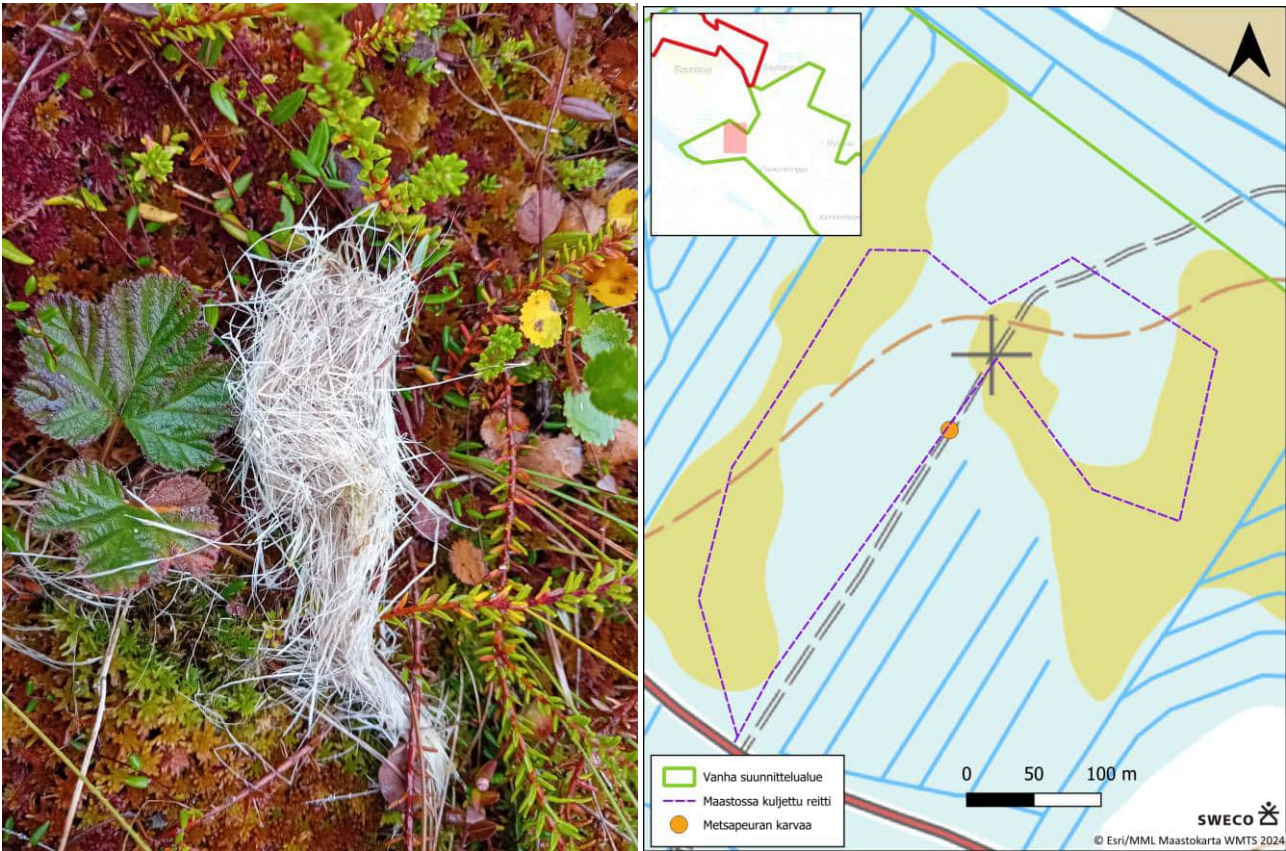
Alue 4 on myös hieman isompi (noin 9 ha) suoalue (Kuva 41). Alue 4 sijoittuu selvitysalueen rajauksen ulkopuolelle, noin 500 metrin päähän selvitysalueen keskiosasta. Myös tämä suoalue sijoittuu maakunnallisesti tärkeän ekologisen yhteyden varrelle. **Alueelta ei tehty havaintoja metsäpeuroista.**

Kuva 41. Alueen 4 suoalue ja maastossa kuljettu reitti.

6.4.5 Selvitysalueen muut pienialaiset suoalueet

Selvitysalueella kierrettiin myös muita pienialaisia suoalueita läpi, jotka eivät osuneet ekologisten yhteyksien varrelle. **Yhdeltä alueelta tehtiin metsäpeurasta havainto.** Suurisuon turvetuotantoalueesta noin 300 metriä etelään pienellä suoalueella moottorikelkkauralla havaittiin metsäpeuran karvaa (Kuva 42). Alueelta ei havaittu muita metsäpeuran esiintymisestä indikoivia jälkiä. Löydetty metsäpeuran karvatuppo ei välttämättä kerro metsäpeuran esiintymisestä alueella, sillä se on voinut myös tippua pedon suusta. Selvitysalue kuuluu susireviirin alueelle.

Kuva 42. Selvitysalueen eteläosan luoteisosasta löytyneen metsäpeuran karvaa sekä havainnon sijainti selvitysalueella.

7. Alueen rakentamisen vaikutukset

Joissakin teollisuuslaitoksissa tarvitaan tehokasta jäähdytystä, mikä aiheuttaa ympäristöön jatkuvaa melua. Tuotanto-, teollisuus- ja varastointialueet yleensä aidataan, jolloin aidat aiheuttavat konkreettisen estevaikutuksen. Tuotanto-, teollisuus- ja varastointialueet ovat ihmisen rakentamia ympäristöjä, joten voidaan arvioida, että alueen rakentamisen seuraus on konkreettisen kulkuesteen ohella myös se, että metsäpeurat alkavat vältellä aluetta. Rakentamisen suorat vaikutukset elinympäristöjen määrään riippuvat siitä, millaiseen ympäristöön niitä rakennetaan. Rakentamisen aiheuttamat vaikutukset voidaan jakaa suoriin ja välillisiin vaikutuksiin alla olevan taulukon mukaisesti (Taulukko 2):

Taulukko 2. Rakentamisen aiheuttamat vaikutukset sekä niiden selitteet.

Vaikutus	Selitys
Häiriövaikutus	Rakentaminen aiheuttaa ympäristössä suoria häiriöitä melun ja alueella lisääntyvän ihmistoiminnan vaikutuksesta. Metsäpeurat pyrkivät välttämään alueita, joilla on merkittävästi ihmistoimintaa. Ihmisten aiheuttamat häiriöt, kuten rakennustoiminta, liikenne ja muu ihmisten läsnäolo, voivat vaikuttaa metsäpeuran käyttäytymiseen alueella ja elinympäristön valintaan. Rakentamisen aikainen häiriö on väliaikaista. Meluvaikutus on pidempiaikaista.
Elinympäristön menetys ja pirstaloituminen	Rakentaminen johtaa usein elinympäristön menetykseen, mikä voi vaikuttaa metsäpeuran elinoloihin alueella ja aiheuttaa populaatioiden pirstoutumista.
Liikkumisen rajoittuminen	Rakennetut alueet ja niihin liittyvät infrastruktuurit, erityisesti aidat, voivat rajoittaa nisäkkäiden liikkumista ja vaellusreittejä, mikä voi haitata populaatioiden luontaista levittäytymistä ja siten geneettistä vaihtelua.

Rakennettavan alueen akuutti häirintävaikutus on voimakkainta rakentamisen ja mahdollisesti myös toiminnan lopettamiseen liittyvän purkamisen aikana, jolloin työkonoiden sekä ihmisten äänet karkottavat alueelta etenkin arkoja lajeja. Tuotanto-, teollisuus- ja varastointialueen rakentamisen aikaiset vaikutukset vastaavat kuitenkin pitkälti muun infrastruktuurin, kuten teiden rakentamista tai metsätaloutta, mitä selvitysalueella nykyiselläänkin harjoitetaan. Häiriövaikutus on tilapäinen.

Merkittävin pitkäaikainen häiriövaikutus liittyy suurimmalta osin elinympäristön pirstoutumiseen ja häviämiseen rakennettavalta alueelta. Rakennetun alueen aitaamisesta aiheutuu eläimistölle konkreettinen estevaikutus, jolloin alueella liikkuminen rajoittuu merkittävästi. Suurempien alueiden välillä viherkäytävien säilyttäminen vähentää estevaikutuksen syntymistä ympäristössä. Elinympäristöjen muutoksen vaikutuksen merkittävyys riippuu siitä, onko kyseessä metsäpeuran elinkierron kannalta merkittävä paikka kuten lisääntymiseen, levähtämiseen tai ruokailuun käytettävä alue. Tuotanto- tai teollisuusalueen toiminnan aikana saattaa aiheutua ympäristöön tasaista, huminamaista tai muunlaista melua, jota voidaan pitää myös pitkäaikaisena häiriövaikutuksena.

8. Rakennushankkeen mahdolliset vaikutukset

Selvitysalueella ei ole Natura-alueita, joten suoria metsäpeuran Natura-alueilla sijaitseviin elinympäristöihin kohdistuvia vaikutuksia alueen rakentamisesta ei aiheudu. Selvitysalue ei kuulu nykyisellään metsäpeuran

pääasiallisille talvilaidun- tai vasomisalueille tai lajin vaellusreiteille. Selvitysalueen luoteispuolella noin yhden kilometrin päässä sijaitsee kuitenkin Talaskankaan Natura 2000-alue (FI1200901), joka on Pohjois-Pohjanmaan liiton (2024) teettämässä selvityksessä esitetty metsäpeuran esiintymisalueeksi ja näin ollen ehdotettu lisättäväksi metsäpeuran suojeluperusteiseksi Natura-alueeksi. Talaskangas on merkittävä metsä- ja suoluonnon suojelualue. Maastokäynnillä Talaskankaan pohjoisosan suoalueella Halikinsuolla (noin 1,5 kilometrin päässä selvitysalueen eteläosan rajasta) todettiin esiintyvän metsäpeuroja. Alue arvioidaan soveltuvan erityisesti metsäpeuran kesäaikaiseksi elinalueeksi. Selvitysalueen läheisillä suoalueilla (Joutensuo ja Hetesuo) todettiin myös metsäpeuran jälkiä kesäaikaisella maastokäynnillä. Metsäpeuralle sopivia talviaikaisia elinympäristöjä alueella ei sijaitse. Selvitysalueella sijaitsee melko runsaasti pienialaisia suoalueita. Selvitysalueen suoalueilta tehtiin kaksi yksittäistä metsäpeurahavaintoa. Yksittäiset metsäpeuran havainnot selvitysalueella kertovat mahdollisesti siitä, että metsäpeurat saattavat liikkua alueella satunnaisesti, mutta alue ei ole metsäpeuroille merkittävä elinympäristö. Selvitysalueen eteläkärjen alueella sijaitseva Joutensuo on selvitysalueen rajauksen sisäpuolella esiintyvä ainut yhtenäinen ja isompi suokokonaisuus, vaikkakin selvitysalueen eteläosa kattaakin Joutensuosta vain osan, noin 16 hehtaaria.

Koska selvitysalueen läheisillä suoalueilla (Halikinsuo, Joutensuo ja Hetesuo) todettiin kesäaikaisen maastokäynnin yhteydessä esiintyvän metsäpeuroja alueelta havaittujen jälkien perusteella, vaikutusten arvioinnissa otetaan huomioon tuotanto-, teollisuus- tai varastointilaitoshankkeesta aiheutuvat rakentamisen ja laitoksen toiminnan aikaiset vaikutukset. Erityistä huomiota kiinnitetään Talaskankaan alueeseen kohdistuviin vaikutuksiin, sillä alue toimii valtakunnallisen ekologisen yhteyden ydinalueena ja on mahdollisesti tulevaisuudessa myös tärkeä reitti metsäpeuran osapopulaatioiden yhdistämisessä (Ramboll 2024).

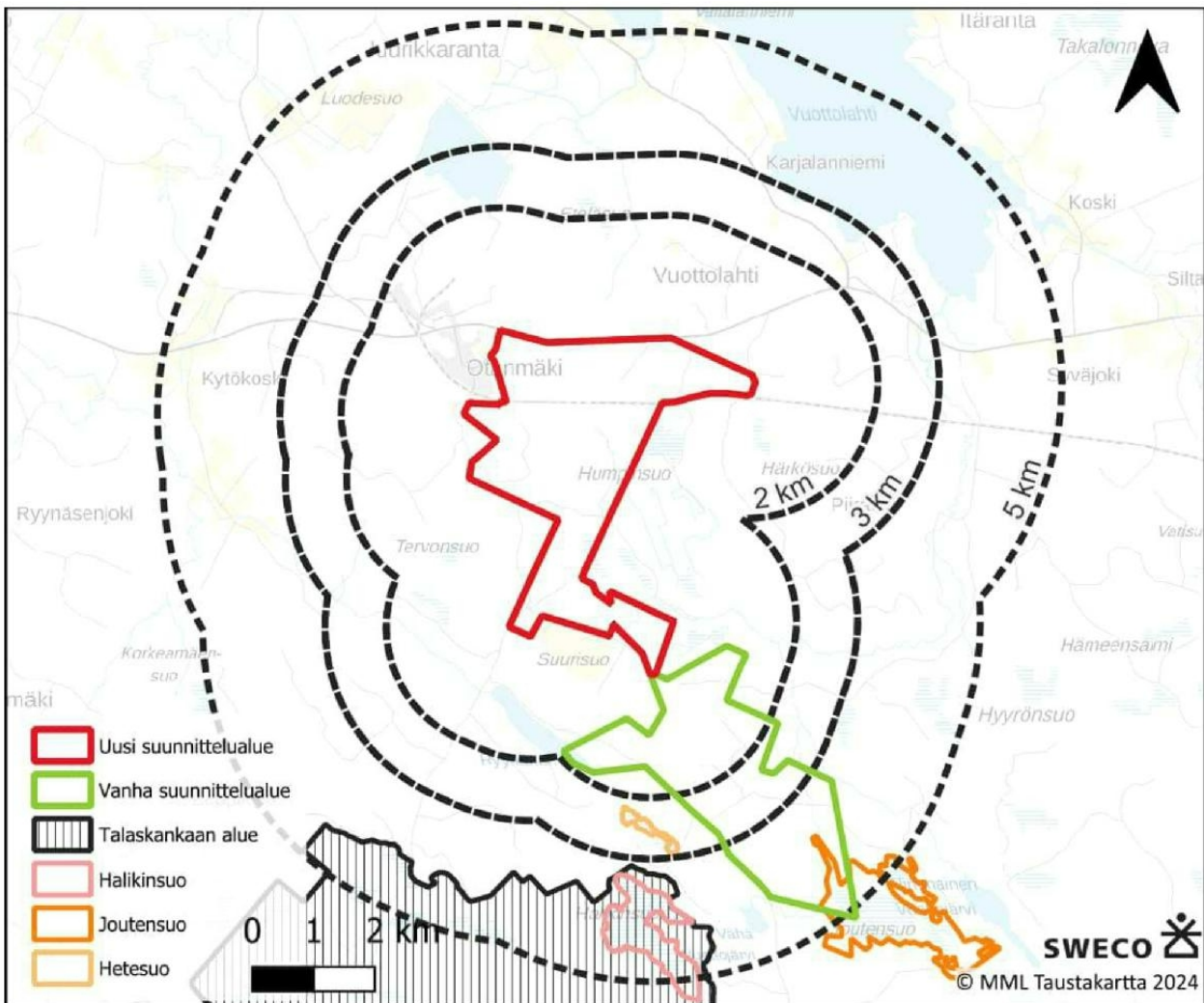
Maankäytönmuutoksesta, kuten tuotanto- tai teollisuusalueen rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat vaikutukset voidaan jakaa suoriin ja epäsuoriin vaikutuksiin. Suoriin vaikutuksiin kuuluvat rakentamisesta johtuva elinympäristön väheneminen sekä kauemmas ulottuvat häiriövaikutukset kuten meluvaikutukset. Epäsuoriin vaikutuksiin kuuluu muun muassa maiseman ja elinympäristöjen pirstaloituminen, jotka saattavat vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi muuttamalla elinympäristöjen valintaa tai lisäämällä saalistuspainetta (Paasivaara 2022). Erityisesti aitauksesta aiheutuu konkreettinen estevaikutus, joka pirstoo ympäristöä. Rakentamisen ja laitoksen toiminnan aikaisia vaikutuksia arvioidaan seuraavissa kappaleissa.

8.1 Rakentamisen aikaiset vaikutukset

Selvitysalueen keski- ja pohjoisosissa sijaitsee useita turvetuotantoalueita sekä useita metsäteitä, joita metsäpeurat välttävät etenkin vasomisaikaan. Selvitysalueen pohjoisosan poikki kulkee junarata sekä voimalinja. Selvitysalueen pienialaiset suoalueet voivat mahdollisesti toimia metsäpeurojen läheisiä Natura-alueita tukevin ruokailualueina kesäaikaan, sillä etenkin selvitysalueen läheisyydessä esiintyvät laajemmat suoalueet ja Talaskankaan läheisyys voivat houkutella metsäpeuroja alueelle. Täytyy kuitenkin huomioida, että selvitysalue on melko ihmisvaikutteinen ja alueelta puuttuvat laajat ja rauhalliset suoalueet, jonka vuoksi

selvitysalueen ei arvioida olevan metsäpeuroille merkittävä kesäaikainen elinalue, vaan metsäpeurat voivat satunnaisesti liikkua alueella.

Rakentamisen aikana ympäristössä esiintyy lisääntyvää ihmistoimintaa ja melua. Rakentamisen aikainen häiriö alueella on väliaikaista. Metsäpeura on ihmisarka laji, jonka vuoksi metsäpeuran oletetaan välttelevän selvitysalueen pohjoisosaa rakentamisen aikana. Suoalueet, jotka soveltuvat metsäpeuran kesäaikaisiksi elinympäristöiksi (Halikinsuo, Joutensuo, Hetesuo) sijaitsevat reilun kahden kilometrin päässä selvitysalueen pohjoisosasta (Kuva 43). Rakentaminen alueella lisää metsän pirstaloitumista laajojen aukkojen muodossa. Rakentamisen aikaisen häiriön kantavuutta ja näin ollen merkittävyyttä näille suoalueille on vaikea arvioida. Toisaalta täytyy huomioida, että alueella harjoitetaan nykyisellään turvetuotantoa ja metsätaloutta. Alueella on harvennettu metsää tai tehty avohakkuita runsaasti vuosien 2022–2024 aikana. Jos rakennushanke sijoitetaan selvitysalueen pohjoisosaan, hankkeen vaikutusten ei arvioida olevan kuitenkaan olevan merkittäviä, kun tarkastellaan hankkeesta aiheutuvia rakentamisen aikaisia vaikutuksia metsäpeuran otollisille elinalueille.

Kuva 43. Etäisyysvyöhykkeet (2 km, 3 km, 5 km) selvitysalueen pohjoisosan eli uuden suunnittelun alueen rajauksesta. Koko selvitysalue koostuu uudesta ja vanhasta suunnittelun alueesta. Karttaan on merkitty myös suoalueet, joissa havaittiin esiintyvän runsaammin metsäpeuran jälkiä.

Selvitysalueen pohjoisosan eli uuden suunnittelun alueen läpi kulkee kolme kilometriä leveä maakunnallisesti merkittävä ekologinen käytävä. Alueella on muutamia luonnontilaisia tai sen kaltaisia suokohteita turvetuotantoalueiden välissä, mutta valtaosa soista ovat ojitettuja. Rambollin (2024) mukaan kyseisellä yhteydellä voi olla merkitystä Kainuun ja Suomenselän metsäpeurakantojen mahdollisessa yhdistymisessä, mutta maakunnallinen yhteys on itäosassa kuntarajan toisella puolella jatkuvuuden kannalta haasteellisempi tiiviimmän maankäytön takia (mm. Terrafamen kaivos, turvetuotantoalueet, Sotkamon taajama-alueet). Rakentamisen aikaiset vaikutukset maakunnallisesti tärkeään ekologiseen yhteyteen arvioidaan väliaikaisiksi. Pitkäaikaisempi vaikutus aiheutuu hankkeen valmistumisen ja alueen aitaamisen myötä sekä hankkeen toiminnan aikana aiheutuvasta meluvaikutuksesta. Näitä vaikutuksia käsitellään seuraavassa kappaleessa.

8.2 Toiminnan aikaiset vaikutukset

Tuotanto-, teollisuus- tai varastointialueen pitkäaikaiset vaikutukset maanisäkkäisiin aiheutuvat lähinnä elinympäristön muuttumisesta rakennetuksi ympäristöksi, jolloin myös suurten lajien ekologiset yhteydet heikkenevät varsinkin, jos alue aidataan. Selvitysalueen pohjoisosassa sijaitsee pienialaisia suoalueita, mutta laajempia suokokonaisuuksia, joilla tehtiin metsäpeuroista jälkihavaintoja, on selvitysalueen pohjoisosasta reilun kahden kilometrin päässä. Jos rakennushanke sijoitetaan selvitysalueen pohjoisosaan ja alue aidataan, hankkeen ei arvioida aiheuttavan merkittäviä vaikutuksia metsäpeuran liikkumiseen tai soveltuviin elinympäristöihin alueella, sillä metsäpeuran liikkuminen alueella arvioidaan olevan satunnaista, eikä alue tarjoa metsäpeuralle sopivia laajoja ja rauhallisia elinalueita.

Selvitysalueen pohjoisosan läpi kulkee itä-länsisuuntaisesti kolme kilometriä leveä (Humpinsuolta Suurisuolle) maakunnallisesti merkittävä ekologinen käytävä. Alueelle toteutettavan hankkeen pitkäaikaisempi vaikutus aiheutuu rakentamisen ja alueen aitaamisen myötä sekä tuotanto- tai teollisuuslaitoksen toiminnan aikana mahdollisesti aiheutuvasta meluvaikutuksesta. Mikäli Suomenselän ja Kainuun kantojen yhdistyminen tulevaisuudessa tapahtuisi Oulujärven eteläpuolella, maakunnallisen yhteyden alueella, muodostaisi rakennushanke konkreettisen estevaikutuksen ekologisen käytävän varrelle. Tällä hetkellä kantojen yhdistyminen Oulujärven eteläpuolella lienee lähinnä teoreettista, jonka vuoksi alueen rakentamisesta aiheutuvia todellisia vaikutuksia on vaikea arvioida. Metsäpeuran osakantojen yhdistyminen on todennäköisempää valtakunnallisen ekologisen yhteyden kautta, sillä alueelle sijoittuu yhtenäisempiä laajoja erämaisia alueita, kun taas maakunnallisen ekologisen yhteyden jatkuvuus itään kuntarajan yli on toistaiseksi epävarmaa, sillä kuntarajan toisella puolella yhteydelle aiheuttaa haasteita erilainen maankäyttö (Ramboll 2024). Metsäpeuran liikkumiseen alueella vaikuttaa myös susireviirit sekä niiden aiheuttama saalistuspaine.

8.2.1 Melu

Rakentamisen ja toiminnan aikainen meluvaikutus voi aiheuttaa häiriötä ympäristössä, jonka vuoksi melun häiritsevyyttä ja sen vaikutusalueutta on tärkeä arvioida. Melu voi vaikuttaa mm. saaliseläinten kykyyn kuulla saalistajan lähestyminen. Tuulivoimahankkeissa Suomessa on määritelty Ympäristöministeriön ohjeistuksella luonnonsuojelualueilla noudatettavaksi meluohjearvoksi 40 dB (Valtioneuvoston asetus tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista 2015/1107). Tuulivoimalahankkeissa meluvaikutuksien on arvioitu ulottuvan peuraeläimillä noin 1–2 kilometrin päähän voimaloista ja jopa 9 kilometrin päähän vasomisaikaan (Skarin ja Åman 2014, Skarin ym. 2018), vaikuttaen metsäpeuran vasomispaikan valintaan (Skarin ym. 2018). Metsäpeurat ovat herkimpiä häiriöille alkukesällä vasomisaikaan ja kesäaikaan, kun vasat ovat vielä pieniä (Anttonen ym. 2011, Dyer ym. 2001, Vistnes & Nelleman 2001, Skarin & Åman 2014). Selvitysalueen läheiset suoalueet (Halikinsuo, Joutensuo, Hetesuo) voivat soveltua metsäpeuran kesäaikaisiksi vasomiselinympäristöiksi. Kaikkien tuotanto- ja teollisuushankkeiden aiheuttaman melun vaikutuksia metsäpeuroihin ei kuitenkaan tunneta, minkä vuoksi tietynlaisista hankkeista aiheutuvan meluvaikutuksen

arvio perustuu asiantuntijan näkemykseen. Tällaisissa tapauksissa arvioinnin tukena käytetään tutkimuksia, joissa on tutkittu peuraeläinten herkkyyttä tuulivoimaloiden meluvaikutuksiin. Rakennushankkeiden suunnitteluvaiheessa tehtävät melumallit ovat arvioita ja äänen kantautuminen voi vaihdella riippuen rakennusten ja muiden rakenteiden sijoittelusta, ympäröivästä maastosta, sääoloista ja ympäristön taustahälystä.

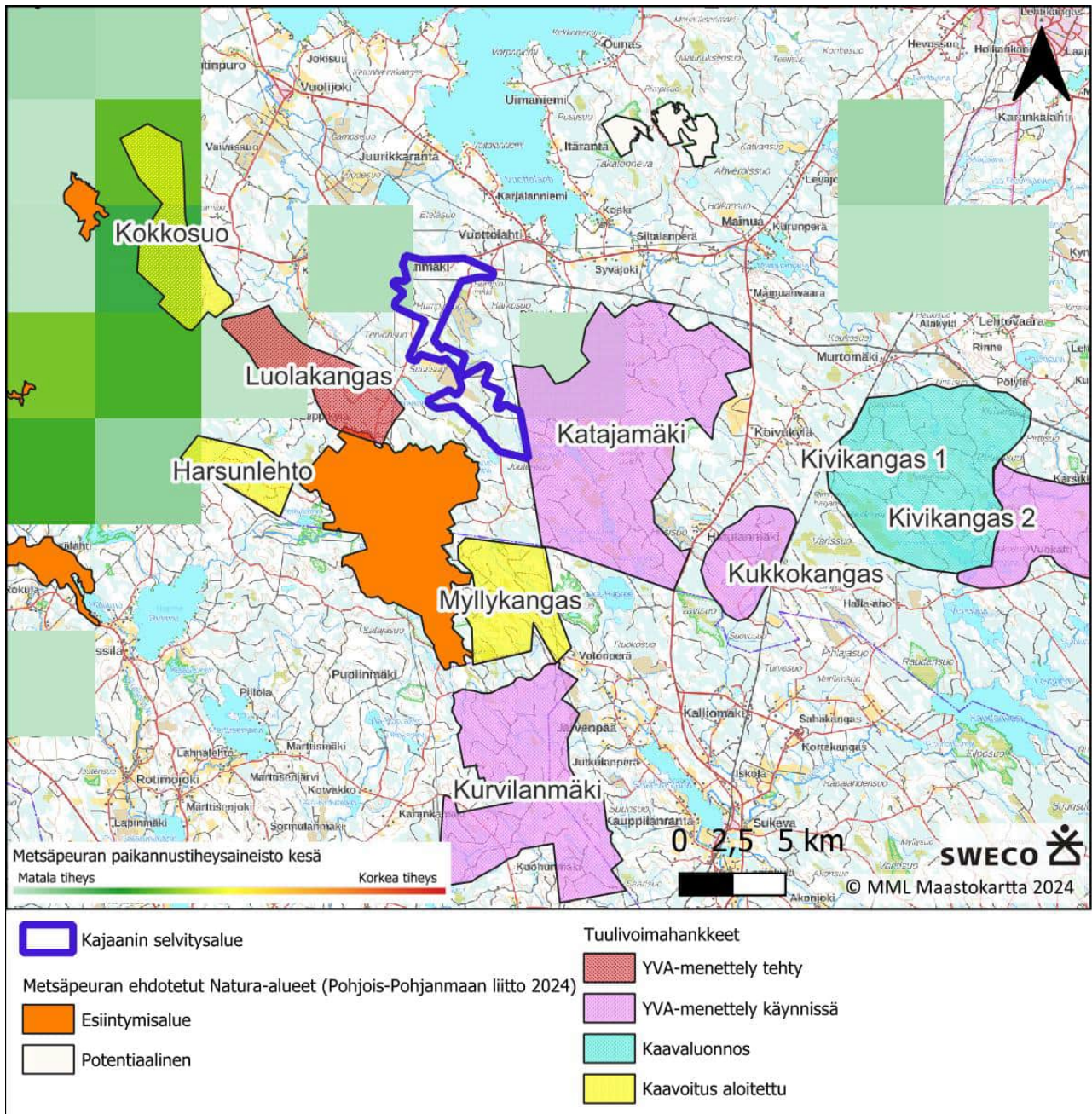
9. Yhteisvaikutukset

Tuulivoimarakentaminen vaikuttaa laajasti metsäpeuraan koko Suomenselän kannan alueella. Luonnonvarakeskuksen tekemä arviointi Keski-Suomen maakuntakaavaa 2040 varten (Paasivaara 2022) osoitti, että Keski-Suomen ja Pohjanmaan tuulivoimahankkeet sijoittuvat suurelta osin metsäpeuran elinalueille, mikä vähentää merkittävästi lajin sopivia vasomis- ja kesälaidunalueita. Arvioinnin mukaan vasomis- ja kesälaidunalueet ovat metsäpeuran elinympäristöjen ja elinkierron kannalta tärkeitä, mutta myös herkkiä häiriöille. Pohjois-Pohjanmaan metsäpeura-alueet ovat tiiviisti yhteydessä pohjoisen Keski-Suomen ja Keski-Pohjanmaan alueisiin, sillä metsäpeuran vaellus kesä- ja talvilaitumien välillä kulkee näiden maakuntien läpi, ja alueilla sijaitsee lajin tärkeitä vasomisseutuja.

Olettaen, että metsäpeurat välttävät tuulivoimaloita, voimajohtoja, sekä äänekkäitä työmaa-alueita samalla tavoin kuin porot, muuttavat toteutuessaan alueen tuulivoimahankkeet metsäpeurojen liikkumistottumuksia. Poroilla tehdyssä tutkimuksessa havaittiin niiden välttelevän entisiä vaellusreittejään, mikäli ne sijaitsivat kahden kilometrin säteellä tuulivoimalan rakennusalueelta (Skarin ym. 2015).

Selvitysalueen läheisyydessä on esiselvitys- ja luvitusvaiheessa olevia useita tuulivoimahankkeita. Niiden sijaintia ja vaihetta on esitetty alla olevassa kuvassa (Kuva 44). Lähimmät vireillä olevat tuulivoimahankkeet ovat:

- Katajamäen vireillä (YVA-menettely käynnissä) oleva tuulivoimahanke sijaitsee Kajaanin selvitysalueen kaakkoispuolisella rajalla.
- Myllykankaan tuulivoimahanke (kaavoitus aloitettu) sijaitsee noin viiden kilometrin etäisyydellä selvitysalueen eteläpuolella.
- Luolakankaan tuulivoimahanke (YVA menettely tehty) sijaitsee noin kahden kilometrin etäisyydellä selvitysalueen länsipuolella.
- Harsunlehdon tuulivoimahanke (kaavoitus aloitettu) sijaitsee noin kymmenen kilometrin etäisyydellä selvitysalueen lounaispuolella.

Kuva 44. Selvitysalue ja sen läheisyydessä sijaitsevat vireillä olevat tuulivoimahankkeet ja metsäpeuran kesäpanta-aineisto.

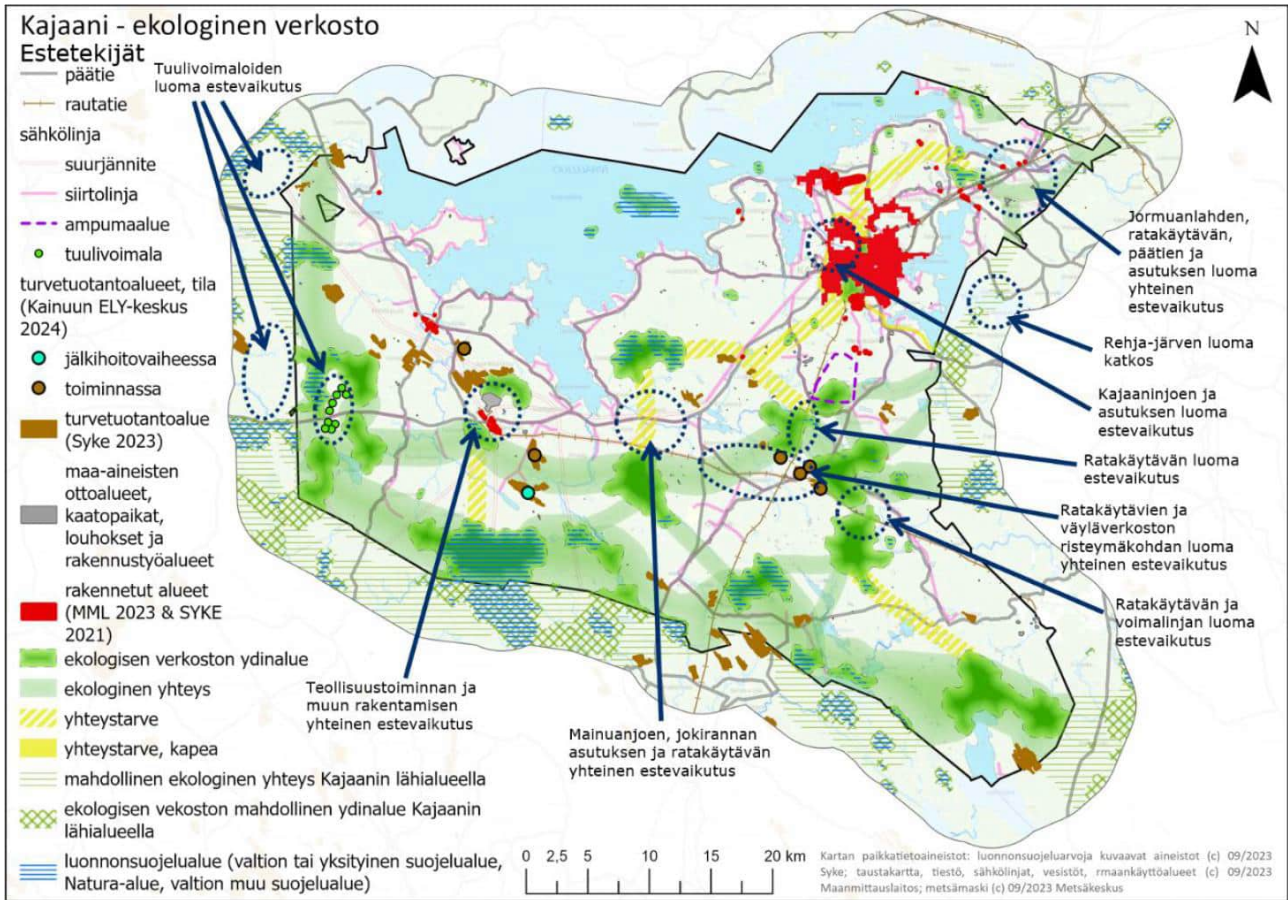
Suunnitteilla olevista tuulivoimahankkeista Kokkosuo sijaitsee lähimpänä metsäpeuran kesäaikaista elinympäristöjä. Kokkosuon läheisyydessä esiintyykin metsäpeuran elinympäristöksi merkitty Natura-alue, joka on esitetty Pohjois-Pohjanmaan liiton selvityksessä (2024) metsäpeuran suojeluperusteiseksi Natura-alueeksi. Talaskankaan Natura-alueen ympärillä, joka on myös ehdotettu Pohjois-Pohjanmaan liiton selvityksessä lisättäväksi metsäpeuran suojeluperusteiseksi Natura-alueeksi, on suunnitteilla useita

tuulivoimahankkeita (Luolakangas, Harsulehto ja Myllykangas). Jos nämä hankkeet toteutuvat laajamittaisina, Talaskankaan Natura-alueelle aiheutuu todennäköisesti heikentäviä yhteisvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa metsäpeuran liikkumiseen ja elinympäristöjen valintaan alueella.

Metsät sekä selvitysalueella että yleisesti koko seudulla ovat laajasti metsätalouskäytössä, mikä tekee Kajaanin selvitysalueesta ympäristöllisesti melko pirstaloituneen. Tämä pirstaloituminen voi heikentää laajojen yhtenäisten elinympäristöjen merkitystä alueen eläimistöille. Uudet tuotanto-, teollisuus- ja varastointialueet muuttavat ympäristön rakennetuksi ja yleensä aidatuksi alueeksi, joten on tärkeää huomioida, että laajamittainen metsätalous ja maankäyttö yhdessä uusien rakennettujen alueiden kanssa edistävät pirstaloitumista ja aitaaminen vaikuttaa siihen, miten eläimet pääsevät liikkumaan alueilla. Etenkin lisääntymisaikana kuljettavien etäisyyksien ja niihin kuluvan energian kasvulla voi olla lajeille merkittäviäkin vaikutuksia jälkeläismenestykseen. Mikäli kaikki selvitysalueen lähistöllä sijaitsevat tuulivoimahankkeet toteutuvat täysimittaisina, alueen pirstoutumis- ja häiriövaikutus kasvaa merkittävästi ja ympäristöstä katoaa merkittävästi metsäpeuran suosimia erämaisia alueita. Osa hankkeista on suunnitteilla Pohjois-Pohjanmaan liiton määrittelemän metsäpeuraverkoston alueelle.

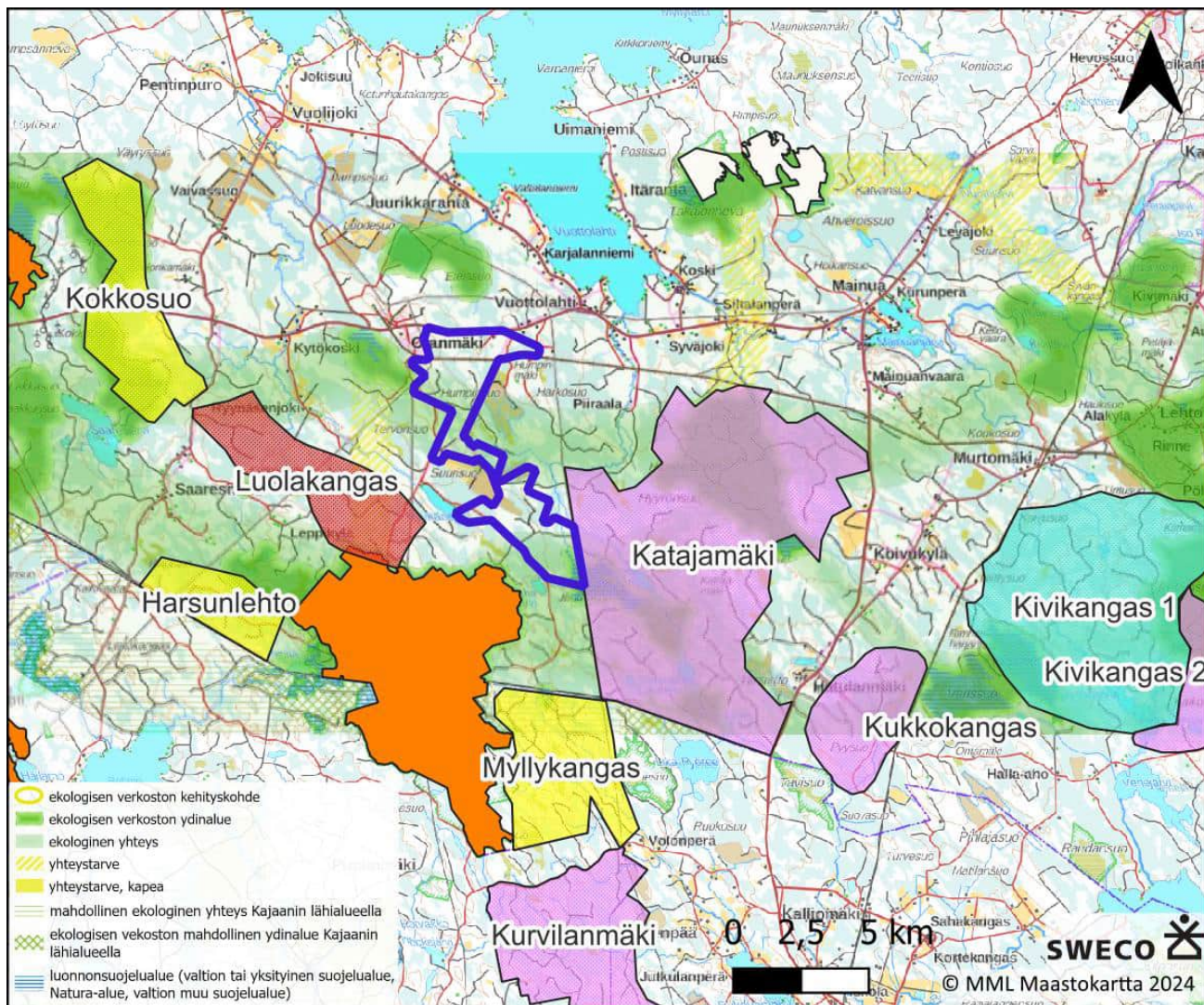
9.1 Kainuun ekologinen verkosto

Alueen yhteisvaikutusten arvioinnissa otettiin huomioon myös Kainuun alueelle sijoittuvat ekologiset verkostot. Rambollin (2024) koostamassa Kajaanin ekologisen verkoston selvityksessä on käsitelty ekologisen verkoston mahdollisia riski- ja esteitekiijöitä (Kuva 45). Selvityksen mukaan kaivostoiminnalle tarkoitetut ratakäytävät Otanmäen ja Terrafamen kaivoksen suuntiin muodostavat yhdessä voimajohtolinjojen ja muun infrastruktuurin kanssa leveät, pitkänomaiset ja yhtenäiset esteet ekologiselle verkostolle. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti maakunnallisesti tärkeän ekologisen yhteyden varrelle, joka kulkee selvitysalueen pohjoisosan läpi. Terrafame Oy suunnittelee aloittavansa Kolmisopen esiintymän hyödyntämisen sekä laajentavansa kaivospiiriä nykyisestä kaivosalueesta pohjoiseen vuonna 2028 (Ympäristöhallinnon verkkopalvelu 2024).

Kuva 45. Kartalla on esitetty Kajaanin alueen maankäyttöä, joka voi aiheuttaa vähintään paikallistasoisia estevaikutuksia ekologiselle verkostolle. Karttaan on ympyröity keskeisimmät tunnistetut estetekijät. Esteet eivät kaikki estä eläinten liikkumista, mutta voivat aiheuttaa tarpeen muuttaa kulkureittiä. (Ramboll 2024)

Kun tarkastellaan tarkemmin selvitysalueen läheisyydessä vireillä olevia tuulivoimahankkeita ja niiden sijoittumista Kainuun alueen ekologisen verkoston varrelle (Kuva 46), voidaan huomata, että suunnitteilla olevat hankkeet rikkovat merkittävästi ekologisen yhteyksien itä-länsisuuntaista verkostoa. Etenkin tuulivoimahankkeista selvitysalueen itäpuolinen Katajamäen tuulivoimapuiston alue sijoittuu merkittävästi tunnistettujen ekologisen yhteyskäytävien (valtakunnallinen, maakunnallinen) alueelle (Ramboll 2024). Katajamäen tuulivoimahanke yksinään aiheuttaisi todennäköisesti merkittäviä metsäpeuroihin kohdistuvia välttämiskaikuituksia, mikäli Suomenselän ja Kainuun populaatioiden yhdistäminen toivotaan toteutuvan Kainuun maakunnallisen ja valtakunnallisen ekologisen yhteyden avulla. Mikäli alueen tuulivoimahankkeet toteutuvat täysimittaisina, alueen pirstoutumis- ja häiriövaikutus kasvaa merkittävästi kohdistuen alueen ekologiin yhteyksiin ja ympäristöstä katoaa merkittävästi metsäpeuran suosimia erämaisia alueita.

Kajaanin selvitysalue

Metsäpeuran ehdotetut Natura-alueet (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2024)

Esiintymisalue

Potentiaalinen

Tuulivoimahankkeet

YVA-menettely tehty

YVA-menettely käynnissä

Kaavaluonnos

Kaavoitus aloitettu

Kuva 46. Selvitysalue ja sen läheisyydessä sijaitsevat vireillä olevat tuulivoimahankkeet ja alueen metsäpeuran ehdotetut SAC-alueet (Pohjois-Pohjanmaan liitto 2024). Taustalle georeferoitu Kainuun alueen ekologinen verkosto (Ramboll 2024.)

10. Yhteenveto ja johtopäätökset

Metsäpeuran suotuisan suojelutason saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi metsäpeuralle tulee luontodirektiivin 6 artiklan velvoittamana osoittaa erityisiä suojeltuja elinympäristöjä, joka tarkoittaa, että Natura 2000 -verkostoon tulee kuulua alueita (SAC), joilla varmistetaan metsäpeuran elinympäristöjen suotuisa suojelutaso. Luonnonsuojelulain (9/2023) 34 §:n mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Lähimmät Natura-alueet selvitys, joiden suojeluperusteisiin lukeutuu metsäpeura, sijaitsevat noin 25–30 kilometrin päässä selvitysalueesta. Selvitysalueen lounaispuolella, noin kilometrin päässä selvitysalueen rajasta, sijaitsee Talaskankaan alue (FI1200901), joka on Pohjois-Pohjanmaan liiton teettämässä selvityksessä esitetty metsäpeuran esiintymisalueeksi ja näin ollen metsäpeuran osalta ehdotettavaksi SAC-alueeksi. Tässä selvityksessä tarkastellaan selvitysalueella toteutettavan rakennushankkeen vaikutuksia myös kyseisen Natura-alueen osalta.

Selvitysalue on pääosin vahvasti ihmisen muokkaamaa. Alueen yleisilmettä dominoivat ojitukset ja nuoret talousmetsät. Selvitysalueella esiintyy useita pienialaisia suoalueita. Osittain selvitysalueen eteläkärjen alueella sijaitsee suurempi suokokonaisuus Joutensuo, joka jatkuu selvitysalueesta itään. Muut laajalaisemmat suoalueet sijaitsevat selvitysalueen rajauksen ulkopuolella. Selvitysalueella toteutettavan rakennushankkeen mahdolliset vaikutukset metsäpeurapopulaatioon kohdistuvat tällä hetkellä ainoastaan kesäaikaisiin elinympäristöihin, sillä alueella ei ole todettu esiintyvän talviaikaan metsäpeuroja eikä selvitysalueella esiinny metsäpeuroille soveltuvia talvilaidunalueita. Selvitysalueen läpi ei myöskään kulje metsäpeurojen vaellusaikaisia reittejä.

Selvitysalueella ei ole Natura-alueita, joten suoria metsäpeuran Natura-alueilla sijaitseviin elinympäristöihin kohdistuvia vaikutuksia rakennushankkeesta ei aiheudu. Selvitysalueen läheisillä suoalueilla (Talaskankaan Natura-alueen pohjoisosan Halikinsuo, Joutensuo ja Hetesuo) todettiin kesäaikaisen maastokäynnin yhteydessä esiintyvän metsäpeuroja alueelta havaittujen jälkien perusteella. Selvitysalueen suoalueilta tehtiin kaksi yksittäistä metsäpeurahavaintoa. Yksittäiset metsäpeuran havainnot selvitysalueella kertovat mahdollisesti siitä, että metsäpeurat saattavat liikkua alueella satunnaisesti, mutta alue ei ole metsäpeuroille merkittävä elinympäristö.

Rakentamisen aikana ympäristössä esiintyy lisääntyvää ihmistoimintaa ja melua. Rakentamisen aikainen häiriö alueella on väliaikaista. Metsäpeura on ihmisarka laji, jonka vuoksi metsäpeuran oletetaan välttelevän aluetta rakentamisen aikana. Suoalueet, jotka soveltuvat metsäpeuran kesäaikaisiksi elinympäristöiksi (Halikinsuo, Joutensuo, Hetesuo) sijaitsevat reilun kahden kilometrin päässä selvitysalueen pohjoisosasta. Rakentaminen alueella lisää metsän pirstaloitumista laajojen aukkojen muodossa. Rakennushankkeen pitkäaikaiset vaikutukset maanisäkkäisiin aiheutuvat lähinnä elinympäristön muuttumisesta rakennetuksi

ympäristöksi, jolloin myös suurten lajien ekologiset yhteydet heikkenevät varsinkin, jos rakennettu alue aidataan. Tuotanto- tai teollisuuslaitoksen toiminnan aikainen mahdollinen ääneen perustuva häiriövaikutus arvioidaan hankkeen suunnitteluvaiheessa.

Selvitysalueelle kohdistuvan rakennushankkeen merkittävimmät vaikutukset aiheutuvat Kainuun alueen ekologisen verkoston rakenteeseen. Selvitysalueen pohjoisosan läpi kulkee kolme kilometriä leveä maakunnallisesti merkittävä ekologinen käytävä ja selvitysalueen eteläosan alueella valtakunnallisesti tärkeä ekologinen käytävä, jonka ydinalueena toimii Talaskankaan Natura-alue. Rambollin (2024) mukaan kyseisillä yhteyksillä voi olla merkitystä Kainuun ja Suomenselän metsäpeurakantojen mahdollisessa yhdistymisessä, mutta maakunnallinen yhteys on itäosassa kuntarajan toisella puolella jatkuvuuden kannalta haasteellisempi tiiviimmän maankäytön takia. Mikäli Suomenselän ja Kainuun kantojen yhdistyminen tulevaisuudessa tapahtuisi Oulujärven eteläpuolella, maakunnallisen yhteyden alueella, muodostaisi selvitysalueelle kohdistuva rakennushanke konkreettisen estevaikutuksen ekologisen käytävän varrelle. Tähän vaikuttaa suuresti mahdollisen hankkeen rakennusten ja muiden rakenteiden sijainti alueella. Tällä hetkellä kantojen yhdistyminen Oulujärven eteläpuolella lieenee lähinnä teoreettista, jonka vuoksi hankkeesta aiheutuvia todellisia vaikutuksia on vaikea arvioida. Metsäpeuran osakantojen yhdistyminen on todennäköisempää valtakunnallisen ekologisen yhteyden kautta, sillä alueelle sijoittuu yhtenäisempiä laajoja erämaisia alueita, kun taas maakunnallisen ekologisen yhteyden jatkuvuus itään kuntarajan yli on toistaiseksi epävarmaa, sillä kuntarajan toisella puolella yhteydelle aiheuttaa haasteita erilainen maankäyttö (Ramboll 2024). Alueen suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden voidaan aiheuttavan merkittäviä yhteisvaikutuksia etenkin kohdistuen alueen ekologiin yhteyksiin, sillä hankkeiden toteutuessa täysimittaisina ympäristöstä katoaa merkittävästi metsäpeuran suosimia yhtenäisiä erämaisia alueita.

Kajaanin selvitysalueelle kohdistuvan rakentamisen ja tuotanto-, teollisuus- tai varastointialueen toiminnan aikaisten vaikutusten arvioidaan olevan kohtalaisia, mutta ei merkittäviä, kun tarkastellaan rakentamisesta kohdistuvia vaikutuksia suoympäristöihin (Halikinsuo, Joutensuo, Hetesuo), jotka mahdollisesti voivat soveltua metsäpeuran kesäaikaisiksi elinympäristöiksi. Rakentamisen vaikutukset alueen maakunnallisen ekologisen yhteyden rakenteeseen arvioidaan kohtalaisiksi, sillä alueen rakentaminen vaikuttaisi ekologisen yhteyden rakenteeseen muodostamalla alueelle konkreettisen estevaikutuksen. Rakentamisen aikaisia häiriövaikutuksia voidaan tarvittaessa lieventää, jos alueen raivaustyöt sekä muun infrastruktuurin rakennustyöt aloitetaan heinäkuun jälkeen, kun metsäpeurojen herkin ajankohta (vasominen ja vasojen imettäminen) on päättynyt.

On tärkeää kuitenkin huomioida, että metsäpeurojen käyttäytymisestä ja varoetäisyyksistä on tutkimustietoa niukasti, eikä aiempien tutkimuksien tuloksia voida suoraan soveltaa metsäpeuroihin, sillä tutkimukset perustuvat muiden peuraeläinten, mm. porojen, käyttäytymiseen. Virallisia suojaetäisyyksiä metsäpeurojen ja erilaisten tuotanto-, teollisuus- ja varastointialueiden välillä ei siis vielä ole määritelty. Aiheesta tarvitaan

runsaasti lisätutkimusta sekä viranomaisen ohjeistuksia, jotta vaikutuksia voidaan arvioida luotettavasti, ja riittäviä lievennyskeinoja esittää.

Lähteet

- Anttonen M., Kumpula J. & Colpaert A. 2011. Range selection by Semi-Domesticated Reindeer (*Rangifer tarandus tarandus*) in relation to Infrastructure and Human Activity in the Boreal Forest Environment, Northern Finland. *Arctic* 64(1): 1–14.
- Bergerud, A., Nolan, M., Curnew, K. & Mercher, E. 1983. Growth of the Avalon peninsula, Newfoundland caribou herd. *The journal of wildlife management*. Vol 47. No. 1: 47–53.
- Bisi, J., Kangas, A., Hannuksela, M. & Liukkonen, T. 2006. Metsäpeurakannan paluu Suomenselälle - riesaksi vai rikkaudeksi? *Suomen Riista* 52: 44–58.
- Colman, J.E., Eftestøl, S., Tsegaye, D., Flydal, K. & Mystrerud, A. 2012. Is a wind-power plant acting as a barrier for reindeer *Rangifer tarandus* movements? *Wildlife Biology* 18(4): 439–445.
- Colman, J.E., Eftestøl, S., Tsegaye, D., Flydal, K. & Mystrerud, A. 2013. Summer distribution of semi-domesticated reindeer relative to a new wind-power plant. *European Journal of Wildlife Research* 59(3): 359–370.
- Dyer S.J., Wasel S.M., O'Neill J.P. & Boutin S. 2001. Avoidance of industrial development by woodland caribou. *J. Wildlife Manage.* 65: 531–542.
- Flydal, K., Kilde, I. R., Enger, P. S., & Reimers, E. (2003). Reindeer (*Rangifer tarandus tarandus*) perception of noise from power lines. *Rangifer*, 23(1), 21–24.
- Helle T., Hallikainen V., Särkelä M., Haapalehto M., Niva A. & Puoskari J. 2012. Effects of a Holiday Resort on the Distribution of Semidomesticated Reindeer. *Ann. Zool. Fennici* 49(1-2): 23–35.
- Helle, T. 1981. Habitat and food selection of the wild forest reindeer (*Rangifer tarandus fennicus* Lönn.) in Kuhmo, Eastern Finland, with special reference to snow characteristics. *Research Institute of Northern Finland. A* 2: 1–32.
- Hogg C., Neveu M., Stokkan K.A., Folkow L., Cottrill P., Douglas R., Hunt D.M. & Jeffery G. 2011. Arctic reindeer extend their visual range into the ultraviolet. *J. Exp. Biol.* 214(12): 2014–2019.
- James, A & Stuart-Smith, K. 2000. Distribution of Caribou and Wolves in Relation to Linear Corridors. *Journal of Wildlife Management*. 64. 154–159.
- Kojola, I. 2007. Petojen vaikutus metsäpeurakannoissa. *Suomen Riista* 53: 42–48.
- Kojola, I., Tuomivaara, J., Heikkinen, S., Heikura, K., Kilpeläinen, K., Keränen, J., Paasivaara, A., Ruusila, V. 2009. European wild forest reindeer and wolves: endangered prey and predators. *Annales Zoologici Fennici* 46: 416–422.
- Kumpula J., Colpaert A. & Anttonen M. 2007. Does forest harvesting and linear infrastructure change the usability value of pastureland for semi-domesticated reindeer (*Rangifer tarandus tarandus*). *Ann. Zool. Fennici* 44: 161–178.

Liukko, U.-M., Henttonen, H., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E.-M. & Pitkänen, J. 2019: Nisäkkäät. – Teoksessa: Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.), Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 571–576

Luonnonsuojelulaki (9/2023)

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230009#Pidm46494958652176#L10P64> (Viitattu 7.10.2023).

Luonnonvarakeskus. 2020. Luonnonvaratietoa. Metsäpeura. <https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/riista/metsapeura/> Viitattu 20.02.2023.

Luonnonvarakeskus, 2021 (julkaisematon aineisto). GPS-lähettimillä merkittyjen metsäpeurojen esiintyminen ja liikkeet Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueella vuosina 2010-2021.

Luonnonvarakeskus, 2022a. GPS-pannoilla merkittyjen metsäpeurojen paikkatietoaineistot kesällä, keskitalvella ja vaellusten (syksy-kevät) aikaan Suomenselän populaatiossa. <https://opendata.luke.fi/dataset/metsapeurojen-paikkatieto> (ladattu 20.11.2022).

Luonnonvarakeskus, 2022b. Kainuun metsäpeurakanta hienoisessa kasvussa. Seurantajulkistus 17.02.2022. Saatavissa: <https://www.luke.fi/fi/seurannat/kainuun-metsapeurakanta-hienoisessa-kasvussa>. Viitattu 20.02.2023.

Luonnonvarakeskus, 2023. Kainuun metsäpeurakanta edelleen lievässä kasvussa. Seurantajulkistus 20.03.2023. Saatavissa: <https://www.luke.fi/fi/seurannat/kainuun-metsapeurakanta-edelleen-lievassa-kasvussa>. Viitattu 20.10.2023.

Metsähallitus. 2020. Metsäpeura - metsäpeuraLIFE. Saatavissa: <https://www.suomenpeura.fi/fi/metsapeuralife.html> (Viitattu 20.02.2023).

Metsähallitus 2024. Metsäpeura. <https://www.metsa.fi/luonto-ja-kulttuuriperinto/lajien-suojelu/metsapeura/> Viitattu 24.4.2024.

Metsästyslaki (28.6.1993/615).

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930615?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=mets%C3%A4styslaki#L3P26> (Viitattu 6.11.2023).

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM). 2023. Metsäpeurakannan hoitosuunnitelma. Suomen metsäpeurakannan hoidon ja suojelun toimenpiteet ja tavoitteet. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2023:21.

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM). 2023. Suomen metsäpeurakannan hoitosuunnitelma – Kannanhoidon tausta. VN/11658/2023.

Niemi, M. & Mykrä-Pohja, S. 2020. Metsäpeurojen vapautukset alkoivat. Metsästäjä - lehti 1/2020: 48–49

Paasivaara, A. 2016. Minne menet metsäpeura: metsäpeuran (*Rangifer tarandus fennicus*) kannanseuranta ja sitä tukeva tutkimus. http://www.metla.fi/tapahtumat/2016/riistapaivat2016/esitykset/20_1130_Paasivaara.pdf Viitattu 23.10.2022

Paasivaara A. 2022. Raportti. Asiantuntija-arviointi Keski-Suomen 2040 kaavaehdotukseen ehdolla olevien tuulivoima-alueiden vaikutuksista metsäpeuraan (*Rangifer tarandus fennicus*). Luonnonvarakeskus.

Pohjois-Pohjanmaan liitto. 2021. Kestävä tuulivoimarakentaminen Pohjois-Pohjanmaalla TUULI-hanke. Saatavilla: <https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/kehittaminen/omat-hankkeet/tuuli-hanke/>

Sweco | Metsäpeuraselvitys 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025

Versio: 2

Pohjois-Pohjanmaan liitto. Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaava 2024. Natura 2000-
verkostoon kohdistuvien riskien tunnistaminen. Saatavilla: <https://www.pohjois-pohjanmaa.fi/wp-content/uploads/2024/06/Raportti-Natura-2000-verkoston-kohdistuvien-riskien-tunnistaminen.pdf>

Pinard, V., Dussault, C., Ouellet, J.-P., Fortin, D. & Courtois, R. 2012. Calving rate, calf survival, and habitat selection of forest-dwelling caribou in a highly managed landscape. *The Journal of Wildlife Management* 76(1):189–199.

Puoskari, V. 2017. Metsäpeuran (*Rangifer tarandus fennicus*) vasontapaikkojen valinta Kainuun populaatiossa. Pro gradu - tutkielma. Oulun yliopisto. Luonnontieteellinen tiedekunta.

Pulliaainen, E., Danilov, P. I., Heikura, K., Erkinaro, E., Sulkava, S. & Lindgren, E. 1986. The familiar area hypothesis and movement patterns of wild forest reindeer in Karelia, Northern Europe. *Rangifer*, Special issue No. 1: 235–240.

Pöllänen A., Pakanen V-M., Paasivaara A. 2023. Survival and cause-specific mortality in adult females of a northern migratory ungulate. *European Journal of Wildlife Research* 69(3).

Ramboll, 2024. Hirvieläinonnettomuudet kartalla. Saatavilla: <https://mobilityanalytics.ramboll.com/on/hirvielain/> Luettu 26.11.2024.

Skarin A. & Åhman. 2014. Do human activity and infrastructure disturb domesticated reindeer? The need for the reindeer's perspective. *Polar Biol.* 37: 1041–1054.

Stuart-Smith, A.K., Bradshaw, C.J.A., Boutin, S., Hebert, D.M., & Rippin, A. B. 1997. Woodland Caribou relative to landscape patterns in northeastern Alberta. – *Journal of Wildlife Management* 61: 622-633.

Suomen lajitietokeskus, 2024. Laji.fi -portaali. <https://laji.fi/> (salatun ja karkeistetun aineiston tietopyynnöt tehty 26.11.2024). Linkki hakuun: https://laji.fi/observation/map?target=MX.200556&time=2000-01-01%2F2024-11-26&collectionIdNot=HR.4852&coordinates=63.88675%3A64.232192%3A26.654994%3A27.479165%3AWGS84%3A1.0&recordQuality=EXPERT_VERIFIED%2CCOMMUNITY_VERIFIED%2CNEUTRAL

Suomen ympäristökeskus (SYKE) 2024. Soidensuojelun täydennysehdotus ja valtionmaan toteutuneet kohteet. Saatavilla: <https://ckan.ymparisto.fi/dataset/soidensuojelun-taydennysehdotus-ja-valtionmaan-toteutuneet-kohteet>

SYKE ja ELY-keskukset, 2018. Natura-alueiden sijaintikartta sekä tietolomakkeiden julkiset versiot ja lomakkeiden tiivistelmät.
<https://syke.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=831ac3d0ac444b78baf0eb1b68076e1a>
Viitattu 16.02.2022.

Sweco Finland Oy. 2024a. Lumijälkilaskenta, Kajaani.

Sweco Finland Oy. 2024b. Kasvillisuus selvitys, Kajaani.

Tyler N., Stokkan K.A., Hogg C., Nellemann C., Vistnes A.I., & Jeffery G. 2014. Ultraviolet vision and avoidance of power lines in birds and mammals. *Conserv. Biol.* 28(3): 630–631.

Vistnes I. & Nellemann C. 2001. Avoidance of cabins, roads and power lines by reindeer during calving. *J. Wildlife Manageme.* 65: 915–925.

Vistnes I. & Nellemann C. 2008. The matter of spatial and temporal scales: A review of reindeer and caribou response to human activity. *Polar Biol.* 31: 399–407.

Sweco | Metsäpeuraselvitys 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025 Versio: 2

Liite 3n. Suurpetoselvitys

KAJAANI
2024
Kajaanin kaupunki

© Taru Suninen

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	11.12.2024	VALMIS	Hanna Valolahti	Hanna Valolahti
2	21.1.2025	Muokattu kaavaselistusta varten	Aija Lehtikainen	Aija Lehtikainen

Projekti:

Työnumero:

Asiakas:

Versio:

Päiväys:

Tekijä:

Otanmäki-Humpinsuon OYK

25017483

Kajaanin kaupunki

2

21.1.2025

Meelis Linnamägi

Sisältö

1.	Johdanto	5
2.	Aineisto	6
2.1	Suurpedot	8
3.	Kajaani selvitysalue	8
3.1	Selvitysalueen luontotyytit	8
3.2	Suojelualueet	9
3.3	Zonation ja Corine	11
3.4	Selvitysalueen lähiseudun muut hankkeet	14
4.	Susi	15
4.1	Suojelu Suomessa	15
4.2	Elinympäristöt ja susikannan tila	16
4.3	Kajaani selvitysalue	17
4.3.1	Susireviirit Kajaanissa	17
4.3.2	Vuoden 2024 tilanne	19
4.3.3	Alueen susireviirit viiden vuoden aikana	20
4.3.4	Lumijälkilaskenta ja susihavainnot	21
5.	Karhu	25
5.1	Suojelu Suomessa	25
5.2	Elinympäristöt ja karhukannan tila	25
5.3	Kajaani selvitysalue	27
6.	Ilves	31
6.1	Suojelu Suomessa	31
6.2	Elinympäristöt ja ilveskannan tila	31
6.3	Kajaanin selvitysalue	32
7.	Ahma	36
7.1	Suojelu Suomessa	36
7.2	Elinympäristöt ja ahmakannan tila	37
7.3	Kajaani selvitysalue	38
8.	Rakentamisen vaikutukset suurpetoihin	43
8.1	Vaikutukset Kajaanin selvitysalueen suurpetoihin	44
9.	Yhteisvaikutukset	47
10.	Yhteenveto ja johtopäätökset	48
	Lähteet	50

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilöt:

Meelis Linnamägi, biologi

Hovioikeudenpuistikko 17

65100 VAASA

Puh. 0440 165 123

meelis.linnamagi@sweco.fi

Kartta- ja ilmakuvat: Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto: Sweco Finland Oy, Luonnonvarakeskus

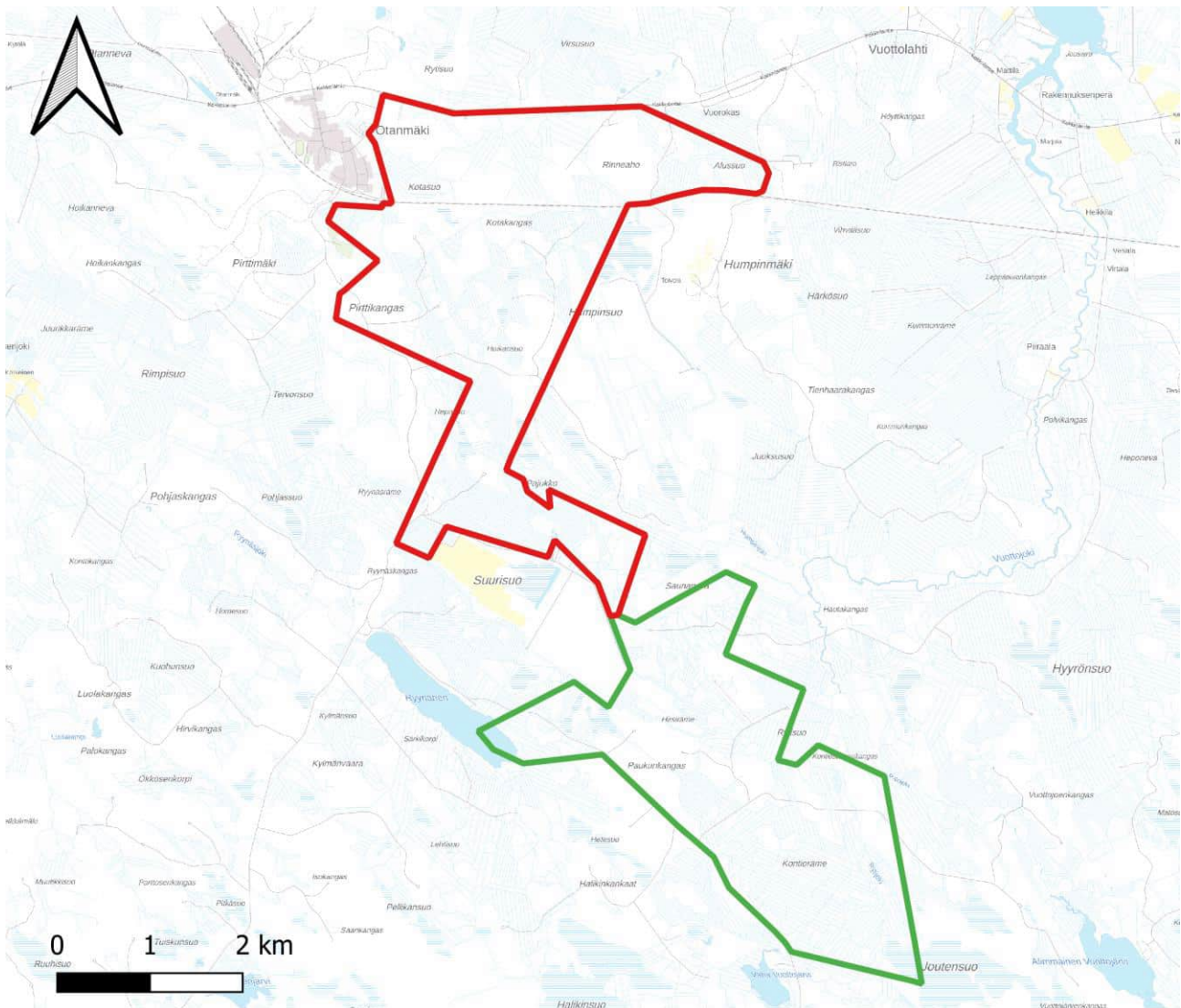
Kansikuva: © Taru Suninen

1. Johdanto

Kajaanin kaupungissa sijaitsevalle selvitysalueelle tilattiin vuonna 2024 luontoarvojen esiselvitys. Selvitysalue sijaitsee Otanmäen kaakkoispuolella, rajautuen Kokkolantieltä Joutensuolle, noin 30 kilometriä Kajaanista lounaaseen (Kuva 1). Selvitysalueen pinta-ala on noin 1900 ha ja alue on pituudeltaan pohjoisesta etelään noin kymmenen kilometrin mittainen. Selvitysalue jakautuu etelä- ja pohjoisosaan niin, että jakolinja on Suurisuon ja Saunanevan turvetuotantoalueiden välisessä kohdassa, jossa selvitysalueen keskiosa on kapeimmillaan. Tässä selvityksessä selvitysalueen pohjoisosaa nimitetään paikoin myös uudeksi suunnittelualueeksi ja eteläosaa vanhaksi suunnittelualueeksi (Kuva 1).

Selvitysalueelle rakennettava tuotanto-, teollisuus- tai varastointilaitos tarkoittaisi alueella liikenteen lisääntymistä. Koko selvitysalue valjastettaisiin tieyhteyksin, mikä tarkoittaisi uusien teiden rakentamista selvitysalueella ja liikennemäärien lisääntymistä. Nykyisellään selvitysalueelle ei kohdistu aktiivista liikennettä. Mahdollinen tuotanto-, teollisuus- tai varastointilaitos vaatii energiaa, jatkuvaa sähkönsyöttöä sekä ylläpitoa ongelmatilanteiden hoitamiseksi. Ympäristön kannalta isoimmat muutokset liittyvät esimerkiksi mahdolliseen rakennettavaan infrastruktuuriin, alueen aitaamiseen, lisääntyneeseen liikenteeseen, jäähdytysveden purkuun, meluun tai ilmansaasteisiin.

Selvitysalue on pääosin vahvasti ihmisen muokkaamaa, ja se on jokseenkin eristynyt suurten sähkölinjojen, teiden ja säännöstellyn joen väliin. Alueen yleisilmettä dominoivat erittäin runsaat ojitukset, nuoret talousmetsät ja turvekankaat. Metsät ovat Luonnonvarakeskuksen kartta-aineistojen mukaan pääosin kuivahkoja tai tuoreita kankaita, muutamia rehevämpiä lehtomaisen kankaan laikkujakin löytyy. Luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kohteita on selvitysalueella hyvin vähän. Puusto on pääosin hyvin nuorta, ja vanhempia metsiä ei pieniä laikkuja ja yksittäisiä puita lukuun ottamatta ole juuri säästynyt hakkuilta. Selvitysalueen pohjoispuolella sijaitsee mm. lakkautettu kaivos ja laajahko sorakuoppa. Keskiosan yleisintä maisemaa on selvitysalueen välittömään läheisyyteen rajautuvat turvetuotantosuo, sekä niitä ympäröivät laajat ojitukset, joka tekee alueen yleisilmeestä hyvin rämeikköisen ja vaikeakulkuisen.

Kajaani selvitysalue

 Uusi suunnittelualue

 Vanha suunnittelualue

© MML Taustakartta 2024

SWECO

Kuva 1. Selvitysalueen rajaus (Kartta: Maanmittauslaitos taustakartta, 2024).

2. Aineisto

Suurpetoselvitys on tehty asiantuntija-arvoina pohjautuen Suomessa tehtyihin tutkimuksiin suurpedoista, sekä ulkomailla tehtyihin tutkimuksiin tuulivoiman vaikutuksista suurpetoihin. Arvioinnin on laatinut diplomibiologi Meelis Linnamägi sekä tarkastanut FT biologi Hanna Valolahti Sweco Finland Oy:sta.

Sweco | Kajaani, suurpetoselvitys 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025

Versio: 2

Vaikutusten arvioinnissa hyödynnetään IMPERIA-hankkeen (Marttunen ym. 2015) arviointimallia ja työkaluja, joiden avulla voidaan arvioida vaikutusten merkittävyyttä järjestelmällisesti eri osatekijöiden perusteella. Vaikutuksen merkittävyys muodostuu vaikutuskohteen herkkyydestä ja muutoksen suuruudesta. Tässä selvityksessä käytetään taulukon 1 mukaista luokitteluasteikollista arviointia.

Taulukko 1. IMPERIA-hankkeen mukainen vaikutusten merkittävyyden arviointi luokitteluasteikosta hankkeen eläimistöille aiheuttaman muutoksen suuruudelle (taulukossa vain negatiiviset vaikutukset) (Marttunen ym. 2015).

Erittäin suuri (- - - -)	Hankkeen aiheuttamat negatiiviset vaikutukset ovat erittäin suuria huomionarvoisille tai suurille eläinlajeille, niiden elinympäristöille tai suotuiselle suojelun tasolle. Hanke käsittää hyvin suuren osan suurten eläinlajien elinpiiristä. Eläinlajisto muuttuu hyvin selvästi. Hanke heikentää tai pirstoo erittäin selvästi tai tuhoaa huomionarvoisien tai suurten lajien elinympäristön. Paikallisesti alueesta tuhoutuu tai heikentyy yli 80 %.
Suuri (- - -)	Hankkeen aiheuttamat negatiiviset vaikutukset ovat suuria huomionarvoisille tai suurille eläinlajeille, niiden elinympäristöille tai suotuiselle suojelun tasolle. Hanke käsittää suuren osan suurten eläinlajien elinpiiristä. Eläinlajisto muuttuu selvästi. Hanke heikentää tai pirstoo selvästi tai tuhoaa suurehkon osan huomionarvoisien tai suurten lajien elinympäristöstä. Paikallisesti alueesta tuhoutuu tai heikentyy 40–80 %.
Kohtalainen (- -)	Hankkeen aiheuttamat negatiiviset vaikutukset kohtalaisia huomionarvoisille tai suurille eläinlajeille, niiden elinympäristöille tai suotuiselle suojelun tasolle. Hanke käsittää kohtalaisen osan suurten eläinlajien elinpiiristä. Huomionarvoisien tai suurten lajien elinympäristö heikkenee tai pirstoutuu osittain tai tuhoutuu osittain. Paikallisesti alueesta tuhoutuu tai heikentyy 10–40 %.
Vähäinen (-)	Hankkeen negatiiviset vaikutukset kohdistuvat tavanomaisiin eläinlajeihin, niiden elinympäristöihin tai suotuisaan suojelun tasoon. Hanke käsittää pienen osan suurten eläinlajien elinpiiristä. Elinympäristön pirstomisvaikutus on pieni. Paikallisesti alueesta tuhoutuu tai heikentyy alle 10 %.
Ei vaikutusta	Ei vaikutusta eläinlajeihin tai niiden käyttämiin elinympäristöihin.

2.1 Suurpedot

Suurpetojen esiintymistä ja liikkumista suunnittelualueen seudulla selvitettiin olemassa olevan aineiston sekä alueella tehdyn lumijälkilaskennan perusteella. Selvityksessä käytettiin Luonnonvarakeskuksen avoimia aineistoja; susikanta-arviot vuosilta 2020–2024, suden panta-aineisto, karhun, ilveksen, ja ahman kanta-arviot 2024 sekä Luonnonvarakeskuksen ylläpitämän Luonnonvaratieto -palvelun havaintoja.

Luonnonvarakeskuksen tuottamat suden reviirirajaukset perustuvat susihavaintoihin ja alueelta kerättyyn DNA-materiaaliin, sillä vuonna 2024 susien GPS paikannuksia ei ole saatavissa (viimeinen merkintä tapahtui vuonna 2019). Näin ollen on tärkeää huomioida, että reviirirajaukset pohjautuvat arvioon, ei absoluuttiseen totuuteen susien liikkumisesta. Todellinen reviirirajaus voitaisiin muodostaa ainoastaan pantasusien paikannusten perusteella. Karhun, ilveksen tai ahman reviirirajoja ei tunneta, jonka vuoksi mahdollisen rakennushankkeen vaikutusten arviointi perustuu lajien levinneisyyskarttoihin sekä alueella tehtyihin havaintoihin sekä arvioon selvitysalueen soveltuvuudesta lajien elinpiiriksi. Karhun osalta tarkastellaan myös alueella tehtyjä kannanhoidollisia poikkeuslupakaatoja.

3. Kajaani selvitysalue

3.1 Selvitysalueen luontotyytit

Selvitysalue sijoittuu metsäkasvillisuusvyöhykkeiden jaossa keskiboreaaliseen vyöhykkeelle ja siellä alueelle Pohjois-Karjala - Kainuu (3b). Suokasvillisuusvyöhykkeiden aluejaossa selvitysalue kuuluu Pohjanmaan aapasoiden vyöhykkeelle ja alajaossa Suomenselän ja Pohjois-Karjalan aapasoiden vyöhykkeelle (3a).

Selvitysalueen maasto on pääosin ihmisen muokkaamaa: turvemaita on ojitettu tiuhaan, metsät ovat enimmäkseen nuorehkoa talousmetsää ja avohakkuuta esiintyy eri puolilla selvitysalueella. Yli 100-vuotiaista metsää alueella ei karttatarkastelun perusteella juurikaan esiinny yksittäisiä puita lukuun ottamatta. Selvitysalueen läpi kulkee voimalinja, junarata sekä useita metsäautoteitä. Luonnonalaisia tai sen kaltaisia suoalueita on alueen pohjois- ja keskiosassa.

Rytijoki virtaa selvitysalueen läpi sen eteläisessä kärjessä. Rytijoessa vaihtelevat lyhyet koskijaksot, pitkät suvantojaksot ja majavan padottamat tulvivat kosteikkoaltaat. Lähes koko uomaa voidaan pitää luonnonalaisena tai luonnonalaisen kaltaisena purona. Osalla jaksoista on jälkiä vanhoista uoman perkauksista ja paikoin metsänhakkuut sekä ojitukset ulottuvat melko lähelle uomaa. Rytijoki ja Vuottojoki, johon sen vedet laskevat, ovat SYKE:n aineiston perusteella lohikalajokia.

Selvitysalueen pohjoisreunalla virtaava Pienipuro on melko voimakkaasti ojitettu ja perattu puro, jossa on kuitenkin myös luonnonalaisen kaltaisia jaksoja. Näillä jaksoilla esiintyy myös koskimaisuutta, vaihtelevampaa raekokoa ja purosammalia. Selvitysalueen keskivaiheilla turvetuotantoalueiden alapuolella sijaitsevassa Humpinjoessa ei ole selvitysalueella luonnonalaisen kaltaisia uomajaksoja.

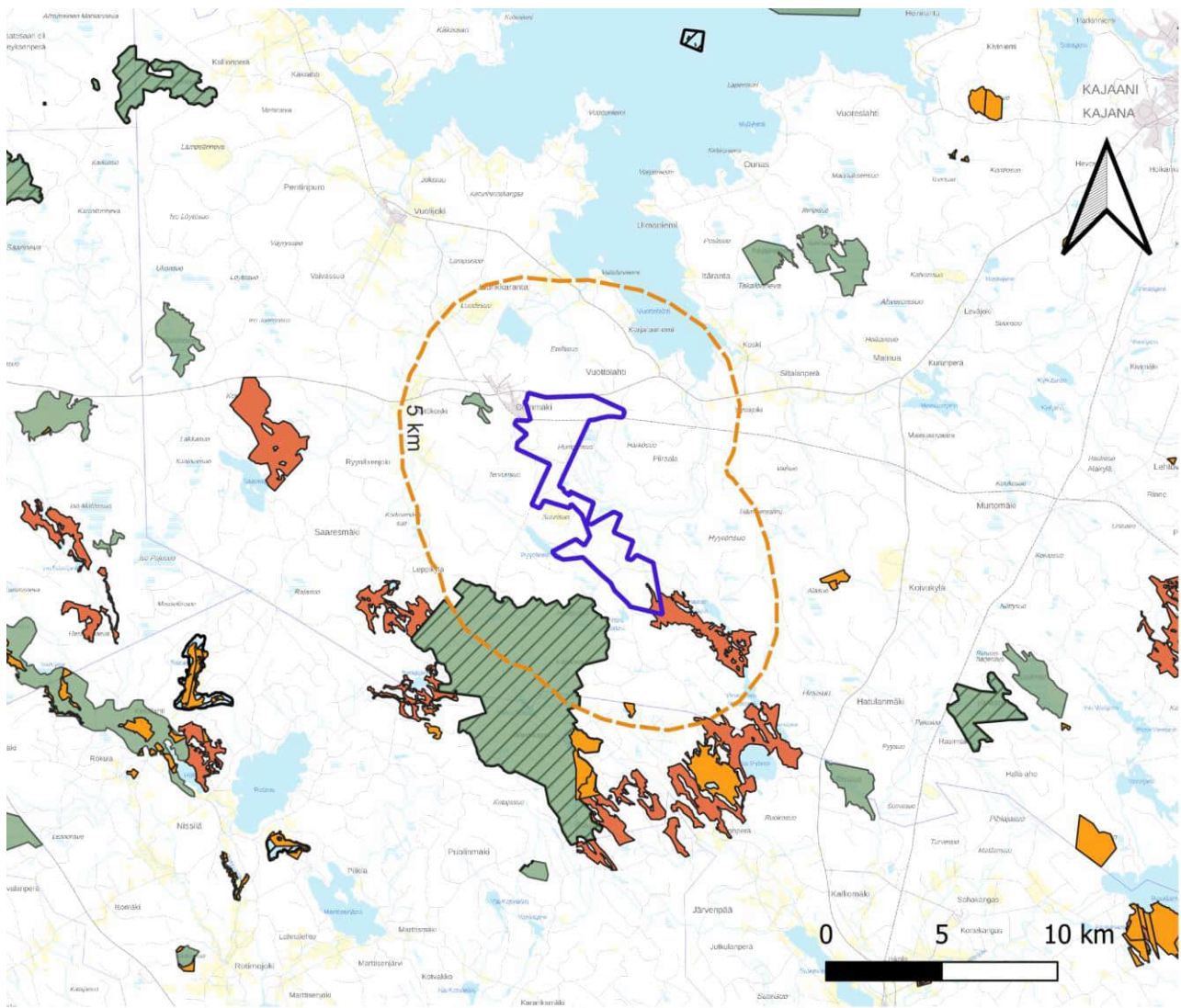
Selvitysalueen keskivaiheilla on useita ihmisen vuosikymmeniä sitten kaivamia lampia ja yksi kosteikkoalue. Selvitysalueen länsireunalta valuu vesiä myös Ryynäsjärveen, joka kuuluu mataliin runsashumuksiin järviin, ja sen ekologinen tila on hyvä.

3.2 Suojelualueet

Selvitysalueella lähin Natura-alue, luontotyyppiperusteisesti (SAC) ja lintudirektiivin perusteella suojeltu (SPA) Talaskankaan alue (FI1200901), pinta-alaltaan 4910 hehtaarin kokoinen alue, sijaitsee noin yhden kilometrin päässä selvitysalueesta lounaaseen päin. Selvitysalueesta noin yhden kilometrin päässä luoteeseen sijaitsee Natura SAC-alue Otanneva (FI1200921). Selvitysalueesta noin kahdeksan kilometrin päässä koilliseen puolestaan sijaitsee Natura SAC-alue Karppisensuo - Salinsuo – Joutensuo (FI1200922).

Seudulta löytyy myös yksityismaiden suojelualueita, kuten selvitysalueesta noin kuuden kilometrin päässä etelässä Kortesuson luonnonsuojelualue (YSA256131) ja Joutensuon luonnonsuojelualue (YSA082779) sekä seitsemän kilometrin päässä idässä sijaitseva Syväjoensalon luonnonsuojelualue (YSA239708).

Selvitysalueesta noin yhden kilometrin päässä lounaaseen sijaitsee vanhojen metsien suojeluohjelman suojelualue Sopenmäki (AMO000010). Soidensuojeluohjelman suojelualue Talasjärvien alue (SSO080228) sijaitsee noin neljän kilometrin päässä selvitysalueesta lounaaseen päin. Lisäksi selvitysalueen kaakkoisrajalla sijaitsee Joutensuo ja selvitysalueesta noin viiden kilometrin päässä etelään sijaitsevat Talaskankaan itäpuoliset suot, jotka ovat listattu soidensuojelun täydennysehdotuksen kohteeksi (Kuva 2).

© MML Taustakartta 2024

- Kajaani selvitysalue
- Natura2000 Erityisten suojelutoimien alue (SAC)
- Natura2000 Erityinen suojelualue (SPA)
- Yksityisten mailla olevat luonnonsuojelualueet
- Soidensuojelun täydennysehdotuksen kohteet

Kuva 2. Selvitysalue sekä lähiympäristön luonnonsuojelualueet.

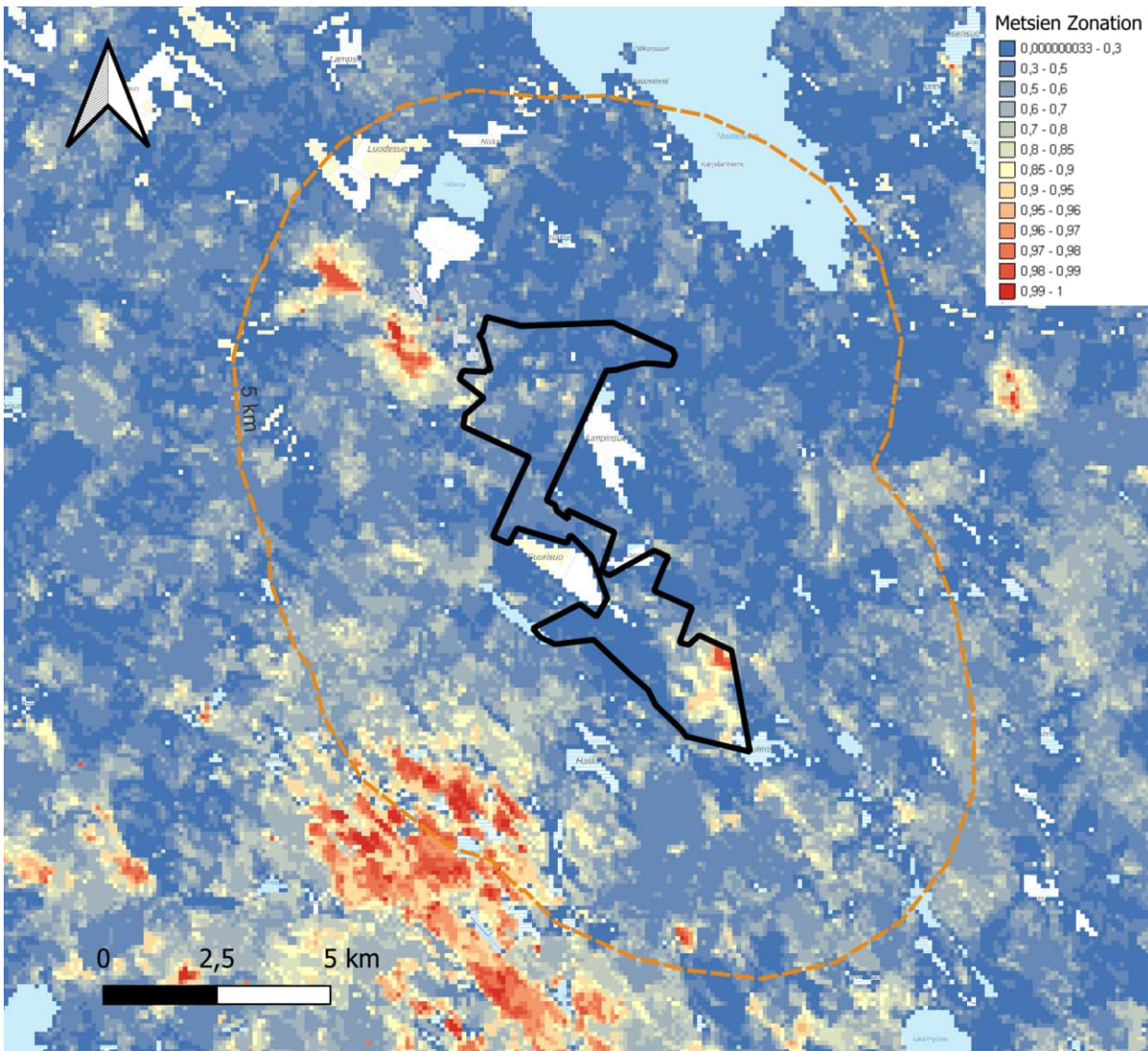
3.3 Zonation ja Corine

Selvitysalueen ja sen lähiseudun merkitystä suurpedoille voidaan arvioida erilaisten ympäristömuuttujien avulla. Seudun metsien rakennetta ja monimuotoisuutta on tarkasteltu Zonationin ja Corine-maanpeiteaineiston avulla. Zonation on Helsingin yliopistossa kehitetty ohjelmisto alueellisen suojelun priorisointiin ja laajamittaiseen suojelusuunnitteluun. Sillä voidaan datan perusteella mm. tunnistaa alueet tai maisemat, jotka ovat tärkeitä elinympäristön laadun ja yhteyksien säilyttämisen kannalta samanaikaisesti useiden biologisen monimuotoisuuden piirteiden (esim. lajit, maanpeittotyypit, ekosysteemipalvelut jne.) kannalta. Ohjelmisto tarjoaa siten kvantitatiivisen menetelmän biologisen monimuotoisuuden säilymisen edistämiseksi pitkällä aikavälillä. (Moilanen ym. 2014)

Zonation-ohjelmistolla on tuotettu ”Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa” -aineisto, jonka tavoitteena on tunnistaa metsiä, joissa on paljon erilaista lahopuuta ja jotka ovat kytkeytyneet muihin laadukkaisiin metsäalueisiin ja suojelualueisiin. Zonation tuottaa prioriteetikartan, josta ilmenee alueiden luontoarvojen merkittävyys suhteessa toisiinsa. Kartat auttavat hahmottamaan kohteen merkityksen myös laajemmassa mittakaavassa. Tämä onkin näiden analyysien merkittävä hyöty verrattuna perinteiseen kartta-aineistojen tarkasteluun, sillä ne voivat auttaa löytämään aiemmin tuntemattomia potentiaalisia monimuotoisuuskohteita tai kytkeytyvyyden kannalta merkittäviä lajistolle tärkeitä alueita. (Mikkonen ym. 2018)

Kun tarkastellaan Zonation-tuloskarttoja selvitysalueelta (Kuva 3), huomataan, että alueella on melko vähän monimuotoisuudelle tärkeitä metsäalueita, mikä havaitaan laajana sinisenä värinä kartalla. Selvitysalue onkin pääosin kasvillisuudeltaan pirstoutunutta ja talouskäytössä olevaa, ikärakenteeltaan nuorta kangasmetsää, sekä ojitettua suoalaa, jota sininen väri indikoi. Etenkin selvitysalueen pohjois- ja keskiosissa uudella suunnittelualueella on paljon monimuotoisuudelle vähäarvoisia metsiä (siniset alueet) ja alueen eteläosassa vanhalla suunnittelualueella on muutamia arvokkaampia punaisia alueita.

Toisaalta suurpedoille voi soveltua myös metsärakenteeltaan ”heikompirakenteiset” metsäalueet ja reunahabitaatit, kuten suon laidat, joiden monimuotoisuuteen tai arvoon Zonationilla ei voida ottaa kantaa. Täytyy kuitenkin huomioida, että metsien monimuotoisuusaineisto on koottu vuoden 2018 tietoihin perustuen, jonka vuoksi vuoden 2018 jälkeiset metsä- ja maankäytön muutokset eivät näy aineistossa.

 Selvitysalue

© MML Taustakartta 2024

SWECO

Kuva 3. Zonation-tuloskartta selvitysalueelta (SYKE). Mitä punaisempi kohta kartalla on, sitä enemmän alueella on monimuotoisuudelle tärkeitä metsäalueita. Vastaavasti siniset alueet eivät ole metsien monimuotoisuuden kannalta kovinkaan edustavia.

Selvitysalueen ympäristöä tarkasteltiin myös Corine-maanpeiteaineiston avulla. Corine-aineistosta erotettiin kaikki alueet, jotka eivät voi toimia suurpetojen lain tarkoittamina lisääntymis- tai levähdyspaikkoina. Esitetty aineisto kattaa muun muassa ihmisen rakentamat ympäristöt (maatalousalueet, rakennetut alueet, tiet) sekä vesialueet. Nämä alueet eivät voi ominaisuuksiensa vuoksi sopia suurpetojen (Suomen suurpedot kuuluu tiukan suojelujärjestelmän lajeihin) lain määrittelemiksi levähdys- ja lisääntymisalueiksi (luonnonsuojelulaki 9/2023, 78 §).

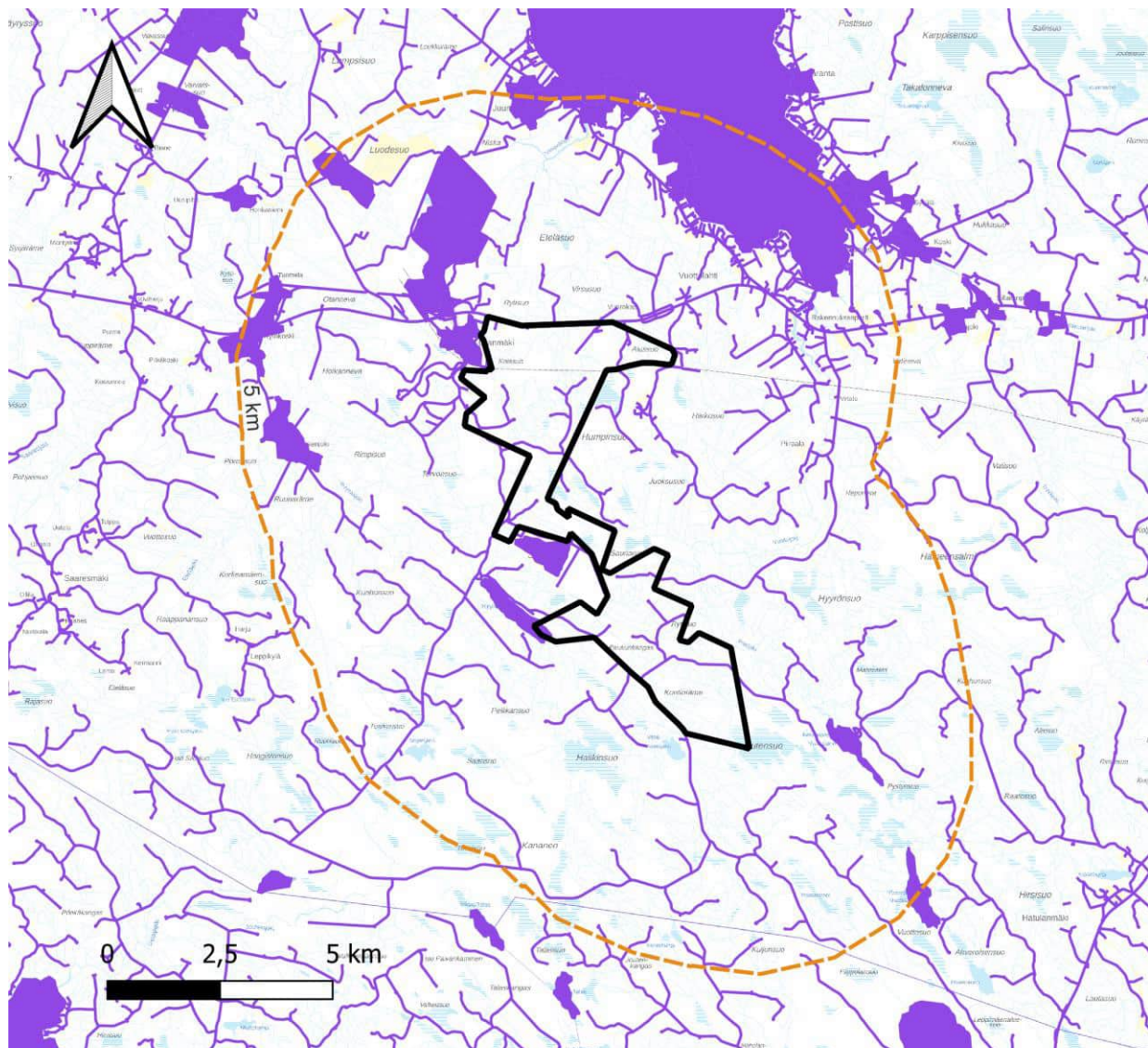
Sweco | Kajaani, suurpetoselvitys 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025

Versio: 2

Corine-maanpeiteaineistosta (Kuva 4) nähdään violetina värinä seudun pelto-, taajama- ja vesialueet, joita ei löydy suunnittelualueelta. Alueen pohjoispuolen asutus on tiheämpää kuin eteläpuolen asutus, joista lähimpänä selvitysalueita sijaitsevat Otanmäki, Vuorokas ja Vuottolahti. Selvitysalueella on tämän aineiston mukaan vähemmän ihmisen rakentamaa ympäristöä, lähinnä tiestöä, jolloin selvitysalueella sekä sen läheisyydessä, etelään painottuen, voisi olla tämän aineiston perusteella suurpedoille sopivia ympäristöjä lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi.

 Selvitysalue

© MML Taustakartta 2024

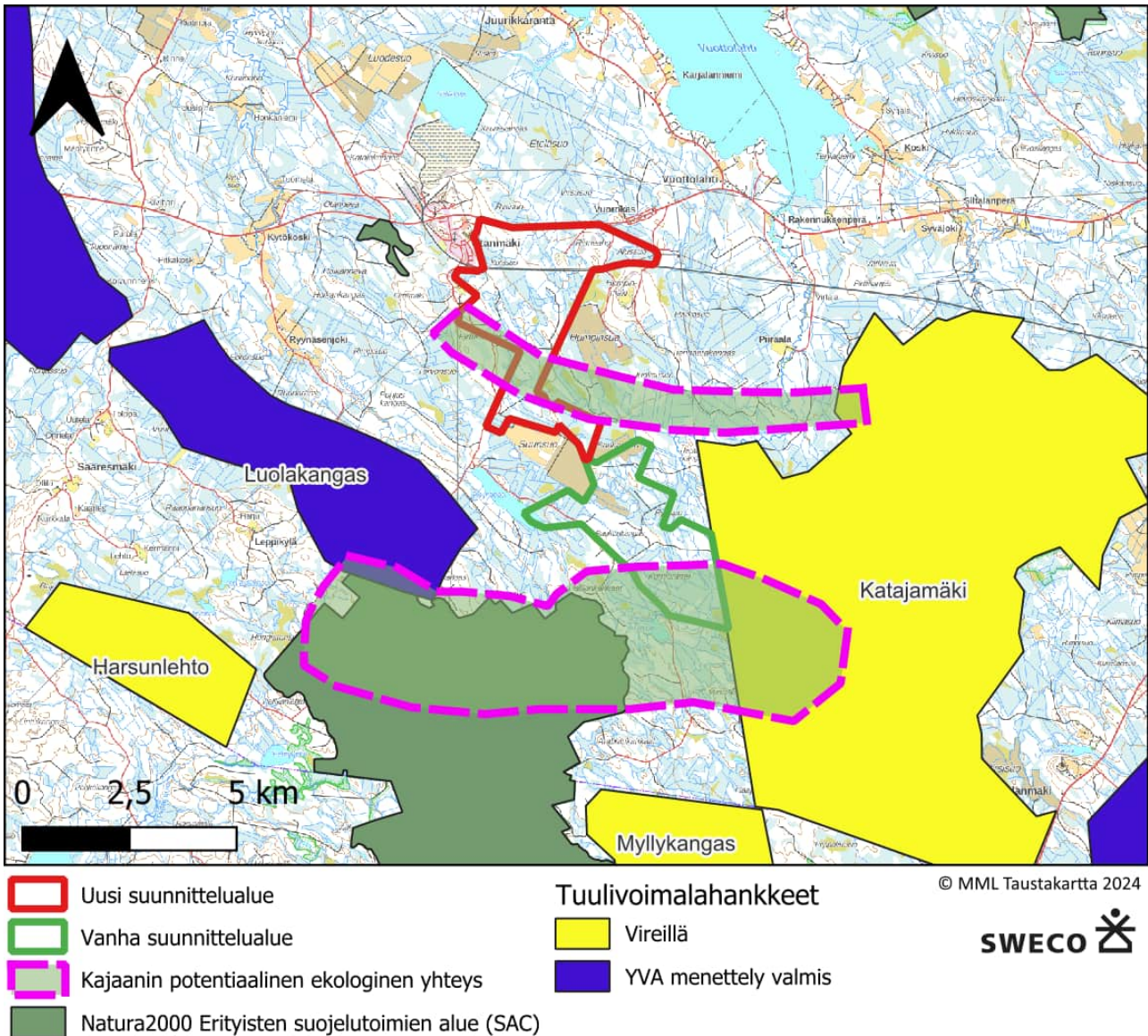
Kuva 4. Violetilla on esitetty alueet, jotka eivät sovellu suurpetojen lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi. Tällaisia alueita ovat muun muassa kaikki rakennetut ympäristöt, pellot, vesistöt sekä tiet.

3.4 Selvitysalueen lähiseudun muut hankkeet

Selvitysalueen läheisyydessä on esiselvitys- ja luvitusvaiheessa olevia useita tuulivoimahankkeita. Niiden sijaintia ja suunnittelun vaihetta on esitetty alla olevassa kuvassa (Kuva 5). Lähimmät vireillä olevat tuulivoimahankkeet ovat:

- Katajamäen vireillä oleva tuulivoimahanke sijaitsee Kajaanin selvitysalueen kaakkoispuolisella rajalla. Katajamäen hankealueelle suunnitellaan enintään 51 tuulivoimalan rakentamista.
- Myllykankaan vireillä oleva tuulivoimahanke sijaitsee noin viiden kilometrin etäisyydellä selvitysalueen eteläpuolella. Hankealueelle suunnitellaan enintään 9–12 uuden tuulivoimalan rakentamista.
- Luolakankaan tuulivoimahanke (YVA-menettely valmis) sijaitsee noin kahden kilometrin etäisyydellä selvitysalueen länsipuolella. Hankealueelle suunnitellaan enintään 7 tuulivoimalan rakentamista.
- Harsunlehdon vireillä oleva tuulivoimahanke sijaitsee noin kymmenen kilometrin etäisyydellä selvitysalueen lounaispuolella. Hankealueelle suunnitellaan enintään 8 tuulivoimalan rakentamista.

Näistä etenkin selvitysalueen itäpuolinen Katajamäen tuulivoimapuiston alue sijoittuu tunnistettujen ekologisten yhteyskäytävien (valtakunnallinen, maakunnallinen) alueelle. Mikäli kaikki suunnittelualueen lähistöllä sijaitsevat tuulivoimahankkeet toteutuvat täysimittaisina, alueen häiriövaikutus kasvaa merkittävästi. Yhteisvaikutusten arviointiin tulee mahdollisessa selvitysalueella toteutettavassa rakennushankkeessa kiinnittää erityistä huomiota.

Kuva 5. Selvitysalue ja sen läheisyydessä sijaitsevat vireillä olevat tuulivoimalahankkeet.

4. Susi

4.1 Suojelu Suomessa

Susi (*Canis lupus*) kuuluu luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:n mukaan tiukkaa suojelua edellyttäviin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) eläinlajeihin poronhoitoalueen ulkopuolella, joiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Susi on luokiteltu Suomessa erittäin uhanalaiseksi (EN) lajiksi (Hyvärinen ym. 2019).

4.2 Elinympäristöt ja susikannan tila

Susikanta on runsastunut Suomessa 1990-luvulta lähtien. Vuoden 2024 maaliskuussa Suomessa oli 62 parien ja perhelaumojen muodostamaa susireviiriä, kuten vuonna 2023. Kyseessä on suurin reviirimäärä sitten 1990-vuoden jälkeen (Valtonen ym. 2024, Heikkinen ym. 2023). Suomessa susireviirin pinta-ala on keskimäärin 1200 km². Naapureina elävien parien tai laumojen reviirit sijoittuvat yleensä erilleen toisistaan (Heikkinen ym. 2022).

Susi liikkuu hyvin monenlaisissa ympäristöissä, aktiivisimmin hämärässä ja pimeässä (Kojola & Nieminen 2017). Suden lisääntymisen kannalta merkittävintä aikaa vuodesta on kevät ja alkukesä, jolloin etenkin reviirisusien liikkuminen painottuu reviirin keskiosiin, jotka ovat tavallisesti reviirin tärkeimpiä osia. Suden kiima-aika on varhain keväällä, ja tavallisesti laumassa vain johtava alfapari lisääntyy. Suden lisääntymispaikka on pesä, johon pennut syntyvät. Suomessa suden pesäpaikka sijaitsee yleensä keskimääräistä tiheäpuustoisemmassa ympäristössä kaukana ihmistoiminnasta, kuten rakennuksista ja teistä, ja vain harvoin samaa pesää käytetään uudelleen (Kaartinen ym. 2010). Pennut synnytetään Suomessa tavallisesti tiheäoksaisten kuusen juurelle ja usein myös juurakoiden tai siirtolohkareiden alle, jotka tarjoavat suden pennuille suojaisan pesäpaikan. Männiköt puolestaan eivät sovellu suden pesäpaikoiksi niiden tarjoaman vähäisen suojan vuoksi. Pesäpaikan valinnassa on Kaartisen (2010) mukaan huomattu susien suosivan alueita, joissa on lähistöllä vesistö takaamassa juomaveden saantia sekä susien ravinnonhankintaa varten hirvieläimien suosimia taimikkoalueita.

Susilla on myös niin sanottuja vaihtopesiä, joihin pennut siirretään syntymänsä jälkeen. Nämä vaihtopesät mahdollistavat sen, että lauma voi siirtyä pentujen kanssa toiselle alueelle häiriöiden ilmetessä. Vaihtopesät toimivat myös lauman kokoontumispaikkoina, ja samaa pesää käytetään yleensä 2–4 viikon ajan. Kokoontumispaikat voivat olla vuodesta toiseen samoja, jos lauman alfapari säilyy ja sudet lisääntyvät perättäisinä vuosina. Pentuja vahtii aina joku lauman yksilöistä. Pesät määritellään myös levähdyspaikoiksi, mutta muita levähdyspaikkoja ei voida niiden jatkuvan vaihtumisen tai hyvin vaikean löydettävyyden vuoksi määritellä. (Kojola & Nieminen 2017)

Huhtikuusta kesäkuun alkuun on suden lisääntymisen haavoittuvaisinta aikaa, koska pennut ovat vielä pieniä ja ne elävät pesässä ja vaihtopesissä. Kesäkuun loppua kohden pentujen kasvaessa lauman sudet alkavat liikkua enemmän reviirillään, eikä niiden liikkuminen ole enää yhtä sitoutunutta pesiin (Kaartinen ym. 2010; Sidorovich ym. 2017). Suden lisääntymismenestystä voi heikentää pesimäaikaiset häiriöt, mutta myös yhdyskuntarakentaminen, joka muuttaa pesä- tai levähdyspaikkoja susille sopimattomiksi. Sen sijaan vähäisiä ympäristön muutoksia aiheuttavan rakentamisen, hakkuiden tai maa-aineksen oton aiheuttamilla muutoksilla ei ole juurikaan havaittu vaikutusta suden lisääntymismenestykseen huomioiden lajin generalistiset vaatimukset ja joustavuuden elinympäristöjensä suhteen, ellei näiden aiheuttama häiriö ajoitu juuri herkkään pesimäaikaan. (Kojola & Nieminen 2017)

4.3 Kajaani selvitysalue

4.3.1 Susireviirit Kajaanissa

Selvitysalue sijaitsee Kainuun eteläosassa, joka on keskimääräistä tiheämmän kannan aluetta vuoden 2024 susikanta-arvion mukaan (Valtonen ym. 2024). Kajaanin selvitysalue on sijainnut susireviirillä vuosina 2020-2023 (Kuva 6, Kuva 7).

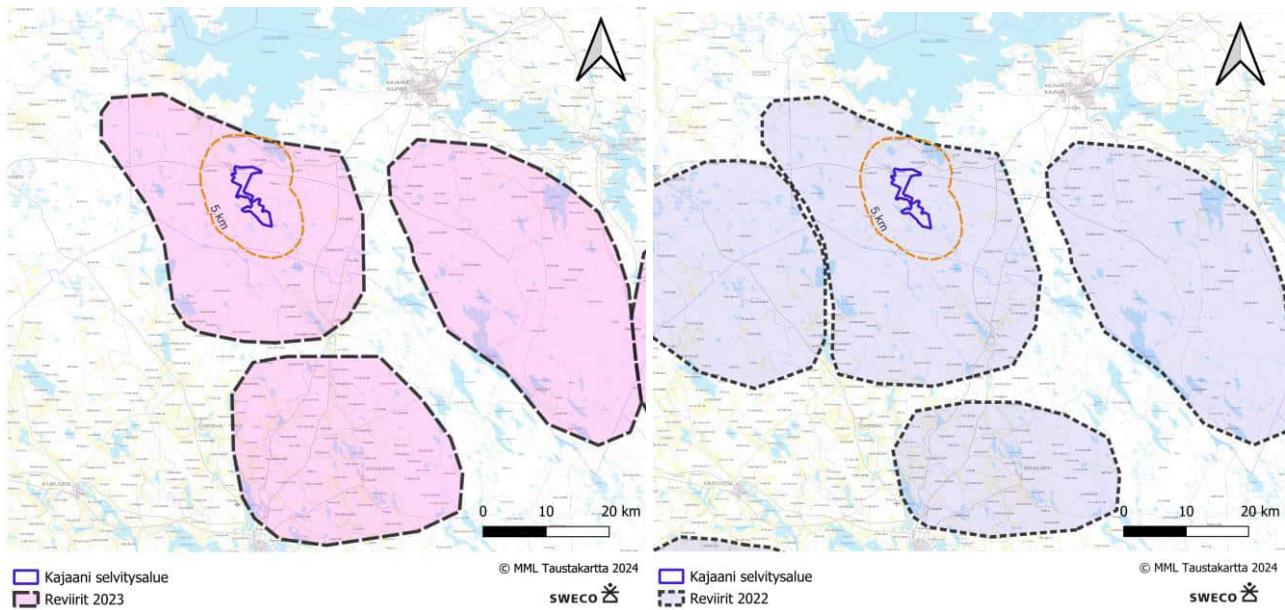
Vuonna 2020 Marttisen perhelaumareviiriltä tehtiin runsaasti havaintoja susista. Laumahavaintoja oli 64. Alueelta oli myös tunnistettu useista onnistuneista DNA-näytteistä yhdeksän eri susiyksilöä.

Seuraavan vuoden (2021) susikanta-arvion mukaan Vuolijoen perhelaumareviiriltä oli kerätty 15 DNA-näytettä, joista tunnistettiin neljä eri susiyksilöä. Vuonna 2021 Vuolijoen reviirillä laumahavaintoja oli yhteensä 21. (Heikkinen ym. 2020; 2021)

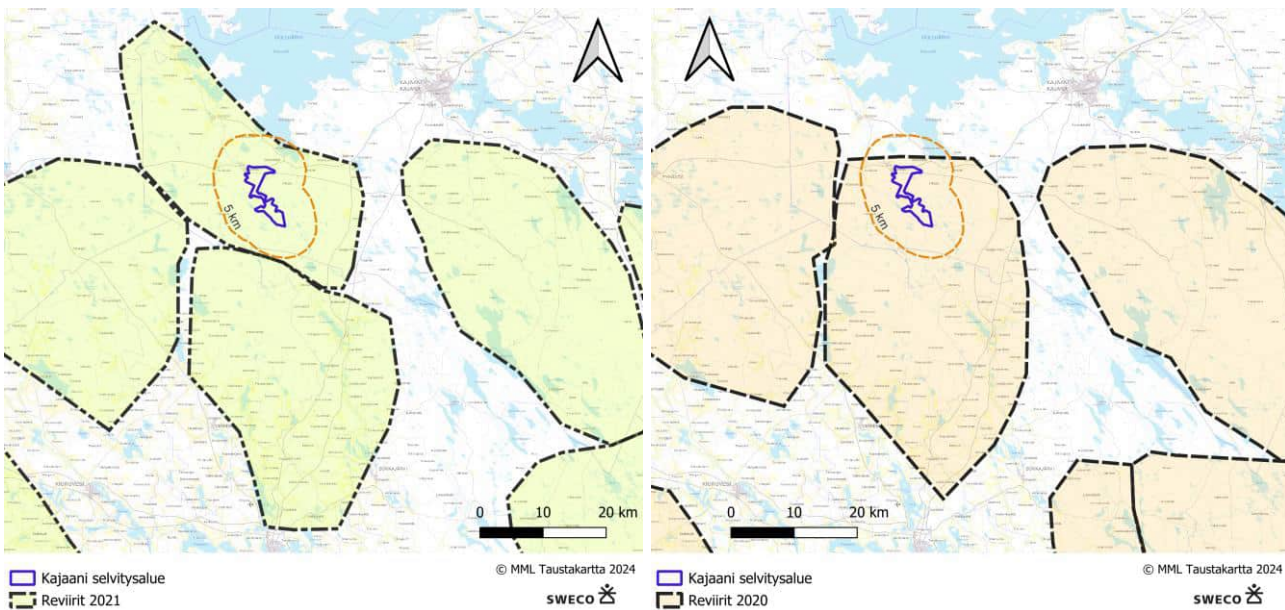
Vuonna 2022 puolestaan Vuolijoki-Marttisen perhelaumareviiriltä oli tehty 27 laumahavaintoa ja DNA-määrittelyistä oli tunnistettu kahdeksan eri susiyksilöä. Sukulaisanalyysillä voitiin tunnistaa lisääntynyt naaras ja sen kaksi jälkeläistä. Näiden kolmen suden lisäksi tunnistettiin viisi muuta sutta, jotka olivat keskenään sisaruksia. Näiden yksilöiden vanhempien näytteitä ei kuitenkaan ollut keräyskauden aikana kerättyjen näytteiden joukossa. Maantieteellisesti alueen susista kerätyt näytteet menivät päällekkäin, joten niiden sijoittumisen perusteella ei pystytty rajaamaan eri reviirejä. Laskettaessa yhteen Suomessa olevien susilaumojen määrää oli Vuolijoki-Marttisen reviiri huomioitu kahtena laumana.

Vuoden 2023 kanta-arvion mukaan Vuolijoki-Marttisen perhelaumareviiriltä oli tehty 23 laumahavaintoa ja DNA-määrittelyistä oli tunnistettu yhteensä viisi eri susiyksilöä. Vuonna 2023 selvitysalueen länsipuolelta ei rajattu Kiuruveden reviiriä vähäisen havaintoaineiston vuoksi. (Heikkinen ym. 2022; 2023)

Luonnonvarakeskus merkitsi susia GPS-pannoilla viimeksi keuhäälvellä 2019, joten vuodesta 2020 lähtien ei ole enää saatavilla aineistoja pannoitetuista susiüksilöistä.

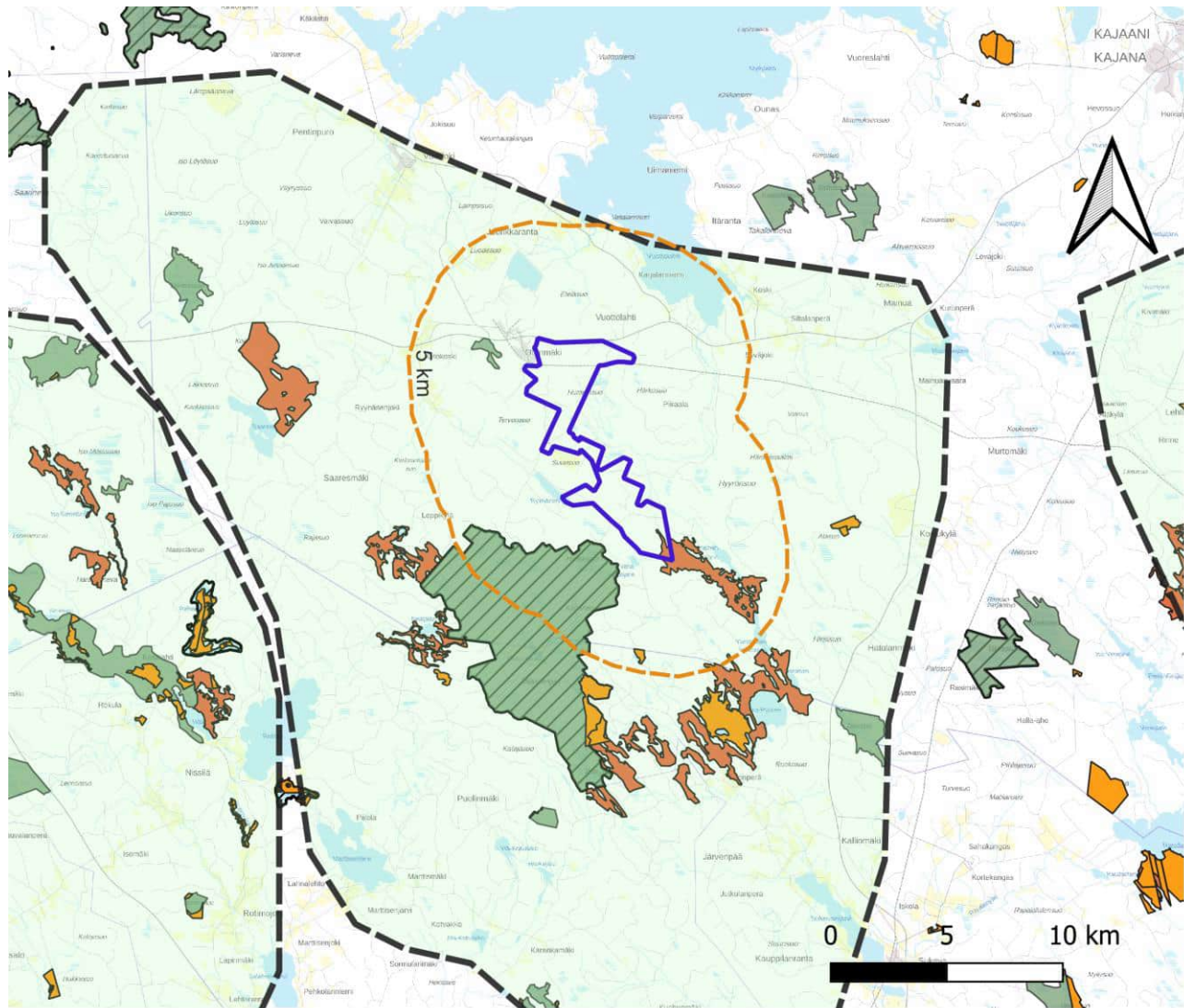
Kuva 6. Vuoden 2023 (vasemmalla) ja 2022 (oikealla) susireviirit selvitysalueen läheisyydessä. Selvitysalue on osoitettu sinisellä rajauksella.

Kuva 7. Vuoden 2021 (vasemmalla) ja 2020 (oikealla) susireviirit selvitysalueen läheisyydessä. Selvitysalue on osoitettu sinisellä rajauksella.

4.3.2 Vuoden 2024 tilanne

Vuonna 2024 Vuolijoki-Marttisen perhelaumareviiriltä oli tehty kanta-arvion mukaan 6 havaintoa kahdesta sudesta sekä 4 havaintoa susilaumasta ja DNA-määrytyksistä oli tunnistettu kaksi eri susiyksilöä (Kuva 8, Kuva 9). Varsinaiselta selvitysalueelta ei oltu tehty yhtään havaintoa sudesta (Valtonen ym. 2024).

- Kajaani selvitysalue
- Reviirit 2024
- Natura2000 Erityisten suojelutoimien alue (SAC)
- Natura2000 Erityinen suojelualue (SPA)
- Yksityisten mailla olevat luonnonsuojelualueet
- Soidensuojelun täydennysehdotuksen kohteet

© MML Taustakartta 2024

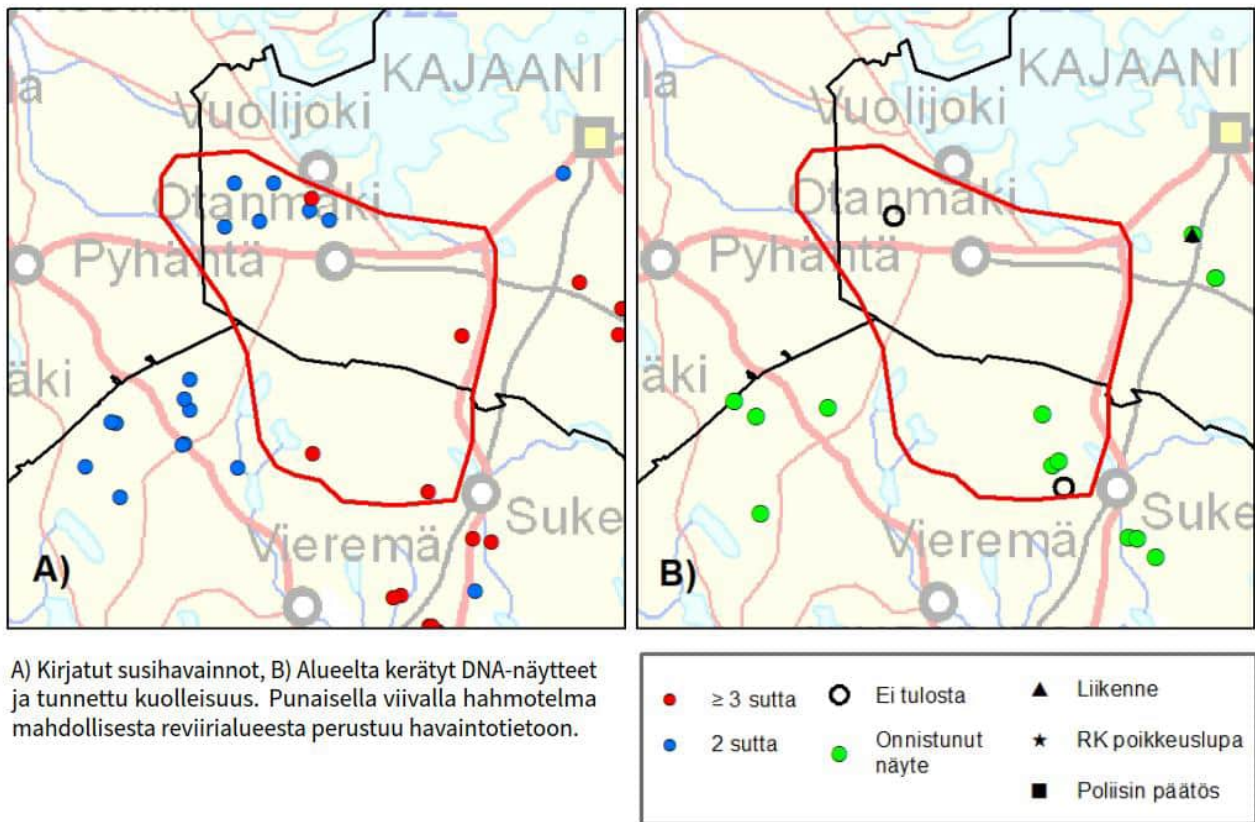
Kuva 8. Vuoden 2024 susireviirit ja alueen luonnonsuojelualueet.

Sweco | Kajaani, suurpetoselvitys 2024

Työnumero: 25017483

Päiväys: 21.1.2025

Versio: 2

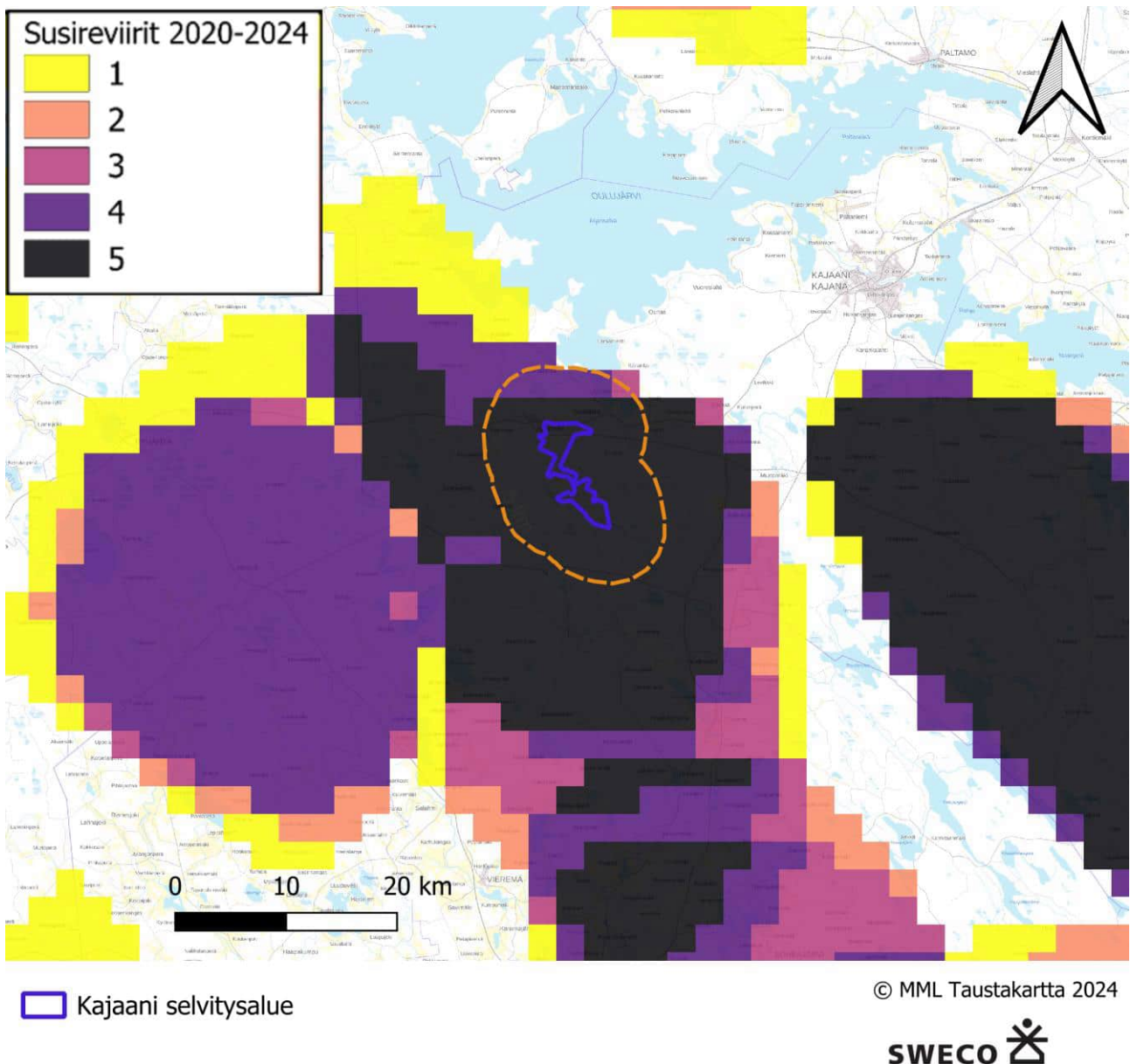

Kuva 9. Vuoden 2024 susikanta-arvion havaintokaudella tehtyjen susihavaintojen sijainti ja Vuolijoki-Marttinen reviirillä kerätyt suden DNA-näytteet (Valtonen ym. 2024).

4.3.3 Alueen susireviirit viiden vuoden aikana

Seudun susireviireistä vuosien 2020–2024 kanta-aineistojen perusteella muodostettiin rasteriaineisto, josta erottuu eri vuosina päällekkäiset reviirialueet 2,5 x 2,5 km ruuduilla (Kuva 10) ja jossa tummin rasteri (5) edustaa aluetta, jossa susireviiri on sijainnut kaikkina viitenä havaintovuotena. Kuvasta nähdään, että selvitysalue on sijainnut susireviireillä joka vuosi viidestä vuodesta. Kuvasta huomataan, että Vuolijoki-Marttisen susireviirin raja on pysynyt melko samanlaisena. Selvitysalueen itäpuolella on vuosina 2020-2024 ollut vahva Laakajärven susireviiri ja eteläpuolella Sonkajärven susireviiri.

Edellä tehtyjen havaintojen perusteella voidaan todeta, että selvitysalue sijaitsee viime vuosina melko samanlaisena pysyneellä Vuolijoki-Marttisen susireviirillä.

Kuva 10. Seudun susireviireistä vuosina 2020–2024 muodostettu rasteriaineisto, josta erottuu eri vuosina päällekkäiset reviirialueet 2,5 x 2,5 km ruuduilla. Käytetty väri osoittaa, monenako vuonna viidestä susireviiri on sijainnut kyseisellä rasteriruudulla.

4.3.4 Lumijälkilaskenta ja susihavainnot

Hanketta varten tehtiin lumijälkilaskenta maaliskuussa 2024 lumiseen aikaan kulkien maastossa hiihtämällä ennakkoon suunnitelluilla kolmella riistakolmiolla, joiden jokaisen sivun pituus on 4 kilometriä. Jokaisen lumijälkilaskentakolmioreitin pituus oli siten vähintään 12 kilometriä. Riistakolmiot sijoitettiin karttatarkastelun perusteella siten, että ne kattavat mahdollisimman laajan osan tutkittavasta alueesta. Maaston olosuhteiden, erityisesti runsaiden ojien, turvetuotantoalueiden ja talousmetsäalueiden tiheiden taimikoiden vuoksi,

laskentalinjoja sovellettiin maastossa niin, että linjat olivat kuljettavissa hiihtäen. Lumijälkilaskennoissa tehtiin kolme suden jälkihavaintoa selvitysalueen ulkopuolelta, sen rajojen tuntumasta. Lumijälkilaskennoissa havaittiin runsaasti metsäjäniksen ja hirven jälkiä. Tämä voi indikoida todennäköisesti myös siitä, että alueella esiintyy susille sopivaa ravintoa (Sweco Finland Oy 2024).

Suurpetojen esiintymistietoja saatiin myös Vuolijoen riistanhoitoyhdistyksen edustajien riistakyselystä vuoden 2024 lokakuun aikana. Kyselyn vastausten perusteella Vuolijoen riistanhoitoyhdistyksen alueella on tehty susihavaintoja ja ne on dokumentoitu Luonnonvarakeskuksen ylläpitämään Tassu-suurpetohavaintojärjestelmään. Selvitysalueella käytetään hirvieläinten ja pienriistan metsästyksen.

Sweco Finland Oy:n muiden luontoselvitysten yhteydessä kesällä 2024 tehtiin muutamia suden jälkihavaintoja selvitysalueen eteläosassa (vanhalla suunnittelualueella). Karvaa sisältävät suden jätöshavainnot tehtiin metsäteiden varrelta. Suden jälkihavaintoja tehtiin turvetuotantoalueiden läheisyydessä. (Kuva 11) Suden jälkihavaintojen yhteydessä esiintyi runsaasti hirven jälkiä.

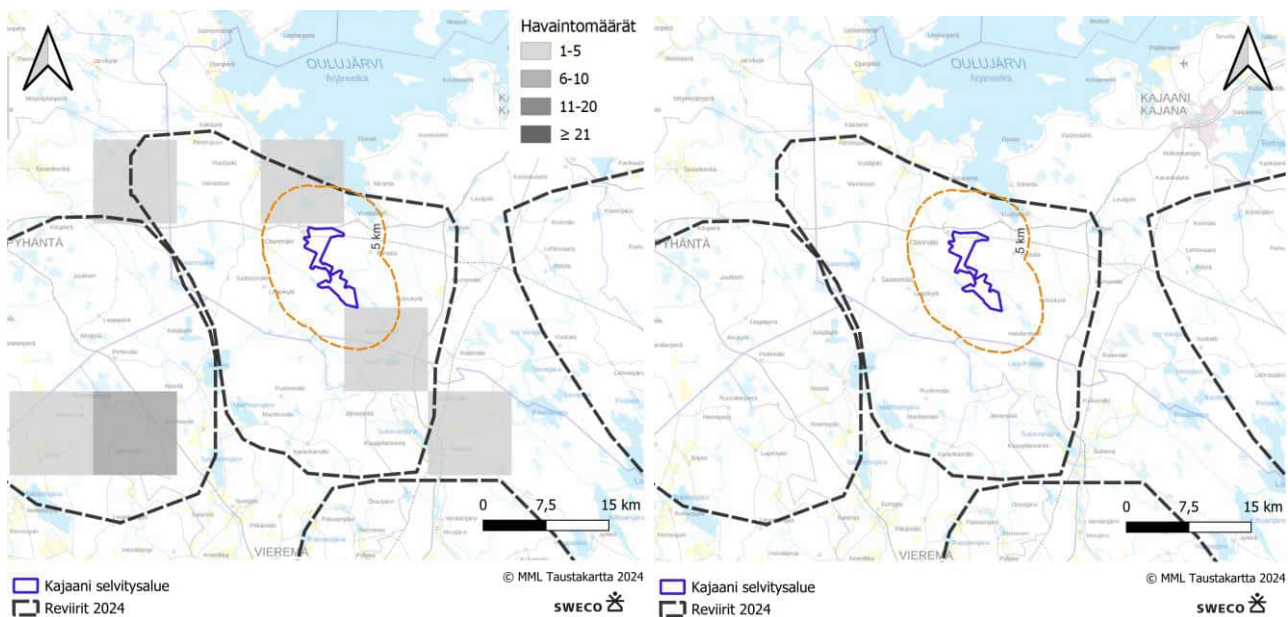

Kuva 11. Selvitysalueelta havaitut karvaa sisältävä suden jätös (vasen) sekä suden tassun painauma turvetuotantoalueella (oikea).

Suomen Lajitietokeskuksesta tilattiin selvitysalueen lähiympäristöstä (10 x 10 km) havaintotietoja suurpetojen tunnetuista esiintymispaikoista selvitysalueelta sekä sen ympäristöstä (havaintoaika 01.01.2020-04.10.2024).

Kaksi kirjattua havaintoa sudesta on tehty noin 3-7 kilometrin päässä selvitysalueen rajauksesta. (Suomen lajitietokeskus 2024)

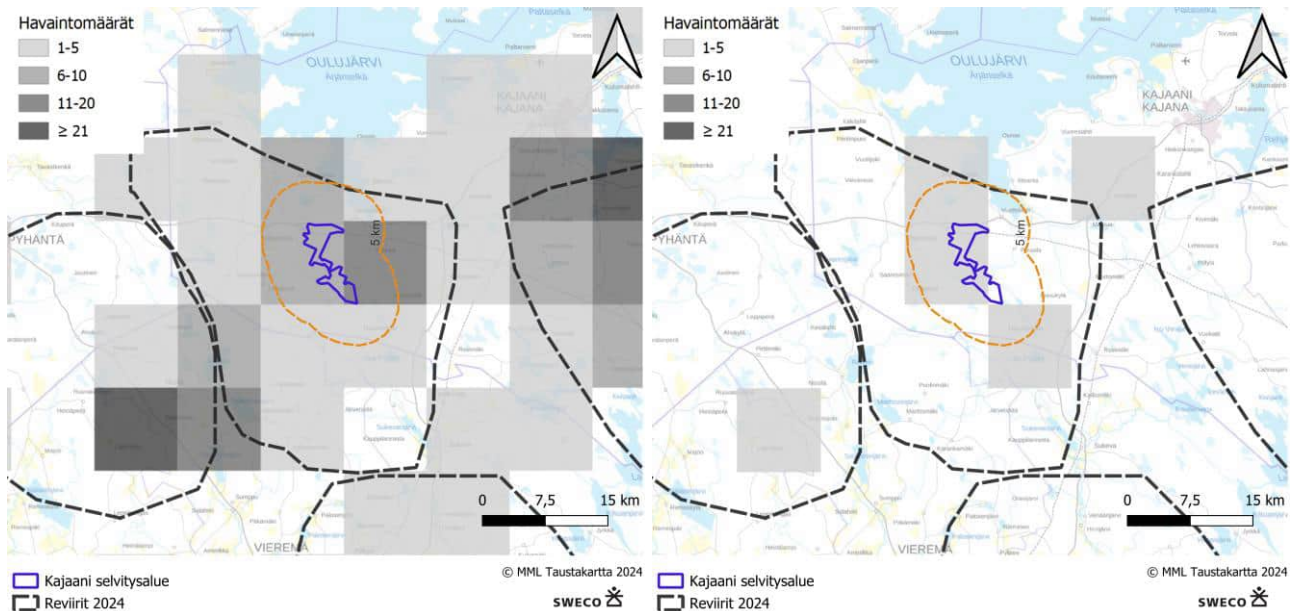
Susihavaintoja tarkasteltiin myös Luonnonvaratieto -karttapalvelusta (30.08.2024 ja 22.11.2024), johon kirjataan Tassu- järjestelmään tehdyt havainnot 10 x 10 kilometrin ruuduilla (Luonnonvarakeskus 2024). Susista oli tehty 30.08.2024 mennessä 1-5 havaintoa viimeisen kahden kuukauden aikana selvitysalueen pohjois- ja eteläpuolelle sijoittuvien karkeistettujen ruutujen alueella. Luonnonvarakeskuksen havaintopalveluun ei ollut edellisen neljän kuukauden ajalta kirjattu yhtään susilaumahavaintoa selvitysalueen seudulta (Kuva 12).

Kuva 12. Luonnonvaratieto -palveluun kirjatut susihavainnot 10x10 km ruuduissa viimeisen kahden kuukauden ajalta (vasemmalla) sekä suden laumahavainnot edellisen neljän kuukauden ajalta (oikealla). (Luonnonvarakeskus 2024, tieto haettu 30.08.2024)

Susista on tehty 22.11.2024 mennessä kolme näkö- ja seitsemän jälkihavaintoa viimeisen kahden kuukauden aikana selvitysalueelle sijoittuvan karkeistetun ruudun alueella. Lisäksi susista on tehty 2-14 havaintoa viimeisen kahden kuukauden aikana kaikilta selvitysalueen ympärille sijoittuvien karkeistettujen ruutujen alueilta. Luonnonvarakeskuksen havaintopalveluun on kirjattu edellisen neljän kuukauden ajalta susista kolme vahvistamatonta laumaa koskevaa näköhavaintoa selvitysalueelle sijoittuvan karkeistetun ruudun alueella sekä kolme lauman jälkihavaintoa selvitysalueen pohjois- ja eteläpuolelle sijoittuvien karkeistettujen ruutujen alueella (Kuva 13).

Täytyy kuitenkin huomioida, että ympäristössä tehdyt susihavainnot painottuvat usein alueille, jossa ihmiset joko asuvat tai ulkoilevat, jolloin havaintoja ja näytteitä susista saadaan sieltä, missä ihmiset liikkuvat. Tämän vuoksi ei voida täysin poissulkea, ettei jollain alueella olisi susia, vaikka havaintoja ei olisi tehty.

Kuva 13. Luonnonvaratieto -palveluun kirjatut susihavainnot 10x10 km ruuduissa viimeisen kahden kuukauden ajalta (vasemmalla) sekä suden laumahavainnot edellisen neljän kuukauden ajalta (oikealla). (Luonnonvarakeskus 2024, tieto haettu 22.11.2024)

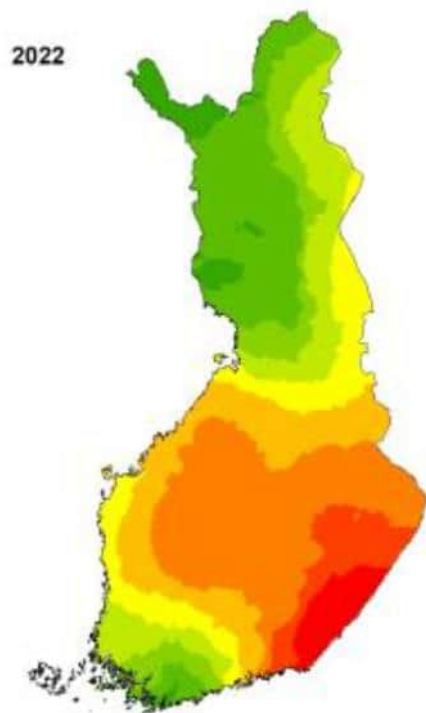
5. Karhu

5.1 Suojelu Suomessa

Karhu (*Ursus arctos*) kuuluu luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:n mukaan tiukkaa suojelua edellyttäviin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) eläinlajeihin, joiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Karhu on luokiteltu Suomessa silmällä pidettäväksi (NT) lajiksi (Hyvärinen ym. 2019).

5.2 Elinympäristöt ja karhukannan tila

Karhun esiintyminen painottuu itäiseen Suomeen, mutta lajia tavataan koko maassa Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Karhuhavaintojen uusinta, vuoden 2022 alueellista tiheysvaihtelua on visualisoitu värein (Kuva 14). Kartalta on havaittavissa myös karhun itäpainotteinen levinneisyys. Itäinen Suomi ja Keski-Suomen länsiosat sekä Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan itäosat ovat nykyisin Suomen karhukannan keskeisimpiä esiintymisalueita. Itärajan tuntumassa Kainuussa sekä Pohjois- ja Etelä-Karjalassa karhutiheydet ovat korkeimpia. (MMM 2022) Karhun elinpiirin koko vaihtelee naaraskarhuilla noin 200 km²:stä (Itä-Suomessa) 500 km²:iin (Keski-Suomessa) ja uroskarhuilla jopa 4000 km²:iin. Naaraskarhujen asettautuminen synnyinseuduilleen on paljolti syynä siihen, että karhukannan paikallisessa rakenteessa ei ole tapahtunut saalistilastojen mukaan merkitseviä muutoksia viimeksi kuluneiden kahdenkymmenen vuoden aikana. (Heikkinen ym. 2019)

Kuva 14. Karhun levinneisyyskartta vuonna 2022. Punaisella esitetyllä alueella on tehty paljon karhuhavaintoja ja vastaavasti vihreällä esitetyllä alueella karhuhavaintoja on tehty vähän. (Luonnonvarakeskus 2023a)

Karhu on elinympäristövaatimuksiltaan joustava. Karhulle sopivia elinympäristöjä löytyy kaikkialta laajoja viljelysseutuja ja tiheämpää ihmisasutusta lukuun ottamatta, joten karhua ei uhkaa Maa- ja metsätalousministeriön julkaiseman Suomen karhukannan hoitosuunnitelman mukaan elinympäristöjen häviäminen. (MMM 2022) Ruotsissa tehdyn tutkimuksen mukaan karhuja puolestaan uhkaa elinympäristöjen häviäminen ja pirstoutuminen infrastruktuuriin ja asutuksen vuoksi (Nellemann ym. 2007).

Karhu on hitaasti lisääntyvä eläinlaji, sillä naaras saa ensimmäiset pentunsa tavallisesti vasta nelivuotiaana (Heikkinen ym. 2020). Karhut viettävät talvisen ajan syys-marraskuusta maaliskoukokuuhun talvipesässään, joka usein sijaitsee muurahaispesässä, mutta karhun talvipesä voi myös sijaita esimerkiksi puunjuuren alla, kallioluolassa tai kuivassa mäen rinteessä. Lajin lisääntymispaikaksi määritellään pesä, jossa naaraskarhu synnyttää poikaset. Myös muut talvipesät määritellään karhun levähdyspaikoiksi. Pesäpaikat kuitenkin vaihtuvat yleensä vuodesta vuoteen, jolloin yksittäisen paikan sijainnilla ei ole merkitystä lajin kannalta, vaan tärkeämpää on soveltuvien elinalueiden säilyminen alueella. (Kojola & Nieminen 2017) Naaraskarhut valitsevat pesäpaikan mahdollisimman kauaksi ihmisvaikutteisesta ympäristöstä, vähintään yhden kilometrin päähän suuremmista teistä ja ihmisasutuksesta (Moen ym. 2012; Swenson ym. 1996). Karhut valitsevat pesäpaikakseen vaikeakulkuisen maaston, erityisesti silloin, jos pesäpaikka on lähellä ihmistoimintaa, kuten teitä ja asutusta (Sahlén ym. 2011). Naaraskarhujen on huomattu myös suosivan erämaisia ympäristöjä, jotka sijaitsevat yli 10 kilometrin päässä kaupungeista tai taajamista (Nellemann ym. 2007).

Karhu ei ole erityisen herkkä elinympäristön muutoksille, sillä laajalle levittyvän reviirin ansiosta yhden pesäpaikan muuttuessa sopimattomaksi karhu vaihtaa seuraavana talvena pesäpaikkaa. Naaraskarhut ovat kuitenkin erityisen herkkiä häiriölle etenkin silloin, kun pennut ovat syntyneet talvipesään. Akuutti häiriö 200 metrin säteellä pesästä, kuten ihmisen liikkuminen tai metsähakkuu alueella, voi saada pennut synnyttäneen karhun pakenemaan talvipesästään jättäen pennut yksin. Pesästä paennut naaraskarhu ei yleensä palaa pesään takaisin, josta seuraa pentujen menehtyminen. Reaktioherkkyys vaihtelee kuitenkin yksilöiden välillä. (Kojola & Nieminen 2017) Lain määrittämiä karhun lisääntymis- tai levähdyspaikkoja, karhun osalta talvipesiä, olisi mahdollista tutkia vain pannoitettulla, lisääntyvällä karhuyksilöllä. Karhuja on Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimesta pannoitettu vuosien 1998–2013 aikana, mutta pannoitus keskeytettiin vuonna 2013, sillä lähetingpantojen huomattiin hiertävän karhuyksilöiden kaulaa jopa vereslihalle asti (Maaseudun tulevaisuus 2013).

Suurin karhun kuolleisuutta lisäävä tekijä Suomessa on metsästys. Vuosina 2017–2021 karhun kaatolupia jaettiin aiempaa enemmän, sillä tavoitteena oli katkaista vuonna 2012 alkanut kannan kasvu. Vuoden 2023 havaintoaineistoon pohjautuva ennuste karhujen kokonaisyksilömäärästä ennen metsästyskautta 2024 on 2100–2250 yksilöä. Arvio Suomen karhukannan yksilömäärästä on noin 20 % suurempi kuin vuotta 2022 koskeva arvio. (Heikkinen ym. 2024)

5.3 Kajaani selvitysalue

Salassa pidettävyyden vuoksi Luonnonvarakeskus ja metsästysseurojen suurpetoyhdyshenkilöt eivät saa luovuttaa hankkeen käyttöön tarkempia tietoja mahdollisten karhun lisääntymis- ja levähdyspesäpaikkojen sijainnista. Tämän vuoksi alueelta ei ole saatavilla tietoja karhun mahdollisista talvipesäpaikoista. Karhuhavainnot pohjautuvat näin ollen Luonnonvarakeskuksen ja Suomen Lajitietokeskuksen havaintoaineistoihin, alueella tehtyihin karhun poikkeusluvalliisiin kaatoihin sekä haastattelutietoihin.

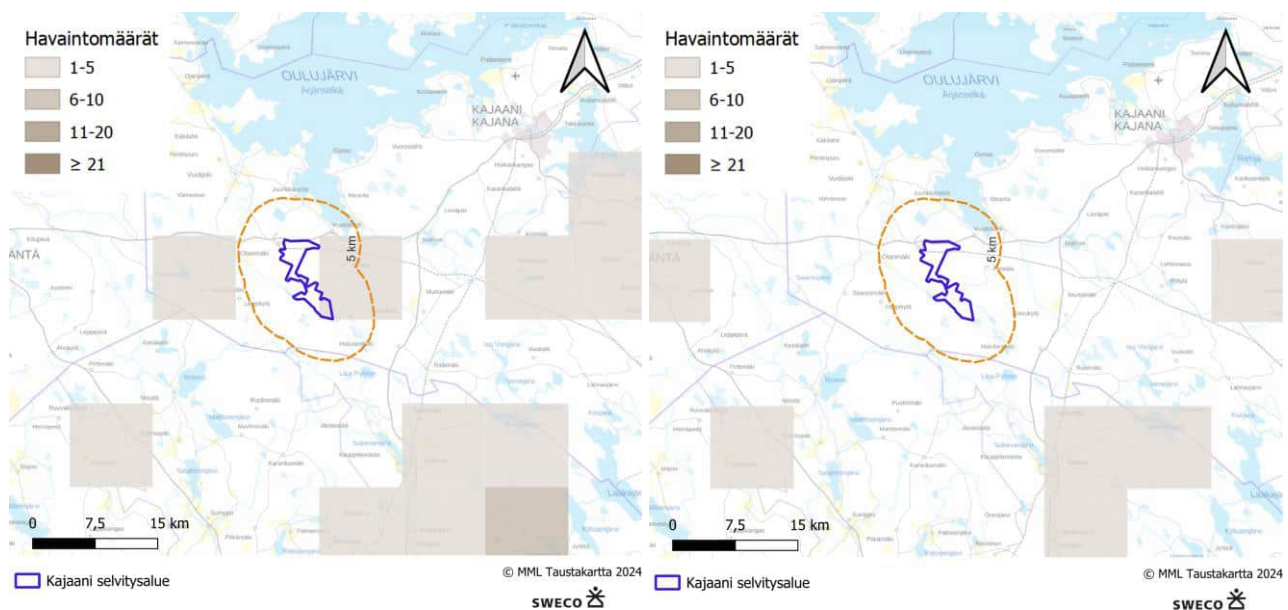
Hanketta varten tehtiin lumijälkilaskenta maaliskuussa 2024 lumiseen aikaan kulkien maastossa hiihtämällä ennakkoon suunnitelluilla kolmella riistakolmiolla, joiden jokaisen sivun pituus on 4 kilometriä. Jokaisen lumijälkilaskentakolmioreitin pituus oli siten vähintään 12 kilometriä. Riistakolmiot sijoitettiin karttatarkastelun perusteella siten, että ne kattavat mahdollisimman laajan osan tutkittavasta alueesta. Maaston olosuhteiden, erityisesti runsaiden ojien, turvetuotantoalueiden ja talousmetsäalueiden tiheiden taimikoiden vuoksi, laskentalinjoja sovellettiin maastossa niin, että linjat olivat kuljettavissa hiihtäen. Lumijälkilaskennoissa ei havaittu karhun jälkiä selvitysalueella. Tähän vaikuttaa olennaisesti se, että karhu pysyttelee talvipesässään talven aikana, jolloin karhusta ei tehdä jälkihavaintoja. Lumijälkilaskennoissa havaittiin runsaasti metsäjäniksen ja hirven jälkiä. Tämä voi indikoida todennäköisesti myös siitä, että alueella esiintyy karhulle sopivaa ravintoa (Sweco Finland Oy 2024).

Suurpetojen esiintymistietoja saatiin myös Vuolijoen riistanhoitoyhdistyksen edustajien riistakyselystä vuoden 2024 lokakuun aikana. Kyselyn vastausten perusteella Vuolijoen riistanhoitoyhdistyksen alueella on tehty

karuhavaintoja ja ne on dokumentoitu Luonnonvarakeskuksen ylläpitämään Tassu-suurpetohavaintojärjestelmään. Selvitysalueella käytetään hirvieläinten ja pienriistan metsästyksen.

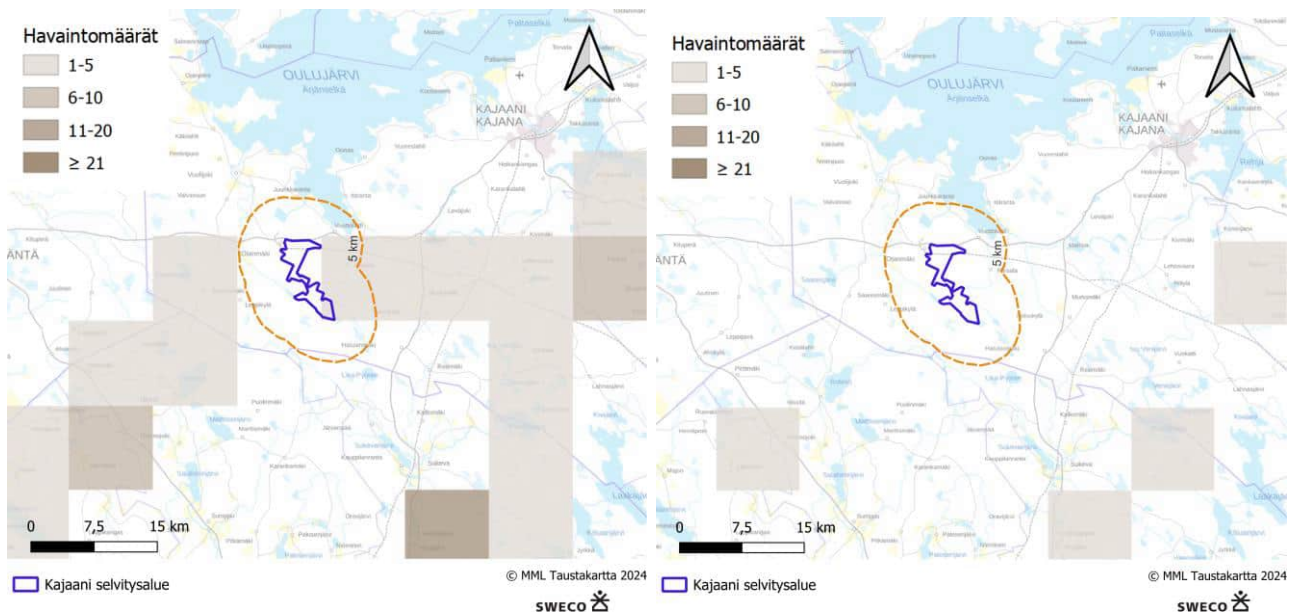
Suomen lajitietokeskuksesta tilattiin selvitysalueen lähiympäristöstä (10 kilometrin säteellä) tietokantatietoja suurpetojen tunnetuista esiintymispaikoista selvitysalueelta (havaintoaika 01.01.2020-04.10.2024). Karhusta ei ole tehty yhtään havaintoa selvitysalueen lähiympäristöstä. (Suomen Lajitietokeskus 2024)

Karuhavaintoja tarkasteltiin myös Luonnonvaratieto -karttapalvelusta 30.08.2024 ja 22.11.2024, johon kirjataan Tassu- järjestelmään tehdyt havainnot 10 x 10 kilometrin ruuduilla. Muista suurpedoista poiketen karhut heräilevät talviuniltaan keväällä maaliskokuussa, joten karhuista ei juurikaan tule havaintoja talvikaudella. Havaintoja alkaa kertyä järjestelmään enemmän syyskuussa, jolloin karhuista kesän aikana tehdyt havainnot on ilmoitettu järjestelmään. Selvitysalueen itä- ja länsipuolelle sijoittuvien karkeistettujen ruutujen alueella on tehty karhuista muutamia jälkihavaintoja viimeisen kahden kuukauden aikana 30.08.2024 mennessä. Luonnonvarakeskuksen havaintopalveluun kirjatut lähimmät karhun pentuehavainnot edellisen neljän kuukauden aikana sijaitsevat noin 10-15 kilometrin päässä selvitysalueen rajauksesta (Kuva 15).

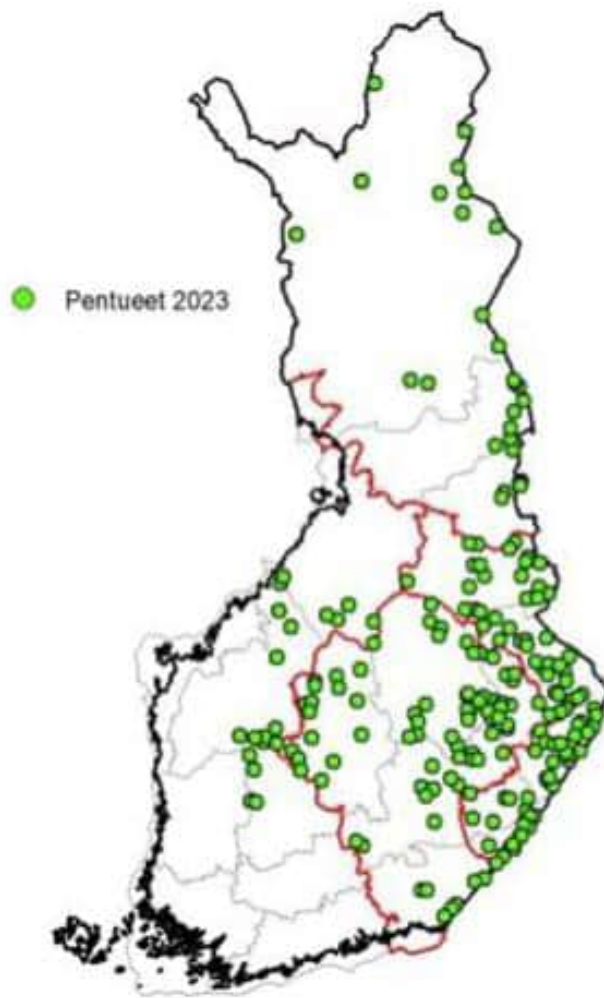
Kuva 15. Luonnonvaratieto -palveluun kirjatut karuhavainnot 10x10 km ruuduissa viimeisen kahden kuukauden ajalta (vasemmalla) sekä karhun pentuehavainnot edellisen neljän kuukauden ajalta (oikealla). (Luonnonvarakeskus 2024, tieto haettu 30.08.2024)

Karhusta on tehty 22.11.2024 mennessä selvitysalueen itä- ja länsipuolelle sijoittuvien karkeistettujen ruutujen alueella molemmilta yksi havainto viimeisen kahden kuukauden aikana. Lisäksi karhusta on tehty 1-11 havaintoa viimeisen kahden kuukauden aikana karkeistettujen ruutujen alueella, jotka sijaitsevat noin 10-25 kilometrin päässä selvitysalueen rajauksesta. Luonnonvarakeskuksen havaintopalveluun kirjatut lähimmät karhun pentuehavainnot edellisen neljän kuukauden aikana sijaitsevat noin 15-25 kilometrin päässä selvitysalueen rajauksesta (Kuva 16).

Kuva 16. Luonnonvaratieto -palveluun kirjatut karuhavainnot 10x10 km ruuduissa viimeisen kahden kuukauden ajalta (vasemmalla) sekä karhun pentuehavainnot edellisen neljän kuukauden ajalta (oikealla). (Luonnonvarakeskus 2024, tieto haettu 22.11.2024)

Vuonna 2023 karhun pentuehavainnot ovat sijoittuneet itäiseen Suomeen (Kuva 17). Vuonna 2023 karhun pentueita arvioitiin olleen 208–234, mikä on noin 24 % enemmän kuin vuonna 2022 (Heikkinen ym. 2024).

Kuva 17. Karhun pentueet vuonna 2023. (Heikkinen ym. 2024)

Karhun esiintymistä alueella voidaan tarkastella myös alueen poikkeuslupaperusteisten karhunkaatolupien avulla. Suomen Riistakeskus on kohdentanut myönnettyt poikkeusluvut siten, että ne painottuvat vahvimman karhukannan alueille (Riistakeskus 2023). Kajaanin kaupungin alueella (johon selvitysalue kuuluu) on edellisen viiden vuoden aikana kaadettu vain vuonna 2019 yksi uroskarhu ja vuonna 2020 yksi naaraskarhu. Karhujen kaatopaikat jäävät selvitysalueesta kymmeniä kilometrejä itään päin. Tämän perusteella voidaan päätellä, ettei selvitysalueella esiinny vakiintunutta ja elinvoimaista karhukantaa.

6. Ilves

6.1 Suojelu Suomessa

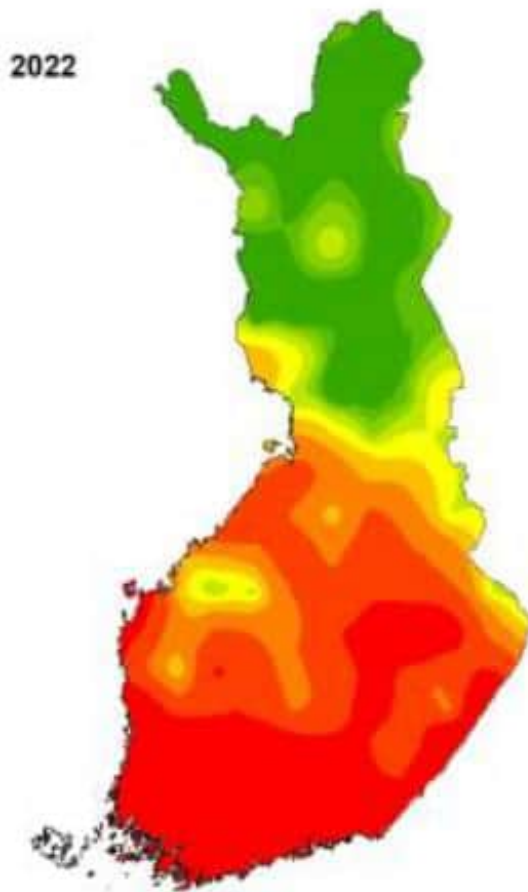
Ilves (*Lynx lynx*) kuuluu luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:n mukaan tiukkaa suojelua edellyttäviin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) eläinlajeihin, joiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Ilves on luokiteltu Suomessa elinvoimaiseksi (LC) lajiksi (Hyvärinen ym. 2019).

6.2 Elinympäristöt ja ilveskannan tila

Ilves on yöaktiivinen kissaeläin ja Suomen yleisin suurpeto vuonna 2023. Aikuisen ilveksen elinpiiri, eli alue, jota eläin käyttää vuoden aikaisissa säännöllisissä toiminnoissaan, on melko pysyvä ja säilyy vuodesta toiseen melko samankokoisena ja samalla alueella (Linnell ym. 2001). Radioseurantatutkimuksen perusteella suomalaisten ilvesten elinpiirit asettuvat noin 130–1200 km² välille, ollen tyypillisimmin noin 150–550 km² välillä. Ilves käyttää Suomessa elinympäristönään monenlaisia metsätyyppejä (ml. suot) sekä metsän ja pellon reuna-alueita. Ilveksen laajaan elinpiiriin voi sisältyä niin metsiä, peltola, vesistöjä ja asutusta kuin muitakin maankäyttömuotoja. Ilves näyttäisi kuitenkin välttävän tiheämpää asutusta, ja pitävän etäisyyttä sekä asutukseen että vilkkaammin liikennöityihin teihin. Metsätalous ei todennäköisesti vaikuta ilveksen esiintymiseen lajitasolla, mutta yksilötasolla metsänhoidollisilla toimenpiteillä on vaikutusta ilveksen elinpiirin käyttöön. (Ruohomäki 2013)

Ilveksen lisääntymispaikka on pesäalue eli synnytyspaikka lähiympäristöineen, jossa aluksi emo imettää pentujaan. Pikkupentuaikana levähdyspaikkana toimii päivisin pesäalue, joka voi myöhemmin olla eri sijaintipaikassa kuin saman pentueen synnytyspesä. Ilvekselle ei voida lisääntymisajan ulkopuolella määrittää levähdyspaikkoja. Ilveksen pesäpaikka sijaitsee tyypillisesti mahdollisimman kaukana ihmisen aiheuttamasta häiriöstä sekä sijaitsee usein vaikeakulkuisessa maastossa, esimerkiksi louhikko- tai mäkimaa-astossa. Emo synnyttää tyypillisesti kivenkolossa, kaatuneen puunrungon tai juurakon alla sijaitsevaan imetyspesään 1–2 pentua touko-kesäkuun vaiheessa ja huolehtii alle vuoden ikäisistä pennuista yksin. (Holmala 2017) Ilves voi käyttää pesäpaikkanaan myös luolia (Luontoportti 2024). Yleensä naaras käyttää turvalliseksi kokemaansa synnytyspaikkaa vuodesta toiseen. (Pulliainen & Rautiainen 1999, Holmala 2018).

Luken ilveskanta-arvion 2024 perusteella Suomen arvioitu ilveskanta on laskenut hieman edelliseen vuoteen verrattuna, mutta syynä pidetään havaintoaktiivisuuden laskua, ei ilveskannan todellista laskua. Ilveshavaintojen vuoden 2022 tilanteen mukaista alueellista tiheysvaihtelua on visualisoitu värein (Kuva 18), josta nähdään ilveksen levinneisyyden painottuminen poronhoitoalueen eteläpuolelle. Ennen metsästyskautta 2024/2025 Suomessa arvioidaan olevan 2260 yli vuoden ikäistä ilvestä. Pentuehavaintojen perusteella vuonna 2023 arvioidaan olevan noin 410 erillistä pentuetta (Herrero ym. 2024, Valtonen ym. 2023)

Kuva 18. Ilveksen levinneisyyskartta vuonna 2022. Punaisella esitetyllä alueella on tehty paljon ilveshavaintoja ja vastaavasti vihreällä esitetyllä alueella petohavaintoja on tehty vähän. (Luonnonvarakeskus 2023b)

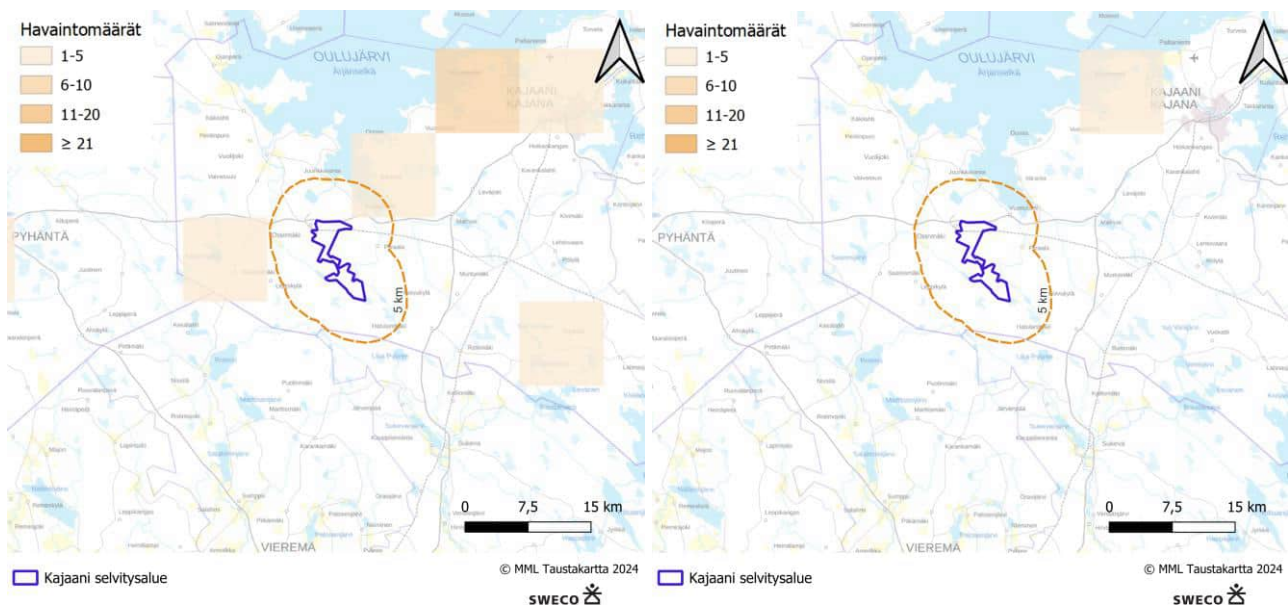
6.3 Kajaanin selvitysalue

Hanketta varten tehtiin lumijälkilaskenta maaliskuussa 2024 lumiseen aikaan kulkien maastossa hiihtämällä ennakkoon suunnitelluilla kolmella riistakolmiolla, joiden jokaisen sivun pituus on 4 kilometriä. Jokaisen lumijälkilaskentakolmioreitin pituus oli siten vähintään 12 kilometriä. Riistakolmiot sijoitettiin karttatarkastelun perusteella siten, että ne kattavat mahdollisimman laajan osan tutkittavasta alueesta. Maaston olosuhteiden, erityisesti runsaiden ojien, turvetuotantoalueiden ja talousmetsäalueiden tiheiden taimikoiden vuoksi, laskentalinjoja sovellettiin maastossa niin, että linjat olivat kuljettavissa hiihtäen. Lumijälkilaskennoissa tehtiin seitsemän ilvesjälkihavaintoa selvitysalueelta ja selvitysalueen ulkopuolelta sen rajojen tuntumasta. Lumijälkilaskennoissa havaittiin runsaasti metsäjäniksen ja hirven jälkiä. Tämä voi indikoida todennäköisesti myös siitä, että alueella on myös ilvekselle sopivaa ravintoa saatavilla (Sweco Finland Oy 2024).

Suurpetojen esiintymistietoja saatiin myös Vuolijoen riistanhoitoyhdistyksen edustajien riistakyselystä vuoden 2024 lokakuun aikana. Kyselyn vastausten perusteella Vuolijoen riistanhoitoyhdistyksen alueella ei ole tehty ilveshavaintoja. Selvitysalueetta käytetään hirvieläinten ja pienriistan metsästyksen.

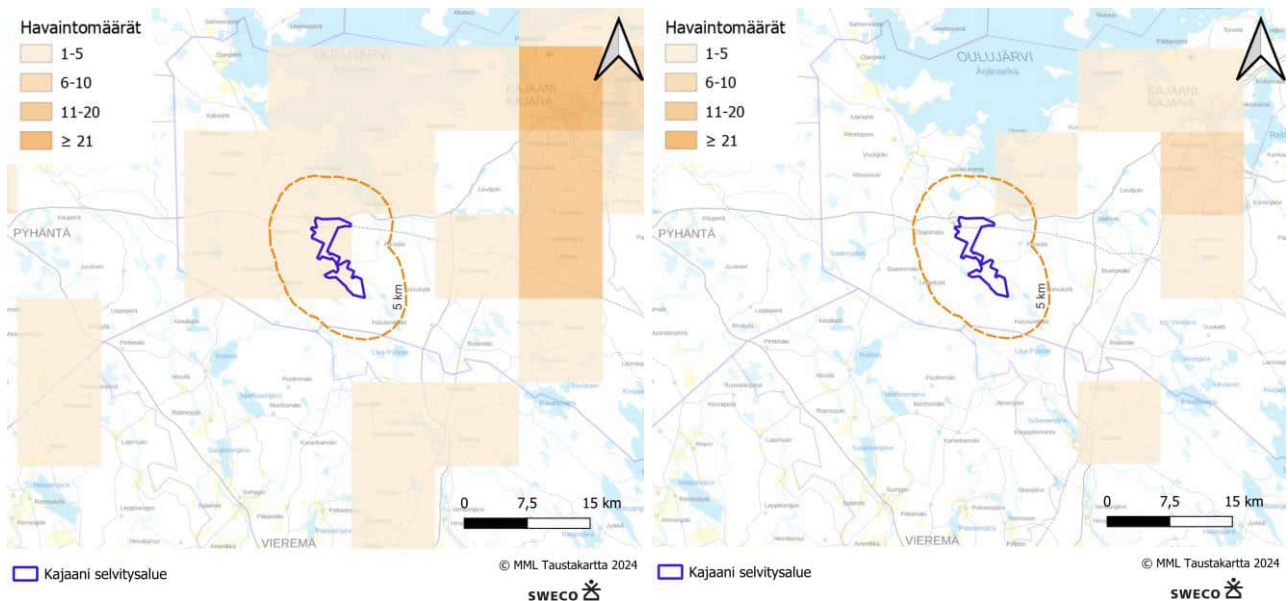
Suomen lajitietokeskuksesta tilattiin selvitysalueen lähiympäristöstä (10 kilometrin säteellä) tietokantatietoja suurpetojen tunnetuista esiintymispaikoista selvitysalueelta (havaintoaika 01.01.2020-04.10.2024). Ilveksistä ei ole tehty yhtään havaintoa selvitysalueen lähiympäristöstä. (Suomen Lajitietokeskus 2024)

Ilveshavaintoja tarkasteltiin myös Luonnonvaratieto -karttapalvelusta (30.08.2024 ja 22.11.2024), johon kirjataan Tassu- järjestelmään tehdyt havainnot 10 x 10 kilometrin ruuduilla (Luonnonvarakeskus 2024). Ilveksistä on tehty 30.08.2024 mennessä 1-5 havaintoa viimeisen kahden kuukauden aikana selvitysalueen länsi- ja koillispuolelle sijoittuvien karkeistettujen ruutujen alueella. Luonnonvarakeskuksen havaintopalveluun on kirjattu edellisen neljän kuukauden ajalta ilveksistä 1-5 pentuehavaintoa selvitysalueen koillispuolelle sijoittuvan karkeistetun ruudun alueella (Kuva 19). Lähimmät pentuehavainnot sijaitsevat noin 15 kilometrin päässä selvitysalueen rajauksesta.

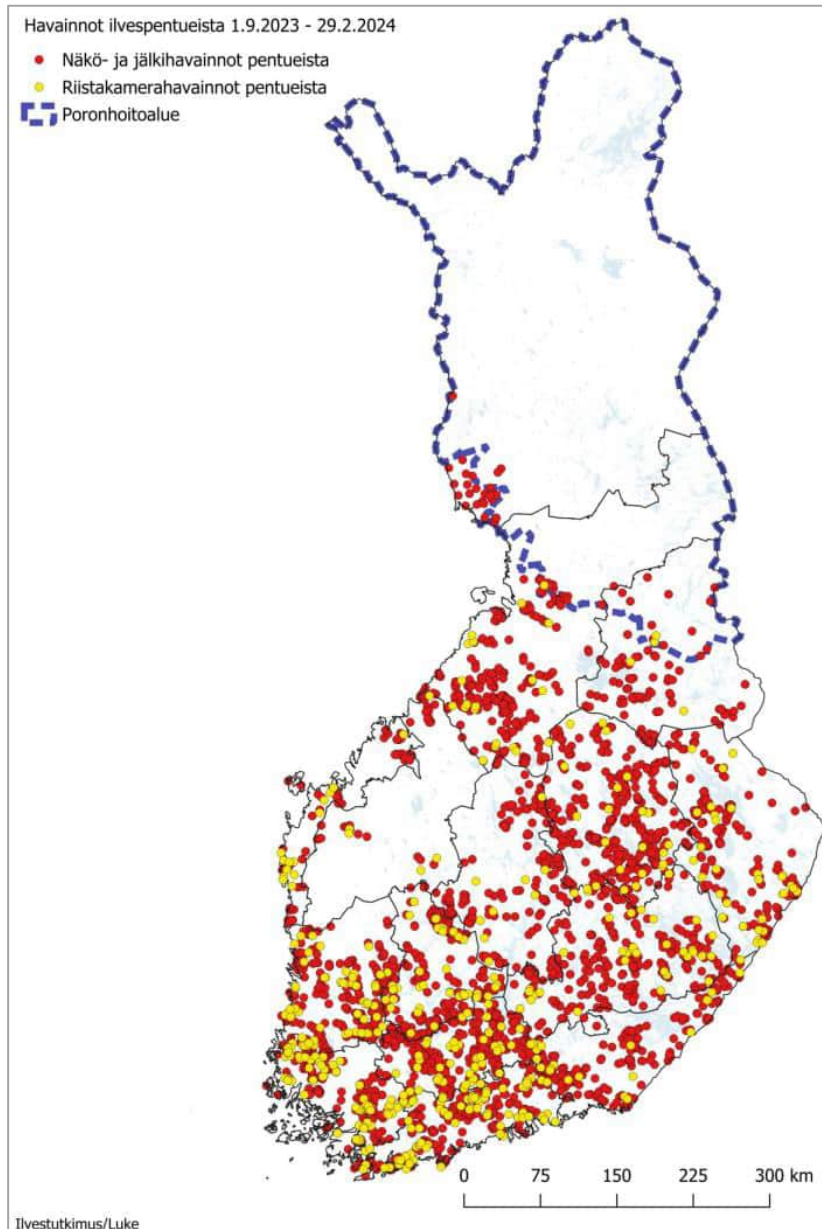
Kuva 19. Luonnonvaratieto-palveluun kirjatut ilveshavainnot 10x10 km ruudulla viimeisen kahden kuukauden ajalta (vasemmalla) sekä ilveksen pentuehavainnot edellisen neljän kuukauden ajalta (oikealla). (Luonnonvarakeskus 2024, tieto haettu 30.08.2024)

Ilveksistä on tehty 22.11.2024 mennessä yksi näkö- ja yksi jälkihavainto viimeisen kahden kuukauden aikana selvitysalueelle sijoittuvan karkeistetun ruudun alueella. Lisäksi ilveksistä on tehty 1-3 havaintoa viimeisen kahden kuukauden aikana selvitysalueen länsi- ja pohjoispuolelle sijoittuvien karkeistettujen ruutujen alueella. Luonnonvarakeskuksen havaintopalveluun on kirjattu edellisen neljän kuukauden ajalta ilveksistä kolme pentueen näköhavaintoa selvitysalueen koillispuolelle sijoittuvan karkeistetun ruudun alueella (Kuva 20).

Kuva 20. Luonnonvaratieto-palveluun kirjatut ilveshavainnot 10x10 km ruudulla viimeisen kahden kuukauden ajalta (vasemmalla) sekä ilveksen pentuehavainnot edellisen neljän kuukauden ajalta (oikealla). (Luonnonvarakeskus 2024, tieto haettu 22.11.2024)

Ilveksen pentuehavainnoista on tehty Luken ilveskanta 2024-raporttiin kartta, jossa kuvataan ilveksen näkö-, jälki-, ja riistakamerahavaintojen jakautumista Suomessa (Kuva 21). Ilveksen pentuehavaintoja on tehty melko tasaisesti Suomessa poronhoitoalueen eteläpuolella. Kainuussa, missä selvitysalue sijaitsee, ilveksen pentuehavaintoja on tehty jonkin verran.

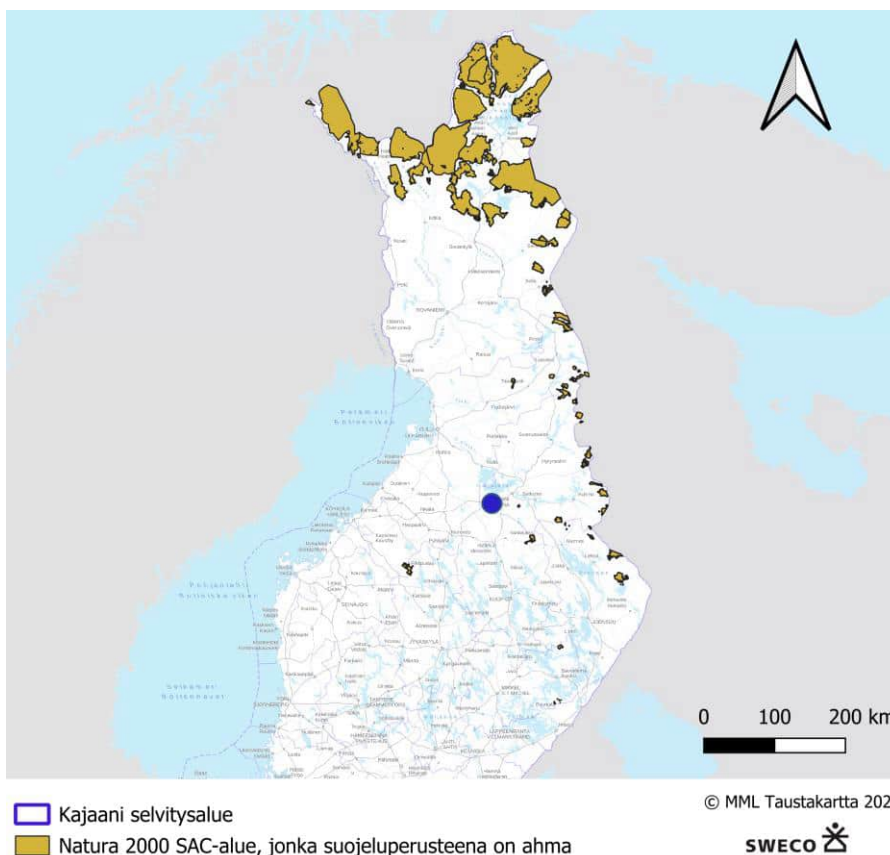

Kuva 21. Ilvespentueista tehtyt riistakamerahavainnot (keltaiset ympyrät) osuvat pääosin samoille alueille kuin jälki- ja näköhavainnotkin (punaiset ympyrät). (Herrero ym.2024)

7. Ahma

7.1 Suojelu Suomessa

Ahma (*Gulo gulo*) kuuluu luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen II ensisijaisesti suojeltaviin eläinlajeihin, jonka suotuisa suojelutaso on pyrittävä säilyttämään tai palauttamaan. Ahman suotuisan suojelutason saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi ahmalle tulee luontodirektiivin 6 artiklan velvoittamana osoittaa erityisiä suojeltuja elinympäristöjä, mikä tarkoittaa, että Natura 2000 -verkostoon tulee kuulua alueita (SAC), joilla varmistetaan ahman elinympäristöjen suotuisa suojelutaso tai tarvittaessa ennalleen saattaminen ahman luontaisella levinneisyysalueella. Suomessa Natura 2000-alueet, joiden suojeluperusteena on ahma, painottuvat itään ja pohjoiseen (Kuva 22). Lähimmät Natura 2000-alueet, joiden suojeluperusteena on ahma, sijaitsevat noin 30-80 kilometrin päässä selvitysalueelta. Talaskankaan Natura-alueella (FI1200901) ahma on taulukon 3.3. "muut tärkeät lajit" -listalla. Luonnonsuojelulain (9/2023) 34 §:n mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Ahma on Suomessa luokiteltu erittäin uhanalaiseksi lajiksi (EN) (Hyvärinen ym. 2019).

Kuva 22. Suomen Natura 2000- alueet (SAC), joiden suojeluperusteena on ahma (EEA 2024).

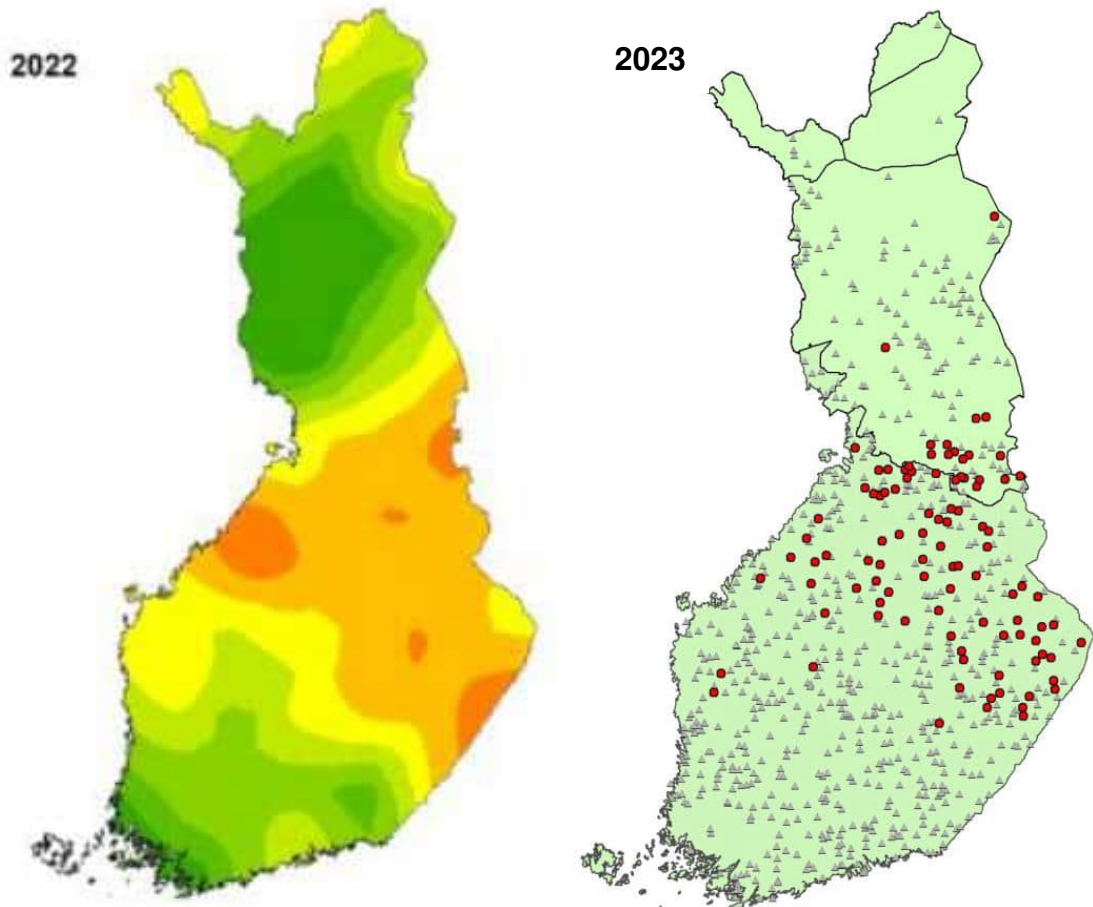
7.2 Elinympäristöt ja ahmakannan tila

Ahma on kookas näätäeläin, joka käyttää ravinnokseen pääasiassa raatoja, mutta on etenkin poronhoitoalueella myös aktiivinen saalistaja. Itä-Suomessa on havaittu pesivien ahmanaaarden ravinnon koostuvan pääasiassa hirvien haaskoista, joita ahmat löytävät susien reviireiltä. Poronhoitoalueella pesivien ahmojen tärkeintä ravintoa ovat porot. Ahma voi vaeltaa kymmeniäkin kilometrejä päivässä etsien ravintoa. Havumetsäalueen ahmat saalistavat myös metsäjäniksiä, mutta myös ketut, linnut ja sammakot sekä marjat kuuluvat sen ravintoon (Koskela ym. 2013).

Ahma on hidas lisääntyjä, sillä ahmanaaaras synnyttää lumen alle kaivettuun pesään tavallisesti 2–3 pentua helmikuussa ja pitää usein väli vuoden lisääntymisessään. Naaras siirtelee häiriövaikutuksesta usein pentuja pesäpaikasta toiseen, minkä takia naaraan liikkuminen ei keskity yhden pesäpaikan ympäristöön (Aronsson 2017). Ahman keskimääräinen elinikä on luonnossa noin 4–6 vuotta. Ahman elinpiirien koosta ei ole Suomessa tehty tutkimusta, mutta Skandinavian tunturialueella kerätyn aineiston mukaan naaraiden elinpiirin pinta-ala on keskimäärin 170 km² ja urosten 730 km² (Persson ym. 2010).

Ahma esiintyy Suomessa kahtena populaationa. Pohjois-Lapin ahmat kuuluvat skandinaaviseen kantaan ja muualla Suomessa tavattavat yksilöt ovat pääosin samaa populaatiota Luoteis-Venäjän ahmakannan kanssa (Lansink ym. 2020). Vuoden 2022 alussa ahmoja oli Luken ahmakanta-arvion mukaan 390–410 yksilöä, joista poronhoitoalueen ulkopuolella liikkuu noin 230 yksilöä. Ahmakanta on etenkin viimeisten 10 vuoden aikana kasvanut poronhoitoalueen ulkopuolella voimakkaasti. Ahman levinneisyys painottuu kaikkein syrjäisimpiin maakuntiin ja levinneisyys on tästä syystä itäpainotteinen (Kojola ym. 2023). Ahmahavaintojen vuoden 2022 tilanteen mukaista alueellista tiheysvaihtelua on visualisoitu värein (Kuva 23). Kuvasta on havaittavissa myös ahman itäpainotteinen levinneisyys.

Ahmakanta-arvion ensisijainen aineisto on riistakolmioiden talvilaskentojen tulokset, joiden perusteella ylitysjälkimäärä muutetaan Formosovin menetelmällä eläinyksilöiden määräksi (Kojola ym. 2023). Ahman ylitysjäljet on esitetty vuoden 2023 laskennassa alla olevassa kuvassa (Kuva 23). Riistakolmiot ovat pysyviä metsäriistan runsauden seurantaan varten perustettuja laskentareittejä. Riistakolmio on tasasivuinen kolmio, jonka sivu on 4 km, ja siten laskentalinjan kokonaispituus on 12 km. Kolmiot säilyvät samoina vuodesta toiseen.

Kuva 23. Ahman levinneisyyskartta vuonna 2022 vasemmalla. Punaisella esitetyllä alueella on tehty paljon ahmahavaintoja ja vastaavasti vihreällä esitetyllä alueella petohavaintoja on tehty vähän (Luonnonvarakeskus 2023c). Oikealla esitetty kaikki riistakolmiot (harmaat kolmiot) sekä kolmiot (punaiset pallot), joilla ahman ylitysjälkiä todettiin keväältäven 2023 laskennassa (Kojola ym. 2023).

7.3 Kajaani selvitysalue

Ahman suojelukeinona on alueellinen suojelu (Natura 2000 SAC-alueet). Selvitysalueella lähimpien Natura 2000- alueiden suojeluperusteina ei ole tietolomakkeiden mukaan ahma.

Hanketta varten tehtiin lumijälkilaskenta maaliskuussa 2024 lumiseen aikaan kulkien maastossa hiihtämällä ennakkoon suunnitelluilla kolmella riistakolmiolla, joiden jokaisen sivun pituus on 4 kilometriä. Jokaisen lumijälkilaskentakolmioreitin pituus oli siten vähintään 12 kilometriä. Riistakolmiot sijoitettiin karttatarkastelun perusteella siten, että ne kattavat mahdollisimman laajan osan tutkittavasta alueesta. Maaston olosuhteiden, erityisesti runsaiden ojien, turvetuotantoalueiden ja talousmetsäalueiden tiheiden taimikoiden vuoksi, laskentalinjoja sovellettiin maastossa niin, että linjat olivat kuljettavissa hiihtäen. Lumijälkilaskennoissa tehtiin viisi ahmajälkihavaintoa selvitysalueelta ja selvitysalueen ulkopuolelta sen rajojen tuntumasta.

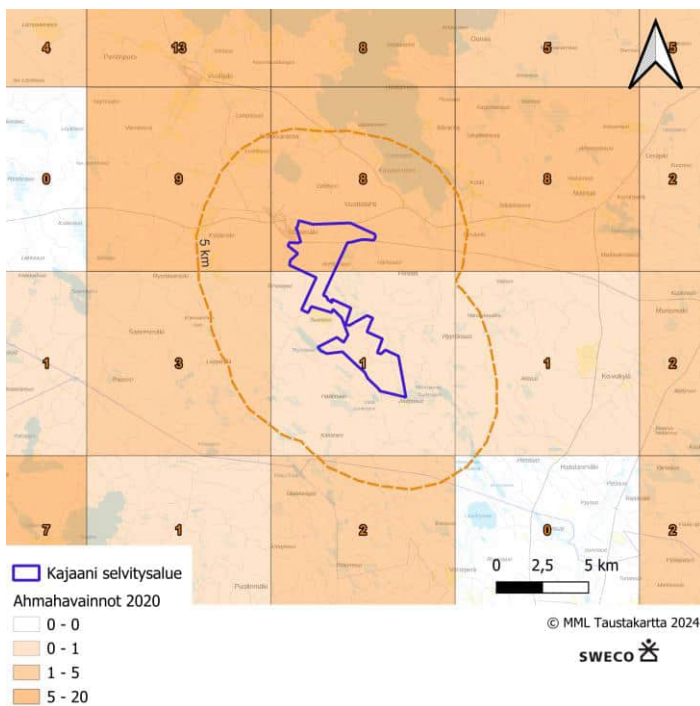
Lumijälkilaskennoissa havaittiin runsaasti metsäjäniksen ja hirven jälkiä. Tämä voi indikoida todennäköisesti myös siitä, että alueella on myös ahmalle sopivaa ravintoa saatavilla (Sweco Finland Oy 2024).

Suurpetojen esiintymistietoja saatiin myös Vuolijoen riistanhoitoyhdistyksen edustajien riistakyselystä vuoden 2024 lokakuun aikana. Kyselyn vastausten perusteella Vuolijoen riistanhoitoyhdistyksen alueella on tehty ahmahavaintoja ja ne on dokumentoitu Luonnonvarakeskuksen ylläpitämään Tassu-suurpetohavaintojärjestelmään. Selvitysalueella käytetään hirvieläinten ja pienriistan metsästykseen.

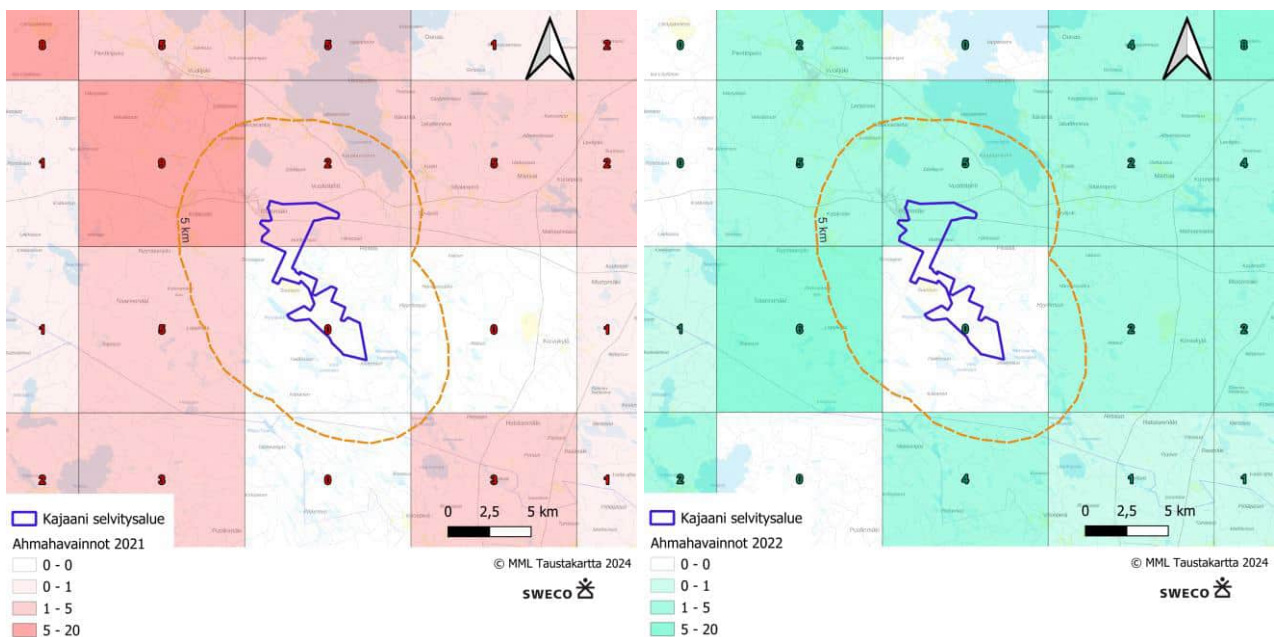
Suomen lajitietokeskuksesta tilattiin selvitysalueen lähiympäristöstä (10 kilomerin säteellä) tietokantatietoja suurpetojen tunnetuista esiintymispaikoista selvitysalueelta (havaintoaika 01.01.2020-04.10.2024). Ahmasta ei ole tehty yhtään havaintoa selvitysalueen lähiympäristöstä. (Suomen Lajitietokeskus 2024)

Koska ahmasta ei ole saatavilla reviiritietoja, ahman aikaisempaa esiintymistä alueella tarkasteltiin Luonnonvarakeskuksen vuosien 2020–2022 Tassu-havaintojen pohjalta. Luonnonvarakeskuksen avoimen datan portaaliin on saatavilla suurpetojen vuosien 2017–2022 aikana tehdyt Tassu-havainnot karkeistetuilla 10 km x 10 km ruudukoilla. Tassuun tallennettu havaintoaineisto koostuu mistä tahansa suurpetoihin liittyvästä havaintomateriaalista. Suurin osa havainnoista on näkö- tai jälkihavaintoja, mutta myös riistakamera-, uloste- ja haaskahavaintoja on runsaasti. Tämän aineiston suurpetohavainnot antavat hyvän kuvan yleisestä suurpetojen levinneisyydestä. Tarkempaan analysointiin kannan koosta tai eläinten liikkeistä aineiston antama informaatio ei ole riittävä. Havaintoja tehdään pääasiassa siellä, missä ihmiset liikkuvat tai siellä, missä ihmiset ja eläimet kohtaavat. (Luonnonvarakeskus 2024c) Luonnonvarakeskuksen antaman suullisen ohjeistuksen mukaisesti suurpetojen, kuten ahman, havaintojen ja reviirien tarkastetulla otetaan huomioon edellisen viiden vuoden havaintoaineistot, jonka vuoksi tässä selvityksessä aineistosta käsitellään ainoastaan vuoden 2020–2022 havainnot. Vuoden 2023 Tassu-havaintoja ei ole saatavilla (tarkastettu 14.11.2024).

Luonnonvarakeskuksen avoimen datan portaalissa 10 km x 10 km -ruutujen suurpetohavaintoaineistosta nähdään, että vuosien 2020–2022 aikana selvitysalueen ympäristöstä on tehty muutamia ahmahavaintoja, jotka painottuvat enemmän selvitysalueen pohjoispuolelle. Vuosien 2020–2022 aikana siltä karkeistetulta ruudulta, johon suurin piirtein kuuluu selvitysalueen pohjoisosa (uusi suunnittelualaue), on tehty vuosittain kahdeksan, kaksi ja viisi ahmahavaintoa. Siltä karkeistetulta ruudulta, johon kuuluu selvitysalueen eteläosa (vanha suunnittelualaue), on tehty vain yksi ahmahavainto vuonna 2020. (Kuva 24, Kuva 25).

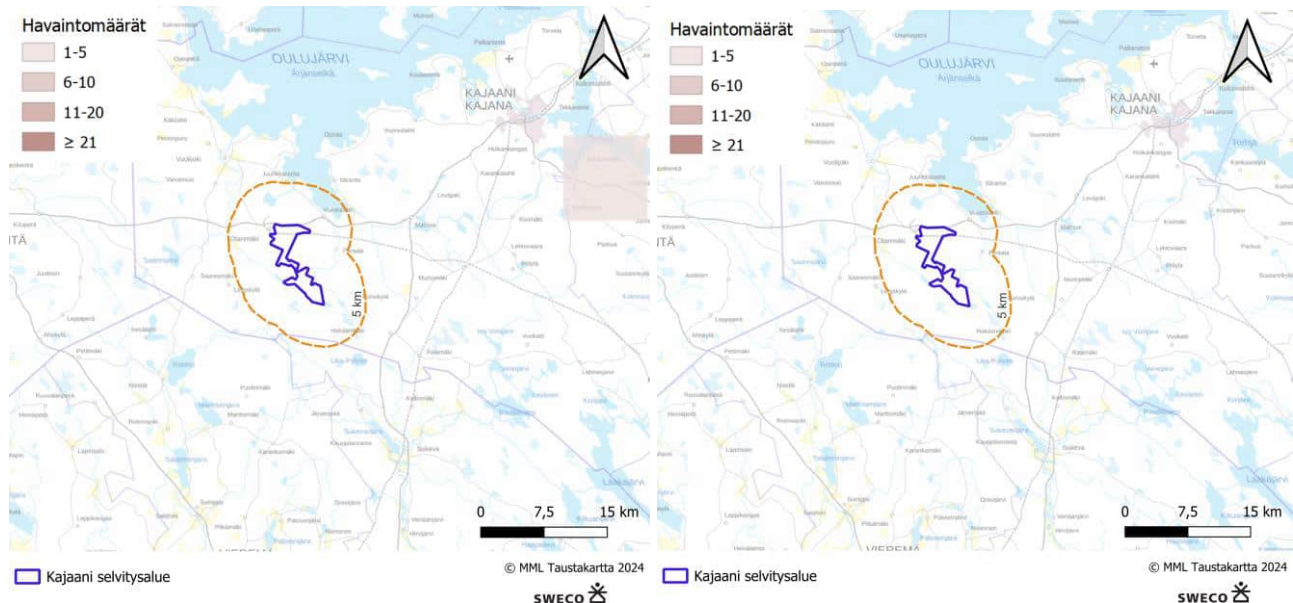

Kuva 24. Luonnonvarakeskuksen avoimen datan portaalin havaintoaineistot ja ahmahavaintojen lukumäärä 10 km x 10 km ruuduilla (Luonnonvarakeskus 2024c). Kuvassa esitetään vuoden 2020 Tassu-havainnot.

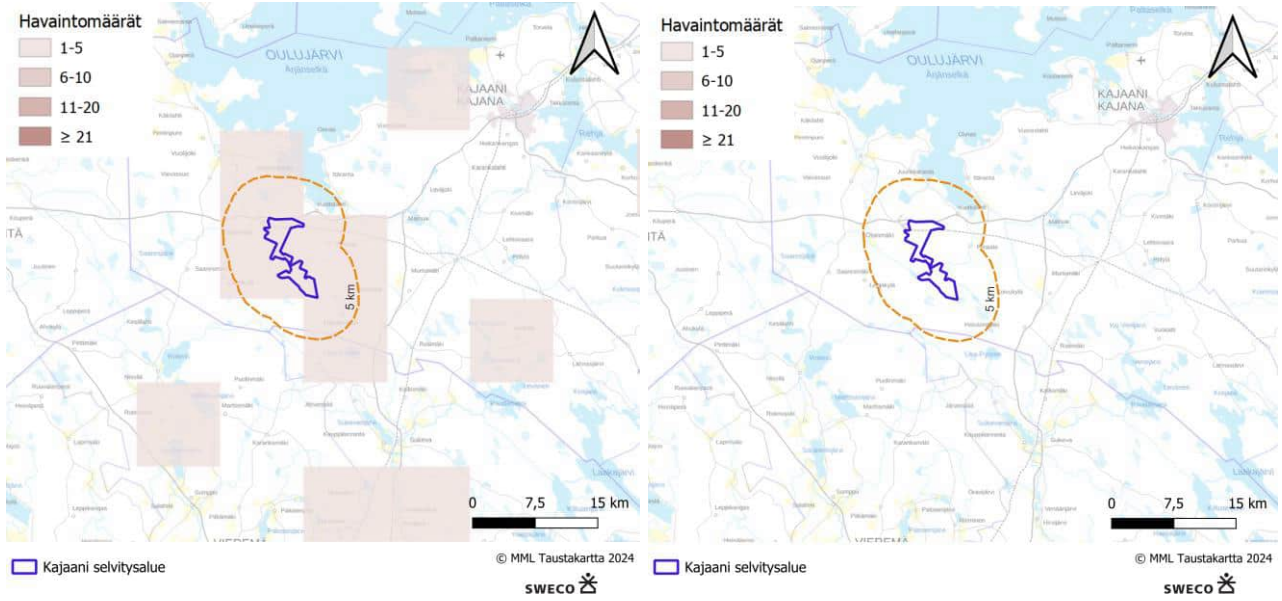
Kuva 25. Luonnonvarakeskuksen avoimen datan portaalin havaintoaineistot ja ahmahavaintojen lukumäärä 10 km x 10 km ruuduilla (Luonnonvarakeskus 2024c). Kuvissa esitetään vuosien 2021 (vasemmalla) ja 2022 (oikealla) Tassu-havainnot.

Ahmahavaintoja tarkasteltiin myös Luonnonvaratieto -karttapalvelusta (30.08.2024 ja 22.11.2024), johon kirjataan Tassu- järjestelmään tehdyt havainnot 10 x 10 kilometrin ruuduilla (Luonnonvarakeskus 2024). Ahmasta oli tehty 30.08.2024 mennessä 1-5 havaintoa viimeisen kahden kuukauden aikana selvitysalueen itäpuolelle sijoittuvan karkeistetun ruutuun alueella noin 35 kilometrin päässä selvitysalueen rajauksesta. Luonnonvarakeskuksen havaintopalveluun ei ollut edellisen neljän kuukauden ajalta kirjattu yhtään ahman pentuehavaintoa selvitysalueen seudulta (Kuva 26).

Kuva 26. Luonnonvaratieto-palveluun kirjatut ahmahavainnot 10x10 km ruudulla viimeisen kahden kuukauden ajalta (vasemmalla) sekä ahman pentuehavainnot edellisen neljän kuukauden ajalta (oikealla). (Luonnonvarakeskus 2024, tieto haettu 30.08.2024)

Ahmasta on tehty 22.11.2024 mennessä yksi jälkihavainto viimeisen kahden kuukauden aikana siltä karkeistetulta ruudulta, johon selvitysalue suurimmalta osin kuuluu. Lisäksi ahmasta on tehty 1-4 havaintoa viimeisen kahden kuukauden aikana selvitysalueen itä- ja pohjoispuolelle sijoittuvien karkeistettujen ruutujen alueella. Luonnonvarakeskuksen havaintopalveluun ei ollut edellisen neljän kuukauden ajalta kirjattu yhtään ahman pentuehavaintoa selvitysalueen seudulta (Kuva 27).

Kuva 27. Luonnonvaratieto-palveluun kirjatut ahmahavainnot 10x10 km ruudulla viimeisen kahden kuukauden ajalta (vasemmalla) sekä ahman pentuehavainnot edellisen neljän kuukauden ajalta (oikealla). (Luonnonvarakeskus 2024, tieto haettu 22.11.2024)

8. Rakentamisen vaikutukset suurpetoihin

Monenlaisten tuotanto-, teollisuus- ja varastointilaitoshankkeiden vaikutuksista Pohjoismaiden eläimistöön on toistaiseksi hyvin vähän tutkimustietoa. Ihmisen aiheuttamat häiriöt voi aiheuttaa ekologiaa, käyttäytymiseen liittyviä sekä fysiologisia vaikutuksia eläimiin (Helldin ym. 2012). Ravintoketjun huipulla olevat petoeläimet ovat usein hyvin herkkiä ihmisen toiminnalle (Berger 2007).

Rakennushankkeen aiheuttamat vaikutukset suurpetoihin voidaan jakaa suoriin ja välillisiin vaikutuksiin alla olevan taulukon mukaisesti (Taulukko 2):

Taulukko 2. Rakennushankkeen aiheuttamat vaikutukset sekä niiden selitteet.

Vaikutus	Selitys
Häiriövaikutus	Rakentaminen aiheuttaa ympäristössä suoria häiriöitä melun ja alueella lisääntyvän ihmistoiminnan vaikutuksesta. Petoeläimet pyrkivät välttämään alueita, joilla on merkittävästi ihmistoimintaa. Lisäksi häiriövaikutus voi karkottaa alueelta petojen saalislajeja, mikä aiheuttaa epäsuoran haittavaikutuksen petoille. Ihmisten aiheuttamat häiriöt, kuten rakennustoiminta, liikenne ja muu ihmisten läsnäolo, voivat vaikuttaa petoeläinten käyttäytymiseen ja elinympäristön valintaan. Rakentamisen aikainen häiriö on väliaikaista.
Elinympäristön menetys ja pirstaloituminen	Rakentaminen johtaa usein elinympäristön menetykseen tai muutokseen, mikä vaikuttaa nisäkkäiden elintiloihin ja voi aiheuttaa populaatioiden pirstoutumista.
Saaliseläinten väheneminen	Elinympäristön muutokset voivat vaikuttaa saaliseläinten populaatioihin, mikä voi välillisesti vaikuttaa petoeläimiin, jotka riippuvat näistä saaliseläimistä ravinnokseen.
Liikkumisen rajoittuminen	Rakennushankkeet ja niihin liittyvät infrastruktuurit, erityisesti aidat, voivat rajoittaa nisäkkäiden liikkumista ja vaellusreittejä, mikä voi haitata populaatioiden luontaista sekoittumista ja siten geneettistä vaihtelua.
Saalistus- ja käyttäytymismuutokset	Elinympäristön ja saaliseläinten saatavuuden muutokset voivat pakottaa petoeläimiä muuttamaan saalistuskäyttäytymistään ja etsimään uusia alueita ravinnon hankkimiseksi.

Rakennushankkeen akuutti häirintävaikutus on todennäköisesti voimakkainta rakentamisen ja mahdollisesti myös toiminnan lopettamiseen liittyvän purkamisen aikana, jolloin työkoneiden sekä ihmisten äänet karkottavat alueelta etenkin arkoja lajeja. Tuotanto-, teollisuus- ja varastointilaitosten rakentamisen aikaiset vaikutukset vastaavat kuitenkin pitkälti muun infrastruktuurin, kuten teiden rakentamista tai metsätaloutta, mitä suunnittelualueella nykyiselläänkin harjoitetaan. Häiriövaikutus on tilapäinen.

Merkittävin pitkäaikainen häiriövaikutus liittyy suurimmalta osin elinympäristön pirstoutumiseen ja häviämiseen rakennettavalta alueelta. Mahdollisesta rakennetun alueen aitaamisesta aiheutuu eläimistölle konkreettinen estevaikutus, jolloin alueella liikkuminen rajoittuu merkittävästi. Suurempien alueiden välillä viherkäytävien säilyttäminen vähentää estevaikutuksen syntymistä ympäristössä. Elinympäristöjen muutoksen vaikutuksen merkittävyys riippuu siitä, onko kyseessä suden elinkierron kannalta merkittävä paikka kuten lisääntymiseen, levähtämiseen tai ruokailuun käytettävä alue vai reviirin muu osa.

Rakentamisen jälkeen sudet voivat välttää pesimistä sen läheisyydessä. Etenkin suden pesäpaikanvalinnassa tärkeimpänä tekijänä on havaittu olevan etäisyys ihmisen muuttamiin ympäristöihin (Kaartinen ym. 2010, Theuerkauf ym. 2003). Mahdollinen tuotanto- tai teollisuuslaitoksen käytön aikainen melu voi myös vaikuttaa joihinkin eläimiin niin, että sen lähialueet eivät kelpaa rakentamisvaiheen jälkeen niiden elinympäristöiksi. Myös karhujen kohdalla on huomattu, että karhu valitsee pesäpaikan mahdollisuuksien mukaan kauas ihmistoiminnasta (Swenson ym. 1996). Lähempänä ihmistoimintaa karhu valikoi pesäpaikkansa vaikeakulkuisesta maastosta (Sahlén ym. 2011). Suomalaistutkimuksissa on havaittu, että sudet välttelevät rakennuksia ja isoja teitä reviirin sisällä liikkeessään (Kaartinen ym. 2005), mutta pieniä ja rauhallisia metsäautoteitä ja uria sudet voivat hyödyntää siirtyessään paikasta toiseen (Bojarska ym. 2017; Gurarie ym. 2011), jolloin rakentamisen yhteydessä kunnostetuilla, pienillä metsäautoteillä ja avoimna pidettävillä sähkönsiirtolinjoilla saattaa olla jopa hyödyllinen vaikutus susien liikkumiseen alueella. Kuitenkin teiden rakentamisen myötä lisääntynyt liikenne ja ihmistoiminta voivat lisätä suden riskiä joutua liikenneonnettomuuteen tai salametsästetyksi (Costa ym. 2017). Rakennettavan laitoksen alue voi toimintansa aikana muuttaa susien reviirin käyttöä, elinympäristön valintaa sekä saaliseläinten saatavuutta, jolloin hanke voi välillisesti vaikuttaa myös susien lisääntymismenestykseen (Álvares ym. 2017), jos sudet siirtyvät pesimään epäedullisemmille alueille hankkeen häirintävaikutuksen seurauksena tai niiden saaliseläimet kaikkoavat alueelta ihmisvaikutuksen ja elinympäristön pirstoutumisen myötä. Karhu on tutkimusten perusteella sutta arempi, sillä karhut välttelevät asutusta ja suuria teitä kilometrin säteellä (Nellemann ym. 2007). Lisäksi karhujen määrän on huomattu laskevan alueilla, joilla on mökkiasutusta sekä metsäautoteitä (Elgmork 1988; 1994).

Karhuun, ilvekseen tai ahmaan kohdistuvien vaikutusten arvioidaan olevan saman suuntaisia kuin susilla, sillä kaikki suurpedot karttavat ihmistoimintaa sekä siitä aiheutuvaa häiriötä.

8.1 Vaikutukset Kajaanin selvitysalueen suurpetoihin

Rakennushankkeen todennäköisimmät häirintävaikutukset aiheutuvat rakentamisen aikaisesta lisääntyvästä ihmistoiminnasta ympäristössä sekä hankkeen aiheuttamasta ympäristön pirstoutumisvaikutuksesta. Vaikutusten arvioinnissa tarkastellaan selvitysalueen sijaintia, pinta-alaa sekä mahdollisesta rakennushankkeesta aiheutuvien vaikutusten laajuutta. Näiden tekijöiden perusteella arvioidaan, kuinka merkittäviä vaikutukset ovat alueella elävien suurpetojen kannalta. Erityisesti huomioidaan, miten hanke voi

vaikuttaa suurpetojen elinympäristöön, ravinnon saantiin ja lisääntymismahdollisuuksiin, mikä on olennaista suurpetojen populaatioiden säilymisen kannalta.

Selvitysalue sijaitsee vakiintuneen Vuolijoki-Marttisen susireviirin keskiosan pohjoispuolella. Koko selvitysalue (1900 ha) kattaa Vuolijoki-Marttisen susireviiristä (104 853 ha) noin 1,8 %. Susireviirin keskiosiin sijoittuu Talaskankaan Natura-alue, jossa susi on taulukon 3.3. mukaisena muuna huomionarvoisena lajina. Vaikka selvitysalue sijaitsee vakiintuneella susireviirillä, voidaan arvioida, että suden todennäköisimmin käyttämät lisääntymis- ja levähdyspaikat sijaitsevat Talaskankaan Natura-alueella sen erämaisen ympäristön ja vähäisen ihmisvaikutuksen vuoksi. Selvitysalueella esiintyy laajasti ihmistoimintaa talousmetsän hakkuiden, turvetuotantoalueiden sekä aluetta halkovan tiestön osalta. Sudet käyttävät havaintojen perusteella selvitysalueen ympäristöä ravinnon hankintaan, sillä selvitysalueella esiintyy runsaasti hakkuuaukeita ja taimikkoja, jotka houkuttelevat alueelle hirviä. Kaartinen ym. (2010) mukaan susireviirien tärkeimmät alueet painottuvat reviirin keskiosiin varsinkin lajin lisääntymisaikaan keväällä ja alkukesästä sijoittuen yleensä mahdollisemman kauaksi ihmisasutuksesta. Yleensä lain määrittämiä lajin lisääntymis- tai levähdyspaikkoja eli suden osalta pesiä tai vaihtopesiä olisi mahdollista määrittää ja tutkia vain pannoitetun, lisääntyvän susiyskilön reviirinkäytön seurannan avulla. Koska alueelta ei ole pannoitetun susiyskilön ajankohtaista dataa, ei voida täysin poissulkea vaihtoehtoa, etteikö suden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja voisi sijaita selvitysalueella tai sen vaikutusalueella nykypäivänä.

Luonnonvaratieto-karttapalvelun mukaan selvitysalueelta on tehty kohtalaisesti havaintoja susista. Havaintoja on tehty tasaisesti myös selvitysalueen ympärillä, eivätkä havainnot painotu ainoastaan selvitysalueen läheisyyteen. Sudesta tehtiin myös lumijälkilaskennassa kolme jälkihavaintoa. Kuten jo edellä todettiin, selvitysalueen ei nähdä soveltuvan sudelle sopivaksi lisääntymis- tai levähdyspaikaksi, sillä alue on laajan metsätalousvaikutuksen lisäksi melko ihmisvaikutteinen selvitysalueen pohjoispuolella sijaitsevan Kokkolantien liikenteen ja seudulla esiintyvän asutuksen perusteella. Selvitysalueen yleisilmettä dominoivat erittäin runsaat ojitukset, nuoret talousmetsät ja rämeiköt. Metsät ovat Luonnonvarakeskuksen kartta-aineistojen mukaan pääosin kuivahkoja tai tuoreita kankaita. Luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kohteita on selvitysalueella hyvin vähän. Puusto on pääosin hyvin nuorta, ja vanhempia metsiä ei pieniä laikkuja ja yksittäisiä puita lukuun ottamatta juuri ole. Selvitysalueen läpi kulkee voimalinja, junarata sekä useita metsäautoteitä. Metsäalueiden arvioidaan olevan liian pirstoutuneita ja pienialaisia, että ne voisivat soveltua suden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi.

Karhun, ilveksen tai ahman reviirirajoja ei tunneta, minkä vuoksi vaikutusten arviointi perustuu lajien levinneisyyskarttoihin, alueella tehtyihin havaintoihin sekä arvioon alueen soveltuvuudesta lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkaympäristöksi. Karhun levinneisyys Suomessa painottuu Keski- ja Itä-Suomeen. Selvitysalueen läheisyydestä on tehty karhuista muutamia havaintoja, ja Luonnonvarakeskuksen havaintopalveluun kirjatut runsaammat karhuhavainnot sijaitsevat noin 30 kilometrin päässä selvitysalueen rajauksesta. Karhusta ei ole tehty selvitysalueen lähiseudulla pentuehavaintoja. Kajaanin kaupungin alueella

(johon selvitysalue kuuluu) on edellisen viiden vuoden aikana kaadettu vain vuonna 2019 yksi uroskarhu ja vuonna 2020 yksi naaraskarhu. Karhujen kaatopaikat jäävät selvitysalueesta kymmeniä kilometrejä itään päin. Näin ollen voidaan päätellä, että alueella ei esiinny elinvoimaista karhukantaa, eikä selvitysalue kuulu karhun elinpiiriin alueelle. Selvitysalueen ei nähdä myöskään soveltuvan karhun lisääntymis- ja levähdyspaikan alueeksi, alueen runsaan ihmisvaikutteisuuden ja metsäalueiden pirstoutuneisuuden vuoksi.

Ilveksestä on tehty alueella tasaisesti havaintoja vuosien 2020–2022 aikana, mutta myös vuoden 2024 tarkastettujen Tassu-havaintojen perusteella. Ilveksestä tehtiin myös lumijälkilaskennassa seitsemän jälkihavaintoa. Näiden havaintojen perusteella voidaan arvioida selvitysalueen ja sen ympäristön kuuluvan ilveksen laajan elinpiiriin alueelle. Ilveksen elinpiiriin voi sisältyä niin metsiä, peltoja, vesistöjä ja asutusta kuin muitakin maankäyttömuotoja. Ilveksen pesäpaikka sijaitsee tyypillisesti mahdollisimman kaukana ihmisen aiheuttamasta häiriöstä sekä usein vaikeakulkuisessa maastossa, esimerkiksi louhikko- tai mäkimaa- maastossa. Selvitysalueella ei ole maastokartan ja rinnevarjostuksen mukaan jyrkempiä maastonmuotoja (Paikkatietoikkuna 2024). Tutkimusten mukaan ilves näyttäisi kuitenkin välttävän tiheämpää asutusta, ja pitävän etäisyyttä sekä asutukseen että vilkkaammin liikennöityihin teihin. Selvitysalueen lähistöllä esiintyy ihmisvaikutusta sekä pohjoispuolella sijaitsee Kokkolantie ja junarata. Lisäksi tiheästi ojitettujen metsäalueiden arvioidaan olevan myös ilveksen pesäpaikoiksi soveltumattomia ympäristöjä, sillä puusto on hyvin nuorta. Näin ollen selvitysalue arvioidaan kuuluvan ilveksen laajan elinpiiriin alueelle, mutta sen ei katsota soveltuvan ilveksen lisääntymis- tai levähdyspaikaksi.

Ahman levinneisyys painottuu karhun tavoin itäiseen Suomeen, eikä selvitysalueen läheisyydessä ole ahman suojeluperusteena olevia Natura 2000-alueita. Selvitysalueelta on tehty ahmasta vähäisiä havaintoja vuosien 2020–2024 aikana. Ahmasta on tehty 22.11.2024 mennessä yksi jälkihavainto viimeisen kahden kuukauden aikana siltä karkeistetulta ruudulta, johon selvitysalue suurimmalta osin kuuluu. Lisäksi ahmasta on tehty 1-4 havaintoa viimeisen kahden kuukauden aikana selvitysalueen itä- ja pohjoispuolelle sijoittuvien karkeistettujen ruutujen alueella. Ahmasta ei ole tehty selvitysalueelta pentuehavaintoja. Ahmasta tehtiin myös lumijälkilaskennassa viisi jälkihavaintoa. Lähimmät Natura 2000-alueet, joiden suojeluperusteena on ahma, sijaitsevat noin 30-80 kilometrin päässä selvitysalueelta. Näin ollen voidaan päätellä, että selvitysalue kuuluu ahman laajan elinpiiriin alueelle, mutta sen ei katsota ihmisvaikutuksen vuoksi soveltuvan ahman lisääntymis- tai levähdyspaikaksi.

Vaikka selvitysalueella ei arvioida esiintyvän suurpetojen lisääntymis- tai levähdyspaikkoja, tuotanto-, teollisuus- ja varastointilaitosten alueet lähtökohtaisesti aidataan, jolloin selvitysalue pirstoo ja muuttaa täysin aidatun alueen rakennetuksi ympäristöksi. Ympäristön pirstoutuminen vaikuttaa epäsuorasti alueella elävien suurpetojen saaliseläinten, kuten hirvieläinten ja metsäjäniksen, esiintymiseen. Tämä vaikutus voi olla merkittävä, erityisesti jos rakennetut alueet eivät enää toimi ravinnonhankinta-alueina esimerkiksi aitaamisen tai elinympäristön menetyksen vuoksi.

Selvitysalueella toteutettavalla rakennushankkeella voi olla vähäisiä vaikutuksia suurpedoille alueen teollisen rakentamisen ja aitaamisen seurauksena, mikäli alue on aiemmin toiminut jonkin lajin saalistusalueena. Tarkasteltujen viiden viime vuoden suurpetohavaintojen ja lumijälkilaskennan perusteella alueen merkitys näyttäisi kuitenkin olevan suhteellisen vähäinen suurpetojen kannalta ja todennäköisesti reviirien kannalta merkittävimmät saalistusalueet kunkin suurpedon osalta sijoittunevat etäämmälle selvitysalueesta.

Rakentamisen aikaisia vaikutuksia voidaan lieventää, kun rakentaminen aloitetaan suden ja ilveksen lisääntymisen kannalta herkän ajan (huhti-heinäkuun) ulkopuolella. Karhu ja ahma synnyttävät tammi-helmikuussa, jolloin syksyllä rakentamisen aloitettua lajeilla on mahdollisuus valikoida pesäpaikka kauemmas ihmistoiminnan vaikutuksesta. Toiminnan jälkeiset vaikutukset suurpetoihin vastaavat rakentamisen aikaisia vaikutuksia ja ne arvioidaan myös vähäisiksi, etenkin jos purkutyöt aloitetaan rakentamistöiden mukaisesti huhtikuun-heinäkuun ulkopuolella.

9. Yhteisvaikutukset

Selvitysalueen läheisyydessä on esiselvitys- ja luvitusvaiheessa olevia useita tuulivoimahankkeita. Katajamäen vireillä oleva tuulivoimahanke sijaitsee Kajaanin selvitysalueen kaakkoispuolisella rajalla. Luolakankaan tuulivoimahanke (YVA-menettely valmis) sijaitsee noin kahden km etäisyydellä selvitysalueen länsipuolella. Näistä etenkin Katajamäen tuulivoimapuiston alue sijoittuu tunnistettujen ekologisten yhteyskäytävien (valtakunnallinen, maakunnallinen) alueelle (Ramboll, 2024). Mikäli kaikki suunnittelualueen lähistöllä sijaitsevat tuulivoimahankkeet toteutuvat täysimittaisina, alueen häiriövaikutus kasvaa merkittävästi. Yhteisvaikutusten arviointiin tulee selvitysalueella mahdollisesti toteutettavassa rakennushankkeessa kiinnittää erityistä huomiota.

Metsät sekä selvitysalueella, että yleisesti koko seudulla ovat laajasti metsätalouskäytössä, mikä tekee Kajaanin selvitysalueesta ympäristöllisesti melko pirstaloituneen. Tämä pirstaloituminen voi heikentää laajojen yhtenäisten elinympäristöjen merkitystä alueen eläimistöille, mukaan lukien sudelle. Tuotanto-, teollisuus- ja varastointilaitosten alueet muuttavat ympäristön rakennetuksi ja aidatuksi alueeksi, joten on tärkeää huomioida, että laajamittainen metsätalous ja maankäyttö yhdessä tuotanto-, teollisuus- ja varastointilaitoshankkeiden kanssa edistävät pirstaloitumista ja aitaaminen vaikuttaa siihen, miten eläimet pääsevät liikkumaan alueilla. Aitarakenteet yhdessä muiden maankäyttöä muokanneiden tekijöiden kanssa voi aiheuttaa merkittäviäkin lisäyksiä matkoissa lajien ekologian kannalta merkittävien ympäristöjen välillä. Etenkin lisääntymisaikana kuljettavien etäisyyksien ja niihin kuluvan energian kasvulla voi olla lajeille merkittäviäkin vaikutuksia jälkeläismenestykseen. Tämä pirstaloituminen voi epäsuorasti vaikuttaa myös suden ravinnonhankinta-alueisiin sekä elinympäristön laatuun.

10. Yhteenveto ja johtopäätökset

Luonnonsuojelulain 78 §:n mukaan susi (poronhoitoalueen ulkopuolella), karhu ja ilves kuuluvat tiukkaa suojelua edellyttäviin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) eläinlajeihin, joiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Ahma kuuluu luontodirektiivin liitteen II määrittämiin eläinlajeihin, joiden suotuisa suojelutaso on pyrittävä säilyttämään tai palauttamaan. Suojelukeinona ahman kohdalla toimii alueellinen suojelu (Natura 2000 -alueet).

Kajaanin selvitysalue on pääosin kasvillisuudeltaan pirstoutunutta ja talouskäytössä olevaa, ikärakenteeltaan nuorta kangasmetsää sekä ojitettua suota. Iäkkäitä metsälohkoja on säästynyt jonkin verran, mutta luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia metsiä on kokonaisuutena niukasti.

Selvitysalueella lähin Natura-alue, luontotyyppiperusteisesti (SAC) ja lintudirektiivin perusteella suojeltu (SPA) Talaskankaan alue (FI1200901), pinta-alaltaan 4910 hehtaarin kokoinen alue, sijaitsee noin yhden kilometrin päässä selvitysalueesta lounaaseen päin. Selvitysalueesta noin yhden kilometrin päässä luoteeseen sijaitsee Natura-alue Otanneva (FI1200921, SAC). Selvitysalueesta noin kahdeksan kilometrin päässä koilliseen puolestaan sijaitsee Natura-alue Karppisensuo - Salinsuo – Joutensuo (FI1200922, SAC).

Selvitysalue sijaitsee vakiintuneen Vuolijoki-Marttisen susireviirin keskiosan pohjoispuolella. Koko selvitysalue (1900 ha) kattaa Vuolijoki-Marttisen susireviiristä (104 853 ha) noin 1,8 %. Susireviirin keskiosiin sijoittuu Talaskankaan Natura-alue, jossa susi on taulukon 3.3. mukaisena muuna huomionarvoisena lajina. Luonnonvaratieto-karttapalvelun mukaan selvitysalueelta on tehty kohtalaisesti havaintoja susista. Havaintoja on tehty tasaisesti myös selvitysalueen ympärillä, eivätkä havainnot painotu ainoastaan selvitysalueen läheisyyteen. Vaikka selvitysalue sijaitsee vakiintuneella susireviirillä, voidaan arvioida, että suden todennäköisimmin käyttämät lisääntymis- ja levähdyspaikat sijaitsevat Talaskankaan Natura-alueella sen erämaisen ympäristön ja vähäisen ihmisvaikutuksen vuoksi. Selvitysalueella esiintyy laajasti ihmistoimintaa talousmetsän hakkuiden, turvetuotantoalueiden sekä aluetta halkovan tiestön osalta. Sudet käyttävät havaintojen perusteella selvitysalueen ympäristöä ravinnon hankintaan, sillä selvitysalueella esiintyy runsaasti hakkuuaukeita ja taimikkoja, jotka houkuttelevat alueelle hirviä. Lain määrittämiä suden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja olisi mahdollista tutkia vain pannoitetulla, lisääntyvällä susiyksilöllä. Näin ollen ei voida täysin poissulkea vaihtoehtoa, etteikö suden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja voisi sijaita suunnittelualueella tai sen vaikutusalueella nykypäivänä. Tämän on kuitenkin epätodennäköistä, kun otetaan huomioon se, että susireviirien tärkeimmät alueet painottuvat varsinkin lajin lisääntymisaikaan keväällä ja alkukesästä yleensä mahdollisemman kauaksi ihmisasutuksesta. Selvitysalueella toteutettavan rakennushankkeen vaikutukset sudelle arvioidaan kokonaisuudessaan vähäisiksi, etenkin jos rakennustyöt aloitetaan suden lisääntymisen kannalta kriittisimmän ajanjakson (huhtikuu–heinäkuu) ulkopuolella.

Karhun, ilveksen tai ahman reviirirajoja ei tunneta, jonka vuoksi vaikutusten arviointi perustuu lajien levinneisyyskarttoihin sekä alueella tehtyihin havaintoihin. Luonnonvaratieto-palveluun on merkitty muutamia havaintoja karhusta, ilveksestä ja ahmasta. Selvitysalueella ei ole karhulle tärkeitä elinympäristöjä, vanhoja kuusikkokorpia tai lehtoja. Suomessa Natura 2000-alueet, joiden suojeluperusteena on ahma, painottuvat itään ja pohjoiseen. Lähin Natura 2000-alue, jonka suojeluperusteena on ahma, sijaitsee noin 30 kilometrin päässä selvitysalueelta. Selvitysalue on rinnevarjostuksen mukaan ympäristöltään hyvin tasainen, jonka vuoksi voidaan pitää todennäköisenä, ettei alueella sijaitse maastonpiirteiden vuoksi ilvekselle soveltuvia lisääntymispaikkoja. Näiden tietojen pohjalta voidaan arvioida, että selvitysalueella toteutettavalla tuotanto-, teollisuus- tai varastointilaitoshankkeella on korkeintaan vähäisiä vaikutuksia karhun, ahman ja ilveksen osalta.

Kajaanin selvitysalueelle mahdollisesti rakennettavan tuotanto-, teollisuus- tai varastointilaitoksen heikentävät vaikutukset suurpetoihin arvioidaan kokonaisuutena vähäiseksi, kun noudatetaan ehdotettuja lieventäviä toimenpiteitä. Rakennushankkeesta aiheutuvien vaikutusten lieventävänä toimenpiteenä ehdotetaan raivaustöiden, palvelinkeskusten ja muun siihen liittyvän infrastruktuurin rakennustyöt aloitettavan suden ja ilveksen lisääntymisen kannalta herkän ajan (huhti-heinäkuun) ulkopuolella. Karhu ja ahma synnyttävät tammi-helmikuussa, jolloin syksyllä rakentamisen aloitettua lajeilla on mahdollisuus valikoida pesäpaikka kauemmas ihmistoiminnan vaikutuksesta. Toiminnan jälkeiset vaikutukset suurpetoihin vastaavat rakentamisen aikaisia vaikutuksia ja ne arvioidaan myös vähäisiksi, etenkin jos purkutyöt aloitetaan rakentamistöiden mukaisesti huhtikuun-heinäkuun ulkopuolella.

Lähteet

Álvares, F., Rio-Maior, H., Roque, S., Nakamura, M., & Petrucci-Fonseca, F. 2017. Ecological response of breeding wolves to wind farms: Insights from two case studies in Portugal. *Wildlife and wind farms: Conflicts and solutions*, 1, 225-227.

Aronsson, M. 2017. O Neighbour, Where Art Thou? Spatial and social dynamics in wolverine and lynx from individual space use to population distribution. Väitöskirja, SLU, Uppsala.

Berger J. 2007. Fear, human shields and the redistribution of prey and predators in protected areas. *Biology Letters* 3:620–623

Bojarska, K., Kwiatkowska, M., Skórka, P., Gula, R., Theuerkauf, J., & Okarma, H. (2017). Anthropogenic environmental traps: Where do wolves kill their prey in a commercial forest? *Forest Ecology and Management*, 397, 117-125.

Costa, F., Paula, J., Petrucci-Fonseca F. & Álvares, F. 2017. The Indirect Impacts of Wind Farms on Terrestrial Mammals: Insights from the Disturbance and Exclusion Effects on Wolves (*Canis lupus*).

EEA (European Environment Agency). 2024. Natura 2000 Viewer. <https://natura2000.eea.europa.eu/> Luettu 17.10.2024.

Elgmork, K., 1988. Reappraisal of the brown bear status in Norway. *Biological Conservation* 46, 163–168.

Elgmork, K. 1994. The decline of a brown bear *Ursus arctos* L population in central south Norway. *Biological Conservation* 69, 123–129.

Gurarie, E., Suutarinen, J., Kojola, I. & Ovaskainen, O. 2011. Summer movements, predation and habitat use of wolves in human modified boreal forests. *Oecologia* 165: 891-903.

Herrero, A., Mäntyniemi, S., Helle, I., Holmala, K. & Valtonen M. 2024. Ilveskanta Suomessa 2024. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 45/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 22 s.

Helldin, J. O., Jung, J., Neumann, W., Olsson, M., Skarin, A. ja Widemo, F. 2012. The impacts of wind power on terrestrial mammals. Naturvardsverket, Swedish Environmental Protection Agency, Report 6510: 1-51.

Heikkinen, S., Kojola, I., Mäntyniemi, S., Holmala, K & Härkälä, A. 2020a. Susikanta Suomessa maaliskuussa 2020. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 37/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 97 s.

Heikkinen, S., Valtonen, M., Härkälä, A., Helle, I. Mäntyniemi, S. & Kojola, I. 2021. Susikanta Suomessa maaliskuussa 2021. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 39/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 114 s

Heikkinen, S., Valtonen, M., Härkälä, A., Johansson, H., Harmoinen, J., Helle, I., Mäntyniemi, S. & Kojola, I. 2022. Susikanta Suomessa maaliskuussa 2022. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 59/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 139 s.

- Heikkinen, S., Valtonen, M., Johansson, H., Helle, I., Herrero, A., Mäntyniemi, S. & Kojola, I. 2023a. Susikanta Suomessa maaliskuussa 2023. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 70/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 120 s.
- Heikkinen, S., Valtonen, M., Johansson, H., Helle, I., Härkölä, A., Mäntyniemi, S. & Kojola, I. 2024a. Susikanta Suomessa maaliskuussa 2024. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 54/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 41 s.
- Heikkinen, S., Kojola, I., Mäntyniemi, S. 2020b. Karhukanta Suomessa 2019. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 26/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 15 s.
- Heikkinen, S., Kojola, I., Mäntyniemi, S. 2023b. Karhukanta Suomessa 2022. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 23/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 16 s.
- Heikkinen, S., Kojola, I. & Mäntyniemi, S. 2024b. Karhukanta Suomessa 2023. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 19/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 17 s.
- Holmala K. 2017: Ilves. – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 35–39. Suomen ympäristö 1/2017.
- Holmala, Katja. 2018. Ilves. Metsäkustannus.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kaartinen, S., Kojola, I. ja Colpaert, A. 2005. Finnish wolves avoid roads and settlements. 42: 523-532.
- Kaartinen, S., Luoto, M., & Kojola, I. 2010. Selection of den sites by wolves in boreal forests in Finland. Journal of Zoology. 281(2). 99–104.
- Koskela, A., Kojola, I., Aspi, J. & Hyvärinen, M. 2013a. The diet of breeding female wolverines (*Gulo gulo*) in two areas of Finland. Acta Theriologica 58: 199–204.
- Kojola, I., Heikkinen, S., Mäntyniemi, S. & Ollila, T. 2023. Ahmakanta Suomessa 2023. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 123/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 11 s.
- Kojola I. & Nieminen M. 2017a: Susi. – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 40–44. Suomen ympäristö 1/2017.
- Kojola I. & Nieminen M. 2017b: Karhu. – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 40–44. Suomen ympäristö 1/2017.
- Lansink, G.M., Esparza-Salas, R., Joensuu, M., Koskela, A., Bujnakova, D., Kleven, O., Flagstad, Ø., Ollila, T., Kojola, I., Aspi, J. & Kvist, L. 2020. Population genetics of the wolverine in Finland: the road to recovery? Conservation Genetics 21: 481–499.

Linnell, J.D., Andersen, R., Kvam, T., Andren, H., Liberg, O., Odden, J. & Moa, P.F. 2001. Home range size and choice of management strategy for lynx in Scandinavia. *Environmental management* 27(6): 869–879.

Luonnonvarakeskus 2023a. Karhun levinneisyyskartat. <https://www.luke.fi/fi/luonnonvaratieto/tiedetta-ja-tietoa/suurpedot/karhu/karhun-levinneisyyskartat>. Luettu 17.10.2024.

Luonnonvarakeskus 2023b. Ilveksen levinneisyyskartat. <https://www.luke.fi/fi/luonnonvaratieto/tiedetta-ja-tietoa/suurpedot/ilves/ilveksen-levinneisyyskartat>. Luettu 17.10.2024.

Luonnonvarakeskus 2023d. Ahman levinneisyyskartat. <https://www.luke.fi/fi/luonnonvaratieto/tiedetta-ja-tietoa/suurpedot/ahma/ahman-levinneisyyskartat>. Luettu 17.10.2024.

Luonnonvarakeskus 2024a. Luonnonvaratietopalvelu. <https://luonnonvaratieto.luke.fi/kartat?panel=suurpedot> Luettu 17.10.2024

Luonnonvarakeskus 2024b. Suurpetohavainnot tietovarantona. Tassu- suurpetohavaintojärjestelmän havaintolukumäärät vuosittain 10 x 10 km ruuduista Suurpetohavainnot tietovarantona - Tietoaaineisto - Luke open data portal. Luettu 17.10.2024

Luontoportti 2024. Ilves. <https://luontoportti.com/t/3187/ilves> Luettu 17.10.2024.

Maaseudun tulevaisuus 2013. Karhujen pannoitus ollaan lopettamassa. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/ef6985af-1b42-55f6-a22b-1df552973419> Luettu 9.8.2024

Maa- ja metsätalous (MMM) 2022. Suomen karhukannan hoitosuunnitelma. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 2022:11.

Marttunen M., Grönlund S., Hokkanen J., Jantunen J., Karjalainen T.P., Luodemäki S., Mustajoki J., Neste J., Saarikoski H., Vallius E., Vartia M., Vehmas A., Vienonen S. 2015. Hyviä käytäntöjä ympäristövaikutusten arvioinnissa - IMPERIA-hankkeen yhteenveto. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 39 I 2015.

May R., Landa A., van Dijk J., Linnell J.D.C. & Andersen R. 2006. Impact of infrastructure on habitat selection of wolverines (*Gulo gulo*). *Wildlife Biology* 12:285–295.

Metsävaratieto 2024. <https://app.karttaselain.fi/metsavara> Luettu 18.11.2024

Mikkonen N., Leikola N., Lahtinen A., Lehtomäki J., Halme P. 2018. Monimuotoisuudelle tärkeät metsäalueet Suomessa Puustoisten elinympäristöjen monimuotoisuusarvojen Zonation -analyysien loppuraportti. Suomen ympäristökeskuksen raportteja.

Moen, G.K., Støen, O.-G., Sahlén, V. & Swenson, J.e. 2012. Behaviour of solitary adult Scandinavian brown bears (*Ursus arctos*) when approached by humans on foot. *PLoS ONE*, 7, e31699.

Moilanen A., Pouzols F. M., Meller L., Veach V., Arponen A., Leppänen L., Kujala H. 2014. Spatial conservation planning methods and software. Version 4. User Manual.

Nellemann C., Stoen O.G., Kindberg J., Swenson J.E., Vistnes I., Ericsson G., Katajisto J., Kaltenborn B.P., Martin J. & Ordiz A. 2007. Terrain use by an expanding brown bear population in relation to age, recreational resorts and human settlements. *Biological Conservation* 138:157–165.

Persson, J., Wedholm, P. & Segerström P. 2010. Space use and territoriality of wolverines (*Gulo gulo*) in northern Scandinavia. *European Journal of Wildlife Research* 56: 49–57.

Pulliainen, E. & Rautiainen, L. 1999. Suurpetomme. Karhu, susi, ilves, ahma. Bear, wolf, wolverine, lynx in Northern Europe. *Artimedia*, Kajaani.

Ramboll, 2024. Kajaanin ekologinen verkosto, Ekologisen verkoston selvitys. Saatavilla: <https://www.kajaani.fi/uploads/2024/04/ef07b8ad-kajaanin-ekologinen-verkosto-raportti.pdf>

Riistakeskus 2024. Karhusaaliit.

https://riista.fi/metsastys/saalis seuranta/karhusaaliit/?_gl=1*c93xiv*_up*MQ..*_ga*OTYZNDcwNjUxLjE3MTAyMjY0Mzg.*_ga_CFR0WDKTCN*MTcxMDIyNjQzNy4xLjAuMTcxMDIyNjQzNy4wLjAuMA. Luettu 18.11.2024

Riistakeskus 2023. Karhun kannanhoidolliset poikkeusluvan myönnetty. <https://riista.fi/karhun-kannanhoidolliset-poikkeusluvat-myonnetty-2/> Luettu 18.11.2024.

Sidorovich, V., Schnitzler, A., Schnitzler, C. & Rotenko, I. 2017. Wolf denning behaviour in response to external disturbances and implications for pup survival. *Mammalian Biology*. 87. 89–92.

Suomen Lajitietokeskus, 2024. Linkki hakuun:

[https://urldefense.com/v3/https://pyha.laji.fi/request/26498?lang=fi;!!HBVxBjZwpQ!0MarmgFZJEFvQnWMYLxvtoSvzu0oM35gIEDLQXvMMGO5L2QLAXyicRSdRJum76KHJs-QGmerN-OjijMj1a2YLI\\$](https://urldefense.com/v3/https://pyha.laji.fi/request/26498?lang=fi;!!HBVxBjZwpQ!0MarmgFZJEFvQnWMYLxvtoSvzu0oM35gIEDLQXvMMGO5L2QLAXyicRSdRJum76KHJs-QGmerN-OjijMj1a2YLI$)

Sahlén E., Støen O-E. & Swenson J.E. 2011. Brown bear den site concealment in relation to human activity in Sweden. *Ursus* 22(2):152-158.

Swenson J.E., Heggberget T.M., Sandström P., Sandegren F., Wabakken P., Bjärvall A., Söderberg A., Franzén R., Linnell J.D.C. & Andersen R. 1996. Brunbjørnens arealbruk i forhold till menneskelig aktivitet [Brown bear area use in relation to human activity]. *NINA Oppdragsmelding* 416:1–20.

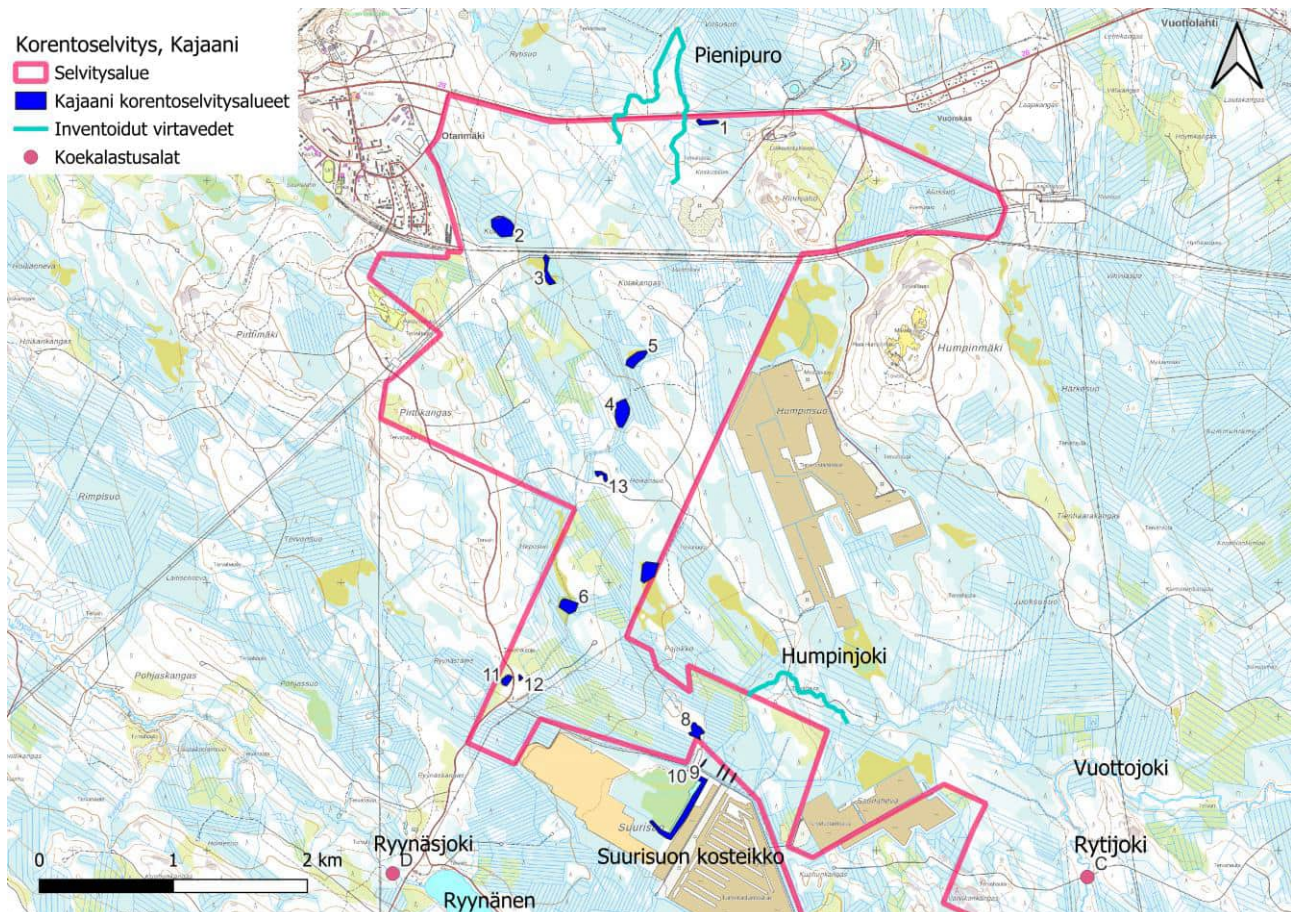
Teff-Seker, Y., Berger-Tal, O., Lehnardt, Y. & Teschner N. 2022. Noise pollution from wind turbines and its effects on wildlife: A cross-national analysis of current policies and planning regulations. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. Volume 168.

Theuerkauf, J., Rouys, S., & Jedrzejewski, W. 2003. Selection of den, rendezvous, and resting sites by wolves in the Białowieża Forest, Poland. *Canadian Journal of Zoology*, 81(1), 163–167.

Valtonen, M. Herrero, A., Mäntyniemi S., Helle, I. & Holmala, K., 2023. Ilveskanta Suomessa 2023. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 55/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 29 s

Liite 3o. Kartat sudenkorentoselvitysalueista.

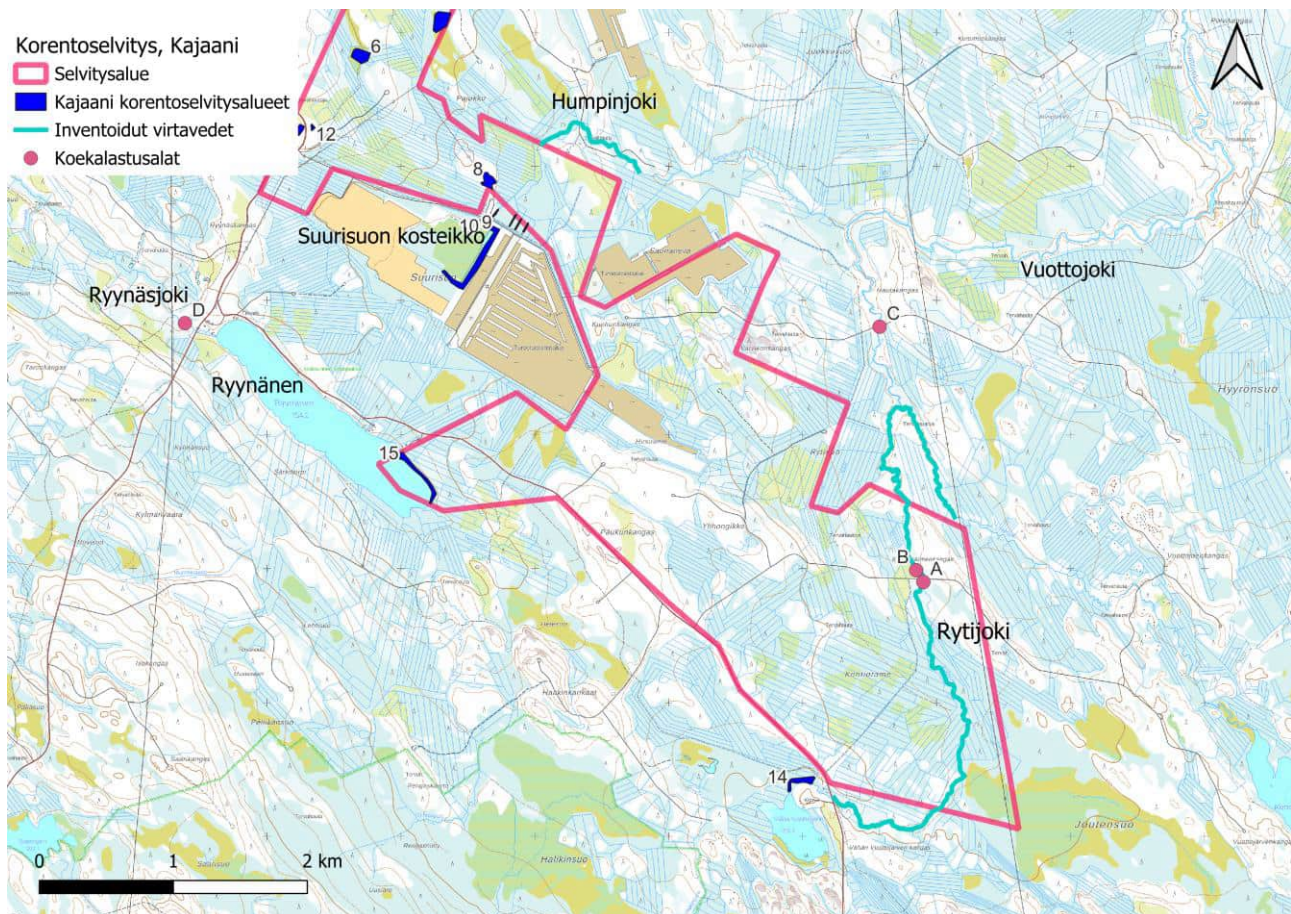
Selvitysalueen pohjoisosan selvityskohteet:

Sudenkorentoselvityksen kohteet selvitysalueen pohjoisosassa. Taustakartta Maanmittauslaitos 2024.

Selvitysalueen eteläosan selvityskohteet:

2025-01-29

Sudenkorentoselvityksen kohteet selvitysalueen eteläosassa. Taustakartta Maanmittauslaitos 2024.

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys 2025

Kajaani
2025

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	28.11.2025	Valmis	Heidi Verkkosaari	Heidi Verkkosaari
2	04.12.2025	Asiakkaan kommenttien perusteella päivitetty versio		

Projekti:

Työnumero:

Versio:

Päiväys:

Tekijä:

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys 2025,
Kajaani
25018801
1 (Valmis)
28.11.2025
Minna Kosonen, Anna-Riina Tiainen

Sisältö

1.	JOHDANTO	5
2.	AINEISTOT JA MENETELMÄT	6
2.1	Työstä vastaavat henkilöt	7
3.	SELVITYSALUE	7
3.1	Alueen yleiskuvaus	7
3.2	Suojellut alueet	12
4.	TULOKSET	14
4.1	Huomionarvoiset kasvilajit	14
4.1.1	Valkolehdokki – arvoluokkakohde 1	15
4.1.2	Karvayökönlehti – arvoluokkakohde 4	17
4.1.3	Ahokissankäpälä – arvoluokkakohde 4	18
4.1.4	Suopunakämmekkä – arvoluokkakohde 4	19
4.1.5	Haitalliset vieraskasvilajit	21
4.2	Luontotyytit	22
4.2.1	Huomionarvoiset luontotyyppikohteet	23
5.	EPÄVARMUUSTEKIJÄT	34
6.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	34
6.1	Alueen luonnon yleispiirteet	34
6.2	Tulokset	34
6.2.1	Kasvilajisto	34
6.2.2	Luontotyytit	35
6.3	Luontoarvojen huomiointi suunnittelussa	35
	LÄHTEET	36

Liite 1. Arvokkaat luontokohteet, yhteenvetokartta (A3).

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy,

Luonnonvarakeskus (LUKE)

Geologian tutkimuskeskus

SYKE ja ELY-keskukset

Suomen Lajitietokeskus

Metsäkeskus

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2025

Sweco | Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys 2025, Kajaani

Työnumero: 25021783

Päiväys: 28.11.2025

Versio:

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilöt:

Luontoasiantuntija (biologi FT), Minna Kosonen

Jääkärintie 33

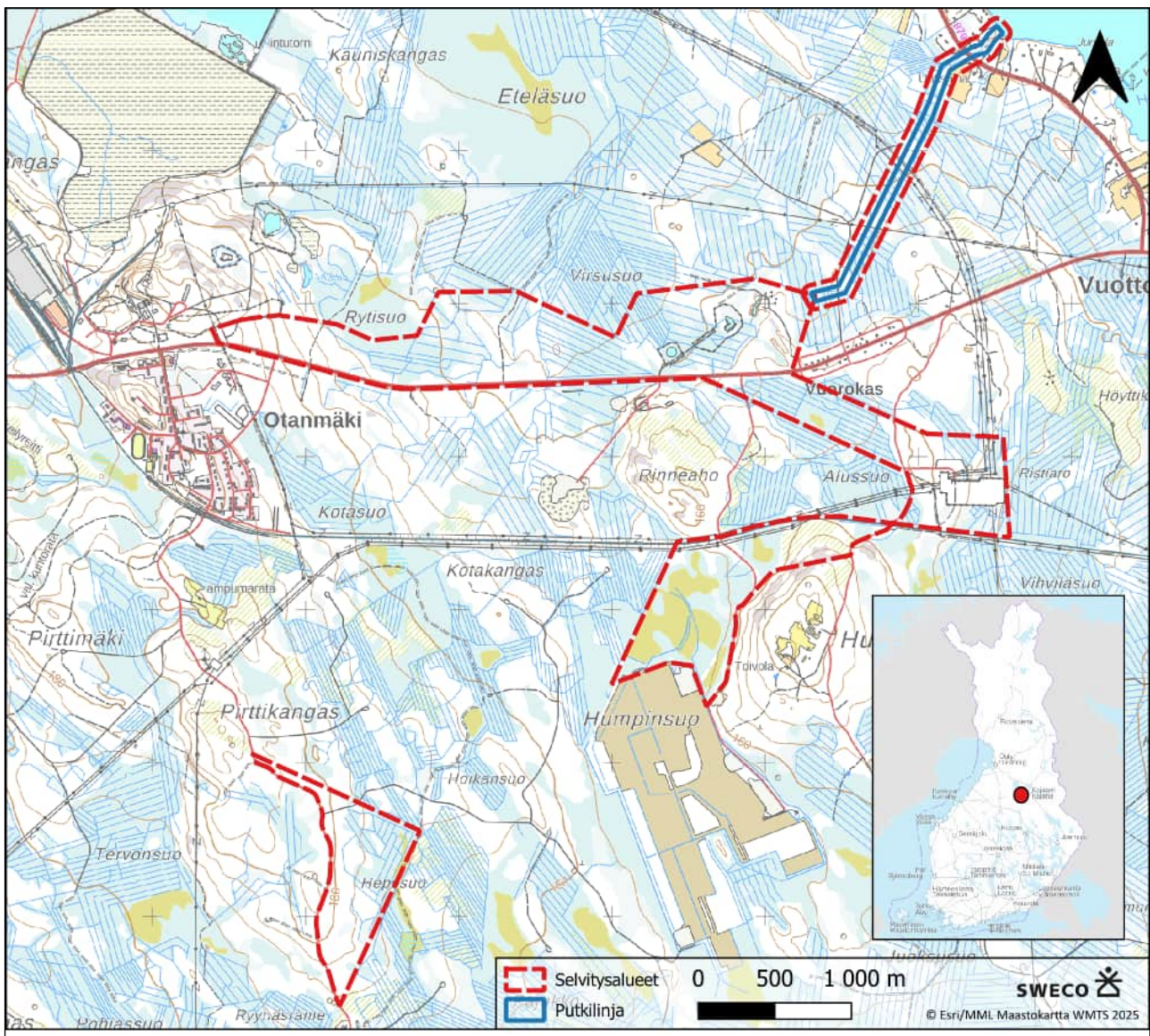
50100 Mikkeli

Puh 040 513 9053

minna.kosonen@sweco.fi

1. JOHDANTO

Kajaanin kunnassa sijaitsevalle maa-alueelle tilattiin vuonna 2025 selvitys, jonka tarkoituksena on kartoittaa selvitysalueen ja putkilinjan luontoarvot. Selvitykset täydentävät vuonna 2024 alueella tehtyjä selvityksiä. Kajaanin selvitysalue kattaa useamman erillisen selvitysalueen, jotka esitetty alla olevassa kuvassa (Kuva 1). Kajaanin selvitysalueen pinta-ala on yhteensä noin 400 hehtaaria. Pohjoinen selvitysalue sijaitsee Otanmäen kylän tuntumassa ja osittain Otanmäen vanhan rautakaivoksen alueella Kokkolantien varressa ja etelässä Humpinsuon alueella. Tämän lisäksi selvitysalueeseen kuuluu erillinen alue, joka sijaitsee Humpinsuolta lounaaseen sijaitsevilla Heposuolla. Selvitysalueelta Oulujärven Vuottolahteen on suunnitteilla putkilinjaus, jonka ympärille määritettiin 50 metrin selvitysalueen etäisyysvyöhyke molemmin puolin.

Kuva 1. Kajaanin Otanmäellä sijaitseva selvityksen kohteena olevat alueet.

Sweco | Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys 2025, Kajaani

Työnumero: 25021783

Päiväys: 28.11.2025

Versio: 1 (Valmis)

Tässä raportissa esitellään kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen tuloksia. Selvitys laadittiin yleiskaavatasoisena ja selvityksen maastokäynnit tehtiin 1.-3.7.2025.

Maastotöiden ja lähtötietojen perusteella tunnistettiin selvitysalueella esiintyvät kasvillisuus- ja luontotyyppi-erityyppiset. Erityisesti kiinnitettiin huomiota seuraaviin seikkoihin:

- luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n ja 65 §:n mukaiset luontotyyppit
- vesilain 2. luvun 11 §:n vesiluontotyyppit sekä luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset purot (VL 3. luvun 2 §)
- uhanalaisten ja silmälläpidettävien luontotyyppien (Kontula & Raunio 2018) luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset kohteet
- perinnebiotooppien edustavat kohteet
- huomionarvoiset lajit: valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten ja silmälläpidettävien, rauhoitettujen, erityisesti suojeltujen ja direktiivilajien (luontodirektiivin liitteet II ja IV) sekä Suomen kansainvälisten vastuulajien esiintymät.

2. AINEISTOT JA MENETELMÄT

Kasvillisuus- ja luontoselvityksen lähtötietoina käytettiin Suomen Lajitietokeskuksen ylläpitämästä Laji.fi-palvelusta tilattuja uhanalaisten ja silmälläpidettävien, rauhoitettujen sekä luontodirektiivin liitteiden IV ja II lajien tunnettujen esiintymispaikkojen tietoja sekä haitallisten vieraslajien tietoja. Aineisto sisälsi myös karkeistetut ja salatut tiedot. Suomen lajitietokeskuksen ajankohtaiset havainnot tilattiin raportoinnin yhteydessä 20.11.2025 (Suomen lajitietokeskus 2025a). Selvityksen lähtötietoina käytettiin lisäksi mm. perus-, puusto- ja maanpeitekarttoja, ilmakuvia, luonnonsuojelu- ja luonnonsuojeluohjelma-alueiden, soidensuojelun täydennysehdotuskohteiden, Natura-alueiden, luonnonmuistomerkkien, valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten muodostumien ja luokiteltujen pohjavesialueiden paikkatietorajauksia koskevia Suomen ympäristökeskuksen avoimia paikkatietorajapintoja. Lisäksi hyödynnettiin Metsäkeskuksen avoimesta metsälakikohdepaikkatietorajapinnasta: Erityisen tärkeät elinympäristöt -aineistoa sekä yksityisten luonnonsuojelualueiden kohderajauksia. Selvitys tehtiin yleiskaavatasoisena, jonka vuoksi kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen selvitysalueiden maastokäyntikohteet kohdennettiin lähtötietojen perusteella. Kaikki selvityksen laadinnan yhteydessä käytetyt lähteet on mainittu tämän raportin lopussa lähdeluettelossa. Lähtötiedon sekä maastohavaintojen perusteella arvokkaiksi tulkittujen kohteiden rajauspäätökset tehtiin asiantuntija-arviona. Selvitys laadittiin yleiskaavatasoisena ja selvityksen maastokäynnit tehtiin 1.-3.7.2025.

Luontoselvityksen kohteet luokiteltiin eri arvoluokkiin 1–4 soveltaen oppaan ”Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi” (Mäkelä & Salo, 2023 (luku 7, taulukko 7.1)) ohjeistusta. Luokituksessa käytettävät arvoluokat ovat:

- luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet
- luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Lisäksi luontotyyppiselvityksessä rajattiin

- luonnonsuojelulain 9/2023 64 ja 65 § sekä
- uhanalaisten ja silmälläpidettävien luontotyyppien luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset kohteet
- uhanalaiset lajit

Putkilokasvien osalta selvitettiin

- luontodirektiivin 92/43/ETY liitteiden II ja IV lajit
- erityisesti suojeltavat lajit
- rauhoitetut lajit
- uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit
- Suomen kansainväliset vastuulajit
- haitalliseksi luokitellut vieraslajit.

Vesilain 587/2011 2. luvun 11§ (pienvedet) ja 3. luvun 2 §:n (purot) mukaiset suojellut luontotyypit selvitettiin erillisen pienvesiselvityksen yhteydessä (Sweco Finland 2025).

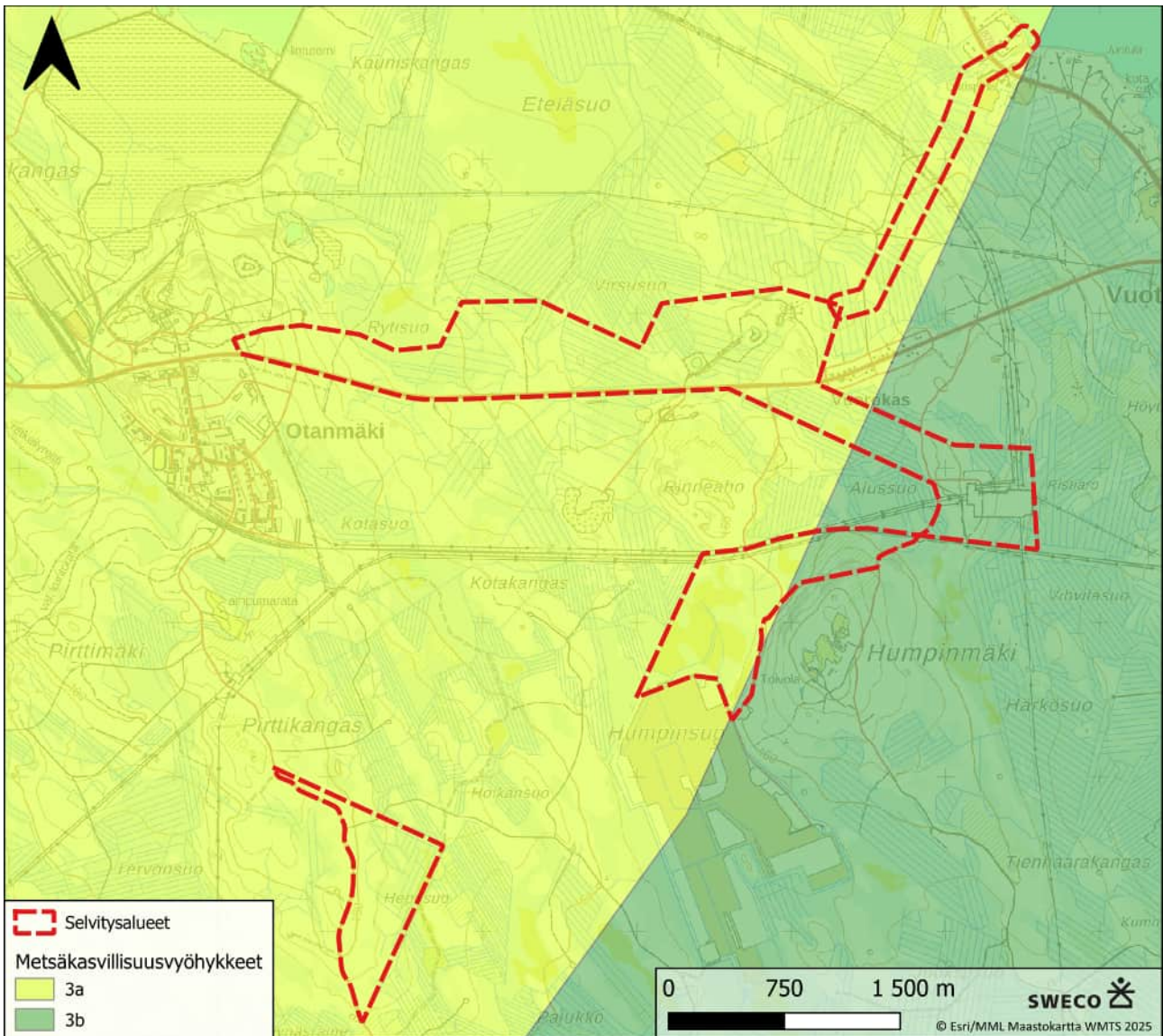
2.1 Työstä vastaavat henkilöt

Luontoselvityksen maastotöiden tekijöinä olivat biologit (FT) Minna Kosonen, (FM) Nita Tuomi ja (FM) Annika Inha sekä (FM, ympäristötiede) Anna-Riina Tiainen. Raportin laativat Minna Kosonen ja Anna-Riina Tiainen. Tarkastajana toimi (MMM ekologi) Heidi Verkkosaari. Kaikki edellä mainitut ovat Sweco Finland Oy:stä.

3. SELVITYSALUE

3.1 Alueen yleiskuvaus

Selvitysalue sijoittuu metsäkasvillisuusvyöhykkeiden jaossa keskiboreaaliseen vyöhykkeeseen ja siellä osin Pohjanmaan (3a) ja osin Pohjois-Karjala-Kainuun (3b) alueelle (Kuva 2). Alueelliset uhanalaisuusvyöhykkeiden rajaukset ovat samat, kuin metsäkasvillisuusvyöhykkeiden. Suokasvillisuusvyöhykkeiden aluejaossa selvitysalue kuuluu Pohjanmaan aapasoiden vyöhykkeeseen ja alajaossa Suomenselän ja Pohjois-Karjalan aapasoiden vyöhykkeeseen.

Kuva 2. Selvitysalueiden jakautuminen metsäkasvillisuus ja uhanalaisuusvyöhykkeiden mukaisesti alueisiin 3a ja 3b.

Selvitysalueet ovat pääosin ojitettua suoalaa ja kivennäismaan mosaiikkia. Alueen ojitukset on tehty historiallisten ilmakuvien (Paikkatietoikkuna 2025) perusteella pääosin 60–70-lukujen aikana, jonka vuoksi ojitettua suoalaa ovat muuttuneet monissa paikoin turvekankaiksi. Laajempia pääosin ojitamattomia suoalueita sijaitsee Humpinsuon turvetuotantoalueen pohjoispuolella sijaitsevilla selvitysalueilla. Humpinsuon turvetuotantoalueen perustamisen yhteydessä 1990-luvun loppupuolella myös sen pohjoispuolella esiintyvän suoalueen läpi on kaivettu muutamia syviä ojia, jotka ovat selkeästi nähtävissä myös nykypäivänä.

Selvitysalueiden pohjoisosassa sijaitsee Otanmäen vanha rautakaivos, jonka alueella esiintyy ihmisen kaivamia vesialtaita. Lisäksi selvitysalueiden itäosassa sijaitsee Fingridin Vuolijoen sähköasema. Vuolijoen sähköasema sijaitsee pohjois-eteläsuuntaisten siirtoyhteyksien solmupisteessä. Sähköasemalta lähtee useaan ilmansuuntaan voimajohtoja, jotka risteävät tai kulkevat selvitysalueiden rajojen tuntumassa. Tämän lisäksi Humpinmäen pohjoispuolella sijaitsee junaraide. Selvitysalueiden läheisyydessä esiintyy myös laajasti

Sweco | Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys 2025, Kajaani

Työnumero: 25021783

Päiväys: 28.11.2025

Versio: 1 (Valmis)

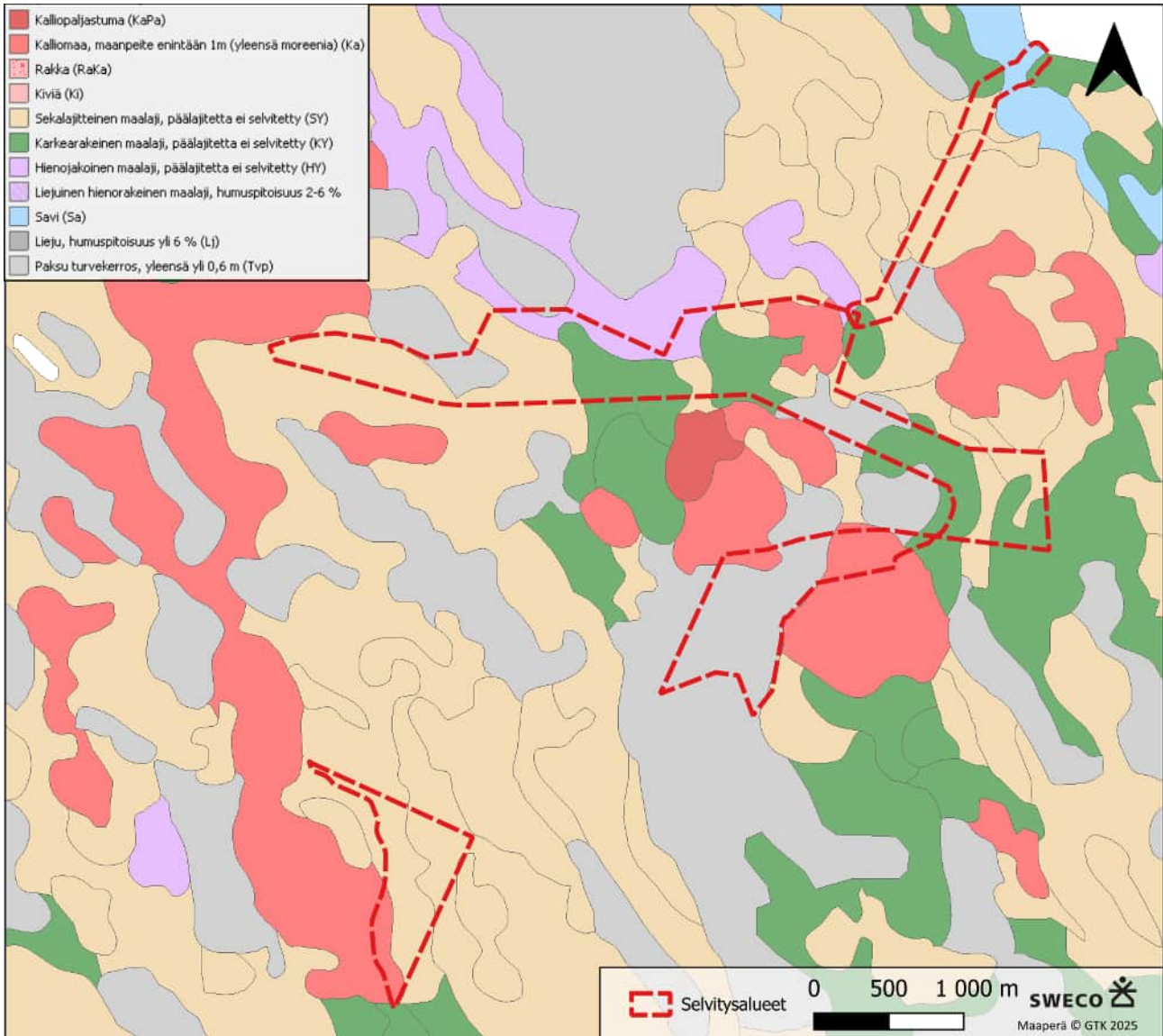
tiestöä, mm. pohjoisosan selvitysalueet rajautuvat etelässä valtatiehen 28 ja Humpinsuon turvetuotantoalueen pohjoispuolen selvitysalueiden läpi kulkee Humpinsuontie. Otanmäen taajamat ja asuinalueet sijaitsevat myös selvitysalueiden läheisyydessä.

Selvitysalueelta Oulujärven Vuottolahteen on suunnitteilla putkilinjaus. Selvitysalueella sijaitsee vanhan rautakaivoksen alueella ihmisen kaivamia vesialtaita ja selvitysalueen läheisyydessä esiintyy myös lampia. Selvitysalueilta on tehty erillinen pienvesiselvitys, jonka yhteydessä mm. Valtatien 28 ali etelä-pohjoissuuntaisesti kulkeva Pienipuro luokiteltiin luonnontilaisen kaltaiseksi (Sweco Finland 2025). Pienvesiselvityksessä alueilta tunnistettiin luonnontilaisen kaltaisten puro-osuuksien lisäksi lähteitä. Pienvesiselvityksen tuloksia ei esitellä tämän raportin yhteydessä, vaan niiden tuloksiin tarpeen vaatiessa. Alla olevassa kuvassa (Kuva 3) on esitetty selvitysalueet ilmakuva taustakarttana.

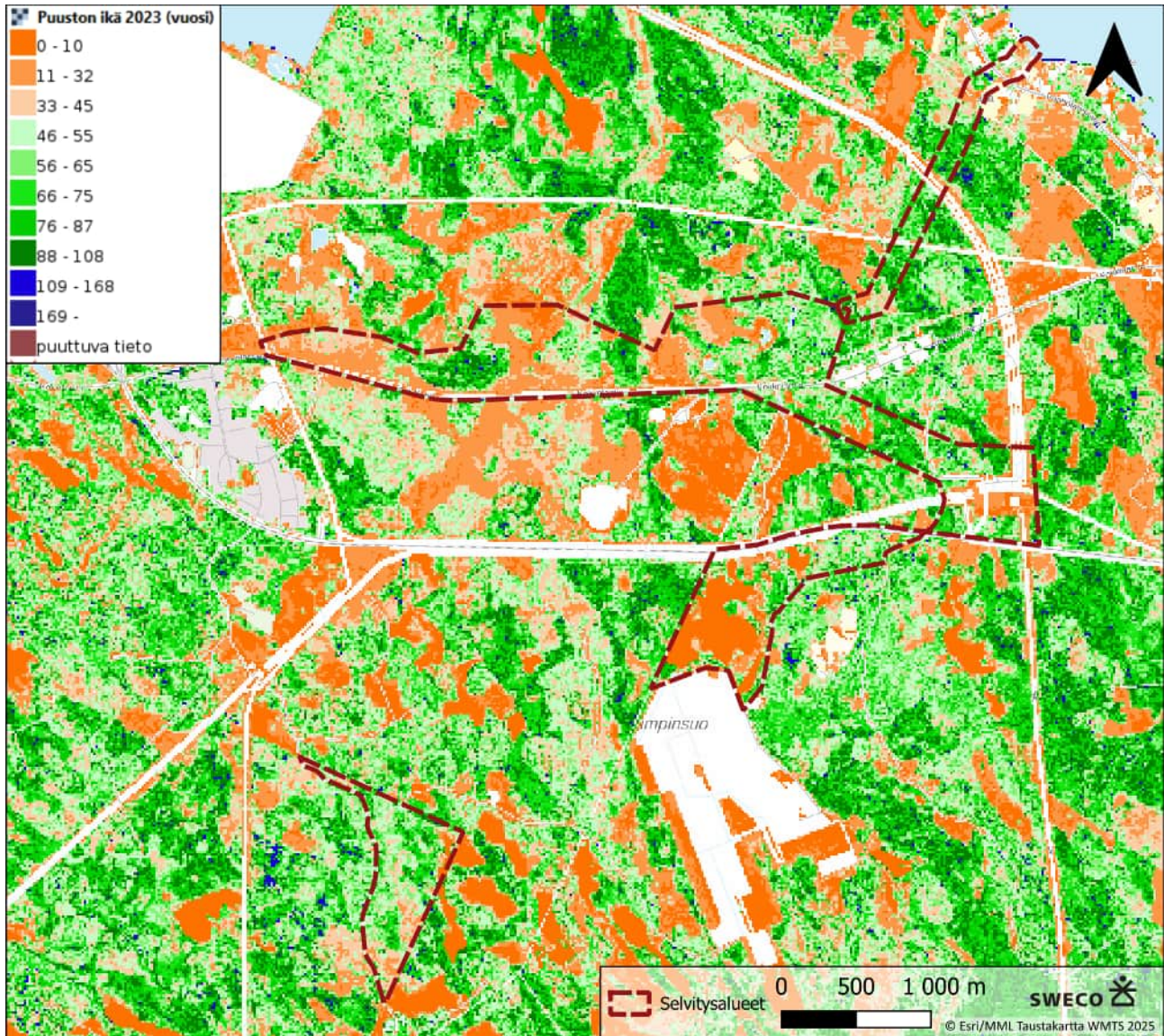
Kuva 3. Selvitysalueet ilmakuvassa.

Geologian tutkimuskeskuksen avoimen paikkatietorajapinnan (GTK 2025) mukaan selvitysalueiden maaperä (Kuva 4) koostuu useista maalajeista, pääosin sekalajitteisesta maalajista, joiden päälaajitetta ei ole selvitetty. Suoalueiden maalajina esiintyy luonnollisesti paksu turvekerros, mutta myös kalliomaata esiintyy paikoin. Selvitysalueelta ei ole saatavissa GTK:n pintamaatietoa tarkimmassa eli 1:20 000 mittakaavassa.

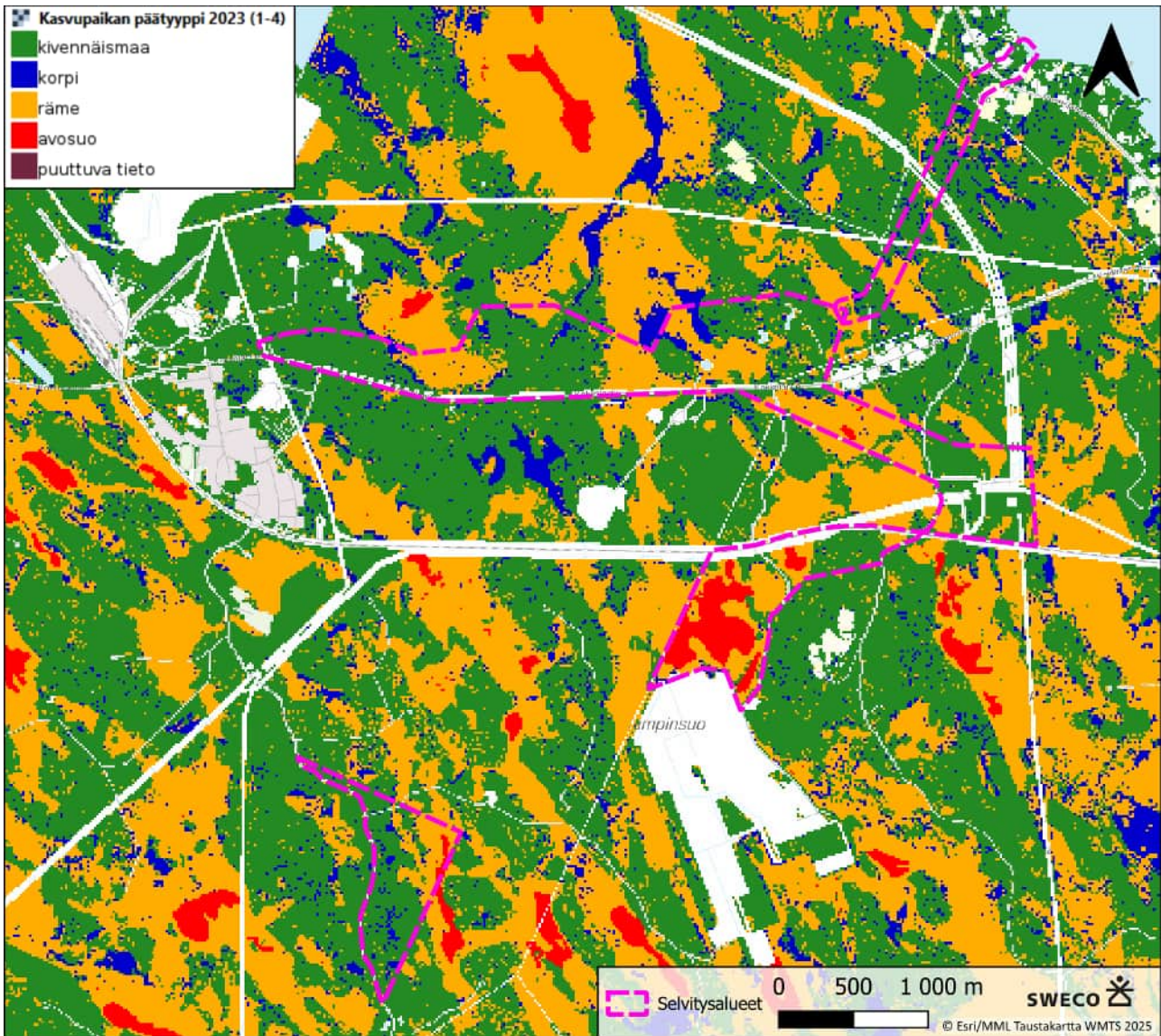

Kuva 4. Selvitysalueen maaperä (GTK, 2025). Kartassa on kuvattu vain pohjamaan maaperä tarkkuudella 1:200 000.

Selvitysalueilla ei juurikaan esiinny vanhoja metsäalueita. Ainoastaan muutamissa yksittäisissä metsälaikuissa esiintyy tummansininen puuston ikärasteri, joka tarkoittaa 109-vuotiasta ja sitä vanhempaa metsää. Selvitysalueilla esiintyy tämän aineiston perusteella keskimäärin noin 50–90-vuotiasta puustoa sekä todella nuoria metsäalueita eli avohakkuualueita tai taimikoita (Kuva 5). Yleisimmät selvitysalueen kasvupaikan päätyypit ovat kivennäismaa sekä räme ja avosuot (Kuva 6).

Kuva 5 Puuston ikä -kartta vuodelta 2023. Luonnonvarakeskuksen monilähteen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMI) paikkatietoaineistosta 2023 (LUKE, 2025a).

Kuva 6. Kasvupaikkatyyppikartta Luonnonvarakeskuksen monilähteen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMI) paikkatietoaineistosta 2023 (LUKE, 2025a).

3.2 Suojellut alueet

Natura 2000 -verkostoon kuuluvien kohteiden ja luonnonsuojelualueiden, luonnonsuojeluohjelma-alueiden ja soidensuojelun täydennysehdotuskohteiden, luonnonmuistomerkkien sekä valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten muodostumien ja pohjavesialueiden sijainti tarkastettiin ympäristöhallinnon avointen paikkatietorajapintojen kautta.

Selvitysalueilla tai yhden kilometrin säteellä siitä ei sijaitse luonnonsuojelualueita, luonnonsuojeluohjelma-alueita, soidensuojelun täydennysehdotuskohteita, Metsähallituksen suojeluohjelma-alueita tai valtakunnallisesti arvokkaita geologisia muodostumia, perinnebiotooppikohteita tai luonnonmuistomerkkejä.

Sweco | Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys 2025, Kajaani

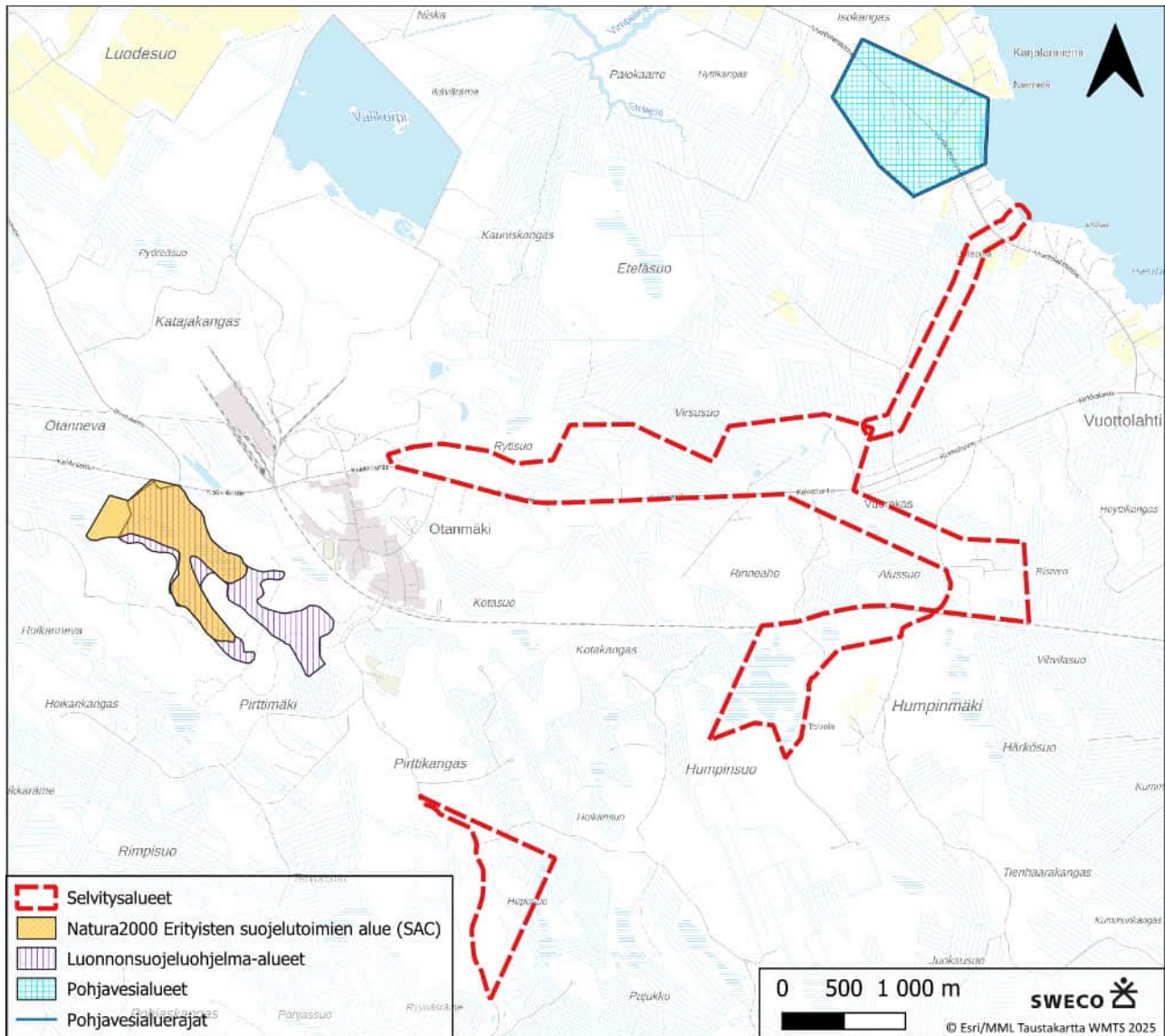
Työnumero: 25021783

Päiväys: 28.11.2025

Versio: 1 (Valmis)

Otannevan Natura 2000 -alue (FI 1200921) sijaitsee lähimmillään noin 1,3 kilometrin päässä selvitysalueista (Kuva 7).

Putkilinjan selvitysalueen pohjoispuolella noin 500 metrin päässä sijaitsee pohjavesialue Vuottolahti (1194003). Kyseessä vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue. Alueen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja valvonnassa tulee huomioida ympäristönsuojelulain (27.6.2014/527) 17 §:n mukainen pohjaveden pilaamiskielto.

Kuva 7. Selvitysalueiden ympäristön Natura-alueiden ja pohjavesialueiden sijainti. Selvitysalueen ympäristössä ei ole muita luonnonsuojelualueita kuin Otannevan Natura-alue.

4. TULOKSET

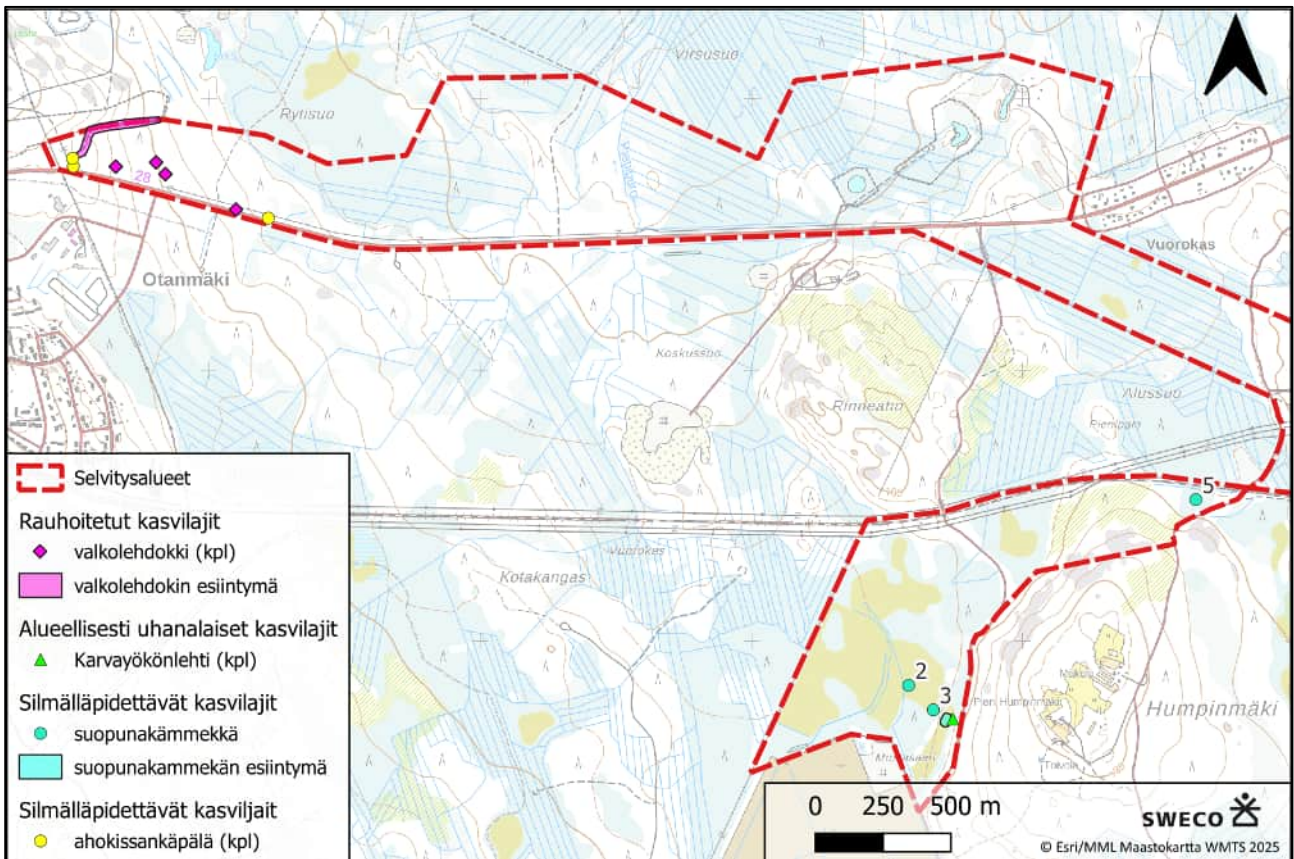
4.1 Huomionarvoiset kasvilajit

Luontoselvityksen maastokäynnillä selvitysalueilla havaittiin huomionarvoisista kasvilajeista seuraavia:

- Luonnonsuojeluasetuksella ja luonnonsuojelulain (9/2023) 74 §:llä rauhoitetut kasvilajit:
 - valkolehdokki
- Alueellisesti uhanalaiset kasvilajit:
 - karvayökönlehti (alueella 3a)
 - suopunakämmekkä (alueella 3b)
- Silmälläpidettävät kasvilajit:
 - ahokissankäpälä
 - suopunakämmekkä

Huomionarvoisten lajien kasvupaikat on esitetty alla olevassa kuvassa (Kuva 8) ja tarkemmin kasvilajikohtaisissa kappaleissa. Edellä mainittujen lajien lisäksi selvitysalueella ei havaittu maastokäyntien yhteydessä muita valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaisia tai silmälläpidettäviä kasvilajeja, lakisääteisesti suojeltavia kasvilajeja (luontodirektiivin liitteiden II ja IV b lajeja tai rauhoitettuja tai erityisesti suojeltuja kasvilajeja) eikä Suomen kansainvälisiä vastuulajeja.

Laji.fi-tietokannan (tietokantatieto 20.11.2025, vuodesta 2000 eteenpäin kirjatut havainnot) mukaan selvitysalueelta on tehty luonnonsuojelulla rauhoitetusta valkolehdokista useita havaintoja valtatie 28 (Kokkolantie) pohjoispuolella vuonna 2013 sekä yksi havainto Heposuon selvitysalueen sisällä vuonna 2017.

Kuva 8. Selvitysalueilta havaitut huomioarvoiset kasvilajit. Heposuon ja putkilinjan selvitysalueilla huomionarvoisista kasvilajeista ei tehty havaintoja.

4.1.1 Valkolehdokki – arvoluokkakohde 1

Valkolehdokkia tavattiin selvitysalueiden pohjoisosassa, Kokkolantien eli valtatie 28 varrella ja sen läheisyydessä (Kuva 9, Kuva 10). Useamman valkolehdokin alue rajattiin yhtenäisenä esiintymisalueena. Valkolehdokkia esiintyi metsätien varrella noin 15–20 kappaletta ja havaintoja lajista tehtiin tasaisesti. Valkolehdokista tehtiin havaintoja myös yksittäisistä esiintymistä, joissa kasvoi 1–4 yksilöä. Havaintojen yksilömäärät on esitetty kuvassa numerolla havaintopisteen vieressä.

Valkolehdokki on koko maassa rauhoitettu kasvilaji (luonnonsuojeluasetuksen (30.11.2023/1066) liite 3). Rauhoitettua kasvia, sen osaa tai siemeniä ei saa Luonnonsuojelulain (9/2023) 74 §:n mukaan poimia, kerätä, leikata irti, ottaa juurineen eikä hävittää. Luonnonsuojelulain 82 §:n mukaan poiketen siitä, mitä 74 §:ssä säädetään, aluetta saa käyttää maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan ja rakennuksia sekä laitteita tarkoituksensa mukaisesti. Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamista tai häiritsemistä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Luonnonsuojelulain 82 §:n yleispoikkeus ei koske teollisen mittakaavan toimintaa (Mäkelä & Salo, 2023). Luonnonsuojelulain 83 §:n 1. momentin mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 74 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. Valkolehdokki on tuoreimmassa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen, ym. 2019) luokiteltu elinvoimaiseksi kasvilajiksi. Sitä ei ole luokiteltu selvitysalueella myöskään alueellisesti uhanalaiseksi (Suomen Lajitietokeskus 2025b). Valkolehdokin elinympäristöä ovat rehevähköt kangasmetsät, lehtomaiset metsät, lehdot, letto- ja lehtokorvet

Sweco | Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys 2025, Kajaani

Työnumero: 25021783

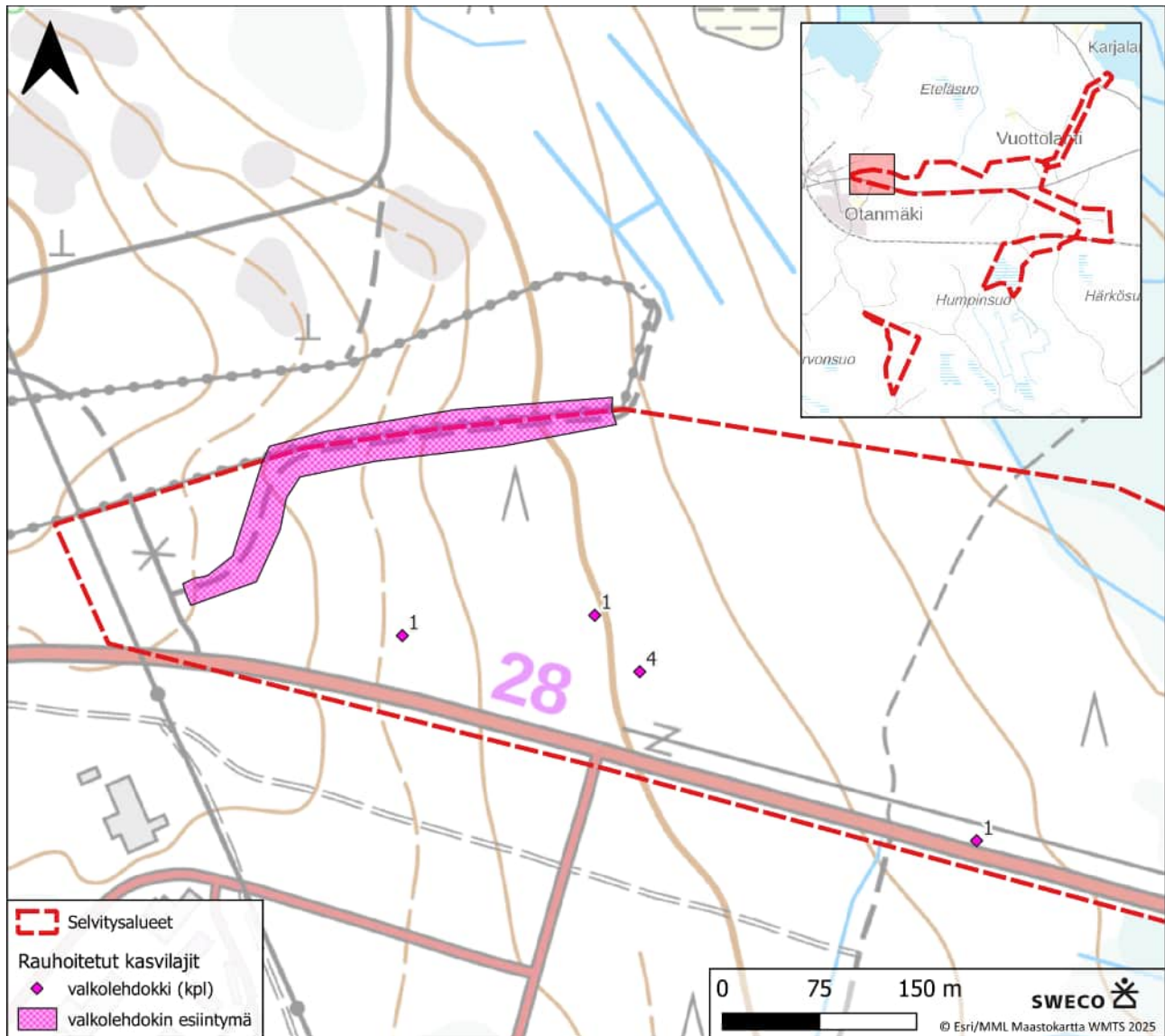
Päiväys: 28.11.2025

Versio: 1 (Valmis)

sekä niityt. Valkolehdokki ei ole kovin herkkä valaistuksen lisääntymiselle viereisen maankäytönmuutoksen myötä, sillä sitä kasvaa harvennushakatuissa metsissä, kapeilla sähkölinjan aukoilla ja maanteiden laidoilla metsänrajan tuntumassa. Laji on elinvoimainen ja yleinen.

Luontoarvaluokitus luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet.

Suositus: Valkolehdokin kasvupaikat tulee jättää maanmuokkauksen, voimakkaiden hakkuiden ja muiden maankäytön muutosten ulkopuolelle. Kasvupaikoilla ei tule myöskään ajaa työkoneilla. Mikäli tämä ei ole mahdollista, kasvupaikan huomioimisesta tulee kysyä ohjeistusta Kainuun ELY-keskuksen luonnonsuojeluyksiköstä. Luonnonsuojelulain 83 §:n 1. momentin mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 74 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. Riippuen suunnitellusta toiminnasta kyseeseen saattaa tulla myös luonnonsuojelulain (9/2023) 82 §:n mukainen yleispoikkeus.

Kuva 9. Yleiskartta valkolehdokin kasvupaikoista.

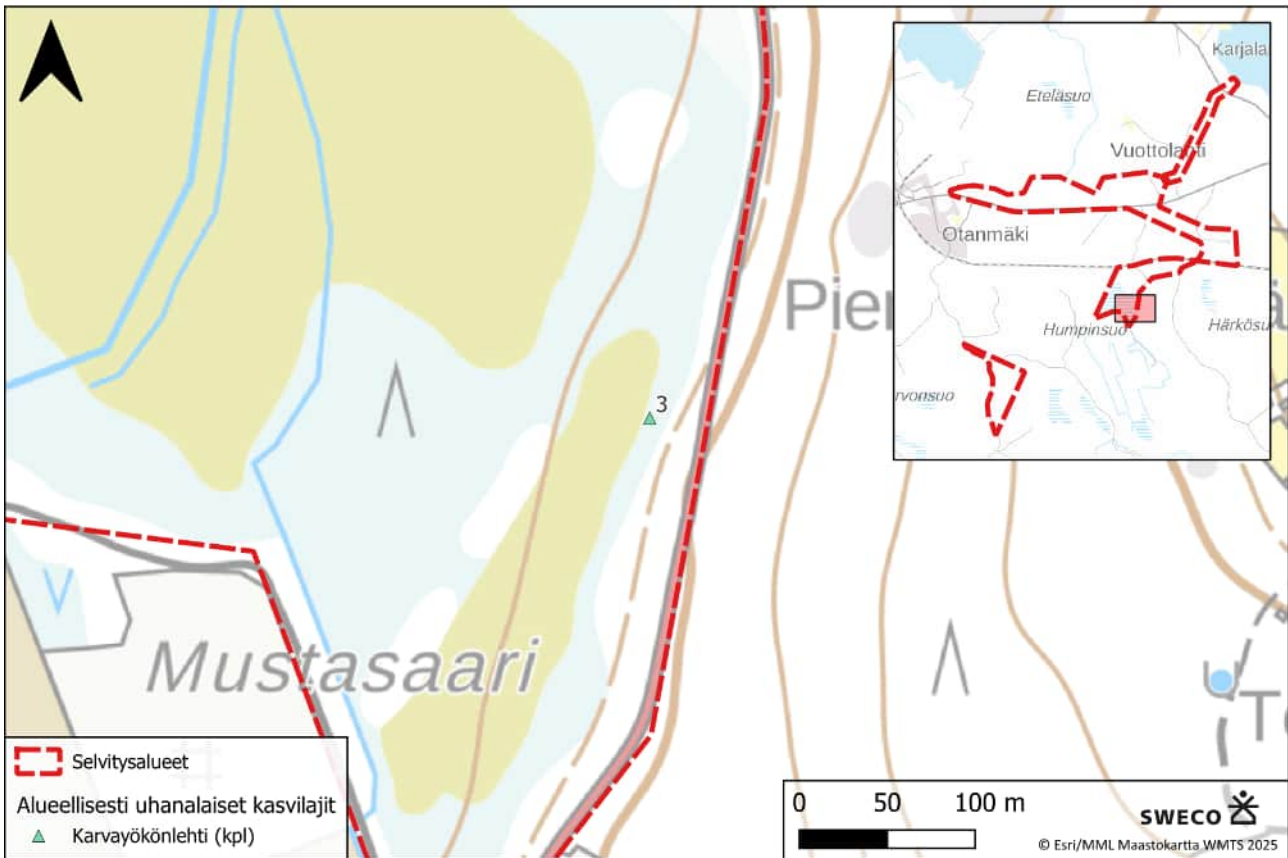
Kuva 10. Yksi alueella havaituista valkolehdokkeista.

4.1.2 Karvayökönlehti – arvoluokkakohde 4

Karvayökönlehti on valtakunnallisesti elinvoimainen (LC) laji (Hyvärinen ym. 2019), mutta laji on alueellisesti uhanalainen alueella 3a (Keskipohjanmaa, Pohjanmaa), johon selvitysalueen itäpuoliset selvitysalueet kuuluvat. Karvayökönlehdestä tehtiin havainto Humpinsuon suoalueen kakkoisosassa. Pienen esiintymän alueella kasvoi kolme karvayökönlehteä. Karvayökönlehti on monivuotinen, ruohovartinen hyönteissyöjäkasvi ja se kasvaa rämeillä, rahkanevoilla ja letoilla, etenkin ruskorahkasammalmättäillä. Suomessa karvayökönlehti kuuluu alkuperäislajistoon. Lajia tavataan Pohjois-Pohjanmaalta ja Kainuusta pohjoiseen. Se on yleinen vain Pohjois-Lapissa, etelämpänä laji harvinaistuu (Suomen Lajitietokeskus 2025c).

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet.

Suositus: Karvayökönlehden kasvupaikat suositellaan jättämään rakentamisen ja maanmuokkauksen ulkopuolelle.

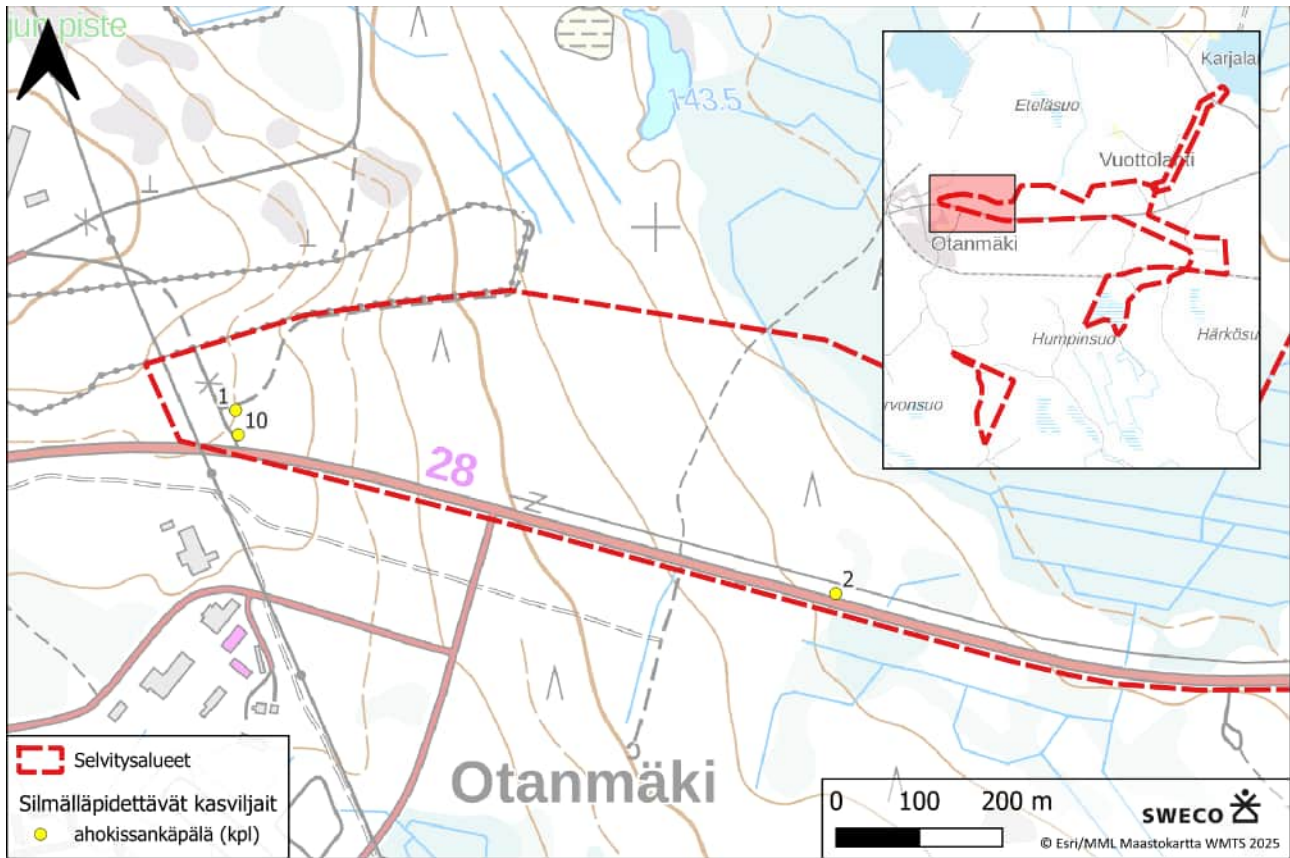
Kuva 11. Karvayökönlehten kasvupaikka.

4.1.3 Ahokissankäpälä – arvoluokkakohde 4

Ahokissankäpälä on valtakunnallisesti silmälläpidettävä (NT) laji (Hyvärinen, ym. 2019). Laji ei ole alueellisesti uhanalainen (Suomen lajitietokeskus 2025d). Ahokissankäpälää tavattiin selvitysalueiden pohjoisosassa, valtatein 28 varrella ja sen läheisyydessä (Kuva 12). Valtatie 28 pohjoiseen lähtevältä tieosuuden läheisyydessä esiintyi runsaasti ahokissankäpälää. Ahokissankäpälä kasvaa kangasmetsissä, kedoilla, ahoilla, kallioilla, pientareilla, tunturikankailla ja muilla kuivilla paikoilla. Laji on yleinen koko maassa, vaikkakin harvinaistunut etelässä (Suomen lajitietokeskus 2025d).

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet.

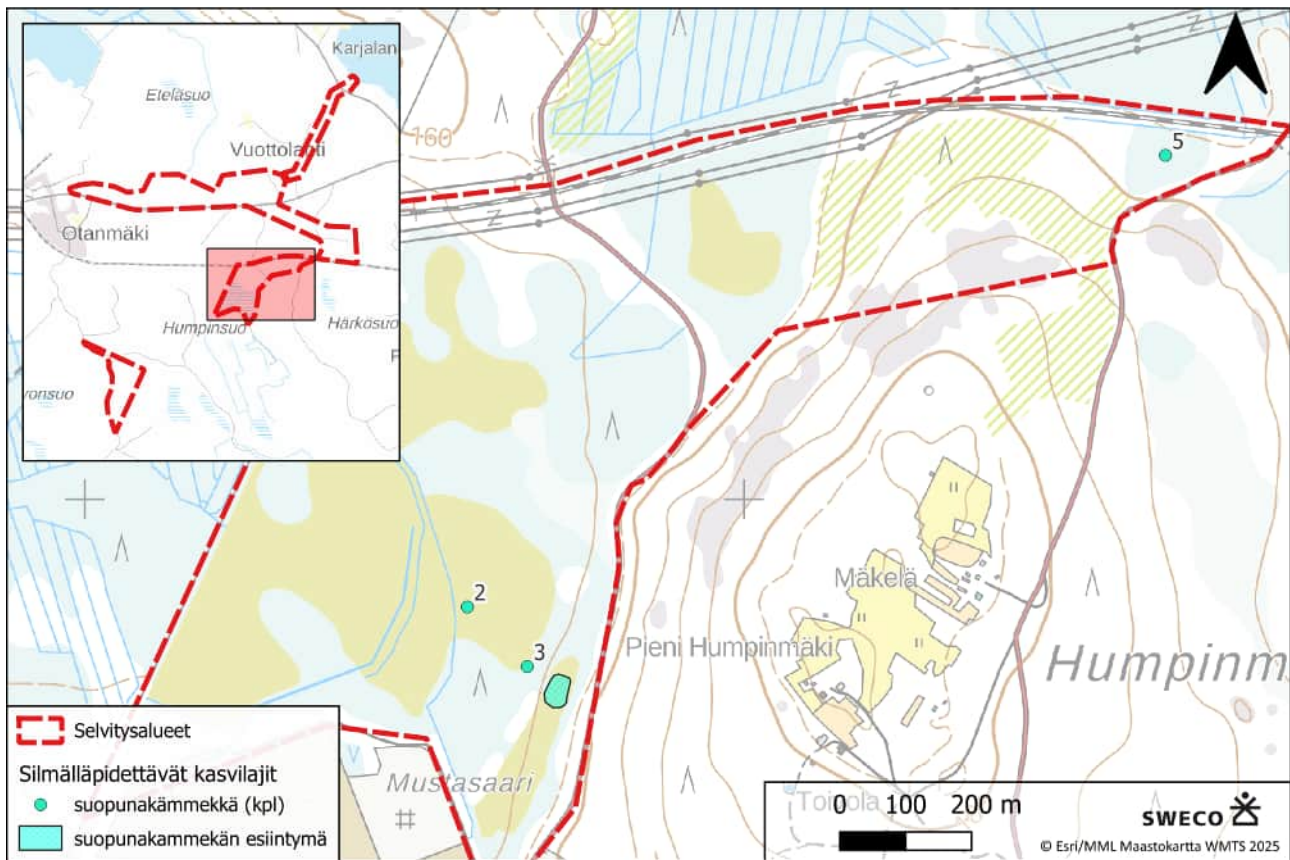
Suositus: Ahokissankäpälän kasvupaikat suositellaan jättämään rakentamisen ja maanmuokkauksen ulkopuolelle. Alueet ovat suositeltavaa kuitenkin pitää puustottomina ja matalakasvuisina mm. säännöllisin niitoin.

Kuva 12. Silmälläpidettävän ahokissankäpälän kasvupaikat.

4.1.4 Suopunäkämmeikkä – arvoluokkakohde 4

Suopunäkämmeikkä on valtakunnallisesti silmälläpidettävä (NT) laji (Hyvärinen, ym. 2019). Laji on myös alueellisesti uhanalainen uhanalaisuusvyöhykkeellä 3b (Keskipohja, Pohjois-Karjala–Kainuu) (Suomen lajitietokeskus 2025e). Suopunäkämmeikkää tavattiin selvitysalueen soilla. Humpinsuon suoalueella havaintoja tehtiin useampi, jonka vuoksi alue rajattiin suopunäkämmeikän esiintymäksi. Humpinsuon selvitysalueella suopunäkämmeikkää saattaa esiintyä laajemmalla alueella, kuin havaintoja tehtiin maastaselvitysten yhteydessä, sillä suoalueen syvät ojat rajoittivat alueella liikkumista, ja näin ollen suoaluetta ei päästy kävelemään kokonaan läpi. Selvitysalueen pienialaisemmalla suoalueella idässä havaittiin myös suopunäkämmeikkää. Suopunäkämmeikkä kasvaa ravinteisilla rantaniityillä, kosteilla niityillä ja soilla.

Kuva 13. Silmälläpidettävän suopunäkämekän kasvupaikat.

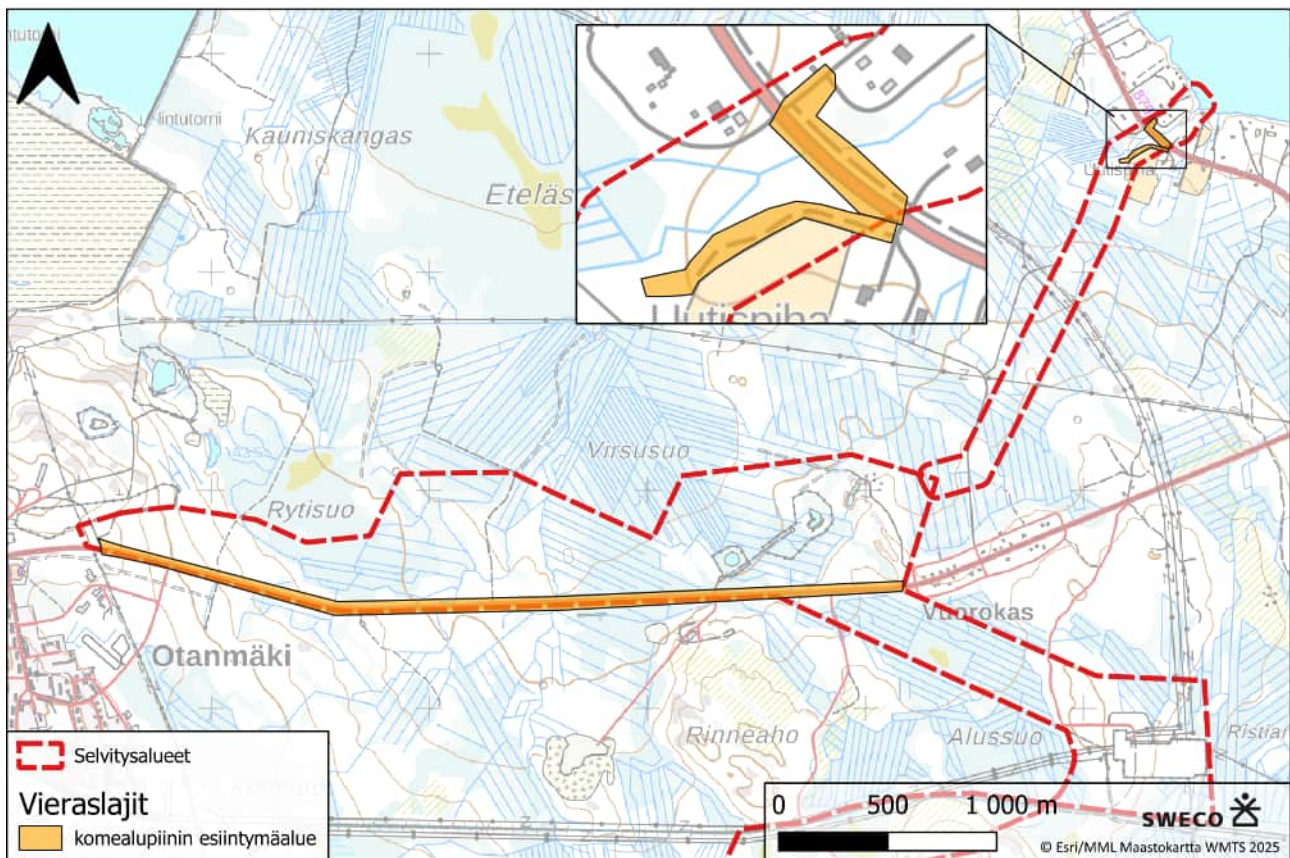

Kuva 14. Humpinsuolla esiintyvä suopunäkämekä.

4.1.5 Haitalliset vieraskasvilajit

Haitallisista kansallisista vieraslajeista (Vieraslaji.fi 2025) selvitysalueella havaittiin ainoastaan komealupiinia. Seuraavassa kuvassa (Kuva 15) on esitetty luontoselvityksen maastokäynneillä havaitut komealupiinin esiintymispaikat. Komealupiinia esiintyi pääosin valtatie 28 varrella, jonka vuoksi sen ympäristö on rajattu komealupiinin esiintymäalueeksi. Tämän lisäksi komealupiinia esiintyi putkilinjan selvitysalueella kantatie 879 varrella ja sen läheisyydessä (Kuva 16). Kansallisesti haitallisista vieraskasvilajeista on kirjattu laji.fi havaintopalveluun komealupiinista selvitysalueiden sisäpuolella yksi havainto vuonna 2005. Havainto sijaitsee myös valtatie 28 pohjoispuolella.

Rakennettaessa ja maita siirrellessä tulee huolehtia, että vieraslajeja ei samalla levitetä uusille alueille. Tämän suunnittelussa kannattaa huomioida mm. Vieraslajiportaalin (Vieraslaji.fi 2025) lajikohtaiset ohjeet.

Kuva 15. Selvitysalueiden vieraslajiesiintymät.

Kuva 16. Valtatie 28 varrella (vasemmalla) ja selvitysalueiden metsäteiden (oikealla) varrella esiintyviä komealupiiniesiintymiä.

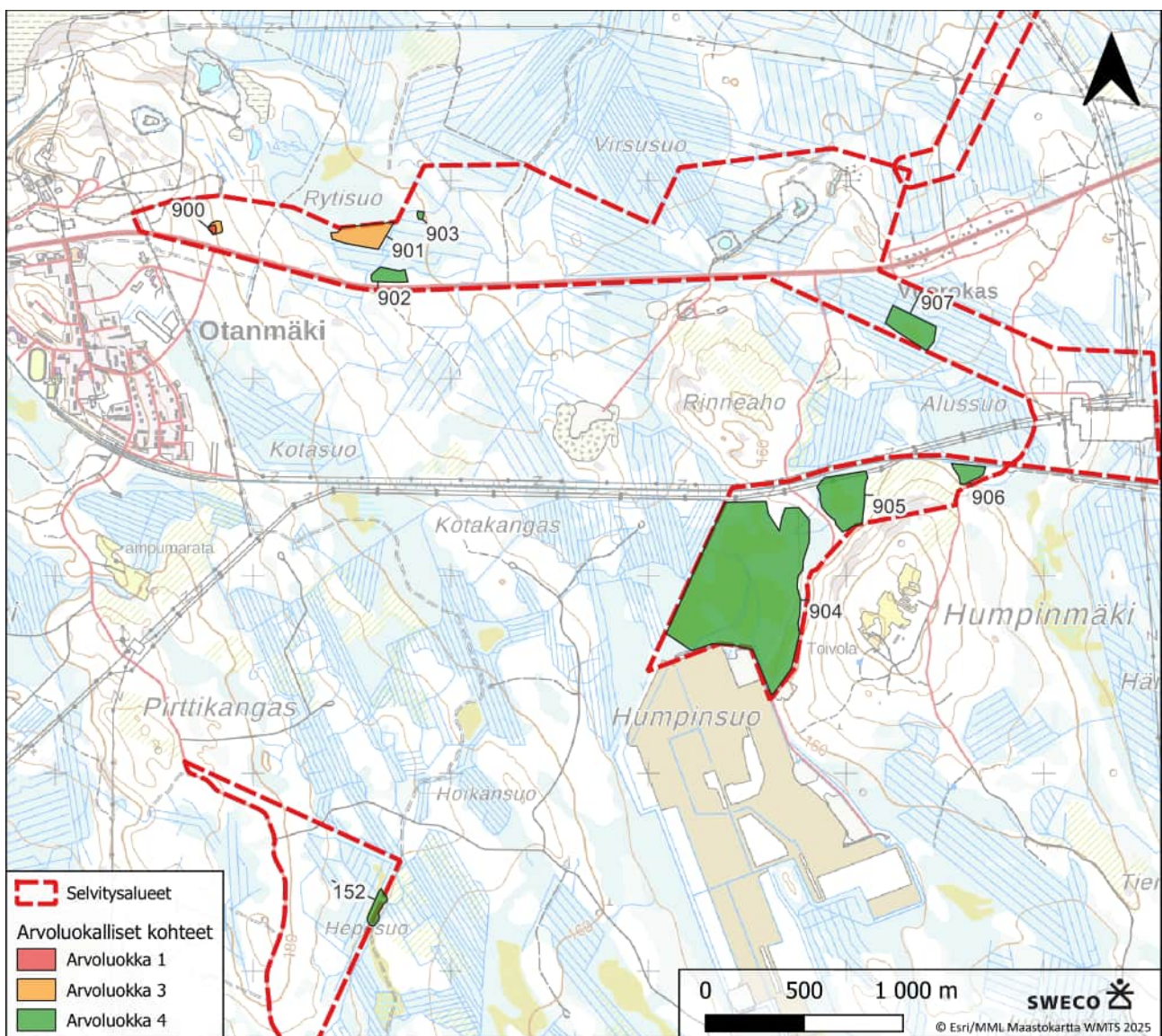
4.2 Luontotyytit

Luontoselvityksen perusteella selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n tai 65 §:n mukaisia luontotyyppikohteita. Vesilain (587/2011) 2. luvun 11 §:n pienvesikohteet tai vesilain 3. luvun 2 §:n suojaamat luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset purot on esitetty alueelta tehdyssä pienvesiselvityksessä (Sweco Finland Oy 2025). Huomionarvoisiksi tulkitut luontotyypit on esitetty tarkemmin luvussa 4.2.1.

Metsäkeskuksen avoimeen metsälakikohdepaikkatietokarttaan (Metsäkeskus, 2025) ei ole merkitty yhtään metsälain (12.12.1996/1093) 10 §:n tarkoittamaa erityisen tärkeää elinympäristökuviota 350 metrin säteellä selvitysalueesta. Metsäkeskus tekee metsälakikohteiden viralliset rajaukset ja metsälain suoja koskee vain metsätaloutta, ei muuta maankäyttöä, vaikkakin metsälakikohteet ovat samalla huomionarvoisia keskimääräistä talousmetsää korkeampien luontoarvojensa vuoksi. Voimassa oleva luontoselvitysten laatimista ja luontoselvitysten yhteydessä tehtävää luontokohteiden arvoluokittelua koskeva, tässäkin selvityksessä noudatettu opas (Mäkelä & Salo, 2023), ei ohjeista huomioimaan kohteiden mahdollista metsälain 10 §:n mukaisuutta sinällään vaan huomioimaan kohteiden muut luontoarvot, mm. mahdollisen vesi- ja luonnonsuojelulain mukaisuuden ja luontotyyppien uhanalaisuusluokituksen.

4.2.1 Huomionarvoiset luontotyyppikohteet

Selvitysalueilta rajattiin yhteensä 8 arvoluokkiin 3 tai 4 (monimuotoisuutta turvaavat tai tukevat kohteet) luokiteltavaa aluetta (Kuva 17). Alueella tehdyssä pienvesiselvityksessä (Sweco Finland Oy 2025) on määritetty huomionarvoiset vesilain mukaiset kohteet, joita ei erikseen tässä raportissa käsitellä. Nämä kohteet kuuluvat lainsuojamiin kohteisiin eli arvoluokan 1 kohteisiin (Kuva 17). Osa näistä rajatuista kohteista muodosti luontotyyppien kanssa yhdessä laajempia kokonaisuuksia, joiden toiminnallisuus huomioitiin arvoluokitusta määrittäessä. Tällaisia laajempia kokonaisuuksia sijoittui kuvion 900 lähteikköalueen (Otanmäen lähteikkö) ympärille, joka rajattiin luontotyyppikohteeksi kasvillisuusselvityksessä, jonka jälkeen pienvesiselvittäjät totesivat lähteikön vesilakikohteeksi eli arvoluokkaan 1 (Sweco Finland Oy 2025). Heposuo selvitysalueen itärajalla esiintyvä suoalue (Kuvio 152) on esitetty alueella vuonna 2024 tehdyssä kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä arvoluokalliseksi kohteeksi (Sweco Finland Oy 2024).

Kuva 17. Selvitysalueille sijoittuvat huomionarvoiset luontotyyppikohteet.

Taulukossa 1 on listattuna selvitysalueen arvoluokitettut kohteet. Kuvioiden kohdekohtaiset kuvaukset maankäytön suosituksineen on esitetty kuviokohtaisissa kuvauksissa taulukon jälkeen. Koska alueella on tehty myös vuonna 2024 kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys, tässä raportissa arvoluokalliset luontotyypit on numeroitu 900-alkuisilla numeroilla näiden selvitysten yhteensovittamiseksi ja päällekkäisyyksien välttämiseksi. Kasvillisuuskuvioiden sijainti on esitetty tarkemmin liitteen 1 kasvillisuuskuviokartassa.

Taulukko 1. Huomionarvoiset luontotyyppikohteet selvitysalueilla, näiden uhanalaisuus, pinta-ala sekä LuTu-arvoluokka.

Kuvio	Arvoluokka	Luontotyyppi	Uhanalaisuusluokka (koko Suomi / Etelä-Suomi)	Koko (ha)
900	3 (ja 1)	Saniaiskorpi, (alueella myös lähteikkö)	VU/EN	0,4
901	3	Tupasvillaräme	NT/VU	2,7
902	4	Varttunut havupuuvaltainen lehtomainen kangas	NT/NT	1,1
903	4	Ruohoturvekangas	LC	0,1
904	4	Lyhytkorsiräme / Ruohoinen saraneva	NT/VU / NT/VU	42
905	4	Tupasvillaräme	NT/VU	5,4
906	4	Sararäme	VU/EN	1,1
907	4	Rimpinevaräme	LC/EN	2,95

Kuvio 900: Saniaiskorpi (VU/Etelä-Suomessa EN)

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Kuvio sijaitsee valtatie 28 pohjoispuolen selvitysalueella. Lähdevaikutuksen vuoksi kuvion kasvillisuus on erittäin rehevää. Alueella kasvaa muun muassa harmaaleppää, kuusta, koivua sekä aluskasvillisuudessa metsäalvejuurta, korpi-imarretta, pihlajaa, korpikastikkaa, metsäkurjenpolvea, korpiorvokkia, sudenmarjaa, hiirenporrasta, kivikkoalvejuurta ja hentosaraa. Lisäksi alueelta löytyi pienvesiselvityksen yhteydessä sammalia kuten lapasammal, kiiltolehväsammas, korpilehväsammas. Koska lähteikön (arvaluokka 1, Otanmäen lähteikköalue Sweco Finland Oy 2025) ympärillä esiintyvä luontotyyppi on koko maassa uhanalainen ja sen säilyminen edellyttää lähteikön vaatimaa varjoisuutta, tämä kohde arvioidaan arvaluokkaan 3.

Suositus: Kohde suositellaan jätettäväksi kehittymään ilman toimenpiteitä, jolloin sen tilan arvioidaan paranevan. Alue jätetään intensiivisen hoidon ulkopuolelle ja säilytetään jatkossa maankäytönmuutosten (myös metsänhakkuiden) ulkopuolella.

Kuva 18. Kuvion 900 saniaiskorpea.

Kuvio 901: Tupasvillaräme (NT/ Etelä-Suomessa VU)

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Kuvio sijaitsee valtatie 28 pohjoispuolen selvitysalueella. Kuvio on osa suurempaa Rytisuon kokonaisuutta. Rytisuo on reunoilta ojitettu ja kuvio 901 sijaitsee suon etelälaidassa. Kuvion etelä- ja itäpuoli on ojitettu. Alueella kasvaa muun muassa kitukasvuista männikköä, vaivaiskoivua, lettovillaa, järviruokoa, tupasvillaa ja pyöreälehtikihokkia. Alueen vesitalous on kärsinyt ympäröivien soiden vaikutuksesta, mutta on vielä tunnistettavissa luonnontilaisen kaltaiseksi suotyyppiksi ja on osa suurempaa Rytisuon suota, jonka vuoksi kuvio on luokiteltu arvoluokkaan 3.

Suositus: Kuvio suositellaan säilytettävän jatkossa maankäytönmuutosten (myös metsänhakkuiden) ulkopuolella, eikä alueen läpi ajeta työkoneilla. Lisäksi ojen tukkiminen kuvion etelä- ja itäosassa voisi parantaa luontotyyppien laatua.

Kuva 19. Kuvion 901 tupasvillaräme.

Kuvio 902: Varttunut havupuuvaltainen lehtomainen kangas (NT/ Etelä-Suomessa NT)

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet.

Kuvio sijaitsee valtatie 28 pohjoispuolen selvitysalueella. Kuvio 902 edustaa valtaosin lehtomaista kangasta, jossa on havaittavissa talousmetsäkäyttöä. Alueella on myös kohtalaisesti eri-ikäistä lahoppuuta. Alueella kasvoi mm. lillukkaa, oravanmarjaa, metsäkurjenpolvea, karhunputkea, pikkutalvikkia sekä huopahdaketta. Sekalajinen puusto oli paikoin iäkästä ja alueella oli jonkin verran lahoppuita. Vaikka kuvio ei ole luonnontilainen se on monimuotoisuutta paikallisesti tukeva ja lisää ekologista arvoa, siksi kohde on arvioitu kuuluvaksi arvoluokkaan 4.

Suositus: Kohde jätetään kehittymään ilman toimenpiteitä, jolloin sen tilan arvioidaan paranevan. Alue jätetään intensiivisen hoidon ulkopuolelle ja säilytetään jatkossa maankäytönmuutosten (myös metsänhakkuiden) ulkopuolella.

Kuva 20. Kuvion 902 varttunut havupuuvaltainen lehtomainen kangas.

Kuvio 903: Ruohoturvekangas II (LC)

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet.

Kuvio sijaitsee valtatie 28 pohjoispuolen selvitysalueella. Kuvio on ollut todennäköisesti vanha korpi, jonka vesitalous on kärsinyt alueen ojituksien seurauksena. Kuviolla esiintyy järeää lahoppuuta runsaasti ja on näin ollen muusta alueesta erottuva. Alueella kasvoi muun muassa metsäkortetta, metsäalvejuurta, korpipaatsamaa, pihlajaa sekä kuusta. Koska alueella esiintyi huomattavasti järeää lahoppuuta ja alue oli muusta ympäristöstä selvästi poikkeava, kuvio määritettiin arvoluokkaan 4.

Suositus: Kuvio suositellaan säilytettävän jatkossa maankäytönmuutosten (myös metsänhakkuiden) ulkopuolella, eikä alueen läpi ajeta työkoneilla. Lisäksi oijen tukkiminen voisi parantaa luontotyyppin laatua.

Kuva 21. Kuvion 903 ruohoturvekangas.

Kuvio 904: Lyhytkorsiräme (itäpuoli) (NT/ Etelä-Suomessa VU)

Ruuhoinen saraneva (länsipuoli) (NT/VU)

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet.

Kuvio sijaitsee Humpinsuon turvetuotantoalueen pohjoispuolella ja on ollut aikoinaan osa isompaa suokokonaisuutta, joka on sittemmin ojitettu tai otettu turvetuotantokäyttöön. Suolla esiintyy muutamia erittäin leveitä ja syviä ojia, jotka on kaivettu Humpinsuon turvetuotantoalueen perustamisen yhteydessä 1990-luvun loppupuolella. Ojat ovat muuttanut suon vesitaloutta jonkin verran. Alueella kasvoi kitukasvuista mäntyä valtapuuna (Kuva 22). Suon koillisreuna on isovarpurämettä. Suolla kasvoi muun muassa lakkaa, karpalaa, kangasmaitikkaa, juolukkaa, vaivaiskoivua, variksenmarjaa, jouhisaraa, tupasvillaa ja suokukkaa. Suon itäpuolella esiintyy pienialaisia allikoita sekä rimpipintaa ja suo on ruohoisempi, jossa kasvoi muun muassa pajua, koivua, kitukasvuista mäntyä, suokortetta, suopunakämmekkää järviruokoa ja luhtavillaa (Kuva 23). Suo oli vielä luonnontilaisen kaltainen, joten se on arvioitu arvoluokkaan 4.

Suositus: Kuvio suositellaan säilytettävän jatkossa maankäytönmuutosten ulkopuolella, eikä alueen läpi ajeta työkoneilla. Lisäksi ojien tukkiminen voisi parantaa luontotyyppien laatua.

Kuva 22. Kuvion 904 itäpuolen nevapintaa.

Kuva 23. Kuvion 904 länsipuolen ruohoista saranevaa.

Kuvio 905: Tupasvillaräme (NT/ Etelä-Suomessa VU)

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet.

Kuvio sijaitsee etelä-länsisuuntaisesti kulkevan sähkönsiirtolinjan ja junaraiteen eteläpuolella. Kuvio on tupasvillaräme, jonka vesitaloutta on pohjoisessa oleva rautatie muuttanut jonkin verran. Kuviota ympäröi länsisuunnassa Humpinsuontie ja itäsuunnassa hakkuuaukea. Kuviolla kasvoi mäntyä valtapuuna (Kuva 24). Suon etelä- ja länsireuna ovat isovarpurämettä. Suolla kasvoi muun muassa lakkaa, karpalaa, kangasmaitikkaa, juolukkaa, vaivaiskoivua, variksenmarjaa, tupasvillaa ja suokukkaa. Suo oli vielä luonnontilaisen kaltainen, joten se on arvioitu arvaluokkaan 4.

Suositus: Kuvio suositellaan säilytettävän jatkossa maankäytönmuutosten (myös metsänhakkuiden) ulkopuolella, eikä alueen läpi ajeta työkoneilla.

Kuva 24. Kuvion 905 tupasvillarämettä.

Kuvio 906: Mesotrofinen sararäme (VU/ Etelä-Suomessa EN)

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet.

Kuvio sijaitsee junaraiteen ja Humpinmäentien välisellä alueella. Kuvio on mesotrofinen sararäme, jonka vesitaloutta on pohjoisessa oleva rautatie muuttanut jonkin verran. Kuviota ympäröi itäsuunnassa hakkuuaukea ja lännessä talousmetsä. Kuviolla kasvoi kitukasvuista mäntyä valtapuuna (Kuva 25). Suolla kasvoi muun muassa villapääluikkaa, pitkälehtikihokkia, vaivaiskoivua, katajaa, kanervaa, karpalaa, valkopiirtoheinää, suopunakämmekkää, siniheinää, tupasvillaa ja suokukkaa. Suo oli vielä luonnontilaisen kaltainen, joten se on arvioitu arvoluokkaan 4.

Suositus: Kuvio suositellaan säilytettävän jatkossa maankäytönmuutosten (myös metsänhakkuiden) ulkopuolella, eikä alueen läpi ajeta työkoneilla.

Kuva 25. Kuvion 906 sararämettä.

Kuvio 907: Rimpinevaräme (LC/ Etelä-Suomessa EN)

Luontoarvaluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet.

Kuvio on ollut osa suurempaa suokokonaisuutta, joka on sittemmin 1960-luvulla pääosin ojitettu. Kyseinen pieni suoalue on jätetty ojittamatta, mutta sen ympärillä ojaverkosto on tiheää. Kuvio on kuitenkin säilynyt melko luonnontilaisen kaltaisena, jossa pääpuuna kasvoi pienikasvuista mäntyä. Kuviolla kasvoi muun muassa villapääluikkaa ja siniheinää. Kuvion reunojen isot ojat ovat kuitenkin vaikuttaneet osittain suon vesitalouteen, mutta suo oli vielä luonnontilaisen kaltainen keskiosaltaan, joten se on arvioitu arvoluokkaan 4.

Suositus: Kuvio suositellaan säilytettävän jatkossa maankäytönmuutosten (myös metsänhakkuiden) ulkopuolella, eikä alueen läpi ajeta työkoneilla.

Kuva 26. Kuvion 907 rimpinevarämettä.

5. EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Yhtenä vuonna tehdyt luontoselvitykset antavat kuvan ainoastaan yhden vuoden tilanteesta, johon voivat vaikuttaa esimerkiksi sääolot, kevään eteneminen ja sattuma. Asiantuntijoilla on paljon kokemusta vastaavista selvityksistä. Luontoselvitykset tehtiin oikea-aikaisesti kasvillisuuden tunnistamisen kannalta.

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Alueen luonnon yleispiirteet

Selvitysalueet ovat pääosin ojitetun suoalan ja kivennäismaan mosaiikkia. Alueella on tehty laajasti ojituksia 60–70-lukujen aikana, jonka alueella esiintyy myös turvekankaita. Laajempia pääosin ojitamattomia suoalueita sijaitsee Humpinsuon turvetuotantoalueen pohjoispuolella sijaitsevilla selvitysalueilla.

Selvitysalueiden pohjoisosassa sijaitsee Otanmäen vanha rautakaivos, jonka alueella esiintyy ihmisen kaivamia vesialtaita. Lisäksi selvitysalueiden itäosassa sijaitsee Fingridin Vuolijoen sähköasema. Sähköasemalta lähtee useaan ilmansuuntaan voimajohtoja, jotka risteävät tai kulkevat selvitysalueiden rajojen tuntumassa. Tämän lisäksi Humpinmäen pohjoispuolella sijaitsee junaraide. Selvitysalueiden läheisyydessä esiintyy myös laajasti tiestöä, mm. pohjoisosan selvitysalueet rajautuvat etelässä valtatiehen 28 ja Humpinsuon turvetuotantoalueen pohjoispuolen selvitysalueiden läpi kulkee Humpinsuontie. Otanmäen taajamat ja asuinalueet sijaitsevat myös selvitysalueiden läheisyydessä.

Selvitysalueilta on tehty erillinen pienvesiselvitys, jonka yhteydessä mm. valtatiehen 28 ali etelä-pohjoissuuntaisesti kulkeva Pienipuro luokiteltiin luonnontilaisen kaltaiseksi (Sweco Finland 2025). Pienvesiselvityksessä alueilta tunnistettiin luonnontilaisen kaltaisten puro-osuuksien lisäksi lähteitä. Pienvesiselvityksen tuloksia ei esitellä tämän raportin yhteydessä, vaan niiden tuloksiin tarpeen vaatiessa.

Putkilinjan selvitysalueen pohjoispuolella noin 500 metrin päässä sijaitsee pohjavesialue Vuottolahti (1194003). Kyseessä vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue (1). Alueen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja valvonnassa tulee huomioida ympäristönsuojelulain (27.6.2014/527) 17 §:n mukainen pohjaveden pilaamiskielto.

6.2 Tulokset

6.2.1 Kasvilajisto

Luontoselvityksen maastokäynnillä selvitysalueilla havaittiin huomionarvoisia kasvilajeista seuraavia:

- Luonnonsuojeluasetuksella ja luonnonsuojelulain (9/2023) 74 §:llä rauhoitetut kasvilajit:
 - valkolehdokki
- Alueellisesti uhanalaiset kasvilajit:
 - karvayökönlehti (alueella 3a)
 - suopunakämmekä (alueella 3b)
- Silmälläpidettävät kasvilajit:
 - ahokissankäpälä
 - suopunakämmekä

Rauhoitetun valkolehdokin kasvupaikat ovat luokan 1 luontokohteita eli lainsäädännöllä turvattuja kohteita. Alueellisesti uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien kasvupaikat ovat luokan 4 luontokohteita eli

monimuotoisuutta tukevia kohteita. Kohteiden tarkemmat tiedot sekä huomiointisuositukset on esitetty tarkemmin raportin lajikohtaisissa luvuissa. Vieraslajeista selvitysalueella havaittiin komealupiinia.

6.2.2 Luontotyytit

Selvitysalueilta rajattiin yhteensä kahdeksan arvoluokkiin 3 tai 4 (monimuotoisuutta turvaavat tai tukevat kohteet) luokiteltavaa aluetta. Lisäksi pienvesiselvityksen tulosten perusteella on rajattu useampia lainsuojaamia 1. arvoluokkaan kuuluvia kohteita (Sweco Finland Oy 2025). Osa rajatuista kohteista muodosti yhdessä laajempia kokonaisuuksia, joiden toiminnallisuus huomioitiin arvoluokitusta määrittäessä. Tällaisia laajempia kokonaisuuksia sijoittui erityisesti vesilain mukaisten kohteiden ympärille. Luontoselvityksen perusteella selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n tai 65 §:n mukaisia luontotyyppikohteita.

6.3 Luontoarvojen huomiointi suunnittelussa

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä rajatut huomionarvoisten kasvilajien esiintymisalueet sekä yhdeksän huomionarvoista luontotyyppikohdetta on esitetty liitteen 1 yhteenvetokartalla sekä tarkemmin raportin lajikohtaisissa luvuissa. Raportin kohdekuvauksissa on asiantuntija-arviona annettu suositus kohteiden huomioimisesta suunnittelussa. Luontoselvityksessä tunnistetut luontokohteet on luokiteltu eri arvoluokkiin (luokat 1–4) soveltaen oppaan Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle (Mäkelä & Salo, 2023) ohjeistusta. Kohdekuvauksissa on pyritty kuvaamaan ja huomiointisuosituksissa huomioimaan kunkin kohteen mahdollinen lakien ja asetusten antama suoja. Ainoastaan arvoluokkakohdeilla 1 on lain suoja. Osaltaan luontokohteiden huomiointitarkkuus riippuu kunkin suunnitteluvaiheen tarkkuustasosta, mistä lisätietoa saa tarvittaessa kyseisen oppaan (Mäkelä & Salo, 2023) luvusta 7 ja etenkin oppaan taulukosta 7.1.

LÄHTEET

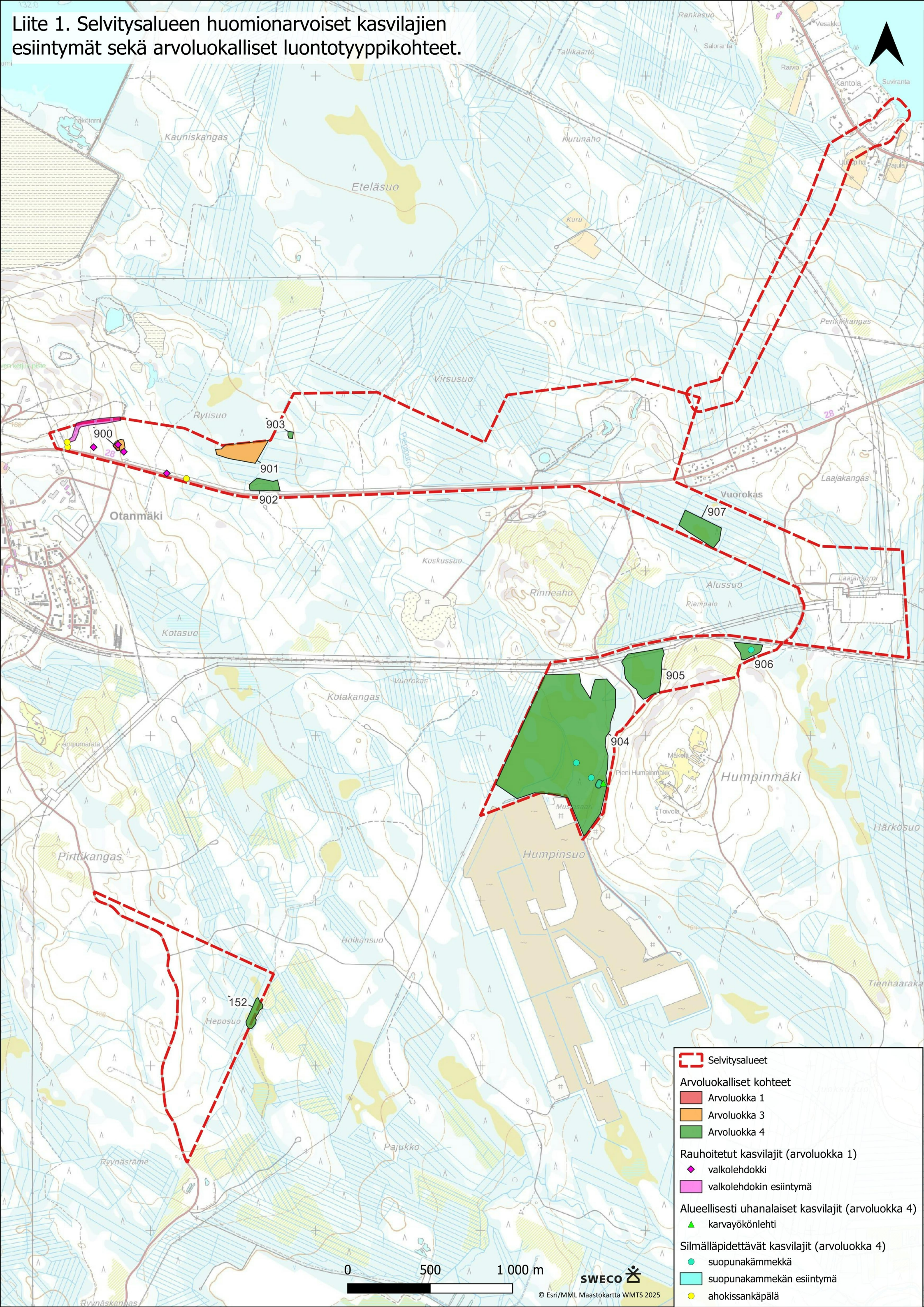
- GTK. 2025. Geologian tutkimuskeskuksen avoin paikkatietorajapinta Maaperä pohjaa (GTK 2024). https://gtkdata.gtk.fi/arcgis/rest/services/Rajapinnat/GTK_Maapera_WMS/MapServer/46
- Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Luonnonsuojelulaki (9/2023).
- LUKE. 2025. Luonnonvarakeskuksen monilähteen valtakunnan metsien inventoinnin (MVMI) katselupalvelu (WMS).
- Metsäkeskus. 2025. Erityisen tärkeät ympäristökuviot -karttapalvelu.
- Mäkelä K. & Salo P. 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43 | 2023. <https://helda.helsinki.fi/items/d2c3ab28-1ebe-42a0-9712-0da31675578f>
- Paikkatietoikkuna.fi. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/> historialliset kartat. Luettu 20.11.2025.
- Suomen Lajitietokeskus. 2025a. Huomionarvoiset kasvilajit. Lajit haettu 20.11.2025. Linkki hakuun: https://laji.fi/fi/observation/map?informalTaxonGroupId=MVL.233%2CMVL.343%2CMVL.23&administrativeStatusId=MX.euInvasiveSpeciesList%2CMX.controllingRisksOfInvasiveAlienSpecies%2CMX.finlex160_1997_appendix4_2021%2CMX.finlex160_1997_appendix4_specialInterest_2021%2CMX.finlex160_1997_appendix3a%2CMX.finlex160_1997_appendix3c%2CMX.habitatsDirectiveAnnexIV%2CMX.habitatsDirectiveAnnexII%2CMX.habitatsDirectiveAnnexV%2CMX.primaryInterestInEU%2CMX.regionallyThreatened2020_3a&taxonAdminFiltersOperator=OR&time=2000-01-01%2F2025-11-20&collectionIdExplicitNot=HR.435&coordinates=64.009808%3A64.158837%3A26.997255%3A27.329593%3AWGS84%3A1.0&recordQuality=EXPERT_VERIFIED%2CCOMMUNITY_VERIFIED%2CNEUTRAL
- Suomen Lajitietokeskus. 2025b. Valkolehdokki. <https://laji.fi/taxon/MX.40049>. Luettu 20.11.2025.
- Suomen Lajitietokeskus. 2025c. Karvayökönlehti. <https://laji.fi/taxon/MX.39686>. Luettu 20.11.2025.
- Suomen Lajitietokeskus. 2025d. Ahokissankäpälä. <https://laji.fi/taxon/MX.39761>. Luettu 20.11.2025.
- Suomen Lajitietokeskus. 2025e. Suopunakämmekkä. <https://laji.fi/taxon/MX.40069>. Luettu 20.11.2025.
- Sweco Finland Oy. 2024. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys. Kajaani, Otanmäki.
- Sweco Finland Oy. 2025. Pienvesiselvitys 2025, Kajaani.
- Tolonen, J. Leka, J., Yli-Heikkilä, K., Hämäläinen, L. & Halonen, L. 2019. Pienvesiopas. Pienvesien tunnistaminen ja lainsäädäntö. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 36. Helsinki.
- Vanhatkartat.fi. 2025. <https://vanhatkartat.fi/>. Luettu 20.11.2025.
- Vieraslajit.fi. 2024. <https://vieraslajit.fi/lajit>. Luettu 20.11.2025.
- Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 2021. Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>
- Ympäristöministeriö. 2023. Valtioneuvoston asetus luonnonsuojelusta. Perustelumuistio. <https://valtioneuvosto.fi/delegate/file/128521>

Sweco | Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys 2025, Kajaani

Työnumero: 25021783

Päiväys: 28.11.2025 Versio: 1 (Valmis)

Liite 1. Selvitysalueen huomionarvoiset kasvilajien esiintymät sekä arvoluokalliset luontotyyppikohteet.

Selvitysalueet

Arvoluokalliset kohteet

- Arvoluokka 1
- Arvoluokka 3
- Arvoluokka 4

Rauhoitetut kasvilajit (arvoluokka 1)

- valkolehdokki
- valkolehdokin esiintymä

Alueellisesti uhanalaiset kasvilajit (arvoluokka 4)

- karvayökönlehti

Silmälläpidettävät kasvilajit (arvoluokka 4)

- suopunäkämme
- suopunäkämmen esiintymä
- ahokissankäpäle

LIITE 1. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys 2024, täydennyskohteet.

Tässä liitteessä esitetyt tulokset täydentävät Kajaanin vuonna 2024 tehtyä kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitystä. Alueella tehtiin vuoden 2025 aikana täydentäviä luontoselvityksiä, mm. kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys 1.-3.7.2025, jonka yhteydessä myös vuoden 2024 selvitysalueelta tehdyt tulokset esitellään tässä liitteessä. Selvityksissä noudatettiin Mäkelä & Salo (2023) ”Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi- oppaan ohjeistuksia. Kohteet luokiteltiin eri arvoluokkiin 1–4 oppaan luvun 7, taulukon 7.1 mukaan. Luontoselvityksen maastotöiden tekijöinä olivat biologit (FT) Minna Kosonen, (FM) Nita Tuomi ja (FM) Annika Inha sekä (FM, ympäristötiede) Anna-Riina Tiainen. Raportin laativat Minna Kosonen ja Anna-Riina Tiainen.

Vuoden 2025 aikana alueella tehtiin havaintoja kolmesta huomionarvoisesta kasvilajista:

- Luonnonsuojeluasetuksella ja luonnonsuojelulain (9/2023) 74 §:llä rauhoitetut kasvilajit, **kohteet ovat arvoluokkakohdeita 1:**
 - valkolehdokki (LC)
 - kaitakämmekä (VU)
- Silmälläpidettävät kasvilajit, **kohteet ovat arvoluokkakohdeita 4:**
 - ahokissankäpälä (NT)

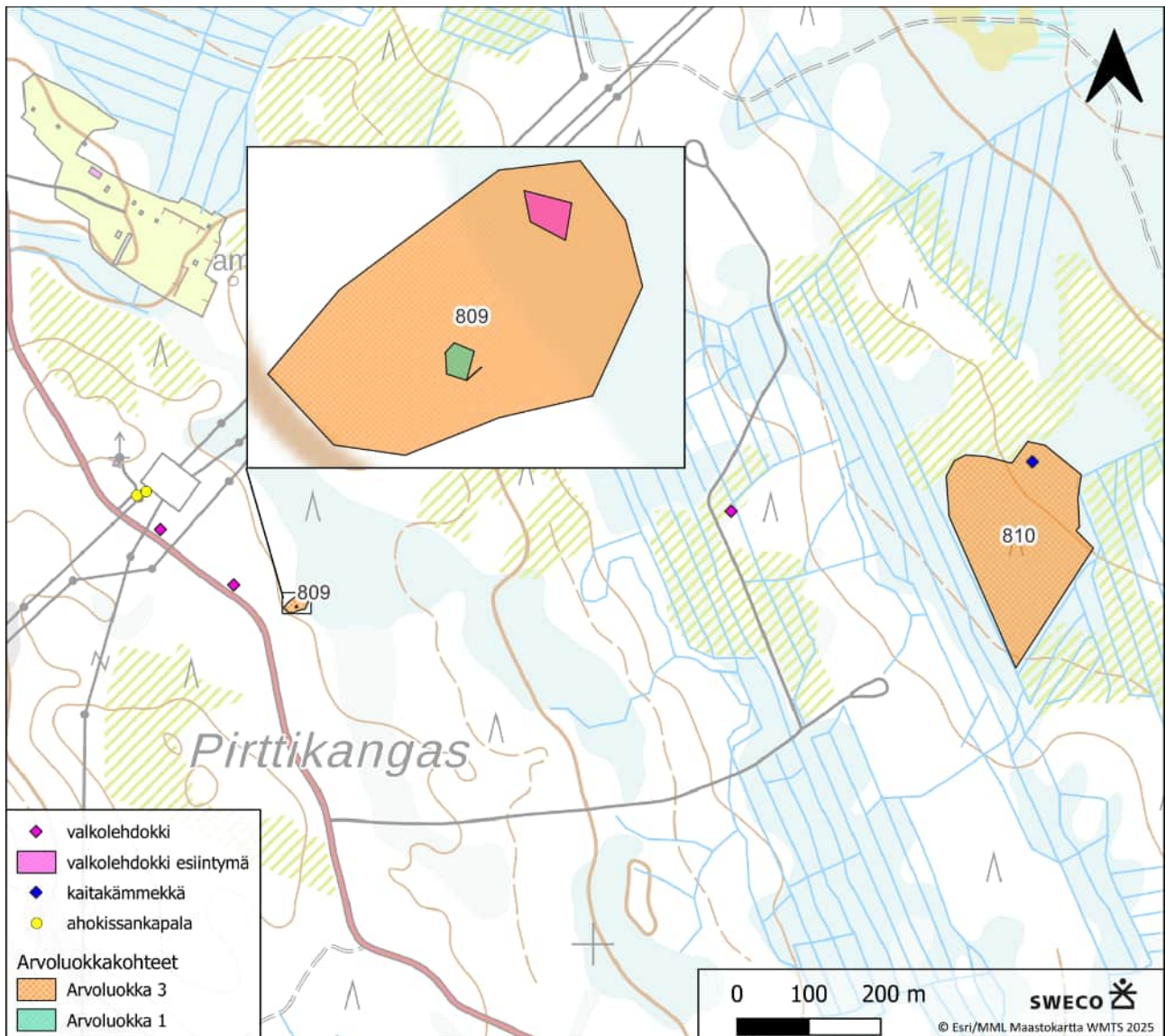
Suositus: Valkolehdokin ja kaitakämmekän kasvupaikat (arvoluokka 1 kohteet) tulee jättää maanmuokkauksen, voimakkaiden hakkuiden ja muiden maankäytön muutosten ulkopuolelle. Kasvupaikoilla ei tule myöskään ajaa työkoneilla. Mikäli tämä ei ole mahdollista, kasvupaikan huomioimisesta tulee kysyä ohjeistusta Keski-Suomen ELY-keskuksen luonnonsuojeluyksiköstä. Luonnonsuojelulain 83 §:n 1. momentin mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 74 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. Riippuen suunnitellusta toiminnasta kyseeseen saattaa tulla myös luonnonsuojelulain (9/2023) 82 §:n mukainen yleispoikkeus.

Ahokissankäpälän kasvupaikat (arvoluokka 4 kohteet) suositellaan jättämään rakentamisen ja maanmuokkauksen ulkopuolelle. Alueet ovat suositeltavaa kuitenkin pitää puustottomina ja matalakasvuisina mm. säännöllisin in.

Vuoden 2025 tietojen perusteella alueelta rajattiin kaksi huomionarvioista kuviota (809, 810) (Taulukko 1). Huomionarvoiset kasvilajit ja luontotyyppikuviot on esitetty seuraavassa kuvassa (Kuva 1).

Taulukko 1. Huomionarvoiset luontotyyppikohteet vuoden 2024 selvitysalueelta, näiden uhanalaisuus, pinta-ala sekä LuTu-arvoluokka.

Kuvio	Arvoluokka	Luontotyyppi	Uhanalaisuusluokka (koko Suomi / Etelä-Suomi)	Koko (ha)
809	1,3	Lähde, Ruohokorpi	VU/EN	0,05
810	3	Lettonevaräme	VU/CR	3,8

Kuva 1. Vuonna 2025 rajatut huomionarvoiset kasvilajit sekä arvoluokkakohdeet. Valkolehdokin ja kaitakämmekän esiintymät ja pistemäiset havaintopaikat ovat arvoluokkakohdeita 1 (rauhoitettut kasvilajit). Ahokissankäpälän pistemäiset havaintopaikat ovat arvoluokkakohdeita 4.

Kuvio 809: Ruohokorpi (koko Suomi VU / Etelä-Suomi EN)

Lähde: *Luontoarvaluokitus luokka 1:* Lainsäädännöllä turvatut kohteet.

Ruohokorpi: *Luontoarvaluokitus luokka 3:* Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Tämä kohde haluttiin saada tutkittua tarkemmin vuonna 2025, sillä lähteestä on tieto Metsähallituksen aineistossa. Lähdevaikutuksen vuoksi kasvillisuus on kuviolla erittäin rehevää. Alueella kasvaa muun muassa harmaaleppää, kuusta, koivua, korpikastikkaa, kultapiiskua, mustikkaa, oravanmarjaa, katajaa, metsätähteä, metsäkortetta ja pieni alue valkolehdokkia. Ympäröivä metsä on talousmetsää, ja hakkuuta on hiljattain tehty lähteen länsipuoleisessa metsässä. Tästä huolimatta itse lähde ja sen välitön lähiympäristö ovat säilyneet luonnontilaisen kaltaisena. Vesilain 2. luvun 11. §:n mukaan ”Luonnontilaisen — — lähteen — — luonnontilan vaarantaminen on kielletty, jonka vuoksi lähde on luokiteltu arvoluokkaan 1. Koska luontotyyppi lähteen ympärillä on uhanalainen ja sen säilyminen edellyttää lähteen vaatimaa varjoisuutta, lähteen ympärillä esiintyvä ruohokorpi arvioidaan arvoluokkaan 3.

Suositus: Lähteen luonnontilaisuutta ei saa vaarantaa, jonka vuoksi sen lähialueiden maankäyttöä tulee välttää, eikä sen vesitaloutta saa muuttaa esimerkiksi ympäröivien alueiden ojituksilla tai hakkuilla.

Lähteen ympäröivän ruohokorven osalta suositellaan, että kuvio jätetään kehittymään ilman toimenpiteitä, jolloin sen tilan arvioidaan paranevan. Alue jätetään intensiivisen hoidon ulkopuolelle ja säilytetään jatkossa maankäytönmuutosten (myös metsänhakkuiden) ulkopuolella.

Kuva 2. Kuvion 809 lähde sekä ruohokorpea.

Kuvio 810 Lettonevaräme (koko Suomi VU / Etelä-Suomi CR)

Luontoarvaluokitus luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet.

Kuvio luokiteltiin arvoluokkaan 3, koska suo on säilynyt kohtalaisen luonnontilaisena ympärillä olevista hakkuista huolimatta. Kasvillisuus poikkeaa hieman hankealueen muista suokuvioista. Alueella kasvoi suopunäkämmeekkää, pitkälehtikihokkia, äimäsaraa, lettovillaa, kaitäkämmeekkää, hoikkavillaa. Pohjoisosassa oli märempiä lammikoita, joissa kasvoi vesihernettä sekä lammikoiden ympärillä järviruokoa. Suokohde on luonnontilaisen kaltainen ja kuviolla on ekologista arvoa erityispiirteidensä vuoksi ja siksi kuvio on arvoluokassa 3.

Suositus: Kohde jätetään kehittymään ilman toimenpiteitä, jolloin sen tilan arvioidaan paranevan. Alue jätetään intensiivisen hoidon ulkopuolelle ja säilytetään jatkossa maankäytönmuutosten (myös metsänhakkuiden) ulkopuolella.

Kuva 3. Kuvion 810 lettonevaräme.

Pesimälinnustoseselvitys 2025

Kajaani
2025

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	28.10.2025	Valmis	28.10.2025	Atte Lindqvist

Projekti:

Työnumero:

Versio:

Päiväys:

Tekijä:

Pesimälinnustoselvitys 2025, Kajaani

25018801

1.1 (Valmis)

17.12.2025

Rasmus Rudnäs

Sisältö

1.	JOHDANTO	6
2.	AINEISTO JA MENETELMÄT	6
2.1	Selvitysalueen yleiskuvaus.....	6
2.2	Työstä vastaavat henkilöt	7
2.3	Tutkimusmenetelmät	7
2.4	Linnustollisesti arvokkaiden kohteiden rajausta	9
3.	TULOKSET	10
3.1	Luonnonsuojelualueet ja tärkeät lintualueet	10
3.2	Lajikohtaiset tulokset	10
3.3	Linnustollisesti arvokkaat kohteet.....	16
4.	EPÄVARMUUSTEKIJÄT	20
5.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	20
6.	LÄHTEET	20

Taustakartat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy

Sweco | Pesimälinnustosselvitys 2025, Kajaani

Työnumero: 25018801

Päiväys: 17.12.2025 versio: 1.1 (valmis)

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2025

Liite 1. Sensitiivisten lintutietojen liite. Salassapidettävä.

Sweco | Pesimälinnustoselvitys 2025, Kajaani

Työnumero: 25018801

Päiväys: 17.12.2025 versio: 1.1 (valmis)

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilöt:

Luontoasiantuntija (biologi FM), Rasmus Rudnäs

Puutarhakatu 3A

70300 Kuopio

0401852572

rasmus.rudnas@sweco.fi

Luontoasiantuntija (biologi FM), Nita Tuomi

Puutarhakatu 3A

70300 Kuopio

+358451356452

nita.tuomi@sweco.fi

Sweco | Pesimälinnustoselvitys 2025, Kajaani

Työnumero: 25018801

Päiväys: 17.12.2025 versio: 1.1 (valmis)

1. JOHDANTO

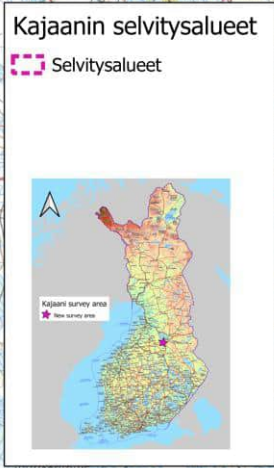
Kajaanin kunnassa sijaitsevalle maa-alueelle tilattiin vuonna 2025 selvitys, jonka tarkoituksena on kartoittaa selvitysalueen luontoarvot. Tässä raportissa esitellään pesimälinnustoselvityksen tuloksia. Sensitiivisiä lajeja koskevat havainnot esitetään erillisessä salassa pidettävässä sensitiivisten lajien liitteessä. Sensitiivinen lajitieto on määritelty Suomen Lajitietokeskuksen (2025b) ohjeistuksen mukaan. Lisäksi kanalintuja koskevat havainnot esitetään erillisessä kanalinturaportissa (Sweco Finland Oy 2025).

2. AINEISTO JA MENETELMÄT

2.1 Selvitysalueen yleiskuvaus

Kajaanin selvitysalueen pinta-ala on yhteensä 392,6 hehtaaria. Selvitysalue sijaitsee Otanmäen kylän tuntumassa ja osittain Otanmäen vanhan rautakaivoksen alueella Kokkolantien varressa ja etelässä Humpinsuon alueella. Tämän lisäksi selvitysalueeseen kuuluu erillinen alue, joka sijaitsee Humpinsuolta lounaaseen sijaitsevalla Heposuolla. Selvitysalueen pohjoisosat rajautuvat hankealueen koilliskulmasta Oulunjärveen (selvitysalue, Kuva 1 ja Kuva 2).

Selvitysalue on pääosin vahvasti ihmisen muokkaamaa. Alueen pohjoisosissa on laajalti vanhaa Otanmäen kaivosaluetta, joka on osaltaan aidattu. Lisäksi Humpinsuohon kuuluvan selvitysalueen osan eteläpuolella on vielä toiminnassa oleva Humpinsuon turpeentuotantoalue, joka jää kuitenkin hankealueen ulkopuolelle. Aivan selvitysalueen länsikulman pohjoispuolella sijaitsee Otanmäen taajama. Lähimmät asuinkiinteistöt ovat noin 80 metrin etäisyydellä hankealueesta ja pohjoisen Oulunjärveen rajautuvan selvitysalueen osalta lähimmillään 50 metrin etäisyydellä.

Kuva 1. Kajaanissa sijaitseva selvityksen kohteena olevat alueet. Maastokartta: Maanmittauslaitos 2024.

2.2 Työstä vastaavat henkilöt

Pesimälinnustoselvityksen tekijöinä olivat FM biologi Rasmus Rudnäs ja FM biologi Nita Tuomi. Raportoinnista vastasi FM biologi Rasmus Rudnäs. Lopputarkastuksesta vastasi FM biologi Atte Lindqvist.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Selvitysalueen linnustoa selvitettiin maastossa sovelletun kartoituslaskennan kautta, jossa linnuston kannalta arvokkaiksi arvioidut alueet kierrettiin jalkaisin kahteen kertaan kolmen aamun aikana. Pesimälinnustoseselvityksen painopisteenä olivat uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit, EU:n lintudirektiivin liitteen I-lajit, erityisesti suojeltavat lajit sekä Suomen vastuulajit.

Selvityksen tausta-aineistona käytettiin Suomen Lajitietokeskuksen (2025a) tietokannasta saatuja havaintoja selvitysalueen ja sen lähistön linnustosta. Tausta-aineistona on käytetty myös tietoja IBA-alueista (BirdLife Suomi 2025a), FINIBA-alueista (BirdLife Suomi 2023b), MAALI-alueista (Koponen ym. 2018) sekä valtion ja yksityismaan suojelualueista (Suomen ympäristökeskus 2025).

Sweco | Pesimälinnustoselvitys 2025, Kajaani

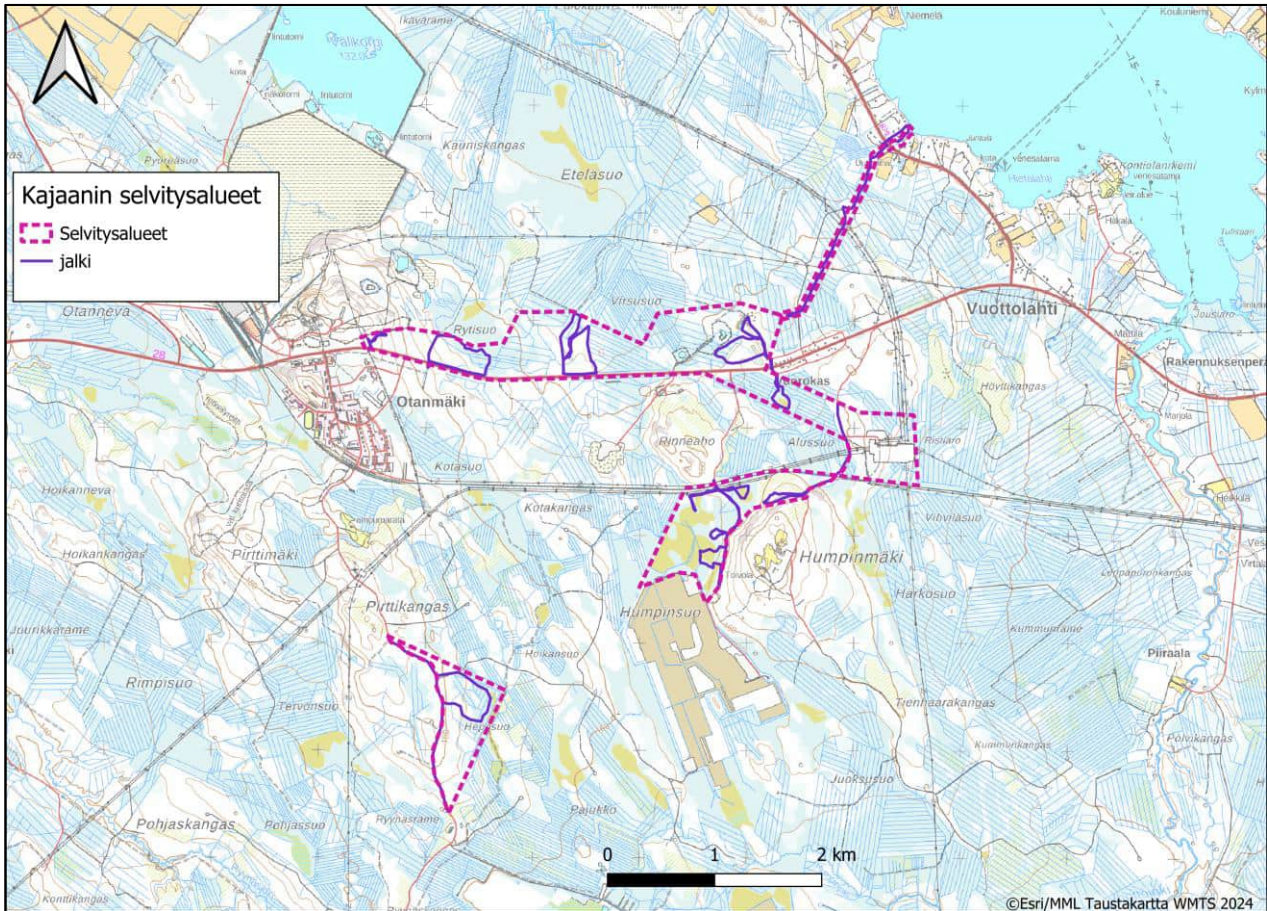
Työnumero: 25018801

Päiväys: 17.12.2025 versio: 1.1 (valmis)

Sovellettu kartoituslaskenta kohdistettiin alueille, joilla todettiin kartta- ja ilmakuvatarkastelun sekä kanalintuselvitysten aikaisten maastokäyntien perusteella olevan todennäköisimmin linnustollisesti arvokkaita kohteita. Tällaisia alueita olivat muun muassa luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset suot, vesistöjen rantavyöhykkeet sekä keskimääräistä iäkkäämmät metsät. Oulujärveen rajautuvan pohjoisen selvitysalueen osion osalta kuljettiin alue läpi, niin että pesimälinnusto selvitetiin noin 100 metrin puskurivyöhykkeeltä linjan keskipisteeseen nähden. Selvitys tehtiin kahden käyntikerran sovellettuna kartoituslaskentana (Koskimies & Väisänen 1988), jossa linnuston kannalta arvokkaiksi arvioidut alueet kierrettiin jalkaisin vähintään kaksi kertaa pesimäkauden aikana. Huomionarvoisten lajien havaintopaikat merkittiin kartalle GPS-laitteen avulla. Pesimälinnuston kartoituslaskennat tehtiin aamulla noin klo 3.00–10.00 välisenä aikana. Pariksi tulkittiin laulava koiras, varoiteleva koiras, nähty koiras, varoiteleva naaras, nähty naaras, varoiteleva pari ja nähty pari. Selvitysalueella tehtiin sovellettua kartoituslaskentaa 13 päivänä (Kuva 2).

Taulukko 1. Pesimälinnustonselvityksen ajankohdat ja selvitysten aikana vallinnut säätila Kajaanin selvitysalueella.

Ajankohta	Lämpötila	Tuuli	Pilvisyys	Auringonnousu
27.5.2025 klo 3.30–7.10	11 °C	1 → ,6 m/s	8/8–5/8	3.10
28.5.2025 klo 3.30–7.30	10 °C	3–3,7 m/s	5/8	3.07
12.6.2025 klo 3.30–7.20	8→ 12 °C	0,5 → 1 m/s	5/8 → 0/8	3.00

Kuva 2. Alueet, joille pesimälinnustoselvityksen sovelletut kartoituslaskennat kohdistettiin Kajaanin selvitysalueella. Liilalla kartoittajien reitit. Samat reitit kuljettiin molemmilla käyntikertoilla, mutta tässä on selkeyden vuoksi esitettyä vain toisen käyntikerran kuljetut reitit. Kartassa ei ole mukana kanaintuselvityksen aikana (25–26.3. ja 28.4.) kuljettuja reittejä.

2.4 Linnustollisesti arvokkaiden kohteiden raja

Maastotöiden ja lähtötietojen perusteella arvioitiin mahdollisten arvokkaiden linnustokohteiden sijainti selvitysalueella. Arvokkaiden kohteiden rajauspäätökset tehtiin asiantuntija-arviona. Pesimälintuselvityksen kohteet luokiteltiin eri arvoluokkiin soveltaen oppaan Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi (Mäkelä & Salo 2023, luku 7) ohjeistusta:

- luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet
- luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Sweco | Pesimälinnustoselvitys 2025, Kajaani

Työnumero: 25018801

Päiväys: 17.12.2025 versio: 1.1 (valmis)

Maastoselvityksen ja lähtötietojen perusteella asiantuntija-arviona mahdollisesti rajatut linnustollisesti arvokkaat kohteet esitetään kartalla ja niiden rajausperusteet ja huomiointisuositukset kuvataan kappaleessa 3.1. Tärkeimpiä arviointiperusteita linnustollisesti arvokkaiden kohteiden rajauksessa analysoitaessa olivat huomionarvoisten lintulajien etenkin pesimäaikainen esiintyminen, arvioidun pesimäreviirin sijainti, lajin käyttäytyminen ja ekologia sekä linnuston kannalta arvokkaan luontotyyppin sijoittuminen huomionarvoisten lintulajien havaintopaikkojen ympäristössä. Rajauspäätöksiä tehdessä huomioitiin myös alueella esiintyvien huomionarvoisten lintulajien, parien ja yksilöiden lukumäärä, uhanalaisuus, uhanalaisuuden syyt ja mahdollisuudet vaikuttaa kaavoituksella uhanalaisuuden syihin.

3. TULOKSET

Tässä osiossa käsitellään selvitysalueen läheisiä luonnonsuojelualueita ja linnustollisesti tärkeitä alueita, Suomen Lajitietokeskuksen (2025a) tietokannasta saatuja tietoja sekä selvitysalueella maastossa havaittuja huomionarvoisia lajeja.

3.1 Luonnonsuojelualueet ja tärkeät lintualueet

Huomattavin läheinen luonnonsuojelualue ja tärkeä lintualue on selvitysalueen eteläpuolelle sijoittuva Talaskankaan alue, joka on sekä suojeltu että rajattu tärkeäksi lintualueeksi. Alueelle on rajattu Natura 2000 alue (Talaskankaan alue, SPAFI1200901), valtion suojelualue (Talaskankaan luonnonsuojelualue, ESA080040), luonnonsuojeluohjelma-alueita (Sopenmäki, AMO000010; Talasjärvien alue, SSO080228), IBA-alue (Talaskangas, IBA-alue 60), FINIBA-alue (Talaskangas-Joutensuo, FINIBA-koodi 540129) ja MAALI-alue (Talaskangas, MAALI-aluekoodi 540161). Rajaukset eroavat toisistaan mutta ovat suurelta osin päällekkäisiä. Rajaukset ulottuvat lähimmillään noin 4,6 kilometrin päähän selvitysalueen etelärajasta.

Selvitysalueen pohjoisosan länsipuolelle lähimmillään noin 1600 metrin päähän jää Otannevan soidensuojelualue (SSO110356). Otanmäen pohjoispuolella, noin 900 metriä selvitysalueen pohjoisrajasta, sijaitsee FINIBA-alue Otanmäen altaat (FINIBA-koodi 820119).

3.2 Lajikohtaiset tulokset

Lajikohtaisessa tarkastelussa käytetään termeinä sekä reviiriä että pesintää. Molemmat tarkoittavat kuitenkin pesintään viittaavia havaintoja. Huomionarvoisten lajien havainnot esitetään kartoilla kappaleen lopussa. Kartoilla ei esitetä reviiritulkintoja. Kartat havainnoista ovat kuvissa 4–7. Selvitysten aikana havaitut muut kuin huomionarvoiset lintulajit esitetään jäljempänä taulukossa (Taulukko 2).

Lajiluettelon yhteydessä on mainittu lajien mahdollinen uhanalaisuusluokitus (Hyvärinen ym. 2019) ja hallinnollinen luokka seuraavasti:

- CR = äärimmäisen uhanalainen
- EN = erittäin uhanalainen
- VU = vaarantunut
- NT = silmälläpidettävä
- RT = alueellisesti uhanalainen
- L = lintudirektiivin I-liitteen laji
- E = erityisesti suojeltava laji
- V = Suomen vastuulaji

- SPA = laji on Talaskankaan SPA-alueen suojeluperusteena oleva laji

Lintulajeja havaittiin pesimäkauden maastokäynneillä yhteensä 51, joista 18 olivat huomionarvoisia lajeja. Huomionarvoisista lajeista 2 oli sensitiivisiä lajeja (Suomen Lajitietokeskus 2025b), joita koskevat tulokset on esitetty salassa pidettävässä sensitiivisten lajien liitteessä (neljä lajia). Muut kuin huomionarvoiset lajit on esitetty liitteen jäljempänä taulukossa (Taulukko 2).

Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*) L, V, SPA

Laulujoutsen havaittiin selvitysalueella kerran ylilentävänä ja yksi laulujoutsenpari havaittiin melko kaukaa selvitysalueen päästä Oulujärvellä, mutta itse selvitysalueen alueen rajojen sisäpuolella olevat vesistöt ovat liian pieniä laulujoutsenen elinympäristöiksi (Oulujärveä lukuun ottamatta) (Kuva 4 ja Kuva 6).

Kuovi (*Numenius arquata*) NT, V

Yksi kuovi havaittiin Heposuolla ja lisäksi havaittiin yksittäinen kuovi äänessä selvitysalueen pohjoisosien läheisyydestä pellolta (Kuva 4 ja Kuva 6).

Kaulushaikara (*Botaurus stellaris*) L

Kaulushaikarasta tehtiin yksi havainto Oulujärven rannalta, mutta melko kaukana selvitysalueen pohjoispäädystä sijaitsevalta ruovikkoalueelta (Kuva 4).

Rantasipi (*Actitis hypoleucos*) V

Selvitysalueen pohjoispäädystä Oulujärven rannalta havaittiin yksi rantasipin reviiri (Kuva 4).

Valkoviklo (*Tringa nebularia*) NT, V

Selvitysalueelta ja sen lähistöltä löydettiin yhteensä neljä reviiriä. Valkoviklo pesii muun muassa kangasmetsissä ja hakkuuaukoilla, mutta vaatii pesimäympäristöönsä myös avosuota (Kuva 5 ja Kuva 6).

Liro (*Tringa glareola*) NT, L, V, SPA

Selvitysalueella havaittiin yksi pari Humpinsuon pohjoisosassa (Kuva 6).

Taivaanvuohi (*Gallinago gallinago*) NT

Selvitysalueella havaittiin taivaanvuohia noin 4 paikassa. Taivaanvuohi pesii soilla ja kosteikoilla mutta se voi pesiä myös esimerkiksi metsäojien varsilla (Kuva 4 ja Kuva 6).

Palokärki (*Dryocopus martius*) L, SPA

Selvitysalueen pohjoisosassa Pienipuron varressa on vähintään yksi reviiri (Kuva 5).

Haarapääsky (*Hirundo rustica*) VU

Haarapääskyn pesiä havaittiin Oulujärven rannan läheisyydessä sijaitsevien talojen pihapiirissä (sudenkorentoselvityksien yhteydessä), mutta hankkeen selvitysalueen ulkopuolella (Kuva 4).

Västäräkki (*Motacilla alba*) NT

Selvitysalueen lähistöstä tehtiin yksi havainto västäräkistä talon pihapiiristä. Havainto tehtiin pesimäaikaan ja viittaa todennäköisesti pesintään (Kuva 5).

Leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*) V

Selvitysalueelta löytyi neljä reviiriä (Kuva 4 ja Kuva 6).

Hömötiainen (*Poecile montanus*) EN

Selvitysalueella havaittiin neljä hömötiaisreviiriä. Hömötiaisen vaatii pesimäympäristössään varttunutta metsää ja sopivia lahopuita (Kuva 6 ja Kuva 4).

Töyhtötiainen (*Lophophanes cristatus*) VU

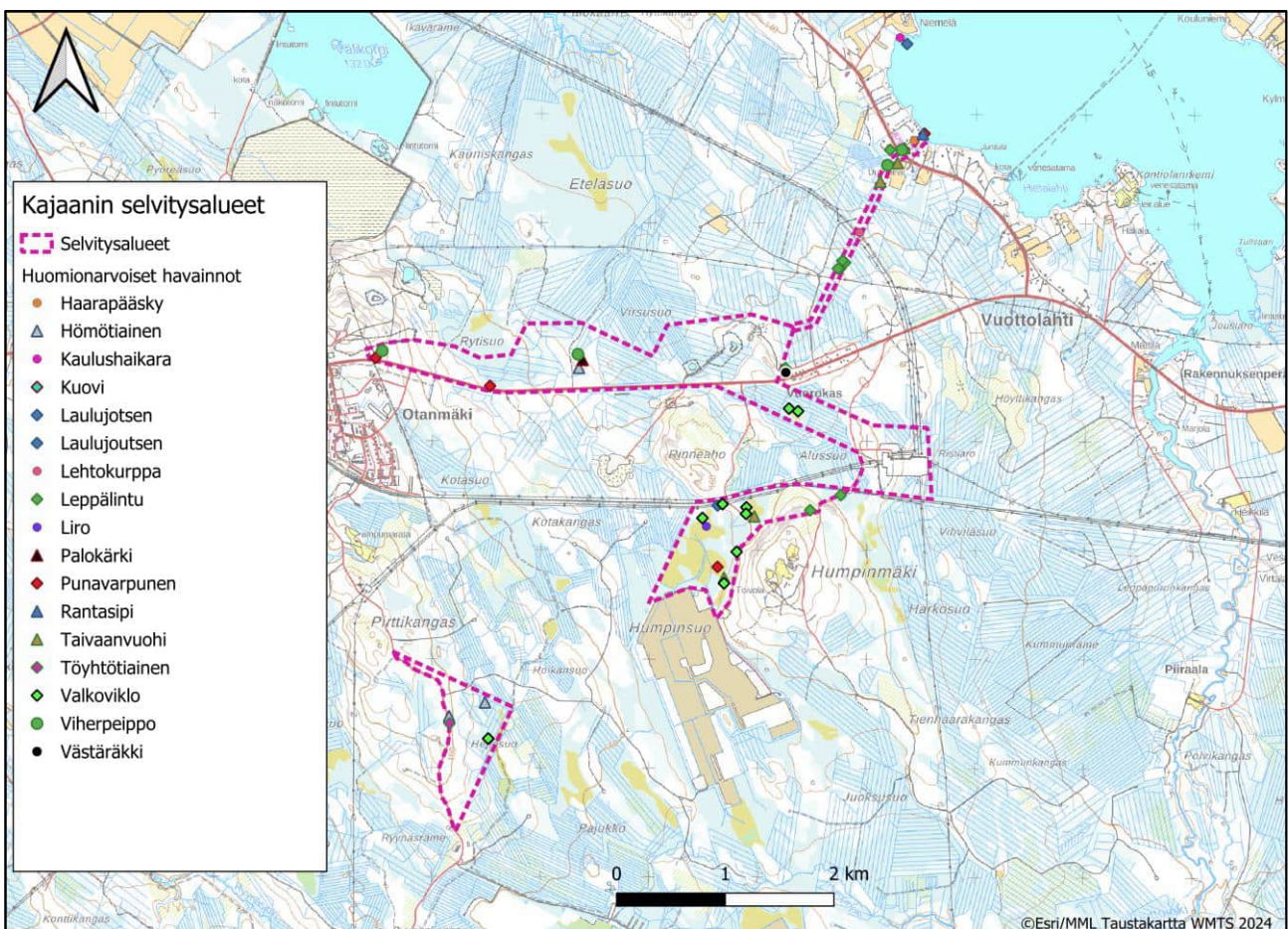
Töyhtötiaisia havaittiin yksi selvitysalueen lounaisosista Heposuon läheisyydestä tien varresta. Töyhtötiaisen elinympäristövaatimukset ovat samankaltaiset kuin hömötiaisella (Kuva 6).

Punavarpunen (*Carpodacus erythrinus*) NT

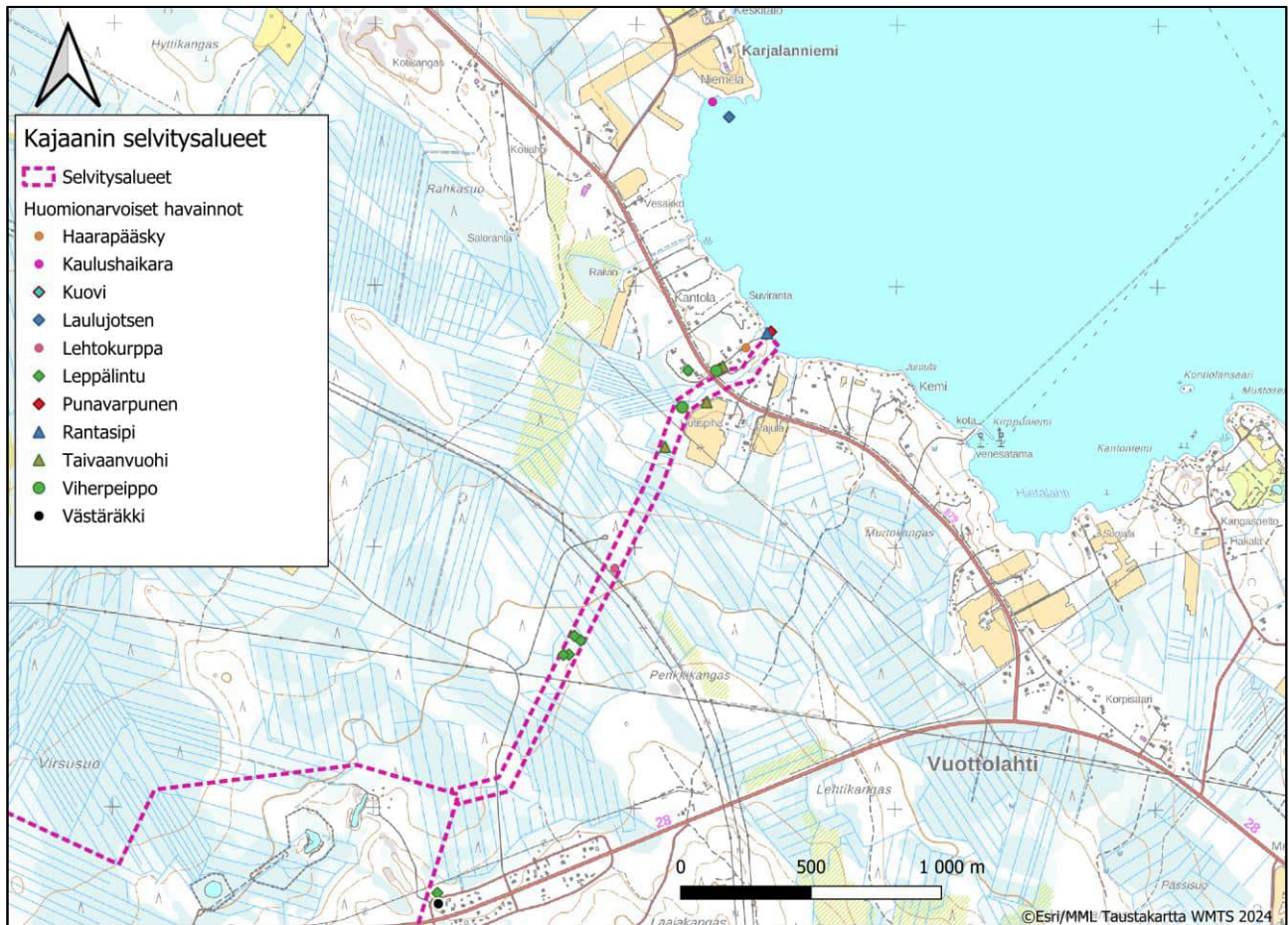
Selvitysalueelta löydettiin neljä reviiriä (Kuva 4, Kuva 5 ja Kuva 6).

Viherpeippo (*Carduelis chloris*) EN

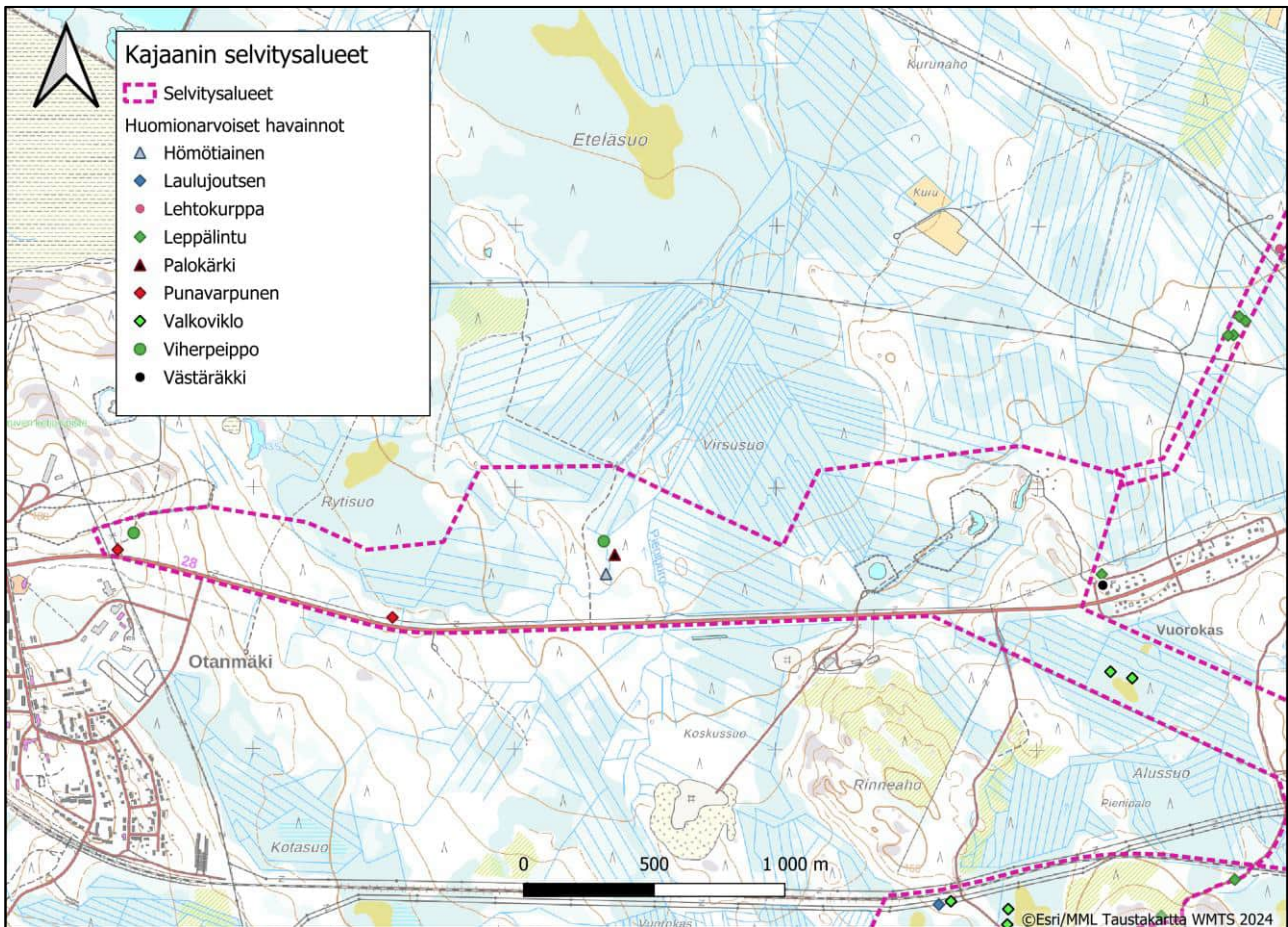
Alueella havaittiin viherpeippo neljässä paikassa selvitysalueiden pohjoisosissa. Havainnot viittaavat pesintään (laulavia koiraita) (Kuva 4 ja Kuva 5).

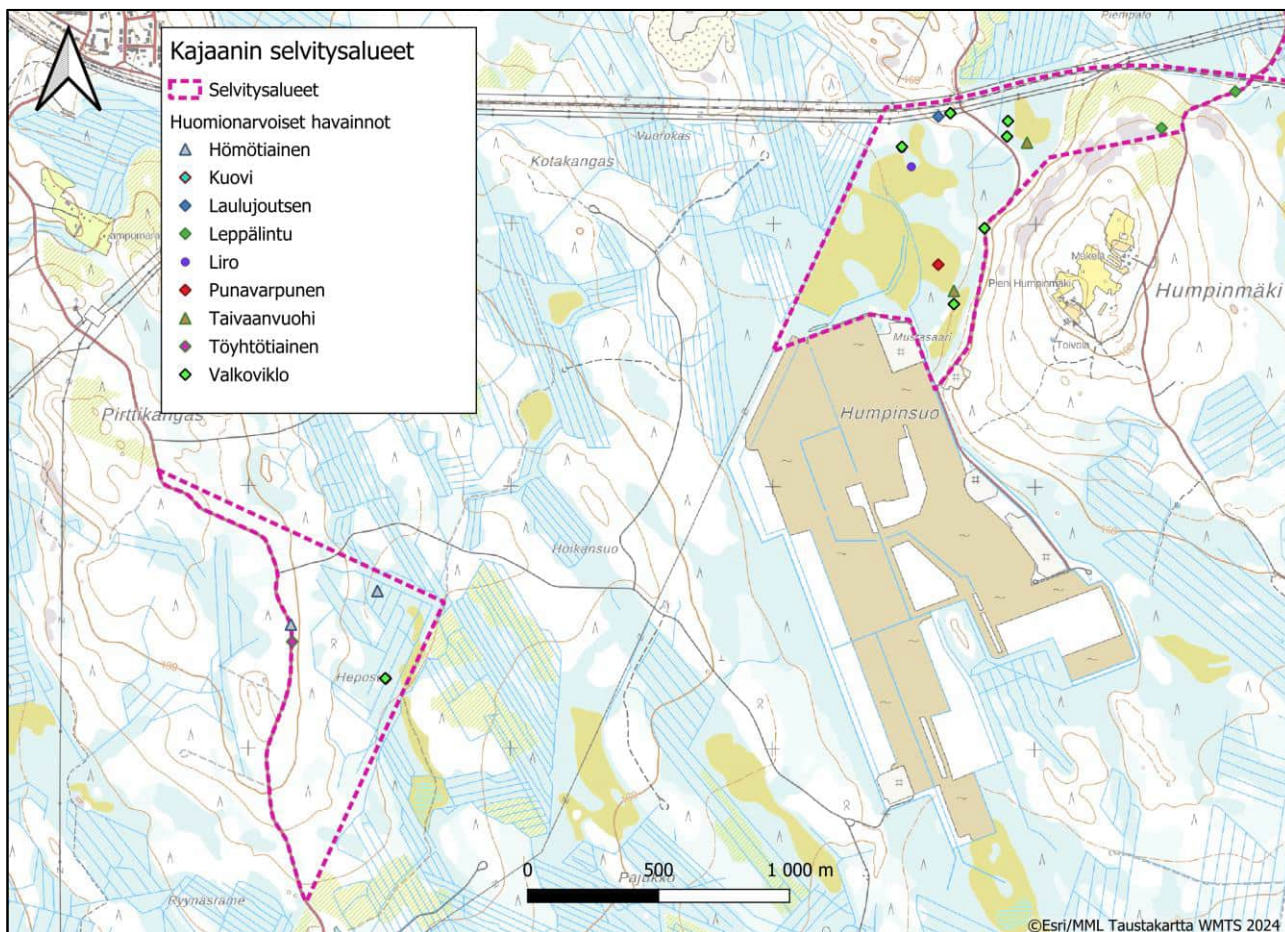
Kuva 3. Kaikki huomionarvoiset lintuhavainnot Kajaanin selvitysalueella 2025.

Kuva 4. Selvitysalueen pohjoisosien selvityksissä tehdyt huomionarvoiset lintuhavainnot 2025.

Kuva 5. Otanmäen vanhan kaivosalueen havainnot 2025.

Kuva 6. Humpinsuon ja Heposuon alueen havainnot 2025.

Taulukko 2. Vuonna 2025 pesimälinnustoselvityksessä havaitut muut kuin huomionarvoiset lintulajit.

Laji	Laji	Laji	Laji
Harmaasieppo	Käpylintu sp.	Naakka	Rautiainen
Hernekerttu	Käpytikka	Pajulintu	Räkättirastas
Hippiäinen	Laulurastas	Peippo	Sepelkyhky
Idänuunilintu	Lehtokerttu	Peukaloinen	Sinitiainen
Keltasirkku	Lehtokurppa	Punakylkirastas	Sirittäjä
Keltavästäräkki	Metsäkirvinen	Punarinta	Talitiainen
Kirjosieppo	Metsäviklo	Punatulkku	Tiltalti
Kulorastas	Mustarastas	Puukiipijä	Vihervarpunen
Käki			

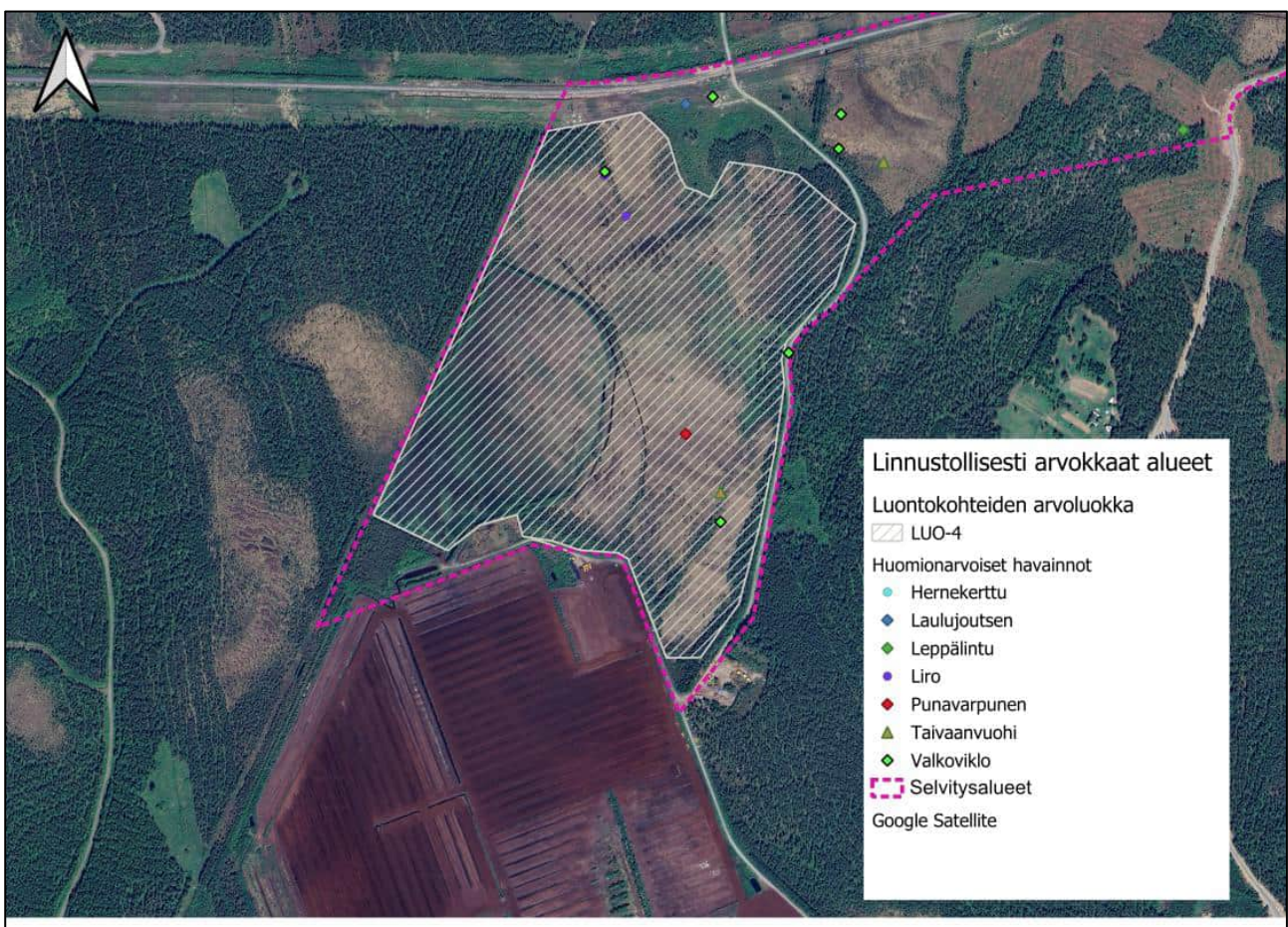
3.3 Linnustollisesti arvokkaat kohteet

Selvitysalueelle rajattiin linnustaselvityksen havaintojen pohjalta yksi LUO-4 arvoluokan linnustokohde eli monimuotoisuutta tukeva kohde Humpinsuon pohjoisosista (Kuva 7).

Kohde 1: Humpinsuon pohjoisosat

Luontokohdeluokitus luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Suositus: Suosituksena on säilyttää suoalue nykyisen kaltaisena. Tarvittaessa suon reunoilla kasvavaa puustoa ja muuta kasvillisuutta voi raivata lintujen pesimäkauden ulkopuolella.

Kuva 7. Humpinsuon pohjoisosien monimuotoisuutta tukeva linnustokohde (LUO-4)

Kuva 8. Kuva selvitysalueen päästä kohti Oulujärveä.

Kuva 9. Kuva Humpinsuolta (linnustollisesti arvokas kohde 1: Humpinsuon pohjoisosat).

Kuva 10. Pienipuron rantametsää selvitysalueen pohjoisosissa.

4. EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Linnustoa kartoitettiin kolmen aamun aikana. Alueen elinympäristöihin nähden linnustoselvitystä voidaan pitää varsin kattavana. Suurella todennäköisyydellä valtaosa huomionarvoisten lajien reviireistä on löydetty. Joitakin yksittäisiä huomionarvoisia lajeja on saattanut jäädä löytymättä, mutta kokonaisuuden kannalta se ei ole merkityksellistä. Lisäksi inventoinnit tehtiin hyvissä sääolosuhteissa.

Laskenta-ajankohtana suurin osa muuttolinnuista oli jo saapunut reviireilleen, ja tuloksissa on epävarmuutta lähinnä vain myöhäisimpien muuttajien (esim. harmaasieppo) osalta. Pohjansirkkujen osalta saattaa esiintyä epävarmuutta, koska niiden laulukausi alkaa muita lajeja aikaisemmin. Pohjansirkut olivat kuitenkin toisella selvitysalueella Oulujärven rannalla vielä samoihin aikoihin äänessä, joten todennäköisesti näin oli myös Kajaanin alueella.

5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalueen pesimälinnusto selvitettiin varsin kattavasti kartoitus-, linja- ja pistelaskennoin. Selvitysalueella ja sen läheisyydessä havaittiin pesimäaikaan yhteensä 51, joista 18 huomionarvoisia. Huomionarvoisista lajeista 4 on EU:n lintudirektiivin I-liitteen lajeja, 6 Suomen vastuulajeja, 2 valtakunnallisessa uhanalaisuusluettelossa erittäin uhanalaisia, 2 vaarantuneita ja 5 silmälläpidettäviä sekä 2 sensitiivisiä lajeja.

Selvitysalueen lajisto on pääosin tavanomaista talousmetsien ja hakkuualueiden linnustoa. Osa alueella pesivistä huomionarvoisista lajeista, kuten leppälintu ja hömötiainen, on tavanomaisia boreaalisen metsävyöhykkeen lajeja, joiden reviirit ovat melko hajallaan pitkin selvitysalueella. Huomionarvoisen havainnot painottuivat melko tasaisesti selvitysalueelle. Useilla alueella pesivillä lajeilla on vastaavia elinympäristöjä runsaasti selvitysalueen ulkopuolella ja lisäksi selvitysalueen metsät ovat suurimmaksi osaksi tavanomaisessa metsätaloustaloudessa, joten raportissa tehtyjen havaintojen pohjalta ei anneta erillisiä maankäyttösuosituksia Humpinsuon pohjoisosia lukuun ottamatta (LUO4-alue), joka suositellaan säilytettävän nykyisen kaltaisena.

Yleisenä suosituksena linnuston osalta on välttää erityisesti kasvillisuuden raivausta lintujen pääasiallisella pesimäkaudella (1.4.-31.7.).

6. LÄHTEET

BirdLife Suomi 2023a. IBA-alueet. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/iba/> (Rajaukset ladattu 23.3.2025).

BirdLife Suomi 2023b. FINIBA-alueet. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/finiba/> (Rajaukset ladattu 23.3.2025).

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, 2. Painos. Helsinki

Mäkelä, K. & Salo, P. 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023.

Sweco | Pesimälinnustoselvitys 2025, Kajaani

Työnumero: 25018801

Päiväys: 17.12.2025 versio: 1.1 (valmis)

Suomen Lajitietokeskus 2025a. Tietopyyntö lintulajeista seuraavalla rajauksella: Uhanalaiset lajit (LSA 023/1066, liite 6), Erityisesti suojeltavat lajit (LSA 2023/1066, liite 6), EU:n lintudirektiivin I-liite, Lajin uhanalaisuusluokitus: CR – Äärimmäisen uhanalaiset, EN – Erittäin uhanalaiset, VU – Vaarantuneet, NT – Silmälläpidettävät. Poissuljettu lajiryhmä: Petolinnut ja pöllöt.

Suomen Lajitietokeskus 2025b. Sensitiivisten aineistojen käsittely. Excel-taulukko.

https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fcms.laji.fi%2Fwp-content%2Fuploads%2F2024%2F06%2FSuomen_Lajitietokeskus_sensitiivinen_lajitieto_lajilista_2024_6.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK (Viitattu 14.10.2025).

Suomen ympäristökeskus 2024. Luonnonsuojelu- ja erämaa-alueet, Natura 2000 -alueet. Paikkatietoaineisto.

Sweco Finland Oy 2025. Kanaintuselvitys, Kajaani 2025. Salassa pidettävä.

Väisänen, R. A., Lammi, E., Koskimies, P. 1998. Muuttuva pesimälinnusto. Otava.

Rasmus Rudnäs, Luontoasiantuntija, biologi FM
Sweco Finland Oy
Kuopio

Oulujärven Vuottolahden vesikasvillisuus selvitys 2025

Kajaani
2025

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	17.11.2025	Luonnos	21.11.2025	Janne Tolonen
2	24.11.2025	Valmis	24.11.2025	Janne Tolonen
3	15.12.2025	Karttojen päivitys, vähäisiä muutoksia	15.12.2025	Janne Tolonen
4	18.12.2025	Valmis	18.12.2025	Janne Tolonen

Projekti:

Oulujärven Vuottolahden
vesikasvillisuusselvitys, Kajaani

Työnumero:

25018801

Versio:

Valmis

Päiväys:

18.12.2025

Tekijä:

Iina Koivunen ja Henriikka Malkamäki

Sisältö

1.	JOHDANTO	6
2.	AINEISTOT JA MENETELMÄT	6
2.1	Selvitysalueen yleiskuvaus	6
2.2	Työstä vastaavat henkilöt	8
2.3	Tutkimusmenetelmät	8
3.	TULOKSET	9
3.1	Linja 1: Purkuputken pää	9
3.2	Linja 2: Vuottolahden keskiosa	11
4.	EPÄVARMUUSTEKIJÄT	12
5.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	12
	LÄHTEET	13

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML), 2025

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy, 2025

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2025

Sweco | Oulujärven Vuottolahden vesikasvillisuusselvitys, Kajaani

Työnumero: 25018801

Päiväys: 18.12.2025

Versio: Valmis

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilöt:

Vesistöasiantuntija (biologi FM), Iina Koivunen

Lemminkäisenkatu 34

20520 Turku

Puh. 050 436 0026

iina.koivunen@sweco.fi

Vesistöasiantuntija (meribiologi FM), Henriikka Malkamäki

Ilmalantori 4

00240 Helsinki

Puh. 041 455 7616

henriikka.malkamaki@sweco.fi

Sweco | Oulujärven Vuottolahden vesikasvillisuusselvitys, Kajaani

Työnumero: 25013791

Päiväys: 18.12.2025

Versio: Valmis

1. JOHDANTO

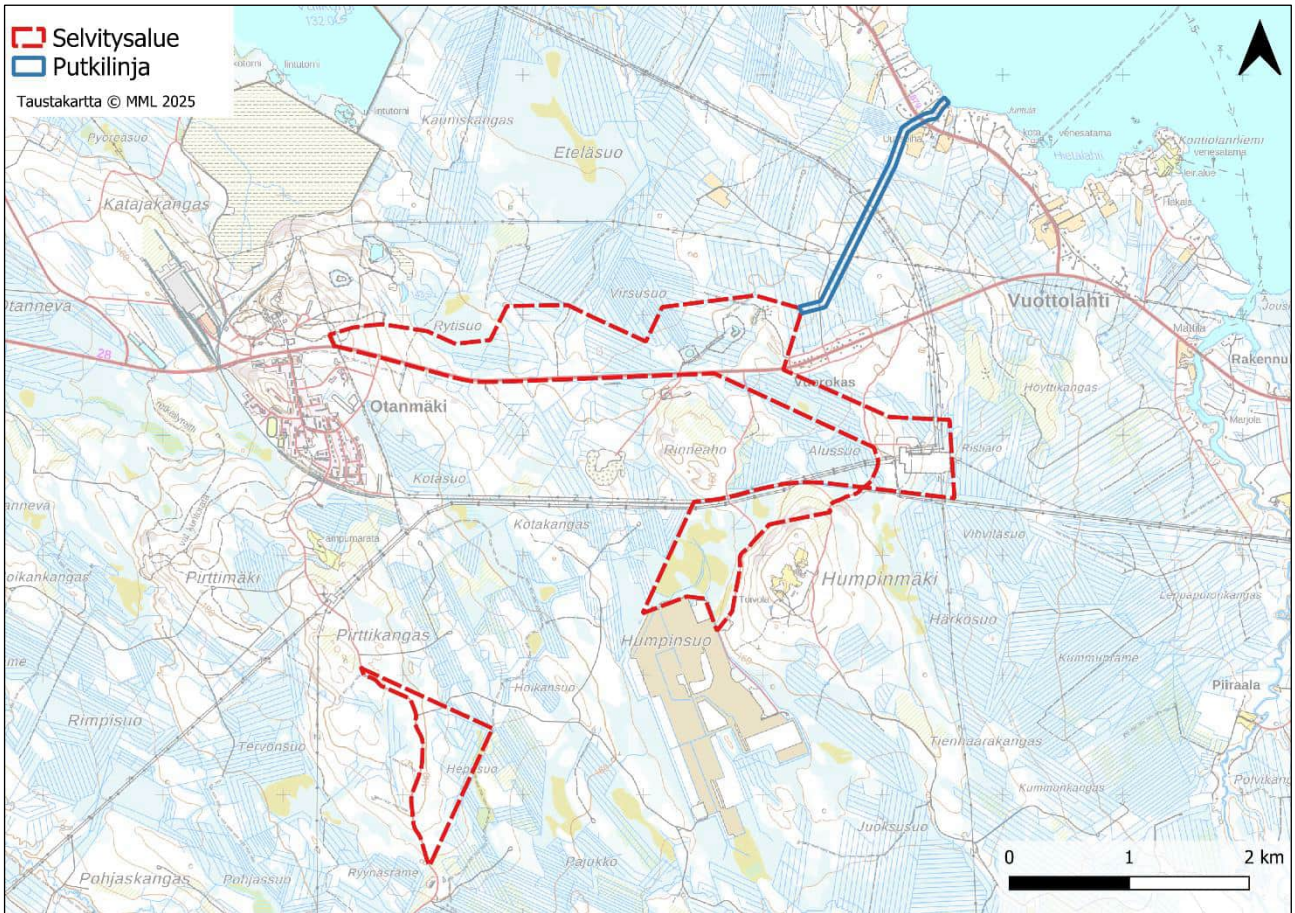
Kajaanin kunnassa Otanmäen alueella sijaitsevalle maa-alueelle tilattiin vuonna 2025 selvitys, jonka tarkoituksena on kartoittaa selvitysalueen luontoarvot. Tässä raportissa esitellään Oulujärven Vuottolahden vesikasvillisuus selvitysten tulokset. Selvitykset täydentävät vuonna 2024 alueella tehtyjä selvityksiä.

Vesikasvillisuus muodostaa olennaisen osan rantavyöhykkeen ekosysteemistä ja tarjoaa elinympäristöjä erityisesti kaloille ja selkärangattomille. Suomessa vesikasvillisuus selvitykset kuuluvat ekologisen tilan arvioinnin työkaluihin (Aroviita ym., 2019), sillä vesikasvillisuuden yhteisö rakenne heijastaa vesistön ekologista tilaa. Vesikasvillisuus selvityksistä saadulla paikallisella tiedolla voidaan täydentää alueen rakentamisen ja muun käytön ympäristövaikutusten arviointia sekä tukea vesienhoidon tavoitteita ja vaikutusten lieventämisen suunnittelua.

2. AINEISTOT JA MENETELMÄT

2.1 Selvitysalueen yleiskuvaus

Kajaanin selvitysalueiden pinta-ala on yhteensä 392,6 ha. Hankealue sijaitsee Otanmäen kylän tuntumassa ja osittain Otanmäen vanhan rautakaivoksen alueella Kokkolantien varressa ja etelässä Humpinsuon alueella. Tämän lisäksi alueeseen kuuluu erillinen alue, joka sijaitsee Humpinsuolta lounaaseen sijaitsevalla Heposuolla. Selvitysalueeseen pohjoisosat rajautuvat hankealueen koilliskulmasta Oulunjärveen (selvitysalue; Kuva 1).

Kuva 1. Kajaanin Otanmäellä sijaitseva selvityksen kohteena olevat alueet.

Selvitysalue on pääosin vahvasti ihmisen muokkaamaa. Alueen pohjoisosissa on laajalti vanhaa Otanmäen kaivosaluetta, joka on osittain aidattu. Lisäksi Humpinsuohon kuuluvan selvitysalueen eteläpuolella on vielä toiminnassa oleva Humpinsuon turpeentuotantoalue, joka jää kuitenkin selvitysalueen ulkopuolelle. Aivan selvitysalueen länsikulman pohjoispuolella sijaitsee Otanmäen taajama. Lähimmät asuinkiinteistöt ovat noin 80 metrin etäisyydellä hankealueesta ja pohjoisen Oulujärveen rajautuvan selvitysalueen osalta lähimmillään 50 metrin etäisyydellä.

Selvitysalueelta Oulujärven Vuottolahteen on suunnitteilla putkilinjaus, mihin tämän selvityksen vesikasvillisuusosio liittyy. Oulujärvi on hyvässä ekologisessa tilassa oleva suuri humusjärvi (SYKE, 2025). Suuret humusjärvet on Etelä-Suomessa määritetty silmälläpidettäviksi (NT) ja Pohjois-Suomessa vaarantuneiksi (VU) luontotyypeiksi. Järvi on pinta-alaltaan laaja (897 km²), mutta keskisyvyydeltään matala (8,4 m). Oulujärven vedenpinnan tasoa on säännöstelty 1950-luvulta lähtien vesivoiman tarpeisiin. Säännöstelyn aikaansaama rantojen eroosio ja luonnontilaisesta poikkeava tulvareitti ovat muovanneet Oulujärven rantojen kasvillisuutta vuosikymmenten aikana.

Sweco | Oulujärven Vuottolahden vesikasvillisuus selvitys, Kajaani

Työnumero: 25013791

Päiväys: 18.12.2025 Versio: Valmis

2.2 Työstä vastaavat henkilöt

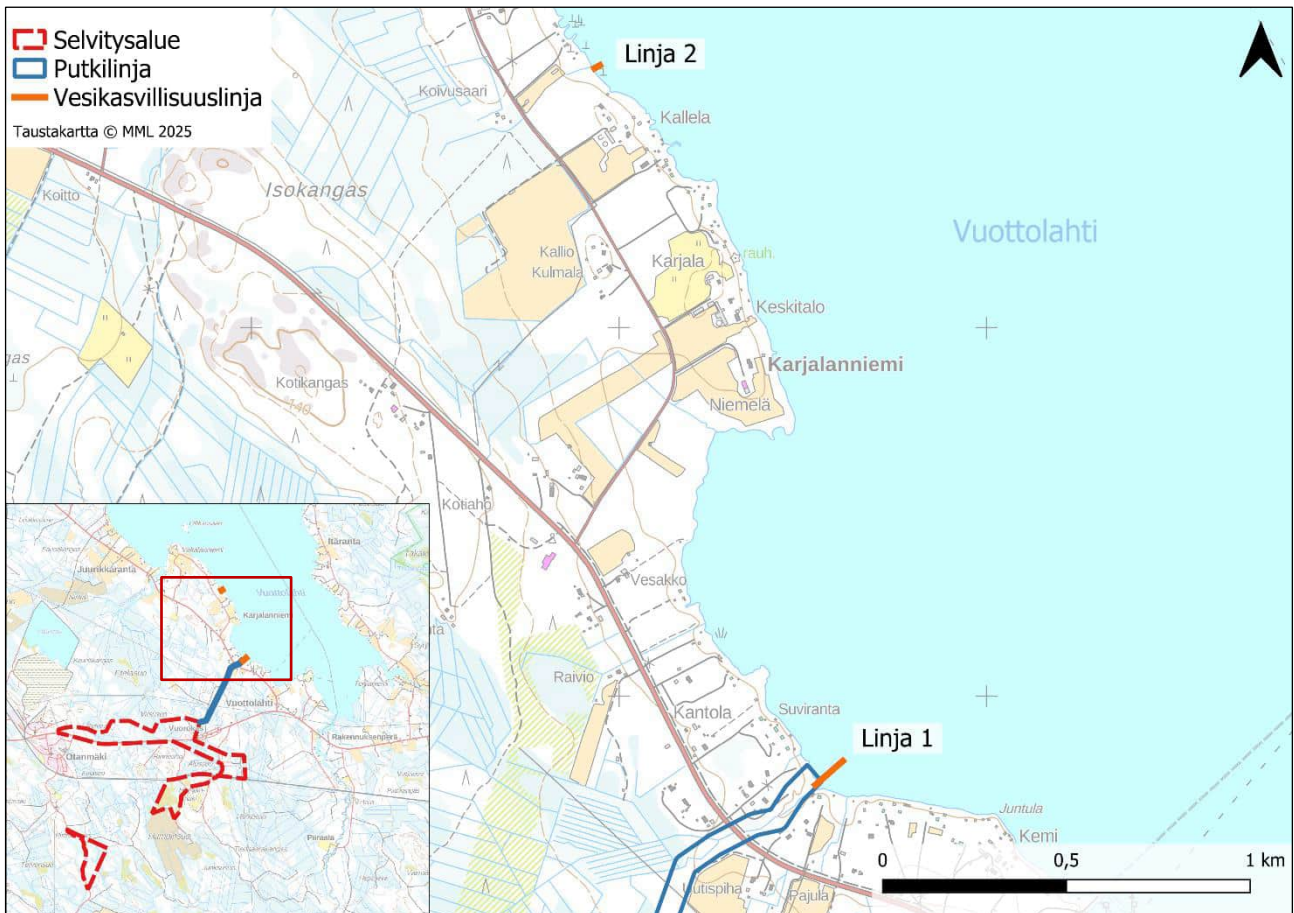
Vesikasvillisuusselvityksen toteutuksesta ja raportoinnista vastasivat FM biologi Iina Koivunen ja FM meribiologi Henriikka Malkamäki. Raportin tarkastuksesta vastasi FM biologi Janne Tolonen. Kaikki työskentelevät Sweco Finland Oy:ssä.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Vesikasvillisuutta tutkittiin Oulujärvessä vesikasvillisuuslinjamenetelmällä. Vesikasvillisuuslinjat sijoitettiin Oulujärven Vuottolahden rannoille, yksi hankealueelta Oulujärveen johtavan putken suunnitellulle sijaintipaikalle ja toinen vajaa kaksi kilometriä putken päästä luoteeseen (Kuva 2). Linjat sijoitettiin tarkoituksella erilaisiin ympäristöolosuhteisiin, jotta saataisiin kattavampi kuva lahden vesikasvillisuuden vaihtelusta. Toisen linjan sijoittaminen etäälle jäähdytysvesiputken suorasta vaikutusalueesta mahdollistaa tarvittaessa seurannassa vertailun vaikutusten ulottuvuudesta.

Vesikasvillisuusselvitys tehtiin linjamenetelmällä, Velmu-menetelmäkuvausta (Metsähallitus & SYKE, 2025) soveltaen. Selvityksessä vesikasvillisuuslinja sijoitettiin vesirajasta kohtisuoraan rannasta poispäin noin yhden metrin syvyyteen asti tai tätä matalammilla rannoilla aina sataan metriin asti. Painolla varustettu mittakela upotettiin pohjaan merkitsemään linjaa. Kasvillisuus arvioitiin linjalle sijoitetulta kasvivuudelta (2–4 m² näkyvyydestä ja kasvillisuuden määrästä riippuen) vähintään 10 metrin välein tai aina silloin, kun kasvillisuus tai pohjan tyyppi selvästi muuttui. Ruuduilta arvioitiin vesikiikaria ja Luther-heittoharaa hyödyntäen havaitut kasvilajit, niiden peittävyudet ja pohjatyypit. Lisäksi kullakin ruudulla kirjattiin ylös ruudun etäisyys rannasta ja veden syvyys. Linjakohtaisen vesikasvillisuuskartoituksen lisäksi kummassakin sijainnissa tarkasteltiin myös ympäröivää vesikasvillisuutta pistemäisinä kartoituksina paikallisen lajilistan täydentämiseksi.

Vesikasvillisuusselvitys tehtiin 5.8.2025. Säätila oli aamupäivällä aurinkoinen ja muuttui päivän mittaan pilvisemmäksi. Lämpötila oli +23 °C. Ajankohta on vesikasvillisuusselvitykselle hyvä, koska valtaosa vesikasvillisuudesta on heinä-elokuun vaihteessa hyvin tunnistettavissa kasvien ollessa kasvukautensa huipulla ja pääosin kukinnassa.

Kuva 2. Vesikasvillisuuslinjojen sijainti Oulujärven Vuottolahden rannoilla.

3. TULOKSET

3.1 Linja 1: Purkuputken pää

Linja 1 (alkupiste N 7111758.54; E 510535.28) sijoittui suunnitellulle putkilinjauksen paikalle Oulujärven Vuottolahdelle (Kuva 3). Pohjan profiili oli linjan kohdalta hyvin loiva, joten linjan pituudeksi tuli 100 metriä ja siltä arvioitiin 10 ruutua. Näkyvyys oli linjalla kauttaaltaan hyvä, joten kunkin arvointiruudun pinta-ala oli 4 m². Pohjatyyppejä oli linjalla pääosin hiekkaa, jonka seassa oli paikoin pientä (60–100 mm) kiveä. Muutamilla ruuduilla pohja koostui hiekan lisäksi hiesusta ja mudasta. Veden syvyys ruuduilla vaihteli 0,6–0,8 metrin välillä. Linjan ruuduilla havaittiin yhteensä 13 putkilokasvi- ja sammallajia (Taulukko 1). Yksittäisten lajien peittävyydet, samoin kuin ruutujen kokonaispeittävyydet olivat pääasiassa melko matalia. Putkilokasvien ja sammalten lisäksi linjalta havaittiin näkinpartaisleiviin kuuluvaa silopartalajia (*Nitella sp.*). Runsaimpana esiintyi tummalahnanruoho, jonka pohjaruusuksia peittivät enimmillään 20 % ruudusta (Kuva 3). Linjan ympäristössä, mutta tutkittujen linjaruutujen ulkopuolella havaittiin lisäksi lumme ja ei-kukkivana esiintynyt palpakkolaji.

Sweco | Oulujärven Vuottolahden vesikasvillisuusselvitys, Kajaani

Työnumero: 25013791

Päiväys: 18.12.2025

Versio: Valmis

Taulukko 1. Lajihavainnot vesikasvillisuuslinjoilta ja linjojen ympäristöstä. Lajien uhanalaisuusluokitus (Hyvärinen ym., 2019) mukaan. LC = elinvoimainen; KV = Suomen kansainvälinen vastuulaji.

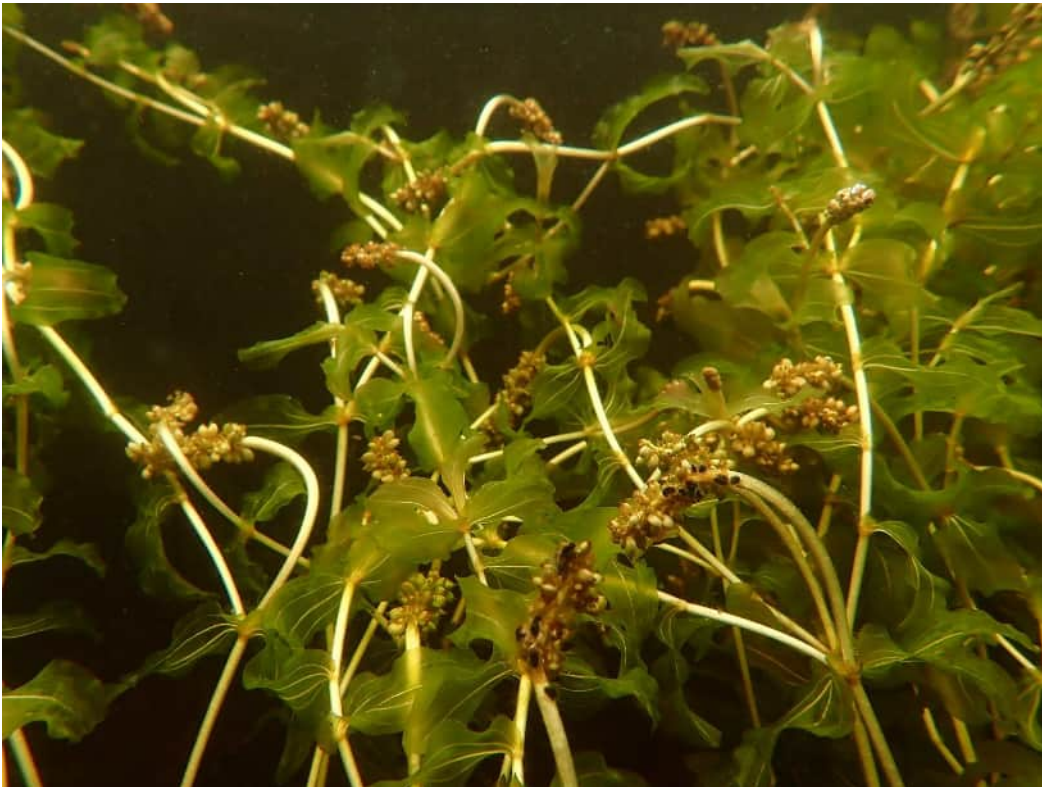
Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Status	Linja 1	Linja 1 muu havaittu vesikasvillisuus	Linja 2	Linja 2 muu havaittu vesikasvillisuus
<i>Isoëtes lacustris</i>	tummalahnaruoho	LC, KV	x		x	
<i>Ranunculus schmalhauseni</i>	järvisätkin	LC	x			
<i>Eleocharis acicularis</i>	hapsiluikka	LC	x			
<i>Nitella sp.</i>	siloparrat sp.	LC	x			
<i>Isoëtes echinospora</i>	vaalealahnaruoho	LC, KV	x			
<i>Callitriche palustris</i>	pikkuvesitähti	LC	x			
<i>Elatine hydropiper</i>	katkeravesirikko	LC	x			
<i>Lobelia dortmanna</i>	nuottaruoho	LC	x			
<i>Nuphar lutea</i>	ulpukka	LC	x			
<i>Potamogeton perfoliatus</i>	ahvenvita	LC	x			x
<i>Fontinalis hypnoides</i>	järvinäkinsammal	LC	x		x	
<i>Fontinalis antipyretica</i>	isonäkinsammal	LC	x		x	
<i>Sagittaria natans</i>	kelluskeiholehti	LC, KV	x			
<i>Ranunculus reptans</i>	rantaleinikki	LC	x			x
<i>Nuphaea alba</i>	lumme	LC		x		
<i>Sparganium sp.</i>	palpakko sp.			x		
<i>Phragmites australis</i>	järviruoko	LC			x	
<i>Equisetum fluviatile</i>	järvikorte	LC			x	
<i>Cicuta virosa</i>	myrkykeiso	LC				x

Kuva 3. Vedenalaiskuva Oulujärven pohjalta. Tummalahnaruohoa havaittiin kummallakin linjalla. Kuvassa lisäksi järvikortetta.

3.2 Linja 2: Vuottolahden keskiosa

Linja 2 (alkupiste N 7113705.05; E 509933.99) sijoittui putkilinjauksesta luoteeseen Vuottolahden keskivaiheille (Kuva 2). Rannan profiili oli voimakkaasti syvenevä, minkä vuoksi linjan pituudeksi tuli vain 23 metriä ja siltä arvioitiin kolme ruutua. Arviointiruutujen pinta-ala oli hyvän näkyvyyden vuoksi 4 m². Pohjatyyppejä oli rannan tuntumassa pääosin hiekkaa, jonka päällä oli keskikokoista (1200–3000 mm) ja isoa (> 3000 mm) lohkareita. Hieman syvemmällä pohjassa oli lisäksi pieniä (600–1200 mm) lohkareita ja isoja (100–600 mm) kiviä. Veden syvyys oli linjan alussa 20 cm ja lopussa 120 cm. Linjalla havaittiin vain viittä lajia: järviruoko (*Phragmites australis*), järvikortte (*Equisetum fluviatile*), isonäkinsammal (*Fontinalis antipyretica*), järvinäkinsammal (*Fontinalis hypnoides*) ja tummalahnaruoho (*Isoetes lacustris*). Näistä runsain peittävyys oli isonäkinsammaleella, joka peitti yhdestä ruudusta jopa 40 %. Alhaisin (0,1 %) peittävyys oli tummalahnaruoholla. Ympäröivään vesikasvillisuuteen lukeutuivat lisäksi ahvenvita (*Potamogeton perfoliatus*) (Kuva 4) ja rantaleinikki (*Ranunculus reptans*). Rannassa havaittiin myös myrkkyykeisoa (*Cicuta virosa*).

Kuva 4. Ahvenvitaa esiintyi linja 2:n ympäristössä.

4. EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Linjamenetelmällä saadaan otanta vesimuodostuman vesikasvillisuudesta, ja siihen sisältyy aina linjan sijoitteluun liittyvää satunnaisuutta siitä, mitä lajeja selvityksessä havaitaan. Tämän vesikasvillisuusselvityksen yhteydessä kuitenkin tarkasteltiin myös linjan ympäröivää aluetta ja kaikki havaitut lajit kirjattiin ylös. Selvitykseen ei sisälly muita merkittäviä epävarmuustekijöitä, sillä se toteutettiin vesikasvillisuuden kasvukauden kannalta sopivaan aikaan, jolloin suurin osa lajeista on parhaiten tunnistettavissa.

5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Vesikasvillisuusselvityksessä havaittu lajisto edustaa melko tavanomaista, lievästi ravinteisen humusjärven lajistoa. Uhanalaista tai suojeltua putkilokasvi- tai sammallajistoa ei havaittu, mutta linjalla 1 esiintyi Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin kuuluvat tummalahnanruoho, vaalealahnanruoho ja kelluskeiholehti. Kasvillisuus erosi tutkittujen linjojen välillä huomattavasti, mikä selittyy pitkälti pohjan profiilin eroavaisuuksilla. Linja 1 oli kauttaaltaan melko matala ja siten myös pitkä, minkä vuoksi kokonaislajimäärä oli korkeampi kuin linjalla 2, jolla ranta syveni nopeasti ja sitä myötä pohjaan ulottuva valo väheni nopeasti. Linjalla 1 pohjaversoiset,

Sweco | Oulujärven Vuottolahden vesikasvillisuusselvitys, Kajaani

Työnumero: 25013791

Päiväys: 18.12.2025 Versio: Valmis

kirkkaassa vedessä viihtyvät lajit, kuten lahanruohot ja katkeravesirikko esiintyivät ruskeavetiseksi humusjärveksi melko runsainakin, mitä selittää veden mataluus. Myös pohjan laadussa oli eroja; linjalla 1 pohja oli kauttaaltaan hiekkaa ja linjalla 2 osin hyvin lohkareista.

Vesikasvillisuusselvityksen tulokset eivät aiheuta lakisääteisiä rajoitteita alueen käytölle.

LÄHTEET

Aroviita, J., Mitikka, S. & Vienonen, S. (2019) Pintavesien tilan luokittelu ja arviointiperusteet vesienhoidon kolmannella kaudella. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 37. <https://helda.helsinki.fi/items/0f88783f-e680-4361-b0e3-8914e513cbc9>. Luettu 14.11.2025.

Metsähallitus & SYKE (2025) Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma Velmu. Menetelmäohjeistus. <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ja-tutkimusohjelmat/velmu-ohjelma>. Luettu 11.11.2025.

SYKE (2025) Hertta-tietokanta, pintavesien ekologinen tila. Luettu 11.11.2025.

Iina Koivunen, vesistöasiantuntija, biologi FM

Sweco Finland Oy

Turku

Henriikka Malkamäki, vesistöasiantuntija, meribiologi FM

Sweco Finland Oy

Helsinki

Sweco | Oulujärven Vuottolahden vesikasvillisuusselvitys, Kajaani

Työnumero: 25013791

Päiväys: 18.12.2025

Versio: Valmis

Viitasammakkoselvitys 2025

Kajaani
2025
Tuike Finland Oy

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	17.11.2025	Luonnos	24.11.2025	Sanna Räisänen
2	25.11.2025	Valmis	25.11.2025	Sanna Räisänen
3	8.12.2025	Valmis	8.12.2025	Sanna Räisänen

Projekti:
Työnumero:
Asiakas:
Versio:
Päiväys:
Tekijät:

Kajaanin viitasammakkoselvitys 2025
25018801
Tuike Finland Oy
3
8.12.2025
Nita Tuomi

Sisältö

1.	JOHDANTO	5
2.	AINEISTOT JA MENETELMÄT	5
2.1	Selvitysalueen yleiskuvaus	5
2.2	Työstä vastaavat henkilöt	6
2.3	Lähtötiedot	6
2.4	Menetelmät	7
3.	TULOKSET	9
4.	EPÄVARMUUSTEKIJÄT	13
5.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	13
6.	LÄHTEET	14

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy,

Maanmittauslaitos,

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2025

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilö:

Luontoasiantuntija (biologi, FM) Nita Tuomi

Puutarhakatu 3A

70300 Kuopio

0451356452

nita.tuomi@sweco.fi

1. JOHDANTO

Kajaanin kunnassa sijaitsevalle maa-alueelle tilattiin Black & White Engineering:n toimesta vuonna 2024 luontoselvitys, jonka tarkoituksena on kartoittaa kiinteistön luontoarvot. Selvitysalueetta laajennettiin vuonna 2025 toisella selvitysvaiheella: uudella selvitysalueella sekä vesiputkilinjalla Tuike Finland Oy:n toimesta. Selvityksen perusteella voidaan antaa tarkka kuvaus selvitysalueen luontoarvoista ja siten määritellä alueen rajoitukset, sekä suositukset alueen mahdolliseen hyödyntämiseen maankäytön hankkeille. Tässä raportissa esitellään selvityksen toisen inventointivaiheen viitasammakkoselvitysten tuloksia.

Viitasammakko (*Rana arvalis*) on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) laji. Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

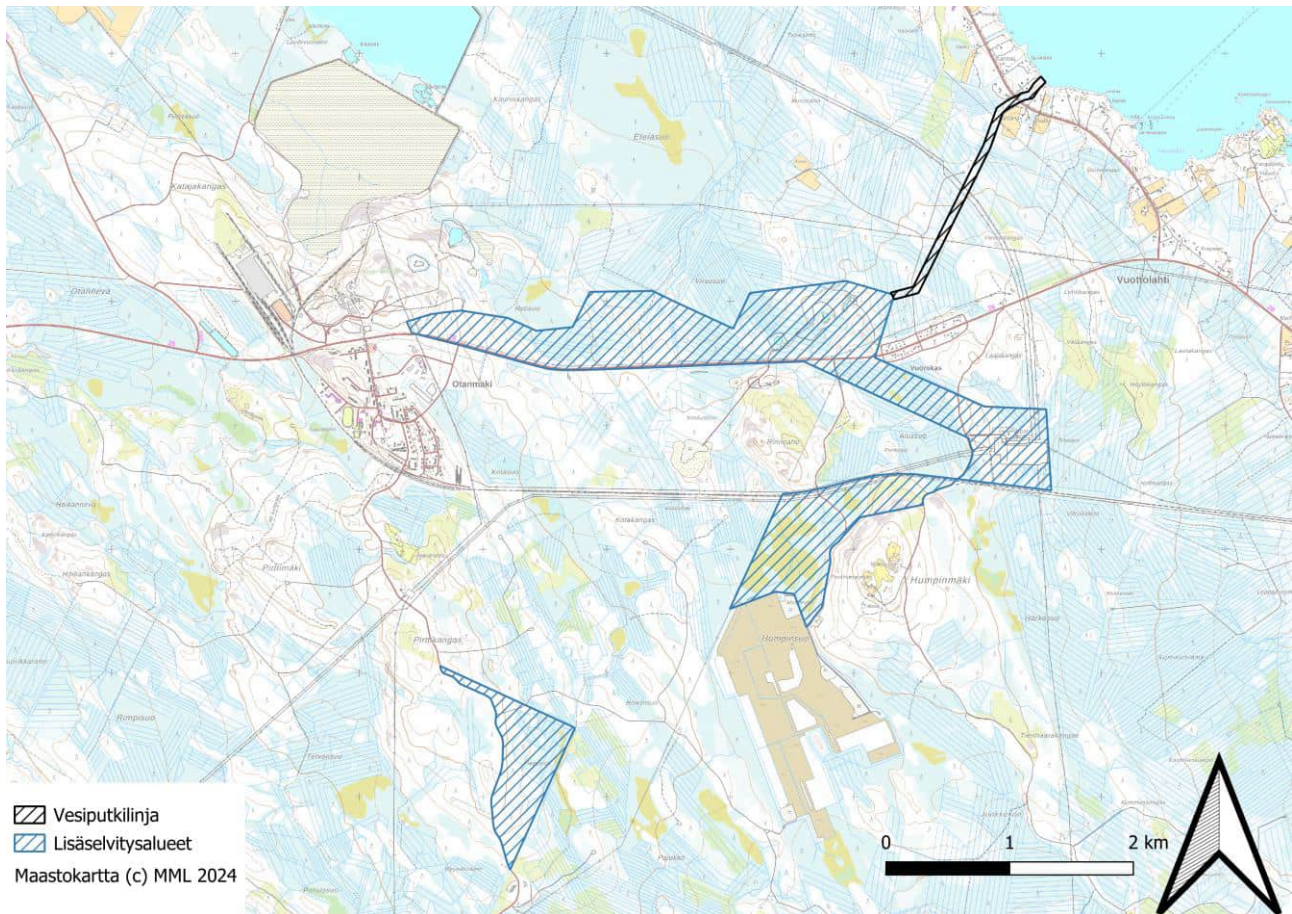
Suomessa viitasammakon levinneisyys painottuu maan etelä- ja keskiosiin, mutta havaintoja on koko maasta tunturialueita lukuun ottamatta (Nieminen & Ahola, 2017). Suomessa viitasammakko vaikuttaa olevan runsaimmillaan luonnontilaisessa elinympäristössä, mm. soilla, ja harvalukuisimmillaan kaupunkiympäristöissä. Lajin levinneisyyden ja runsauden arviointia vaikeuttaa vaikea tunnistettavuus varsinkin kutuajan ulkopuolella. Viitasammakko voidaan varmasti määrittää äänen perusteella: soidinääni on lajityypillistä haukuntaa tai pulputusta. Matala ääni hukkuu helposti taustameluun ja kuuluu hyvälläkin säällä vain noin 100 metrin päähän. (Nieminen & Ahola, 2017)

Lajin esiintymispaikoilla lisääntymispaikaksi voidaan tulkita ne vesialueen osat, joissa koiraille on lisääntymisreviirit, joissa pariutuminen ja kutu tapahtuvat ja joissa nuijapäät elävät. Soidintaminen riittää osoittamaan lisääntymispaikan olemassaolon. Levähdyspaikkaan kuuluvat päivälepopaikat esim. kasvillisuuden suojissa ja talvehtimispaikat sekä maa- että vesiympäristössä. Kutualueilla olevia talvehtimispaikkoja lukuun ottamatta levähdyspaikat eivät kuitenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävissä. (Nieminen & Ahola, 2017)

2. AINEISTOT JA MENETELMÄT

2.1 Selvitysalueen yleiskuvaus

Kajaanin selvitysalueiden pinta-alat ovat uuden selvitysalueen osalta 379,1 hehtaaria ja vesiputken selvitysalueen osalta 13,5 hehtaaria. Selvitysalueista puhutaan raportissa tästä eteenpäin yksikössä eli selvitysalueena. Selvitysalue sijaitsee noin 30 kilometrin päässä Kajaanin keskustasta lounaaseen, Otanmäen kylän tuntumassa ja osittain Otanmäen vanhan rautakaivoksen alueella Kokkolantien varressa ja etelässä Humpinsuon alueella (Kuva 1) Selvitysalue on pääosin vahvasti ihmisen muokkaamaa. Alueen yleisilmettä dominoivat turvemaiden ojitukset, turvetuotantoalueet ja nuoret talousmetsät. Alueen keskellä olevia kahta lampea ei pystytty selvittämään, sillä ne on rajattu aidalla vanhan kaivosalueen toimesta, eikä niiden läheisyyteen pääse.

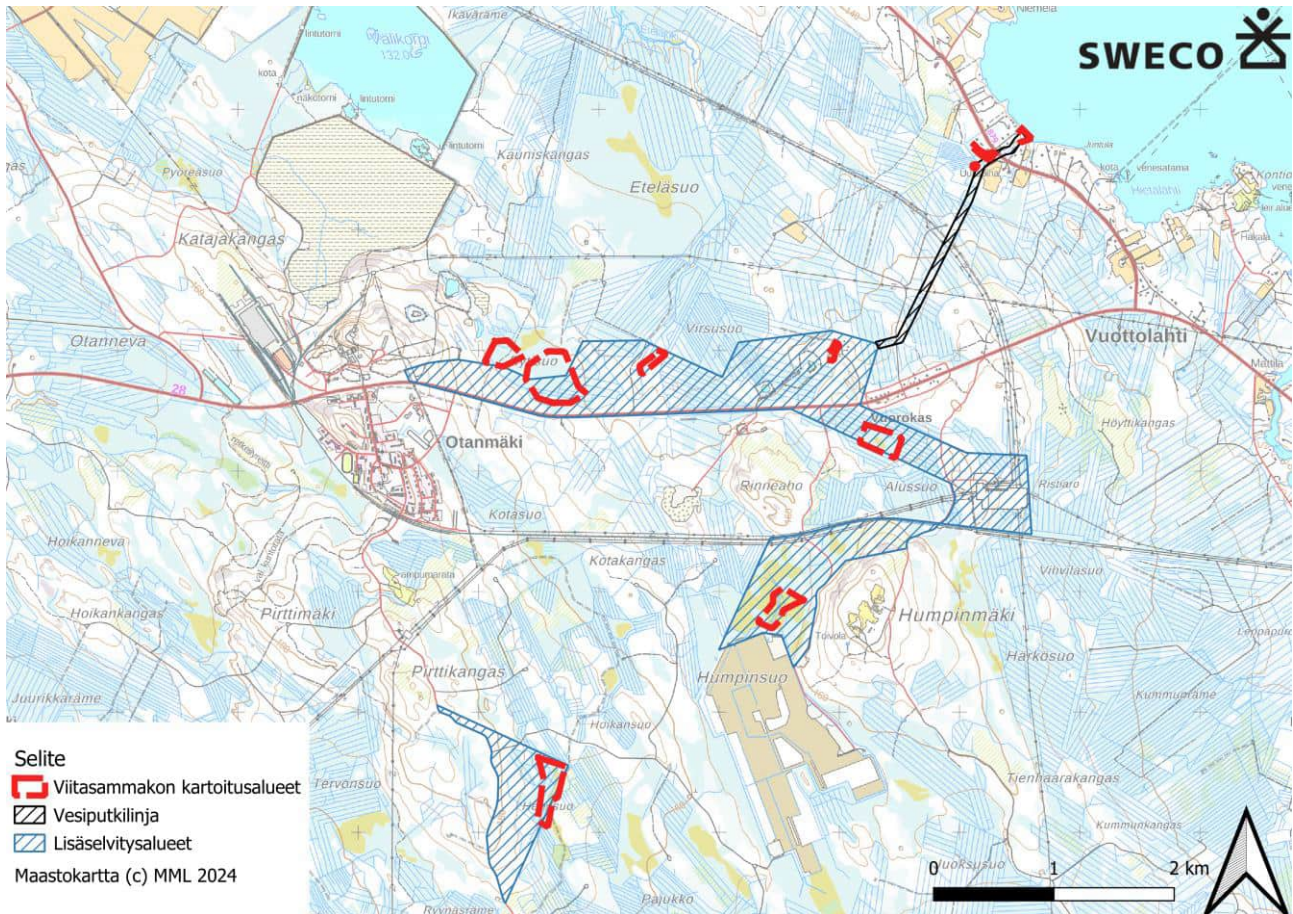
Kuva 1. Kajaanissa sijaitseva selvityksen kohteena oleva alue.

2.2 Työstä vastaavat henkilöt

Viitasammakkoselvityksen tekivät FM biologi Rasmus Rudnäs, FM biologi Nita Tuomi, FM biologi Annika Inha ja FM biologi Minna Kosonen ja raportoi FM biologi Nita Tuomi. Lopputarkastuksesta vastasi FM biologi Sanna Räisänen. Kaikki tekijät olivat Sweco Finland Oy:n työntekijöitä.

2.3 Lähtötiedot

Lähtötietoina käytettiin Suomen lajitietokeskukselle (Laji.fi) VIRVA-rajauksella tehtyä aineistopyyntöä (Suomen lajitietokeskus 2024) sekä Maanmittauslaitoksen kartta-aineistoja (maastokartat ja ortoilmakuvat). Näiden avulla rajattiin potentiaaliset kohteet, joissa viitasammakkoja voisi esiintyä (Kuva 2).

Kuva 2. Lähtötietojen perusteella valitut viitasammakkokartoitusalueet Kajaanin hankealueella.

Selvitysalueelta ei ollut Suomen lajitietokeskuksen mukaan aiempia havaintoja viitasammakoista. Lähimmät tiedossa olevat aiemmat havainnot sijoittuvat noin 1,8 kilometrin päähän hankealueesta pohjoiseen lammen rantaan ja suoalueelle. Edellisenä vuonna alkuperäiselle hankealueelle tehdyssä viitasammakko-selvityksessä havaittiin viitasammakoita useilla suoalueilla sekä alueelle rajautuvan lammen rannassa. (Sweco Finland Oy, 2024)

2.4 Menetelmät

Selvitys tehtiin kahtena kierroksena. Maastotöitä tehtiin yhteensä kolmena päivänä. Maastotöiden ajankohdat ja säätilat on esitetty alla olevassa taulukossa (Taulukko 1).

Taulukko 1. Viitasammakkoselvitysten ajankohdat ja selvitysten aikana vallinnut säätila.

Ajankohta	Lämpötila	Tuuli	Pilvisuus	Auringonlasku
28.4.2025 klo 19–22	+ 12 → + 8 °C	3 → 2 m/s	0/8 → 5/8	22:20
29.4.2025 klo 19–22	+ 5 °C	3 → 1 m/s	1/8 → 3/8	22:26
12.5.2025 klo 19–22	+13 → +8 °C	1 → 0,5 m/s	0/8	22:34

Sweco | Viitasammakkoselvitys 2025

Työnumero: 25018801

Päiväys: 8.12.2025

Versio: 2

Viitasammakoiden kutu alkaa Kainuussa yleensä toukokuun ensimmäisillä viikoilla, Etelä-Suomessa aikaisemmin. Koiraat ovat hyvin äänessä tavallisesti kahden-kolmen viikon ajan. (Nieminen & Ahola, 2017). Vuonna 2025 kevään sää oli hyvin vaihteleva, lämpötilan ollessa ensin maaliskuussa ja huhtikuun alussa ajankohtaan nähden tavallista lämpimämpi, mutta sammakoiden soidinaikaan huhti-toukokuussa esiintyi vain yksittäisiä lämpimiä päiviä viileiden, tuulisten tai lumisateisten päivien välissä. Kevään vaihtelevien säiden sekä pitkään pysyneen lumen vuoksi viitasammakoiden kudun ajankohdan arviointi oli hyvin haasteellista. Selvitys pyrittiin ajoittamaan viitasammakoiden havainnoinnin kannalta parhaaseen mahdolliseen ajankohtaan, mutta on mahdollista, että sammakoiden pääkutu ajoittui jo huhtikuun puolivälin tienoille yksittäisille lämpimille päville, ja viitasammakkoselvitys olisi tehty näin ollen kutuajan loppupuolella. Sammakoita havaittiin sekä suunnittelualueella että sen lähistöllä. Viitasammakkoselvitys tehtiin kulkemalla läpi ja pysähtyen kuuntelemaan muutamaksi minuutiksi kerrallaan selvitysalueen järvien ja lampien rannat vieret sekä kosteimmat suoalueet (Kuva 3).

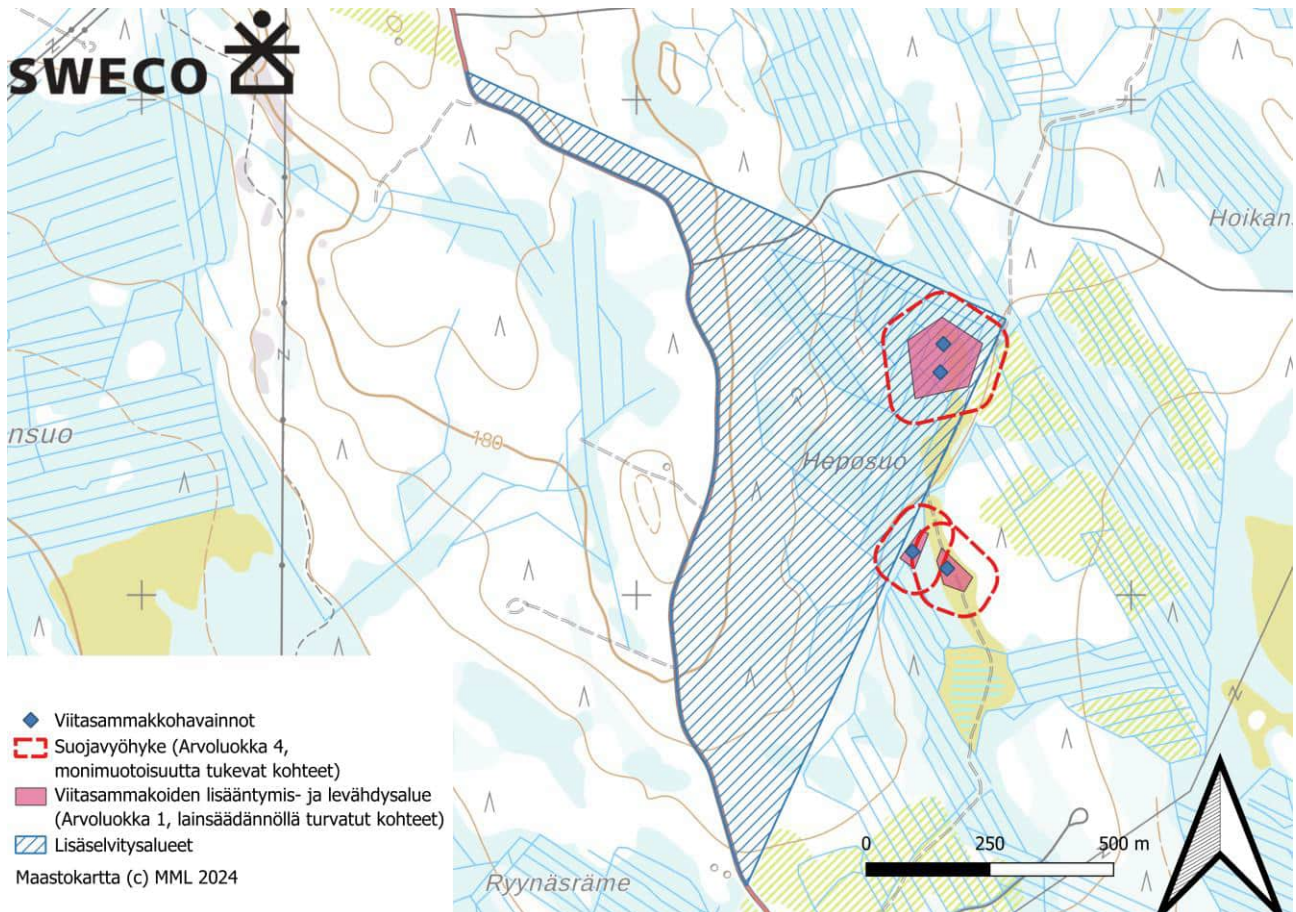
Kuva 3. Potentiaalinen viitasammakkohohde.

3. TULOKSET

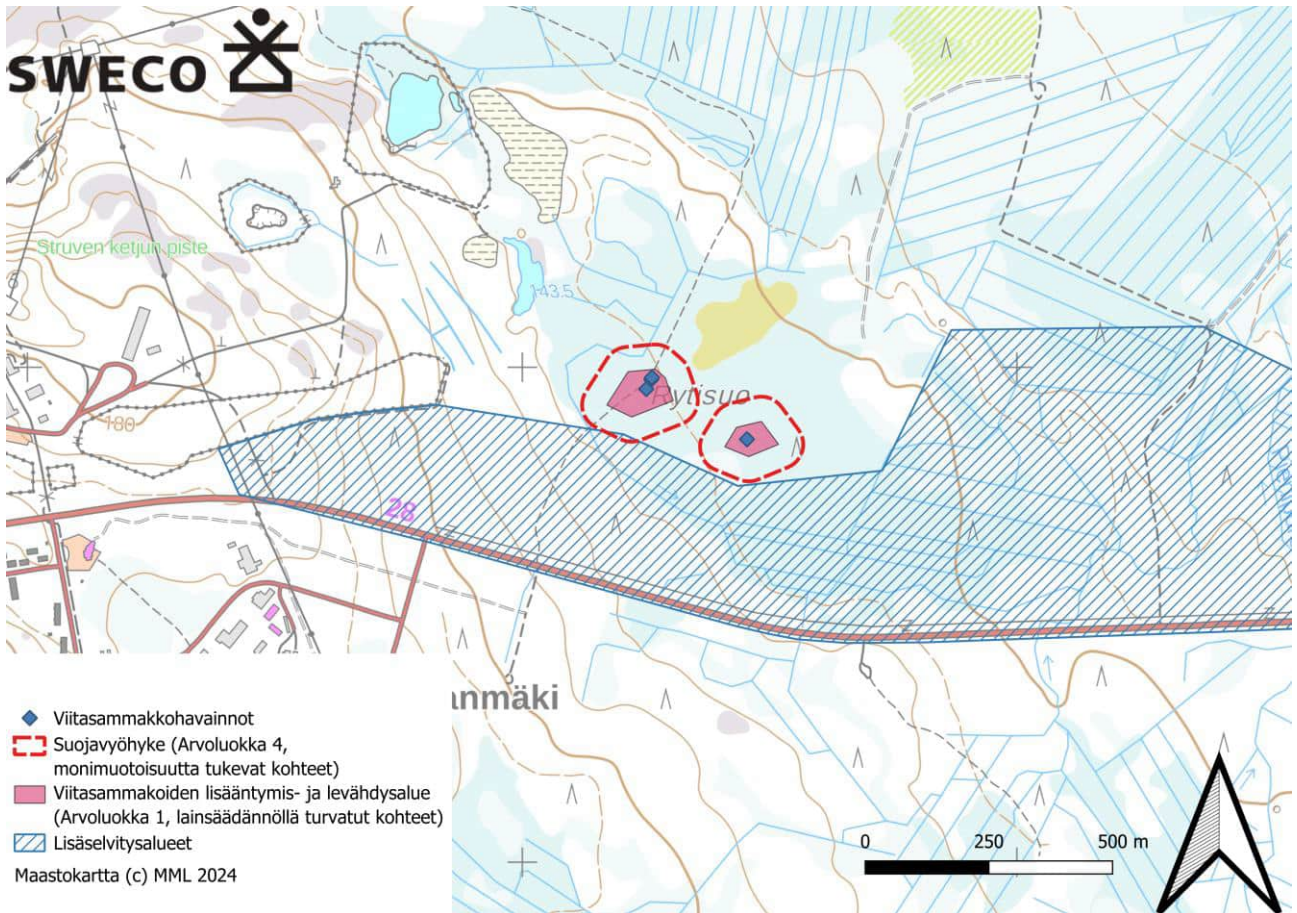
Molemmilla selvityskäynneillä (28.-29.4. ja 12.5.) havaittiin useita soidintavia viitasammakoita alueen lounaisosassa Heposuolla (Kuva 4) sekä alueen pohjoispuolella Rytisuolla (Kuva 5). Heposuolla oli yksilöitä ensimmäisellä kierroksella arvion mukaan noin 20 kappaletta ja toisella kierroksella noin 5 kappaletta. Rytisuolla oli yksilöitä ensimmäisellä kierroksella arvion mukaan noin 25 kappaletta ja toisella kierroksella noin

15 kappaletta. Rytisuon viitasammakkohavainnot tehtiin hieman selvitysalueen ulkopuolella. Muilla tarkistetuilla alueilla ei havaittu viitasammakkoa.

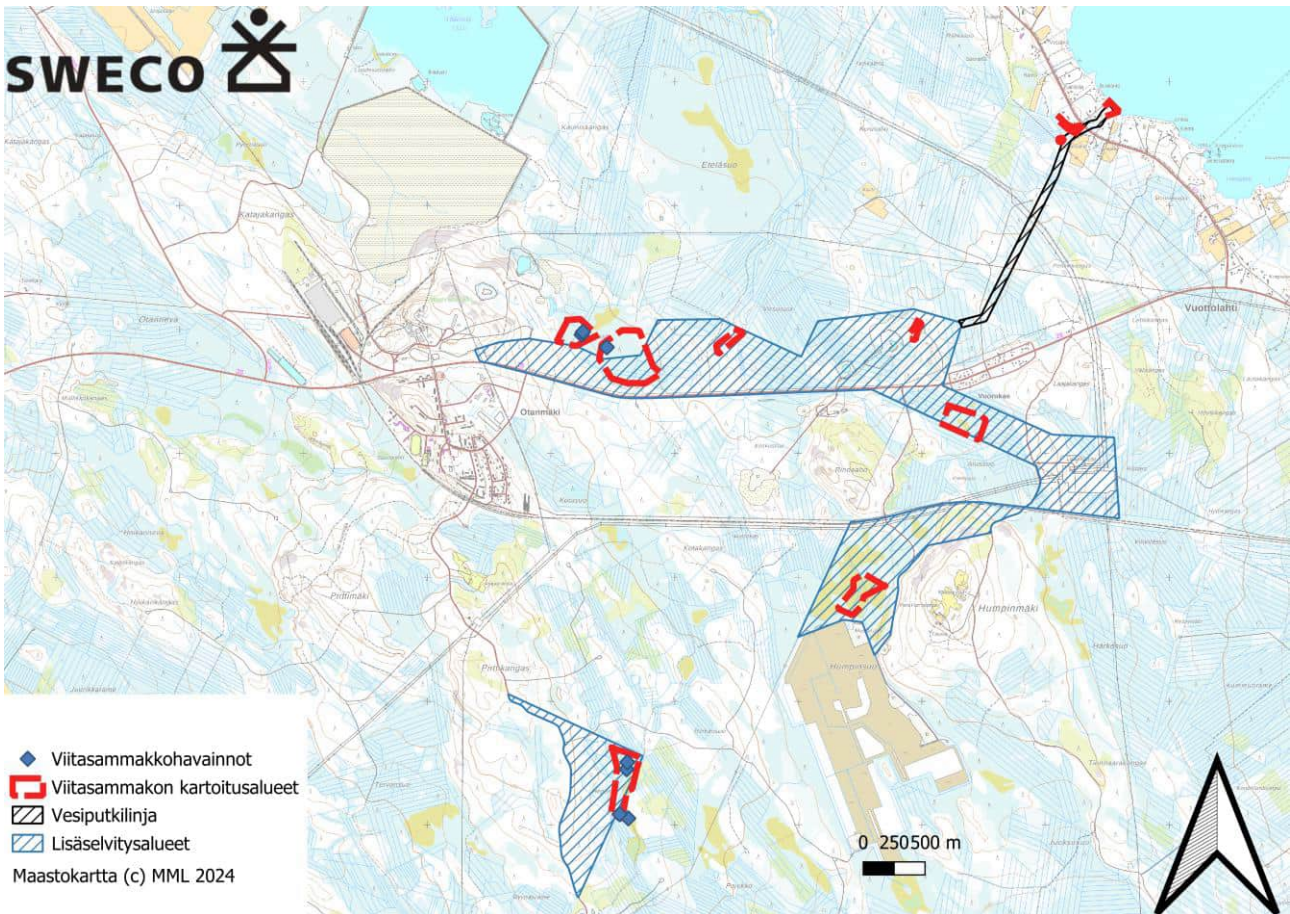
Kaikki viitasammakkohavainnot ja selvitysalueelle sijoittuvat viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkarajaukset (arvoluokka 1, lainsäädännöllä turvatut kohteet) löytyvät koottuna kartalle (Kuva 6). Aluekohtaisiin karttoihin on lisätty suositeltavat suojavyöhykkeet oranssilla katkoviivalla (arvoluokka 4, monimuotoisuutta tukevat kohteet). Näillä alueilla maankäytön muutoksia ei suositella viitasammakoiden elinvoimaisuuden säilyttämiseksi.

Kuva 4. Heposuo ympäristön viitasammakkohavainnot ja niiden avulla rajatut viitasammakkojen lisääntymis- ja levähdyspaikat, sekä suositellut suojavyöhykkeet.

Kuva 5. Rytisuon ympäristön viitasammakkohavainnot ja niiden avulla rajatut lisääntymis- ja levähdyspaikat, sekä suositeltu suoja- ja levähdysalue.

Kuva 6. Kajaanin selvitysalueen viitasammakkohavainnot ja kartoitetut alueet.

Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien esittelyissä (Nieminen & Ahola, 2017) kerrotaan seuraavasti: ”Lajin esiintymispaikoilla lisääntymispaikaksi voidaan tulkita ne vesialueen osat, joissa koiraille on lisääntymisreviirit, joissa parituminen ja kutu tapahtuvat ja joissa nuijapäät elävät. Soidintaminen riittää osoittamaan lisääntymispaikan olemassaolon. Levähdyspaikkaan kuuluvat päivälepopaikat esim. kasvillisuuden suojissa ja talvehtimispaikat sekä maa- että vesiympäristössä. Kutualueilla olevia talvehtimispaikkoja lukuun ottamatta levähdyspaikat eivät kuitenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävissä. Lisääntymis- ja levähdyspaikan välittömässä läheisyydessä tulee olla levähdyspaikaksi ja ravinnonhakuun soveltuvaa ympäristöä, jonka raja-alue on harkittava tapauskohtaisesti.”

Käytännössä selvitysalueella havaittujen soidintavien sammakoiden havaintopaikat luetaan luonnonsuojelulain mukaisiksi lisääntymispaikoiksi, ja ne ovat LUOPAS-oppaan (Mäkelä & Salo 2023) mukaisessa arvoluokassa 1 (lainsäädännöllä turvatut kohteet). Aivan kaikkia soidintavia sammakoita ei pystytty paikallistamaan tarkasti kartalle niiden suuren määrän vuoksi. Lisääntymispaikkojen lisäksi viitasammakot liikkuvat myös lisääntymislampiensa ulkopuolella maa-alueilla, mutta levähdyspaikat eivät ole yksiselitteisesti määriteltävissä. Puskurialue sisältää näin ollen maa-alueen, jonka oletetaan olevan eniten käytössä viitasammakopopulaatiolla turvaten elinkelpoisen populaation elintilan. Siksi kartassa esitetty suurempi suojavyöhyke kuvaa viitasammakoiden kannalta elinympäristöä tukevaa arvoluokan 4 aluetta.

Selvitysalueen lammet ja ojittamattomat suot ovat viitasammakolle merkittäviä lisääntymisympäristöjä. Aikuiset viitasammakot elävät kesällä sekä maaympäristöissä että vesistöissä. Nuijapäät viipyvät

lisääntymislammikoissa heinä-elokuun vaihteeseen asti. Viitasammakot viettävät talven horroksessa, luultavasti vesialueiden pohjamutaan kaivautuneena tai mahdollisesti myös maakoloissa (Nieminen & Ahola 2017). Selvitysalueella olevilla lammilla on siis merkitystä viitasammakoiden talvehtimisympäristöinä.

Rajatut alueet on otettava huomioon maankäytön suunnittelussa, ja alueen vesitalous tulee säilyttää infrastruktuurin rakennustöissä. Viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan näiden paikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Kohdetta ei saa muuttaa viitasammakon lisääntymisen ja levähtämisen kannalta heikommaksi, esimerkiksi kudun kiinnittymisen kannalta oleellista ilmaversoista ja vesikasvillisuutta poistamalla tai sen kasvuedellytyksiä heikentämällä. Suoran muuttamisen lisäksi myös veden laatua ei tule lajin kannalta merkittävästi heikentää tai veden määrää merkittävästi muuttaa. Tarkemmasta suunnittelusta ja viitasammakon huomioimisesta on syytä keskustella tarkemmin paikallisen ELY-keskuksen kanssa.

4. EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Yhtenä vuonna tehdyt luontoselvitykset antavat kuvan ainoastaan yhden vuoden tilanteesta, johon voivat vaikuttaa esimerkiksi sääolot, kevään eteneminen ja sattuma. Viitasammakkoselvitys tehtiin oikea-aikaisesti parhaaksi arvioituna ajankohtana ja sammakot olivat paikoin erittäin aktiivisia selvitysajankohtana. Sääolosuhteet olivat selvitysajankohtana otolliset, eikä selvitykseen liity säästä johtuvaa epävarmuutta. Viitasammakon pääasialliset elinympäristöt ja soidinalueet saatiin siis melko hyvällä varmuudella kartoitettua.

5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalueella havaittiin viitasammakoita sekä niille soveltuvia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja (rajaukset Kuva 9). Viitasammakon varsinaisiksi lisääntymisalueiksi rajattiin suo ympäristöjä eri puolilla selvitysalueetta.

Viitasammakoiden lisääntymis- ja levähdysalueiksi rajatut alueet (Kuva 4 –Kuva 5) on otettava huomioon maankäytön suunnittelussa, ja alueiden vesitalous tulee säilyttää infrastruktuurin rakennustöissä. Tarkemmasta suunnittelusta ja viitasammakon huomioimisesta on syytä keskustella paikallisen ELY-keskuksen kanssa.

Viitasammakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikat tulee huomioida alueen jatkosuunnittelussa laajemminkin. Näiden alueiden ympärille on jätettävä riittävä suoja-alue, jotta mahdolliset maankäytön muutokset eivät heikennä tunnistettua elinympäristöä.

6. LÄHTEET

Luonnonsuojelulaki (9/2023).

Mäkelä K. & Salo P. 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43 | 2023. 374 s. <https://helda.helsinki.fi/items/d2c3ab28-1ebe-42a0-9712-0da31675578f>

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Suomen lajitietokeskus, 2024. Laji.fi -portaali. <https://laji.fi/> (salatun ja karkeistetun aineiston tietopyynnöt tehty 8.3.2024).

Sweco Finland Oy, 2024. Viitasammakkoselvitys, Kajaani

Nita Tuomi Luontoasiantuntija, biologi FM
Sweco Finland Oy
Kuopio

Liito-oravaselvitys 2025

Kajaani
2025
Tuike Finland Oy

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	3.11.2025	Valmis	7.11.2025	Annika Inha

Projekti:
Työnumero:
Asiakas:
Versio:
Päiväys:
Tekijä:

Liito-oravaselvitys 2025
25018801
Tuike Finland Oy
1 (valmis)
27.10.2025
Nita Tuomi

Sisältö

1.	JOHDANTO	5
2.	AINEISTOT JA MENETELMÄT	5
2.1	Selvitysalueen yleiskuvaus.....	5
2.2	Työstä vastaavat henkilöt	6
2.3	Lähtötiedot.....	6
2.4	Liito-oravan kartoitus	7
3.	TULOKSET	8
4.	EPÄVARMUUSTEKIJÄT	9
5.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	9
6.	LÄHTEET	10

Taustakartat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2025

Sweco | Tuike Finland Oy LIITO-ORAVASELVITYS

Työnumero: 25018801

Päiväys: 27.10.2025 Versio: 1 (valmis)

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilö:

Luontoasiantuntija (biologi, FM), Nita Tuomi

Puutarhakatu 3A

70300 Kuopio

0451356452

nita.tuomi@sweco.fi

Sweco | Tuike Finland Oy LIITO-ORAVASELVITYS

Työnumero: 25018801

Päiväys: 27.10.2025 Versio: 1 (valmis)

1. JOHDANTO

Kajaanin kunnassa sijaitsevalle maa-alueelle tilattiin Black & White Engineering:n toimesta vuonna 2024 luontoselvitys, jonka tarkoituksena on kartoittaa kiinteistön luontoarvot. Selvitysalueetta laajennettiin vuonna 2025 toisella selvitysvaiheella: uudella selvitysalueella sekä vesilinjalla Tuike Finland Oy:n toimesta. Selvityksen perusteella voidaan antaa tarkka kuvaus selvitysalueen luontoarvoista ja siten määritellä alueen rajoitukset, sekä suositukset alueen mahdolliseen hyödyntämiseen maankäytön hankkeille. Tässä raportissa esitellään selvityksen toisen inventointivaiheen liito-oravaselvitysten tuloksia.

Liito-orava (*Pteromys volans*) on luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) laji. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan näiden paikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Liito-orava on Suomessa uhanalainen (VU) (Hyvärinen ym. 2019).

Liito-orava elää kuusivaltaisissa sekametsissä, joissa on lehtipuustoa (haapa, koivu, leppä) ja sille sopivia pesäpaikkoja (Hanski ym. 2001). Pesäkolokseen liito-orava valitsee usein pienireikäisen, käpytikan vanhan, haavassa sijaitsevan kolon. Se käyttää myös oravien vanhoja risupesäiä, ja joskus se pesii myös pöntöissä tai rakennuksissa (Nieminen & Ahola, 2017). Liito-orava syö kesällä pääasiassa haavan, koivun ja leppien lehtiä. Talvella se syö lehtipuiden norkkoja, sekä lehti- ja havupuiden silmuja. Liito-oravan levinneisyys Suomessa ulottuu etelärannikolta noin linjalle Oulu-Kuusamo (Hanski ym. 2001).

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi määritellään Niemisen ja Aholan (2017) mukaan sen ”pesintään, päivän viettoon, levähtämiseen, suojautumiseen tai ravinnon varastointiin käytettävät puut, pöntöt tai rakennusten osat.” Myös kulkuyhteyksien säilyminen näiden alueiden välillä on liito-oravan kannalta tärkeää.

2. AINEISTOT JA MENETELMÄT

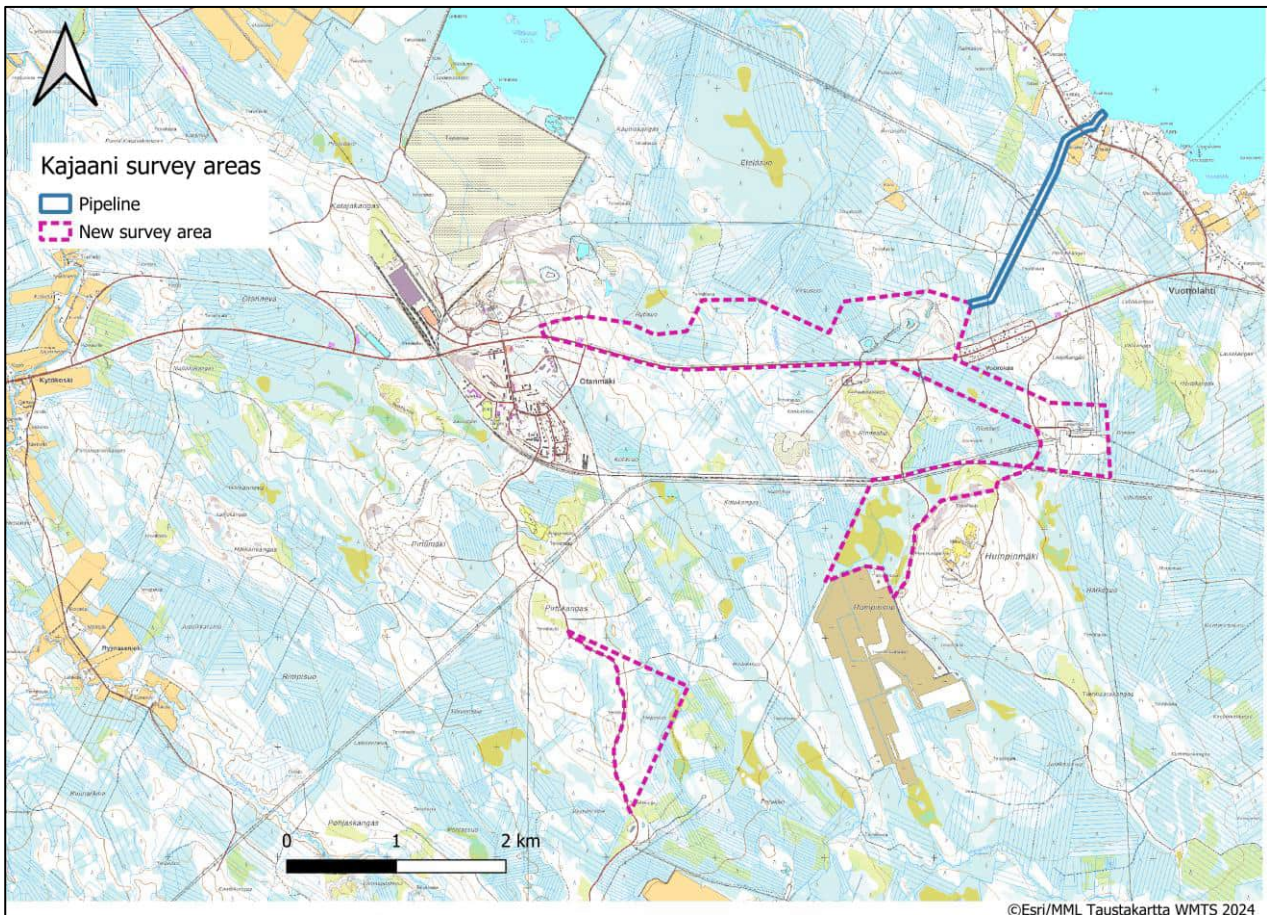
2.1 Selvitysalueen yleiskuvaus

Kajaanin selvitysalueiden pinta-alat ovat uuden selvitysalueen osalta 379,1 hehtaaria ja vesiputken selvitysalueen osalta 13,5 hehtaaria. Selvitysalueista puhutaan raportissa tästä eteenpäin yksikössä eli selvitysalueena. Selvitysalue sijaitsee noin 30 kilometrin päässä Kajaanin keskustasta lounaaseen, Otanmäen kylän tuntumassa ja osittain Otanmäen vanhan rautakaivoksen alueella Kokkolantien varressa ja etelässä Humpinsuon alueella (Kuva 1). Selvitysalue on pääosin vahvasti ihmisen muokkaamaa. Alueen yleisilmettä dominoivat turvemaiden ojitukset, turvetuotantoalueet ja nuoret talousmetsät.

Sweco | Tuike Finland Oy LIITO-ORAVASELVITYS

Työnumero: 25018801

Päiväys: 27.10.2025 Versio: 1 (valmis)

Kuva 1. Kajaanissa sijaitseva selvityksen kohteena oleva alue.

2.2 Työstä vastaavat henkilöt

Liito-oravaselvityksen maastotyöt tekivät FM biologi Rasmus Rudnäs, FM biologi Nita Tuomi sekä FT biologi Minna Kosonen ja selvityksen raportoi FM biologi Nita Tuomi. Lopputarkastuksesta vastasi FM biologi Annika Inha. Kaikki tekijät olivat Sweco Finland Oy:n työntekijöitä.

2.3 Lähtötiedot

Lähtötietoina käytettiin Suomen lajitietokeskukselle (Laji.fi) VIRVA-rajauksella tehtyä aineistopyyntöä (8.3.2024). Selvitysalueen länsipuolella noin 250 metrin päässä oli yksi aiempi havainto liito-oravasta. Selvitysalueen lähistöllä ei ole muita havaintoja. Runsaamman esiintymisen alue alkaa noin 10 kilometrin päässä selvitysalueesta lounaaseen, etelään ja itään. Edellisenä vuonna alkuperäiselle hankealueelle tehdyssä liito-oravaselvityksessä ei tehty havaintoja liito-oravasta. (Sweco Finland Oy, 2024)

Sweco | Tuike Finland Oy LIITO-ORAVASELVITYS

Työnumero: 25018801

Päiväys: 27.10.2025 Versio: 1 (valmis)

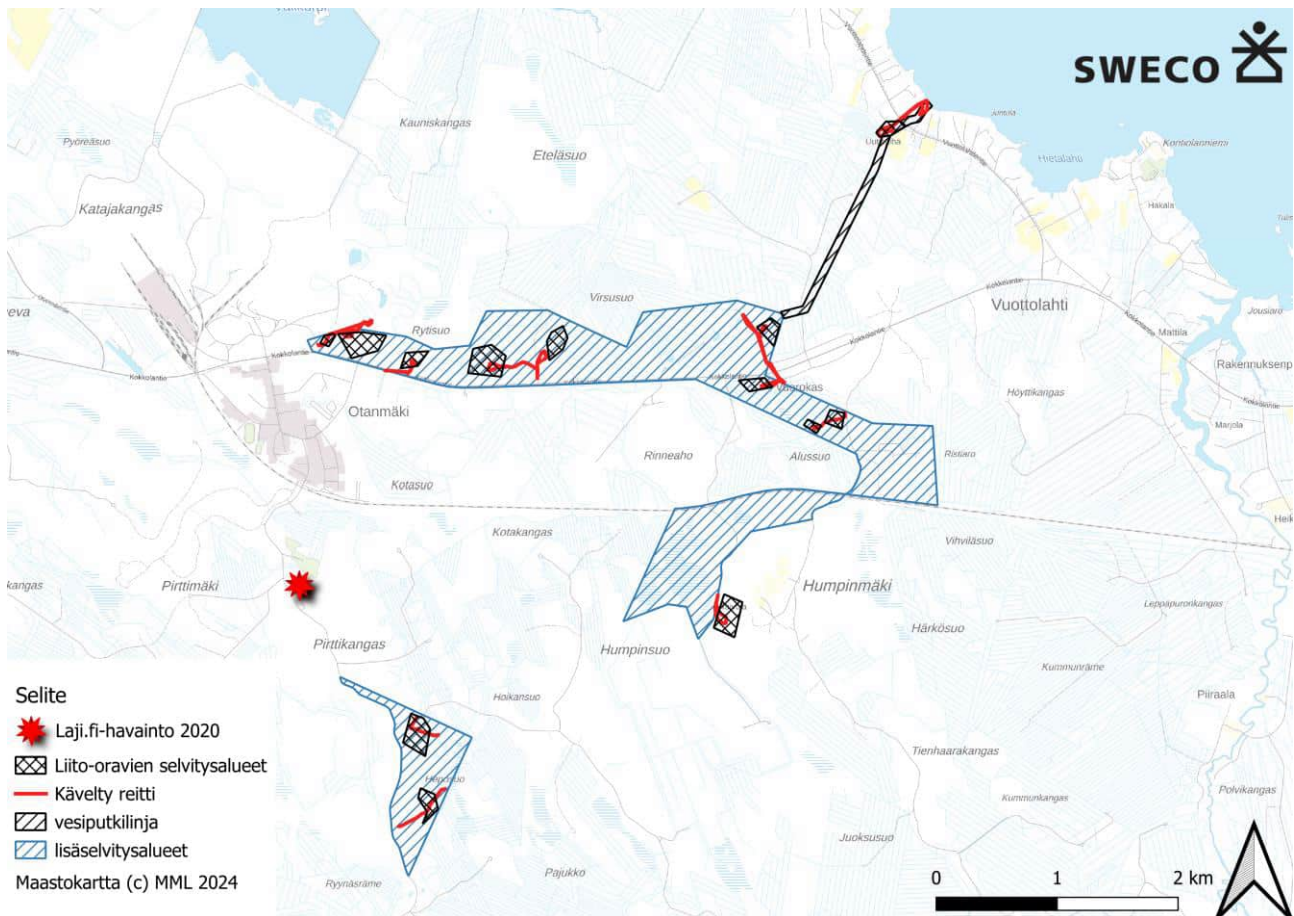
2.4 Liito-oravan kartoitus

Paras ajankohta liito-oravan inventointiin on keväällä lumien sulamisen jälkeen (Sierla ym. 2004). Liito-oravaselvityksessä liito-oravan kellanruskeita ulosteita etsitään järeiden kuusten, haapojen ja muiden lehtipuiden tyviltä liito-oravalle soveltuvissa metsissä. Runsaimmin papanoita löytyy liito-oravan talvella käyttämien kolopuiden alta. Papanat voivat kertoa myös liito-oravan kulkureiteistä, tai ruokailupuiden sijainnista. Lisääntymis- ja levähdyspaikan rajaaminen maastossa edellyttää paitsi papanoiden, myös kolopuiden sijainnin ja metsän rakenteen (ikä, puulajisuhteet) havainnointia (Nieminen & Ahola, 2017).

Kajaanin selvitysalueella liito-oravaselvityksen maastotyöt kohdistettiin kartta- ja paikkatietotarkasteluiden perusteella liito-oravalle potentiaalisille alueille (Kuva 2). Karttatarkastelussa hyödynnettiin luonnonvarakeskuksen paikkatietoaineistoja (2021). Tarkastelu keskitettiin etenkin puuston ikää ja pituutta, sekä kuusten-, koivujen ja lehtipuiden tilavuutta kuvaaviin paikkatietoihin. Selvitys tehtiin kävellen yhtenä päivänä huhtikuun lopussa 2025. Selvitysten tarkat ajankohdat ja sääolot on esitetty alla olevassa taulukossa. Lumi oli suurelta osin sulanut ennen selvitysjaksoa.

Taulukko 1. Liito-oravaselvitysten ajankohdat ja selvitysten aikana vallinnut säätila.

Ajankohta	Lämpötila	Tuuli	Pilvisyys
28.4.2025 klo 13–19	+10 → +13 °C	3,5 m/s	0/8

Kuva 2. Alueet, joille liito-oravaselvitys kohdistettiin Kajaanin selvitysalueella ja sen läheisyydessä. Viimeisin liito-oravahavainto on vuodelta 2020 ja merkitty punaisella tähdellä (Suomen lajitietokeskus, 2024).

3. TULOKSET

Liito-oravaselvityksessä ei löydetty merkkejä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoista, tai lajin käyttämistä kulkuyhteyksistä. Selvityksessä ei havaittu liito-oravan jätöksiä.

Selvitysalueella esiintyy pienialaisia liito-oravan elinympäristöpotentiaalia omaavia metsäalueita (järeää kuusikkoa, haapoja, koivuja, leppiä), mutta jälkiä liito-oravasta ei havaittu näillä kohteilla. Selvitysalue on suurelta osin huonosti liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi sopivaa ojitettua mäntyvaltaista metsää.

Laji.fi-aineistohaun (8.3.2024) mukaan lähin liito-oravahavainto on tehty yli 700 metriä lähimmältä selvitysalueelta luoteeseen (Kuva 2). Havainto (vanha virtsajälki) on vuodelta 2020 ja nyt tällä kohdalla on hakkuualue. Hakkuualueelle on jätetty pieni ryhmä ja kaistale harvennettua puustoa, lähinnä lehtipuita.

Sweco | Tuike Finland Oy LIITO-ORAVASELVITYS

Työnumero: 25018801

Päiväys: 27.10.2025 Versio: 1 (valmis)

Alueella ei tällä hetkellä ole liito-oravalle potentiaalista elinympäristöä, koska puusto on harvaa ja alueella ei ole suuria suojaisia kuusia eikä kunnolla alikasvoskuusia.

4. EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Liito-oravaselvitykseen ei liity merkittäviä epävarmuustekijöitä. Työ suoritettiin liito-oravaselvityksen kannalta otolliseen vuodenaikaan, eivätkä sääolosuhteet haitanneet selvityksen toteuttamista. Potentiaaliset lain tarkoittamat lajin lisääntymis- ja levähdyspaikat pystyttiin kartoittamaan oikea-aikaisesti.

5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalueella sijaitsee pienialaisia liito-oravan elinympäristövaatimusten puolesta potentiaalisia metsälaikkuja. Liito-oravaselvityksessä ei havaittu merkkejä liito-oravan esiintymisestä selvitysalueella, mutta lähistöltä, noin 700 metrin päässä selvitysalueen rajasta, tunnetaan yksi aiempi havainto, joka koski virtsajälkeä vuodelta 2020. Lajin esiintymistä potentiaalisilla metsälaikulla ei voida täysin poissulkea, vaikkakin selvitysalue on pääpiirteittäin lajille melko sopimatonta ja lajin pääesiintymisalue ei painotu selvitysalueelle tai sen lähistölle. Lisäksi ainoa aiempi havainto lähialueelta tehtiin paikalta, jossa on tätä nykyä hakkuualue. Näiden havaintojen perusteella lajin esiintymistä selvitysalueella pidetään epätodennäköisenä.

6. LÄHTEET

Hanski, I., Henttonen, H., Liukko, U.-M., Meriluoto M. & Mäkelä A., 2001. Liito-oravan (*Pteromys volans*) biologia ja suojelu Suomessa. Suomen ympäristö 459, Luonto ja luonnonvarat, 130 s.

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M., 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742, Luonto ja luonnonvarat, s. 114.-

Suomen lajitietokeskus, 2024. Laji.fi -portaali. <https://laji.fi/> (aineistopyyntö Virva-rajauksella tehty 8.3.2024)

Sweco Finland Oy, 2024. Liito-oravaselvitys Kajaani 2024

Nita Tuomi, Luontoasiantuntija, biologi FM
Sweco Finland Oy
Kuopio

Lepakkoselvitys 2025

Kajaani
2025
Tuike Finland Oy

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	19.11.2025	Luonnos	Hanna Valolahti	Hanna Valolahti
2	25.11.2025	Valmis	Hanna Valolahti	Hanna Valolahti
3	8.12.2025	Valmis	Hanna Valolahti	Hanna Valolahti

Projekti:

Työnumero:

Asiakas:

Versio:

Päiväys:

Tekijä:

Kajaanin lepakkoselvitys 2025

25018801

Tuike Finland Oy

3

08.12.2025

Nita Tuomi

Sisältö

1.	JOHDANTO	5
2.	AINEISTOT JA MENETELMÄT	5
2.1	Selvitysalueen yleiskuvaus	5
2.2	Työstä vastaavat henkilöt	6
2.3	Tutkimusmenetelmät	7
2.4	Kohteiden arvottaminen	8
3.	TULOKSET	9
3.1	Aktiividetektoritarkkailu	9
3.2	Lepakkoalueet	10
4.	EPÄVARMUUSTEKIJÄT	12
5.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	13
6.	LÄHTEET	13

Taustakartat:

Maanmittauslaitos (MML)

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2025

Sweco | Tuike Finland Oy, LEPAKKOSELVITYS

Työnumero: 25018801

Päiväys: 08.12.2025

Versio: 3

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilö:

Luontoasiantuntija (biologi, FM), Nita Tuomi

Puutarhakatu 3A

70300 Kuopio

0451356452

nita.tuomi@sweco.fi

Sweco | Tuike Finland Oy, LEPAKKOSELVITYS

Työnumero: 25018801

Päiväys: 08.12.2025

Versio: 3

1. JOHDANTO

Kajaanin kunnassa sijaitsevalle maa-alueelle tilattiin Black & White Engineering Pte. Ltd:n toimesta vuonna 2024 luontoselvitykset, joiden tarkoituksena on kartoittaa kiinteistön luontoarvot. Selvitysalueetta laajennettiin vuonna 2025 toisella selvitysvaiheella: uudella selvitysalueella sekä vesiputkilinjalla Tuike Finland Oy:n toimesta. Selvityksen perusteella voidaan antaa tarkka kuvaus selvitysalueen luontoarvoista ja siten määritellä alueen rajoitukset, sekä suositukset alueen mahdolliseen hyödyntämiseen maankäytön hankkeille. Tässä raportissa esitellään selvityksen toisen inventointivaiheen lepakkoselvitysten tuloksia.

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakot ovat luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) lajeja. Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan näiden paikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Alueellinen ELY-keskus voi kuitenkin myöntää poikkeuksen tästä sekä luontodirektiivin artiklassa 12 että luonnonsuojelulain 78.2 §:ssä mainitusta heikentämis- ja hävittämiskiellosta. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksistä on säädetty luontodirektiivin 16 artiklassa. Suomi on liittynyt Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (EUROBATS) vuonna 1999. Sopimus velvoittaa osapuolimaita huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta sekä tutkimusta ja kartoituksia lisäämällä. EUROBATS-sopimuksen mukaan osapuolimaiden tulee pyrkiä säästämään lepakoille tärkeitä ruokailualueita sekä siirtymä- ja muuttoreittejä. Käytännössä tämä laajentaa luonnonsuojelulain 78 §:n mukaisten alueiden suojelun ohella huomioimaan lepakoiden ekologian kannalta merkittäviä muita alueita (ns. II- ja III-luokan alueet) maankäytön suunnittelussa mahdollisuuksien mukaan.

Suomessa esiintyy 13 lepakkolajia (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry, 2023), joista Suomessa tavataan yleisesti viittä lepakkolajia; pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), vesisiippa (*Myotis daubentonii*), viiksisiippa (*Myotis mystacinus*), isoviiksisiippa (*Myotis brandtii*) ja korvayökkö (*Plecotus auritus*). Nämä viisi yleisintä lepakkolajia ovat kaikki luokiteltu Suomessa elinvoimaisiksi (LC) lajeiksi (Hyvärinen, ym. 2019) eivätkä ne ole myöskään alueellisesti uhanalaisia (Suomen Lajitietokeskus & Suomen ympäristökeskus, 2020). Pikkulepakkoakin on tavattu viime vuosina aiempaa enemmän etenkin rannikkoseuduilla. Muut lajit ovat harvalukuisempia tai satunnaisia vierailijoita. Suomessa lepakoiden levinneisyys painottuu maan etelä- ja osin keskiosiin. Keski-Suomessa esiintyviä lepakkolajeja ovat ainakin pohjanlepakko, vesisiippa, viiksisiippa ja isoviiksisiippa. Korvayökön osalta Keski-Suomi on lajin esiintymisalueen reunamilla.

Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja voi olla esimerkiksi rakennusten ullakoilla, mikäli rakennuksessa on lepakon mentäviä kulkuaukkoja rakenteissa. Mahdollisia talvehtimispaikkoja ovat kohteet, joissa on lepakoiden talvehtimisen kannalta otolliset ja suhteellisen pysyvät olot, joita ovat muun muassa tasainen, hieman plusasteiden puolella pysyvä lämpötila ja suuri ilmankosteus (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry, 2023.) Luonnonympäristöissä lepakot lepäävät ja talvehtivat esimerkiksi kivikoissa tai kallionkoloissa (Blomberg ym 2025). Päiväpiiloina ja pesintään lepakot voivat hyödyntää myös esimerkiksi puunkoloja (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry, 2023).

2. AINEISTOT JA MENETELMÄT

2.1 Selvitysalueen yleiskuvaus

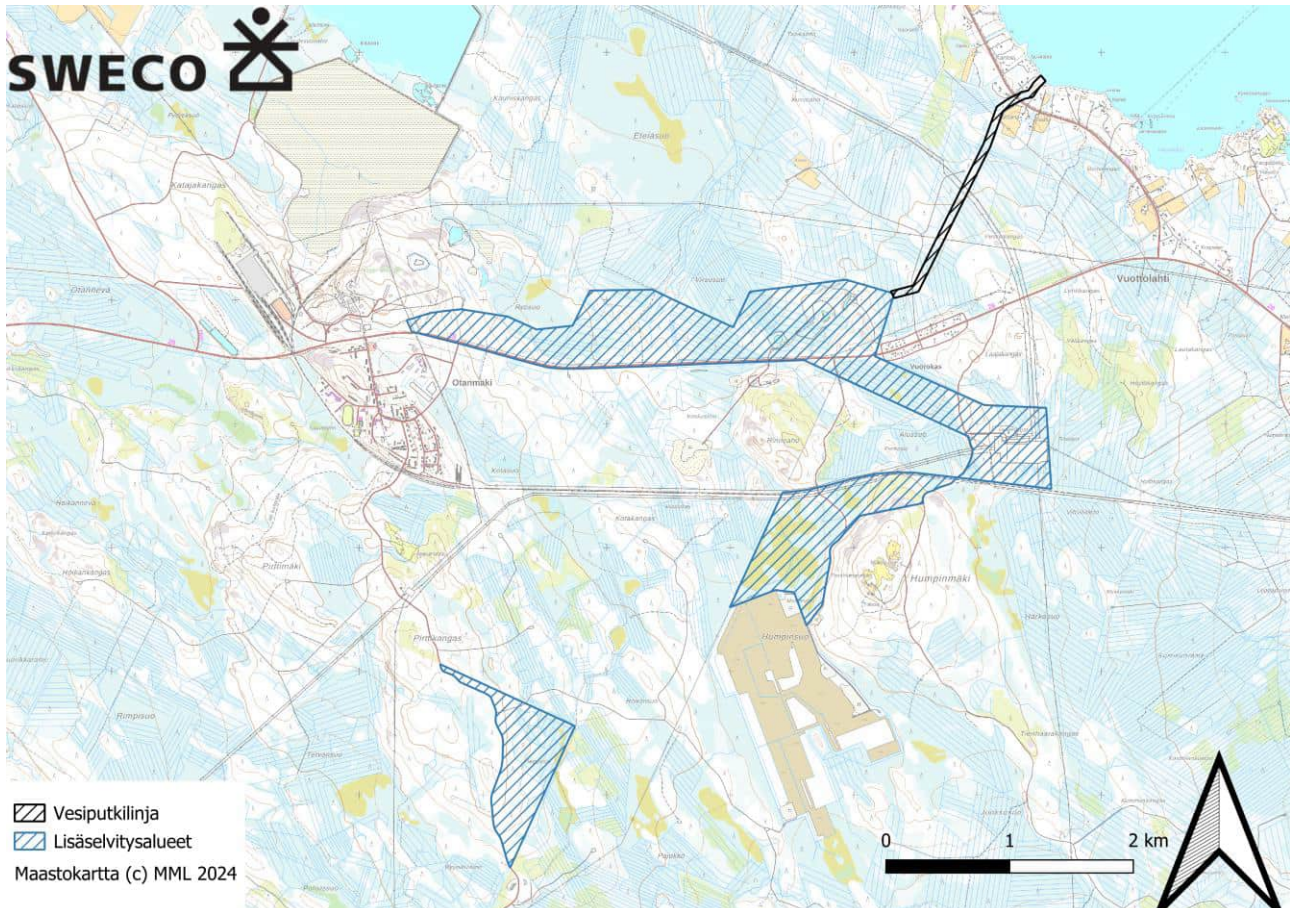
Kajaanin selvitysalueiden pinta-alat ovat uuden selvitysalueen osalta 379,1 hehtaaria ja vesiputken selvitysalueen osalta 13,5 hehtaaria. Selvitysalueista puhutaan raportissa tästä eteenpäin yksikössä eli selvitysalueena.

Sweco | Tuike Finland Oy, LEPAKKOSELVITYS

Työnumero: 25018801

Päiväys: 08.12.2025 Versio: 3

Selvitysalue sijaitsee noin 30 kilometrin päässä Kajaanin keskustasta lounaaseen, Otanmäen kylän tuntumassa ja osittain Otanmäen vanhan rautakaivoksen alueella Kokkolantien varressa ja etelässä Humpinsuon alueella (Kuva 1). Selvitysalue on pääosin vahvasti ihmisen muokkaamaa. Alueen yleisilmettä dominoivat turvemaiden ojitukset, turvetuotantoalueet ja nuoret talousmetsät.

Kuva 1. Kajaanissa sijaitseva selvityksen kohteena oleva alue.

2.2 Työstä vastaavat henkilöt

Lepakkoselvityksen tekivät FM biologi Rasmus Rudnäs, FM biologi Nita Tuomi ja LuK biologi Iina Mattila ja raportoi FM biologi Nita Tuomi. Lopputarkastuksesta vastasi FT biologi Hanna Valolahti. Kaikki tekijät olivat Sweco Finland Oy:n työntekijöitä.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Suomen Lajitietokeskuksen hallinnoimasta Laji.fi-tietokannasta tilattiin 5.11.2024 tieto alkuperäisen hankealueen aikaisemmista lepakkohavainnoista. Lajistotiedot pyydettiin alkuperäiseltä selvitysalueelta ja sen lähiympäristöstä minimissään 1 kilometrin säteeltä selvitysalueen rajasta.

Alkuperäisellä selvitysalueella tai yhden kilometrin säteellä selvitysalueesta ei ole Laji.fi:ssä (Suomen Lajitietokeskus, 2024) mainittuja tunnettuja lepakoiden esiintymispaikkahavaintoja. Vuonna 2024 alkuperäiselle hankealueelle tehdyssä lepakkoselvityksessä havaittiin aktiividetektorilla pohjanlepakkoa (*Eptesicus nilssonii*) ja passiividetektorilla pohjanlepakkoa (*Eptesicus nilssonii*), vesisiippaa (*Myotis daubentonii*), viiksisipiippaa/isoviiksisipiippaa (*Myotis mystacinus/Myotis brandtii*) sekä epävarmana isolepakkoa (*Nyctalus noctula*). (Sweco Finland Oy, 2024)

Suomessa lepakoiden kartoittamiseen on luotettavan tuloksen saamiseksi vakiintunut käytäntö, joka koostuu vähintään kolmesta käyntikierrroksesta kesä-, heinä- ja elokuussa. Syysaikaisen parveilun selvittämiseksi voidaan tarvittaessa tehdä neljäs kierros syyskuussa erikseen. Lepakoiden lentoaika ajoittuu useimmiten pari tuntia auringonlaskun jälkeen ja ennen auringon nousua, joten maastotyöt ajoitettiin näitä parhaita lentoaikoja silmällä pitäen (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry, 2023).

Lepakoiden esiintymistä alueella selvitettiin maastokäynnein kolmena kierroksella ajanjaksolla 25.6.–14.8.2025. Tarkemmat ajankohdat selvityskäynneille on esitetty myöhemmin taulukossa 1. Selvityksen maastotöitä kohdistettiin karttatarkastelun perusteella todennäköisille lepakoiden tärkeille saalistusalueille ja siirtymäreiteille, mm. asutuksen läheisyyteen, tiealueille, puustoisten alueiden ja peltojen reuna-alueille sekä vesistöjen läheisyyteen. Alueelle ei todettu tarpeelliseksi tehdä passiividetektoriselvitystä, sillä edellisvuonna selvitetillä (aktiivi- ja passiividetektorilla) alkuperäisellä hankealueella ei havaittu lisääntymisalueita tai suurempia lepakkopopulaatioita, eikä ollut syytä olettaa, että nyt selvitetillä alueella olisi suurta potentiaalia lepakoiden lisääntymis- ja levähdysalueeksi.

Lepakoita tarkkailtiin yöllä noin kello 22.00–04.00, liikkuen hitaasti sekä autolla että osittain kävellen alueen teillä ja metsissä. Suuren pinta-alan vuoksi selvitys toteutettiin yleispiirteisesti painottaen lepakoille suotuisia alueita. Alueelle tehtiin heinäkuun 2025 alussa kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys (Sweco Finland Oy, 2025), jonka yhteydessä tarkasteltiin myös mahdollisia kolopuita, joita ei kuitenkaan löytynyt. Havainnointia tehtiin suotuisina, lämpiminä öinä, tyyneellä tai heikkotuulisella säällä, jolloin lämpötila oli vähintään +8 °C (Taulukko 1), ja pääosin ylitti kymmenen astetta. Liian kylmä, tuulinen tai sateinen sää vähentää lepakkojen saalistusaktiivisuutta. Maastoinventoinneissa keskityttiin erityisesti saalistusalueiden löytämiseen. Kaikilla kolmella selvityskerralla kuljettiin samat reitit (Kuva 2)

Saalistavien lepakoiden esiintymistä havainnoitiin ultraäänidetektorin avulla, pyrkien mahdollisimman tarkkaan lajintunnistukseen ja yksilömäärän arviointiin. Lisäksi avoimilta alueilta pyrittiin havainnoimaan mahdollisesti saalistavia lepakoita silmämääräisesti. Havainnoinnissa käytettiin yhdistelmäultraäänidetektoria Echo Meter Touch 2 PRO. Tällä älypuhelimella liitettävällä mikrofoni-moduulilla ja ohjelmalla on mahdollista kuunnella ja äänittää sekä seurata näytöltä lepakoiden ääniä reaaliaikaisesti. Äänitunnistusohjelmalla saa lisäksi apua lajinmäärittäykseen. Laitteen äänitystaajuudet ulottuvat 192 kHz:een asti.

Maastoselvitysten päivämäärät, kellonajat, säätiedot ja menetelmät on esitetty seuraavassa taulukossa (Taulukko 1).

Taulukko 1. Lepakkoselvityksen ultraääniseurantojen ajankohdat, säätilat ja menetelmät. Passiividetektorin seurannan säätilatiedot Ilmatieteen laitoksen Kajaani Petäisenniska mittausaseman mukaan.

Päivämäärä	Kellonaika	Auringon lasku	Auringon nousu	Lämpötila (°C)	Tuuli (m/s)	Pilvisyys	Muuta huomion-arvoista	Inventoi ja
25.-26.6.2025	23:30–3:00	0:20	2:22	+8-7	1–2	7/8–8/8	Poutaa	Nita Tuomi ja Rasmus Rudnäs
16.-17.7.2025	23:30–3:00	23:27	3:24	+21-14	0,5-2	0/8	Poutaa	Nita Tuomi ja Iina Mattila
13.-14.8.2025	22:30-3:00	21:48	5:01	+12-8	0-0,9	0/8	Poutaa	Nita Tuomi ja Iina Mattila

2.4 Kohteiden arvottaminen

Lepakoille merkittävät alueet voidaan luokitella tehtyjen havaintojen perusteella seuraavasti (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys 2023):

Luokka I: Lainsäädännöllä suojellut kohteet.

Lisääntymis- tai levähdyspaikka sekä sen käytölle kriittiset yhteydet. Hävittäminen tai heikentäminen luonnonsuojelulain nojalla kielletty. Lisääntymis- tai levähdyspaikan lisäksi luokan I alueeseen tulee mahdollisuuksien mukaan sisällyttää siirtymäreitti, jota pitkin kyseessä oleva laji voi siirtyä kohteeseen ja sieltä pois.

Luokka II: Erityisen tärkeät kohteet.

Kyseessä on ravintoa tarjoava alue, mahdollinen tai todettu tärkeä siirtymäreitti tai näiden yhdistelmä. Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee ottaa huomioon (EUROBATS-alue). Luokan II alueilla esiintyy lepakoita säännöllisesti. Ympäristö on usein alueella esiintyville lajeille tyypillinen. Alueella esiintyy melkein poikkeuksetta useita lepakkolajeja pitkin kesää. Joskus luokan II alue voi olla erityisen tärkeä myös yhdelle lajille.

Luokka III: Monimuotoisuutta tukevat ja turvaavat kohteet.

Muu lepakoiden käyttämä alue. Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon. Havaintomäärät ovat pienemmät kuin luokan II alueilla ja lajimääräkin on usein pienempi. Ympäristö

Sweco | Tuike Finland Oy, LEPAKKOSELVITYS

Työnumero: 25018801

Päiväys: 08.12.2025 Versio: 3

ei aina ole lepakoille yhtä sopiva kuin luokan II alueella tai lepakot esiintyvät alueella vain tiettyyn aikaan kaudesta. Kaikki alueet, joilla lepakoita on havaittu, vaikka lajeja olisi useampia, eivät automaattisesti ole luokkaa III (esimerkiksi vähäinen määrä).

Maastohavaintojen ja lähtötietojen perusteella rajattiin maankäytön suunnittelussa huomioitavaksi suositeltavat lepakkoalueet. Havaittujen lepakkojen määrä, havaintojen tyyppi (lisääntymis- ja levähdyspaikka, saalistusalue tai siirtymäreitti) sekä saalistusalueiden kohdalla vastaavien saalistusalueiden runsaus lepakoiden arvioidulla elinpiirillä olivat tärkeimpiä arviointiperusteita, kun analysoitiin huomionarvoisten lepakko-kohteiden rajaustarvetta. Kohteiden rajauspäätökset tehtiin asiantuntija-arviona.

3. TULOKSET

3.1 Aktiividetektoritarkkailu

Lepakkoselvityksen ensimmäisellä selvityskierroksella kesäkuun lopussa ja toisella kierroksella heinäkuun puolivälissä ei havaittu lepakoita.

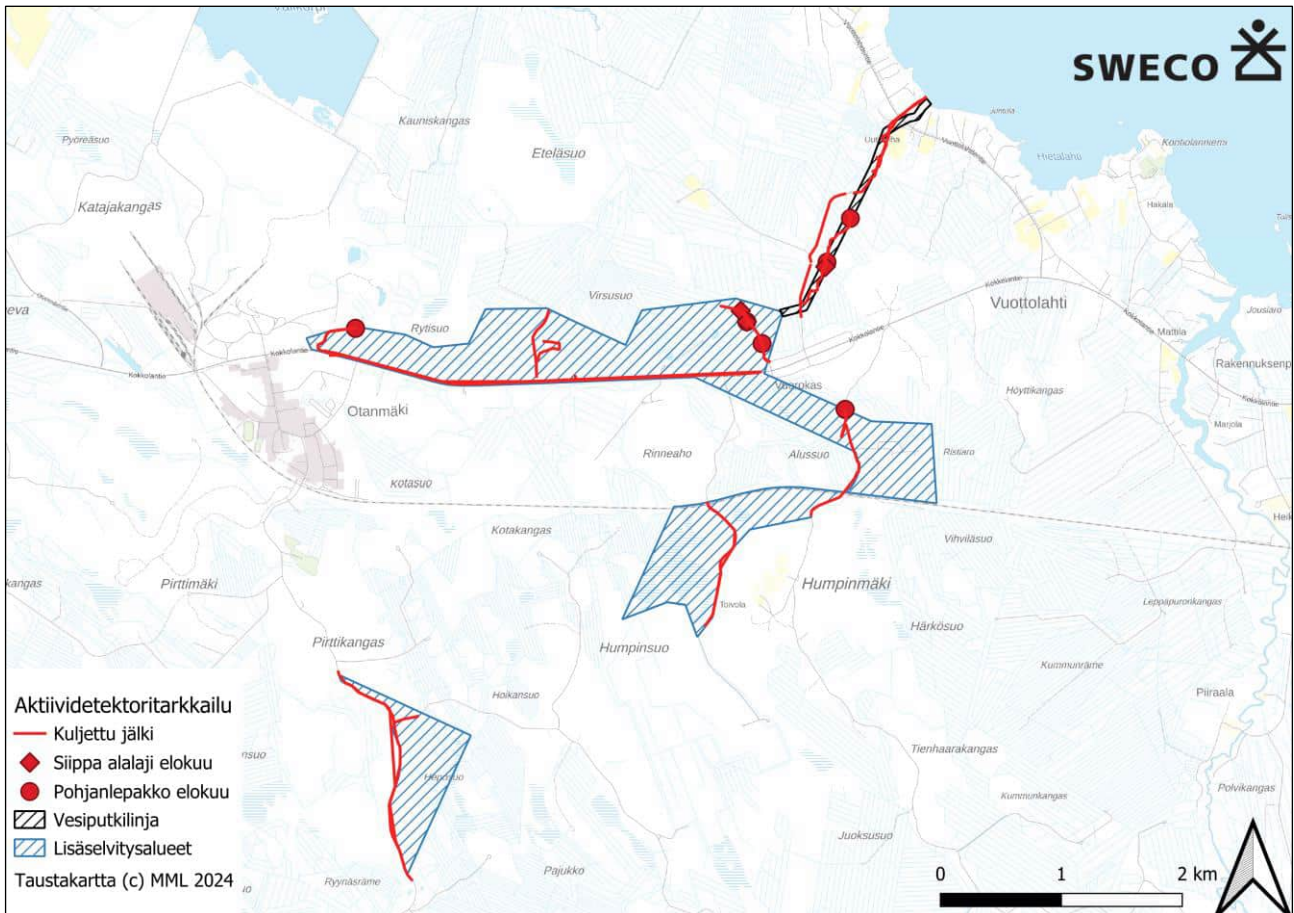
Lepakkoselvityksen kolmannella selvityskierroksella elokuussa havaittiin Suomen yleisin laji, pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*). Selvityksen pohjanlepakkohavainnot tehtiin enimmäkseen yksittäisestä saalistavasta yksilöstä ja muutamalla pisteellä pohjanlepakoita saalistamassa oli kaksi. Lisäksi elokuussa kolmannella selvityskierroksella havaittiin kahdelta havaintopisteeltä viiksisiippaa (*Myotis mystacinus*) tai isoviiksisiippaa (*Myotis brandtii*) yksittäisinä saalistavina yksilöinä.

Alla olevassa kuvassa (Kuva 2) on esitetty selvitysalueen aktiividetektoritarkkailun selvitysreitit (jälki) ja lepakkohavainnot.

Pohjanlepakko on maamme laajimmalle levinnyt lepakkolaji. Sen voi tavata miltei koko Suomesta, tosin Lapista havaintoja tulee harvakseltaan. Se esiintyy usein asutuksen lähistöllä sopivan suojaisissa metsiköissä ja toisaalta myös pienissä pihapiireissä, joissa on kuitenkin riittävästi puustoa ympärillä. Suuria ja avoimia alueita (esimerkiksi hakkuuaukeita ja avosoita) pohjanlepakko välttää, joskin se saattaa esiintyä myös metsäautoteillä ja varsin pienillä metsäkuvioilla vailla rakennuksia. Päiväpiilokseen pohjanlepakko kelpuuttaa erityisesti rakennukset. Talvea se viettää usein yksin tai muutaman lajitoverin seurassa varsin viileissä oloissa kellarissa tai muussa sopivassa paikassa. Pohjanlepakko ei ole uhanalainen laji. Pohjanlepakko on luontodirektiivin liitteen IV (a) laji, joten sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n nojalla kielletty. (Suomen Lepakkotieteellinen yhdistys ry, 2023).

Viiksisiippa (*Myotis mystacinus*) kuuluu Suomen vakituiseen lajistoon. Viiksisiipasta erotettiin muutama vuosikymmen sitten isoviiksisiippa (*Myotis brandtii*) omaksi lajikseen. Lajit muistuttavat hyvin paljon toisiaan ja sen vuoksi havainnot ilmoitetaan lajiparina viiksisiippa/isoviiksisiippa, ellei yksilöä ole voitu tarkastella läheltä. Tämän vuoksi lajista on sen yleisyyteen nähden suhteellisen vähän lajilleen määritettyjä havaintoja. Lajiparista viiksisiippa/isoviiksisiippa on kuitenkin tehty runsaasti havaintoja ja on arvioitavissa, että laji on varmistettuja tietoja huomattavasti yleisempi. Isoviiksisiippa on selkeästi metsälaji, sitä tavataan vain hyvin harvoin kaupunkiolosuhteissa. Laji elää runsasvesistöisillä metsäseuduilla. Isoviiksisiippa saalistaa hyönteisiä avariens metsien lisäksi pienten aukoiden laidalla ja nousee saalistamaan ajoittain myös puiden latvustoon. Päiväpiilopaikat ovat esim. puunkoloissa ja -halkeamissa tai rakennuksissa. Isoviiksisiippa horrosta mm. luolissa, louhikoissa ja ontoissa puissa. Molempien lajien uhanalaisuusluokka on elinvoimainen (LC).

Pohjanlepakko ja viiksisiippa/isoviiksisiippa ovat luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n nojalla kielletty.

Kuva 2. Selvitysalueen aktiividetektoritarkkailun selvitysreitit (jälki) ja lepakkohavainnot.

3.2 Lepakkoalueet

Laji.fi:n tiedoissa ei ole lainkaan aikaisempia lepakkotietoja selvitysalueelta, eikä tiedossa ole lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja selvitysalueella. Maastotöiden ja karttatarkastelun perusteella selvitysalueella ei ole lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi potentiaalisesti soveltuvia rakennuksia. Pääasiassa nuoren puuston takia lepakoille sopivia puun koloja tai linnunpönttöjä alueelta ei havaittu myöskään.

On hyvin todennäköistä, että lepakot käyttävät lisääntymis- ja levähdyspaikkoinaan esimerkiksi rakennuksia Otanmäen kylässä selvitysalueen ulkopuolella. Lepakkohavaintojen puuttuminen kesäkuussa tehdyllä kierroksella viittaa myös siihen, että selvitysalueella ei ole erityisesti kantaville ja imettäville naaraille tärkeitä päiväpiiloja tai niiden lähellä sijaitsevia hyviä saalistusalueita. Lepakoiden levähdys- ja lisääntymispaikkojen sijaintia ei voi kuitenkaan helposti päätellä saalistusalueiden sijainnin perusteella. Pohjanlepakoiden on

havaittu käyttävän säännöllisesti noin 2,4 kilometrin päässä yhdyskunnasta sijainnutta ruokailualuetta, mutta jopa 10 kilometrin saalistusmatkat ovat mahdollisia. Loppukesällä lisääntymiskolonioiden hajoamisen jälkeen lepakot levittyivät tasaisemmin erilaisiin ympäristöihin ja niitä voi havaita lähes missä tahansa (Suomen Lepakotieteellinen yhdistys ry, 2023).

Huomionarvoiset lepakoiden saalistusalueet on vähäisten havaittujen yksilömäärien takia luokiteltu luokan III lepakkoalueiksi ja esitelty kartalla (Kuva 3). Luokan III lepakkoalueet ovat monimuotoisuutta tukevia ja turvaavia kohteita. Maankäytössä niiden arvo lepakoille tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon.

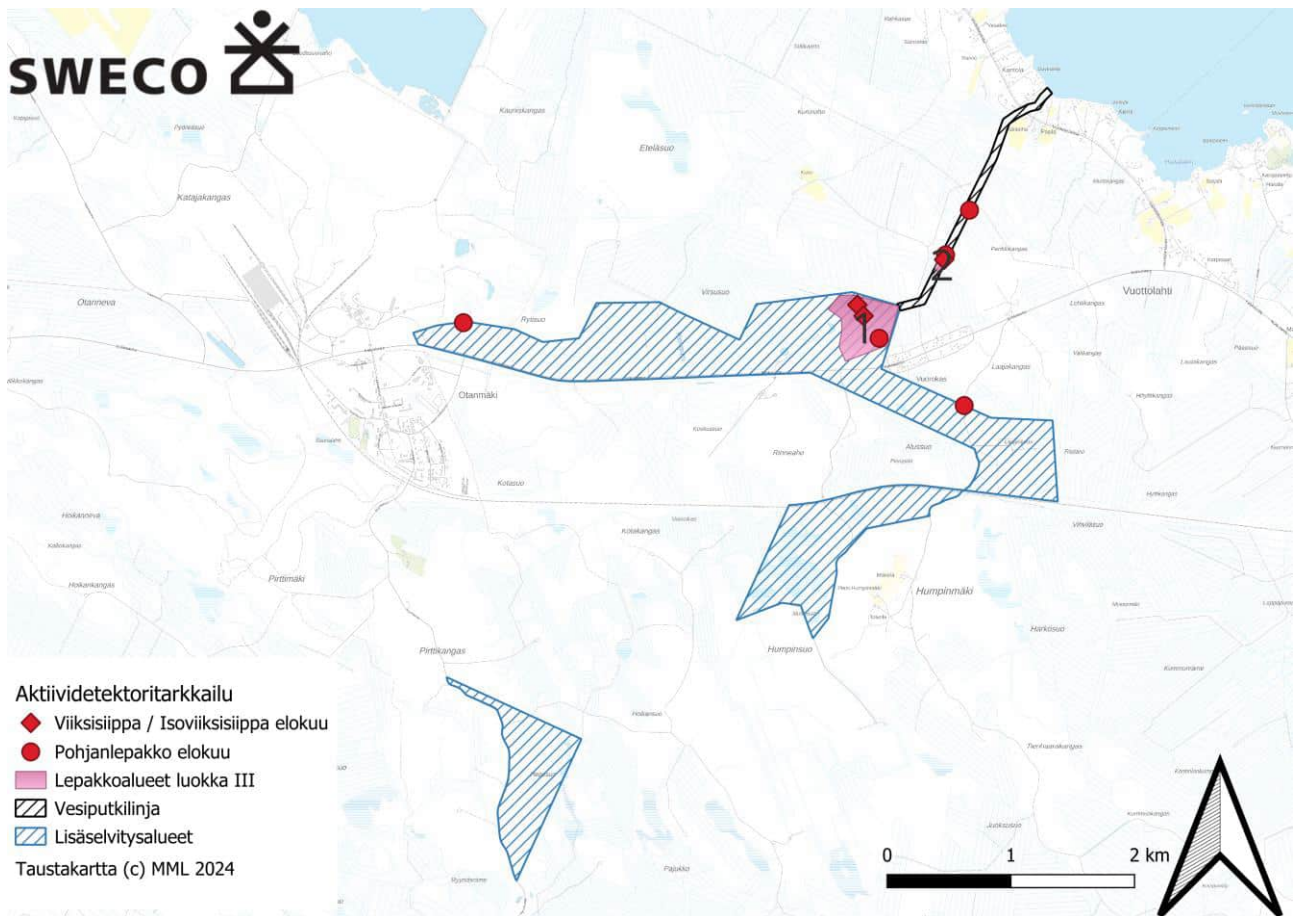
Lepakkoalue 1

Lepakkoalue 2 on 19,7 ha kokoinen, varttunutta pääsäännöllisesti 50–60-vuotiasta mäntyvaltaista talousmetsää, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten että maankäytön takia. Viereiset alueet ovat samankaltaista talousmetsää. Lepakkoalueella 2 sijaitsee metsäautotie, jota lepakot käyttävät siirtymäreittinä ja saalistusalueena. Alueelta tehtiin aktiividetektoritarkkailussa kaksi pohjanlepakkohavaintoa ja kaksi siippahavaintoa elokuussa. Saalistavien lepakkojen vähäisen määrän takia lepakkoalue 2 on luokiteltu luokan III lepakkoalueeksi.

Lepakkoalue 2

Lepakkoalue 3 on 1 ha kokoinen, varttunutta 50–60-vuotiasta mäntyvaltaista talousmetsää, jonka luonnontila on heikentynyt sekä ojitusten, että maankäytön takia. Viereinen alue pohjoiseen päin on sähkölinjan takia taimikkoa, muuten ympärillä on vastaavaa talousmetsää. Lepakkoalueella 3 sijaitsee isompia ojauomia, joita lepakot käyttävät siirtymäreittinä ja saalistusalueena, kuten myös sähkölinjan avoimempaa alaa. Alueelta tehtiin aktiividetektoritarkkailussa yksi pohjanlepakkohavainto sekä siippahavainto elokuussa. Saalistavien lepakkojen vähäisen määrän takia lepakkoalue 3 on luokiteltu luokan III lepakkoalueeksi.

Yksittäisiä lepakkohavaintoja tehtiin myös lepakkoalueiksi luokiteltujen alueiden ulkopuolella, mutta koska elokuussa lepakkokoloniat ovat jo hajonneet, ei ole syytä olettaa, että yksittäishavaintojen alueella olisi lepakoille tärkeä elinympäristö.

Kuva 3. Lepakkoalueiden sijainti selvitysalueella sekä lepakkohavainnot.

4. EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Lepakkoselvitykseen ei liity merkittävää epävarmuutta. Yhtenä vuonna tehty lepakkoselvitys antaa kuvan ainoastaan sen hetkisestä tilanteesta, johon voi vaikuttaa esimerkiksi sääolot ja vuodenaikojen eteneminen sekä sattuma. Lepakkoselvityksen maastokäyntien ajankohdaksi pyrittiin valikoimaan mahdollisimman tynniä ja poutaisia öitä, millä pyrittiin minimoimaan säästä johtuvat selvityksen epävarmuustekijät. Aktiivikartoitusmenetelmällä saadaan laadullista tietoa, mutta lepakoiden määrien arviointi on joissain tapauksissa haasteellista, sillä lepakkoyksilöiden erottaminen toisistaan on käytännössä mahdotonta ja tämä voi aiheuttaa etenkin lepakoiden aktiivisemmin hyödyntämien alueiden kohdalla joko määrällisiä yli- tai aliarvioita, tai riskiä siitä, että sama lepakkoyksilö kirjataan tuloksissa useampaan kertaan. Aktiivikartoituksen toinen ongelma liittyy menetelmän rajalliseen kattavuuteen, sillä laajoilla alueilla havainnot riippuvat aina siitä, kohtaavatko kartoittaja ja lepakot toisensa. (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry, 2023)

Lepakkoselvityksessä käytettiin aktiividetektoritarkkailuun 3 yötä. Suurin osa selvitysalueesta on heikkoa lepakkopotentiaalin kannalta. Tästä huolimatta selvityksen avulla voidaan tehdä johtopäätöksiä alueen lepakkotilanteesta. On kuitenkin mahdollista, että osa lepakoista on jäänyt huomaamatta, koska niiden

ultraääni kuuluu vain lyhyelle etäisyydelle. Pohjanlepakon äänet kantautuvat avoimessa ympäristössä noin 80-100 metrin etäisyydelle, mutta esimerkiksi siippalajeilla äänten kuulumisen etäisyys on muutamia kymmeniä metrejä ja korvayököllä vain joitain metrejä.

Lepakkoselvitys on tehty oikea-aikaisesti parhaaksi arvioiduilla menetelmillä (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry, 2023) ja selvitysten tekijöillä on riittävästi kokemusta vastaavista selvityksistä, joten nämä epävarmuustekijät arvioidaan vähäisiksi.

5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Lepakkoselvityksen maastokäynneillä havaittiin aktiividetektorilla kahta lepakkolajia, pohjanlepakkoa (*Eptesicus nilssonii*) ja lisäksi lajiparin viiksisiippa/isoviiksisiippa (*Myotis mystacinus/Myotis brandtii*) tarkemmin lajilleen määrittämättömiä yksilöitä. Selvityksen aktiivikartoituksessa lepakkohavainnot tehtiin enimmäkseen yksittäisistä saalistavasta yksilöstä ja muutamalla pisteellä lepakoita saalistamassa oli kaksi. Mikään havaituista lepakkolajeista ei ole uhanalainen.

Havaintopaikat sijoittuvat varttuneemman talousmetsän reunustamalle metsäautotielle tai sähkölinjan läheisyyteen sekä metsälammen viereen. Lepakoiden havaintopaikat sekä lepakkoalueiden määrittelyt ovat esitetty kuvien 2 ja 3 kartalla. Havaintojen laatu, lajien yleisyys ja kerralla havaittujen lepakkojen määrä huomioiden selvityksen perusteella ei rajattu yhtään luokan I tai II lepakkoaluetta. Tehdyt lepakkohavainnot koskivat luokan III lepakkoalueita. Maankäytössä luokan III alueiden arvo lepakoille tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon. Vastaavia lepakoiden saalistuspaikoiksi sopivia ympäristöjä esiintyy kuitenkin selvitysalueella ympäröivällä laajemmalla alueella runsaasti.

6. LÄHTEET

Blomberg, A., Vasko, V. & Lilley, T. 2025. Rock solid: winter ecology of boreal bats at natural hibernation sites. *Wildlife Biology* 2025: e01540

EUROBATS, 8.10. 8 th Session of the Meeting of the Parties. Resolution 8.10: Recommended Experience and Skills of Experts with regard to Quality of Assessments. Verkkojulkaisu. https://www.eurobats.org/sites/default/files/documents/pdf/Meeting_of_Parties/MoP8.Resolution%208.10%20Required%20Experience%20and%20Skills%20of%20Experts%20with%20regard%20to%20Quality%20of%20Assessments.pdf

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Luonnonsuojelulaki 9/2023. 8.luku – Eliölajien suojelu. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230009> (luettu 5.9.2024).

Luonnonvarakeskus, 2024. Avoimien aineistojen tiedostopalvelu. <https://kartta.luke.fi/>. (luettu 6.9.2024).

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry, 2023. Lepakkokartoitusohje 2023. Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille.

Sweco | Tuike Finland Oy, LEPAKKOSELVITYS

Työnumero: 25018801

Päiväys: 08.12.2025 Versio: 3

Suomen Lajitietokeskus, 2024. Laji.fi -portaali. <https://laji.fi/> (aineiston tietopyyntö tehty 5.11.2024).

Suomen Lajitietokeskus & Suomen ympäristökeskus, 2020. Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://punainenkirja.laji.fi/regional>.

Sweco Finland Oy, 2024. Lepakkoselvitys Kajaani

Sweco Finland Oy, 2025. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys Kajaani

Syken lajiesittelyt. www.ymparisto.fi/luontodirektiivilajiesittelyt. Päivitetty 14.1.2022.

Nita Tuomi
Luontoasiantuntija, biologi FM
Sweco Finland Oy
Kuopio

Oulujärven Vuottolahden ja Oulujoen patoaltaiden pohjaeläinraportti 2025

Muhos ja Kajaani
2025

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	21.11.2025	Luonnos	25.11.2025	Iina Koivunen
2	25.11.2025	Valmis	25.11.2025	Iina Koivunen
3	8.12.2025	Muutos tarkkailuun liittyen	8.12.2025	Iina Koivunen

Projekti: Pohjaeläinselvitys, Kajaani ja Muhos
Työnumero: 25018801
Versio: Valmis
Päiväys: 8.12.2025
Tekijä: Jaakko Leppänen ja Venla Virtanen

Sisältö

1.	JOHDANTO	6
2.	AINEISTOT JA MENETELMÄT	6
2.1	Selvitysalueen yleiskuvaus	6
2.1.1	Oulujärven Vuottolahti	6
2.1.2	Oulujoen patoaltaat	7
2.2	Työstä vastaavat henkilöt	8
2.3	Tutkimusmenetelmät	8
3.	TULOKSET	9
3.1	Oulujärven Vuottolahti	9
3.2	Oulujoen patoaltaat	10
3.2.1	Pyhäkoski	10
3.2.2	Pällinkoski	11
4.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	11
5.	LÄHTEET	12

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML) 2025.

Karttojen paikkatieto:

Savo-Karjalan ympäristötutkimus

Valokuvat:

Savo-Karjalan ympäristötutkimus, 2025

Liite 1

Oulujärven Vuottolahden ja Oulujoen patoaltaiden pohjaeläinraportti 2025, Savo-Karjalan Ympäristötutkimus

Sweco | Pohjaeläin selvitys, Kajaani ja Muhos

Työnumero: 25018801

Päiväys: 8.12.2025

Versio: Valmis

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilöt:

Jaakko Leppänen, johtava vesistöasiantuntija (biologi FT)

Ilmalantori 4

00240 Helsinki

Puh. 041 5439736

jaakko.leppanen@sweco.fi

Venla Virtanen, vesistöasiantuntija (biologi FM)

Ilmalantori 4

00240 Helsinki

Puh. 040 1593447

venla.virtanen@sweco.fi

Sweco | Pohjaeläinselvitys, Kajaani ja Muhos

Työnumero: 25018801

Päiväys: 8.12.2025

Versio: Valmis

1. JOHDANTO

Tämä raportti perustuu Savo-Karjalan ympäristötutkimus Oy:n tekemään selvitykseen ja raporttiin (Liite 1). Raportissa esitellään tulokset Oulujärven Vuottolahden ja Oulujoen kahden patoaltaan pohjaeläinnäytteenotosta syyskuulta 2025.

Suomessa pohjaeläinselvitykset kuuluvat vesistöjen ekologisen tilan arvioinnin työkaluihin (Aroviita ym., 2019), sillä pohjaeläinten yhteisörakenne heijastaa vesistön ekologista tilaa. Pohjaeläimet ovat tärkeä osa vesistöjen ravintoverkkoja, ja ne muodostavat lyhyen elinkiertonsa ja vaihtelevien ympäristövaatimustensa vuoksi ryhmän, jonka vasteita ympäristömuutoksille on mahdollista havaita lyhyelläkin aikavälillä. Erilaisten elinympäristövaatimustensa vuoksi pohjaeläinyhteisöissä esiintyy eri lajeja vesimuodostuman tyypistä ja vyöhykkeestä riippuen. Lajit sietävät eri tavalla muutoksia ja osalla lajeista on tarkat elinympäristövaatimukset, joten niitä voidaan käyttää ekologisen tilan määrittämisessä ja muutosten seurannassa. Pohjaeläimistön tyypille ominaiset taksonit on määritetty kullekin vesimuodostumatyypille ja -vyöhykkeelle erikseen. Pohjaeläinselvityksistä saadulla paikallisella tiedolla voidaan täydentää ympäristövaikutusten arviointia sekä tukea vesienhoidon tavoitteita ja vaikutusten lieventämisen suunnittelua.

2. AINEISTOT JA MENETELMÄT

2.1 Selvitysalueen yleiskuvaus

2.1.1 Oulujärven Vuottolahti

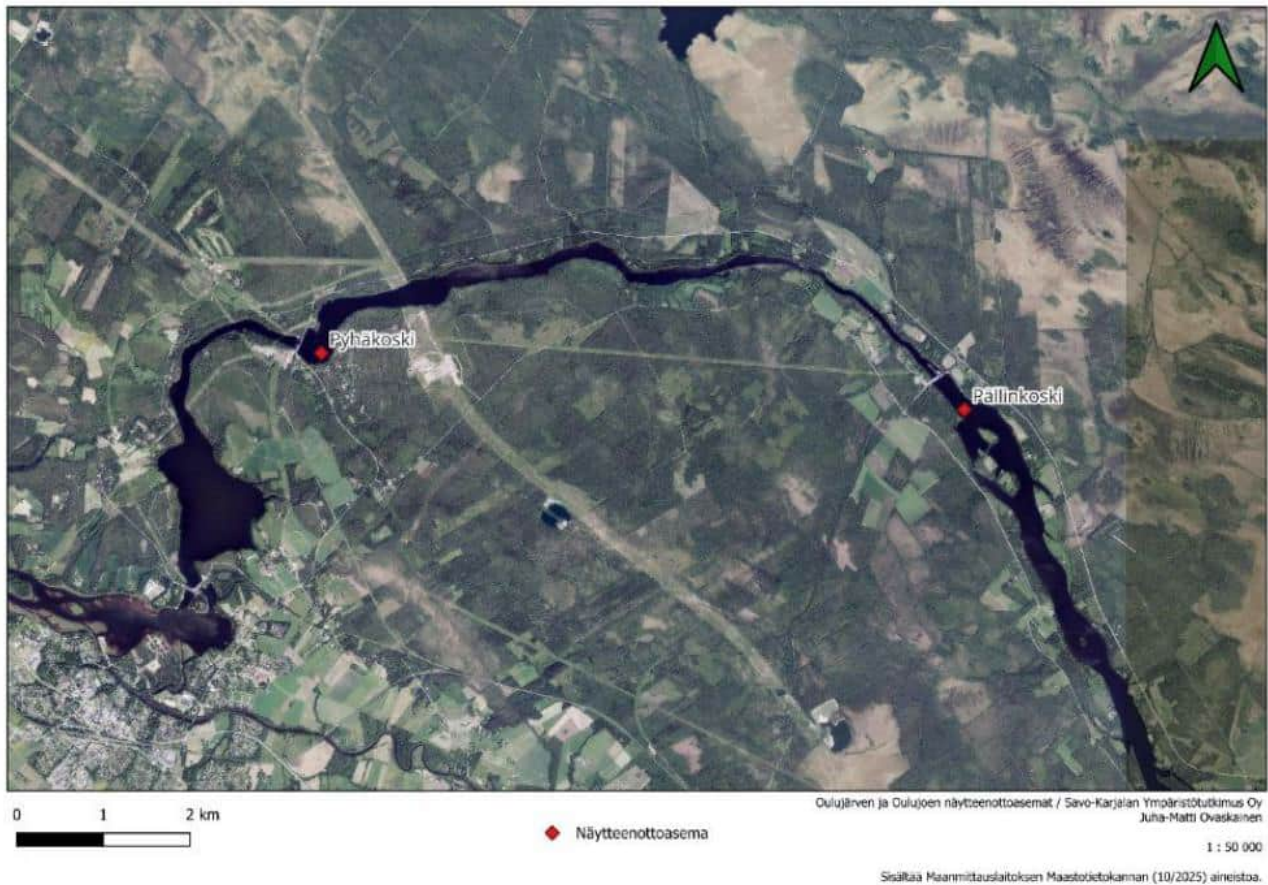
Oulujärvi on hyvässä ekologisessa tilassa oleva suuri humusjärvi (SYKE, 2025). Suuret humusjärvet on Etelä-Suomessa määritetty silmälläpidettäväksi (NT) ja Pohjois-Suomessa vaarantuneiksi (VU) luontotyypeiksi. Järvi on pinta-alaltaan laaja (897 km²), mutta keskisyvyydeltään matala (8,4 m). Oulujärven vedenpinnan tasoa on säännöstelty 1950-luvulta lähtien vesivoiman tarpeisiin. Säännöstelyn aikaansaama rantojen eroosio ja luonnontilaisesta poikkeava tulvavytmi ovat muovanneet Oulujärven rantojen vedenlaisluontoa vuosikymmenen aikana.

Kuva 1 Oulujärven Vuottolahden näytteenottoasemien sijainnit vuonna 2025.

2.1.2 Oulujoen patoaltaat

Oulujoki kuuluu luokittelussa erittäin suuriin turvemaiden jokiin, ja sen ekologinen tila on tyydyttävä (SYKE, 2025). Vesimuodostuma on luokiteltu voimakkaasti muutetuksi joen patoamisen vuoksi. Patoaminen on vaikuttanut joen eliöstöön esimerkiksi koskialueiden katoamisen, säännöstelyn aiheuttaman luonnontilaisesta poikkeavan tulvarytmin ja lisääntyneen rantojen eroosion myötä.

Kuva 2 Oulujoen patoaltaiden näytteenottoasemien sijainnit vuonna 2025.

2.2 Työstä vastaavat henkilöt

Näytteenotosta, pohjaeläinten määrittämisestä ja tulosten raportoinnista vastasi Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy. Näytteenoton suoritti Savo-Karjalan Ympäristötutkimuksen sertifioitu näytteenottaja Ilppo Sutinen, ja määrittämisestä vastasi biologi (FM) Juha-Matti Ovaskainen. Sweco Oy:n raportoinnista vastasivat FT biologi Jaakko Leppänen ja FM biologi Venla Virtanen. Raportin tarkastuksesta vastasi FM biologi Iina Koivunen.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Pohjaeläinnäytteenotto tehtiin Oulujärveltä Vuottolahden kahdelta näytteenottoasemalta 16.9.2025 ja Oulujoesta kahdelta patoaltaalta Pyhä- ja Pällinkoskesta 18.9.2025 (Kuva 1 ja Kuva 2). Näytteenottoasemien perustiedot esitetään taulukossa (Taulukko 1).

Näytteenottoasemien kvantitatiivinen näytteenotto toteutettiin Ekman-tyyppisillä noutimilla. Pällinkoskella käytettiin pohjan laadun takia raskaampaa Petite Ponar -näytteenotinta, jonka näytteenottopinta-ala on 231

Sweco | Pohjaeläinselvitys, Kajaani ja Muhos

Työnumero: 25018801

Päiväys: 8.12.2025

Versio: Valmis

cm², kun muilla asemilla käytettiin Wildco -näytteenotinta, jonka näytteenottopinta-ala on 234 cm². Näytteenotossa ja käsittelyssä seurattiin Suomen ympäristökeskuksen ohjeita ja näytteenottostandardia (Järvinen ym. 2024; SFS 5076:1989). Näytteitä otettiin kuusi kappaletta asemaa kohden ja seulottiin maastossa 0,5 mm seulalla 70 % etanoliin.

Taulukko 1 Oulujärven Vuottolahden ja Oulujoen patoaltaiden näytteenottoasemien perustiedot vuonna 2025.

Vesistö	Tarkenne	Koordinaatit, ETRS-TM35FIN	Näytteen-ottosyvyys	Asematyyppi	Pohjanlaatu
Oulujärvi	Vuotto-lahti, pohjoinen	7115167; 510255	6,5	Profundaali	Savi, lieju/muta, hiekka, detritus
Oulujärvi	Vuotto-lahti, eteläinen	7112223; 511023	4,5–4,6	Profundaali	Savi, lieju/muta, detritus
Oulujoki	Pyhäkoski	7191556; 454723	30	Profundaali	Savi, lieju/muta, detritus, hiekka
Oulujoki	Pällinkoski	7190905; 462141	12,7–12,8	Profundaali	Savi, lieju/muta, hiekka, siltti

3. TULOKSET

3.1 Oulujärven Vuottolahti

Vuottolahden pohjoisemmalla näytteenottoasemalla pohjaeläimistöä hallitsivat määrällisesti surviaissääsket (Chironomidae), joista *Tanytarsus*-suvun toukat muodostivat 45,6 % kaikista yksilöistä. Rehevyyttä indikoivista lajeista havaittiin *Chironomus plumosus* ja *C. anthracinus* -ryhmiin kuuluvia yksilöitä yhtäläisesti runsaahko määrä. Surviaissääsket olivat yhteisössä taksoniryhmistä yksilömäärältään runsain, ja niitä tavattiinkin yhteensä 12 eri taksonia. Muiden pohjaeläintaksonien yksilömäärät olivat verrattaen vähäisiä. Vuottolahden eteläisemmällä näytteenottoasemalla pohjaeläinyhteisön rakenne on samankaltainen pohjoisempaan verraten. *Tanytarsus*-suvun surviaissääskitoukat esiintyivät määrällisesti hallitsevana taksonina (44,90 %)

Sweco | Pohjaeläinselvitys, Kajaani ja Muhos

Työnumero: 25018801

Päiväys: 8.12.2025 Versio: Valmis

kaikista yksilöistä ja *Chironomus*-suvun lajiryhmät olivat myös runsaita. Yksittäisistä lajihavainnoista on syytä mainita jäännemassiainen (*Mysis relicta*), jota havaittiin näytteissä yksi yksilö. Jäännemassiainen (kansikuva) on glaciaalirelikti, joka yhdistetään tyypillisesti syviin, viileisiin ja hapekkaisiin järviin. Yksilötiheydet ja märkämassa olivat molemmilla asemilla runsaita, mutta tavanomaisia (Taulukko 2). Syvännepohjaeläinindeksin (PICM) perusteella Vuottolahti luokituu molemmilla näytteenottoasemilla erinomaiseen ekologiseen tilaan ja BQ-indeksin perusteella pohjan ravinteisuus on hyvin rehevä (Taulukko 3).

Taulukko 2 Oulujärven Vuottolahden ja Oulujoen patoaltaiden pohjaeläimistön tunnuslukuja vuonna 2025. Tulokset (m²) on muunnettu neliömetriyksikköön näytteenottimen pinta-alan perusteella.

Vesistö	Tarkenne	Yksilömäärä	Tiheys (yks./m ²)	Biomassa (g/m ²)	Taksoniluku
Oulujärvi	Vuottolahti, pohjoinen	191	8162,39	27,48	18
Oulujärvi	Vuottolahti, eteläinen	314	13418,80	41,24	17
Oulujoki	Pyhäkoski	493	21068,38	86,06	14
Oulujoki	Pällinkoski	236	10216,45	23,38	17

Taulukko 3 Oulujärven Vuottolahden ja Oulujoen patoaltaiden PICM syvännepohjaeläinindeksin havaitut- ja vertailuarvot, näihin perustuva ekologinen luokittelu, sekä BQ-indeksi vuonna 2025.

Vesistö	Tarkenne	PICM-havaittu arvo	PICM-vertai- luarvo	BQI, (0-5)
Oulujärvi	Vuottolahti, pohjoinen	1,202	0,928	1,5
Oulujärvi	Vuottolahti, eteläinen	1,223	0,742	1,78
Oulujoki	Pyhäkoski	1,366	2,272	1
Oulujoki	Pällinkoski	1,361	1,400	1

Luokittelu	Erinomainen	Hyvä	Tyydyttävä	Välttävä	Heikko
------------	-------------	------	------------	----------	--------

3.2 Oulujoen patoaltaat

3.2.1 Pyhäkoski

Pyhäkosken patoaltaan syvännepohjaeläimistöä luonnehtivat runsaat harvasukasmatojen (48,3 %) ja raakkuäyriäisten (Ostracoda, 30,4 %) määrät, kun taas surviaissääskiä tavattiin vähäisemmässä määrin (19,3

Sweco | Pohjaeläinselvitys, Kajaani ja Muhos

Työnumero: 25018801

Päiväys: 8.12.2025 Versio: Valmis

%). Surviaissääskistä runsaimpana esiintyi *Procladius*-suvun toukkavaiheita, joita tavataan monenlaisissa ympäristöissä. Lisäksi havaittiin runsaasti *Chironomus plumosus* -ryhmän yksilöitä, jotka indikoivat hyvin reheviä syvännepohjia. Patoaltaasta tavattiin myös melko harvoin esiintyvä harvasukasmato *Tubifex ignotus*. Syvännepohjaeläinindeksin (PICM) perusteella Pyhäkosken ekologinen tila luokituu hyväksi, mutta sijoittuu lähelle hyvän ja tyydyttävän tilan rajaa. BQ-indeksin tulokset viittaavat puolestaan siihen, että pohjan ravinteisuus on luokiteltavissa hyvin reheväksi (Taulukko 3).

3.2.2 Pällinkoski

Pällinkosken patoaltaan pohjaeläinyhteisössä surviaissääsket olivat määrällisesti hallitsevin lajiryhmä (69,07 %), jossa runsaimpana esiintyi *Tanytarsus*-suvun surviaissääskiä. Surviaissääskistä runsaana esiintyi myös *Procladius*, *Cladopelma* ja *Polypedilum*-sukujen toukkia. Näistä *Polypedilum nubeculosum* indikoi reheviä syvänteiden pohjia. Hyvin reheviä syvänteitä indikoivia (BQI) lajeja löytyi vain *Chironomus plumosus*-ryhmästä, jonka yksilöitä esiintyi näytteissä kaksi kappaletta. Pällinkosken patoallas luokitellaan syvännepohjaeläinindeksin (PICM) mukaan erinomaiseen ekologiseen tilaan ja BQ-indeksin perusteella pohjan ravinteisuus on hyvin rehevä Pyhäkosken patoaltaan tapaan (Taulukko 3). Molemmilta patoaltaiden näytteenottoasemilta havaitut pohjaeläinten runsaudet ja märkämassat olivat runsaita, etenkin Pyhäkoskella, mutta vielä melko tavanomaisia järvisyvänteisiin verraten (Taulukko 2). Pällinkosken näytteenoton nostoissa havaittiin myös järvimalmia.

4. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Havaittujen syvännepohjaeläinten perusteella lasketun PICM-indeksin mukaan Oulujärven Vuottolahden ja Oulujoen Pällinkosken ekologinen tila on erinomainen, kun taas Oulujoen Pyhäkosken tila on hyvä. Tuloksia tulkittaessa on kuitenkin huomioitava, että PICM kehitettiin pääasiassa kerrostuneiden järvisyvänteiden pohjaeläinyhteisöjen lajien optimi- ja toleranssiarvoihin perustuen. Patoaltaiden fysikaaliset ja hydrologiset olosuhteet voivat poiketa merkittävästi tällaisista luonnonjärvien syvännepohjista esimerkiksi epäsäännöllisemmän vedenpinnan vaihtelun, virtaus- ja sedimentoitumisolosuhteiden osalta. Nämä erot voivat heijastua pohjaeläinyhteisön rakenteeseen ja siten lisätä epävarmuutta lasketun PICM-indeksin arvojen tulkinnassa. Pohjanlaatuindeksin (BQI) tulokset kuvaavat jokaisen näytteenottoaseman osalta hyvin rehevää ja vähähappistakin järvenpohjaa, jota myös ilmentävät suhteellisen runsaina näytteissä esiintyneet *Chironomus*-suvun ryhmien yksilöt. Kaikissa näytteissä havaittiin kahta indeksin laskennassa käytettävää indikaattorilajia runsaana, mutta Pällinkoskessa ainoastaan *Chironomus plumosus* -ryhmän yksilöitä kaksi kappaletta.

Pohjaeläinten osalta suositellaan jatkuvaa seurantaa. Näytteenottoasemien säännöllisellä seurannalla voitaisiin jatkossa tarkastella pohjaeläinyhteisöjen koostumuksen ja runsaussuhteiden muutoksia sekä verrata ekologisen tilan ja muiden biologisten tunnuslukujen kehitystä vuosien saatossa. Tämä mahdollistaisi myös erilaisten ympäristömuutosten tai kuormituslähteiden pitkäaikaisvaikutusten arvioinnin.

Jotta vaikutuksia voidaan tarkkailla uskottavasti, on tärkeää kerätä riittävä tausta-aineisto jo ennen rakentamisen ja toiminnan alkua, jotta saadaan luotettava kuva luonnollisista syistä tapahtuvasta vaihtelusta. Tässä tapauksessa se tarkoittaisi vuosittaista pohjaeläintutkimusta samoilla menetelmillä, samoista paikoista (samat näytepisteet) ja samaan aikaan (esim. +/- 1 vk aikaikkuna verrattuna ensimmäiseen näytteenottoon), jotta tulokset olisivat keskenään verrattavissa.

Järvien pohjaeläimistölle (erityisesti surviaissääsken toukat) on selvitetty optimiolosuhteita lämpötilojen suhteen (esim. Luoto ym. 2019 ja Marziali & Rossaro, 2013) ja näiden tietojen avulla voidaan yrittää arvioida mahdollisia lajistovasteita jäähdytysvesien aiheuttamille vedenlaadun muutoksille. Sikäli pohjaeläintutkimusten hyöty on kiistaton vaikutusten arvioinnissa, vaikka PICM ja BQI eivät sovellu kovin hyvin tässä tarkasteltuihin vesiluontokohteisiin.

5. LÄHTEET

Aroviita, J., Mitikka, S. & Vienonen, S. 2019. Pintavesien tilan luokittelu ja arviointiperusteet vesienhoidon kolmannella kaudella. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 37.

Järvinen, M., Aroviita, J., Karjalainen, S.M., Kuoppala, M., Karttunen, K., Mykrä, H. & Mitikka, S. 2024.

Jokien ja järvien biologinen seuranta – näytteenotosta tiedon tallentamiseen. Moniste, versio 18.6.2024.

Luoto, T. P., Kotrys, B., & Plóciennik, M. 2019. East European chironomid-based calibration model for past summer temperature reconstructions. *Climate Research*, 77, 63–76.

Marziali, L., & Rossaro, B. 2013. Response of chironomid species (Diptera, Chironomidae) to water temperature: effects on species distribution in specific habitat. *Journal of Entomological and Acarological Research*, 45(2), 73–89.

SFS 5076. 1989. Vesitutkimukset. Pohjaeläinnäytteenotto Ekman-noutimella pehmeiltä pohjilta.

Liitteet

Liite 1. Oulujärven Vuottolahden ja Oulujoen patoaltaiden pohjaeläinraportti 2025, Savo-Karjalan Ympäristötutkimus.

Sudenkorentoselvitys 2025

Kajaani
2025

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	1.10.2025	Luonnos		
2	1.10.2025	Valmis	Elina Ruohonen	Elina Ruohonen

Projekti:
Työnumero:
Versio
Päiväys:
Tekijä:

Sudenkorentoselvitys 2025
25018801
1 (valmis)
1.10.2025
Rasmus Rudnäs

Sisältö

1.	Johdanto	5
2.	Menetelmät	7
3.	Tulokset	8
4.	Epävarmuustekijät	14
5.	Yhteenveto ja johtopäätökset	15
	Lähteet	16

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML)

Suomen Lajitietokeskus

Valokuvat: Rasmus Rudnäs

Sweco Finland Oy, 2025

Sweco | Sudenkorentoselvitys 2025

Työnumero: 25015038

Päiväys: 1.10.2025

Versio: 1 (valmis)

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilö:

Luontoasiantuntija (FM), Rasmus Rudnäs

Puutarhakatu 3A

70300 Kuopio

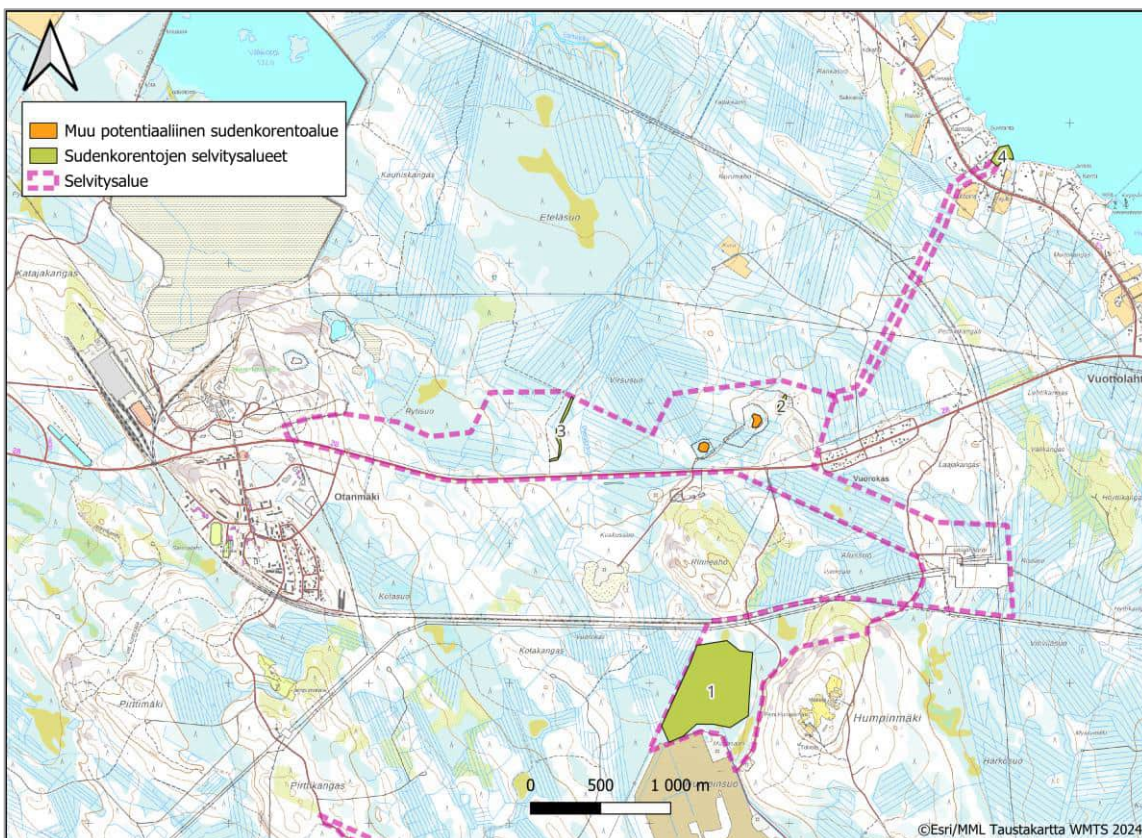
0401852572

rasmus.rudnas@sweco.fi

1. Johdanto

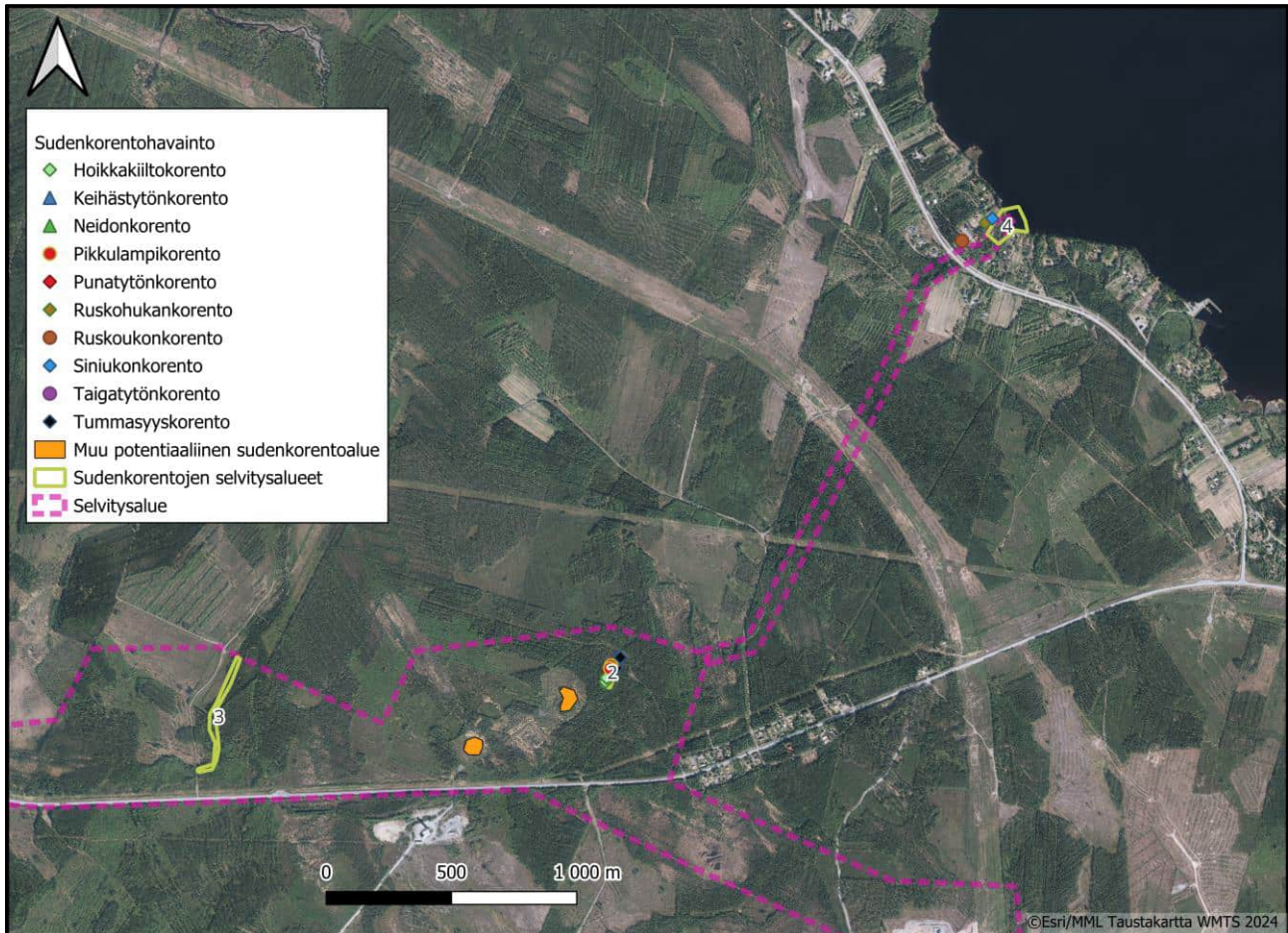
Kajaanin selvitysalueiden pinta-alat ovat 392,6 ha. Hankea-alue sijaitsee Otanmäen kylän tuntumassa ja osittain Otanmäen vanhan rautakaivoksen alueella Kokkolantien varressa ja etelässä Humpinsuon alueella. Tämän lisäksi alueeseen kuuluu erillinen alue, mikä sijaitsee Humpinsuolta lounaaseen sijaitsevalla Heposuolla. Selvitysalueeseen pohjoisosat rajautuvat hankealueen koilliskulmasta Oulunjärveen (selvitysalue, Kuva 1 ja Kuva 2).

Selvitysalue on pääosin vahvasti ihmisen muokkaamaa. Alueen pohjoisosissa on laajalti vanhaa Otanmäen kaivosaluetta, mikä on osaltaan aidattu. Lisäksi Humpinsuohon kuuluvan selvitysalueen eteläpuolella on vielä toiminassa oleva Humpinsuon turpeentuotantoalue, joka jää kuitenkin hankealueen ulkopuolelle. Aivan selvitysalueen länsikulman pohjoispuolella sijaitsee Otanmäen taajama-alue. Lähimmät asuinkiinteistöt ovat noin 80 metrin etäisyydellä hankealueesta ja pohjoisen Oulunjärveen rajautuvan selvitysalueen osalta lähimmillään 50 metrin etäisyydellä.

Kuva 1. Sudenkorentojen selvitysalueet (vihreät alueet numeroituna 1–4), sekä muut potentiaaliset sudenkorentoalueet (oransilla), joilta ei voitu selvittää sudenkorentoja koska alue oli aidattua vanhaa kaivosaluetta.

Tämän sudenkorentoselvityksen kohdelajeina olivat EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) tiukasti suojellut sudenkorentolajit, joiden esiintyminen on levinneisyysalueidensa puolesta mahdollista hankealueella lummelampikorento, täplälampikorento, sirolampikorento ja kirjojokikorento.

Kuva 2. Pohjoiset selvitysalueet lähempää kuvattuna (numerot 2-4 kuvaavat selvitysalueita)

Lumme-, (*Leucorrhinia caudalis*), täplä- (*Leucorrhinia pectoralis*), sirolampikorento (*Leucorrhinia albifrons*) ja kirjojokikorento (*Ophiogomphus cecilia*) ovat luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen IV (a) lajeja. Niiden lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu luonnonsuojelulain 78 §:n 2 momentin nojalla. Sen mukaan näiden paikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Alueellinen ELY-keskus voi kuitenkin myöntää poikkeuksen tästä luonnonsuojelulain 78.2 §:ssä mainitusta heikentämis- ja hävittämiskiellosta. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksistä on säädetty luontodirektiivin 16. artiklassa. Kaikki kolme lampikorentolajia ja kirjojokikorento on luokiteltu Suomessa elinvoimaiseksi (LC) lajiksi (Hyvärinen ym. 2019).

Suomessa lumme-, täplä- ja sirolampikorenon levinneisyys painottuu maan etelä- ja keskiosiin (Karjalainen, 2010; Nieminen & Ahola, 2017). Lummelampikorentoa tavataan vesistöissä, joissa on kelluslehtistä

Sweco | Sudenkorentoselvitys 2025

Työnumero: 25018801

Päiväys: 1.10.2025

Versio: 1 (valmis)

kasvillisuutta, joista erityisen oleellista lajille on lumpeiden ja ulpukoiden olemassaolo. Täplälampikorento suosii pieniä ravinnerikkaita vesistöjä, joissa on runsaasti kasvillisuutta. Sirolampikorento vuorostaan löydetään yleisimmin pienistä ravinneköyhistä vesistöistä kuten suolammista. Aikuisia lampikorentoja tavataan lennossa kesäkuun puolesta välistä heinäkuun loppuun (Karjalainen, 2010; Nieminen & Ahola, 2017).

Lampikorennot ovat reviirillisiä, jolloin koiraat vahtivat omia alueitaan muilta koirailta. Reviirillisten koiraiden löytäminen vesistön ääreltä onkin hyvä merkki lajille tärkeästä lisääntymispaikasta, jota ympäröivä vesi- ja rantakasvillisuus tarjoaa levähdysalueen.

Kirjojokikorento elää pienten virtavesien matalilla koskialueilla. Sille sopivaa elinympäristöä ovat kirkasvetiset ja hiekka- tai kivikkopohjaiset, mutta myös sameammat hiekkapohjaiset pienet joet ja purot, joilla on koiraille aurinkoisia tähytyspaikkoja. Koiraat pitävät reviiriä koskiosuuksilla tähytäen koskikivillä, puunrungoilla tai rantakasveilla. Naaraat ja nuoret koiraat ruokailevat paahteisilla, suojaosan aluskasvillisuuden paikoilla metsäaukeilla, aurinkoisilla rinteillä, suonreunoilla, tuulensuojaisilla hakkuuaukeilla, metsäautoteiden reunoilla, sähkölinjojen alusilla ja sorakuopissa, jopa kilometrien päässä lisääntymispaikoista. Yöllä ja pilvisellä säällä kirjojokikorennot ovat suojassa puissa ja muun kasvillisuuden seassa (Nieminen & Ahola, 2017).

Kirjojokikorennon esiintymisen kannalta merkittävin uhkatekijä on veden laadun heikkeneminen, esimerkiksi maatalouden, ojitusten ja turvesoiden vaikutuksesta (Nieminen & Ahola, 2017).

Kirjojokikorentoja on tavattu lennossa 13.6.–27.9. Direktiivilajijoppaan mukainen inventointiaika on 10.7.–15.8. klo 9–18 välillä (Nieminen & Ahola, 2017).

2. Menetelmät

Maastoselvityskohteet (Kuvassa 1 lampikorentojen selvitysalueet 1–4) valittiin ennakkotarkastelussa kartta- ja ilmakuvien perusteella sekä maastossa muiden selvityksien yhteydessä tehtyjen havaintojen pohjalta esimerkiksi viitasammakkoselvityksien perusteella osa sudenkorentoselvityksen kohteista jätettiin pois selvitettävälle sudenkorentolajeille sopimattomina. Lampikorennot tarvitsevat riittävän ison ja pysyvän vesialueen lisääntyäkseen, joten alueelta valittiin kaikki potentiaaliset kohteet, joissa veden katsottiin olevan pysyvää ja pinta-alan riittävän suuri. Ennakkotarkastelussa kohteita löytyi yhteensä 6, mutta kaksi niistä (oranssit kohteet kuvassa 1.), jouduttiin jättämään pois, sillä nämä vanhalle kaivosalueelle muodostuneet lammet sijaitsivat aidatulla alueella, jonne ei tästä syystä päästy inventoimaan lajistoa. Näiden lampien lajisto todennäköisesti kuitenkin mukailee kohteen 2 lajistoa, koska lammet ovat ilmakuvien pohjalta samankaltaisia ja sijaitsevat lähekkäin.

Alueelta ei ole havaintoja direktiivisudenkorentolajeista (laji.fi, 2025), mutta hankealueen lähetyvillä virtaavista Vimpelinjoesta sekä Vuottojoesta on tehty havaintoja lummelampikorennoista (laji.fi 2025).

Maastonselvitykset tehtiin kahdella maastokäynnillä, joista ensimmäinen tehtiin 2.7.2025 ja toinen selvitys 23–24.7, jolloin kaikkien kolmen lampikorenon aikuiset sekä kirjojokikorento ovat lennossa, mikäli niitä vesistöissä esiintyy. Maastonselvitys aloitettiin paikasta 4 (Kuva 2 ja Kuva 11) 12:10 ja se loppui paikkaan 1 (Kuva 4) 17:00. Ensimmäisen selvityspäivän lämpötila oli +19°, puolipilvistä ja tuulta noin 1–3 m/s. Olosuhteet olivat sudenkorentojen havainnoinnin kannalta siis hyvät, mutta kylmän alkukesän takia lajistoa oli vähän laisesti lennossa. Seuraava selvityskerta tehtiin 23–24.7 sudenkorentojen havainnoinnin kannalta täydellisen hellejakson vallitessa. Lämpötila toisen selvityksen aikana oli +27–28° ja keli oli pilvetön ja tyyni. Koko hankealue käytiin muiden selvityksien yhteydessä läpi ja tällöin katsottiin sudenkorentojen kannalta potentiaaliset alueet läpi ja varmistettiin tarkempiin selvityksiin valikoidut kohteet. Jokainen näistä ennakkoon valituista paikoista selvitettiin perusteellisesti sudenkorentolajiston osalta lajistolle otolliseen selvitysaikaan. Sudenkorentoja havainnoitiin silmämääräisesti, kuvia ottamalla ja lisäksi joitain yksilöitä otettiin kiinni tarkempaa lajimääritystä varten. Direktiivisuojeleja lajeja ei kuitenkaan yritetty ottaa kiinni niiden suojelustatuksen takia. Lajihavainnot on esitetty taulukossa 1.

3. Tulokset

Sudenkorentoja havaittiin maastotarkastelussa runsaasti, mutta huomionarvoisista lajeja ei havaittu selvitysalueelta. Kiinnostavin havainto oli runsaana paikassa 1 Humpinsuolla (Kuva 4) esiintynyt täpläkiiltokorento (*Somatochlora flavomaculata*) (Kuva 7), mikä on uusi lajihavainto Kainuun maakuntaan. Laji ei kuitenkaan ole uhanalainen, joten sillä ei ole vaikutusta hankkeen toteutuksen kannalta.

Sudenkorentojen kannalta potentiaaliset kohteet olivat paikat #1, #2 ja #4, joissa kaikissa oli riittävästi avointa vettä sudenkorentoja varten ja joista sudenkorentoja myös havaittiin. Muut paikat olivat esim. liian umpeenkasvaneita, jotta ne voisivat toimia lampikorentojen lisääntymis- tai levähdyspaikkana. Paikka #3 (Pienipuro) oli taas lähes kuivunut tarkasteluaikana, eikä se soveltunut kirjojokikorenon elinympäristöksi. Kahdelle lammelle ei myöskään päästy, sillä ne sijaitsivat suljetulla aidatulla vanhalla kaivosalueella.

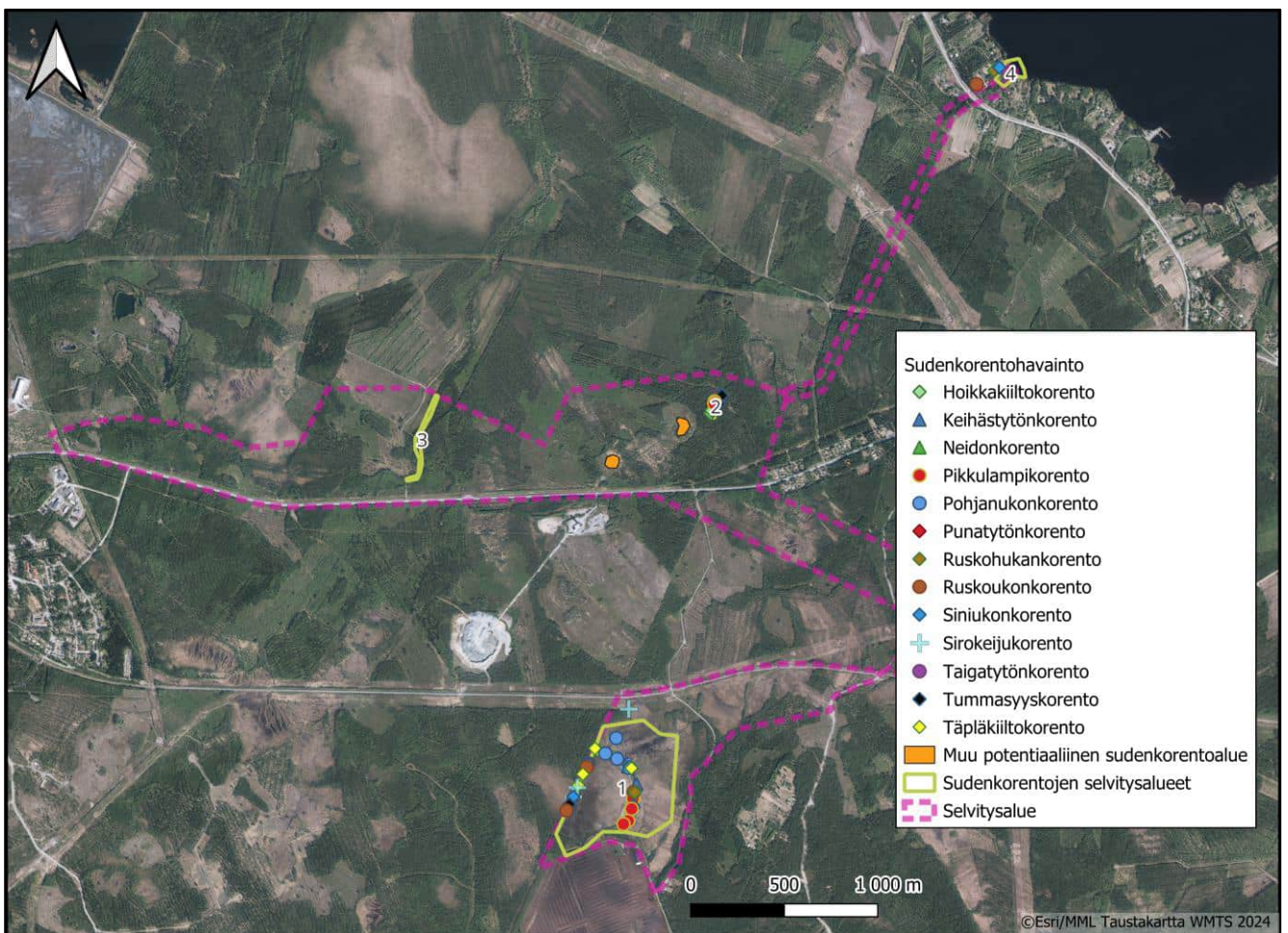
Taulukko 1. Selvityksessä havaitut sudenkorentolajit. Paikat on ilmaistu kartalla Kuvassa 1 ja Kuva 3

Paikka	Havaitut sudenkorentolajit
#1	Ruskoukonkorento (<i>Aeshna grandis</i>), siniukonkorento (<i>Aeshna juncea</i>), pohjanukonkorento (<i>Aeshna caerulea</i>), ruskohukankorento (<i>Libellula quadrimaculata</i>), pikkulampikorento (<i>Leucorrhinia dubia</i>), tummasyyskorento (<i>Sympetrum danae</i>), täpläkiiltokorento (<i>Somatochlora flavomaculata</i>), keihästytkorento (<i>Coenagrion hastulatum</i>), sirokeijukorento (<i>Lestes sponsa</i>)

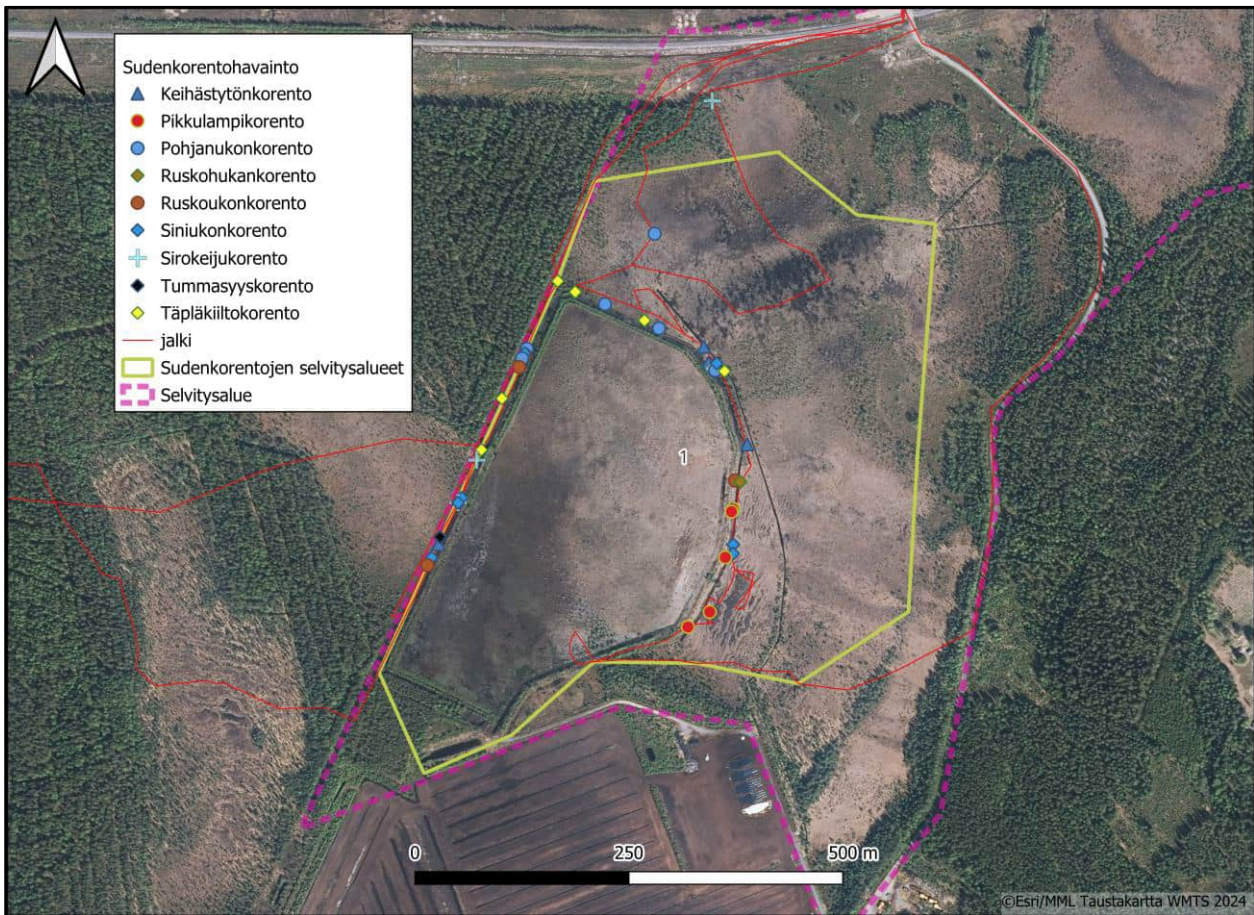
#2 Keihästyönkorento (*Coenagrion hastulatum*), punatyönkorento (*Pyrhosoma nymphula*), taigatyönkorento (*Coenagrion johanssoni*), okatyönkorento (*Enallagma cyathigerum*), pikkulampikorento (*Leucorrhinia dubia*), tummasyyskorento (*Sympetrum danae*), hoikkakiiltokorento (*Somatochlora arctica*), neidonkorento (*Calopteryx virgo*)

#4 Ruskoukonkorento (*Aeshna grandis*), siniukonkorento (*Aeshna juncea*), ruskohukankorento (*Libellula quadrimaculata*)

Tutkituista paikoista paikka 1 eli Humpinsuo (Kuva 4) oli potentiaalinen sirolampikorenon esiintymisen kannalta, mutta ei kuitenkaan aivan optimaalinen. Myös kohteella 2 (Kuva 8 ja Kuva 9 osittain soistunut kaivoslampi) olisi voinut esiintyä sirolampikorentoa, mutta lajia ei havaittu. Lisäksi selvitysalueen pohjoispäästä (Kuva 11) Oulunjärvestä oli suotuisat olosuhteet lummelampikorenon esiintymisen kannalta, mutta kyseistä lajia ei havaittu paikalta.

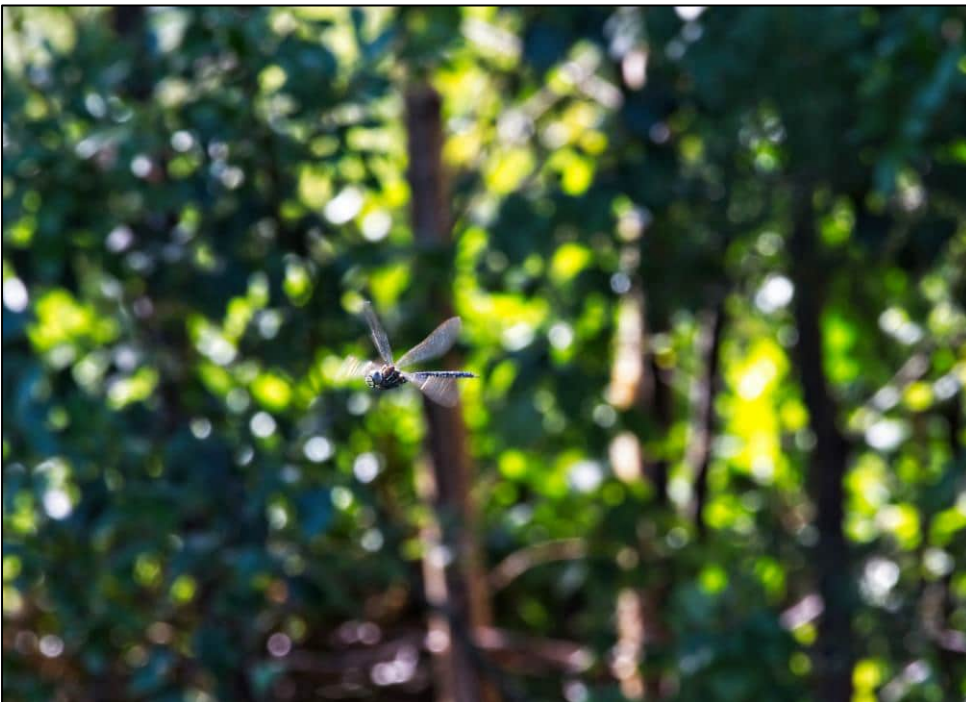
Kuva 3. Kaikki sudenkorentohavainnot ja selvitysalueet kartalla.

Kuva 4. Havaittujen sudenkorentojen sijainnit paikassa 1.

Kuva 5. Humpinsuon korentojen elinympäristöiksi sopivaa leveää ojaa kohteessa 1.

Kuva 6. Pohjanukonkorento koiras lennossa Humpinsuon ojalinjalla (kohde 1).

Sweco | Sudenkorentoselvitys 2025

Työnumero: 25018801

Päiväys: 1.10.2025

Versio: 1 (valmis)

Kuva 7. Täpläkiiltokorento koiras Humpinsuolla (kohde 1).

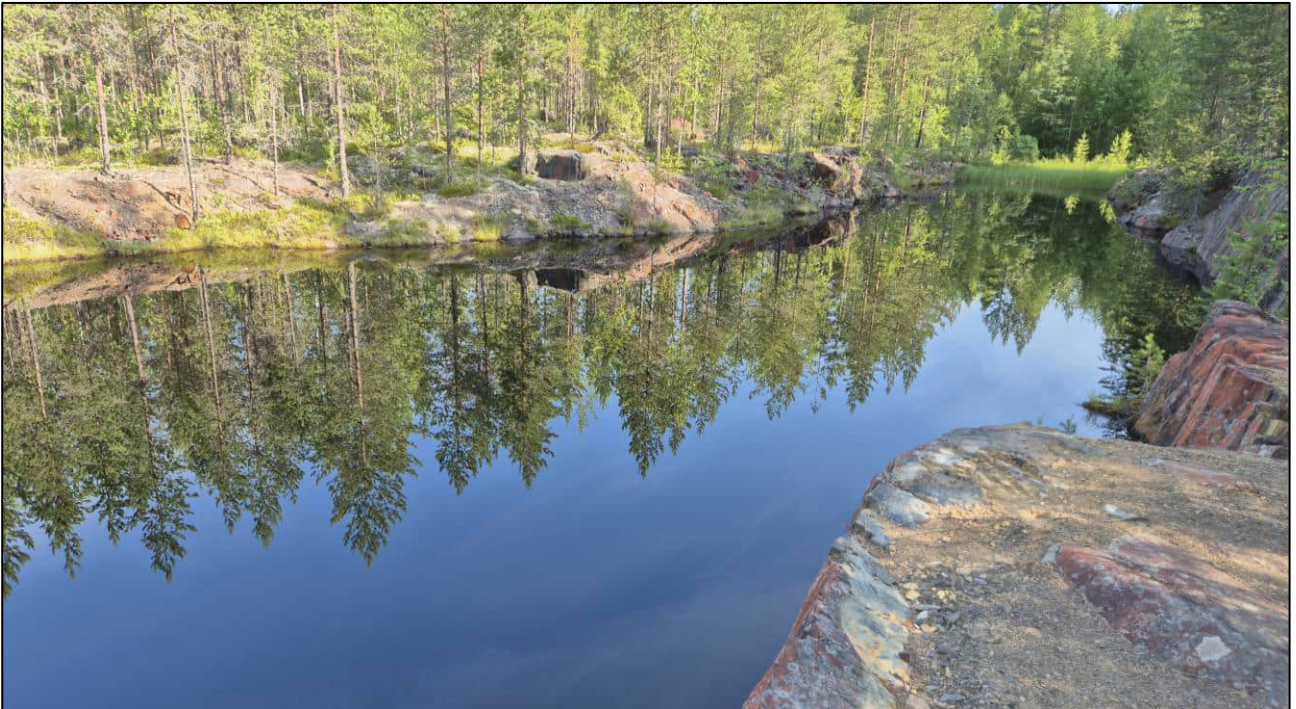
Kuva 8. Kohteen 2 eli vanhaan kaivoksen ajoluiskaan muodostunut syvä ja kirjasvetinen lampi.

Sweco | Sudenkorentoselvitys 2025

Työnumero: 25018801

Päiväys: 1.10.2025

Versio: 1 (valmis)

Kuva 9. Paikan 2 kaivoslampi, joka oli sudenkorentolajistoltaan runsas, mutta jolta ei havaittu direktiivisuojehtuja lampikorentoja.

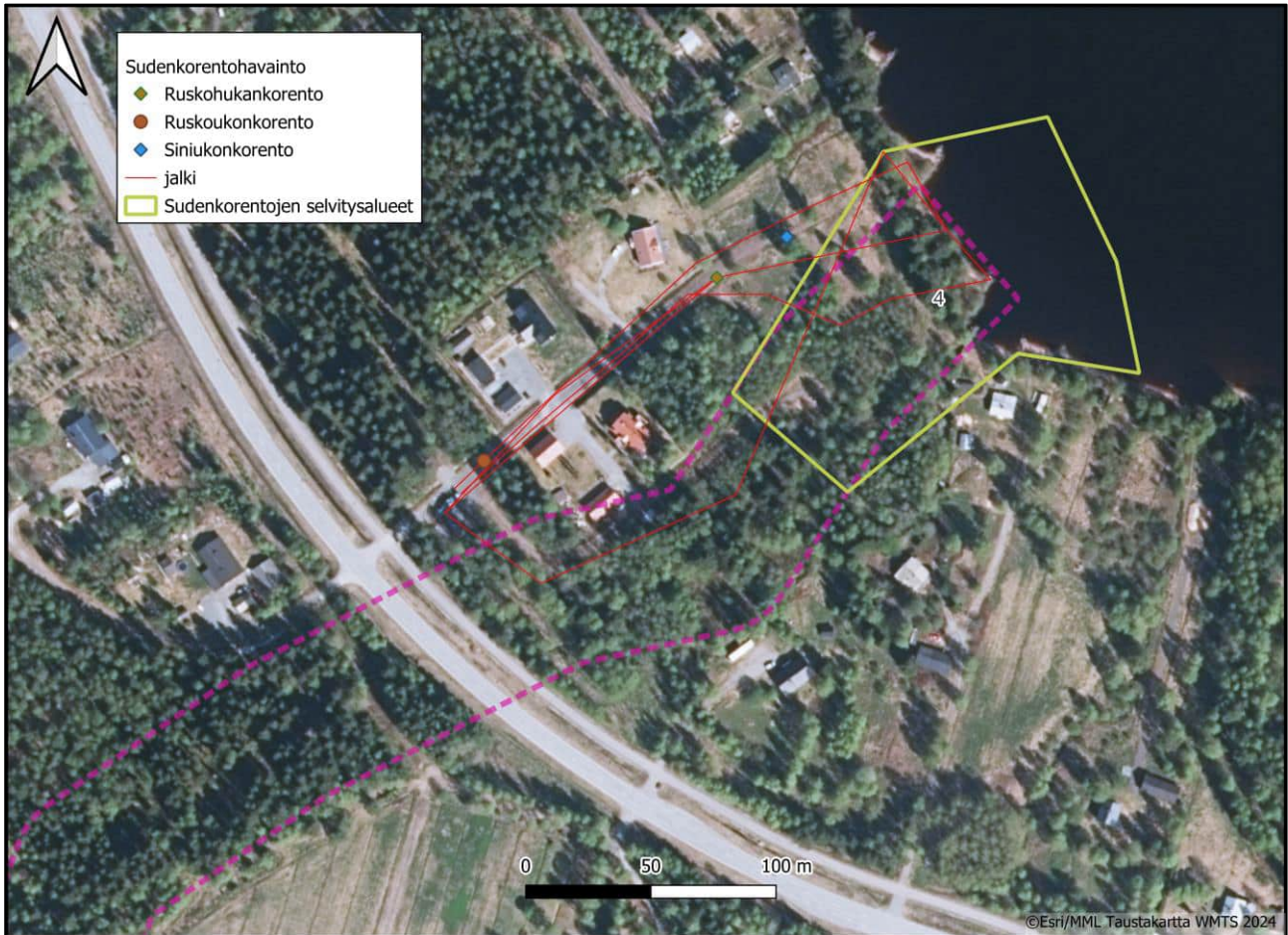
Kuva 10. Punantytönkorennot lisääntymispuuhissa paikan 2 lammella.

Sweco | Sudenkorentoselvitys 2025

Työnumero: 25018801

Päiväys: 1.10.2025

Versio: 1 (valmis)

Kuva 11. Pohjoisosan sudenkorentohavainnot

4. Epävarmuustekijät

Yhtenä vuonna tehdyt luontoselvitykset antavat kuvan ainoastaan yhden vuoden tilanteesta, johon voivat vaikuttaa esimerkiksi sääolot, kevään eteneminen ja sattuma. 2025 kevät ja alkukesä oli säältään viileä ja epävakainen, mikä saattoi myöhästyttää lampikorentojen kuoriutumista. Selvitykset tehtiin kuitenkin kahtena kertana, jolla maksimoitiin sopivan ajankohdan osuminen kohdalle, mikä oli tämän vuoden tapauksessa hyvä ratkaisu viileän alkukesän takia. Selvitysajankohtaa edeltäneet säätilat ja selvitysajankohdan sää, sekä havaittujen sudenkorentojen runsas laji- ja yksilömäärä viittaavat siihen, että selvityshetkillä pystyttiin hyvin suurella varmuudella havaitsemaan kaikki alueella sillä hetkellä aikuisena lentävät sudenkorentolajit.

5. Yhteenveto ja johtopäätökset

Suojelluista direktiivikorennoista ei havaittu yhtään lajia selvitysalueelta, joten sudenkorennoilla ei ole vaikutuksia hankkeeseen tässä selvityksessä selvitettyjen alueiden osalta.

Lähteet

Karjalainen, Sami. 2010. Suomen sudenkorennot. Tammi.

Laji.fi-portaali. Tiedot haettu 14.3.2025.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Rasmus Rudnäs, ekologi FM
Sweco Finland Oy
Kuopio

Oulujärven Vuottolahden koekalastus vuonna 2025

KVVY Tutkimus Oy

RAPORTTI

2025

28.10.2025

Oulujärven Vuottolahden koekalastus vuonna 2025

Tutkimusraportti 28.10.2025

KVYV Tutkimus Oy 2025. Oulujärven Vuottolahden koekalastus vuonna 2025. KVYV Tutkimus Oy. Tutkimusraportti 28.10.2025.

Tekijä:

KVYV Tutkimus Oy / Tampere
Ari Westermarck, kalastotutkija, FM

Tilaaja:

Sweco Finland Oy

SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO	1
2.	TUTKIMUSALUE	1
3.	VERKKOKOEKALASTUS	2
3.1	Aineisto ja menetelmät	2
3.2	Tulokset	3
4.	YHTEENVETO	5

VIITTEET

LIITTEET

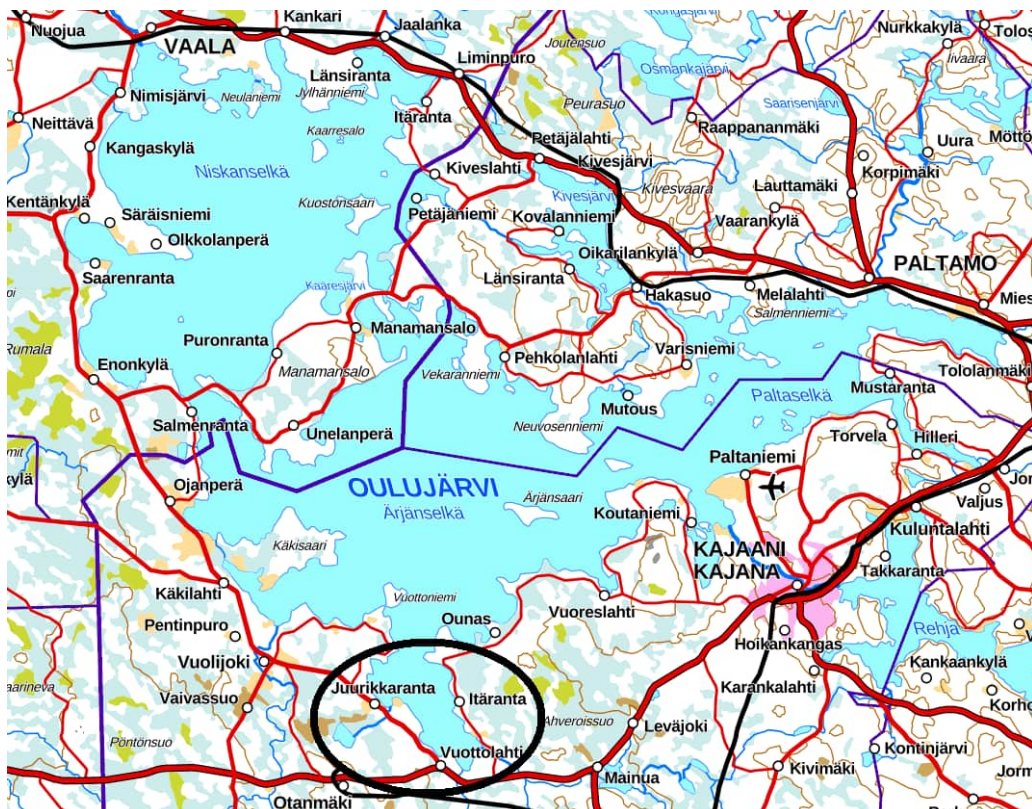
Oulujärven Vuottolahden koekalastus vuonna 2025

1. Johdanto

Oulujärven Vuottolahden kalastoa ei ole tiettävästi aiemmin tutkittu verkkokoekalastuksilla. Sweco Finland Oy tilasi KVVY Tutkimus Oy:ltä Vuottolahden verkkokoekalastuksen kesällä 2025 ja tutkimus päästiin tekemään jo heinäkuussa 2025. Tässä raportissa esitetään verkkokoekalastuksen tulokset ja arvioidaan Vuottolahden kalastoa ottaen huomioon menetelmän rajoitukset.

2. Tutkimusalue

Tutkimusalue Vuottolahti on Oulujärven eteläisin osa (kuva 2.1), joka avautuu Ärjänselälle. Vuottolahden suurin syvyys on ainoastaan noin 8 metriä, minkä takia vesi on loppukesällä koko vesipatsaassa liian lämmintä viileän veden kalalajeille, esimerkiksi mateelle, siialle, muikulle ja kuoreelle. Lahteen laskee kolme merkittävää jokea, Mainuanjoki, Vuottojoki ja Vimpelinjoki. Vuottolahden vesi on varsin humuspitoista väriluvun ollessa arvon 100 mg/l Pt tasolla. Paikallisten kalastajien mukaan ja alueella järjestettyjen kalastuskilpailuiden perusteella ahvenkanta on runsas, kuhakanta elinvoimainen koostuen monen kokoisista kaloista. Lisäksi esiintyy runsaana haukea, lahnaa ja kiiskeä. Myös siikaa ja madetta saadaan kohtuullisesti saaliiksi viileinä vuodenaikoina.

Kuva 2.1. Oulujärven Vuottolahden sijainti.

3. Verkkokoekalastus

3.1 Aineisto ja menetelmät

Verkkokoekalastus tehtiin 20.-24. heinäkuuta vuonna 2025. Pyyntiponnistus oli yhteensä 40 Nordic-verkkovuorokautta. Vuottolahden mataluuden (max. 8 m) takia standardin mukaisia (Olin ym. 2014) syvyysvyöhykkeitä on kaksi (taulukko 3.1). Näiden syvyysvyöhykkeiden pinta-aloihin suhteutettuna alle 3 metrin syvyyteen laskettiin 15 verkkoa, loput 25 verkkoa yli 3 metrin syvyyteen (max. 8 m). Verkkojen pyyntipaikat on esitetty raportin liitteenä olevassa pyyntikartassa (liite 1) ja ETRS-TM35FIN-koordinaatteina (liite 2).

Pyynti tehtiin neljällä laskukerralla eli neljän pyyntivuorokauden aikana. Verkot laskettiin pyyntiin ilta-päivällä ja nostettiin seuraavana aamuna. Kesän 2025 pitkän hellejakson myötä veden lämpötila oli alueella epäilemättä tavanomaista tasoa korkeampi. Pyyntijakson aikana pintaveden lämpötilaksi mitattiin jopa yli 26°C. Monien kalalajien ravinnonkulutus ja liikkumisaktiivisuus lisääntyvät veden lämmetessä, ja veden korkea lämpötila saattoi siten jossain määrin vaikuttaa koekalastussaalista suurentavasti. Toisaalta veden korkean lämpötilan takia oli ilmeistä, että viileän veden lajit (muikku, kuore, siika ja made) saaliit jäivät vähäisiksi.

Taulukko 3.1. Koekalastuksen pyyntiponnistus syvyyssyöhykkeittäin ja eri pyyntisyvyyksissä.

2025	Pyyntisyvyys		Yhteensä
Vuottolahti	Pinta	Pohja	kpl
Syvyyssyöhyke			
< 3 m		15	15
3-10 m	12	13	25
Yhteensä	12	28	40

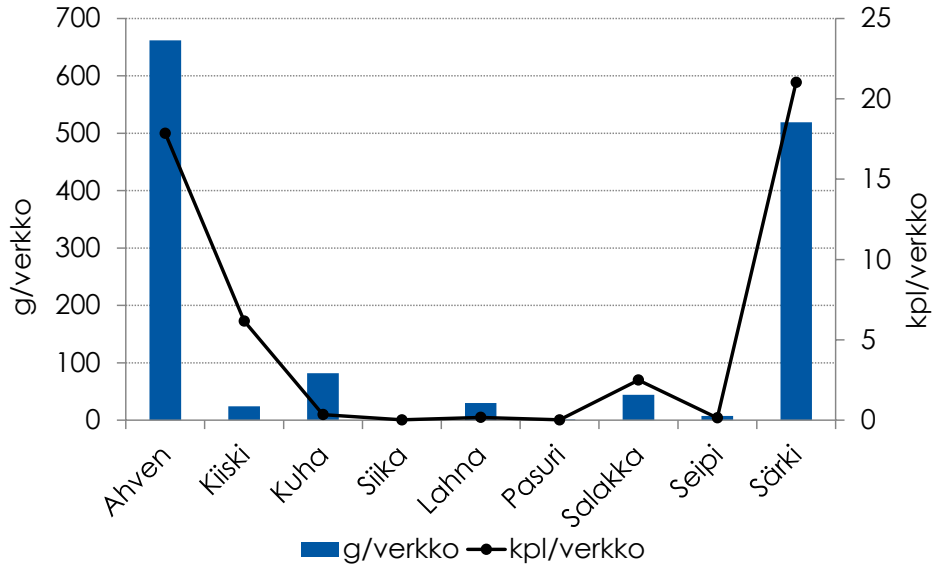
3.2 Tulokset

Verkkokoekalastusten kokonaissaalis oli vajaa kaksituhatta kalayksilöä, yhteispainoltaan noin 55 kg (taulukko 3.2). Neljäkymmenen verkon pyyntiponnistuksella yksikkösaalis oli siten 48 kalayksilöä ja 1371 g pyydysvuorokautta kohti. Saalislajeja oli kaikkiaan yhdeksän, mutta saalis koostui valtaosin ahvenista ja särjistä (kuva 3.1). Nämä kaksi ovat Suomessa hyvin yleisesti koekalastusten valtalajit.

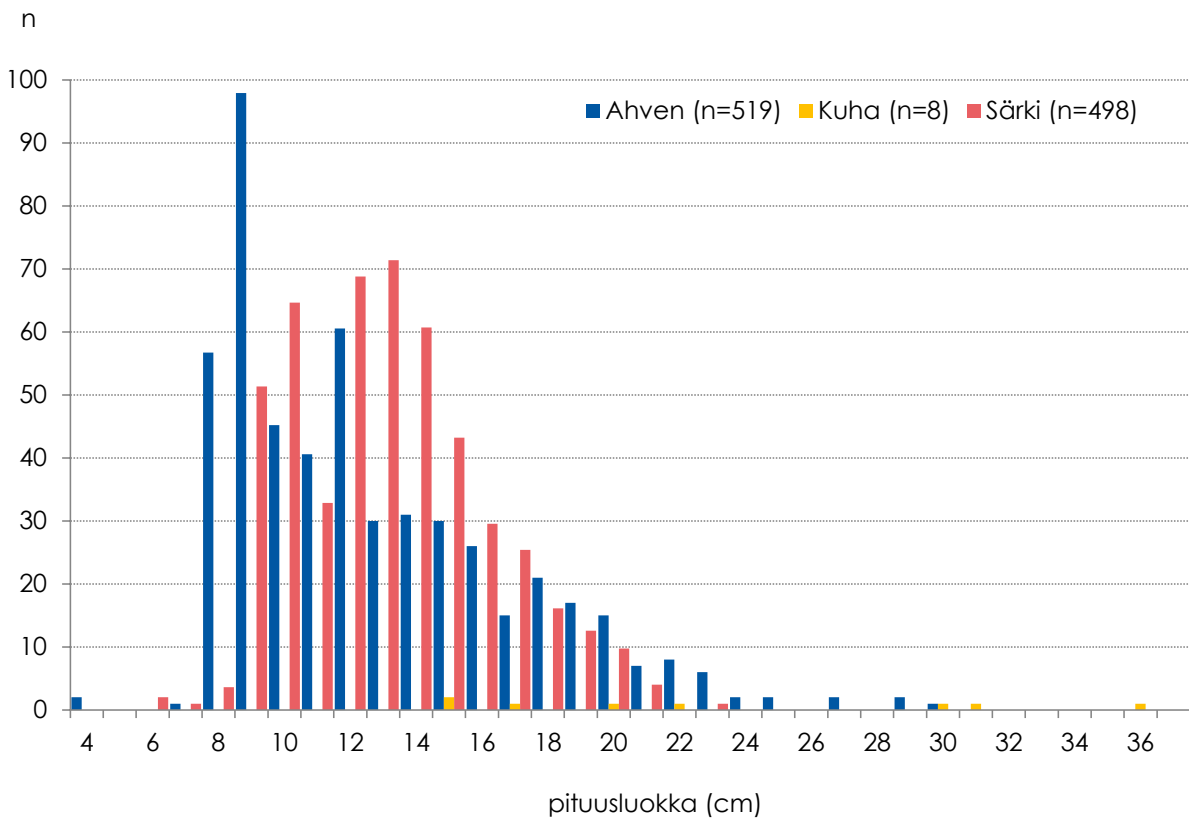
Taulukko 3.2. Vuottolahden koekalastuksen kokonais- ja yksikkösaaliit sekä saalisosuudet heinäkuussa 2025.

	kpl	kpl/verkko	%	g	g/verkko	%
Ahven	714	18	37	26483	662	48
Kiiski	247	6	13	966	24	2
Kuha	14	0,4	0,7	3284	82	6
Siika	1	0,03	0,1	25	1	0,05
Lahna	7	0,2	0,4	1202	30	2
Pasuri	1	0,03	0,1	56	1	0,1
Salakka	100	3	5	1770	44	3
Seipi	6	0,2	0,3	296	7	0,5
Särki	841	21	44	20767	519	38
Yhteensä	1931	48,3	100	54849	1371	100
Ahvenkalat	975	24,4	50,5	30733	768	56
Särkikalat	955	23,9	49,5	24091	602	44

Lukumääräisesti särki (44 %) oli ahventa (37 %) runsaampi (taulukko 3.2). Biomassan suhteen tilanne oli toisin, kun ahventa saatiin enemmän (48 %) kuin särkeä (38 %). Yleisimmin tämä asetelma on päinvastainen, koska Nordic-verkoissa saalisahventen keskikoko on yleensä selvästikin pienempi kuin särjellä. Myös Vuottolahdella saalisahventen kokojakauma painottui pienempiin yksilöihin kuin särjillä (kuva 3.2), mutta lajien välinen ero ei ollut yhtä selvä kuin koekalastussaaliissa yleisesti. Ahven oli erityisen runsas senttiluokissa 8-12 cm, mutta ainoat saadut nollikaspoikaset olivat vasta 4 cm pituisia (kuva 3.2). Verrattain suuri osa särjistä 9-10 cm pituisia, mutta runsain kokoluokka oli 12-15 cm pituiset yksilöt. Pienimmät särjet olivat senttiluokassa 6 cm, mutta mitä ilmeisimmin nämäkään yksilöt eivät olleet vuonna 2025 syntyneitä poikasia. Harvat saadut kuhat edustivat luultavasti ainakin kolmea tai neljää eri ikäryhmää, mutta kuhan nollikaspoikasia ei saatu (kuva 3.2). Ainoa saatu siika oli 15 cm pituinen.

Kuva 3.1. Oulujärven Vuottolahden koekalastuksen yksikkösaaliit (g/verkko ja kpl/verkko) heinäkuussa 2025.

Kuva 3.2. Ahvenen, särjen ja kuhan kokojakaumat Oulujärven Vuottolahden koekalastuksessa heinäkuussa 2025.

4. Yhteenveto

Oulujärven Vuottolahden kalasto on verkkokoekalastuksen perusteella varsin tavanomainen. Ylivoimaiset valtalajit olivat ahven ja särki, jotka muodostivat yhdessä yli 80 % koekalastussaaliista. Ahven ja särki ovat yleisesti kaksi Nordic-verkkokoekalastusten runsaslukuisinta saalislajia. Vuottolahden särkikannan havaittiin koostuvan verrattain pienikokoisista yksilöistä, mikä viittaa hidastuneeseen kasvunopeuteen. Särkien pienikokoisuuden myötä laji oli yksilömäärältään jopa ahventa runsaampi, kun taas ahventen biomassa oli särkien biomassaa isompi. Kaikkein tavanomaisimmassa asetelmassa nämä valtalajien runsaussuhteet ovat juuri päinvastoin. Lohikaloista saatiin vain yksittäinen siika, joka saattoi olla istutuksista peräisin. Vuottolahden mataluuden aiheuttaman lämpimän veden takia esimerkiksi muikku ja kuore jäivät puuttumaan saaliista kokonaan.

Vuottolahden yksikkösaalis (48 yksilöä ja 1,4 kg/verkko) on suurelle reittiveden osalle varsin runsas. Kokonaisuutena Oulujärvi kuuluu suurten humusjärvien Sh-järvityyppiin. Kalastoperusteisessa ekologisessa luokittelussa käytettyihin Sh-järvityypin raja-arvoihin suhteutettuna Vuottolahden kalatiheys ja kalabiomassa vastaisivat molemmat vain **välttävää** arvosanaa. Vuottolahden saaliin särkikalajien biomassaosuus (44 %) oli **hyvän** arvosanan puolella, mutta lähellä **tydyttävän** luokan rajaa.

Sekä kalarunsauteen että särkikalajien osuuteen vaikuttaa varmasti Vuottolahden mataluus, jos tilannetta verrataan Oulujärven laajoihin ja avoihin selkälakeisiin. Luonnonvarakeskuksen vuonna 2024 tekemän Oulujärven Niskanselän koekalastuksessa 64 Nordic-verkon yksikkösaalis oli vain alle 7 yksilöä ja 0,25 kg/verkko (lähde Koekalastusrekisteri). Niskanselän koekalastuksen saalis vastasi Sh-järvityypin *erinomaista* luokitusta, eli ero Vuottolahden saaliiseen on merkittävä.

Suurella Niskanselällä iso osa verkoista lasketaan Vuottolahtea syvemmille vesialueille, millä on suuri vaikutus saalismäärään. Niskanselän Nordic-saaliissa esiintyi Vuottolahden saaliista poiketen suhteellisen runsaasti kuoreita ja muikkuja. Lisäksi saaliissa oli useita siikoja, yksittäinen taimen ja muutamia säyneitä. Niskanselältä ei sen sijaan saatu lainkaan seipiä, lahnoja tai pasureita, joita päätyi saaliiksi Vuottolahdessa.

Verkkokoekalastustuloksia tulkittaessa tulee muistaa menetelmän rajoitukset. Eräät lajit, lämmintä vettä sietävistä etenkin hauki ja isommat lahnat, jäivät tutkimusverkkoihin heikosti ja niiden osuus aliarvioituu selvästi. Lisäksi on otettava huomioon, että kesäaikainen verkkokoekalastus kertoo vain kesäaikaisesta lajistosta. Vuottolahti on avoin alue ja kalat pääsevät vaivatta vaeltamaan sieltä laajalle Ärjänselälle ja takaisin. Viileän veden aikaan Vuottolahdella saattaa esiintyä runsaastikin viileän veden lajeja, kuten kuoretta, muikkua, siikaa ja madetta. Verkkokoekalastus on parhaimmillaan silloin, kun saman alueen kesäaikaisen kalaston kehitystä seurataan pidemmän aikavälin kuluessa, eikä alueen valtalajeihin kuulu heikosti tarttuvia lajeja (kuore, muikku, lahna). Tässä mielessä Vuottolahti soveltuu seurantaan kohtuullisen hyvin.

KVVY Tutkimus Oy

Tekijä:

Kalastotutkija, FM

Ari Westermark

Hyväksynyt:

Yksikön päällikkö

Tommi Malinen

Jakelu sähköisenä

Sweco Finland Oy

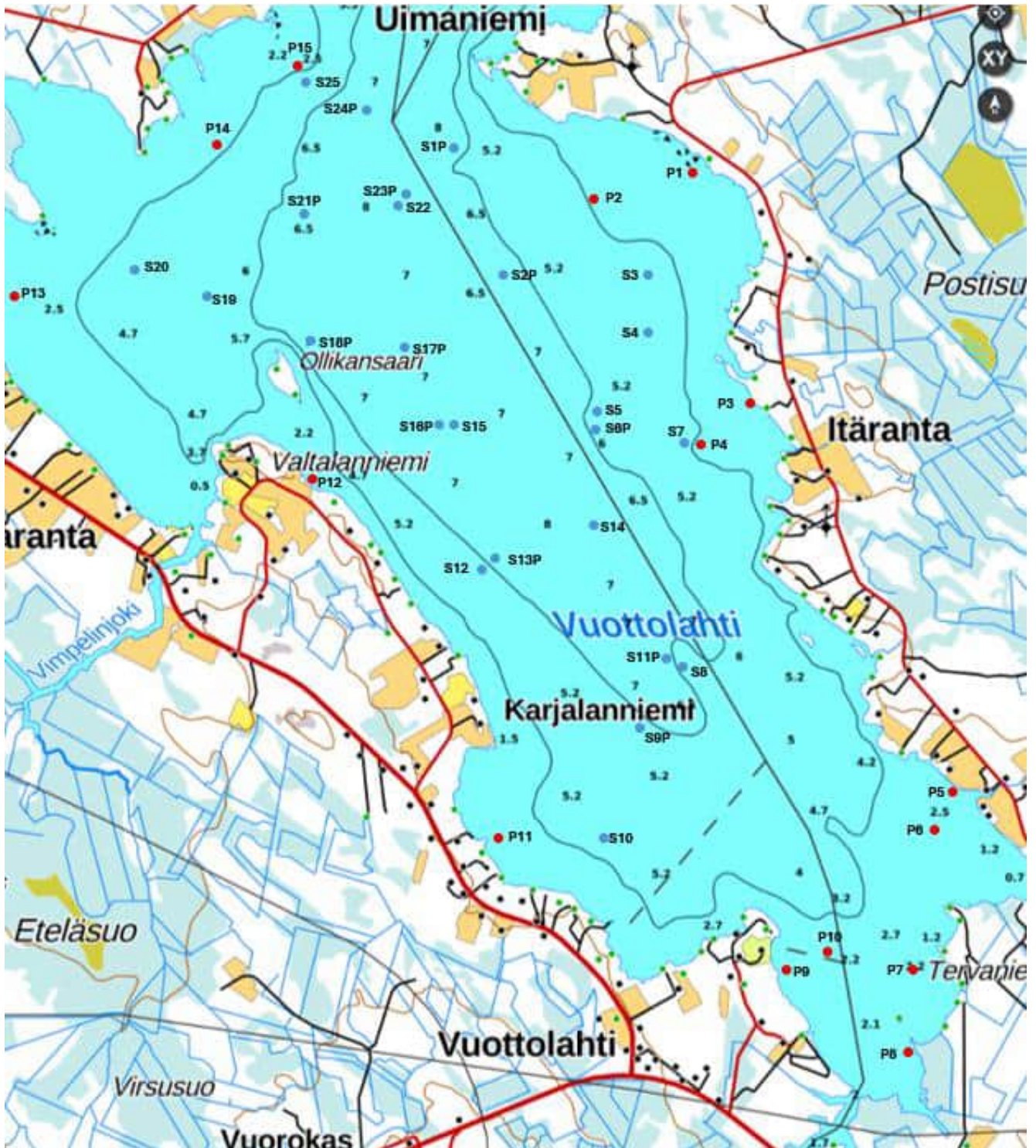
Viitteet

Aroviita, J., Hellsten, S., Jyväsjärvi, J., Järvenpää, L., Järvinen, M., Karjalainen, S.M., Kauppila, P., Keto, A., Kuoppala, M., Manni, K., Mannio, J., Mitikka, S., Olin, M., Pilke, A., Rask, M., Riihimäki, J., Sutela, T., Vehanen, T. & Vuori, K.-M. 2012. Ohje pintavesien ekologisen ja kemiallisen tilan luokitteluun vuosille 2012–2013 - päivitetty arviointiperusteet ja niiden soveltaminen. Ympäristöhallinnon ohjeita 7/2012.

Olin M., Lappalainen A., Sutela T., Vehanen T., Ruuhijärvi J., Saura A. & Sairanen S. 2014. Ohjeet standardinmukaisiin koekalastuksiin. RKTL:n työraportteja 21/2014.

Liitteet

Liite 1. Oulujärven Vuottolahden vuoden 2025 koekalastuksen pyyntikartta.

Liite 2. Pyyntipaikkojen koordinaatit.

Verkkopaikka	Syvyysvyöhyke	Pyyntisyvyys	ETRS-TM35FIN	
			N	E
P1	< 3 m	pohja	7116919	511878
P2	< 3 m	pohja	7116767	511154
P3	< 3 m	pohja	7115247	512290
P4	< 3 m	pohja	7114951	511978
P5	< 3 m	pohja	7112423	513802
P6	< 3 m	pohja	7112119	513578
P7	< 3 m	pohja	7111127	513498
P8	< 3 m	pohja	7110527	513442
P9	< 3 m	pohja	7111151	512578
P10	< 3 m	pohja	7111263	512882
P11	< 3 m	pohja	7112079	510506
P12	< 3 m	pohja	7114711	509154
P13	< 3 m	pohja	7116103	506986
P14	< 3 m	pohja	7117127	508418
P15	< 3 m	pohja	7117711	508986
S1P	3-10 m	pinta	7117134	510147
S2P	3-10 m	pinta	7116182	510555
S3	3-10 m	pohja	7116158	511563
S4	3-10 m	pohja	7115790	511547
S5	3-10 m	pohja	7115166	511227
S6P	3-10 m	pinta	7115074	511179
S7	3-10 m	pohja	7114938	511811
S8	3-10 m	pohja	7113338	511827
S9P	3-10 m	pinta	7112874	511523
S10	3-10 m	pohja	7112065	511279
S11P	3-10 m	pinta	7113425	511695
S12	3-10 m	pohja	7114025	510367
S13P	3-10 m	pinta	7114129	510447
S14	3-10 m	pohja	7114377	511215
S15	3-10 m	pohja	7115145	510111
S16P	3-10 m	pinta	7115129	510007
S17P	3-10 m	pinta	7115641	509787
S18P	3-10 m	pinta	7115697	509115
S19	3-10 m	pohja	7116025	508427
S20	3-10 m	pohja	7116265	507827
S21P	3-10 m	pinta	7116641	509051
S22	3-10 m	pohja	7116697	509771
S23P	3-10 m	pinta	7116769	509763
S24P	3-10 m	pinta	7117357	509489
S25	3-10 m	pohja	7117565	509089

Pienvesiselvitys 2025

Kajaani
2025

Muutosluettelo

Versio:	Päiväys:	Muutoksen kuvaus	Tarkastettu	Hyväksyjä
1	17.11.2025	Luonnos	21.11.2025	Janne Tolonen
2	24.11.2025	Valmis	24.11.2025	Janne Tolonen
3	15.12.2025	Karttojen päivitys, vähäisiä muutoksia	15.12.2025	Janne Tolonen
4	15.12.2025	Lisätty kaivoslammet	18.12.2025	Janne Tolonen

Projekti:
Työnumero:

Pienvesiselvitys, Kajaani
25018801

Versio:
Päiväys:
Tekijä:

Valmis
18.12.2025
Iina Koivunen ja Henriikka Malkamäki

Sisältö

1.	JOHDANTO	6
1.1	Pienvesien lainsuoja vesilaissa	6
1.2	Keskeisiä käsitteitä	7
2.	AINEISTOT JA MENETELMÄT	8
2.1	Selvitysalueen yleiskuvaus	8
2.2	Työstä vastaavat henkilöt	9
2.3	Tutkimusmenetelmät	9
2.3.1	Pienvesiselvitys	9
3.	TULOKSET	10
3.1	Lain suojaamat kohteet	10
3.1.1	Kohde 1: Otanmäen lähteikkö	10
3.1.2	Kohde 2: Pirttikankaan lähde	14
3.1.3	Kohde 3: Tihkupinta Pienipuron varrella	15
3.2	Muut tarkastetut kohteet	16
3.2.1	Kohde 4: Suon reuna	16
3.2.2	Kohde 5: Mahdollinen noro Otanmäellä/Rytisuolla	16
3.2.3	Kohde 6: Mahdollinen noro Heposuon pohjoispuolella	17
4.	EPÄVARMUUSTEKIJÄT	18
5.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	19
	LÄHTEET	20

Kartta- ja ilmakuvat:

Maanmittauslaitos (MML), 2025

Karttojen paikkatieto:

Sweco Finland Oy, 2025

Valokuvat:

Sweco Finland Oy, 2025

Sweco | Pienvesiselvitys, Kajaani

Työnumero: 25018801

Päiväys: 18.12.2025

Versio: Valmis

YHTEYSTIEDOT

Luontoselvityskonsultti
Sweco Finland Oy

Yhteyshenkilöt:

Vesistöasiantuntija (biologi FM), Iina Koivunen

Lemminkäisenkatu 34

20520 Turku

Puh. 050 436 0026

iina.koivunen@sweco.fi

Vesistöasiantuntija (meribiologi FM), Henriikka Malkamäki

Ilmalantori 4

00240 Helsinki

Puh. 041 455 7616

henriikka.malkamaki@sweco.fi

Sweco | Pienvesiselvitys, Kajaani

Työnumero: 25013791

Päiväys: 18.12.2025

Versio: Valmis

1. JOHDANTO

Kajaanin kunnassa Otanmäen alueella sijaitsevalle maa-alueelle tilattiin vuonna 2025 selvitys, jonka tarkoituksena on kartoittaa selvitysalueen luontoarvot. Tässä raportissa esitellään pienvesiselvityksen tulokset. Selvitykset täydentävät vuonna 2024 alueella tehtyjä selvityksiä.

1.1 Pienvesien lainsuoja vesilaissa

Vesilain (587/2011) 2. luvun 11 § määrittelee ne vesiluontotyytit, joiden luonnontilan vaarantaminen on kielletty, ellei viranomaisen myönnä hanketoimijalle poikkeuslupaa:

”Luonnontilaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven tai lähteen taikka muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevan noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty.

Lupa- ja valvontavirasto voi yksittäistapauksessa hakemuksesta myöntää poikkeuksen 1 momentissa säädetystä kiellosta, jos momentissa mainittujen vesiluontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Jos 1 momentissa tarkoitettu seuraus aiheutuisi hankkeesta, johon on haettu tämän lain mukaista lupaa, lupa-asian yhteydessä on viran puolesta tutkittava kysymys poikkeuksen myöntämisestä. Poikkeuksesta on voimassa, mitä Lupa- ja valvontaviraston luvasta säädetään.”

Vesilain tausta-aineisto (Hallituksen esityksestä Eduskunnalle vesilain uudistamiseksi, HE 277/2009 vp) määrittelee vesilain 2. luvun 11 §:n tulkintaa seuraavasti.

”Ensimmäisessä kysymys on luontotyyteistä, joiden olennaiset ominaispiirteet eivät ole muuttuneet muokkauksen seurauksena. Käsitettävä ei kuitenkaan ole tulkittava ahtaasti niin, että se kattaisi vain täysin ihmistoiminnan vaikutuksen ulkopuolelle jääneet kohteet. Ensimmäinen vähäiset olennaisiin ominaispiirteisiin vaikuttamattomat muutokset ovat mahdollisia ilman, että luonnontilaa pidetään palautumattomana. Toisaalta luonnontila on saattanut palautua muutosten jälkeen pitkäaikaisen luonnollisen kehityksen tai ennallistamistoimenpiteiden seurauksena. Säännös ei sen sijaan koske tilanteita, joissa luontotyyppille olennaiset ominaispiirteet on pysyvästi menetetty. Luonnontilaisuuden käsite vesilaissa vastaisi pitkälti sitä, mitä metsälain 10 §:ssä tarkoitetaan luonnontilan kaltaisella tilalla. Metsäasetuksen (1200/1996) 8 §:n mukaan elinympäristöä nimittäin pidetään luonnontilaisen kaltaisena, jos sen biologisen monimuotoisuuden kannalta olennaiset ominaispiirteet ovat säilyneet aikaisemmasta ihmisen toiminnasta huolimatta tai elinympäristöä on käsitelty metsälain nojalla annettujen määräysten mukaisesti. Näkökulma on vesilaissa kuitenkin osittain toinen, sillä esimerkiksi metsälain mukaisia pienvesien lähiympäristöjä voidaan pitää luonnontilaisen kaltaisena, vaikka itse uoma ei vesilain tarkoittamalla tavalla olisikaan luonnontilainen veden laadun huonontumisen tai virtaussuhteiden muuttumisen vuoksi. Säännöksen taustalla on nykyisen vesilain muuttamiskielto, mikä on otettava huomioon säännöksen tulkinnassa. Säännös esimerkiksi rajoittuu itse uomaan, eikä se koske laajemmin uoman lähiympäristön käyttöä, jota säännellään muun muassa metsälaissa. Säännös myös viittaa fyysiseen muuttamiseen, eikä se koske pilaamisesta aiheutuvaa veden laadullista muuttamista.”

Vesilain 3. luvun 2 § puolestaan määrittelee ne tapaukset, joissa ympäristön muuttaminen vaatii hankkeelle vesilupaa:

Sweco | Pienvesiselvitys, Kajaani

Työnumero: 25013791

Päiväys: 18.12.2025 Versio: Valmis

”Vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos:

- 1) aiheuttaa tulvan vaaraa tai yleistä vedenvähyttä;*
- 2) aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista;*
- 3) melkoisesti vähentää luonnon kauneutta, ympäristön viihtyisyyttä tai kulttuuriarvoja taikka vesistön soveltuvuutta virkistyskäyttöön;*
- 4) aiheuttaa vaaraa terveydelle;*
- 5) olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä;*
- 6) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa kalastukselle tai kalakannoille;*
- 7) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vesiliikenteelle tai puutavaran uitolle;*
- 8) vaarantaa puron uoman luonnontilan säilymisen; tai*
- 9) muulla edellä mainittuun verrattavalla tavalla loukkaa yleistä etua.”*

1.2 Keskeisiä käsitteitä

Vesistö on vesilain määritelmän (1. luku, 3 §, 3. kohta) mukaan järvi, lampi, joki, puro tai muu luonnollinen vesialue taikka tekojärvi, kanava tai muu keinotekoinen vesialue. Vesistönä ei kuitenkaan pidetä noroa, ojaa ja lähdettä.

Joki on vesilain määritelmän (1. luku, 3 §, 5. kohta) mukaan virtaavan veden vesistö, jonka valuma-alue on vähintään 100 km².

Puro on vesilain määritelmän (1. luku, 3 §, 5. kohta) mukaan jokea pienempi virtaavan veden vesistö.

Noro on vesilain määritelmän (1. luku, 3 §, 6. kohta) mukaan puroa pienempi vesiuoma, jonka valuma-alue on vähemmän kuin kymmenen neliökilometriä ja jossa ei jatkuvasti virtaa vettä eikä kalankulku ole merkittävässä määrin mahdollista.

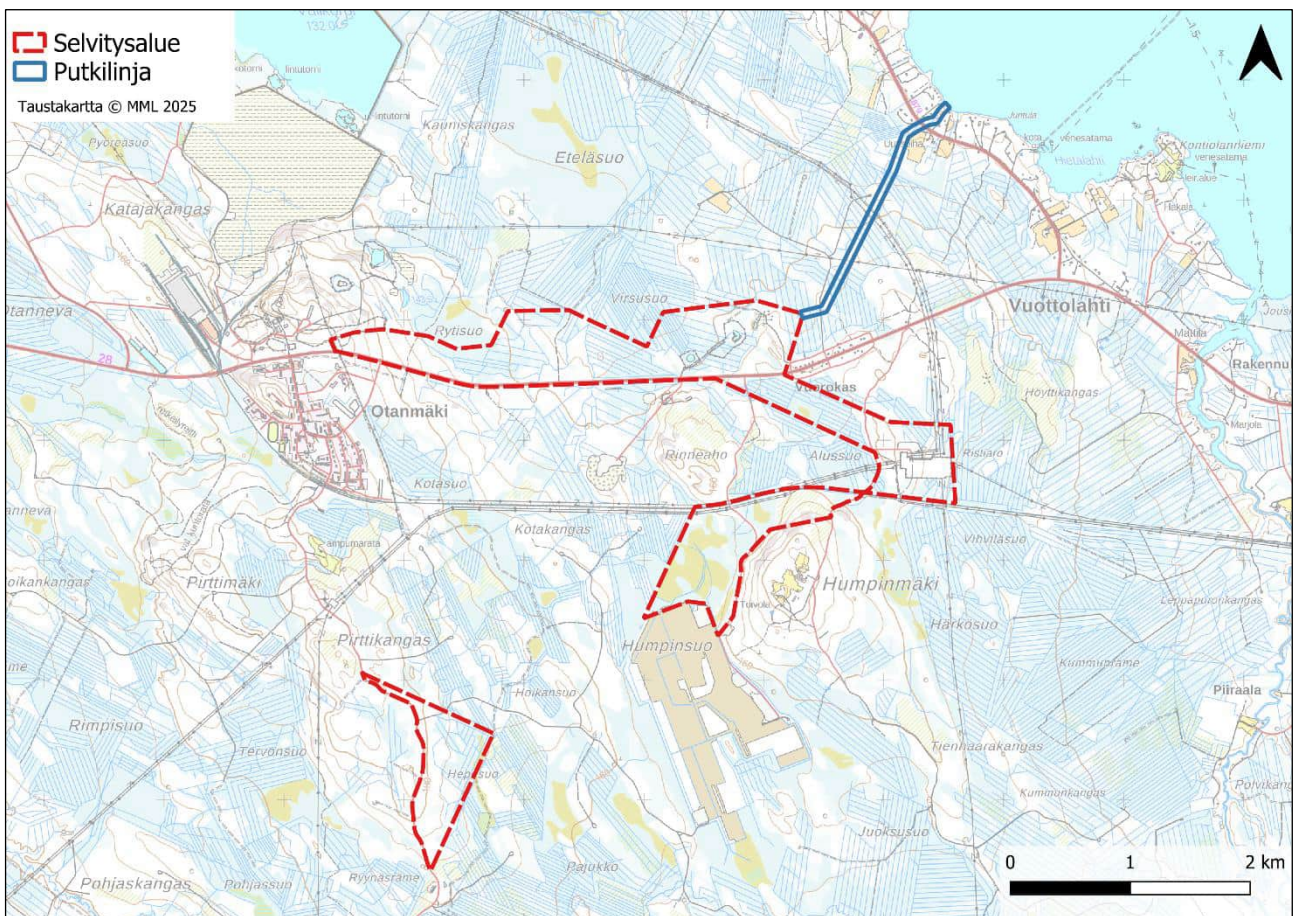
Lampi (ei määritelty vesilaissa) on järveä pienempi makean veden allas, joka saa vetensä joko tulouomasta, pohjaveden purkaumista tai pintavalumana ympäristöstään. Lampien ja järvien raja on hyvin häilyvä, mutta pääosin lampina pidetään alle 10 hehtaarin kokoisia seisovan veden muodostumia (Tolonen ym. 2019).

Lähde (ei määritelty vesilaissa) on ympäristöstään erottuva alue, jolla pohjavesi purkautuu maan pinnalle (Tolonen ym. 2019).

2. AINEISTOT JA MENETELMÄT

2.1 Selvitysalueen yleiskuvaus

Kajaanin selvitysalueiden pinta-ala on yhteensä 392,6 ha. Hankealue sijaitsee Otanmäen kylän tuntumassa ja osittain Otanmäen vanhan rautakaivoksen alueella Kokkolantien varressa ja etelässä Humpinsuon alueella. Tämän lisäksi alueeseen kuuluu erillinen alue, joka sijaitsee Humpinsuolta lounaaseen sijaitsevalla Heposuolla. Selvitysalueeseen pohjoisosat rajautuvat hankealueen koilliskulmasta Oulunjärveen (selvitysalue; Kuva 1). Pienvesiselvityksen kohteet sijaitsivat näillä alueilla.

Kuva 1. Kajaanin Otanmäellä sijaitseva selvityksen kohteena olevat alueet.

Selvitysalue on pääosin vahvasti ihmisen muokkaamaa. Alueen pohjoisosissa on laajalti vanhaa Otanmäen kaivosaluetta, joka on osittain aidattu. Lisäksi Humpinsuohon kuuluvan selvitysalueen eteläpuolella on vielä toiminnassa oleva Humpinsuon turpeentuotantoalue, joka jää kuitenkin selvitysalueen ulkopuolelle. Aivan selvitysalueen länsikulman pohjoispuolella sijaitsee Otanmäen taajama. Lähimmät asuinalueet ovat noin 80 metrin etäisyydellä hankealueesta ja pohjoisen Oulunjärveen rajautuvan selvitysalueen osalta lähimmillään 50 metrin etäisyydellä.

Sweco | Pienvesiselvitys, Kajaani

Työnumero: 25013791

Päiväys: 18.12.2025

Versio: Valmis

2.2 Työstä vastaavat henkilöt

Pienvesiselvityksen toteutuksesta ja raportoinnista vastasivat FM biologi Iina Koivunen ja FM meribiologi Henriikka Malkamäki. Raportin tarkastuksesta vastasi FM biologi Janne Tolonen. Kaikki työskentelevät Sweco Finland Oy:ssä.

2.3 Tutkimusmenetelmät

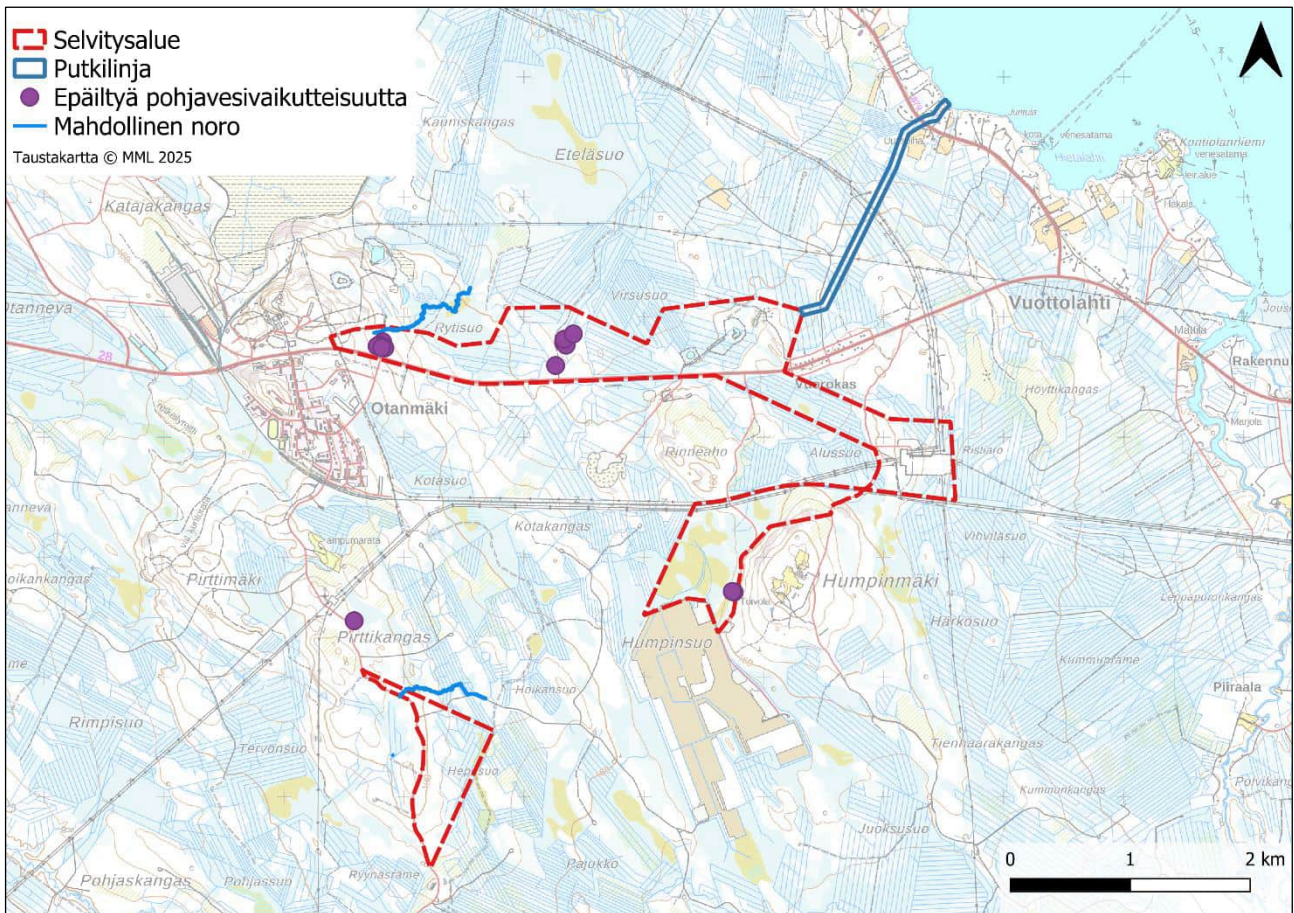
2.3.1 Pienvesiselvitys

Pienvesiselvityksessä selvitysalueelta ja sen läheisyydestä tunnistettiin vesilain 2. luvun 11 § mukaiset vesiluontotyypit, eli luonnontilaiset norot, lähteet ja alle hehtaarin kokoiset lammet sekä ne vesistöt, joiden muuttaminen vaatii vesilain 3. luvun 2 § mukaista vesilupaa. Pienvesiselvitys laadittiin täydentämään aiemmin vuosina 2024 ja 2025 osittain samalta alueelta laadittuja kasvillisuus- ja luontotyyppi ja pienvesiselvitystä.

Alustava tarkastelu tehtiin karttatarkasteluina avoimiin paikkatietoaineistoihin perustuen ja Scalgo Live-ohjelmaa hyödyntäen. Paikkatietotarkastelussa hyödynnettiin maastotietokannan hydrografia-aineistoja (Maanmittauslaitos, 2025), Metsäkeskuksen erityisen tärkeät elinympäristökuviot -aineistoa (Metsäkeskus, 2025) ja Metsähallituksen (2025) saatuja alue-ekologisia kartoitustuloksia. Karttatarkastelussa pyrittiin tunnistamaan potentiaalisesti luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset vesimuodostumat sekä selvitysalueelta että selvitysalueen ympäristöstä niiltä kohteilta, joiden valuma-alueelle selvitysalue sijoittuu. Lähtötietoina käytettiin lisäksi selvitysalueella tehdyissä kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä (Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys, Sweco, 2025) ja pienvesiselvityksessä (Pienvesiselvitys, Sweco, 2024) tehtyjä havaintoja pienvesistä ja muista mahdollisista pohjavesivaikutteisista alueista. Alustavan tarkastelun perusteella selvitysalueelta tunnistettiin aiemmissa selvityksissä havaittujen kohteiden lisäksi ainoastaan mahdollisia luonnontilaisia noroja ja lähteitä.

Tarkasteltavat pienvesikohteet käytiin tarkastamassa maastossa 6.8.2025 (Kuva 2). Kohteiden luonnontilaisuuden arvioinnissa hyödynnettiin mm. pienvesioppaan (Tolonen ym., 2019) mukaisia periaatteita. Norojen kohdalla tarkasteltiin uoman rakenteen luonnontilaisuutta kuten mutkittelua, syvyys- ja leveysvaihtelua, pohjan laatua, virrannopeuden vaihtelua ja ympäröivän rantavyöhykkeen vaikutusta noron pienilmastoon. Lähteiden kohdalla erityistä huomiota kiinnitettiin purkupisteen tai purku-uoman luonnontilaisuuteen, ympäröivään kasvillisuuteen, lähdeä ympäröivään pienilmastoon, lähteisyyttä indikoiviin putkilokasvi- ja sammallajeihin ja veden lämpötilaan. Luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset kohteet rajattiin kartalle, tarvittaessa kerättiin sammalnäytteet lajinnäilytysten varmistamiseksi, ja lisäksi kaikki kohteet valokuvattiin.

Vuoden 2025 heinäkuu ja elokuun alku olivat helteisiä ja vähäsateisia. Ajankohta oli selvitykselle otollinen, sillä lämpötilaerot pohja- ja pintavesivaikutteisten vesimuodostumien välillä olivat suurimmillaan. Lämpötilan avulla voidaan erottaa pohjavesivaikutteisia elinympäristöjä pintavesistä.

Kuva 2. Paikkatietoaineistojen ja muiden selvitysalueella tehtyjen selvitysten havaintojen perusteella tunnistetut pienvesien lisäselvitystarpeet.

3. TULOKSET

3.1 Lain suojaamat kohteet

3.1.1 Kohde 1: Otanmäen lähteikkö

Selvitysalueen länsiosassa, Otanmäen kylän koillispuolella ja Kokkolantien pohjoispuolella (Kuva 4) sijaitsee luonnontilaisen kaltainen laaja lähteikkö. Useita allikkolähteitä, tihkupintoja ja lähdenoroja esiintyy yhtenäisellä, ympäristöstään erottuvalla noin 40 m x 40 m alueella (Kuva 4, Kuva 5, Kuva 7). Maastossa rajatun lähteikköalueen pinta-ala oli 0,12 hehtaaria. Lämpötilaa mitattiin eri puolilta lähteikköä ja se vaihteli +3 – +9 °C välillä, mikä viittaa elokuun lämpötiloissa selvästi pohjavesivaikutteisuuteen. Lajistoon kuuluvat muun muassa lapasammal (*Pellia* sp.), kiiltolehväsammal (*Pseudobryum cinclidioides*), korpilehväsammal (*Plagiomnium ellipticum*), metsäalvejuuri (*Dryopteris carthusiana*), korpi-imarre (*Phlegopteris connectilis*) ja kortteet (*Equisetum* sp.). Lähteikköä ympäröivä metsä on melko tiheää saniaiskorpea, joka ylläpitää lähteikön

Sweco | Pienvesiselvitys, Kajaani

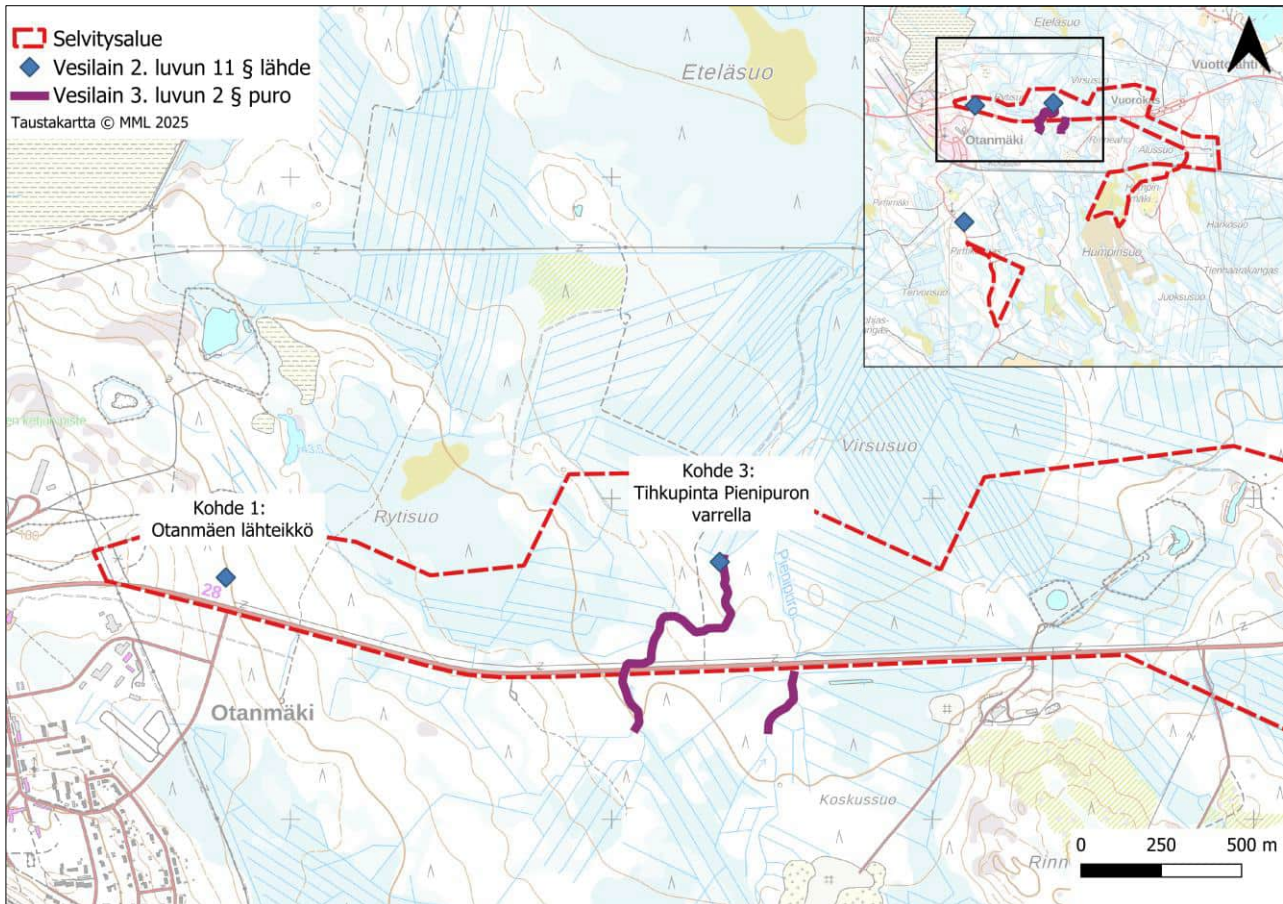
Työnumero: 25013791

Päiväys: 18.12.2025

Versio: Valmis

kosteaa ja varjoisaa pienilmastoa. Yksi allikoista on kaivettu vedenottoa varten, ja siitä lähtee oja, joka ohjaa vettä pois lähteiköstä (Kuva 6). Lähteikön luonnontilaa olisi mahdollista ennallistaa tukkimalla allikosta lähtevä ojan allikon luontaisen hydrologian palauttamiseksi.

Lähteikkö on vesilain 2. luvun 11 § mukainen, tiukasti suojeltu pienvesiluontotyyppi, jota koskee heikentämiskielto. Kohde kuuluu siten Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi, Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle (Mäkelä & Salo, 2023) -oppaan mukaisesti arvoluokkaan 1: Lainsäädännöllä turvattavat kohteet.

Kuva 3. Kohteiden 1 ja 3 sijainti selvitysalueella. Kuvassa on esitetty myös vuoden 2024 selvityksessä rajatut, Pienipuron luonnontilaisen kaltaiset jaksot.

Kuva 4. Pohjaveden purkauma Otanmäen lähteiköllä (kohde 1).

Kuva 5. Otanmäen lähteikkö (kohde 1) purkaa pohjavettä useilla paikoilla, ja paikoin vesi virtaa noroina.

Sweco | Pienvesiselvitys, Kajaani

Työnumero: 25013791

Päiväys: 18.12.2025

Versio: Valmis

Kuva 6. Otanmäen lähteikköä (kohde 1) oli muokattu voimakkaammin lähinnä yhden allikon osalta. Kuvassa näkyy altaasta laskeva kaivettu oja.

Kuva 7. Otanmäen lähteikön (kohde 1) alaosilla esiintyi laajalti tihkupintaa ja rautasakkaa.

Sweco | Pienvesiselvitys, Kajaani

Työnumero: 25013791

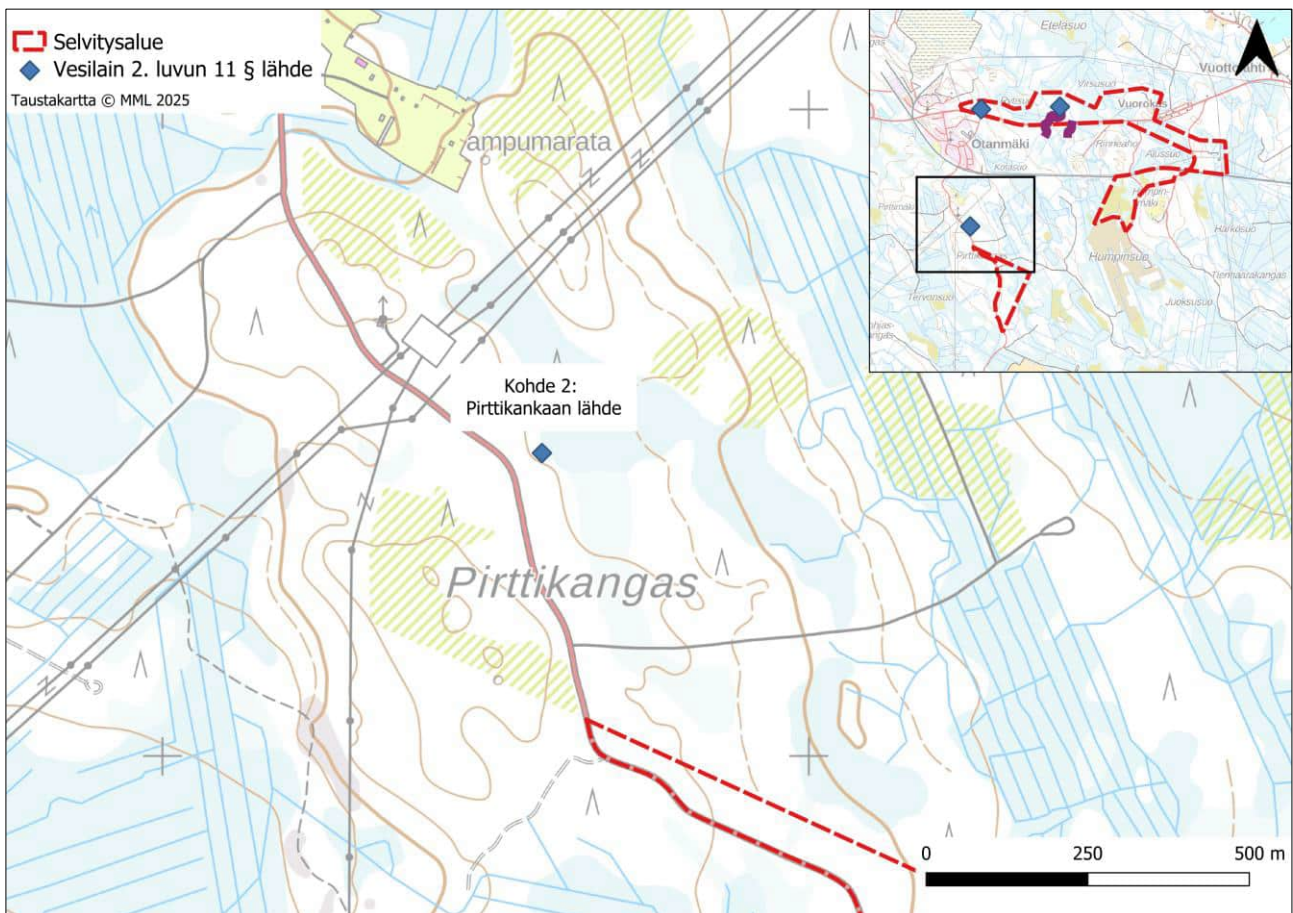
Päiväys: 18.12.2025

Versio: Valmis

3.1.2 Kohde 2: Pirttikankaan lähde

Pirttikankaan lähde sijaitsee selvitysalueen ulkopuolella, noin 420 metrin etäisyydellä Heposuolle sijoittuvan selvitysalueen luoteiskulmasta pohjoiseen (Kuva 8). Lähde on kooltaan noin 3 x 3 metriä ja koostuu suuremmasta lähdealtaasta sekä pienemmästä tihkupinnasta (Kuva 9). Veden lämpötila oli lähdealtaassa selvityksen aikaan + 10 °C. Lähteessä kasvaa kiiltolehväsamalta ja sirppisammalta (*Warnstorfia sp.*). Lähteen ympärillä on joitain merkkejä ihmistoiminnasta, kuten vanhoja lankkuja ja roskia. Ympäröivä metsä on talousmetsää, ja hakkuuta on hiljattain tehty lähteen länsipuoleisessa metsässä. Tästä huolimatta itse lähde ja sen välitön lähiympäristö ovat säilyneet luonnontilaisen kaltaisena. Lähde esiintyy Metsähallituksen alue-ekologisten kohteiden aineistossa. Lähteen luonnontilaa olisi mahdollista ennallistaa poistamalla kohteesta jätteet ja ennallistamalla lähteen pienilmastoa puustoisemmalla suojavyöhykkeellä.

Lähteikkö on vesilain 2. luvun 11 § mukainen, tiukasti suojeltu pienvesiluontotyyppi, jota koskee heikentämiskielto. Kohde kuuluu siten Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi, Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle (Mäkelä & Salo, 2023) -oppaan mukaisesti arvoluokkaan 1: Lainsäädännöllä turvattavat kohteet.

Kuva 8. Pirttikankaalla, selvitysalerajauksen ulkopuolella sijaitseva lähde (kohde 2).

Kuva 9. Pirttikankaan lähde (kohde 2).

3.1.3 Kohde 3: Tihkupinta Pienipuron varrella

Pienipuron varrella havaittiin laajahko, ympäristöstään erottuva tihkupinta-alue, jonka koko on noin 25 x 10 metriä (Kuva 4, Kuva 10). Tihkupinnan alueella on myös vanhan uoman meanderi, jonka pohjalle purkautui + 6 °C vettä. Havaittuja sammallajeja olivat luhtakuirisammal (*Calliergon cordifolium*), okarahkasammal (*Spaghnum squarrosum*) ja korpilehväksammal. Muussa kasvillisuudessa esiintyi metsäalvejuurta ja korpi-imarretta sekä kortteita. Tihkupinnan ympäristössä on tehty hakkuu viimeisimmän kerran vuoden 2010 jälkeen, ja alueella on myös ojituksia, jotka ovat todennäköisesti muuttaneet tihkupintaa ja pohjaveden luonnollista purkautumista jonkin verran. Tihkupinta rajautuu pohjoisreunastaan Pienipuron lisäksi puroon johtavaan kaivettuun ojaan. Tihkupinnan hydrologian osittainen ennallistaminen voisi olla mahdollista ojayhteyksiä tukkimalla.

Tihkupinta on vesilain 2. luvun 11 § mukainen, tiukasti suojeltu pienvesiluontotyyppi, jota koskee heikentämiskielto. Kohde kuuluu siten Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi, Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle (Mäkelä & Salo, 2023) -oppaan mukaisesti arvoluokkaan 1: Lainsäädännöllä turvattavat kohteet.

Sweco | Pienvesiselvitys, Kajaani

Työnumero: 25013791

Päiväys: 18.12.2025

Versio: Valmis

Kuva 10. Tihkupintaa Pienipuron varrella.

3.2 Muut kohteet

Seuraavat kohteet (Kuva 2) käytiin tarkistamassa maastossa, mutta niissä ei havaittu vesilain 2. luvun 11 § mukaista, luonnontilaista tai sen kaltaista pienvesiluontotyyppiä. Ne kuitenkin dokumentoidaan osana selvitystä.

3.2.1 Kohde 4: Suon reuna

Humpinsuon turvetuotantoalueen koilliskulmalla, Pienen Humpinmäen länsirinteessä esiintyi suon reunalla kivennäismaan ja turvemaan rajalla pieni rimpipinta, jolla ei kuitenkaan havaittu lähteisyyttä indikoivaa sammal- tai putkilokasvilajistoa. Veden lämpötila oli pienvesiselvityksen aikaan yli + 11 °C.

3.2.2 Kohde 5: Mahdollinen noro Otanmäellä/Rytisuolla

Korkeusmallin ja karttatarkastelun perusteella noroksi epäilty muodostuma oli maastotarkastuksen perusteella ihmisen kaivama pieni oja, joka oli maastokäynnin aikaan kuiva. Rytisuolle laskiessa ojauoma ei ollut enää

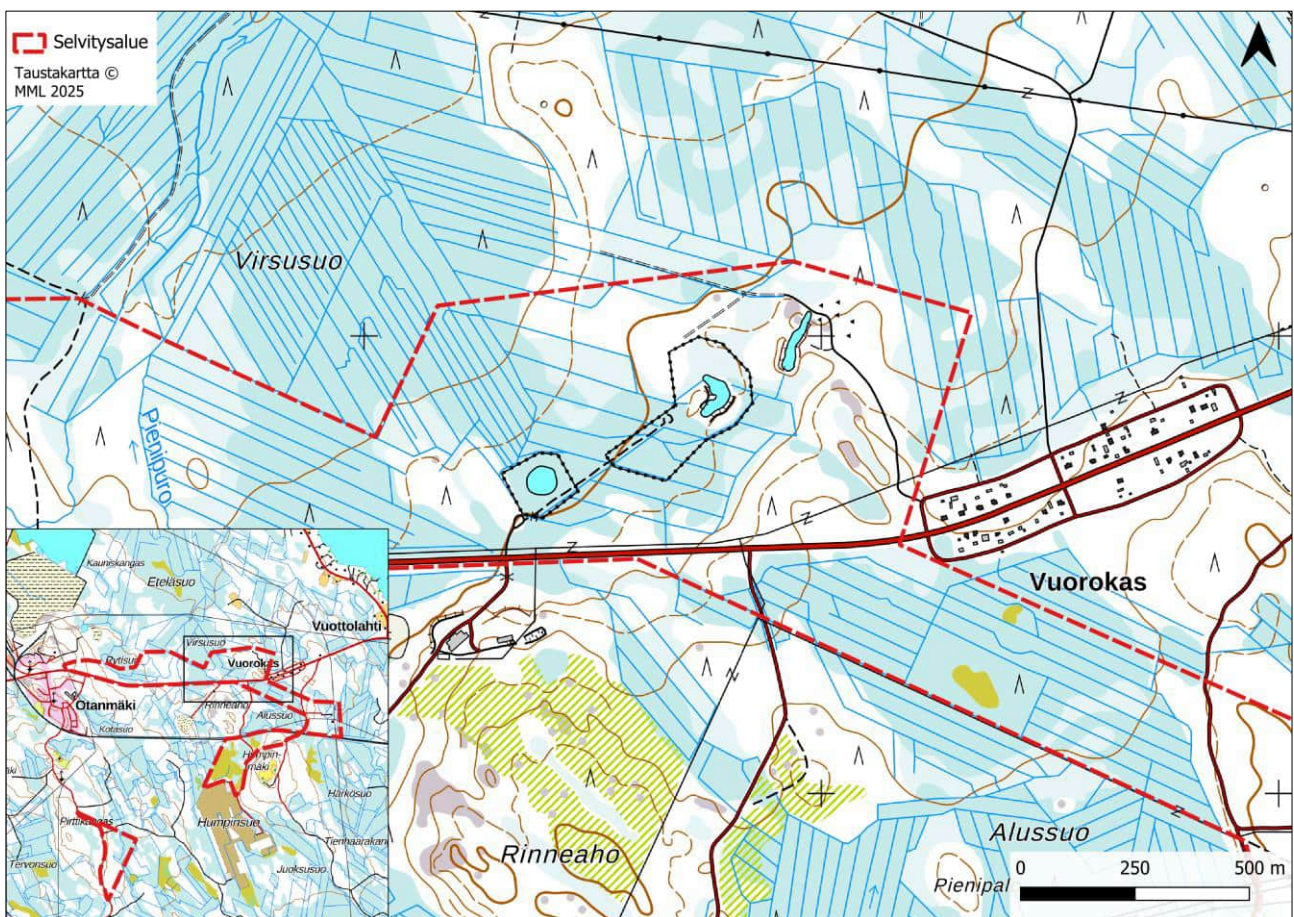
havaittavissa. Oja ei ole vesilain suojelema pienvesiluontotyyppi. Vesilain pienvesiluontotyyppisuoja (2 luku 11§) suojelee luontaisesti syntyneitä vesimuodostumia (Tolonen ym. 2019).

3.2.3 Kohde 6: Mahdollinen noro Heposuon pohjoispuolella

Korkeusmallin ja karttatarkastelun perusteella noroksi epäilty muodostuma todettiin maastossa vain paikoin näkyvissä olevaksi, ihmisen kaivaman ojaverkoston osaksi. Oja ei ole vesilain suojelema pienvesiluontotyyppi.

3.3 Kaivoslammet

Selvitysalueen koillisosassa sijaitsee kolme kaivostoiminnan (vuosien 1970–1994 välissä, MML historialliset ilmakuvat) synnyttämää lampea (Kuva 11). Lammet saattavat olla vesilain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja vesistöjä, jolloin niitä voi koskea vesitaloushankkeiden yleinen luvanvaraisuus. Kaksi kolmesta lammesta on aidattu. Kolmas, koillisin lampi on syntynyt kaivoksen ajoluiskaan (Kuva 12).

Kuva 11 Kaivostoiminnan synnyttämien lampien sijainti selvitysalueen koillisosassa.

Kuva 12 Koillisin kaivoslampi on syntynyt kaivoksen ajoluiskaan.

4. EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Pienvesiselvityksissä liittyy jonkin verran epävarmuutta luonnontilaisuuden käsitteen tulkintaan (Tolonen ym., 2019). Toinen epävarmuustekijä liittyy pienvesikohteiden, etenkin norojen ja lähteiden löydettävyyteen maastossa. Läheskään kaikkia pienvesikohteita ei ole aina merkitty maastokartoille. Erityisesti pienialaiset lähteet ja norot voivat kuivana kautena olla vaikeasti havaittavia painanteita maastossa. Pienvesiselvityksen paikkatieto- ja maastoselvitysten lisäksi alueella on kuitenkin tehty myös kattava kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys, jonka yhteydessä tehtyjä havaintoja pienvesikohteista hyödynnettiin myös tämän selvityksen toteutuksessa.

5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalueella havaittiin kaksi vesilain (587/2011) 2. luvun 11 § mukainen pienvesiluontotyyppiä, kohde 1: Otanmäen lähteikkö ja kohde 3: Tihkupinta Pienipuron varrella, joiden luonnontilaisuuden heikentäminen on lain mukaan kielletty. Selvitysalueen ulkopuolella, 420 metrin etäisyydellä Heposuolle sijoittuvan selvitysalueen luoteiskulmasta pohjoiseen sijaitsee kolmas vesilain (587/2011) 2. luvun 11 § mukainen pienvesiluontotyyppi, kohde 2: Pirttikankaan lähde.

Yllä mainitut kohteet luokitellaan Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi, Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle (Mäkelä & Salo, 2023) -oppaan mukaisesti arvoluokkaan 1: Lainsäädännöllä turvattavat kohteet, ja niiden vaarantaminen on vesilain (587/2011) mukaan kiellettyä. Jos selvitysalueella tapahtuvan rakentamisen vaikutukset ulottuvat näille kohteille uhaten niiden luonnontilaa, hankkeelle täytyy hakea poikkeuslupaa. Viranomaisella voi joissain tapauksissa myöntää poikkeusluvan, mikäli kyseisen vesiluontotyypin suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu.

Selvitysalueen läpi virtaa myös osittain luonnontilaisen kaltainen Pienipuro (Pienvesiselvitys, Sweco, 2024). Pienipuro kuuluu uhanalaiseen luontotyyppiin Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet, jonka uhanalaisuusluokka on vaarantunut. Luonnontilaisen puron muuttamista koskee vesilain (587/2011) 3. luvun 2 § mukainen vesitaloushankkeen yleinen luvanvaraisuus, eli jos selvitysalueella tapahtuva maankäyttö muuttaa vesistöjen ominaisuuksia ja aiheuttaa haittoja esimerkiksi luonnolle tai sen toiminnalle, kalakannoille tai kalastukselle tai purouomien luonnontilalle, on hankkeelle haettava vesilain mukaista lupaa. Rakentamisen seurauksena aiheutuvia mahdollisia vesistövaikutuksia voivat olla esimerkiksi eroosion ja kiintoaineskuorman lisääntyminen alapuolisissa vesissä, vesistön syvyyden, vedenkorkeuden tai virtaamaan muutokset, rantavyöhykkeeseen kohdistuvat muutokset tai pohjaveden laatuun liittyvät muutokset. Puro luokitellaan Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi, Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle (Mäkelä & Salo, 2023) -oppaan mukaisesti arvoluokkaan 1: Lainsäädännöllä turvattavat kohteet. Puron luonnontilan muuttaminen voi vaatia vesilain 3. luvun 2 § mukaisen vesiluvan.

Kaivoslammet ovat ihmistoiminnan synnyttämiä lampia, mutta niitä voi koskea vesilain 3. luvun 2 § mukainen yleinen luvanvaraisuus, mikäli niihin kohdistuu muutostoimia.

LÄHTEET

Maanmittauslaitos (2025) Maastotietokanta, hydrografia-teema-aineisto.

Metsälaki (1996/1093)

Metsähallitus (2025) Alue-ekologiset kohteet. Aineistopyyntö tehty (kirjaamo@metsa.fi) 17.5.2024.

Metsähallitus & SYKE (2025) Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma Velmu. Menetelmäohjeistus. <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ja-tutkimusohjelmat/velmu-ohjelma>. Luettu 11.11.2025.

Metsäkeskus (2025) Metsälain erityisen tärkeät elinympäristökuviot. <https://metsakeskus.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=a29ae4c4eb7240f0895d4ff93f04df1c>. Luettu 1.11.2025.

Mäkelä K. & Salo P. (2023) Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43 | 2023. 374 s. <https://helda.helsinki.fi/items/d2c3ab28-1ebe-42a0-9712-0da31675578f>. Luettu 1.12.2024.

Sweco (2025) Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys, Kajaani.

Sweco (2024) Pienvesiselvitys, Kajaani.

Tolonen, J., Leka, J., Yli-Heikkilä, K., Hämäläinen, L., & Halonen, L. (2019) Pienvesiopas - Pienvesien tunnistaminen ja lainsäädäntö.

Vesilaki (2011/587)

Lina Koivunen, vesistöasiantuntija, biologi FM

Sweco Finland Oy

Turku

Henriikka Malkamäki, vesistöasiantuntija, meribiologi FM

Sweco Finland Oy

Helsinki